

T.C.
TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

DEVÂ-İ EMRÂZ
2b-50a VARAKLAR ARASI
(GİRİŞ-İNCELEME-SÖZ VARLIĞI-METİN-DİZİN)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Esra EKİN

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Sebahat ARMAĞAN

TOKAT-2023

ETİK SÖZLEŞME

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü tez yazım kılavuzuna göre, Dr. Öğr. Üyesi Sebahat ARMAĞAN danışmanlığında hazırlamış olduğum “Devā-i Emrāz 2b-50a Varakları Arası (İnceleme-Söz Varlığı-Metin-Dizin)” adlı Yüksek Lisans tezinin bilimsel etik değerlere ve kurallara uygun, özgün bir çalışma olduğunu, aksinin tespit edilmesi halinde her türlü yasal yaptırımını kabul edeceğimi beyan ederim.

.../.../2023

Esra EKİN

İmza

X

ÖN SÖZ

Osmanlı tıp anlayışının şekillenmesinde önemli iki unsur göze çarpar. İlk olarak İslam medeniyeti ve bilimine dayanan geleneksel tıp anlayışı ikincisi ise Batı bilim anlayışı Osmanlı tıp anlayışının şekillenmesinde ve dönem eserlerinin literatür ve terminolojilerinin oluşmasında büyük öneme sahiptir. İncelenen eser, hem İslam tıp anlayışı hem de Batı tıp anlayışını yansıtan önemli bir örnektir.

Devā-i Emrāz, Bolevī İsā Efendi tarafından yazılmıştır. Eserde her bölümde bir hastalık ismi verilmiş ve bu hastalığın Farsça, Yunanca, Rumca, Efrikince (Frenkçe) ve Arapça gibi dillerde isimleri verilerek hastalığın belirtileri teşhis ve tedavi yöntemleri uzun uzun anlatılmıştır. Hazırlanacak olan ilaçta yer alan bitki adlarının farklı dillerdeki karşılıkları verilmiştir. Eğer bu malzemelerden herhangi biri yoksa yerine ne kullanılabileceği de kimi zaman belirtirmiştir.

Eserin Hamidiyye nüshası incelenmiş olup çalışmamız *Giriş*, *İnceleme*, *Metin*, *Dizin* ve *Söz Varlığı* bölümlerinden oluşmaktadır.

Giriş kısmında, Osmanlı tıp anlayışının şekillenmesini sağlayan unsurlar üzerinde durulmuş İsā Efendi, eserleri ve *Devā-i Emrāz* hakkında bilgi verilmiş ve eserin nüshaları, içeriği, çalışmada izlenilen yol anlatılmıştır.

İnceleme kısmında, eser ses bilgisi ve şekil bilgisi açısından incelenmiş *Yazım Özellikleri* ve *Ses Bilgisi* olarak iki ana bölüme ayrılmıştır.

Metin kısmında, eser transkribe edilerek onarma yapılmasını uygun bulduğumuz yerlere onarma yapılmıştır. Eserde yer alan Yunanca, Rumca, Efrikince (Frenkçe) kelimeler müellif tarafından duyulduğu şekilde yazılmış, çalışmada müellifin imlasına sadık kalınmıştır.

Söz varlığı kısmında, metinde geçen bitki, hayvan, terkip, hastalık, hekim adları üzerinde durulmuştur.

Dizin kısmında, Dr. Mehmet BOZUYLA tarafından geliştirilen TürkSözDiz 3.5 yazılımı kullanılmıştır.

Sonuç kısmında ise Deva-i Emraz'ın dil özellikleri üzerinde durulmuştur.

Tez çalışma sürecimde değerli bilgilerini esirgemeyen hocam Dr. Öğr. Üyesi Sebahat ARMAĞAN'a, eseri bulmamda yardımcı olan Sider Melek KARA'ya, karşılaştığım problemleri durumların çözümünde yardımlarını esirgemeyen Burak OKUR'a, üzerimde emeği olan kıymetli aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

ÖZET

DEVÂ-İ EMRÂZ 2b-50a VARAKLAR ARASI
(GİRİŞ-İNCELEME-SÖZ VARLIĞI-METİN-DİZİN)

Ekin, Esra

Yüksek Lisans Türk Dili Ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Sebahat Armağan

Mayıs 2023, xiv + 616 sayfa

Osmanlı tıp anlayışının gelişmesinde hiç şüphesiz eski Yunan, eski İran, Hint geleneği, Mısır geleneği ve bunlarla birlikte peygamber hadislerine dayanan İslam tıbbının da etkisi olmuştur. İbni Sina, İbn Nefis, İbn Zuhr, ez-Zehravi, el Biruni, er Razi gibi müslüman bilim insanları ve Huneyn b. İshak ve Cürcis gibi Hristiyan bilim insanları da ortaya koydukları eserlerle İslam tıbbına katkı sağlamışlardır. Bu doğrultuda gelişen İslam tıbbı Osmanlı tıp anlayışının gelişmesine de büyük katkı sağlamıştır.

Gelişen Osmanlı tıp anlayışı içerisinde 17. yüzyıla gelinceye kadar çeşitli tıp kitapları kaleme alınmıştır. Bu dönemde yazılmış olan Devā-i Emrāz adlı eserde de geleneksel Osmanlı tıp anlayışında görülen vücudun üst kısmından başlayıp aşağı kısmına doğru ilerleme anlayışı görülmektedir.

Devā-i Emrāz’ın Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesi 1023 arşiv numaralı Hamidiye nüshası üzerine çalışma yapılmıştır. Ayrıca farklı dillerdeki hastalık adları, bitki adları ve hayvan adlarının doğru okunması hususunda Tavşanlı Halk Kütüphanesi 401 arşiv nolu harekeli nüshadan da yararlanılmıştır.

Çalışma *Giriş*, *İnceleme*, *Söz Varlığı*, *Metin*, *Dizin*, *Sonuç* ve *Kaynakça* bölümlerinden oluşur. *Giriş* kısmında Osmanlı tıp anlayışını şekillendiren durumlar ve müfred devalar üzerinde durulmuş *İnceleme* kısmında eserin yazım, ses, şekil bilgisi üzerinde *Metin* kısmında Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesi 1023 arşiv numaralı Hamidiye nüshası okunmuş ve *Söz Varlığı* bölümünde hayvan, bitki, terkiib, hekim, organ adları üzerinde durulmuştur ve *Dizin* kısmında madde başı dizini yapılmış *Sonuç*

bölümünde Deva-i Emraz'ın dil özellikleri *Kaynakça* bölümünde çalışmada yararlanılan kaynakların isimlerinin bulunduğu Kaynakça bölümüyle çalışma sonlandırılmıştır.

Anahtar Kelimeler : Devā-i Emrāz, Bolevī İsa Efendi, Osmanlı Tıp Anlayışı, Gelenek, 17 Yüzyıl Tıp Anlayışı

ABSTRACT

DEVÂ-İ EMRÂZ 2b-50a BETWEEN LEAVES

(INTRODUCTION-REVIEW-VOCABULARY-TEXT-INDEX)

Ekin, Esra

Master's Thesis Department of Turkish Language and Literature

Advisor: Sebahat Armağan

May 2023, xiv + 616 pages

Without a doubt, ancient Greek, ancient Iranian, Indian traditions, Egyptian traditions, and Islamic medicine based on hadiths of the prophet had influence in the development of Ottoman medical understanding. Muslim scholars such as Ibn Sina, Ibn al-Nafis, Ibn Zuhri, Al-Zahrawi, Al-Biruni, and Al-Razi, as well as Christian scholars like Hunayn ibn Ishaq and Cürçis, contributed to Islamic medicine with their works. In this direction, the development of Islamic medicine greatly contributed to the development of Ottoman medical understanding.

Inside the developing Ottoman medical understanding, various medical books were written until the 17th century. In the work titled Devā-i Emrāz, written during this period, the traditional Ottoman medical understanding can be observed, which starts from the upper part of the body and progresses downwards.

A study has been practiced of *Devā-i Emrāz* on the Hamidiye copy with the archive numbered 1023 in the Süleymaniye Manuscripts Library. Furthermore, the vocalized copy with the archive numbered 401 in the Tavşanlı Public Library has been used to correctly read disease names, plant names, and animal names in different languages.

The study consists of *Introduction, Review, Vocabulary, Text, Index, Conclusion, and Bibliography*. In the *Introduction* section, focuses on the factors that shaped the Ottoman medical understanding and the concept of "müfred deva". In the *Review* section, the spelling, sound, and morphology of the work were analysed in the *Text* section, the Hamidiye copy of the Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesi 1023

archive numbered Hamidiye copy was read in the *Text* section, and in the *Vocabulary* section, the names of animals, plants, compounds, physicians, and organs were emphasized; and in the *Index* section, the index of the article headings was made in the Index section. In the *Conclusion* section, the language features of Deva-i Emrazin the *Bibliography* section, the study was concluded with the names of the sources used in the study.

Keywords: Devā-i Emrāz, Bolevī Isa Efendi, Ottoman Medical Understanding, Tradition, 17th Century Medicine

TRANSKRİPSİYON İŞARETLERİ

ء	:	’
آ	:	a, ā
ا	:	ā, a, e
ب	:	b, p
پ	:	p
ت	:	t
ث	:	s
ج	:	c, ç
چ	:	ç
ح	:	h
خ	:	h
د	:	d
ذ	:	z
ر	:	r
ز	:	z
س	:	j
ش	:	s
ص	:	ş
ض	:	ş
ط	:	ž, đ
ظ	:	ţ
ق	:	z
ك	:	’
گ	:	ğ
ف	:	f
ق	:	k
ك	:	k, g, ñ
ل	:	l
م	:	m
ن	:	n
و	:	v, o, ö, u, ü, ū
ه	:	h, a, e
ی	:	y, ā, ı, i, ī

KISALTMALAR VE İŞARETLER

Ar. Arapça

Çin. Çince

Ef. Efrikince, Frenkçe

Far. Farsça

İbr. İbranice

İt. İtalyanca

Krş. Karşılaştırmamız

Lat. Latince

Öa. Özel Ad

Rum. Rumca

Sür. Süryanice

T. Türkçe

Yun. Yunanca

[] Metne yapılan eklemeleri ve metinde yapılan onarımları gösterir.

[...] Metindeki okunamayan kısımları gösterir.

> Kelimenin ya da ekin eskiden yeniye değişen şeklini gösterir.

< Kelimenin hangi dile geçtiğini gösterir.

~ Arasına girdiği kelimelerin her iki biçimini de gösterir.

+ İsim kök veya gövdelerinden sonra getirilir.

- Fiil kök veya gövdelerinden sonra getirilir.

İÇİNDEKİLER

	sayfa
ETİK SÖZLEŞME	i
ÖN SÖZ	ii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
TRANSKRİPSİYON İŞARETLERİ	viii
KISALTMALAR VE İŞARETLER	ix
İÇİNDEKİLER.....	x
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ.....	1
1. Bolevi İsa Efendi.....	3
2.1. Müfidü'l-i' rab fi'n-naḥv	4
2.2. Nizamü'l-edviye	4
2.3. Feza'ilü'ş-şühur ve'l-eyyam.....	4
2.4. Vaḥdet-i Vücud	4
2.5. Divan-ı Mahvi	4
3. Deva-i Emraz	4
4. Çalışmada İzlenen Yöntem	5
BÖLÜM II.....	7
İNCELEME	7
1.YAZIM ÖZELLİKLERİ.....	7
1.1. Ünlülerin Yazımı	7
1.1.1. /a/ Ünlüsünün Yazımı	7
1.1.2. /e/ Ünlüsünün Yazımı	7
1.1.3. /ı/ ve /i/ Ünlülerinin Yazımı.....	8
1.1.4. /u/ ve /ü/ Ünlülerinin Yazımı	8
1.1.5. /o/ ve /ö/ Ünlülerinin Yazımı	8
1.2. Ünsüzlerin Yazımı.....	9
1.2.1. /b/ ve /p/ Ünsüzlerinin Yazımı.....	9
1.2.2. /c/ ve /ç/ Ünsüzlerinin Yazımı	9
1.2.3. /s/ Ünsüzünün Yazımı.....	9

1.2.4. /ñ/ Ünsüzünün Yazımı	10
1.2.5. /h/ Ünsüzünün Yazımı	10
1.2.6. /t / ve /d/ Ünsüzlerinin Yazımı.....	10
1.2.7. /k/ ve /g/ Harflerinin Yazımı.....	11
2.SES BİLGİSİ.....	12
2.1. ÜNLÜLER	12
2.1.1. Ünlü Değişmeleri.....	12
2.1.1.1. <i>i~e Değişmesi</i>	12
2.1.1.2. <i>ı~ u/ u~ı Değişmesi</i>	12
2.1.1.3. <i>ü~i Değişmesi</i>	13
2.1.2. Ünlü Düşmesi	13
2.1.3. Ünlü Birleşmeleri.....	13
2.1.4. Ünlü Uyumu	14
2.1.4.1. <i>Kalınlık-İncelik Uyumu</i>	14
2.1.4.2. <i>Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu</i>	14
2.2. ÜNSÜZLER	15
2.2.1. Ünsüz Değişmeleri.....	15
2.2.1.1. <i>t~d Değişimi</i>	15
2.2.1.2. <i>d~t Değişimi</i>	15
2.2.1.3. <i>g~k Değişimi</i>	16
2.2.1.4. <i>g~v Değişimi</i>	16
2.2.1.5. <i>k~h Değişimi</i>	16
2.2.1.6. <i>k~g Değişimi</i>	16
2.2.2. Ünsüz İkizleşmesi	16
2.2.3. Ünsüz Benzeşmesi	17
2.2.4. Hece Yutumu	17
3. ŞEKİL BİLGİSİ	18
3.1. EKLER	18
3.1.1. Yapım Ekleri.....	18
3.1.1.1. <i>İsimden İsim Yapım Ekleri</i>	18
3.1.1.2. <i>İsimden Fiil Yapım Ekleri</i>	20
3.1.1.3. <i>Fiilden İsim Yapım Ekleri</i>	20
3.1.1.4. <i>Fiilden Fiil Yapım Ekleri</i>	21
3.1.2. Çekim Ekleri.....	23

3.1.2.1. <i>İsim Çekim Ekleri</i>	23
3.1.2.1.1. Durum Ekleri	23
3.1.2.1.1.1. Yalın Durum	23
3.1.2.1.1.2. Yaklaşma Durumu	23
3.1.2.1.1.3. Bulunma Durumu	23
3.1.2.1.1.4. Ayrılma Durumu	23
3.1.2.1.1.5. İlgi Durumu	24
3.1.2.1.1.6. Belirtme Durumu	24
3.1.2.1.1.7. Eşitlik Durumu	24
3.1.2.1.1.8. Vasıta Durumu	24
3.1.2.1.2. İyelik Ekleri	25
3.1.2.1.3. Çokluk Ekleri	25
3.1.2.1.4. Soru Eki	25
3.1.2.1.5. Aitlik Eki	26
3.1.2.1.6. Ek Eylem	26
3.1.2.1.7. Zamir n'si	27
3.1.2.1.8. Yön Ekleri	27
3.1.2.2. <i>Fiil Çekim Ekleri</i>	28
3.1.2.2.1. Kipler	28
3.1.2.2.1.1. Basit Kipler	28
3.1.2.2.1.1.1. Geniş Zaman	28
3.1.2.2.1.1.2. Gelecek Zaman	29
3.1.2.2.1.1.3. Görülen Geçmiş Zaman	29
3.1.2.2.1.1.4. Duyulan Geçmiş Zaman	30
3.1.2.2.1.1.5. İstek Kipi	31
3.1.2.2.1.1.6. Şart Kipi	32
3.1.2.2.1.1.7. Gereklilik Kipi	32
3.1.2.2.1.1.8. Emir Kipi	33
3.1.2.2.1.2. Birleşik Kipler	33
3.1.2.2.1.2.1. Hikaye	33
3.1.2.2.1.2.2. Rivayet	33
3.1.2.2.1.2.3. Şart-Koşul	34
3.1.2.2.2. Birleşik Fiiller	34
3.1.2.2.3. Fiilimsiler	36

3.1.2.2.3.1. Zarf-fiiller	36
3.1.2.2.3.2. Sıfat-fiiller.....	37
3.1.2.2.3.3. İsim-fiiller	39
3.2. SÖZCÜK ve SÖZCÜK TÜRLERİ	40
3.2.1. İsim	40
3.2.2. Sıfat.....	40
3.2.2.1. Niteleme Sıfatı	40
3.2.2.2. Belirtme Sıfatları	40
3.2.2.2.1. İşaret Sıfatları	40
3.2.2.2.2. Soru Sıfatları.....	41
3.2.2.2.3. Belirsizlik Sıfatları.....	41
3.2.2.2.4. Sayı Sıfatları	41
3.2.2.2.4.1. Asıl Sayı Sıfatı	41
3.2.2.2.4.2. Sıra Sayı Sıfatı	41
3.2.2.2.4.3. Üleştirme Sayı Sıfatı	42
3.2.2.2.4.4. Kesir Sayı Sıfatı	42
3.2.3. Zamir.....	42
3.2.3.1. Şahıs Zamirleri.....	42
3.2.3.2. İşaret Zamirleri	43
3.2.3.3. Dönüştürme Zamirleri	43
3.2.3.4. Soru Zamirleri	44
3.2.3.5. Belirsizlik Zamirleri	44
3.2.4. Zarf.....	44
3.2.4.1. Zaman Zarfları	44
3.2.4.2. Yer ve Yön Zarfları.....	44
3.2.4.3. Durum Zarfları.....	45
3.2.4.4. Azlık-Çokluk Zarfları	45
3.2.4.5. Soru Zarfları.....	46
3.2.5. Edat	46
3.2.5.1. Çekim Edatları	46
3.2.5.2. Bağlama Edatları	47
3.2.5.2.1. Karşılaştırma Edatları	47
3.2.5.2.2. Cümle Başı Edatları.....	47
3.2.5.2.3. Sona Gelen Edatlar	48

METİN.....	49
BÖLÜM III	163
SÖZ VARLIĞI.....	163
1. BİTKİ ADLARI	163
2. HAYVAN ADLARI	163
3. ORGAN ADLARI	164
4. TERKİB ADLARI	164
5. HASTALIK ADLARI.....	165
6. HEKİM ADLARI.....	166
DİZİN.....	167
SONUÇ	612
KAYNAKÇA.....	614
ÖZ GEÇMİŞ	616

BÖLÜM I

GİRİŞ

Türkçede hekim ve hekimlik anlamlarında kullanılan Arapça *tabib* ve *tib* kelimeleri köken olarak *işin ehli olma, bir işte usta olma, bir işin ilmini bilen kimse* anlamlarındadır (Bayat, 2010, s. 20).

Bu doğrultuda tabiplerin tecrübe, ustalık ve uzmanlık gibi özelliklere sahip olması gerekliliği üzerinde durulmaktadır. Osmanlı tıp anlayışında tabiplerin *anotomi bilgisi, mizac-tabiat bilgisi* ve *ilaçla tedavi bilgisi* gibi temel özelliklere sahip olmaları beklenmektedir (Sarı, 1995, s. 18).

İslam tıbbı eski Yunan, eski İran, Hint geleneği, Kuranı Kerim, Peygamber hadisleri (tıbbı nebevi) ve Arap Yarımadası'ndaki geleneksel tababetin birleşimiyle meydana gelmiştir (Aydın, 2005, s. 299).

İbni Sina, İbn Nefis, İbn Zuhr, ez-Zehravi, el-Biruni, er-Razi gibi pek çok bilim adamı, eserleriyle Batı tıp anlayışının gelişmesine büyük katkı sağlamışlar ve Hristiyan kökenli *Huneyn b. İshak* ve *Cürcis* gibi devrinin önde gelen tabipleri de İslam ülkelerinde çalışmışlar yapmış eğitim görmüş ve Süryanice, Yunanca gibi dillerden antik dönem tıp eserlerinin çevirilerini yapmışlardır (Bakır, 2018, s. 114).

Hastalıkların oluşum nedenleri ve tedavi süreçleri ile ilgili Hippokrates'in geliştirdiği İslam Tıbbında Ahlat-ı Erbaa Teorisi olarak bilinen vücudun dört temel sıvısından oluştuğunu savunan teoriye göre bu dört sıvı vücutta dengeli bir şekilde bulunmalıdır (Bayat, 2010, s. 128). *İbni Sina, Galen* gibi bilginler de insan vücudunun kan, safra, sevda ve balgamdan oluştuğunu bu unsurların insan vücudunda dengeli bir şekilde olması gerektiğini aksi bir durumda hastalıkların meydana gelebileceğini savunmuşlardır.

Kainat yani makrokozmos hava, toprak, su ve ateşten yani dört unsurdan (anasırı erbaa) oluşmaktadır. Aynı şekilde insan vücudunda yani mikrokozmos'ta da dört unsur (dört hılt, ahlatı erbaa) bulunmaktadır: Kan, safra, sevda (kara safra), balgam. Kan havaya; balgam suya; sevda toprağa; safra ise ateşe tekabül eder. İnsan bedenindeki bu dört hıltın bazı

keyfiyetleri (nitelikleri) olduğu kabul edilmektedir: Rutubet (yaşlık), yubuset (kuruluk); hararet (sıcaklık), bürudet (soğukluk) (Aydın, 2005, s. 302).

Şhafer (2014, s. 43) de antik Yunandan miras alınmış olan humoralizme dayanan bu tıp geleneğini fiziki ve felsefi meta-kuramla temellendirmiştir. Ve vücutta hastalık ortaya çıktığında, dört sıvıdan hangisinde bir dengesizlik olduğunu teşhis edip bunu dengeleyecek bir tedavi üzerinde durmuştur.

MÜFRED VE MÜREKKEB DEVALAR

Tıp tarihinde Çin medeniyeti, Hint medeniyeti, Grek medeniyeti, İslam, Osmanlı ve Batı medeniyetine kadar birçok medeniyet hastalıkların tedavisi için nebatî, hayvanî, madenî kökenli müfred devalar yani basit devalar ve bunların birleşiminden oluşan mürekkeb devalar yani karışık devaları kullandıkları görülür (Aydın, 2005, s. 299).

Müfred devalar sadece gıdalar ile sınırlı değil insan bedenine etki eden kürkler; ibrişim, sof, tiftik gibi malzemeler de müfred deva olarak kullanılmıştır (Aydın ve Murad, 2019).

Galen'in hazırlamış olduğu ilaç, tiryak ve müşhil tertipleri de müfred ve müfredat devaların gelişmesini sağlamıştır. Osmanlı tıp anlayışında bu yüzyıla gelinceye kadar müfred ve mürekkeb devalardaki gelişmelerde Mısır, Hint, Çin, Yunan gibi pek çok uygarlığın tıp alanındaki mirası etkili olmuştur.

Dioskorides tarafından yazılmış olan *Peri hyles iatrikes* adlı eserde de yüzlerce tıbbî bitkinin tarifi ve tedavi şekilleri anlatılmakla beraber bu kitapta geçen bitkilerin büyük çoğunluğu Anadolu ve Akdeniz'de yetişmesi bakımından Anadolu tıbbî bitkileri hakkındaki en eski eserdir (Baytop, 2001, s. 21).

İslam medeniyetinde ise *Birünî*, *Gafikî* ve *İbn Baytar* müfred devalarla ilgili akla ilk gelen eserleri kaleme almışlardır (Aydın: Murad, 2019 s. 27).

Devā-ı Emrāz'da Müfred deva kapsamına giren bitkilerin kökleri, yaprakları, çiçekleri, kabukları yakılarak, yutulur, çiğnenerek, koklanarak farklı malzemelerle karıştırılarak macun şeklinde kullanılmıştır.

“her bār ağızda vec ve karanfil ve kākūle tıdalar ve eger dil ağırlığı dar ise kebābe tıdalar ve cevz-i buvvā dağı çiğneyeler ve zencebīl ve kābīlī murabbālar ve emlec ve enbā murabbāları

yemek dahı nāfi 'dür ve ta 'āmda nohūd-āb dārçîn ile gāyet muvāfıkdur ve bu 'ilāclardan şöıra bākī 'ilācları teşennüc 'ilācları gibidür”.

Müfred deva kapsamına giren hayvanī kökenli malzemeler olan hayvan eti, sütü, idrarı, kanı, kürkü, organı bu sebeple kullanılmıştır.

“kapsız arpa ve bādām ve şeker ile yemek ve şarāb-ı reyhānī ile karışdurup içmek muvāfıkdur dem-i sülehfāt kaplubāğa kanını cünd-i bīdeste ile içmek”.

Başka bir örnekte;

“teşennüc 'alāmetini hiss iderlerse yara üzerine **kürk** şarup ve şarābla **barut** kaynadup yumağ gerekdür ki 'ufūnetini zā'ıl ideler”.

Yine toprak ve madenī malzemeler de müfred deva kapsamında çeşitli malzemelerle karıştırılarak kullanılmışdır.

“iki dirhem kişniz-i tâze ve iki dirhem **kızıl kü**l döküp altı dirhem şekerile uyhu maḥallinde vireler”.

1. Bolevi İsa Efendi

Hakkında kapsamlı bir bilgi bulunmayan Bolevi İsa Efendi 1047 (1637) yılında Bolu'nun Gerede kazasına bağlı Sarıkadılar köyünde doğdu. İsa el-Bolevi, İsa el-Geredi (el-Geredevi) olarak tanınır. Babası Anadolu kadılarından Sukuki Ali Efendi, dedesi zamanının büyük alimlerinden Hasan Efendi'dir. Mahvi mahlasını kullanmış ve şiirler yazmıştır.

İlāhī

Bulmak dilerseñ dā' im sa 'ādet cān ü gönülden Allāh'a yalvar

Ġafletde ıalma eyle 'ibādet cān ü gönülden Allāh'a yalvar

Aldanma zinhār fānī cihāna taıvā vü zühdü kıt eyle cāna

Uımak dilerseñ bāğ-ı cināna cān ü gönülden Allāh'a yalvar

ıaldır diliñden keşret hicābın sırrıñda oku vahdet kitābın

İçmek dilerseñ vuşlat şarābın cān ü gönülden Allāh'a yalvar

Yoklukda yokla ma 'nā-yı Maḥvī maışūdı añla şarf ile naḥvi

Merdūd-ı rāh ol gel iste saḥvı cān ü gönülden Allāh’a yalvar². Eserleri

2.1. Müfidü’l-i‘rab fi’n-naḥv

İsa Efendi, verdiği derslerde öğrencilerin ihtiyaç duydukları konuları belirleyerek Arap dilinin gramerinin ezberlenmesini kolaylaştırmak amacıyla bu eserini kaleme almıştır. Eser Abdullah Kızılcık tarafından yüksek lisans tezi olarak çalışılmıştır.

2.2. Nizamü’l-edviye

Eserde ilaç olarak kullanılabilecek çeşitli bitkilerin isimleri Arapça, Türkçe, Farsça, Süryanice ve Rumca karşılıklarıyla birlikte alfabetik sıraya göre verilmiştir. Eser Mükerrerem Bedizel Aydın ve Sibel Murad tarafından çalışılmıştır.

2.3. Feza’ilü’ş-şühur ve’l-eyyam

(Kayseri Raşid Efendi Ktp., nr. 662).

2.4. Vaḥdet-i Vücut

(İstanbul Belediyesi Atatürk Kitaplığı, Osman Ergin, nr. 313).

2.5. Divan-ı Mahvi

Bolevi’nin bazı tasavvufi şiirlerini içerir (Yapı ve Kredi Bankası Ktp., nr. 15972; Ankara Milli Kütüphane, nr. A004635-04).

3. Deva-i Emraz

1647-1648 yılları arasında dört kez hekimbaşılığa getirilerek tekrar azledilen İsa efendinin 1644 yılında yazdığı eseridir. Eserde hastalıkların Arapça, Farsça, Yunanca, Rumca, Efrikince (Frenkçe) gibi dillerdeki karşılıkları verilerek hastalığın teşhis ve tedavisi konuları ayrıntılı olarak anlatılır. Eserde hazırlanan ilaçların önemli bir kısmı bitkisel ve hayvansal kökenli droglar ile hazırlanmaktadır.

İsa Efendi mukaddimede eserin tamamlanmasına tarih düşürmüştür: 1054 (1644)

Lutf edüp Hazret-i Rabb-i Feyyaz

Hamdülillah ki kitab oldı beyaz

Her ne ki tecrübe etdüm yazdum

Eyledüm zann u gümandan i'raz

Derc edüp cümle deva-i ileli

Etmedüm hiç birisinden igmaz

Bir kitab oldu ki bi-misl ü nazir

Belki insaf ede sahib-i agraz

Ta ki şöhrat bula bu nam-ı kitab

Oldı tarih-i Deva-i Emraz

Eserin tespit edilen nüshaları şunlardır:

1. Mısır Milli Kütüphanesi Türkçe Yazmaları 8, 5868
2. Hamidiye (Süleymaniye Ktp.)1023
3. Ayasofya Ktp. (Süleymaniye Ktp.) 3615
4. Tavşanlı Zeytinoğlu İlçe Halk Kütüphanesi 401
5. Darulkutub Tıb-Türki 8

4. Çalışmada İzlenen Yöntem

1. Ait oldukları dillerdeki yazılışlarından emin olamadığımız kelimeler için Tavşanlı Halk Kütüphanesi 401 arşiv nolu harekeli nüshadan faydalanılarak olabildiğince doğru okunmaya çalışıldı.
2. Metinde müstensih hatası olduğu veya eksik olduğu düşünülen bazı kelimeler tamamlandı ve köşeli parantez [] içerisinde gösterildi gerekli görülen yerler dipnot ile gösterildi.
3. Metin 17. yüzyıl imlası ve dil özelliklerine uygun olarak okunmaya çalışıldı. Düz-yuvarlak ünlüsü gösterilmeyen Türkçe kelimelerin okunuşunda düzlük-yuvarlaklık uyumu sürecinin başladığı göz önüne alınarak ve daha önce yapılmış çalışmalardan faydalanılarak okuma yapıldı.
4. Metinde okuyamadığımız yerler köşeli parantez içinde üç nokta [...] şeklinde verildi.

5. Hamidiyye nüshası, Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesi 1023 arşiv numarasına kayıtlı olup sayfalar 29 satırdan oluşmaktadır. Her satıra numara verilip hemen ardından nokta konuldu.
6. Metnin tamamı harekesiz bir nesihle yazılmıştır.
7. Metinde aynı kelime kimi zaman şeddeli olarak gösterilirken kimi zaman da şeddesiz olarak gösterilmiştir. Bu sebeple kelime genel kullanımına uygun olarak okundu.
8. Dizin bölümünde fihrist de dahil geçen tüm kelimeler alfabetik olarak verildi. Dizinleme, Dr. Mehmet BOZUYLA'nın hazırladığı TürkSözDiz 3.5 yazılımı ile yapıldı.
9. Her kelime ayrı madde başı olarak gösterildi. Eş sesli kelimelerin yanına her bir kullanımı için parantez içerisinde “(I), (II)” ifadeleri eklendi ve farklı madde başı olarak yazıldı. Her madde kalın yazı ile verildi.
10. Madde başındaki kelimeler Türkçe için [T.], Arapça için [Ar.], Farsça için [Far.], Yunanca için [Yun.], Efrikince (Frenkçe) için [Ef.], Rumca için [Rum], İtalyanca için [İt.], İbranice için [İbr.] şeklinde ait olduğu dil gösterildi.
11. Her madde başında kelimenin metin bağlamındaki anlamı yazıldı.
12. Eserin 2b-50a arası varakları çalışıldı.

BÖLÜM II

İNCELEME

1.YAZIM ÖZELLİKLERİ

1.1. Ünlülerin Yazımı

1.1.1. /a/ Ünlüsünün Yazımı

/a/ ünlüsü, metinde kelime başında elif (ا) ve medli elif (آ) ile yazılmıştır. Kelime içinde elif (ا) ve medli elif (آ) ile kelime sonunda ise güzel h (ه) ile yazılmıştır.

aşları (23b-11) اشلىرى

kaşalar (48b-14) قاتەلر

ayak (31b-6) آياق

yaramaz (12b-14) يرامز

artar (26a-9) ارتر

karānu (44a-21) قراکو

alın (8a-15) الن

bırağup (36a-11) براغوب

kan (9a-19) قان

soñra (18a-7) صكره

barmak (38a-16) برمق

avuç (36b-8) آوچ

1.1.2. /e/ Ünlüsünün Yazımı

/e/ ünlüsü, kelime başlarında elif (ا), kelime içinde elif (ا) işaretli ve güzel h (ه), kelime sonunda ise güzel h (ه) ile yazılmıştır.

eyü (36a-5) ايو

etmek (45a-1) اتمك

ezüp (48a-4) ازوب

eñse (22b-4) اكسه

ideler (9b-8) ايدهلر

nesne(23a-6) نسنه

gelemez(22b-6) كله مز

1.1.3. /ı/ ve /i/ Ünlülerinin Yazımı

Kelime başında elif-ye (ای) ve elif (ا) , kelime içinde işaretli ve ye (ی) ile yazılmıştır. Kelime sonlarında ise ye (ی) veya (ي) gösterilmiştir.

gibi (7a-3) کبی	nice (21a-19) نخه
dahı (9a-10) دخی	gice (26b-14) کیجه
ıssı (22a-5) اسی	keklik (42b-12) ککلیک
iki (24b-26) ایکی	ısrmasından (44a-3) اصرمه سد

1.1.4. /u/ ve /ü/ Ünlülerinin Yazımı

Kelime başında elif-vav (او), kelime içinde vav (و) ve bazen de işaretli olarak gösterilmiştir. Kelime sonunda ise vav (و) şeklinde yazılmıştır.

şu (36b-11) صو	büzölmek (38a-19) بوزلمک
uyuşup (40b-6) اویوشوب	kendü (42a-19) کندو
uyur (42b-6) اویور	kaplubaga (33a-22) قبلوبغه

1.1.5. /o/ ve /ö/ Ünlülerinin Yazımı

Kelime başında elif-vav (او), kelime içinde vav (و) ile yazılmıştır.

“/ö/, /o/ ünlüleri Türkçe tek heceli kelimelerin sonunda hiç bulunmaz, kendisinden sonra her zaman bir ünsüz gelir” (Deny, 1921, s. 27).

olur (42b-1) اولور	toğunur (33a-10) طوقونور
oturmak (44b-24) اوتورمق	tozin (35b-15) توزین
otuz (36a-8) اوتوز	gözde (35b-23) کوزده
toğuz (32a-19) طوقوز	

1.2. Ünsüzlerin Yazımı

1.2.1. /b/ ve /p/ Ünsüzlerinin Yazımı

Metinde b ve p ünsüzlerinin yazımında düzensizlikler vardır. P (پ) ve b (ب) ünsüzlerinin kimi zaman birbirlerinin yerine yazıldığı görülmüştür.

piraşa (46a-10) پر صه

pişmiş (24a-9) پشمش

köpük (31a-10) کو پک

kaplubaga (43a-21) قا پلوبغه

olup (29a-11) اولوب

kablubağa (33a-22) قبلوبغه

büşürürüp (35a-21) بوشورورب

1.2.2. /c/ ve /ç/ Ünsüzlerinin Yazımı

Metinde /c/ ünsüzü için /c/ (ج) ve /ç/ ünsüzü için /ç/ (چ) kullanılmıştır. Ancak birbirlerinin yerlerine de kullanıldığı görülmektedir.

ağaç (46b-4) اغچ

avuç (36b-8) اوچ

ağac (9a-15) اغچ

pilic (30b-6) پلچ

güc (47a-12) کوج

piliç (25b-24) چلپ

avuc (26b-24) اوج

1.2.3. /s/ Ünsüzünün Yazımı

Metinde genellikle ince sınıftaki kelimeler için (س) kalın sınıftaki kelimeler için (ص) kullanılmıştır.

sarımsak (40a-12) سرمساق

şovuk (42b-1) صووق

soğan (30b-19) صوغان

ışırmasından (44a-3) اصرمه سندن

şuda (30b-13) صوده

sögüd (7a-29) سوکود

1.2.4. /ñ/ Ünsüzünün Yazımı

Metinde kef (ك) şeklinde yazılmıştır. Nadiren üç noktalı kef (ڭ) şeklinde yazılmıştır.

anlaruñ (32a-3) انلارك

bunuñ (28a-3) بونك

anuñ (31b-3) انك

deñiz (45b-25) دكز

yalñız (37b-1) يالكز

deñiz(45b-25) زڭ د

1.2.5. /h/ Ünsüzünün Yazımı

İlk hecede ve kelime içinde ħ (ح) ve ħ (خ) şeklindedir.

dahı (45a-13) دخى

1.2.6. /t / ve /d/ Ünsüzlerinin Yazımı

/t/ ve /d/ ünsüzlerinin t (ت), t (ط) ve d (د) harfleriyle yazımı görülmektedir.

katup (13b-4) قاتوب

temir hindī (10a-6) تمرهندي

otlar (11b-22) اونلر

demür hindī (18b-23) دمورهندي

tavşan (15a-18) طوشان

tuzlu (20b-10) طوزلو

dārçīnı (35b-9) دارچینی

tolu (40b-2) طلو

dört (42b-7) دورت

1.2.7. /k/ ve /g/ Harflerinin Yazımı

Kalın sıradan kelimeler ڭ (ق) ve ڭ (غ), ince sıradan kelimelerde k (ك) ve g (ك) ile yazılmıştır.

ڭaynadup (42b-22) قينادوب

ڭaplubaga (43a-21) قا پلوبغه

tavuk (44b-10) تالوق

keklik (42b-12) ككلك

2.SES BİLGİSİ

2.1. ÜNLÜLER

2.1.1. Ünlü Değişmeleri

Ses değişimleri değişiklik ve gelişme şeklinde olmak üzere ikiye ayrılır. Ses değişikliği özellikle bir kelimedeki bir sesin yerine kendisine en yakın sese bırakmasıdır. Ses gelişmesi ise kelimedeki sesin yerine kendisinden türemiş başka bir sese bırakmasıdır (Ergin, 2004, s. 78).

2.1.1.1. *i~e Değişmesi*

“i~e değişikliğinin Osmanlıcanın sonlarına çok yakınlarda ortaya çıktığını bu değişikliğin birçok misallerde bugün bile henüz tamamlanmamış olmasından anlayabiliriz” (Ergin, 2004, s. 80).

Metinde kimi kelimelerin hem i ile hem de e ile yazımı görülmektedir.

didükleri (15a-19)

virdigi (33b-18)

eyü (28a-17)

gice (42b-22)

2.1.1.2. *ı~ u/ u~ı Değişmesi*

ķırı (40a-13)

şarı (30a-23)

ķurusı (39b-17)

şaru (26a-25)

tutlu (9b-1)

2.1.1.3. ü~i Değişmesi

ü~i değişmesi Eski Anadolu Türkçesinden sonra görülmeye başlamıştır. Ve bu değişmenin örnekleri hala kimi ağızlarda eski şekillerini korumaktadır (Ergin, 2004, s. 81).

kendü (15b-1)

içün (41a-11)

içerüde (37b-22)

eyü (45b-6)

delübine (39b-5)

2.1.2. Ünlü Düşmesi

“Seslerin birbirleriyle münasebeti sırasında gramer birliğinin bünyesindeki bir konsonantın bazen düştüğü görülür” (Ergin, 2004, s. 51).

Metinde genel itibariyle organ adlarında ünlü düşmesi görülmektedir.

alnı (46b-9)

boynı (48b-15)

burnuna (48a-20)

ağzı (9b-1)

2.1.3. Ünlü Birleşmeleri

Gramer birleşmelerinde kimi zaman yan yana gelen sesler birleşerek tek bir ses meydana getirir (Ergin, 2004, s. 51).

şu+ol> şol

bu+öyle> böyle

şu+öyle> şöyle

2.1.4. Ünlü Uyumu

“Türkçede bir sözcük içerisinde bulunan ünlüler ve ünsüzler birbirlerini etkileyerek benzeşir. Bu benzeşme konuşurken uyulan en az çaba yasasından kaynaklanır. Çünkü seslerin çıkış ve boğumlanma noktaları birbirlerine ne kadar yakın olursa, konuşma da o kadar kolay olur” (Hengirmen, 2006, s. 71).

Türkçede düzlük-yuvarlaklık ve kalınlık-incelik uyumu olmak üzere iki tür ünlü uyumu vardır.

2.1.4.1. Kalınlık-İncelik Uyumu

Türkçede bir kelimenin ünlülerinin kalınlık-incelik bakımından birbirine uygun olmasıdır. Yani Türkçe bir kelimedeki ünlülerin hepsi ya kalın ya da ince olmalıdır (Ergin, 2004, s. 70).

Kalınlık-incelik uyumuna göre kalın ünlüler a, ı, o, ü’den sonra kalın ünlü gelir. İnce ünlüler e, i, ö, ü’den sonra ince ünlüler gelir.

Metinde kalınlık-incelik uyumu tamdır:

kendü (31b-15)

büzülmük (38a-19)

ikişer (37a-4)

virici (39b-13)

aşağı (41b-21)

sürünmek (40a-5)

2.1.4.2. Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu

Türkçe kelimelerdeki ünlülerin düzlük-yuvarlaklık bakımından birbirine uygun olmasıdır.

“Türkçede köklerde olsun, köklerle ekler arasında olsun, bir kelimede vokaller arasında umumiyetle düzlük-yuvarlaklık bakımından bir uygunluk olduğu göze çarpar. Umumiyetle

diyoruz, çünkü bu uyum Türkçenin her devrinde her sahada kelime bünyesine kuvvetle hakim olan bir uyum değildir” (Ergin, 2004, s. 72).

Metinde düzlük-yuvarlaklık uyumu tam değildir:

tatlu (11a-27)

kabuksız (16b-15)

kavun (18b-14)

kavurma (41b-7)

avuç (26b-24)

yağmur (40b-2)

2.2. ÜNSÜZLER

2.2.1. Ünsüz Değişimleri

2.2.1.1. *t~d Değişimi*

Metindeki örnekler aşağıdaki gibidir:

toğuz (32a-19)

tırmağ (23a-24)

tamar (49b-29)

tarılmağ (24b-6)

toğınmağdan (13b-22)

2.2.1.2. *d~t Değişimi*

“Süreksiz dişliler, kelime başlarında çoğunlukla cınlamalı 'd' söylenişiyle boğuk 't' söylenişi arasında kararsızdır” (Deny, 1921, s. 64).

Metindeki örnekler aşağıdaki gibidir:

dilki (47b-1)

yumurda (46b-27)

demir hindī (18b-23)

ditremek (50a-5)

2.2.1.3. *g~k Değişimi*

kanğı (45b-26)

kanķısı (36b-1)

2.2.1.4. *g~v Değişimi*

Metinde aşağıdaki örnek dışında başka bir örnek yoktur.

şovuk (39b-10)

2.2.1.5. *k~h Değişimi*

uyhu (42b-5)

2.2.1.6. *k~g Değişimi*

ķulaķına (14b-24)

olmaķa (22a-14)

yumurda aķını (48a-9)

ķurmaķla (29a-26)

yapraķı (7b-1)

2.2.2. Ünsüz İkizleşmesi

ıssı (35b-2)

kelli (31a7)

elli (36a-11)

2.2.3. Ünsüz Benzeşmesi

oldukça (27a-28)

gıtdükçe (29b-14)

2.2.4. Hece Yutumu

İncelenen metinde bildirme eki olan *+durUr'un* *+dUr* haline dönüştüğü örnekler verilmiştir.

içün dürür>içündür (17a-2)

bu durur>budur (16b-23)

yok durur>yokdur (23a-8)

degil dürür>degildür (27a-4)

3. ŞEKİL BİLGİSİ

3.1. EKLER

3.1.1. Yapım Ekleri

3.1.1.1. İsimden İsim Yapım Ekleri

+IIk/+IUk

açlık (46b-28)

karânlık (14a-23)

hastalık (50a-10)

şusuzlıktan (28a-24)

uyhusuzluk (9b-26)

yañlızlıktan (28a-24)

+AK

kulak (6b-15)

ayak (34b-19)

bögrek (38b-8)

+sIz/+sUz

uyhusuz (9b-19)

cânsız (19b-22)

añsızın (33a-14)

ķapsız (43a-20)

+II/+IU

ķuzlu (41a-23)

südlü (32b-2)

yağlu (13a-15)

ķuvvetlü (24b-19)

+IncI/+UncU

altıncı (22b-26)

otuzuncı (27b-17)

toğuzuncı (26a-10)

onuncu (12b-27)

+An/+In/+Un

uzun (23a-7)

oğlancıklarda (45a-1)

yakın (11b-15)

+(I)l

Genellikle renk adlarında görülmektedir.

Metindeki örnekler aşağıdaki gibidir:

yeşil (32a-20)

kızıl (38a-5)

+mİş

”Altı ve yedi sayı isimleri üzerinde kalıplaşmış olarak kullanılan bu ek, çok eskiden ‘on’ anlamını taşıyordu” (Gülsevin, 2007, s. 118).

Metinde yalnızca aşağıdaki örnekte sayı isimlerinde görülmektedir.

yetmiş (47a-23)

3.1.1.2. İsimden Fiil Yapım Ekleri

+Al-

azalalar (16a-17)

taralup (15b-25)

+IA-

başlaya (16a-12)

+IAn-

çapaılanmağdur (20b-7)

yağlanmağ (42b-26)

baılanur (31b-17)

ağırlanup (44a-17)

yaralanmış (40b-6)

3.1.1.3. Fiilden İsim Yapım Ekleri

-(A)k+

yumşak (24b-7)

-gun+

tutgun (11b-11)

yorgunluk (49a-11)

-IcI+

yırtıcı (26a-13)

idici (11b-8)

arturıcı (28a-21)

virici (11b-16)

-U+

tolu (41a-3)

-mA+

başdırma (11b-8)

-mAz+

yaramaz (23a-5)

3.1.1.4. Fiilden Fiil Yapım Ekleri

-Ar-

“-Ar- eki, ünsüzle sonuçlanan geçişsiz bazı fiillerden geçişli fiiller türeten bir ettirgenlik ekidir” (Korkmaz, 2009, s. 126).

giderek (28a-16)

kopar (32a-13)

gidermek (44b-1)

kararmak (17b-12)

çıkarsa (23b-7)

-Ur-

“-Ir-, -Ur- eki, Eski Türkçedeki -Ur- ettirgenlik ekinin ünlü uyumuna göre biçimlenmiş türüdür. İşlev bakımından -Ar- ekiyle görevdeştir. Ancak, onun gibi körelmiş bir ek değil, işlek bir ektir. Ünsüz ile bitin geçişli ve geçişsiz fiil köklerinden ettirgen anlamlı fiiller türetmiştir” (Korkmaz, 2009, s. 131).

Metindeki örnekler aşağıdaki gibidir:

tınzuralar (48a-6)

içürelər (32b-4)

bişürelər (25a-8)

-dur-

yedürsələr (20a-14)

döndürmek (29b-7)

itdürelər (21b-6)

karışdurup (45b-20)

ezdürürse (29a-3)

-mA-

olmayup (49a-7)

tokınmaya (47b-11)

kımayalar (47b-29)

tıtmamışdur (23b-26)

çıkarmayalar (47b-11)

-II/-Ul-

açılur (34b-25)

yorılmış (33b-16)

tıtılduğıdur (34a-7)

gerilür (42b-2)

-t-

añlatmak (19a-14)

uzatması (41b-25)

añsırtmak (19b-1)

3.1.2. Çekim Ekleri

3.1.2.1. İsim Çekim Ekleri

3.1.2.1.1. Durum Ekleri

3.1.2.1.1.1. Yalın Durum

ağaç (46a-4)

süd (16a-11)

şu (47b-7)

3.1.2.1.1.2. Yaklaşma Durumu

+A

nesneye (33a-11)

odaya (28b-20)

kendüye (6b-15)

3.1.2.1.1.3. Bulunma Durumu

+dA

odada (28b-21)

ağızda (39a-28)

şuda (30b-1)

3.1.2.1.1.4. Ayrılma Durumu

+dAn

tamardan (39b-1)

ağızdan (46-29)

burundan (44b-15)

3.1.2.1.1.5. İlgi Durumu

+nIn/+nUn/+In/+Un

başın (47b-17)

ağacınıñ (8b-11)

ayağların (7a-4)

3.1.2.1.1.6. Belirtme Durumu

+nI

toñmını (9a-18)

қаpaқларını (14a-22)

yaprağını (11b-29)

3.1.2.1.1.7. Eşitlik Durumu

+cA

ekşice (26b-11)

ıssıca (8a-8)

iyice (28a-12)

3.1.2.1.1.8. Vasıta Durumu

+lA

şuyla (10b-9)

eliyle (24b-9)

yağıyla (12b-1)

3.1.2.1.2. İyelik Ekleri

I. Teklik Şahıs Eki:

dünyāda varım bir oğlum benim karşımda şöyle sözler(29a-2)

II. Teklik Şahıs Eki:

III. Teklik Şahıs Eki:

kıyās iderler ol vakıtde gözünün kapağını döndüreler(35a-10)

ğalīz buḥār anuñ ‘adalelerinde yir eyler ve a‘şāb çekilür ve yüzünün levni kızarur(49a-27,28)

I. Çokluk Şahıs Eki:

kendü bābında beyān olunmak gerekdür geldük maḫşūdumuz(6b-11)

II. Çokluk Şahıs Eki: Metinde örneği yoktur.

III. Çokluk Şahıs Eki:

yaprağını ve şularını ve bürānīni dā’im yiyeler(11b-29)

3.1.2.1.3. Çokluk Ekleri

+lAr

kızlar (26b-26) tamarlar (32a-20) nesneler (28a-3)

3.1.2.1.4. Soru Eki

+mI(dIr), +mU(dUr)

anuñ bedeninde muḫterik ḫılt var mıdır (29b-4)

istirḫāsı var mıdır (35b-7)

3.1.2.1.5. Aitlik Eki

+ki

yerdeki (26a-24)

evvelki (40a-23)

şoñraki (26b-22)

3.1.2.1.6. Ek Eylem

İsim ve isim soylu ek-fiiller

-dIr, -dUr

‘ilāc-ı devā ile istifrāğı terk **lāzımdur** (24b-12)

bu ‘illet şāhibi bir nesneye meşğūl olmak **evlādur** (28a-8)

ğayr memdūh hikāyetlerinden zıkr etmek **şavābdur** (29b-16)

Birleşik fiil çekimli ek-fiiller

-idi

külencde olan ahlāt galīz olmak **idi** (37b-9)

istirhā icāb ider **idi** (42a-2)

‘alāmetleri zıkr olunmış **idi** (17a-6)

-imiş

zuhūra gelür **imiş** (31b-9)

bir müddet alıqorlar **imiş** (31b-12)

mundefi‘ olur **imiş** (31b-10)

-ise

ondört gün dahı nāzil olacak var **ise** (33b-27)

ol vakitde gözinüñ kapağını döndüreler eger kuvvet olmuş **ise** (35a-10)

ve'l-hāşıl her kağı hılî galib etmiş **ise** (7b-16)

3.1.2.1.7. Zamir n'si

Zamir n'sinin metinde kullanımı şu şekildedir:

birinden (22a-3)

içinde (26b-1)

südinden (22b-9)

işinden (28b-6)

bedeninden (24b-9)

3.1.2.1.8. Yön Ekleri

+ArU

içerüye (13a-11)

içerüde (37b-22)

yukarıda (50a-18)

gerü (44a-29)

3.1.2.2. Fiil Çekim Ekleri

3.1.2.2.1. Kipler

3.1.2.2.1.1. Basit Kipler

3.1.2.2.1.1.1. Geniş Zaman

I. Teklik Şahıs Eki: Metinde örneği yoktur.

II. Teklik Şahıs Eki: -ArsIn

bizim başımıza çatladı dir melik daḥı ne ārām idersin (29a-12)

III. Teklik Şahıs Eki: -Ar, -Ir, -Ur

ıtutmaḡla ol fikr üzere ‘ameli mu‘āvenet ider (29a-28)

süddenüñ sebebi ile bir kelli teşennüc zuhūra gelür (31a-7/8)

mālihūlyā şāḥibi beyhūde efkāre vücūd virür ve bī-vech ḥayāller görür (23a-4)

I. Çokluk Şahıs Eki

zīrā ḥummā-ı dıḡ şāḥibinün görürüz (37a-27)

aşağıda üçyüzellibeşinci bābda beyān iderüz (17a-19)

devār ‘illeti kendü bābında beyān iderüz (17b-17/18)

II. Çokluk Şahıs Eki: Metinde örneği yoktur.

III. Çokluk Şahıs Eki: -ArlAr, -UrlAr

fālic ‘illetiyle sekteden ḥalāş bulurlar (32a-16)

ol tamarları ıtutarlar (49b-24)

şehzāde ile tabībī ḥalvet-i sarāya ıkorlar (28b-24)

3.1.2.2.1.1.2. Gelecek Zaman

-AcAk

Gelecek zaman için kullanılan -AcAk ekinin III. teklik şahıs eki çekiminin kullanımına rastlanmıştır.

III. Teklik Şahıs Eki: -AcAk

azıcık mülābese ile sersām zā'il **olacak** (17a-18)

çıbanlara nüzce virici yağlar ve dahliyyūnlar urup **açılacak** (14a-12)

yübüset ziyāde olmaya menfa'at **virecek** (26b-20)

3.1.2.2.1.1.3. Görülen Geçmiş Zaman

I. Teklik Şahıs Eki: -dIm, -dUm

hacāmatdan laḳve olmuş ādemlere rāst **geldim** (46b-25/26)

da'vet eylediler varup nabẓına el **urdum** (28b-28)

muwāfiḳ müşhilāt ile bedeni pāk **eyledüm** (34a-3)

II. Teklik Şahıs Eki: Metinde örneği yoktur.

III. Teklik Şahıs Eki: -dU, -dI

bedene def' idici kûlenc zā'il fālic zāhir **oldı** (37b-10)

'ilāc ḳabûl **eyledi** (29b-1)

bir aya degin zā'il **oldı** (34a-5)

ol ümīd şahīḥdür ve ḳuvvet girü **geldü** (29b-1)

I. Çokluk Şahıs Eki: -dUk

oğlumuzuñ derdine dermān **bulduk** (29a-12,13)

hevesi olan isimi yād idüp **eyledükde** (29a-17)

ümīdlerüñ ki zıkr **eyledük** (29b-6)

çok nev‘ olur **demiş idük** (41b-25,26)

II. Çokluk Şahıs Eki: Metinde örneği yoktur.

III. Çokluk Şahıs Eki: -dİlAr

muḳaddem yumurda yubūset ba‘ dehū ḥacamāt **eylediler** (46b-27)

aña daḥı da‘ vet **eylediler** (29a-6)

3.1.2.2.1.1.4. Duyulan Geçmiş Zaman

Metinde, duyulan geçmiş zaman sadece III. teklik şahıs ve III. çokluk şahıs ekleriyle kullanılmıştır.

III. Teklik Şahıs Eki: -mİş

sersam ‘illetine dāḥil **olmış** (16a-10)

muḥalif ta‘āmlar ve ğıdāyı terk **eylemiş** iken (7b-23)

ḳanġı ḥiddetlü otlardan **yemişdür** (19a-22,23)

III. Çokluk Şahıs Eki: -mİşlAr

bunuñ içün ba‘zı nüshalar **yazmışlar** (30b-21)

‘illet-i kābūs fesād hażmından daḥı ḥādīs olur **demişler** (30b-17)

bir gurūh daḥı zann **etmişler** (31a-24,25)

3.1.2.2.1.1.5. İstek Kipi

III. Teklik Şahıs Eki: -A

iki ayı bahār faşlında ve iki ay güz faşlında **ola** (24b-17)

on dirhem şeker ile **vire** (24a-7)

bevl yolından pāk olinmayup 20. bir miqdārı dimāğa **çıka** (44a-19,20)

inşallahu ta‘ālā ifākat **bula** (25b-18)

I. Çokluk Şahıs Eki: -AlIm

anladuğı üzere nisyāndur nisyānda **bildürelim** (15b-9)

bizden haberdār olmasun **görelim** (28b-22,23)

kafeşlü odada pinhān **olalalım** (28b-21,22)

III. Çokluk Şahıs Eki: -AlAr

ba‘dehū ğalīz hıltuñ istifrāğına meşğul **olalar** (30a-16)

etmegine kırı kişnīz **katalar** (32b-5)

kuvvat virici zamād **uralar** (32b-23)

ol vaķitde gözinüñ kapağını **döndüreler** (35a-10)

3.1.2.2.1.1.6. Şart Kipi

II. Teklik Şahıs Eki: -sAn

sen yine te'vīle **çalışursan** (22A-16)

III. Teklik Şahıs Eki: -sA

lābūdde dimāğa marāz 'arīz **olsa** (23a-10)

eger kızıl kan **çıķarsa** (23b-6,7)

mālihūlyā şafrā ihtirākından **olursa** (23b-25)

ziyādece lāzım **gelürse** (26b-23)

I. Çokluk Şahıs Eki: -sAk

tahrīr **idersek** (23a-18)

III. Çokluk Şahıs Eki: -sAlAr

sezāb şedef şuyını burnına **ţamzırsalar** (33a-21)

üç dört dāne kebābe her bār ağızda **ţutsalar** (8b-25)

keزالik mesbūtı **yağlasalar** (19b-18)

şuyını başa **dökseler** kabuğını ve çiçegini **koķlasalar** (20b-26)

3.1.2.2.1.1.7. Gereklilik Kipi

Metinde gereklilik kipinin yalnızca -sA *gerek* ve *gerek* şeklindeki kullanımları mevcuttur.

'arākı gidermek ve silmek **gerek** (44b-1)

istifrāğ ve қay' tedbīrin etmek **gerek** (49a-29)

evvelā nazar etmek **gerek** (26a-20)

yerine gelmez bunlar bilinmek **gerek** (38a-20)

ḥummā muḳaddimesidür ḥummā zāhir olsa **gerekdür** (49b-6)

vuşlat ve şoḥbet olsa **gerekdür** (29a-29)

3.1.2.2.1.1.8. Emir Kipi

III. Teklik Şahıs Eki: -sUn

ṭabīb ile bir yerde kıoyalım ki bizden ḥaberdār **olmasun** (28b-22)

te'ḥīr olındı ise şöñradan **olsun** (35b-19,20)

I. Çokluk Şahıs Eki: -AlIm

şehzāde daḥı ṭabīb ile bir yerde **kıoyalım** (28b-22)

3.1.2.2.1.2. Birleşik Kipler

3.1.2.2.1.2.1. Hikaye

Geniş Zamanın Hikayesi: -UrdU

kāmīle olursa sekte ḥādiş olurdı (31a-4)

ḥiss ve ḥareket cümle bātıl olurdı (31a-8)

3.1.2.2.1.2.2. Rivayet

Metinde örneği yoktur.

3.1.2.2.1.2.3. Şart-Koşul

Geniş Zamanın Şartı:

sinn ve kuvvet müsā‘ade **iderse** (38b-12)

hazerdan soñra ve eger devār zuhūr **iderse** (40b-29)

eger bu dārūlardan dimāğ ıztırāb **çekerse** (48a-7)

otuz güne degin ‘illet zā’ il **olursa** (47b-22)

def‘ olur kāfūr ve lāden zamm **olunursa** (7a-4)

eger za‘īf ise piliç şuyı ve lāzım **gelürse** (10b-1)

bu şekil üç gün yine hālī koyup şudā‘dan baqiyye **kalursa** (8a-18,19)

3.1.2.2.2. Birleşik Fiiller

Bir İsim ve Yardımcı Fiilden Oluşan Birleşik Fiiller:

it- (et-)

zūkāmda şemm eyledüleri çörek otı şemm **etmek** (13b-15)

her bār ze‘ferān ve mürekkeb tılā **etmek** (14b-15)

müşāreketi sebebiyle gönül dönüp kay’ **etmek** (17b-4)

‘ākırkarhā gārgara **etmek** (18b-24)

ve’l-hāşıl bunda fażalāt taḥliline iḳdām **etmek** (19b-3)

yemek gāyet fa’ide **ider** (20a-16)

nice zamāndan soñra yād **ider** (22a-3)

dā’im gāmnāk olur yine ḥiss **ider** (23a-8)

eyle-

ḥabb-ı ıstamhikūn işbu ḥabb ile istifrāğ **eylemek** (41a-26)

hıltı müşkil ola tez 16. ‘ilāc **eylemek** (34b-15,16)

iki göğüs kemüklerinden zāhir ve ibtidā **eyler** (41b-22)

zıkr eyledüğimiz ‘ilāclar ile taḳayyüd **eyleyeler** (7b-17)

evvelā muḥalif ta‘āmlar ve ḡıdāyı terk **eylemiş** (7b-23)

virüp veyā sikencübīn vireler ḳay’ **eyleye** (10b-9)

şudā‘-ı şafrāvīde zıkr **eyledüğümüz** (17b-25)

muteḥallil olmaz ve buḥār ve rīh hareket **eyledükçe** (18a-24)

ol-

subāt ‘ilācı ile seher ‘ilācı mürekkeb **olmak** (21b-5)

ḡuşşalu ve ḳārūresi şāfī **olmaḳdur** (23b-1)

göğüs ve sīne teng **olmak** (24b-7)

ta‘āmı çok ṭaleb etmek ve iştaha ziyāde **olmak** (24b-10)

‘alāmeti dā‘im ḥareket idüp 4. rāḥat **olmak** (25b-3,4)

bu ‘illet şāḥibi bir nesneye meşḡul **olmak** (28a-8)

dimāḡda ‘aḳl ve fıkr ve tahayyül bir yere 10. cem’ **olmak** (28a-9,10)

müsekker nesne vermeyüp ve saz ve söz men’ **olmak** (29b-17)

Bir Fiil ve Yardımcı Fiilden Oluşan Birleşik Fiiller:

idebildükleri (26b-21)

alıḳomaḡla (31b-19)

3.1.2.2.3. Fiilimsiler

Çekimsiz fiillerde kök ve gövdelerine getirilen –mAk, -mA, -İş/-Uş; -An, -AcAk, -mİş/-mUş;-(y)Ip, -(y)Up, -ArAk gibi ekler, fiilin esas anlamını değiştiren yeni bir kavram yaratmazlar. Fiillerdeki temel anlam sabit kalır. Bu bakımdan, fiil kök ve gövdelerinde anlam değişikliği yaparak ad, sıfat, ve zarf türeten öteki eklerden ayrılır (Korkmaz, 2009, s. 863).

Fiilimsiler zarf-fiil, sıfat-fiil ve isim-fiil olarak üçe ayrılırlar.

3.1.2.2.3.1. Zarf-fiiller

-Inca

kan kırmızılığa tebdil olunca (23b-6)

tā kādeme varınca (35a-14)

memzūc idüp içmeyince (12b-26)

iştahā gelmeyince (38b-7)

gözi aña karşı tutmayınca (23a-29)

tā hażm olmayınca (32b-16)

-dUkdA

sekte süddesinden halāş olduğda (35b-27)

ķaynadup nışf ķaldūķda (44b-25)

su‘uť olındūķda (48b-13)

ķaşd eyledūķde (22b-6)

virildūķde (38b-22)

-mAdAn

bir yere götürmeden (31b-15)

ol vakt şar‘ māddeşi ditremeden (32a-13)

çok zamān geçmeden (33a-2)

-Up

şudā‘ ziyāde olup (12a-27)

üç gün güneşde тұrup (12b-7)

şovuk şuya tīn-i mahtūm bırağup (12b-17)

elin ve ayağın ovup (12b-21)

destmāl ısladup (13a-8)

daḥliyūnlar urup (14a-12)

‘asel kıatup (15a-10)

3.1.2.2.3.2. Sıfat-fiiller

-dİk, -dUk

ibn-i ‘aras gelincik didükleri (21a-4)

kendü ışmarladüklerin ve söyledüklerin (22a-8)

buhār ve rīh hareket eyledükçe (18a-24)

sebeb ve ‘alāmetlerinden ma‘lūm itdükden (18b-6)

sirke kıarışdurup başına ve tuluñlarına ‘illet 9. üç gün geçdükden (19b-8,9)

heves eyledügi ve taleb itdüğini bildükden (29b-15)

-mAdUK

yine aşıllı olmaduğın (23a-9)

cem‘-i bedene te‘şir etmedüğine (23b-8)

dimāğ dağı böyledür bir iqbāl etmedüğüni (31a-22)

-An

ğalīz yellerden olan (12a-1)

geçen şudā‘laruñ ahvāli gayrī ve bunuñ ahvāli gayrīdur (10b-23,24)

bu zıkr olınan muḳaddemātuñ işi tamām olur (16a-9)

nādir aḳan ğalebesinden dağı olur (40b-26)

-mİş

dögülmüş ḥarnüb-ı şāmī (8b-13)

bişmiş noḥūd āb (12b-19)

pişmiş yemek (24a-9)

ḥaşlanmış mārūl şalatası (12b-23)

ḳaynamış toraḳ otı (18b-9)

ḳızmış kepek (46a-2)

-AcAk

nüzce virecek eşyā (11a-14)

buruna su‘ūt idecek eşyā (12a-17,18)

nāzil olacak mādde (38a-24)

zā'il olacak nesne vardur (17a-18)

dimāğdan endāmlara ulaşacak kuvvetüñ (34a-14)

3.1.2.2.3.3. İsim-fiiller

İsim-fiiller fiillerdeki oluş, kılış, ve durumların isimlerini gösteren ve fiillere isim-fiil ekleri olan -mAk, -mA, -Iş eklerinin getirilmesiyle kurulun fiillimsilerdir.

-mAk

aḥsırık otı ile aḥsır**mak** (30b-10)

ılıcağ başa dök**mak** ve çiçeğini k**okmak** (30b-12)

burnına t**amzırmak** (33a-22)

ceviz-i buvvā dā'im ağızda t**utmak** (36b-20)

ķıssā'ü'l-himār yağını s**ürmek** (44b-24)

-mA

sevdā arturıcı nesnelerden baştır**ma** (28a-21)

kebāb k**avurma** idüp (41b-7,8)

cümle bedende bir k**aşınma** z**uhur** ide (44a-17)

teşennüc 'illetine geril**me** 'illeti derler (41b-13)

-Iş

Metinde örneği yoktur.

3.2. SÖZCÜK ve SÖZCÜK TÜRLERİ

3.2.1. İsim

kaşnı ve **şarābı**yla ve **siyāh biber** ve **sezābla** yemek (44b-22)

yüzün ve **kulağın** ovup **yağ** dağı tırmızılar ve **göbegi** ve **ma'kad** ve **tabanı** (13a-19)

'**unşul aṭa şoğanı ma'cūnı** bi'l-ḥāşşa nāfi'dür (33b-5)

3.2.2. Sıfat

3.2.2.1. Niteleme Sıfatı

kızıl nohūdı (43b-1)

ḡarañu yerden (47b-11)

büyük kişiler (30b-20)

beyāz biber (49a-1)

ılıcaḡ şu (8a-1)

yaramaz ḡayāl (23b-21)

ıssıca eşyaları (8b-3)

ṭatlu şular (24a-1)

3.2.2.2. Belirtme Sıfatları

Belirtme sıfatları işaret, soru, belirsizlik ve sayı sıfatları olarak ayrılmaktadır.

3.2.2.2.1. İşaret Sıfatları

bu fayḡāra (33b-23)

şol yerde (26a-22)

bu nışf (37a-13)

şol ḡalīz (43b-21)

bu 'illet (40a-1)

şol gözini (47b-14)

ol ‘adaleleri (47b-8)

ol kişi (49a-16)

ol ‘illet (48a-25)

3.2.2.2.2. Soru Sıfatları

ne ārām idersin (29a-12)

nice zamāndan(22a-3)

ne hükm olunur (50a-20)

kaçan nefes(35a-2)

ne ma‘nā çıkar (21a-19)

kaçan boğazına(34b-28)

3.2.2.2.3. Belirsizlik Sıfatları

bir şerbet (34b-29)

her ne hastalık (20a-24)

her şahşuñ (34b-24)

her kağı hılt (30a-9)

cümle şar‘uñ (32a-18)

ba‘z nesne (23a-6)

ba‘zı endāmlar (37a-23)

3.2.2.2.4. Sayı Sıfatları

3.2.2.2.4.1. Asıl Sayı Sıfatı

on dirhem gülāb (16a-26)

bir hafta (39a-5)

yedi gün (24a-15)

dört gün (42b-8)

elli dirhem aṭa şoğan (36a-11)

toğuz nev‘ (32a-19)

3.2.2.2.4.2. Sıra Sayı Sıfatı

onaltıncı bāb (14b-2)

altıncı yüreksizlik (32a-22)

sekizinci bāb mālīḥūlyā (25a-22)

ikinci yubūset (31a-13)

otuzikinci kābūs (29b-21)

yedinci yaramaz fikrler (32a-23)

3.2.2.2.4.3. Üleştirme Sayı Sıfatı

yarımşar menn (26b-7)

birer dāne (18b-19)

ikişer dāne (26b-17)

üçer dirhem (36a-4)

3.2.2.2.4.4. Kesir Sayı Sıfatı

buçuk dirhem (30a-26)

nıfş kıla (36b-12)

yarım fīncān (30b-9)

3.2.3. Zamir

3.2.3.1. Şahıs Zamirleri

1. Teklik Şahıs Zamiri

ben (28b-19)

baña (25b-10)

benim (29a2)

2. Teklik Şahıs Zamiri

sen (29a-11)

3. Teklik Şahıs Zamiri

ol (29b-11)

oldur (49b-17)

anı (27a-9)

anda (43b-27)

anuñ (29b-2)

andan (32a-20)

1. Çokluk Şahıs Zamiri

bizim (13a-5)

biz (28b-21)

2. Çokluk Şahıs Zamiri

sizüñ (28b-21)

3. Çokluk Şahıs Zamiri

anlara (28b-4)

anlar (11A-10)

anlaruñ (32a-3)

3.2.3.2. İşaret Zamirleri

bu (33b-24)

bunlaruñ (13b-4)

bunları (36a-18)

işbu (33b-1)

buña (45b-13)

o (47a-28)

budur (12b-17)

3.2.3.3. Dönüşlülük Zamirleri

kendü (47a-27)

kendüsi (17b-14)

kendüye (6b-15)

kendünüñ (20a-2)

kendüni (9a-24)

kendüde (21a-7)

3.2.3.4. Soru Zamirleri

kim (40b-7)

ne (28b-23)

3.2.3.5. Belirsizlik Zamirleri

ba‘zı (40a-16)

herkes (42b-20)

birbirine (19b-24)

kimesne (47a-1)

biri biri (34a-24)

cümlesine (43b-5)

her birinün (16b-22)

3.2.4. Zarf

3.2.4.1. Zaman Zarfları

şeker şerbeti ile **her gün** içmek mucerrebdür (24a-23)

her bār başına tatlu şular dökeler (24a-1)

her şabāḥ aç karnına gargara ideler (47b-13)

ḳay’dan **şoñra** on dirhem gül gülbeşekeri vireler (30a-25,26)

‘ilācı daḥı **geç** ḳabūl ider (17a-12)

gözine toḳına **ba‘dehū** bir miḳdār gül yağı ḳatup (16b-2)

evvel mülāyim maṭbūḥlar ile muḡlāblar vireler (24b-14,15)

3.2.4.2. Yer ve Yön Zarfları

ba‘ehū ruṭubeti **geri** döndürmek (29b-7)

ucı belden **aşağı** zāhir olup (41b-21)

‘ibāreti üzere şerāsīf derler **yuğarı** çekilür (15b-27)

boğazda ҡalur ve burundan **taşra** çıkmak (44b-15)

ra‘şe **şol** tarafda lā-büdde za‘īf olur (50a-24)

3.2.4.3. *Durum Zarfları*

hār mizāclu devālar aña **hoş** gelür (38a-3)

riyāzātı **az** eyledüğinden olur (49a-26)

bu ‘illet aşhābınuñ göñli **büyük** olup tekebburlenmek (28a-2)

güneşde **çok** tırmakdan yā **çok** yol yürümekden (6b-6,7)

beşinci ‘alāmet ağzı **tatlu** olmak (9b-1)

ağız ol bir tarafa **egri** olur (46a-27)

harārete **tez** ide bulup ifrātla olursa (7a-1)

3.2.4.4. *Azlık-Çokluk Zarfları*

uyhuda buhār dimāğa **çok** çıkar (30a10)

biryān ve kebāb ideler ve tuzı dahı **az** ola ve **az** yiyeler (38b-6)

anuñ bedeninde hıltıdan **fazla** vardır (29b-2,3)

ol sebebden küzāz tevellüd ider ya‘nī sekrleri **katı** olur (17b-3)

şāhibi her bār ki ta‘āmı i‘tidālden **artuk** yese (32b-15)

e mak‘ad felcinüñ ‘alāmeti bī-ihtiyār bevl ve **birāz** çıkmakdur (39b-2)

3.2.4.5. Soru Zarfları

şehzâde **ne kadar** hûb-ı şûret var ise tezkîr ider (29a-6,7)

3.2.5. Edat

Edatlar, yalnız başlarına anlamları olmayan, ad ve ad soylu kelime ve kelime gruplarından sonra gelerek anlam bakımından bunlarla sıkı sıkıya bağlı bulunan, gramer bakımından onlara hakim olan ve eklendikleri kelimeler ile cümlelerin öteki kelimeleri arasında çeşitli anlam ilişkileri kuran görevli sözlerdir (Kormaz, 2009, s. 1052).

Edatlar cümlelerin başında, ortasında ve sonunda bulunarak çeşitli görevler üslenerek benzerlik, beraberlik, başkalık, miktar, sebep, vasıta, zaman, mekan, yön gösterme gibi kalıcı olmayan anlam ilişkileri kururlar.

3.2.5.1. Çekim Edatları

“Bir adla birlikte kullanılarak o ada yer, yön, zaman, şekil, tarz, neden, miktar gibi nitelikler yükleyen, kendisinden sonra gelen eylem veya adı bu özelliklerle niteleyen veya ilişkilendiren çekimlik bağlı birimleridir” (Karaağaç, 2012, s. 434).

gâr defne hâbbını kırı üzüm ile ma‘cûn etmek (40a-13)

teshîn ve pâk etmek için ayâric-i faykara ve şahm-ı hançal (47b-10)

maḥbûḥ-ı afsentîn içmek yarım fincân kadar nâfi‘dür (30b-9)

yaprağı beş barmağ gibi çataldur (33b-2)

şar‘ tutmak mâddesine göre olur (30b-7)

andan soñra hiddetlü hıkneler münâsibdür (38a-27)

3.2.5.2. Bağlama Edatları

Kelime, kelime grupları ve cümleleri birbirine bağlayan edatlara bağlama edatları denir. Karşılaştırma edatları, cümle başı edatları ve sona gelen edatlar şeklinde üç başlık altında verilmiştir.

3.2.5.2.1. Karşılaştırma Edatları

şa‘b-ı sekte şar‘ gibi **ne** köpük getirür ve **ne** boğazı harhar ider (34b-27, 28)

ekşice ideler **yāhūd** erik şarābıyla **hem** ruṭūbet ve **hem** tab‘ mulāyemet ide (26b-11, 12)

bir ‘ilime **veyāhūd** bir şifata ziyāde şūğlden (27a-20)

sekbīnec **yāhūd** çünd-i bīdester her kaṅsından (35b-4,5)

3.2.5.2.2. Cümle Başı Edatları

lākin sinne ve kuvvetine ve zamānına göre kan akıdalar (21b-11)

līkin bedenden hareket az olur (23b-22)

çünkü nāzil olacak mādde 25. cümle inüp zāhir ola (38a-24,25)

meger ‘illet ve ol a‘māl müdmin ve muzeyyen ola (50a-19)

ancaḳ ḳādir olur zīrā gözbebegi hareket etmez (19b-28)

belki uyandukda belinlemek ve korkmak ve sıçramakdur (20b-9)

ki bu ‘illet ve vesvāsa ve cününü intikāl ide (20b-17)

ammā iki ayı bahār faşlında ve iki ay güz faşlında ola (24b-17)

zīrā bir yaramaz ‘illet ḥadiṣ olmasınūñ muḳaddimesidür (14a-21)

kaçan ki nefes çeker nizāmsuz çeker (35a-29)

eger hūkne taşra birağursa bir def‘a dahı hūkne ideler (36b-13)

gerçi ümîdvârlık az olur (35a-23)

3.2.5.2.3. Sona Gelen Edatlar

temeddüde keşîde-i endâm **dahı** derler (43b-9)

lakve ‘illeti şol tarafda **ise** ‘ilâcı müşkilcedür (48a-10)

ol yerde **kim** balğam ola (35a-18)

faşd lâzım **ise** faşduñ **degil ise** fi’l-ḥāl ḥuḳne-i leyyine (7a-2,3)

METİN

2b

- (1) bāb envā‘ şudā‘ dan şudā‘ -ı hārr u sāzic beyānındadır
- (2) bāb şudā‘ -ı bārid beyānındadır
- (3) bāb şudā‘ -ı demevī hārr beyānındadır
- (4) bāb şudā‘ -ı şafrāvī-i hārr beyānındadır
- (5) bāb şudā‘ -ı balğamī beyānındadır
- (6) bāb şudā‘ -ı sevdāvī beyānındadır
- (7) bāb şudā‘ -ı rīhī beyānındadır
- (7) bāb mi‘ de şirketiyle olan şudā‘ beyānındadır
- (7) bāb şudā‘ -ı hūmārī beyānındadır
- (7) bāb şudā‘ -ı istifrāgī beyānındadır
- (8) bāb şudā‘ -ı dūdī beyānındadır
- (8) şudā‘ -ı sūddevī beyānındadır

3a

- (8) bāb şudā‘ -ı darbe ve saķat beyānındadır
- (9) bāb şudā‘ -ı veremī beyānındadır
- (9) bāb şudā‘ -ı beyza beyānındadır
- (9) bāb şudā‘ -ı şaķīķa beyānındadır
- (10) bāb sersām ve līşergus beyānındadır

(12) bāb māṣerā ki sersām nev'indedür beyânındadır

(12) bāb sadr beyânındadır

(13) bāb devār beyânındadır

(14) bāb subāt beyânındadır

(14) bāb şuhūş ve aḥze ve cumūd beyânındadır

(15) bāb seher beyânındadır.

(16) bāb subāt-ı seherī beyânındadır

(16) bāb nisyān beyânındadır

(17) bāb māliḥūlyā beyânındadır.

(19) bāb merākī ya' nī nafḥ beyânındadır

(20) bāb māliḥūlyā envā'ından kuṭrub beyânındadır

(21) bāb māliḥūlyā envā'ından māniyā devā'ü'l-kelb beyânındadır

(22) bāb ru'ūnet ve ḥumḳ beyânındadır

(23) bāb 'aşḳ beyânındadır

(24) bāb kâbūs beyânındadır

(25) bāb şar' beyânındadır

(26) bāb sekte beyânındadır

(32) bāb fâlic beyânındadır

(35) bāb ḥazer beyânındadır

(36) bāb teşennüc beyânındadır

- (38) bāb temeddūd ve kūzāz beyānındadır
- (40) bāb iḥtilāc beyānındadır
- (41) bāb laḳve beyānındadır
- (44) bāb fencideḥ ve fencele dallavī ve a‘yābī beyānındadır
- (45) bāb ra‘še beyānındadır
- (46) bāb zūkām ve nezlāt maḳūlesi beyānındadır
- (49) bāb ümmü’ş-şıbyān beyānındadır
- (51) bāb emrāz-ı ‘ayn ve zorları beyānında ve aḥvālīdūr
- (55) bāb remed beyānındadır
- (58) bāb verdīnec beyānındadır
- (58) bāb cereb-i ‘ayn beyānındadır
- (59) bāb tarfe beyānındadır
- (60) bāb zafere beyānındadır
- (61) bāb sebe[l] beyānındadır
- (62) bāb kaml ve kamkām beyānındadır
- (63) bāb kurūḥü'l-‘ayn ve dübeyle beyānındadır
- (64) bāb selāḳ beyānındadır
- (64) bāb berde beyānındadır
- (65) bāb şa‘īre beyānındadır
- (65) bāb şirnāḳ beyānındadır

(66) bāb ša‘r-ı münkalib beyânındadır

(66) bāb ḥakketü’l-māk ve’l-ecfān beyânındadır

(67) bāb kemneü’l-cefn vü’l-‘ayn beyânındadır

(67) bāb cesāu’l-ecfān beyânındadır

(67) bāb dem‘ beyânındadır

3b

(69) bāb beyāz beyânındadır

(70) bāb ḍarbe beyânındadır

(71) bāb ġarb beyânındadır

(73) bāb ġışā beyânındadır

(73) bāb ceher beyânındadır

(74) bāb [...] qarīb [...] qarīb beyânındadır

(75) bāb mā’ beyânındadır

(79) bāb za‘f-ı bāşır beyânındadır

(80) bāb ḥavel beyânındadır

(81) bāb zurka ve zurka ‘illeti beyânındadır

(82) bāb kibrü’l-‘ayn sâdet beyânındadır

(83) bāb göze şovuk te’şir idüp [...] olmak

(83) bāb sevdā-ı ecfān ya‘nī göz kapağı siyāh olmak beyânındadır

(83) bāb duḥūl’ül - ‘ayn ba‘z’ül şey’ ya‘nī göze taşradan nesne girmek beyânındadır

- (84) bāb kumūr beyānındadır
- (84) bāb enf ya‘nī burun aḥvālī beyānındadır
- (84) bāb sümük nokşanı ve buṭlānı beyānındadır
- (86) bāb cefāf-ı enf beyānındadır
- (87) bāb kurūḥ-ı enf beyānındadır
- (87) bāb ru‘āf beyānındadır
- (89) bāb mu‘aṭṭisāt beyānındadır
- (89) bāb enfde vāḳi‘ olan nāşūr ve sereṭān ve şulūl ve [...] etleri beyānındadır
- (91) bāb emrāzü’l-leşse ve’l-esnān ve’l-[...] ve’l-ğamr beyānındadır
- (91) bāb esnānuñ za‘fı ve cilāsı ve seyelānı
- (92) bāb ḍars beyānındadır
- (92) bāb leşse ve istirḥāsı ve ḥıkkesi beyānındadır
- (93) bāb aḥvāl-i esnān ve veca‘ü’l esnān beyānındadır
- (96) bāb diş teḥarrüki ve ḥırad olması ve dökülmesi beyānındadır
- (97) bāb ḳal‘ü’l esnān ve teftit’ül esnān beyānındadır
- (97) bāb beḥar beyānındadır
- (98) bāb ḳilā‘ ya‘nī ağız ağrısı beyānındadır
- (99) bāb seyelān-ı lu‘āb beyānındadır
- (100) bāb şıḳāḳ’ül şefeteyn beyānındadır
- (100) bāb bādişnām beyānındadır

- (101) bāb ‘alāḳa’ül dem fi’ül veca’ beyânındadır
- (101) bāb emrāz’ül lisān ve bī-zebān beyânındadır
- (103) bāb lisānuñ teşennüci beyânındadır
- (103) bāb şikāk’ül lisān beyânındadır
- (104) bāb evrām’ül lisān beyânındadır
- (104) bāb dıfıdı’ beyânındadır
- (105) bāb ta’ m-ı redī beyânındadır
- (105) bāb aḥvāl ve emrāz üznden sāmi’ anuñ buṭlānı ve noḳşānı beyânındadır
- (107) bāb kulaḳ süddeleri ve taraş beyânındadır
- (108) bāb kulaḳda ve kulaḳ dibinde zuhūr iden veremler beyânındadır
- (109) bāb veca’ü’l-üzn beyânındadır
- (110) bāb kulaḳ qarḫaları ve yaraları beyânındadır
- (110) bāb tanīn ve deviyy ki taşrada bir nesne vāsıtasıyla olmaya beyânındadır
- (111) bāb kulaḳa taşradan şu girüp anuñ iḥrācı beyânındadır
- (112) bāb emrāz-ı ḥulḳdan ḥunnāḳdan nice [...] beyânındadır
- (114) bāb ḥancereye ‘arız olan beşre ğayrī beyânındadır

4a

- (115) bāb boğazda ta’ām ve ğayrī nesne ḳalmaḳ beyânındadır
- (115) bāb boğaza sülük yapışmaḳ beyânındadır
- (116) bāb istirḫā’ü’l-lehāt beyânındadır

- (117) bāb zīkū'n-nefes beyānındadır
- (119) bāb rebv ve intişāb_1 nefes beyānındadır
- (121) bāb cihetü'ş-şavt beyānındadır
- (122) bāb'üs su'al ve envā'ı ve nefes aldırmasa [...] yazılmışdır
- (126) bāb emrāz-ı şadrđan zātü'l-cenb beyānındadır
- (130) bāb zātü'r-riyye beyānındadır
- (132) bāb zātü'ş-şadr beyānındadır
- (132) bāb sill beyānındadır emrāz-ı kalb dağı bile yazılmışdır
- (137) bāb ḥafaḳān-ı ḥārr beyānındadır
- (139) bāb ḥafaḳān-ı yābis beyānındadır
- (139) bāb ḥafaḳān-ı buḥār-ı sevdāyī beyānındadır
- (141) bāb ğaşy beyānındadır
- (142) bāb emrāz-ı şedy beyānındadır
- (142) bāb ifrāt'ül leben ve anuñ tedbiri beyānındadır
- (142) bāb cumūdü'l-leben fī'üş-şedy beyānındadır
- (143) bāb memede ḥārr-ı verem zuhūrı beyānındadır
- (143) bāb şedy dübeylesi beyānındadır
- (143) bāb şedyüñ ḳarḥa ve cerāḥat redīesi beyānındadır
- (144) bāb ḳillet-i leben beyānındadır
- (144) bāb ḳat'ü'l-leben ve ḳatarāṭa beyānındadır

- (145) bāb merī veremī ve qarḥaları beyānındadır
- (145) bāb merī beşreleri ve qarḥaları beyānındadır
- (145) bāb mi‘ dede sū’ü’l-mizācdan olan emrāz beyānındadır
- (146) bāb ḥārr ve māddelü sū’ü’l-mizāc-ı mi‘ de beyānındadır
- (148) bāb veca‘-ı mi‘ de-i bārid sū’ü’l-mizāc beyānındadır
- (149) bāb za‘f-ı mi‘ de-i bārid ve raṭb beyānındadır
- (150) bāb bārid ve yābis sū’ü’l-mizācdan olan za‘f-ı mi‘ de beyānındadır
- (150) bāb sevdāvī-yi veca‘-ı mi‘ de beyānındadır
- (151) bāb demevī-yi mi‘ de-yi veremī beyānındadır
- (151) bāb safrā-yı mi‘ de-yi veremī beyānındadır
- (151) bāb balgāmī-yi mi‘ de-yi veremī beyānındadır
- (151) bāb şulb-ı mi‘ de-yi veremī beyānındadır
- (152) bāb mi‘ dede şulb ve ḥārrdur ki debīle döne beyānındadır
- (153) bāb mi‘ de beşri ve qarḥaları beyānındadır
- (153) bāb tuḥme ve imtilā ve fesād gıdā beyānındadır
- (154) bāb imtilā ve tuḥmenüñ şedīd hayza beyānındadır
- (155) bāb iştihā nokşānı ve buṭlānı beyānındadır
- (156) bāb şol fesād şehvetüñ kil ve balçık ve kum gibiler ārzü etmek beyānındadır
- (157) bāb veca‘ü’l-kele beyānındadır
- (158) bāb veca‘ü’l-bakar beyānındadır

(158) bāb ‘aṭaṣ beyānındadır

(160) bāb teṣavüb ve temaṭṭī beyānındadır

(161) bāb mi‘dede kuvvet cāzibenüñ za‘fı beyānındadır

(162) bāb mi‘dede kuvvet māsikinüñ za‘fı beyānındadır

(162) bāb mi‘dede kuvvet hāzımenüñ za‘fı beyānındadır

(163) bāb fuvāk beyānındadır

(165) kay’ ve tehevvu’ ve ğaṣeyān beyānındadır

(167) bāb kay’ü’l-dem beyānındadır

(168) aḥvāl-i kebed ve [...] emrāzı beyānındadır

(168) bāb emrāz-ı kebedden sū’ü’l-mizāc beyānındadır

4b

(168) bāb emrāz-ı kebedden sū’ü’l-mizāc beyānındadır

(170) bāb emrāz-ı kebedden bārid ve yābis sāde sū’ü’l-mizāc beyānındadır

(171) bāb emrāz-ı kebedden raṭb sū’ü’l-mizāc beyānındadır

(171) emrāz-ı kebedden sū’ü’l-mizāc-ı ḥārr ve raṭb beyānındadır

(171) bāb emrāz-ı kebedden sū’ü’l-mizāc-ı ḥārr ve yābis beyānındadır

(171) emrāz-ı kebedden bārid ve yābis mādde lü sū’ü’l-mizāc beyānındadır

(172) bāb kebed ṣaġīr olmaḵ aḥvālī beyānındadır

(172) bāb cigere zarar iden eşyā beyānındadır

(172) bāb cigere nāfi‘ olup kuvvet viren eşyā beyānındadır

(173) bāb za‘f-ı ciger beyānındadır

(175) bāb südde ve ḥadebe-i ciger beyānındadır

(176) bāb ciger muḳa‘ırında olan südde beyānındadır

(176) bāb ‘ādet olmayan ḳābız ve çirkin dārūlar isti‘māl idüp anlardan olan südde beyānındadır

(176) bāb cigere tevellüd iden rīḥ ve nefḥa beyānındadır

(177) bāb ciger veca‘ı beyānındadır

(177) bāb cigerüñ envā‘ı ḥārr veremleri beyānındadır

(180) bāb cigerd[e] verem ṭabḥ olup eriñlenüp beyānındadır

(181) bāb cigerde zuhūr iden veremī beyānındadır

(182) bāb ḳarın ‘aḍalesinüñ veremi beyānındadır

(182) bāb verem-i ciger ki zaḥımdan yā ṣadmdan vāḳi‘ olup

(182) bāb cigerde bārid verem beyānındadır

(183) bāb tıḥāl ve merāre aḥvāli yā sū‘ü’l-mizāc ve za‘fı ve veremī beyānındadır

(186) bāb ṭalak veca‘ı ki rīḥlerinden ḥāşıl olmak beyānındadır

(187) bāb emrāz-ı cigerden yereḳān envā‘ı ve aḥvāli ve maḥlūt istiskāsı beyānındadır

(188) bāb şarı yereḳān ki cigerüñ ve ciger ṭamarlarınıñ ḥarāretinde müstevlī olur anı beyānındadır

(188) bāb şarı yereḳān ki çok ḥārr ṭa‘ām ve şarābdan şafrā tevellüdi ola anuñ beyānındadır

(189) bāb yereḳān ki beden ḥarāretiyle tamarlarda ḳan ḥār ve ṣafrā ola anuñ beyānındadır

(189) bāb ṣol yereḳān ki cümle beden mesāmı mesdūd olup tevellüd ide ve ğamdan ve ḳasāvetden daḥı tevellüd idüp

(190) bāb yereḳān ki ciger süddeleri sebeb olmış ola anuñ beyānındadır

(191) bāb yereḳān ki buḥrānı ola anuñ beyānındadır

(191) bāb ṣol yereḳān ki yaramaz ve zehrlü ḥayvānlar ısırmāsından ola beyānındadır

(193) bāb sevdā’ül-ḳamiyye beyānındadır

(193) bāb istiskā-yı zıḳḳı beyānındadır

(196) bāb ciger burūdetiyle olan istiskā-yı zıḳḳı beyānındadır

(196) bāb istiskā-yı ṭablī beyānındadır

(197) bāb istiskā-yı laḥmī ve aḥvāli beyānındadır

(198) bāb istiskā-yı cübnī beyānındadır

(198) bāb ḥurücü’s-sürre ve nütüha beyānındadır

(199) bāb emrāz-ı em‘ā ve andan ve dimāğdan ḥāşıl olan ishāller ve zaḥīrlar ve ḳurūḥlar aḥvāli beyānındadır

(200) bāb ishāl envā’ından ishāl-i demevī¹ beyānındadır

(200) bāb ishāl-i merārī beyānındadır

(200) bāb ishāl-i kebdī beyānındadır

¹ [Metinde dimāğ]

- (202) bāb cigerden ishāl-i demevī beyānındadır
- (203) bāb şol ishāl ki māddeşi cümle bedenden ola anuñ beyānındadır
- (204) bāb mi‘de ishāllik ya‘nī mi‘de ishāl-inuñ beyānındadır
- (205) ishāl-i mi‘de ya‘nī mi‘de ishālī maske za‘findan ola anuñ beyānındadır
- (206) bāb ishāl-i mi‘de ki çok ve tertıbsız ve yağlu ta‘āmdan ola anuñ beyānındadır
- (207) ishāl-i talğdan mi‘deye sevdā māddeşi gelmiş ola anuñ beyānındadır
- (207) bāb ishāl-i mi‘de ya‘nī bağırsak ishālinden zelaķū‘l-em‘ā beyānındadır

5a

- (207) ishāl-i ma‘deye ya‘nī bağırsak ishālinden zelaķū‘l-em‘ā beyānındadır
- (208) bāb saħc-ı em‘ā beyānındadır.
- (210) bāb saħc ve qarħa-ı em‘ā ve demevī ishāl-i kebed ki dūsnetariyyā dirler beyānındadır
- (212) bāb zahīr beyānındadır.
- (213) bāb emrāz-ı maķ‘addan ħurūc-ı maķ‘adve istirħā ve şikākī ve ħıkkesi beyānındadır.
- (214) bāb maķ‘ad [...] ve andan olan qarħası beyānındadır
- (214) bāb maķ‘ad istirħāsından bī-iħtiyā[r] tefel taşra çıkması beyānındadır
- (214) bāb ġadyūt beyānındadır
- (215) bāb şikāk-ı maķ‘ad beyānındadır.
- (216) bāb maķ‘ad kaçınması beyānındadır.
- (216) bāb bevāsīr envā‘ı beyānındadır.

(222) bāb nāṣūr maḵ'ada vāḵi' ola beyānındadır.

(223) bāb dūdū'l em'ā beyānındadır.

(225) bāb mağāṣ ki ṭa'ām ve şarābdan ve eger ḵūlenc lev'inden ola

(226) bāb ḵūlenc envā'ı beyānındadır.

(227) bāb ḵūlenc-i şaḵīl ya'nī şaḵīl-i yubūset-i ḵūlencī beyānındadır

(228) bāb ḵūlenc ki balğamī lezcden ola beyānındadır.

(229) bāb ḵūlenc-i rīḥī ki ġalīz māddeleden ola beyānındadır.

(229) bāb ḵūlenc ki verem sebebinden ola bağırsaḵda ve civārında ve [...] meşānedür memede verem ola

(231) bāb ḵūlenc-i fetḵī ve ḵūlencü'l-tüvānī beyānındadır.

(232) bāb şol ḵūlenc ki ḵolon bağırsaḵınuñ kuvvet dafi'ası za'findan ola

(232) bāb ḵūlenc ki ḵolon bağırsaḵınuñ ḥissi bāṭıl olmasından ola beyānındadır.

(232) bāb ilāvus ḵūlencī beyānındadır

(234) bāb bögrekde māddesi ḥārr sū'ü'l-mizāc beyānındadır.

(234) bāb bögrekde māddesiz bārid sū'ü'l-mizāc beyānındadır.

(235) bāb māddeleü ḥārr sū'ü'l-mizāc beyānında demevī [...] şafrā beyānındadır

(235) bāb bārid sū'ü'l-mizāc ki bögrekde mādde ile ola beyānındadır.

(235) bāb bögrek lāğar olmasınıñ sebab-i 'alāmeti beyānındadır.

(235) bāb bögrek za'f olmasınıñ beyānındadır.

(237) bāb bögrekde ve eṭrāfında zāhir olan rīḥ beyānındadır.

(237) bāb bögrekde zuhūr iden ḥārr-ı verem beyānındadır.

(240) bāb bögrekde bārid balğamī verem beyānındadır.

(240) bāb bögrekde sevdāyī ve şulbī verem beyānındadır.

(241) bāb bögrekde eger hārr ve eger bārid veremden hilāf ‘ilāclar şulb ola beyānındadır.

(242) bāb bögrek ve bevl āletlerinūñ beşresi ve cürmi beyānındadır

(243) bāb kan tebevvl etmek ve bögrekden bir tamar şak olmak beyānındadır.

(243) bāb bögrekde ve bevl mecrāsından kan bağlanmak ‘ilācı beyānındadır.

(243) bāb bögrek ve cümle bevl āletlerinūñ qarhası beyānındadır.

(246) bāb meşānede hārr verem ki demevī ve şafrā mürekkeb ola beyānındadır.

(247) bāb meşānede bārid verem zuhūrı beyānındadır.

(247) bāb meşāne qarhasınıñ beyānındadır.

(248) bāb bevl mecrāsından kan bağlanmasınıñ beyānındadır.

(248) bāb meşāne cerebī beyānındadır.

(249) bāb meşāne nefhi beyānındadır.

(249) bāb meşāne veca‘ı beyānındadır.

(249) bāb meşāne istirhāsı ve kebed ve yerinde taşra çıkması beyānındadır.

(250) bāb taḳṭirū’l-bevl beyānındadır.

(251) bāb ‘usrū’l-bevl beyānındadır.

(253) bāb harḳū’l-bevl beyānındadır.

(253) bāb [...] ve idrār-ı² bevl-i müfriṭ beyânındadır

5b

(253) bāb selisü'l-bevl ve tebevül'ül firāş beyânındadır

(255) bāb bevl ile şırf kan gelmek ve ğışâyî kanı beyânındadır

(256) bāb bevl ğışâyî ve bevl-i ğarîb ve cumūd-ı dem beyânındadır

(257) bāb bögrekde ve meşānede tevellüd iden taş ve kum beyânındadır.

(262) bāb taş bevl mecrālarından kalup cerāhat etdügi beyânındadır.

(262) bāb yarup taş çıkarmak tedbîrleri beyânındadır.

(263) bāb kaḏîb ve ḥāyenüñ ḥārr veremleri beyânındadır.

(263) bāb bārid ve şulb-ı verem ki kaḏîbde ve ḥāyede ola beyânındadır.

(264) bāb ḥāyeleriñ ğayrî tarîkiyle olan veremî

(264) bāb ḥāye kalḳup kaşığa çıkmak beyânındadır.

(265) bāb ḥāye cildinüñ istirḥāsı beyânındadır.

(265) bāb kaḏîb ve ḥāye ve maḳ'ad ve ḥavālîsi qarḫaları beyânındadır.

(266) bāb kaḏîb inlemesinüñ ve intişārınüñ beyânındadır.

(266) bāb zeker ve ḥāye ḥıkkesi beyânındadır.

(267) bāb fıtık aḥvālî ve [...] ile fıtık yanında olan fark beyânındadır

(267) bāb fıtıkü'l-merākü'l-batın ve fıtıkü'l-erbāyināt ve ḳable'l-[...]maşa beyânındadır.

² [ادار]

(268) fitık nev'inden kable-i rihî beyânındadır

(268) bâb fitık nev'inden kable'l-mâ'i beyânındadır.

(269) bâb cimâ' ahvâli ve mazarratı ve tenâsül ahvâli 'âla'ül-tertib beyânındadır.

(270) bâb vakti ile cimâ' ve nef' i beyânındadır.

(271) bâb cimâ' mazarratının beyânındadır.

(271) bâb cimâ' mazarratı kime tiz ziyân ider beyânındadır.

(272) bâb cimâ' mazarratının tedbiri ve 'ilacı beyânındadır.

(273) bâb şehvet cimâ' gâlib ve kendü tâlîb olmak beyânındadır.

(274) bâb kağib tevellüdi ve intişarı beyânındadır.

(275) bâb sür'at inzâlini ve vezy ve keşret ihtilâm beyânındadır.

(276) bâb cimâ' za'finuñ sebepleri ve 'adedi beyânındadır.

(278) bâb cimâ' kuvvetini ziyâde iden ta'am ve şarâb beyânındadır.

(280) bâb cimâ' kuvvetini ve menî ziyâde iden şarâb beyânındadır.

(281) bâb cimâ' a kuvvet viren ma'cünlar ve mürekkebi dârûlar beyânındadır.

(281) bâb meflûc-ı kağib için tılâ olınacak dârû beyânındadır.

(282) bâb kuvvet-i mücâma'at ziyâde iden hıkneler ve şebâblar beyânındadır.

(283) bâb gerçe bedene kuvvet virüp ammâ cimâ' arzûsı giderüp ve menîye zarar iden eşyâ beyânındadır.

(283) bâb kağibi büyük iden eşyâdur ki tılâ ideler beyânındadır.

(283) bâb cinn cimâ' da nisânun fercini ıssı ve teng idüp za'findan neşât ziyâde iden beyânındadır

(284) bāb vaqt-i mūcāma‘at ve eşkāl-i cimā‘ beyānındadır

(284) bāb ‘avratlara mahşūş olan hayz ahvāli beyānındadır

(285) bāb ifrāt-ı tams beyānındadır.

(289) bāb ihtibās-ı tams beyānındadır.

(291) bāb anası ıarnında tıfl ne kadar müddetde şüret bağlar ve nice tamām beslenüp ve hamli ahvāli beyānındadır.

(294) bāb ‘uqr ki ya‘nī [h]āmīle olmak ve esbāb ve ‘alāmeti beyānındadır.

(297) bāb hāmīle olduğu nişāneleri beyānındadır.

(298) bāb cenīnün erkek midür dişi midür aňlamak beyānındadır.

(298) bāb er ve ‘avrat şuları mizācını şalāha getürüp erkek veled talebi tedbiri beyānındadır.

(299) bāb vaz‘-ı haml ıarnınıñ nişāneleri beyānındadır.

(300) bāb tıfl ana ıarnında za‘ıf ve bed hāl olup perveriş bulmağla tez nāzil olmasını veyā kuvvet olması nişānları beyānındadır.

(300) bāb vaz‘-ı haml düşvārlığı beyānındadır.

(303) bāb hāmīlelik gönüllü bulunmak degil ve āhar hılāf nesneler ve ekşi tuzlular ārzū eylediği beyānındadır

(303) bāb nifās ahvāli beyānındadır

(304) bāb saķat vāķi‘ olup ve ‘avratuñ şalāhı olmayup ve tıfl perveriş bulmadan bī-kuvvet düşmek beyānındadır

6a

(305) bāb tıfl meyli iḥrācı ve ‘avrat senny az olup vaż‘cümle taḥammüli olmayup helāk ḥavfindan tıfl ābdan evvel andan ayırmaḵ tedbīri

(306) bāb ḥāmīle olmağı men‘ etmesi beyānında.

(306) bāb recā beyānındadır.

(307) bāb raḥmde tevellüd iden maražlardan ḥārr ve demevī verem-i dübeyle beyānındadır.

(309) bāb raḥmde olan şulb-ı verem-i sereṭān beyānındadır.

(310) bāb iḥtināk-ı raḥm beyānındadır.

(311) bāb raḥmde cem‘ olan ġalīz rīḥler beyānındadır.

(312) bāb inkılāb-ı raḥm beyānındadır.

(312) bāb retḵ ‘illeti beyānındadır.

(313) bāb tūl [...] beyānındadır.

(313) bāb veca‘-ı zāhr ve ol maḥallerüñ emrāzı ve aḥvāli ve beden maražları beyānındadır.

(315) bāb riyāḥü’l [...] beyānındadır.

(316) bāb evcā‘ü’l-ḥaşıl ve niḵris ve ‘ırķü’l-nisā ki ḥārr ola beyānındadır

(321) bāb evcā‘ü’l –mefāşıl ve niḵris ki burüdetden ol beyānındadır.

(322) bāb ‘ırķü’l-nisā ve evcā maražları ve veca‘ları beyānındadır.

(324) bāb devālī ve el-fīl beyānındadır

(325) bāb ‘ırķ-ı mevtā beyānındadır

(326) bāb pīrlar [...] beyānındadır.

(326) bāb cümle bedene irişen āfetler ve veremler ve qarḫalar ve āteş ve ıssı şı yakması aḫvālī

(327) bāb felğumunī beyānındadır.

(329) bāb ḫumre beyānındadır.

(330) bāb[...] beyānındadır.

(330) bāb tā‘ūn beyānındadır.

(332) bāb ḫurāc ve dübeyle beyānındadır.

(334) bāb dümmel ya‘nī çıbanlar beyānındadır.

(334) bāb sārī beyānındadır

(335) bāb cemre beyānındadır

(335) bāb nemle beyānındadır

(336) bāb nuḳaṭāt ve cāversiyye beyānındadır

(336) bāb sa‘fe ve şīrīne beyānındadır

(337) bāb ḫaşaf ya‘nī isilik mevācibleri beyānındadır

(337) bāb şubāt‘ül-leyl beyānındadır.

(337) bāb cereb beyānındadır.

(339) bāb kūbā beyānındadır

(340) bāb bel şovuklığı ‘illeti beyānındadır.

(341) bāb envā‘ı temeddüde ve emrāz-ı frengī beyānındadır.

(341) bāb ḫummā envā‘ı ve aḫvālī beyānındadır ḫummā on toḳuz faşl üzerinedür.

(375) bāb nüks beyânındadır.

(375) bāb naķīhler aķvāli ve nüksden hıfz tedbiri beyânındadır.

(376) bāb şol ‘illetler ki āķar ‘illet ile zā’ il olur beyânındadır.

(377) bāb selāmet ve ümīdvārılık nişānları beyânındadır.

(377) bāb ba’zı ‘alāmet zāhir olsa muķaddime-i ‘illet āķar olduğına delālet ider

(378) bāb bed ‘alāmetler ki yaramaz hastalıklarda olur beyânındadır.

(379) bāb muķāt ve aķıza lu’āb getürmek tedbiri beyânındadır.

(379) bāb derletmek tedbiri ve ba’zı maķalde deri men’ etmek tedbiri beyânındadır.

(381) bāb ‘ilm-i sirke ba’zı ‘alāmetlerden řabīb ba’zı hāl [...] ide beyânındadır

(382) bāb faşd aķvāli ve maşşali ve taşviri beyânındadır

6b

1. birinci bāb envā’ı şudā’ dan şudā’-ı hārr u sāzic beyânındadır 2. ya’nī ıssı baş aķrısı ki yalıñuz olup bir nesne ile şirketi olmaya bu nev’ ıssı şudā’a ‘Arabda şudā’-ı hārr-ı sāzic 3. derler Fārisīde derd-i ser ez germi sade derler Efreciler envā’ı kapsı tūlūrū derler ve Yūnāniler ve Rūmlar bū 4. nū ğiķālu iya veremin ve anafiliz derler yalıñuz dimekdür imdi muţlak şudā’ ki baş aķrısıdır 5. lābūde yā hārr olur yāķūd bārid olur veyāķūd bu ikisi ile ma’an olur yā yalıñuz yā şirketiyle yā sū’-ı mizāc 6. envā’ından veyā ķuvvetlū devālardan ve ğidālardan yā ķumārdan yā ķammāmdan yā ğüneşde çok tırmaķdan 7. yā çok yol yürümekden ve ğāhī bulend āvāz ile çağırmaķdan veyāķūd gice uyķu ğidāsın almayup 8. veyā ğündüz çok uyķudan veyā bir nesneye enfārdan veyā ķuvvetlū rāyiķa-ı laţif nesnelerden 9. veyā ķuvvetlū rāyiķası geriye nesne şemm etmekden olur bunların her birinūn ‘alāmetleri sebepleri 10. vardur kendū şudā’ şāķibi daķı ma’lūm idinūr meşelā her birinūn ‘alāmeti ve sebebini ve ‘ilācını 11. kendū bābında beyān olınmaķ gerekdür geldük maķşūdumuz olan ser-i suķan ki şudā’-ı hārr-ı 12. sāzicdür bunun ‘alāmeti ‘alāmet-i

‘ataş kavī olur baş muhkem ıssı olup ve tamarları 13. sür‘at üzere hareket ider ve nabz mütevâtir ve burun ve ağız ve ağız tükürüğü yâbis olur ammâ bol 14. ve biraz mu‘tedil olup lîkin fîkr ve endîşesine hâlel gelmek ve eger harâret ziyâde ise gâhî hezeyân 15. söylemek ve tabî‘at tarılmağ ve şovuk şey’ler kendüye hoş gelmek ve kulağda dâ‘imâ gürüldü olmağdur 16. cümle şudâ‘ envâ‘ınun ahvâlinün bunun gibi nesneleri vardır kendü bâblarında tafşîl ider 17. bunun ‘ilâcı evvelâ muhâlif ğidâ yemegi terk ve ıssı ma‘cûnlar ıssı devâlar ve ğidâlar ki şoğan ve sarımsak 18. ve pıraşa gibiler ve sâ‘irler kılet kelâm gerek bunlardan perhîz olmasa şudâ‘ ziyâde

7a

1. harârete tez ide bulup ifrâtlâ olursa câ‘iz ki marâz şudâ‘-ı sersâm-ı hârri intikâl ide eger 2. şudâ‘ ziyâde ise ve kangı nev‘i olduğı ma‘lûm olduktan sonra faşd lâzım ise faşduñ 3. değil ise fi‘l-hâl hukne-i leyyine ile bedeni birkaç def‘a ishâle ikdâm ideler ve afyon kâfûr gibi nesne 4. komağ ile câ‘iz ki def‘ olur kâfûr ve lâden zamm olunursa dahı ma‘kûldür ellerin ve ayakların 5. ovalar ki şudâ‘ aşğa meyl mümkün ise ayaklarını mu‘tedil şuya koyup yine tekrâr ovalar 6. ve başına bârid nesnelerden gülâb afyon ve kâfûr şekerlü yaprağ ve kaya kuruğı gibiler 7. süreler ve bârid eşribelerden şarâb iccâş temir hindî ve nîlüfer ve benefşe ve 8. lîmûn ve bunun gibiler nâfi‘dür mervahalar ve mu‘tedil havâda oturmağ nâfi‘dür ve şudâ‘-ı 9. hârr içün edviyelerden birer miqdâr müfred devâ zıkr idelim ki müfredât kitâbların muhtâc 10. olmaya ziyâde ihtiyâc olursa nizâmu‘l-edviyye nâm müfedâtımıza nazar idüp murâdların 11. hâşıl ideler zehrü‘l- hınnâ ‘Arabda hınnâ ve temir hindî derler ya‘nî kına çiçeğı derler anı döğüp 12. ve sirke ile ve gül yağı ile karışdurup alna tılâ ve zımâdlar ideler ve hınnâ yağı ile gül şuyını 13. tılâ ideler nâfi‘dür. haşhâş-ı ratb tâze haşhâşların tohumı yağını gül yağı ile yâhûd 14. gül şuyı ile azıcık içmek ve başına tılâ etmek münâsibdür ve beyâz haşhâş 15. kezâlik sirke ile tılâ etmek nâfi‘dür habbu‘l- kar‘ kabak çekirdeğı içi ve yağın azıcık 16. içmek ve sirke ile tılâ etmek müfiddür arpa şuyını ve kabak çekirdeğı şuyını 17. arpa keşki ile tılâ etmek ve arpa şuyı ile içmek ve kabzı var ise arpa şuyı ile kavun 18. çekirdeğı südini şuyını nîm kâse içeler nâfi‘dür hall sirkeye gül şuyı katup azıcık içmek 19. ve bez

ısladup alnına tılā etmek muvāfıkdur baqlatü'l - hamkā semüz otı derler 20. yāhūd tohmını arpa sevīki ile qarışdurup iki tuluñlarına zımād ideler semüz otı 21. müzevveresini gıdā ideler ve semüz otından 'uşāre alup hıqneye qarışdurup 22. ihtikān ideler şudā'ı aşāga meyl etdürür a'lādur lü'lü' şudā'-ı hārr için 23. bi'l-hāşşa a'lādur ki 'araqiyyesi içine incü asa koyalar ve ezüp üstübec ile 24. başa tılā ve zımād ideler küferrā hürmā kabuğıdur sirke ile qoqmaq ve buruna su'üt etmek ve zımād 25. etmek fā'ide ider yebrūh halk buña 'abdüs's-selām köki derler getürmek münāsibdür tebāşir 26. tebāşir-i hindī derler sirke ve gül yağı yāhūd gülāb ile tılā ve zımād etmek 27. nāfi'dür ğubeyrā igde yemek nāfi'dür verdu'l'-himār yabān güli ve eşek güli dağı derler yüzi 28. kırmızı ve şarı olur 'uşāresin tılā etmek müfiddür sibistān bunun lu'ābın 29. şovuk şu ile zımād ideler nāfi'dür bunlardan ğayrī asma yaprağı ve söğüd ve tāze mersīn

7b

1. yaprağı ve tāze kāmış yaprağı ve kabak ve yaprağı ve şeftālū çiçeği gülāb ile yāhūd 2. sirke veyā nılüfer ile kaynadup başa tılā etmek ve destmāl ısladup dā'im şemm 3. etmek münāsibdür ve gülbeşeker benefşe ma'cūnı ve bunların eşribesi ve şarāb şandal envā'ını içmek 4. ve azıcık kāfür kıtup başa zımād ve tılā etmek münāsibdür ve bezr-i kıtūnā ki 5. aña kārnyārık derler anuñ tohmını gül yağı ve gülāb ile zımād idüp yalıñuz lu'ābın içmek 6. nāfi'dür ve iki dirhem kişnizi şeker ile sufūf idüp isti'māl etmek bi'l-hāşşa nāfi'dür 7. ve tāze kişnizūñ 'uşāresin dağı tılā etmek müfiddür bīd çiçeği sö[g]üdüñ gülāb 8. gibi iħrāc eyledükleri şuyı mürver çiçeğünñ kezālik müstaķtırī şudā' envā'ını nāfi'dür 9. tılā ve zımād ve şemm dağı ideler ve deryā otluklarının cümlesinüñ yaprakları gülābla 10. zımād olınsa ve şuları tılā olınsa şudā'-ı bārid envā'ına münāsibdür 11. hayyü'l-'ālem üç nev' kaya qoruğınuñ dağı cirmi ve 'uşāresi şudā'-ı hārra 12. nāfi'dür lisānū'l-hamel siñirlü yaprakları 'uşāreleri zımād ve tılāsı fā'ide ider 13. ve eger şudā'-ı sāzic olmayup mādde ile veyā māddeden olmış ise tabīb-i hāzıka 14. lāzımdur ki kangı mādde kangı hılta hılta mahlūt ise ol hılta teskīn etmege cahd ide 15. meşelā balğam ise evvel hıqne münāsib ba'dehū ishāl ve istifrāğ gerekdür gizlik kezālik 16. dem ğālib

ise faşd olına ve'l-hāşıl her kaṅḡı hılt ḡālib etmiş ise ol hıltā ihrāc 17. ve teskīn idüp ve yine bu zıkr eyledüğimiz 'ilāclar ile taḡayyüd eyleyeler ve bundan şöıra 18. şudā'-ı bārid başka bābda zıkr olunur ikinci bāb şudā'-ı bārid beyānındadır bu nev' 19. baş aḡrısıdır ki şovuḡ baş aḡrısıdır 'Arabda şudā'-ı bārid derler. Fārisīde derd-i ser ez 20. sedı derler ve Efrecīler envā'ı mālve tūlūrıdı destapar firīdu derler ve Rūmlar 21. veliḡalālina apsihıra derler bu nev' şudā'ıñ sebepleri bir kaç nev' olur 22. ve bir kaç cinsinden olmaḡ daḡı cā'iz olur meşelā ḡarlı ve şovuḡ nesneler yemek 23. ve içmek gibilerden ḡāşıl ola evvelā muḡālif ta'āmlar ve ḡıdāyı terk eylemiş iken girü 24. şudā'ı izdiyād bulursa veyāḡūd 'ilāca teḡayyud olunmayup ihmāl etmiş olursa 25. ḡavf vardır ki bu nev' şudā'-ı sevdāvī baş ve dimāḡ 'illetlerinden birine intiḡāl 26. ide bu şudā'ıñ 'alāmeti başda ḡarāret olduḡı taḡdırce ḡissen burūdet ve zūkām 27. mişillü mādde ki dimāḡdan ve burundan muḡāt mişillü nesneler aḡup veyāḡūd dimāḡ 28. burun mısfātı süddeleri zāhir olmaḡ ve ibtidā-i veca' eñse tarafından 29. peydā etmek ve baş ḡaḡıl olmaḡ ve ḡārr nesneler ḡoş gelmekdür 'ilāc bir miḡdār

8a

1. penbe başa 'araḡiyye altına ıssı idüp ḡoyalar mādde def' olunca ḡıḡarmayalar mu'aḡḡisāt şemm 2. idüp her-bār aḡsırmaḡ ile teḡayyud eyleyeler ve ustūḡūdūs ma'cūnı ve ılıcaḡ şu ile şarābı 3. daḡı nāfi 'dür ve na'nā ve yarpuz envā'ı ve kekik otı envā'ını şemm etmek ve ta'ām 4. ve ḡıdāsına azıcık ḡosalar dimāḡı teshīn ider ve zūkāmı ve burun süddesi 5. ziyāde degil ise ḡammām nāfi'dür zīrā zūkām 'illetlerinüñ şöırında ḡammām müfıddür meşelā 6. başına ziyādece mu'tedil şular dökeler ve ḡammāmdan şöıra iki sā'at ḡammām buḡarı 7. zā'il olduḡdan şöıra tuzu kepek ile ḡarışdurup bir torba gibice nesneye 8. ḡoyup ıssıca başa 'araḡiyye altına mumāss ideler ki dimāḡı azıcık teshīn eyleyeler 9. ve papadya merzencūş varaḡların zımād idüp ve bunlaruñ yaḡlarını tılā ve şularını 10. naḡül etmek cümleyi naḡırdür ve bunlaruñ şularınıñ buḡarına baş ve dimāḡ tutmaḡ i'lādur 11. ve rāzyāne toḡmı sezāb dögüp bir iki tūruncı üstü penbe şarup ve ocaḡda 12. āteş altında ol kül içinde müherrā bişürüp ba'deḡū rāzyāne ve sezābı ḡarışdurup 13. ḡabanı altına zımād ideler

ve hınnā dahı zamm olunursa nāfi' olur hukemā-ı 14. Hindī ve Yūnān zerdālū çekirdegi içini döğüp ıssı azıcık şu ile yoğurup 15. bir bez üstine koyup başa ve alnına zımād ideler şudā' envā'ına müfiddür 16. şudā'-ı müzmine yigirmi beş dirhem hınnāya dört dirhem hardal-ı meshūk katup ıssı 17. şu ile 'acīn idüp zımād ideler yarım sā'at tırnak kāfidür ziyāde tırır 18. baş derisine ıztırāb vire bu şekl üç gün yine hālī koyup şudā'dan 19. baqiyye kalursa bir def'a dahı ideler ammā şudā'-ı hārre bu 'ilācı etmeyeler ve şudā'-ı 20. bārid ifrātla olursa başa tılā olınacak yağlara ferfiyūn yağı katup 21. ve süsen ve yāsemen ve habbū'l-bān ve habbū'l-gār yağları bu nev' şudā'a nāfi'dür 22. ve bunların şuların naṭūlī dahı nāfi'dür ve ba'zılar şudā'-ı bāride sūd içürürler 23. zīrā sūdün buḥārı ḡalīz ve ḥarāretlū ve meshūndur ve eger müşelleş içir ādem ise içine 24. azıcık kemmūn katar ve rāzyāne ve kerefīs fatrāsāliyūn ve anīsūn ve zūkū gibiler 25. cümle muvāfiḡdur ve ıssı otlar şularından ıssıca idüp müşelleş zamm ve hılt 26. ideler ve azıcık şu ile memzūc ideler ki cigere ḥarāret virmeyeler ve kanı yakmayalar 27. ve yaramaz hıltlı ta'ām ve ḡıdādan ḥazer ideler ki anuñ buḥārı başa çıkup 28. zarar etmeye ve ta'āmı az yiyeler ve eger ṭabī'at kabz üzere müşhilāt 29. ile yumşadalar ve eger kabz ifrātla ise ishāl ve ihtikān ikdām olına

8b

1. ve'l-hāşıl şudā'-ı bāride şovuk şular içmek ve şovuk yerlerde oturmak nefsānī hareketlerin 2. meşelā fıkır ve ḡam ve endūh ve cimā' ve başa şovuk buḥār virici nesneler ve ḡıdālardan ihtirāz olına 3. ve kabz azıcık ise noḥūd-āb ve ısfanāḡ ve qurı encīr şuları ve ıssıca eşyaları kahve 4. gibi içeler huşūşā şudā'-ı şafrā hılt olmuş olsa bir miḡdār teskīn eyleyeler ve şudā'-ı 5. bāride īrsā köki süsen kökidür ḡalk ḡalaṭ idüp benefşe köki derler gül yağı ve 'asel ile 6. zımād ve tılā olına selīḡa selīḡa ve zencebīl ve fūlfūl isod ve kūdūs ve çörek otını destmāle 7. koyup dā'imā koḡlayalar zeytūn zeytūn yapraḡın ve tāze şāḡların kaynadup şuyı ile dā'imā 8. maḡmaza ideler şabr şabr-ı usḡūṭuri gül yağı ve sirke ile ezüp bir pārecik içüp bākīsın 9. ina tılā ideler māmīrān bir çekirdeg māmīrānı ve bir dirhem şabr döğüp gül yağı ile alnına tılā 10. ideler 'anber yarım dirhem yemek şemm etmek ve su'ūt

ve zımād ve mażğ ve baħūr etmek cümle nāfi ‘dür 11. ve gül yağı ile zımād ve tılā olunursa daħı münāsibdür ‘ūd ‘ūd ağacınıñ daħı haşşiyyeti ‘anber 12. gibidür ferfiyūn bir ħabbe ferfiyūn on dirhem zeyt içine bişürüp başa süreler ġāyet 13. münāsibdür ve bir dirhem dūdül’l-kırmız ve beş dirhem sünbül yağı ve beş dirhem ve döğülmiş ħarnüb-ı şāmī ki 14. aña keçi boynuzı derler zımād olinsa fā’ide ider ve şemm olinsa daħı muvāfık nercis nergis 15. yağı su’ūt olinsa ve köki zımād olinsa müfiddür misk azıcık za’ferān katup şemm ideler 16. ve gül yağı ile zımād ve tılā ideler kaṭrān azıcık kaṭrānı başa ve eger alına ve tuluñlarına sürmek 17. nāfi ‘dür ħurf acı tere toħmını eger yemek ve eger şuyını içmek ve koqlamak ve arpa sevīki ve azıcık 18. maştakī ile ma’cūn idüp başa urmağ nāfi ‘dür cünd-i bīdester mercimek kadar ħunduz ħayāsı burna 19. su’ūt etmek ezüp içmek ve yağı ile tılā ve mürevviħ etmek ve şemm etmek cümle münāsibdür 20. besbāse içmek ve bādem yağı ile tuluñlarına zımād ve tılā etmek ve baħūr etmek nāfi ‘dür 21. ġār defne yaprağı toħmı yağı cirmi gül yağı ile zımād ve tılā ve su’ūt ve şumūm ve baħūr etmek 22. müfiddür levz-i mürr acı bādem ve yağı zımād ve tılā olına ħamāmā bu diyārlarda bulunmaz ħuş etmegi 23. anuñ bedelidür tūderī dimekle meşhūrdur şemm etmek ve zımād ve tılā etmek muvāfıkdur kebābe 24. biber gibi bir ħaraca toħmıdur döğüp şabr ile ve gülāb tılā ve zımādlar ħılt olinsa müfiddür 25. ve üç dört dāne kebābe her-bār ağızda tutsalar şudā’-ı bāride ve bārid baş ve dimāğ 26. lisān ‘illetlerine ve laħve ve istirħā envā’ına daħı müfiddür cevz-i buvvā küçük cevz yemek 27. ve yağını bādem yağıyla bürüne bir tamlā su’ūt etseler fā’ide ider nārcīl cevz-i hindīdür 28. içini yemek ve yağını tılā etmek münāsibdür dār-ı fülful puṭruğlu kök derler buña za’ferān 29. katup şemm etseler ve bādem yağıyla bürüne bir iki tamlā su’ūd etseler dimāğdan

9a

1. maḥāṭī indürüp ve süddesin feth idüp ve şudā'-ı bāride fā'ide ider merāretü'z-zabu' 2. sırtlan ödini bādem yağıyla bir iki tamlı üç güne degin su'ūt etseler Süveydī kavli 3. üzere nāfi 'dür tiryāk-ı fārūkı eski şarāb ile içeler ve zīmād daḥı etseler nāfi 'dür 4. ve miḳdār şerbet-i noḥūd ḳadardur şūnız ḳara çörek otı yağını bir iki tamlı ḳulağa 5. ḳutūr ve burna su'ūd tuluñlarına tılā etseler şudā'-ı bāride ve şaḳīḳa veca'larına 6. münāsibdür ve döğüp dā'im şemm ideler burun süddesine ve daḥı şaḳīḳa ve şudā'-ı 7. bāride ve zūkāma nāfi 'dür za'ferān misk ḳatup dā'im şemm idüp ve münāsib ma'cūna ḳatup 8. yeseler nāfi 'dür lāden mersin yağıyla dā'im şemm idüp ve zīmād daḥı ideler ki 9. nāfi 'dür zencebīl zencebīl 'asel ile ve şeker ile isti'māl ideler ve eger murabbāsı bulunursa 10. daḥı münāsibdür ve bādem yağıyla bir tamlı buruna tāmzurular ve 'asel ile ve bādām yağıyla 11. başına zīmād ideler yarım sāt tura erneb tavşan eti ıssı otlar ile ve şuyı 12. ve şuyı daḥı münāsibdür ve ödini bādem yağıyla bir tamlı buruna tāmzurular 13. ve buğday unını sezāb şuyıyla ve iki dirhem ak günlük ḳatup alnına yaḳu ideler 14. nārenc tūrunc ḳabuḡını ḳaynadup şeker ile azıcık içeler ve bān yağıyla 15. şemm ideler ve başa tılā daḥı ideler ve ağac ḳavunı çekirdegi daḥı nāfi 'dür üç 16. dört dānesin yiye ve başa gül yağıyla tılā ideler ve ağac ḳavunı ve tūrunc ve līmūnuñ 17. tāze yaprakları başına ve alnına yabışduralar ḥabbū'r-reşād yüzerlik toḡmı derler 18. yāḥūd kerdeme yāḥūd sāt tere envā'ı toḡmını arpa unı ile yaḳu olına on üçüncü bāb 19. şudā'-ı demevī-i ḥārr beyānındadır ḳan ḡalebesinden olan baş ağrısına 20. derler Fārisīde derd-i ez ḥūn-ı başad daḥı derler ve Efreciler envā'ı tūlūrı 21. dı desta sankvīnī derler ve malvestede sanḳu daḥı derler ve Rūmlar gefāle 22. alyīya amatī epuya derler bu nev' ḳan ḡalebesinden olan şudā'uñ 'alāmeti 23. baş tamarları tulu olur ve bu nev' şudā'uñ 'alāmeti beş nev' olur birinci oldur ki 24. vaḳ'asından kızıl nesneler görmek veyāḥūd kendüni ḳana bulaşmış görmek 25. ve ḥacāmat yerlerinde ve burnundan ve maḳ'addan ve diş diplerinden ḳan gelmekdür 26. ikinci 'alāmet yüz ve göz kızıl olup ve tamarları ve nabz yoğun olup ḳārūrede 27. ḥumret zāhir olmak üçüncü 'alāmet baş ve göz ve cümle endām sebebsiz ağır olmak 28. ve

yorgunluk zāhir olmakdur dördüncü ‘alāmet gözlerini bir yere diküp tururken 29. bir tarafa dahı nazar etmek murād eyledüğün kesel gelmek ve baş her-bār döndürmek istemek

9b

1. beşinci ‘alāmet ağzı tatlu olmağ ve el ayası geçişmekdür ‘ilācı kīfāldan faşd olına 2. eger sinn kuvvet müsā‘ade etmezse kanı az akıdalar ve incikden hacāmat ve eger şabī ise 3. iki küregi altından yā hacāmat yāhūd sülük yapışduralar ve iktizāsı varsa 4. evvel tabī‘atını telyīn idüp ba‘dehū faşd olına ve kan kara ve bulanık veyāhūd 5. kızıl ve koyı çıkarsa ziyāde akıdalar ve gıdā şarāb-ı arpa muhāllebisi ve arpa suyu ve ‘unnāb 6. şulları galebe-i dem muvāfiğdur ve ba‘zılar mercimek çorbası virürler ammā harāret var ise 7. virmeyeler her-bār gülāb ile sirke şemm idüp başına dahı süreler ve nīlūfer ve şandal 8. ve gülābı kaynadup ve destmāl ısladup her-bār şemm ideler ve eger hummā-yı muhriķa ‘alāmetleri 9. var ise bu zıkr olınan nīlūfer ve şandal ve gülābı bir çömlek içinde her-bār yanında kaynaya 10. ki dirilmege mu‘ayyen olur ve ve kāfūr koqlamağ dahı muvāfiğdur bu nev‘ şudā‘da cimā‘dan 11. ve hammāmdan ve hārr şarāb ve gıdālardan ictināb gerekdür temir hindī kaysı ve ıccāş 12. şuları ve müstahleb envā‘ı benefşe ve nīlūfer ve gül ve şandal şarābları hafīf 13. gıdā vireler şudā‘-ı hārr içün bālāda harīr eyledüğimiz müfredāt buña dahı muvāfiğdur 14. ammā bu nev‘ şudā‘dan murād cā‘iz ki bir hastalık gelmek isteye aña göre ol ‘illetüñ 15. ‘ilācına muqayyed olalar dördüncü bāb şudā‘-ı şafrāvī-i hārr beyānındandur bu nev‘ baş 16. ağrısı mirre-i şafrādan başa şu‘ūt ider başı ve tamarları ve nabż şudā‘-ı demevī gibi 17. olur Fārisīde derd-i ser germ ez gūş derler Efrenciler tūlūrī vī 18. desta beluyūz derler Rūmlar pūnūda kıfalu eliyahūlarmeki derler ‘alāmeti dā‘im 19. uyhusuz olup at‘ime ve eşribe-i hārra isti‘mālinden sebebini su‘āl ideler eger 20. degil ise şafrāvī hastalıklara intizār ideler ve yüzine nazar ideler levni şarı 21. ve ağzı acı ve iştihā saķaķ ve ‘ataş gālib ve nabż serī‘ ve bevl evvelinde nārī 22. yāhūd nārencī ve vaķt tez idende ebyaź ve rakīķ ola ma‘lūmdur ki mādde 23. dimāğa çıķmışdur ve demişler ki ol şudā‘-ı şafrāvī ‘alāmetleri yedi nev‘ üzerinedür 24. evvelki nev‘i ağız acılığı ve dil eyriligi ve

‘aşaşdur ikinci çehre levni sarı 25. olup neḥāfet göstermek üçinci başda ziyāde yanḡunlık vāḡı‘ ola 26. dördüncü göz ve burun yubūseti ve uyḡusuzlık beşinci nabż ḡāyet serī‘ 27. altıncı aşfer levn ḡayāller etmek ve evvel şekllü vāḡı‘alar görmek yedinci ṡabī‘at 28. ṡarılup tīz kaçmak ‘ilacı evvelā ḡuḡne-i leyyine ba‘deḡū maṡbūḡ fākihe ile 29. ve rāvend ile ishāl ideler ve eger kırk yaşında geḡmiş kişi ise rāvende

10a

1. sināmekī³ zamm ideler ishālden soñra baḡiyye-i şafrā için sikencübīn içürüp 2. ve ḡābil olursa ḡay‘ itdüreler nīlūfer ve şandal ve ḡulāb şemm itdüreler ve ziyāde 3. ḡareketden ve ḡammāmdan ve ḡüneşde oturmaḡdan ṡatlu ṡa‘āmdan ictināb ideler 4. ve enmūzec şāḡibi [...]nām risālesinde naḡl ider ki ṡabanı altına 5. benefşe yaḡıyla ṡuz sürüp ovalar ve eger ḡarāret ziyāde ise tekine tedbīr ideler 6. ki bu bābda sufūfi benefşe ve ḡamīre-i benefşe ve şarāb-ı benefşe ıccāş ve temir hindī 7. şuları ve şarābları ve rummāneyn şuyı ve şarāb-ı men didikleri ḡudret ḡelvāsını 8. virüp bir def‘a daḡı ishāl ideler ‘amel itmezse yigirmi otuz dirhem manna bir dirhem 9. rāvend veyāḡūd ḡül-i mükerrerden on dirhem zamm ideler ve‘l-ḡāşıl bundan istifraḡ 10. iḡdāmı ve tedbīri daḡı gereḡdür ve eger ḡarāret ziyāde olup şudā‘ artarsa 11. cā‘iz ki āḡar ‘illete intikāl ide aña ḡöre tedbīr idüp ḡoruk şarabı 12. bu maḡalde şafrāyı ḡaṡ‘ ider sikencübīn bezr-i ḡaṡūnā ve semüz otı yāḡūd anuñ toḡmını ve arpa 13. sevīḡi ve şuyı ve arpa keşki ve muḡallebisi ḡidā için tebrīd için muvāḡıḡdur 14. ve iki dirhem kişnīz-i tāze ve iki dirhem kızıl kül dōküp altı dirhem şeker ile uyḡu 15. maḡalinde vireler ve uyḡusu ziyāde ḡaṡ‘ olmış ise marul ḡoḡanı murabbāsı 16. eger bulunmazsa marul yapraḡını ḡaşlayup şeker ve bādām yaḡıyla ve azıcık līmūn 17. şuyıyla şalūta gibi vireler uyḡu ḡetüre ve tesḡīn-i ḡarāret için benefşe 18. ve söḡūd ve nīlūfer ve şandal ve marul ve ḡulāb ve ‘anber el’sa‘leb ve ḡayrī muvāḡıḡ 19. nesne şularını başa sürüp ve destmāl ile alına ḡoyalar ve dā‘im şemm 20. ideler bu bābda ḡarāretten yubūset ve ‘aşaş ziyāde olursa bunlaruñ yaḡlarını 21. başa ve buruna sürmek devādur ve ḡāḡī ‘avratlar südini ḡabaḡ ḡekirdeḡi 22. ve ḡıyārın içi

³ [سناومكي]

yağların nîlûfer yâ benefşe yağıyla qarışdurup buruna tırmazalar 23. ve eger ‘avrat südi ile merkeb südini qarışdurup başa dökseler dahı 24. müfıddür ve eger şudā‘ bu hâlde kalup bir haftaya degin gitmezse ve buhrân 25. vaktleri ki ehline ma‘lûmdur geçüp şudā‘ tenzıl olmazsa ma‘lûmdur ki tahlîl 26. ihtiyâcdur hıtmî veyâ buna zımâd ideler ve eger hummâsı yoğısa hammâm lâzım gelür 27. hammâmda başın ılıcağ şu ile gısl idüp marul ve azıcı[k] sirke şeker ile 28. qarışdurup yedüreler ve hammâmdan çıkdıkdā sirke ve gülâb ve benefşe ve kâ[f]ür 29. ve şandal şemm itdüreler ve arpa muhâllebisi ve şuyı müstahlebe gıdâ vireler

10b

1. ve eger za‘îf ise piliç şuyı ve lâzım gelürse pilic eti dahı vireler ki kuvvet sâkîti 2. olmaya veyâ lâde olan bir nev‘ şudā‘larda beyân eyledigimiz müfred etde bu nev‘ şudā‘a 3. dahı nâfi‘dür münâsib olanı kuvvetine ve harâretinüñ noğşân ve ziyâdeligini 4. gözedüp aña göre vireler ammâ şudā‘-ı mi‘de şirketiyle olup meşelâ mi‘dede şafrâ 5. ziyâdeliginden ve galebesinden ise gönül dönüp ve ağız acılığı ziyâde ziyâde olur 6. ‘alâmetinden ma‘lûm idinüp ve ta‘âm iştihası za‘îf ve hazmı az olur ve mi‘de hâlî 7. görünüp ‘ataş artar bu bâbda kay‘ itdüreler evvelde ‘âdeti her ne ile kay‘ eylemek 8. ise aña göre su‘âl idüp tedbîr ideler ki kay‘âsân olur ‘âdeti yoğısa 9. ıssı şuyı arıtacak virüp veyâ sikencübîn vireler kay‘ eyleye kay‘dan soñra 10. her şabâh bir pâre etmegi kızdurup koruk şuyıyâ yâ koruk şarâbı veyâ enâr-ı müzz 11. ve hulv ve ribâs ve lîmûn şarâbları içürüp ve başı üstine gülâb ve sirke ve gül 12. yağı ile koyalar ve eger mizâcî kavî ise ‘illet evvelinde ishâlin ayâric-i faykarâ gibiler. 13. ile iderlerse ma‘kûldür beşinci bâb şudā‘-ı balğamî beyânındadır balğamî baş ağrısına 14. Fâriside derd ez balğamî ve derd-i ser ezguş sufîd dahı derler ve Efrenciler envâ‘ı tûlûrî 15. dı destafalmatikû ve tûlûrdî destâ tiyû şiyûzû derler ve Rûmlar punu kigali 16. eliyâyâ falğama tuzız derler bu nev‘ şudā‘uñ ‘alâmeti yedi nev‘ üzeredür evvelki 17. nabz batî ve mütefâvit ikinci bevl galîz ve ak ola üçinci burunda ruṭubetden ve 18. munḥaṭ rakîk âşârı ve ağız şalyarı ve lu‘âbı ziyâde ola dördünci nisyân 19. ve gaflet ekşer hâlde zâhir ola beşinci açık uyumak ve uyhusı şakîl olmak altıncı 20. kâhillik ve geç işitmek zâhir olmak

yedinci baş ve göz ağır olmakdur bu bābda ṭabīb 21. marīzdan bu ‘alāmetleri ḥiss idüp su’āl ide zīrā gāhī āḥar ḥılt ‘arız olmakdan 22. ḥāşıl olan şudā’dan teşhīs olunmazsa ‘ilācdan işābet olmaz bu ‘illet 23. şudā’-ı ḥārr envā’ından degildür geçen şudā’laruñ aḥvālī ḡayrī ve bunuñ aḥvālī 24. ḡayrīdur bir ḥoşca ma’lūm idinüp ve gāhī marīz ṭabībe lāzım olan ma’lūmāt 25. şatmak degildür bir ḥoşca ḥiss etmekdür ki ḡanḡı nev’ şudā’ olduḡın tamām müşāhede 26. sine muvāfiḡ getürmek gerekdür ve andan şoñra ‘ilāc şurū’ ide ‘ilācı evvela 27. evvelā balḡam istifrāḡından tedbīr ideler meşelā ḡabb-ı ḡuḡıba ve ḡabb-ı şebyār ve ḡabb-ı 28. şabr ve ḡabb-ı ıştamḡıḡūn ve ḡabb-ı ayāric-i fayḡarā ve ḡabb-ı şaḡm-ı ḡanzal ve aña mānendler ile 29. ishāl ideler ve eger ishālden bir gün evvel ḡiddetlüce ḡuḡne olursa ḡatı

11a

1. münāsibdür ve istifrāḡlardan şoñra bu bābda ḡarḡaralar etmek muvāfiḡadur ve buruna ḡārr 2. ve ıssı mizāclu yaḡlar çekmek ve başa sürmek ḡulaḡa ṭamzurmak ve buḡurlanmak ma’ḡūldür 3. ve şudā’-ı bāridde zıkr olınan ḡıdālar ve şerbetler ile teḡayyud idüp ve her ne ḡadar ıssı 4. eşyā var ise şudā’-ı balḡamīye nāfi’dür ma’ḡūl olanları ṭılā ideler ve bu ‘illet 5. ekşer ḡālīz ṭa’ām üstine ruṭūbetlü yemişler ve aña beñzer eşyā yemekden ve imtilā 6. nev’inden toḡma mişillü ḡāl vāḡı’ olup ev’iye-i dimāḡda ruṭūbet cem’ olmakdan 7. ḡāşıl olur teḡayyud olunmazsa ol ruṭūbet ḡālīz olup ba’dehū semmiyyet 8. ḡāşıl iderse ziyāde ḡavf olunur ki sekte ve [...] ve sā’ir dimāḡ ‘illetleri 9. ḡāşıl ola Yūnān kitāblarında bu nev’ şudā’-ı müzmin olursa ziyāde 10. ḡavf iderler ve anlar buña ḡüteve ḡūsule derler zīrā o maḡūle ruṭūbet zehr 11. nāk olduḡı gibi ḡicāb-ı dimāḡdan aşıḡa akar ba’dehū a’şāb 12. ḡalbe ve ‘urūḡa te’şīr idüp felc ve laḡve ve istirḡā-yı beden ve a’şāb-ı ḡazer 13. ve cumūd gibiler ḡādiş olur derler imdi bu bābda bir ḡoşca teḡayyud olunmak gerekdür ve’l-ḡāşıl 14. balḡam-ı ḡām gibi ḡalebe ide nüzce virecek eşyā ve şerbetler ve ḡıdālar vireler balḡam nüzce bulıncaḡ 15. ḡana taḡvīl ider ve ḡalebesi sākin olur ve sümük az olur çok [...] ise 16. fāsıd olur ıtırīl-i şaḡīr ve tiryāḡ-ı fārūḡ bu ḡuşuşda muvāfiḡdur ve ḡıdāyı daḡı 17. az vireler ḡālīz ḡıdādan iḡtirāz ideler ve eger balḡam esfele nāzil olursa 18. zencebīl murabbāsı gāhī ve kābilī ve emlec murabbāları ḡāyet

münāsibdür ki dimāğı 19. kavī ider ve şovuk şulardan ve yemişlerden ve'l-hāşıl mürekkebâtıdan ve müberridâtıdan 20. ve imtilā ve tühme ve hayza mişillülerden ve süd yemekden ihtirāz lâzımdır ki buhārı 21. gāyet beddür balıktan dağı perhīz olına ve dā'im uşuḥuṭūs ma'cūnı ve 22. ve şarābı münāsibdür ve ağızdan her-bār kebābe dānelerinden beş altı dāne kebābe 23. tūtalar ve kākule mazğ ideler ve ıssı mizāclu otlardan ve şulardan ve şerbetlerden 24. İsti'māl ideler ve gāhī buhārı laṭif oldığı için gülbeşeker yiyeler ve gāhī 25. yabān kuşlarından ve av etlerinden yemek nāfi 'dür ki ruṭūbet var ise def' olur 26. ve ziyāde tuzdan ve tuzlulardan ve sirkeden perhīz olına meger zarūretten sirkeye 27. tatlu zamm olunup sikencübīn mizācdan ola ve çöpçinī döküp ve aña 28. dört ol kadar şeker katup ma'cūn veyāḥūd sufūf idüp dört 29. dirhem isti'māl ideler ve şorbā maḳūlesinden nesne virmeyeler meger noḥūd-āb

11b

1. mişillü nesneler ola ve dā'imā kişnīzden bir dirhem miḳdārın dört vuḳıyye şu içinde ḳaynadup 2. şudan şu yerine içeler ve gāhī şeker şerbeti gāhī teşhīn-i dimāğ için şarāb 3. uşuḥūdūs vireler ki dimāğı pāk ider ve ihtirāz ideler ki şudā'-ı müzmin olmaya 4. zīrā ḥavf olunur ki bārid 'illetler ḥādīs ola yāḥūd göze şu nāzil ola altıncı 5. bāb şudā'-ı sevdāvī beyānındadır sevdāvī baş ağrısına Fārisīde derd-i ser ez sevdā 6. ve derd-i ser ez gūş-ı siyāh derler ve Efreciler envā'ı tūlūrī desta mālānaḳūlīkā derler 7. ve Rūmlar kīfālā līyā mālānhūlikī derler bu şudā'ın sebeb-i evveli eger merāk 'illeti 8. yogısa çok çok sevdā ziyāde idici şıgır eti ve bādincān ve şucuk ve başdırma 9. ve balık yumurdası ve peynir ve bögrölce ve mercimek ve buña beñzer nesneler yemekde ḥāşıl ola ve sevdā 10. ziyāde ider ve ta'am ve gıdā ola 'alāmeti beş nev' üzerinedür biri oldur ki endişeler 11. fāsīd fıkrlar ide ikinci levni tūtgun ola üçüncü uyḥusızlık ve uyḥuda siyāh şekllü 12. vaḳ'alar ve meyyitler ḳarañu nesneler göre dördüncü baş ağrısı şudā'-ı balḡamīden az olsa 13. beşinci levninden siyāhlık eşeri olup belki alında nokṭa naḳṭa alında eşer-i sevdā ḳabara 14. ve çıḳa nabz ince ve baṭı' ve ḳārūre beyāz ve raḳīḳ ve az siyāhlık eşeri ola ve 'ilācı 15. eger yakın zamānda maḳ'adından bevāsīr ḳanı gibi ḳan gitmiş ise ḥuḳne

lâzım degildir 16. hemân sevdāya nüzce virici eşyâ lâzımdur meşelâ şarāb ustuhūdūs ve ma‘cūnı 17. ile sevdāya nüzce virüp ba‘dehū maṭbūh-ı eftimūn ve maṭbūh-ı sinā‘mekī ile sevdāyı 18. ishāl ideler bu bâbda sinā ma‘cūnı ve besfāyic ma‘cūnı sevdāya ve balgama dahı 19. nef‘i vardur ve sinā‘mekīye üç dört ol kadar şeker katup ma‘cūn yâ sufūf 20. idüp iki üç dirhem isti‘māl ideler ve ba‘zılar bu ‘illetde hammāmı revā görmişler ki 21. başına ılıcağ şu koyalar ve otlardan meşelâ iklilü’l-melik ve bābūnec ve bādrencebūye 22. ve bu mizāclu otlar şuyını başa naṭul ideler ve şudā‘-ı bāride zıkr eyledüğimiz üzere 23. hardalı hınnā ile başa yarım sâ‘at yağı olınsa münāsibdür ve mālîhūlyā bābında 24. ve ‘ilācında inşā‘Allāhu ta‘ālā habblardan ve habb-ı şabr ve şebyār gibiler beyān ola 25. cağdur mālîhūlyā bābına nazar ideler anuñ ‘ilācından bu nev‘ şudā‘-ı sevdāvīye 26. muvāfık gelür ammā bu nev‘ şudā‘-ı sevdāvī mi‘de şirketi ile ise ‘alāmeti 27. melāletinden ve ekşi gegirmekden ma‘lūm olur ve mālîhūlyā zāhir olmağdur ol 28. maḥalde bunuñ ‘ilāci ibtidā‘ kay‘ ba‘dehū sâ‘ir zıkr eyledüğimiz ‘ilāclar ile teḳayyud 29. ideler ve lisānū’s-sevr yaprağını ve şularını ve bürānini dā‘im yiyeler.

12a

1. yedinci bâb şudā‘-ı rihī beyānındadır ğalīz yellerden olan baş ağrısına Fārisīde derd-i ser 2. ez bad hay sutebir derler ve Efreciler envā‘ı tūlūrı desta falatū uzū derler ve Rūmlar kīfā 3. lā liyāpunū matuzız derler bunuñ ‘alāmeti dahı beş nev‘ üzerinedür demişler meşelâ rihī 4. şudā‘uñ sebeb-i muḳaddemi ekser ğalīz yellerden ve buḥārlardan vāḳi‘ olur ‘alāmet-i 5. zāhirī evvelki ‘alāmet göz қа‘rında temeddūd zuhūra gele ikinci ağırlık ve veca‘ şa‘b ola 6. üçinci veca‘ bir yerde qarār etmeyüp gezmekdür dördünci kulakda ṭanīn ve deviyy mişillü 7. nesneler ola beşinci eger buḥār başda ziyāde ise tamarları şancup qar 8. qarşusına ḥayāller gelmekdür ‘ilāci evvel göreler mizāc burūdete mi yāḥūd ḥarārete mi mā‘ildür 9. aña göre tedbīr ideler ki mizāca muvāfık ola ve bi’l-cümle ruṭūbet idici ve riyāḥ tahlīl 10. idici ‘ilāc etmek gerekdür naṭulāt maḥalle elden ḳomayalar ve ‘aṭūsāt11. ile aḥsırdalar ve lāden ve misk ve ‘anber ve kūdūs ve merzencūşlardan şemāme ideler ve 12. bu bâbda dahı hammāmı a‘lādur demişler ve ḥuḳne-i leyyine ile ‘ilāc idüp muḥallil

riyāh 13. ve mülattif nesneler ile ihtikān olına ve eger buhār ziyāde ise esfele indürmek 14. için bāzūlarını bağlamak revādur ve dā'imā kurı kişniz şuyı ve şeker-i kişniz yiyeler 15. müneffihlerden nesne yiyeler lahana ve bögrölce ve bakla ve incir ve soğan ve [...] nesneler yara 16. mazdur şarımşak ve aña beñzer nesneler esrār gibiler gāyet zararlıdur ve hammāma girse aç 17. karnına gire ki hammām buhārı ta'am buhārı ile su'ut etmeye ve buruna su'ut idecek 18. eşyā terkib ideler su'ut-ı şa'b bir dirhem ayāric-i faykārā ve çāvşir çünd-i 19. bīdester ve afyon her birinden yarım dirhem ve bir denk misk ve cümle edviyenün iki 20. şeker ve 'avratlar südi ile ezüp bu cümle terkibden yarım denk kadar buruna 21. tamladalar bu eczā-ı riyāhı tahlil ider ve teskin idüp ve süddelerin bile fetḥ idüp 22. ve şudā'-ı müzmine daḥı nāfi 'dür inşā' Allāhu ta'ālā sekizinci bāb mi'de şirketi ile 23. olan şudā' Fāriside daḥı derd-i ser ez çınadan amuhti 24. derler ve Efreciler envā'ı tülürīdī desta kaçuna naṭūta ustūmenku derler 25. ve Rūmlar kifālā līyāustu maḥiki derler mi'de şirketi ile olan şudā'ın 26. 'alāmeti mi'de veca'ı za'ifi her-bār ki buhārılı ta'am ve gīdā isti'māl ide 27. şudā' ziyāde olup andan ta'am hażm ola ve veca' sakin ola ve veca' 28. baş ortasında zāhir ola ki baş a'sābı teşrīḥde mi'de ve qalbe müşterekdür 29. buña 'ilācı evvelā kay' ile mi'de -i pāk ideler ba'dehū ayāric-i faykārā virüp

12b

1. andan şoñra acı bādem yağıyla mā'ül-uşul virüp ve lāzım gelürse bīdancir yağıyla 2. şabr [...]vireler bu bābda şıfat-ı mā'ül-uşul kerefis ve rāzyāne köki kablari her birinden 3. on dirhem mekke ayruğı selīḥa ve gārīkūn her birinden beş dirhem tağ 4. yarpuzı ve nānhūvāh ve maşakī her birinden üç dirhem eftimūn ve uşuḥūdūs 5. her birinden yedi dirhem ola cümlesin bir vukiyye şu ile tabḥ idüp süzeler acı bādem 6. yağıyla her şabāḥ on dirhem vireler ve on dirhem şabr ikiyüz dirhem mā'ül-uşulde ḥall 7. idüp üç gün güneşde turup ba'dehū her şabāḥ on dirhem ol şudan vireler 8. ve iki dirhem bīdancir yağı ve beş dirhem şeker zamm olınsa münāsibdür tokuzıncu 9. bāb şudā'-ı ḥumārī beyānındadır bu nev' baş ağrısı şarāb ḥumārından ve buḥārından 10. olur Fāriside derd-i ser bāde u siñi derler ve Efreciler envā'ı tülūdī desta kaçūnā 11. tūdul ve pūnū derler ve Rūmlar pūnū kifāl

aliyāiy ve nudāş derler şarābı içmekden hāşıl 12. olan humār şudā‘ eger dahı şarābuñ şekeri var ise fi‘l-hāl kay’ itdürmekdür ıssı şı ile 13. bir kāse şı içürüp kay’ itdüreler ba‘dehū elin ve ayağın ovalar baş şudā‘ı ve buğarı 14. esfele meyl ide ve humār için ‘ilāc ba‘zınuñ mizācına yarar ve ba‘zı mizāca yaramaz cümleden 15. i‘lā ‘ilāc uyğudur ba‘dehū hammām ve hammāmdan soñra tekrār uyğudur ba‘dehū koruğ ve līmūn 16. ve ribās hummağ ve kızıkuğa ve rummāneyn ve bu mağūle ekşi şarāblar ki tab‘a hoş 17. gele andan şı çok içeler ve eger bunlar bulunmazsa şovuk şıya tın-i mağtūm birağup 18. içeler ve bezr-i kağūnā lu‘ābın dahı şeker ile içeler ve gıdālardan zeyt-i infāk ile 19. bişmiş noğūd-āb ve sirkelū mercimek şorbāsi ve tab‘a hoş gelür bu mağūle gıdā ve şarāb 20. virüp ba‘dehū mümkün ise bir def‘a dahı uyğū taleb ideler ve ziyāde galiz ve [...] at‘ime 21. virmeyeler ba‘dehū mādē-i humārī esfele meyl itdürmek için girü elin ve ayağın ovup 22. sākin ve āsāyiş oturlar başına çiçek ve gül şıyu sürüp eger uyğū 23. gelmezse başa bābūnec yağı süreler ve ılıcağ şı ile haşlanmış marul şalatası 24. vireler uyğūda mu‘ayyendür ve marul ve koçanı murabbāsi dahı a‘lādur ve eger bunlar ile 25. humār zā‘il olmazsa evvelki zehirlendüğü murdār şarābdan girü üç fincān kadarın şı ile 26. memzūc idüp içmeyince humār def‘ olmaz ve bu arada üzerine çok şovuk şılar 27. içerse āhir mezārından gayrī henüz ra‘şe īrās ider el-‘ıyāzu billāh onuncu bāb 28. şudā‘-ı istifragī beyānındadır şudā‘-ı istifragī ya enmūzec şāhibi 29. merhūm Emir Çelebi şudā‘-ı yūbsī demiş Fārisīde derd-i ser ez istifrag derler

13a

1. ve Efrençiler envā‘ı tūlūrī dī desta kaçūnā tūdālāuva kavāçiyū fi delkurpu derler 2. ve Rūmlar kifālā līyā ağıkne inkyās derler ve iğ‘āde ru‘āfdan ve keşret cimā‘dan ve keşret 3. ishālden soñra olan şudā‘-ı yūbsīdür ve ‘ilācı hummā-yı dık ‘ilācına karībdür 4. ve şudā‘-ı yūbsī dahı çok nesnelerden hāşıl olur ve ekşer habb ile ishāl 5. olanlara ‘arız olur ve hummā-yı muğriğada ‘arağ gelmezden evvel ‘arız olur bizim tecribemüz 6. ba‘zı nāfi ‘otlar ile ıssı şılar kaynadup bardaklar içine koyup dimāğına tutalar 7. ba‘dehū nāfi‘i yağlar ile başını ovalar ba‘dehū ellerin ve ayakların ovalar ve nīlūfer 8. ve şandal ve gülābı kaynadup her-bār yanında āteş

üstüne tular ve destmāl ısladup 9. şemm ideler ammā şudā'-ı yübsī mābeyninde fark vardır 10. meşelā şudā'-ı yübsīnün üç 'alāmeti vardır birisi oldur ki başı hafif 11. olup ve gözleri içerüye batar ikinci burnı ve gözi yubüset üzere olur 12. üçinci uyhusı gāyet az gelür 'ilacı ruṭübetlü nesneler buña muvāfiḳ gelür ammā 13. mizāca daḥı nazar olmak gerekdür ḥarārete mi mā'ıldür aña göre tedbīr lāzımdur meşelā 14. arpa cullābı ve gāhī müstahleb vireler ki uyhu getüre ve tavuk şorbāları⁴ ve et şuları 15. ve yağlu laṭif şorbālar ve gıdālar vireler eger ḥarāret var ise hafif gıdā vireler 16. ve rūfidān yumurda vireler ve üzerine gülābla bişmiş alma ve alma şuyu ve marul ve şuyı 17. ve kasnı şuyı ve yaş kabaḳ ve şuları daḥı muvāfiḳdur ve ısfanāḥ ve pazu ve 18. ve yaprakları süreler ve nīlūfer ve benefşe ve kabaḳ yağları ve aña mānend yağlar ile 19. yüzün ve kulaḡın ovup yağ daḥı ṭamzurular ve göbegi ve maḳ'ad ve ṭabanı altını 20. daḥı yağlayalar ammā bārid mizāclu kişi ise māu'l-laḥm ve bunuñ gibiler virilürse 21. üzerine muşelleş içüreler ammā muşelleşde zencebīl ve aña mānend ıssı otlar olmaya 22. ve yumurda şarusı daḥı yedüreler ki muvāfiḳdur ve başı üstüne tereyaḡı ile ṭoraḳ 23. otı yaḡı ḳarışdurup süreler on birinci bāb şudā'-ı dūdī beyānındādur 24. bu nev' baş ağrısı başda ḳurt ḥādīs ve mütevellid olur Fārisīde derd-i ser ez 25. derler ve Efrenciler ṭulūrī desta ḳācūnā tūvālī vīrmī derler ve Rūmlar 26. kīfālā līyā ekis ilmenşun derler başda ḳurt mütevellid olsa 'alāmeti burundan 27. bir rāyiḥa peydā olur ve her bār ki ḳurt ḥareket ide dimāḡ tırmanup 28. ve ḳurt aç olsa başda veca' artar ve eger ḳurt sākin otursa veca' 29. sākin olur kāse-i dimāḡda ḳurt tevellüd etdüḡi Hind ḥukemāsından

13b

1. ve teşrīḥ 'ilminden māhir olan Yūnān ṭabīblerinden menḳūldür bunuñ 'ilacı 2. evvel ayāricātla tenḳiye olunup ba'dehū şeftālū yapraḡı şuyı ve turmus baklası 3. şuyı ve şabr şuyı ve sikencübīn su'ūt ideler ve iki kulaḡına daḥı fetīl 4. idüp işbu eczādān ve bunlaruñ yağlarından acı bādem yaḡı ḳatup kulaḡına 5. şoḳalar ve ba'zılar iki dirhem ḥardalı otuz dirhem dirhem ḥınnā ile başa yaḡu ideler ki 6. dimāḡ

⁴ [Metinde şarābları]

ķurtların helāk ide derler ve her-bār buruna sezāb şuyından tamladup 7. ve sezāb ķoklamak ve sezāb şuyından ayāric-i fayķarā ezüp buruna tamlatmak 8. ve cünd-i bīdester ķoklamak ķatı nāfi'dür on ikinci bāb şudā'-ı sūddevī 9. beyānındadır sūddevī baş ağrısına Fārisīde sūdde part hay makağız ser derler 10. ve Efrecīler tūlūrī dī desta ķacūnā tūdalāup ustırcıyūnı derler ve Rūmlar 11. kifālā liyā ekisem firaķısaūz derler sūdleden 'arız olan şudā 'ma'lūmdur ki 12. ahlāt-ı ğalīzden hādış olur 'alāmeti şudā'-ı balğamī 'ilācıdur şudā'-ı balğamī 13. bābında nażar olına ve buruna lādenden fetil idüp ķomak ve lāden ķoklamak 14. ve lāden yağı tāmzurmak nāfi'dür ve cümle müfettihāt sūdde-i dimāğ ve zūkām bu 15. bu 'illete nāfi'dür ve zūkāmda şemm eyledüleri ķörek otı şemm etmek müfiddür 16. ve sezāb ve şeftālū ve na'nā ve yarpuz envā'ı ve nercisler ķoklamak ve sikencübīn-i 17. buzūrī dahı müfiddür ve şeker baħūr etmek ve başına müsahħināt ķomak ve 'araķiyye 18. altna ıssı penbe ķomak muvāfıķdur on üçünci bāb şudā'-ı đarbe ve saķat beyā 19. nındadır đarbe ve saķatdan olan şudā'a Fārisīde derd-i ser ez zenende 20. derler ve Efrecīler envā'ı tūlūrī desta dedūnā derler ve Rūmlar kifālā 21. liyā apū ihitbī derler bu nev' şudā' ğāhī düşmekden ve birbirine 22. muħkem nesne tōķınmakdan olur bunun 'ilācı evvel ħuķne ile ba'dehū müşhilāt 23. ile tabī'atı telyīn etmeķdür ve ekser ba'zı yerlerinde đarbeden 'alāmet ve āşār 24. var ise üzerine ħacāmat olıncaķ maķūlesi ise üzerine ħacāmat 25. ideler ve eger bere ve đarbe maķūlesi zi[y]āde olup andan ba'ıdce maħal ħacāmat 26. olınacaķ ise ol maħalden ħacāmat olunup mādde tārף ħilāfa çekeler ki 27. ğāyet i'lā tadbīrdür ve başına ıssı gül yağı ve tatlu bādem yağı süreler 28. ve iki ķolların yağlayalar ve bundan ğayrī đarbe ve saķatdan āħir yerde dahı 29. dahı āşār ve bere cerħ olmış ise anlaruñ 'ilācına muķayyed olalar

14a

1. on dördünci bāb şudā'-ı veremī beyānındadır bu nev' ki şudā' şişlerinden olur 2. Fārisīde derd-i ser ez āmās derler ve Efrecīler tūlūrī dī desta ķacūnā tūdalā infilā 3. mecyūnı derler ve Rūmlar kifālā eliyā apū falğamū nīz derler_bu nev' baş ağrısı ğāhī a'zā-yı 4. zāhirede şiş ve çıban mişillū nesneler ħāşıl olmasınuñ şudā'idur ammā ğāhī 5. o maķūle-i verem ev'ıye-i dimāğda dahı olur ve nisā tāt'ifesinde raħimde

verem 6. olsa şudā'ı olur ve fī'l-cümle bedende şiş ve çıban mişillü nesnelerüñ dahı
 7. hummāsı ve hummāsınuñ şudā'ı dahı olur ve eger ağşıye ve dimāğda olan
 nev' den 8. ise sersām 'ilācıdur sersām bābında naẓar idüp buña muvāfık olanlardan
 9. 'ilāc ideler ve eger raḥimde olan evrām⁵ şiddetinden ise raḥime gül yağı 10.
 süreler ve yumurda şarusıyla bādem yağını karışdurup ol mevzi'e koyalar müfiddür
 11. ve eger bedende olan evrām⁶ ve çıban mişillü 'illetler şudā'ı ise ol veremlere ve
 ol 12. çıbanlara nüzc virici yağıyla ve dahliyünler urup açılacak ise açılıp degil ise
 13. tahlıl ola ve eger ḥarāret ve ḥumret ziyāde ise ekşi ḥamīr mayasına 'asel
 karışdurup 14. uralar ve eger veca' ziyāde ise yumurda şarusı ve azıcık za'ferān dahı
 katarlar 15. ve hummāsı var ise [...] perhīz itdürüp bārid ve ḥafif ğıdālar ve bārid 16.
 mizāclu eşribeler vireler ḥarāret ve ḥummā sākin olup şudā' dahı sākin olur 17. ve
 eger verem a'zā-yı bāṭınede ise verem bāblarına naẓar idüp 'ilāc olına 18. on beşinci
 bāb şudā'-ı beyza beyānındadır ve nev' şudā'a beyza ve ḥurde dahı 19. derler
 Fārisīde dahı derd-i ser beyza ve [...] derler ve Efreciler envā'ı 20. derler ve
 Rūmlar derler ve nev' şudā' yaramaz nesnedür 21. ve 'ilācı müşkildür zīrā bir
 yaramaz' illet ḥādış olmasının muḳaddimesidür bunuñ 22. 'alāmeti göz bñarında
 veca' 'arız olup ve gözüñ kapaklarını açamaz ve aydınlığa 23. bakamaz dā'im
 karañlık yer taleb ider ve şudā'ı dā'im ve muḥkem ve gūyā başı 24. bir nesne ile
 darb idüp beynisi şarsılır bunuñ 'ilācı ziyāde perhīz 25. gerekdür eger şudā'ı dā'im
 ziyāde olursa göze şu inmekden ḥavf olunur 26. ve bu 'illet ekşer yā şovukdan ve
 ziyāde şovuk eşyādan ve ğıdādan dahı olur 27. ve ba'zılar dahı za'f-ı dimāğdan ve
 rīḥ-i ğalīzden dahı olur demişler 28. ve gāhī beyza-ı ḥādde burūdete müsteḥīl olur
 demişler aña göre bir hoşca 29. fehmedilür tedbīr olınmak gerekdür ba'dehū şudā'-
 ı balğamī 'ilācı olınmak ve şudā'-ı

14b

⁵ [اوارم]

⁶ [اوارم]

1. bārid 'ilācları olınmak gerekdür ki zikri sebkat etmişdür ol bāblara nazar olına 2. on altıncı bāb şudā'-ı şaķīka beyānındadır buña halk yarım baş ağrısı derler 3. Fārisīde derd-i ser nīm derler ve Efreciler menğıra nıyā derler ve Rūmlar imimķir enyā derler 4. bu nev' şudā'-ı şaķīka dimāğda mādde az olduğundan demişler ve ba'zılar 5. mādde kanğı tarafa meyl eyledi ise ol tarafuñ veca'ı 'arız olur ve mādde 6. didigümüz yā buhārdur yāhūd ahlāt-ı hārre yāhūd ahlāt-ı bāridendür ve gāhī 7. mādde kan galebesinden dağı olur ve gāhī 'illet şadğ 'adalesinden 8. olur ve gāhī mādde mi'deden olup mi'de buhārından şaķīka hādış olur 9. bunuñ 'ilacı alnı ve burunı tamarlarını açup ya'nī faşdı ondan ideler ve eger mādde 10. mi'deden olup buhārdan ve şafrādan ise naķi'-i şabr içüreler ve bu bābda ayāric-i 11. fayķarā şaķīka nevbetle gelürse ya'nī bir kaç gün 12. veca' yāhūd sākin ola ol hālde veca' günleri 13. mu'ayyen olursa veyā ba'zı 'alā'iminden ma'lūmı olursa nevbetinden evvel istifrag 14. idüp ve mādde galebesin bedenden ihrāc ve sākin etmek münāsibdür ve buña 15. münāsib habblar ve devālar gerekdür ve her-bār za'ferān ve mürekkeb tılā etmek nāfi'dür ve eger 16. şaķīka nevbetlü degil ise ya'nī dā'im veca'ı var ise gözi za'if olur 17. te'hīr etmeyüp şudğ şiryānuñ sebeli tedbīrin etmek gerekdür zīrā havf vardır ki 18. göze intişār-ı 'alaķ tevellüd ide ve ba'dehū müşkil olur ve 'illet-i şaķīka için ihtişār 19. üzere müfredāt ve 'ilāc beyān idelim beyzu'n-nemle karınca yumurdasıdır döküp 20. sūnbül ve kāvī yağları ile karışdurup her-bār tuluña zīmād olınsa nāfi'dür 21. dühnü'n-nārdīn sūnbül yağıdır her-bār tılā olına bāzī toğanuñ etin yemek 22. nāfi'dür merzencüş eger yemek ve eger zīmād ve eger bahūr ve eger şemm etmek ve eger karanfil 23. şuyı ile ma'cūn etmek ve yemek ve zīmād etmek ve tāze merzencüş 'uşāresin 24. buruna kūtūr etmek ve kulağına fetīl idüp ve bundan karışdurup komaķ gāyet 25. nāfi'dür besbāse besbāse benefşe yağı veyā bādem yağıyla su'ūt etmek ve başa 26. ve alnına zīmādlar ve zerūrlar etmek müfiddür vesahū'l-üzñ ādem kulağı kirini 27. cem' idüp tılā ve zīmād etmek gāyet fā'ide ider mūmiyā bir habbe mūmiyāyı merzencüş 28. şuyı ile su'ūt olınsa katı muvāfiķdur şih-i ermenī yavşan yemek ve zīmād etmek 29. ve yağını tılā etmek fā'ide ider Süveydī kavli üzere şaķīka şāhib-i şaķīka

15a

1. tarafı kanını letūh eylese elem-i veca' sākin ola gār defne yaprağını zīmād etmek ve şemm etmek 2. ve yağını zīmād etmek ve şarāb-ı atīka azıcık zamm olup içürmek nāfi'dür su'ūt etmek ve her gün bir dirhem cullāb ile içmek ve döğüp 3. bān yağıyla veca' cānına tuluña yaķu etmek gāyet nāfi 'dür huşūşā şaķīka 4. āsār-ı bāride ola havlicān egri kestane derler bir gündür yemek ve mażg etmek ve suyun 5. içmek müfiddür miķdār-ı şerbeti beş dirheme degin cā'izdür kuvvetlü ve hiddetlü degildür 6. faķķāh-ı adhır mekke ayruğı çiçeği derler zīmād etmek ve suyunu naṭul ve yağını tılā 7. etmek lā-naẓiredür 'anber bir ķirāt 'anberi bādem yağıyla su'ūt olunursa ve yalıñuz 'anber 8. yemek ve zīmād etmek ve şemm etmek ve mażg etmek bahūr etmek nāfi'dür misk şaķīka 9. huşūşından misk daķı 'anber gibi nāfi'dür şūm-ı būstānī sarımsağı şabr-ı seķūtarī ile 10. döğüp ve 'asel katup zīmād olına yāsemīn yāsemīn şemm etmek ve zīmād etmek 11. ve yaprağın daķı zīmād etmek ve yağını buruna ķutūr etmek ve şırlağān ile ķaynadup 12. zīmād etmek muvāfiķdur hınnā hāmmāmda ķına sirke ile ķarışdurup yaķu ideler 13. levz-i mū[rr] acı bādemdür yağını merzencūş suyuyla şaķīka-ı bārid içün ķatı 14. nāfi'dür 'illet tarafına yaķu olına hāmr eski şırf şarābı Süveydī ķavlī üzere 15. şaķīka-ı bārid içün her şabāh etmek ile ķaynadup yemek nāfi'dür ve şaķīka envā'ına 16. ķara çörek otına ki āña 'Arabī şūnīz derler ma'cūnı nāfi 'dür ve şemm etmesi ve gülābla 17. başa zīmād ve yağı zīmād ve yağı tılā olınması gāyet müfiddür ve şaķīka aşhābına keklik ve durrāc 18. ve serçe üveyik ve tavşan ve cümle yabānī av etleri ve sarımsaķ yemek daķı müfiddür 19. on yedinci bāb sersām ve līşergūs beyānındadır sersām didükleri 'illeti Fārisīde daķı 20. sersām ve divānegi-i ser daķı derler ve Yūnānī ķadīm feranītus derler ve ķaranītus ismiyle tıbb 21. kitāblarında mu'arreb olmışdur ve Efrenciler ferensiyā derler ve Rūmlar ferānites ve ķaranītus 22. derler cümle dimāğ veremī dimek olur sersām bir marāzıdır ki dimāğdandır meşelā iki 23. kısm ve dört nev' olur Yūnān kitāblarında bunuñ bir kısmına sersām-ı hāķ ve bir kısmına 24. sersām-ı bāṭıl derler sersām-ı hāķ dimāğda verem ile olur ikinci ki bāṭıldır dimāğa çıķan 25. buķār sebebi ile olur ve ihtilāt-ı 'aķl ve veca' -ı şa'b olur

ve sersām-ı hāk verem-i hārrdur 26. şafrādan yarım şafrā ve beden nev'ine kūrānītus derler ve sersāmūñ veremi ikidür birisi 27. dimāğ ğışāsınuñ veremidür ki dimāğ üstine örtilmişdür buña ğışā-yı leyyin derler 28. ve biri dahı baş kasesinūñ altında olur ve aña ğışā-yı şulb derler ve her-bār ki bir hılt 29. katı hārr ve hiddetlü şafrāyı ola dimāğ ğışāsına geçebilür ve anuñ eczāsı tadrīc ile

15b

1. çeküp ve eczāsı arasında kendüye mekân ider ve ğışā veremlenür ve eger hılt hiddet 2. ve harāretlü degil ise ğışā-yı şulb olduğıün içine geçemez ve mekân tutamaz ve her hılt ki 3. hiddetinden ğışāya ve gevher ve dimāğa geçe lābüde dimāğda verem eyler ve sersām didükleri 4. dimāğ gevherinūñ veremine dimek olur ammā gāhī dahı olur ki dimāguñ cümle eczāsından 5. dahı verem olmak lāzım gelür bu def'a müşkil olur dördünci gün ekşer yā helāk ider 6. ve eger dördünci günü geçerse ümīd olur ki hālāş olur ve bu 'illet gāhī menūnlarda olduğı 7. ahlāt-ı [...] ile meşelā ağlamak ve gāhī gülmek ile olur ve sersām gāhī līşergıs 8. didüklerine ya 'nī nisyāna derler ve ba'z tabībler līşergıs sersām-ı kāzib ve sersām-ı bārid 9. dimekdür derler hele fakīrūñ tetebu'ı ve añladuğı üzere nisyāndur nisyānda bildürelim 10. geldük maşşūdumuz ki sersām āhār 'illete niçün tahvīl ider ve su'āl vardur buña 11. cevāb oldur ki bu huşūşda elbette bir nesnenūñ müşāreketi vardur meşelā zāt 12. ü'r-riyye sersām olur zīrā sīne ğışāsınuñ dimāğ ğışāsıyla müşāreketi vardur lābüde dimāğdan 13. aşāğa nāzil olan 'aşablar müşāreketi muḳarrerdür ile olıcaḳ nev 'i katı müşkildür ve andan 14. mā'adā gāhī olur ki sersām ile fem-i mi'de āfeti ve meşāne ve rahm āfeti olur bu endāmlaruñ 15. dimāğ ile olan müşāreketi sebebiyle olur ve gāhī olur ki sersām dahı dıka döner ve belki cünūna 16. döne bunlar cümle müteşavverdür ve her-gāh ki sersāmde baş ve boyun ve öyken ve sīne ağırlığı 17. dā'im ola teşennüc ḳay' ve jengārı zuhūra gele o maḳüle ḳay' ahlāt ve terkībi fāsīd olınması 18. 'alāmetidür fi'l-hāl helāk ider bu hāl tā 'ün hastalıkda müşāhededür ve eger kuvvet ḳavī 19. ise bir iki üç gün mühlet virüp yine helāk olur ve eger sersām şāhibi kızıl şekl 20. şafrā çıkara ve yemegi kuvvet dahı za'īf ola hemān ol gün helāk olur ve sersām 21. 'illeti buhrānı ekşer 'ırḳıyla olur ammā gāhī ru'āfiyle ve gāhī çok

giden bevāsīr nisyānda 22. hayz kanıyla olur ammā pīr ādemleruñ sersām ṭabī ‘atı kavī ‘illet ile nice mücādele ve münākaşa 23. idebile bu ‘illetuñ ‘alāmeti oldur ki lāzım olur ve öyle vaktinde dahı hārr 24. olup Hudayān söylemeye başlar ve cünbüş-i serhoşlar gibi olur zīrā verem dimāğda 25. olur ve ṭabī‘at ṭaralup ‘aql iḥtilāṭ eyler ve gāhī olur ki āvāz-ı munkāṭi‘ 26. olup hiç āvāz gelmez ve nefes-i ‘azīm çekilür ve muṣṭarib ve bī-nizām olur aña ṭabībler 27. ‘ibāreti üzere şerāsīf derler yukarı çekilür ve uyhu olmaz ve ğarīb vākı‘alar görür 28. hayāl ṭarīkiyle ve ‘aqlı yerine geldi kıyās olındukda ziyā istemeyüp ve ‘azīm 29. ğazabnāk olur ve eger veremī dimāğ hareket-i demden ise gözler kızarur ve eger

16a

1. ve eger safrādan ise gözler şarı olur ammā yukarıda zıkr eyledüğümüz üzere sersām āḥar āfet 2. müşāreketi ile ise ḥissi aña göre olur ve ‘l-hāşıl ol yerde ki müşāreket ve āfet ile 3. olan mādde veyāḥūd yalnız ‘illet sersām-ı demevī ola bi-vecd-i dıḥk ve beyhūde 4. şādkāmlığı olur ve nefes-i ‘azīm olur ve gözden yaş akar ve her-bār sersām şāhibinüñ bevlı 5. ak ve rakīk şu gibi olur ve nabz za‘īf olur ve bilmek gerekdür ki ṭabī‘atı ḥiddetlü ve yubūsetlü 6. mizācda ve hārra ḥummālarda sersām muḳaddimesidür ve gāh olur ki kavī ten ve ten-dürüst 7. kişiler bir nesne ferāmūş ider ve bī-sebebe ḡamnāk olur ve uykusı ıztırābla olup ve 8. vaḳ‘aları perīşān görüp ve levni şufrete meyl olur ziyā sevmez ma ‘lūmdur ki 9. sersām muḳaddimesidür ve her kaçan ki bu zıkr olınan muḳaddemātuñ işi tamām olur 10. ma ‘lūm olur ki sersām ‘illete dāḥil olmuş ola andan ma ‘lūm idineler ki başı ve gözi 11. ve ṭamarları tola ve başınuñ ardından şudā ‘zuhūra gele ve gözleri muḳaddem ku[r]ıya 12. ba‘dehū bir gözinden yaş gele ve gözlerini her-bār ovmağa başlaya ve marīz veca‘ından bī-ḥaber 13. ola ma ‘lūmdur ki sersāma dāḥil olınışıdır buña ‘ilācı ol yerdeki ḡan ‘alāmetleri 14. zāhir ise ve kuvvet kavī olup ğayrī māni‘ olmaya hemān ol gün ‘aql muḥteliṭ olup 15. Hudayān söyleye kīfāl olınmazsa ekḫel ṭamarından faşd olınuş 16. kanı anuñ kuvveti kadar akıdalar ya ‘nī [...] ve kuvveti müşāhede ideler ki kanı ğaşıyden 17. ḥavf olınacak mertebeye degin çıkaralar ve kuvvet az ise azalalar ki vaḳt-i buḫrāndan 18. beraberligüñ çekişmege

kudreti ola ve bu ‘illetde ğaşıyden katı ihtiyāt etmek gerekdür 19. meşelā tabīb alnı faşd iderken marīzuñ nabżına urup göreler nabż alçaķ yā 20. murte‘iş ve bī-nizām ola fi’l-hāl tamarı bağlayup ğaşıyden emīn ola ve eger 21. tabīb dir ise ki faşd bir iki gün te’hīr ide kem ‘illet nice qarār vire deyüp 22. şabr etmek ma‘kül görürse bārī bu maķūle ‘alāmetleri ile olan kan degildür 23. şafrā ‘alāmetidür dirler ise bārī hummā-yı şafrā veyā ‘ilācın etmek gerekdür meşelā 24. hūķne ile ve şāflar ile ve ellerin ve ayakların ovmağla mādde esfele çekeler ba ‘dehū 25. sersāmuñ başına sirke ve gülāb ve gül yağı süreler ve daħı başa sürececek 26. tılā-ı safiyy on dirhem gülāb on dirhem gül yağı ve beş dirhem sirke qarışdurup 27. bir bez ısladup başa koyalar şıfat-ı şemm alma mersīn yemişi şuyı ve gülāb 28. ve şandal ve azıcık kāfūr katup şemm ideler şıfat-ı naṭūl meşelā iki dirhem 29. benefşe ve iki dirhem nīlūfer ve bir dirhem bābūne bir ibriķ içine şu ile kaynatup

16b

1. ve bu ibriķūñ başını bir ibriķ ile daħı örtüp ve emzik tarafını marīzuñ burunu tarafına 2. tutalar ki buḫārı burnına ve yüzine ve gözine tokına ba‘dehū bir miķdār gül yağı katup 3. marīzuñ başını ol buḫāra tutalar ba‘dehū ibriķde bāķī kalan şuyı başı üzerine 4. naṭūl ideler ve ‘illet ibtidāsından rādi‘ nesneler isti‘māl ideler ve bu ‘illet 5. için ihtişār üzere müfredāt tahrīr idelim meşelā benefşec bunuñ naķi‘in ve şarābın 6. ve kabı çıķmış arpa ile ve iklīlū’l-melik ile kaynadup başına naṭūl ideler nāfi‘dür 7. bābūnec kapuğı çıķmış arpa ile benefşe çiçegini kaynadup başına naṭūl ideler 8. ve bābūneyi marul ile yeseler nāfi‘dür eger meslūķ idüp yerlerse daħı i ‘lādur 9. ḫaşḫāş kabuğını benefşe çiçegi ile ve bā[b]ūnec ile kaynatup başa naṭūl 10. etmek ve ḫaşḫāşdan benefşe şarābıyla ve arpa şuyıyla i‘tidāl virüp içmek 11. ve ḫaşḫāş toḫmın süd ile ve nīlūfer şarābıyla ve ḫaşḫāş kabuğunuñ kaynamış 12. şuyıyla başa naṭūl etmek müfiddür ‘inebū’s-ša‘leb bunuñ ‘uşāresin gül yağıyla 13. i‘tidāl virüp tılā ve naṭūl etmek ğāyet müfiddür hevelān üç nev‘ hevelān ki 14. mekkī derler ve hindī derler ve meşhedī derler eger şemm etmek ve eger yemek ve eger tılā etmek 15. fā’ide ider ‘ades kabuķsız mercimek ve bādām südi kışnız yemek fā’ide 16. ider ve bu ḫuşūş için ihtikān lāzımdur dimāğdan emrāzı esfele

çeküp 17. ve ‘ataş ve iltihābı def’ idüp tabī‘atı telyīn ider şıfat-ı hıḳne bezr-i ḳatūnā yigirmi 18. dirhem ve arpa şuyı otuz dirhem gül yağı ve ḳabak yağı her birinden onar dirhem 19. ola bunuñla hıḳne ideler imdi ma‘lūm ola ki cümle sersām ki 20. ve sersām-ı şafrāvī ve sersām-ı balgāmī ve sersām-ı sevdāvīdür her birini 21. başka başka bāb bāb yazmak lāzım degildür ve her birinüñ ‘ilacı daḳı başka 22. yazılmayup bir yerden yazılmışdur her birinüñ fehmi olınmas[1] māddenüñ heyecānından 23. ve bālāda taḫrīr eyledüğümüz ‘alāmātlardan ma‘lūm olur icmāl-i kelām budur ki 24. muṭlak-ı sersām didükleri ‘illet emrāz-ı dimāğdan olduğı ma‘lūm ola ve iki 25. kısım üzerine bir kısmı daḳı sersām-ı ğayr-i ḫaḳīḳīdür ya‘nī 26. sersām-ı bāṭıl derler imdi sersāmüñ ḫaḳīḳī nev‘i verem ile olur ve ğayr-i ḫaḳīḳī 27. olan sersām-ı ḥümmeyāt-ı ḫārre ve iḥtilāt-ı ‘aḳl ile gelür ve sersām-ı şafrāvī 28. şafrāvīden olur eger şafrāvīden olursa aña ḳaranīṭus derler ki Efrecīler 29. imigilā māçyūnī balyūzā derler ve Rūmlar etisipelāz derler ve falgāmūnī ḥülūdīs

17a

1. daḳı derler ‘alāmetleri bāb evvelinde beyān olınmışdur ve sersām-ı demevīye ya‘nī mādde-i 2. demden olan sersām daḳı ḳaranīṭus derler dem-i merārīden mürekkeb olduğı içündür 3. bunuñ daḳı ‘alāmetleri kezālik zıkr olınmışdur ve sersām-ı balgāmīye daḳı Yūnānīler 4. ğıs derler ammā ṭıbb kitāblarında daḳı līşergūs yazmışlar meşelā nisyān idici ‘illet 5. dimekdür ve sersām-ı balgāmī verem-i balgāmī dimekdür ki verem-i bārid dimek olur ev‘iye-i dimāğda 6. olur bunuñ daḳı ‘alāmetleri zıkr olınmış idi sersām-ı sevdāvī nev‘i ise 7. Efrecīler emiğalā māçuyūnī malānuḳū liḳā derler ve Rūmlar falgāmūnī malā neḫūlikī 8. derler ve iskirüz daḳı derler ḫılt-ı sevdādan olur gerçi başına ḫıffet 9. olur ammā yine Hudayān söylemege ve tabī‘atı tarılmaḳ muḳarrerdür ve bī-vech ḳorḳmaḳ ve ağlamaḳ 10. ve uyḫusızlık ve ğāḫī ‘aḳl zā‘il olmaḳ ve bu nev‘ sersāmüñ ‘alāmetlerindendür ve ğāḫī 11. suḫriyye sözler söyleyüp ve iki günde ‘aḳl zā‘il olur ve gözleri açıḳ ḳalmaḳdur 12. bu nev‘ sersām ğāyet yaramazdur ve ‘ilacı daḳı geḳ ḳabūl ider buña sevdāvī ‘ilā 13. cları lāzımdur meşelā hıḳneler ve maṭbūḫlar ile sevdāyı ishāl idüp 14. ve sevdāyı şudā‘ ‘ilācın ve tedbīrin etmek gerekdür ḫülāsa

kelām sersām 15. envā‘ından her ƙanğı ƙılıt ğālib olup ve ‘illet-i sersām ƙanğı ƙılıtdan ise 16. ol ƙılıtı zā‘il etmek gerekdür ve bir nev‘ sersām dağı vardır aña māşerā derler 17. bunu dağı sersām demişler bundan sonra zıkr olunur ve sersām ‘illetlerinden 18. azıcık mülābese ile sersām zā‘il olacak nesne vardır meşelā bir ‘illet zāhir olsa 19. sersām zā‘il olur ve bu aşağıda üçyüzellibeşinci bābda beyān iderüz 20. inşā‘ Allāhu ta‘ālā onsekizinci bāb māşerā ki sersām nev‘indendür anuñ beyānındadır 21. māşerā dağı sersām nev‘indendür Fārisīde buña dīvānegi ser ez māşerāyı derler 22. ve sersām-ı māşerāyı dağı derler ve Efreciler ƙarānuş māşerāyı derler ve Rūmlar ve Yūnāniler 23. āmātirādur ve felğumunī didükleri dimāğda olan demevī veremīdür ki felğumunī derler 24. yalñuz dimāğda değil sā‘ir bedende dağı olur bu felğumunī didükleri yalñuz demevī 25. değil belki ƙılıt-ı şafrā maħlūt olur ve ğāh olur ki bu verem sebebiyle çürümüş 26. ve fāsīd olmuş ƙan tevellūd ider ve bu ‘illeti bilmek beş nev‘ ‘alāmeti vardır üç 27. ‘alāmeti maħşūş ve iki ‘alāmet şirketi ile olur ve üç ‘alāmetün biri 28. oldur ki marīzün yüzi ğāyet ĥumret üzere olup ve gözleri taşra ƙalkar 29. ikinci nev‘ şudā‘dan başını çatladı ƙıyās ider üçüncü

17b

1. marīzün yatup ƙalkması ‘ādet üzere olmayup arƙası üzerine düşer 2. ve şirketiyle olan nev‘inün birisi meşelā ğışā-yı dimāğ gevher-i dimāğun 3. müşāreketiyle olup ol sebebdan küzāz tevellūd ider ya‘nī sekrleri ƙatı olur ve ikinci nev‘ 4. mi‘denün dimāğ ile müşāreketi sebebiyle gönül dönüp ƙay‘ etmek başlar bunların ‘ilācı cümleden 5. evvel olan faşd etmek iƙdām gerekdür meşelā ƙuvvet ve sinne ve faşda göre ƙanı aƙıdalar 6. eğer māni‘ yoğısa ƙanı ziyāde aƙıdalar ve faşdı ƙīfālden ve burun deliklerinden ortasında 7. olan tamarlardan ve dil altından ve elin tamarlarından almağ lāzımdur her ƙanğısı mümkün ise 8. andan alup ƙābil ise bu zıkr idüklerimizün maħallerün ikisinden alalar bāķī tedbīr 9. ve ‘ilācları sersām-ı demevī tedbīri ve ‘ilāclarıdır ve dağı ĥummā-yı ĥārre tedbīri ve 10. ‘ilācları lāzımdur sersām-ı demevī ve ĥummā-yı ĥārre bāblarına nażar idüp anuñla ‘amel ideler 11. ƙāfīdür inşā‘ Allāhu ta‘ālā on toƙuzuncı bāb seder beyānındadır 12. seder

‘illeti göz kırmak ‘illetidür Fārisīde ser kara ve ser kerdide derler ve Efrençiler ve Yūnāniler 13. vertenince tanaburı kōze derler ve Rūmlar seder ‘illeti çok hālden 14. vāḳi’ olur ve vāḳi’ olduḡda meṣelā başı ḡāyet ṣaḳīl ve kendüsi meṣhūr ve giçe 15. karañulıḡında gibi ḳalır ve bir nev’i daḡı vardır kendü bī-hiss ider bir nev’i ise hiss 16. idemez ve ḳulaḳları güröldeyüp ḳıñlar eger seder ‘illeti ve deva[r] ‘illeti rūḡ-ı bāṣıranuñ 17. hareketüdür ve seder ‘illeti devār ‘illetinüñ muḳaddimesidür derler devār ‘illeti kendü bābında 18. beyān iderüz geldük maḳṣūdumuz seder ‘illetine ki bu māddenüñ sebebi sevdā yā balḡamdur 19. Ve [...] ḳavlī üzere mi‘dede olan ṣafrā buḡārından ve ıssıdan ve ṣovukdan daḡı olur 20. ve’l-hāṣıl bunda mecārī ve meṣālik-i dimāḡ ve mi‘de taḡyīḳ olup rūḡ-ı nefṣānī 21. sülükden men’ ider ya’nī dimāḡ ṭamarlarına ve menzillerine varmaḡa ḳomaz ve dimāḡ ise ḡarāretten 22. mūmtefi’ olmayacak uyuşur ve Rūfes ḳavlī üzere mi‘dede ziyāde balḡam olup balḡamuñ ṣovuk 23. buḡarı dimāḡa te’ṣīr idüp seder vāḳi’ olur ‘ilācī ḡıkr eyledüğümüz üzere her ḳaḡı 24. nesne ḡālib olup sedere sebep ise nūzceden ṣoñra istifrāḡ ideler meṣelā ṣudā’-ı 25. balḡamī ve ṣudā’-ı sevdāvīde ve ṣudā’-ı ṣafrāvīde ḡıkr eyledüğümüz tedbīrler buña daḡı 26. muvāfiḳdur ol bāblara mūrāca‘at idüp maḳṣūd her ḳaḡısı ise anuñla ‘amel ideler 27. ve eger seder ‘illeti ba‘zı ḡarbeden ve ṣaḳatdan ‘arız olmuş ise ol ḡabīs āḡardan meṣelā 28. ḡılṭa sebep olmuş degildür ol ḡalde ḡarbe ve ṣaḳatdan ‘arız olan ṣudā’ 29. ‘ilācī lāzımdur ol bāba mūrāca‘at ideler ol ‘ilāc buña daḡı nāfi’dür ve seder

18a

1. aṣḡābını ḡiddetlü otlar ḳoḳmaḡdan men’ ideler ve ḡüneşe baḳmaḡdan ve ḡubārlardan ve aḡsırmaḡ 2. getürür eṣyādan ḡazer ideler zīrā bu ‘illetde aḡsırmaḡ yaramazdur hemān ḡaṣy īcāb ider 3. ekṣer aḡsırmaḡ gelürse ellerin küçük barmaḡın aḡzına ḳoyup dişi ḳatı ıṣırup acıda 4. aḡsırmaḡ def’ olur ve taḡlīl idici nesnelerden ve ḡarḡaralardan daḡı men’ ideler 5. ve seder ve deva[r] iḡün nāfi’ olan mūfredātıdır ki ḡıkr olunur mūfredāt bunlardır küzbere-i [...] 6. tāze ḳıṣnīzden iki dirhem yemek ve ṣuyın iḡmek ‘unşul baṣalū’l-fār ki aṭa ṣoḡanı 7. derler ma‘cūnı balḡamī olan nev’ine ḡāyet nāfi’dür ve ayāricler ile tenḳiye eyledüklerinden ṣoñra 8.

ğālib olan hıltı izāle idüp ba‘dehū bu ‘ilāclar ile teḳayyud eyleyeler anīsūn 9. şovukdan olan nev‘ine nāfi‘dür rāvend Süveydī ḳavlī üzere şorbā

14. bu ‘illete baş çekzinmek ve baş dönmek ‘illeti derler Fārisīde gerdūne-i ser derler ve Efrecīler 15. envā‘ı vervicine derler ve Rūmlar ve Yūnānīler dinūs derler ve zālāde derler ve kaçan ‘illet ve devār 16. vāḳi‘ gözi gördüğü her ne ise bile döner kıyās ider ve gāhī olur ki şafrā hareketinden 17. ve ğalebesinden vāḳi‘ olur eger ğayrī māddeден degil ise kay’ tarīḳiyle ve ishāl 18. şafrā ile bu nev‘i tiz zā’il olur ammā ba‘zıda ‘illet şirketiyle olup meşelā za‘f dimāğ 19. ola huşūşā ihtiyār kişilerde ola yāhūd seder ‘illeti ma‘an olursa sekte yāhūd 20. şar‘ muḳaddimesi olmaḳdan ḫavf olunur ve gāhī devār ‘illeti şudā‘a ve gāhī şudā‘ 21. ‘illet-i devāra döner bu ‘illetūn sebebi ğalīz ve ḫām ve keymūs dimāğ tamarlarına girüp mekān 22. tutar ve bu maḳūlenūn ğalīz ḫabārı daḫı yine bunun gibi dimāğ tamarlarından mekān tutup 23. devā iḳtizā itdürir ve her-bār dimāğ tamarlarından suḫūnet ki vāḳi‘ ola andan ḫabārlar ve rīḫler 24. ḫāşıl ve ḫādiş olup muteḫallil olmaz ve buḫār ve rīḫ hareket eyledükçe rūḫ-ı nefsanī 25. ve rūḫ-ı başıra taḫrīk ider ve ol hıltı ise yā dimāğa yāḫūt āḫar ‘uzva dökülmişdür 26. ammā mutlak dimāğda olan yā balğamdur yā sevdādur yāḫūd⁷ aḫlāt-ı riyāḫ-ı bāridedür gāh 27. olur ki şafrādan yā ḳandan yāḫūd aḫlāt-ı riyāḫiye-i ḫārrdan daḫı olur ve bu nev‘ūn 28. daḫı gāhī mi‘de şirketiyle veyā āḫar ‘uzvuñ şirketiyle daḫı olur ve gāhī ḫarbeden ve 29. ve saḳatdan daḫı olur anuñ ‘ilācı ḫarbe ve saḳat teskīn ve münāsib edhān

18b

⁷ [Metinde yāḫūt]

1. ile dimāğı mülāyim etmezdür ve fi'l-cümle bu 'illetün cümlesinün 'ilacı ve 'ilâcları şudā' bābında 2. olan 'alāmet ve 'ilâclara yakındur ve bu 'illet şāhibi şiddet üzere cereyān iden 3. şulardan ve sefinelerden ve dolāb ve degirmenlerden ve şarāb sekrinden sekīneler zīrā şarāb 4. mahrek devvārdur ve sebebi ve aşlı tafşıldur ve buḥār ve rūḥ virici ḡidālardan ve imtilā 5. ve tuḥme olmaḡdan ve dimāğı za'īf idici ḡabār ve sevdā īrās idici şey'lerden 6. ḡazer ideler ve buña her ḡanḡı mādleden olduḡını sebep ve 'alāmetlerinden ma'lūm itdükden 7. şoñra ol mādde-i ishāl ile zā'il etmege teḡayyud lāzımdur meşelā ḡabb-ı şabr ve ḡabb-ı ḡuḡıba 8. ve iştumaḡıḡün ile ishāl itdürüp ve mi'de daḡı ḡay' ile pāk ideler ve şol kişilere ki 9. ḡay' etmek āsān degildür ve uferr ḡaynamış ṭoraḡ otı şuyı içüreler ve turb yed[üre]ler 10. ba'dehū 'asel yedüreler ve her ne ḡadar mi'de ṭoldururlarsa ol ḡadar ḡay' etmek āsān olur 11. zīrā 'illet-i devvārde mi'deden ezder ile ḡay' itdürmek muvāfiḡ degildür āsān vechle 12. ḡay' itdürmek gerekdür ve eger ḡaynamış ṭoraḡ otınun yüz dirhem şuyından ve otuz 13. dirhem 'asel ve bir dirhem ṭuz ḡatup içüreler āsān ḡay' ider ba'zılar yalıñuz ılıcaḡ şı ile 14. ḡay' iderler nihāyet ılıcaḡ şuyı uferr içmek gerekdür olmazsa içine iki dirhem ḡavun köki 15. döḡüp ḡatalar ve ḡay'dan şoñra ıtrıfıl-i şaḡır ve ḡülbeşeker ve ḡülengübīn ve döḡülmüş 16. 'ūd ve maştakī ve şeker gibiler ile mi'deye ḡuvvet vireler ve her şabāḡ ḡurı üzüm yiyüp 17. ḡoḡ şı içmeyeler ve ṭa'āmı noḡūd-āb virmeye cehd ideler eger ḡummā ve ḡarāret yoḡısa 18. noḡūd ḡadar tiryāḡ-ı fārūḡ ile dimāğı ḡay' ideler ve kābilī ve emlec murabbālarınun her 19. her ḡanḡı nev'i olursa ḡiçe birer dāne vireler Süveydī ḡavli üzere 'illet-i devvāra nāfi' 20. olan müfred [o]tdan meşelā mummyā bir ḡabbe mummyāyı acı bādem yaḡıyla buruna su'ūt 21. ideler ḡuşuşā 'illet bāride ol ḡay' nāfi'dür ve merzencūş şuyıyla belesān yaḡını 22. ṭılā etmek ḡay' müfiddür ḡulincān ḡaynadup şuyından birer fīncān içmek nāfi'dür 23. temir hindī demür hindī ıḡladup şeker ile içmek devvār-ı ḡārr için nāfi'dür 24. 'āḡırḡarḡā ḡarḡara etmek ve zīmād etmek ḡatı nāfi'dür şabr yarım dirhem şabr hindibā şuyı ile 25. içüreler fā'ide ider misk ḡoḡmaḡve içmek ve sufūf etmek münāsibdür benefsec benefşe 26. şarābı ve ḡamīresı şafrāvī devvāra nāfi'dür ḡār defne aḡacı yapraḡını ḡaranfil şuyı ile 27. ḡaynadup buḡārına başını ve yüzini ṭutalar verd ḡül ḡoḡlamak ve zīmād etmek ve

ma‘cūnını 28. yemek ve gül şuyını sürmek devvār-i ḥārri nāfi‘dür nīlūfer şemm etmek ve içmek ve zīmād 29. etmek nāfi‘dür ḥuşūşā ‘illet bāride ola şa‘ter kekik otını zīmād etmek ve şuyını

19a

1. ḥammāmda başa dökmek devvāra bārid nāfi‘dür ammā ḥammāmda çok oturmayalar faşl 2. ibtidā zāhir olduğda kulaklarından ḥacāmat etmek Cālīnūs kavli üzere nāfi‘dür ḥuşūşā 3. devvār kandan yā şafrādan olduğu hiss olına fāl-ı Cālīnūs şāhib

افصد الربيع وان لم يكن ربيعك الو منادى حاصره وقال خل وما ورد من ربيع شتا وضا انا في جيتا

5. [...] ‘ūd bir mişkāl ‘ūd ve bir dirhem ak günlük ve on dirhem 6. ‘aseli gülbeşeker ile maḥlūta yedürelər ğāyet münāsibdür ustūḥuṭūs karabaş ma‘cūnı 7. ve şarābı nāfi‘dür ās mersīn koçmak ve yaprağını zīmād etmek nāfi‘dür yigirmibirinci 8. bāb subāt beyānındadır subāt çok uyumağdur nevm-i ṭavīl ve nevm-i şakīl derler 9. bu ‘illet Fārisīde evbanīden dirāz derler ve Efrecīler envā‘ı sūmlū lensa ve pur 10. funda nādipsūnū daḥı derler Rūmlar ve Yūnānīler karūs ve ḵanāfūrādīnī derler bu 11. ‘illet bir nev‘ uyğudur ki ṭavīl ve şakīl olur meşelā uyur gibi olur gāhī gözleri 12. açık olur ve ba‘zısında gözleri kapanık olur kendüye ḥaber virsek gözün 13. açamaz eger azıcık açarsa yine gözün yumar ve subāt ile sektenūn farkı 14. oldur ki mesbūtı uyandırmak sözi ḥaber aḥlatmak mümkindür ammā sukūta degildür 15. ve subātuñ sebebi yā māddesiz sū’-ı mizācdandır ki bārid u raṭb olur ve gāhī 16. dimāğda ğāyet bārid mādde olmağdan ‘arīz olup ve eger bu ‘illetde daḥı ḍarbe 17. ve saḳaṭdan mebhūt veyā mesbūt ise anuñ ‘ilācları zıkr-i sābık eyledi 18. meşelā şudā‘ envā‘ından zıkr olınmışdur ve balğamīnūñ kezālik ḍarbe ve saḳaṭ 19. [...] şudā‘-ı balğamīde zıkr olınmışdur ve bu ‘illet ḥiddetlū otlar yemekden daḥı çok 20. vāḳi‘ olur meşelā luffāḥ ve teft-i yezdī didükleri ve yebrūḥ ve cedvār 21. ve bīş ve bir nīk afyon gibiler ola ḥuşūşā bunlaruñ miḵdārı isti‘mālinden 22. ziyāde yemiş olalar ve ‘illet ‘arīz ve ḥādīş ola evvelā ḵanğı ḥiddetlū otlardan 23. yemişdür ma‘lūm idinüp anuñ ‘ilāc-ı sūmūmāt zararı def‘i bābında 24. tafşīl üzere her birinūñ

‘ilacı başka başka zıkr olunmuşdur ‘ilacı evvelā 25. ol hiddetlü otlaruñ hiddetini teskîn ideler ammā gāhī olur ki beden ‘illetler 26. inden meşelā cigerde verem olmakdan olur anuñ ‘alāmeti zātü’r-riyye ‘alāmetleridür 27. ve ‘ilacı dağı anuñ ‘ilacıdur ve cümle mesbūtuñ evvel ‘ilacı hıḳne-i ḥādde 28. etmekdür meger za‘f hiss ideler ol vaḳt hıḳne-i mutavassıta ideler ve misk 29. ve ‘anber ve ferfiyūn ve lāden ve kündüs ve şa‘[t]er ve bābūnec ve şadef gibiler ḳoḳlamak

19b

1. ma‘ḳūldur ve burnına mersīn şuyı ile azıcık sirke ṭamzurmak ve kündüs ile aḳsırtmak 2. ve iki ayakların dā‘im mülāyima urmak ve çörek otı ma‘cūnı ve gāhī noḥūd kadar tiryāḳ-ı 3. fārūḳ yemek münāsibdür ve‘l-ḥāşıl bunda fażalāt taḥliline iḳdām etmek gerekdür 4. ve tedbırde ihmāl olunursa ḥavf vardur ki ‘illet bārideden sekte ve felc ve laḳve 5. ve şar‘ gibilere intikāl ide ve ‘illet subāt için Süveydī ḳavli üzere iḥtişār 6. üzere müfredāt zıkr idelim müfredāt budur ḥall sirke ile gül yağını buḥūr idüp başını 7. ṭutalar bi‘l-ḥāşşa nāfi‘dür ṭuluñlarına ṭılā ve zımād ideler cünd-i bīdester kundus 8. ṭaşağını ḥabbe kadar gül yağı ve sirke ḳarışdurup başına ve ṭuluñlarına ‘illet 9. üç gün geçdükden sonra ṭılā ideler ve şemm dağı ideler fūdenc yarpuz envā‘ından 10. döküp sirke ve gül yağı ile başı üstine ve ṭuluñlarına ve alnına zımād etmek ve 11. ve ḳoḳlamak müfiddür ḥāşā ḥāşāyı ve kekik otı envā‘ını dağı kezālik 12. zıkr olınuğı üzere ideler nāfi‘dür fülful üçünci günden sonra azı 13. cıḳ envā‘ını dağı kezālik döğülmüş biber ile aḳsırtmak getürtseler münāsibdür 14. şūnız üç günden sonra çörek otı yağını buruna ḳutūr etseler 15. muvāfiḳdur nemmām marşama ve ‘aşuḳ yaprağı derler sirke ve gül yağı ile bişürüp 16. başına ṭuluñlarına yaḳu ideler naṭrūn zeyt ile [e]züp mesbūtuñ cümle etrāfin 17. yağlayup ve [o]ysalar müfiddür encere ısırgan toḥmı ile zeyt ḳaynadup 18. kezālik mesbūti yağlasalar nef‘ virür ḥardal döğüp ferencmüşk ve ḳaranfil şuyı 19. ile zımād olınsa münāsibdür lebenü‘l-belesān bundan rub‘ dirhem zanbaḳ yağı ile ḳarışdurup 20. ḥāyelerine ve maḳ‘adına süreler çāvşır ḳoḳlamak ve zımād etmek dağı nāfi‘dür yigirmi ikinci 21. bāb şuḥūş ve aḳze ve cumūd beyānındadır bu ‘illet ki şuḥūş derler ve birini 22. aḳze ya‘nī ṭutmak derler ve birine cumūd derler ya‘nī toñmış gibi

turmağdur cānsız gibi 23. ola Fārisīde biçar hemçumurde derler Efrencīler envā‘ı katalā piyasiye ve kınınala cuyūnī 24. derler ve Rūmlar katalāpsis derler bu ‘illetler yine birbirine yakın ‘illetlerdür ve bu ‘illet 25. şāhibi eger arkası üstine yatup ve şuhūşa didükleri gözin bir yere diküp 26. turur hayvān gibi ki Hindde bir cānavar vardur aña hayvān derler ašlā gözin 27. depretmege kādır degildür bir āhar tarafa dağı bakmak isterse baş ve gövdesin 28. çevirüp yine karşıasına bakmağa ancak kādır olur zīrā göz bebegi hareket etmez bu 29. ‘illetde dağı gözün görmesini aña tebşīr etmişlerdür ve bu ‘illet dimāğ süddesinde

20a

1. sinde olup hılıt gālīz ve bārid ve yābis ahlātından olur ‘alāmeti cānsız gibi çalkoyun 2. yatup gözini bir yere diker ve ba‘zısı gözünüñ kapakların açup kıpar ammā gözün ve kendünün 3. hiss ve hareketi olmaz bunun ‘ilācī şudā‘-ı bārid ‘ilācīdur ki şudā‘-ı bārid bābında zıkr 4. olınmışdur andan mā‘adā mādde aşāğa çekmege cehd ideler meşelā hıkneler ile sevdāyı ishāl 5. idici devālar ile ishāl ideler ve bu ‘illet için Süveydī kavli üzere ihtişār üzere müfredāt 6. zıkr idelim müfredāt budur bābūnec papadya kıynadup başına zımād ideler şebş torak otı 7. tabhını naṭul ideler iklīlū‘l-melik bunun tabhını dağı kezālik naṭul etmek muvāfıkdur zanbağ 8. on dirhem zanbağ yağına bir dirhem ferfiyūn yağı kıatup başa sürüp ve şemm dağı ideler eftimūn 9. sevdādan olan cumūda şuyın içmek münāsibdür gārīkūn kıatrān göbegi derler yarım 10. dirhem münāsib edviye ile içmek ve tılā ve zımād etmek dağı münāsibdür hamām gögercindür 11. kıutup nefes her-bār burnına kıutmak gāyet nāfi‘dür belīlec belīlec ve emlec ve kābilī envā‘ı 12. ve murabbāları dağı müfiddür dıflī ağı ağıacı yaprağın muhkem döküp ‘atūs için 13. bir bez içinde kıoklayalar sūnbül sūnbül yemek ve şemm etmek nāfi‘dür miqdārı isti‘mālī 14. yarım dirhemdür ustūḥuṭūs kıarabaş şarābı ve ma‘cūnı yedürseler ve zımād dağı eyleseler nāfi‘dür 15. sinā‘mekī bir dirhem rub‘ dirhem zencebīl ile ve beş dirhem şeker ile sufūf idüp 16. yemek gāyet fā‘ide ider ḥabb-ı belesān ḥabb-ı belesān yemek ve zımād ve şuyını tılā etmek münāsibdür 17. bābūnec-i müdebber bābūnec ve iklīlū‘l-melik ve merzencūş ve torak otını döküp ve kıynadup 18. ve azıcık benefşe yağı

katup ılıcağ başı üzerine zımād ideler ve bu ‘illete gıdâlardan 19. pilic ve durrâc eti ve kuzunuñ kızıl eti meslûkasıdır ve gıdâdan yumurda şarusı muvâ 20. muvâfıkdur yukarıda zıkr olunduğı üzere ğalîz ta‘âmlardan ve gıdâlardan buhâr 21. ve rîh îrâs iden eşyâlardan hâzer ideler yigirmi üçüncü bâb seher 22. beyânındadır bu ‘illet aşlâ uyku gelmemek ‘illetidür ki seherde derler ve sahur ve sehrân 23. dağı dimekle yād olunur Fârisîde renc bîdarı derler ve Efrenciler vîcilyâ derler 24. Rûmlar ayâpnıya derler bu ‘illet çok nesnelerden olur meşelâ hiddetlü hastalıklardan 25. çok vâkı‘ olur her ne hastalık ise anuñ ‘ilâcın etmek ifzâldur hastalık sâkin 26. olduğı gibi seher dağı zâ‘il olur ve gâhî seher subât ile bile olur aña seher-i subâtî 27. derler ve subât seher ile bile olur ve aña subât-ı seherî derler bunlardan şöña 28. inşâ‘ Allâhu ta‘âlâ zıkr iderüz ammâ yalıñuz ‘illet-i seher ki uyku gelmemekdür sebebi ahlât 29. çokluğundan bes ahlât bir mikdâr sâkin olınsa ‘illet dağı zâ‘il olur bu nev‘ine

20b

1. mâddesiz derler [...] didükleridür ki yalıñuz seher dimekdür bundan havf azdur ammâ ekşer 2. sū’-ı mizâcdan ki bârid u yâbis ola andan olur bunuñ ‘alâmeti yübs ve ‘ataşdır 3. ve gâhî sū’-ı mizâcına şafrâvî ve sevdâvî ola andan dağı olur buñların ‘alâmetleri 4. şudâ’-ı hârr ‘alâmetleridür şudâ’-ı hârr bâbında zıkr olınmışdır ve eger sū’-ı mizâc 5. hârr ve yâbisden olursa bunuñ ‘alâmeti kezâlik yübsdür ve ilhâbdur ve bunuñ ‘ilâcı 6. yalıñuz mürettibât ve müberridât tedbîr ile olur ve gâhî ‘illet-i seher ruṭûbet bu [...] 7. dağı olur bunuñ ‘alâmeti ḥod gözleri ziyâde çapaqlanmağdır ve burun yaş olup 8. ve şudâ’ hafîf olmağ ve uyhusı çabuk olup meşelâ başı ucında olan cümle 9. muşâḥabeti bilmek ve hiss etmek ve tez uyanmağ ve belki uyandukda belinlemek ve kormak ve şıçramağdır 10. ‘ilâcı evvelâ bu ‘illet aşḥâbı ‘ilâcı evvelâ bu ‘illet aşḥâbı tuzlu ve hiddetlü ve meshûn eşyâdan perhîz idüp 11. mürettib gıdâlar yiyeler ve başına bârid ve raṭb mizâclu yağlardan nîlüfer ve benefşe ve kabağ ve buña 12. beñzer yağlar süreler ve başına kezâlik ılıcağ arpa ve marul şuları dökeler ve her-bâr ḥammâma 13. gireler ve ḥammâmdan şöña munevvim nesneler ve marul ve marul şuyı ve marul murabbâsı yiyeler 14. ve ḥaṣḥâş yağı gibiler istinşâk ideler ve luffâḥ şemm ideler ve ḥaṣḥâş ve bādâm içi

yiyeler 15. ve eger bunlar uyhu getürmezse tekrār hammāma girüp toraḳ otı şuyını başına artıcaḳ 16. dökeler eger bunlardan şoñra girü uyhu gelmezse sū'-ı mizāc ve ahlāt kavī ve muhkem 17. olmak gösterür havf olunur ki bu 'illet ve vesvāse ve cününü intikāl ide te'hīr etmeyüp 18. yebrūh ve afyon ve haşhāş şuyı ve marul yaprağı ve şuyı ve azıcık 19. za 'ferān ve azıcık bābūnec ve şadef ile şemāme ideler ki her-bār koḳlayalar ve tavşan 20. tüyini buhūr idüp ve başı altına yaşduḳ daḥı ideler ve burunı deliklerine 21. ḳabaḳ ve benefşe yağına azıcık afyon ve za 'ferān ve haşhāş ezüp süreler 22. ve hammām yogısa ekşer ābzen içinde oturalar hażm ve münevvim cüvārişler yiyeler ve keyf 23. maḳūlesi ile hılt olan ma 'cūnlardan perhīz ideler zīrā keyf koḳlamak uyhu getürür 24. ammā keyf yemek uyhu ḳaçar meşhūr ve ma 'lūmdur ve bu 'illet için iḥtişār üzere 25. müfredātdur meşelā haşhāş içini etmege koyup sīsām gibi bile yeseler nevm getürür 26. ve eger içini ḳabuğıyla döḡüp şuyını başa dökseler ḳabuğını ve çiçegini koḳlasalar 27. ve içinüñ yağını buruna sürseler ve ḳabuğınun şuyı ile baş ve yüz yusalar 28. ve yaprağın ve çiçegini ve ḳabuğını döḡüp ḳaynadup buḫārına başını ve yüzini tutsalar 29. ve şuyın başına döküp ve şıkındusın bir bez içine koyup başı altına ḳosalar

21a

1. fi'l-hāl uyhu getüre nīlūfer içine azıcık afyon ve gülāb şandal koyup ve ḳaynadup 2. buḫārına baş tutmaḳ ve destmāl ısladup şemm etmek münāsibdür uyhu getürür şaḳāyıḳu' 3. n-nu 'mān gelincik çiçegi zımād etmek ve ağızda mażḡ etmek ve yağını buruna su'ūt 4. etmek ḡāyet nāfi 'dür ibn-i 'aras gelincik didükleri ḫayvānuñ ödini reyḫāna ḳarışdurup 5. koḳlasalar ziyāde müfiddür kerneb lahana yemek ve şuyını içmek nāfi 'dür dār-ı şīnī 6. dārçini yemek ve bu 'illete ḡāyet münāsibdür yebrūh Türkce 'abdü's-selām köki derler 7. azıcık yebrūhu's-şanem yemek ve kendüde getürmek ve yaprağını fetīl idüp maḳ'ada şāf 8. idüp getürmek müfiddür şemāme bu 'illet için koḳlamak destenbū ideler meşelā cevz-i 9. māşil ve azıcık afyon ve luffāh ve za 'ferān ve delice ve buḡday unı ve uḳḫuvān çiçegi ve şamḡ-ı 10. 'arabī ve arpa unı beraber olup nīlūfer şuyı ile şemāme idüp koḳlayalar 'inebü's-şa 'leb 11. dilkü üzümüdür ki kökinüñ bir mişḳālın şarābla yāḫūd petmez şerbetiyle

içüreler nâfi'dür şemāme 12. ve tuffāh āhar yebrūh yaprağı ve arpa şuyını ve süsen tohmı ve şamğ-ı 'arabī ve azıcık 13. misk ve 'anber karışdurup söğüd şuyı ile şemāme ve tuffāha idüp koklayalar kuşürü'r- 14. haşhāş haşhāş kabuğı ve tohmı ve arpa unı ve marul tohmı ve taze kişniz ve benc 15. yaprağı kaynadup hammāmda başına naṭul ideler yigirmi dördünci bāb subāt-ı 16. seherī beyānındadır bu 'illete subāt-ı seherī derler ve subāt-ı nevm-i ṭavīl dimekdür ve seherī 17. uyhu gelmemekdür Fārisīde hevab dırāz ve bī hevabī derler ve Efreciler 18. ve Rūmlar derler bu 'illetde bahş çokdur subāt-ı nevm-i ṭavīl ola 19. ve seher uyhu gelmemek ola bunun ikisi nice cem' olur ve ne ma'nā çıkar ve nice 'akla muhā 20. lifdür bu arada cevāb budur ki subāt uyumağ ve seher ımızğanmağ ma'nāsınadır ve uyhu ile 21. ımızğanmağ bir degildür uyhu başka ve ımızğanmağ başkadur uyhuya dāhil degildür 22. ve bu iki nev' 'illet bir yere cem' olduğına cevāb budur ki bu iki 'illetün esbābı cem' 23. olmağdan olur meşelā şafrānuñ balğamı ile ihtilāṭı olur kaçan ki balğama çok olsa subāt 24. 'illeti 'arız olup ve subāt taqdīm olunup subāt-ı seherī derler lābüde bu iki 25. marāz mürekkeb olduğı hālde kūrānītus 'illeti sersām ve dahı līserğus 'illeti ya'nī 26. nisyān bārid sersām 'illeti ol 'illete karışur ve 'alāmetleri dahı zāhir olur 27. meşelā 'aql muvāfiğ olmayan mālāya'nī artuğ sözler söyler ve ımızğanur bu nev' 28. uyhu gibi seher-i subātī derler bu hāl yābis mizāclulara vāki' olur ve eger uyuması 29. tamām olmayup gözi açuğ gibi olsa līserğus şāhibi uyuması gibi olur ve subāt

21b

1. şāhibinün nabzı ekşer serī' ve mütevātir olur ve mesbūtuñ nabzı līserğus şāhibi nabzından 2. kavī olur ve kūrānītus nabzından ez'af olur 'alāmeti yüzi ve gözi istiskā gibi şiş 3. yine gāh kendü bilā-'ilāc ğayb olur ve her-bār ğāyet kesel ve şiklet ve nevm gibiler 'arız 4. olur ve gāhī gözi açuğ olur uyanığ kıyās olunur ammā gene Hudayān söyler 'ilācı meşelā 5. şirket bulunursa ya'nī subāt 'ilācı ile seher 'ilācı mürekkeb olmağ üzere 'ilāc gerekdür 6. ibtidāda huğneler gerekdür ve balğam ziyāde ise ve mestlik hāli yogısa kay' itdüreler eger mestlik 7. var ise te'hür lāzımdur ve eger balğam ziyādeliği [...] huğne-i hādde ideler meger ki za 'f ola 8.

hukne-i mutavassıta ibtidā' ideler ve eger şafrā gālib ise hukne-i leyyine ideler ve başına 9. sirke ile kaynamış torak otı şuyı ve torak otı yağı ile sirke süreler ve eger marīzuñ 10. yüzi ve gözi humret üzere olup ve nabzından kan 'alāmeti ve galebesi ma'lūm olursa 11. faşddan hāzer etmeyeler lākin sinne ve kuvvetine ve zamānına göre kan akıdalar ve eger şafrā 12. gālib ise şafrāyı ishāl ile teskīn ideler ki bu 'illetler dahı zā 'il olur ve bu 'illet 13. içün ihtisār üzere müfredātdur hall sirke ve gül şuyı başa ve tuluñlarına ibtidā'-i maraẓda 14. koyalar fūdenc yarpuz envā'ından döküp ve sirke ile ve gül yağı karışdurup alınına 15. ve tuluñlarına ve depesine zīmād ideler şūnīz çörek otı yağını üç günden soñra 16. burna azıcık su'ūt etmek ve tuluñlarına tılā etmek ve bez içinde şemm etmek münāsibdür 17. milh tırāşdan soñra torba içinde tuz ve kepek ıssı idüp başı üzerine 18. komağ nāfi'dür huşūşā 'illet-i bāride ola ayāric-i faykārā sikencübīn 'unşulı ile gārgara olınsa 19. gāyet müfiddür humuş-ı aħmer kıızıl nohūddur ve her nice tabh olınsa cevz-i Rūmī yağıyla 20. yemek gāyet nāfi'dür cāvşīr tırāşdan soñra kaynadup başına yakı olınsa müfiddür 21. yigirmi beşinci bāb nisyān beyānındadır bu 'illete unutsalık 'illeti derler Fārisīde renc 22. feramuşı derler ve nāyād dahı derler ve Efrecīler envā'ı paralkağı ve līsergus dahı derler 23. ve Rūmlar pārā līsergus ve eksahazma dahı derler nisyān 'illeti oldur ki şaver maḥşūşā 24. taḥayyülātı zabt idemeyüp unutmakdur ve bu 'illet ağşīye-i dimāğda ziyāde ruṭūbet 25. olduğından olur ki cevher fikrūñ ve zikrūñ ve cevher ḥayālūñ fesādı veyā noḫşānı 26. veyā buṭlānı sebebdür bunuñ aḥvālī teşrīhde tafşīldür dimāğda olan necis 27. necis gışālar ki vardur her biri bunlaruñ bir ḥizmet içündür bunuñ aşlı bu maḥalde 28. zikr olınsa tafşīl olur bu 'illetde gāyrīlar kendüye söz söyleseler yāḥūd 29. kendü fikr eylese cümlesin bilür ammā cevheri tevzī' kādır degildür ki yerlü yeringe

22a

1. yeringe her birini ḥıfz icāb eyledüğü gibi bulamaz ve murādı olan cevābı viremez zīrā 2. gışā-yı müvezzi'noḫşān vardur ve 'illet-i nisyān gāhī ol mertebeye varur ki insān kendü 3. ismin unudur veyā da yādamaz nice zamāndan soñra yād ider ammā bu mertebeler yalıñuz 'illet-i 4. nisyān degildür demişler belki eblehlik ve gāflet

‘illeti muhteliṭdür demişler ve ‘illet-i nisyān dimāğda 5. burūdet ve ruṭūbetden olur zīrā dimāğ her-bār ıssı ṭaleb idüp burūdet ve ruṭūbetden 6. olur zīrā dimāğ her-bār ıssı ṭaleb idüp ruṭūbetden ḥaz etmez ve ifrāṭla ḥarāretten 7. daḥı ḥaz etmeyüp anuñçün ḥiddetlü ḥarāretlü ḥastalıklardan daḥı ‘arız olur ki 8. kendü ısmarladukların ve söyledüklerin ḥāṭıra getürmez zīrā cevher_i temyīz-i tefekkür sā ’ir cevher 9. lerden ḥārr-ḥulk olmuştur eger burūdet ve ruṭūbet irişse lābūde ḥalel gelür ve 10. ifrāṭla ḥarāret daḥı zarar virür ve’l-ḥāşıl eger nisyān ve eger ḡaflet ve eblehlik ve Hudayān 11. söylemek ve zihin iḥtilāṭı ve tahayyül-i fesādī sebepleri cümle dimāğıñ ortası cüzünde 12. dūr ammā ḡaflet ve eblehlik bunlar ayrı ve bir āfetdür ki noḡşān ve buṭlān cevher-i ‘aql 13. cinsindendür anuñçün oḡlancıklarıñ ve pīrlerüñ ḥālī ‘aql noḡşānından ḥaber virür 14. bu ḥāl böyle olmağa burūdet ve ruṭūbet sebebīdür meşelā burūdetde rūḥı taḡlīt 15. idüp söylenen söz senüñ ḡaşduñ üzere olamaz ḥaṭā idügin bilüp 16. sen yine te’vīle ḡalışursan ve ba’zılar bu ḥāl ḡāḥı yubūsetden daḥı olur demişler 17. bu tafşilden murād budur ki bunları ḥiss idüp ruṭūbet ve burūdet virici eşyādan 18. o maḡūle kimesneler ḥazer etmek gerekdür ‘illet daḥı ziyādelik ḡabūl etmeye buña ‘ilāc 19. ‘illet-i nisyāndur ki Fārisīde daḥı ferāmūşü’z-zıkr derler ḥuḡne-i ḥādde ile 20. tenḡiye-i dimāğ ideler ve daḥı lāzım gelürse ḥabb-ı ayāric ayāric-i lūḡāziyā gibiler daḥı 21. vireler bu bābda sirke-i ‘unsulı ve sikencübīn-i ‘unsulı daḥı nāfi ’dür ve ḡardal ve yarpuz 22. envā’ından ḡaynadup şuyı ile ḡarḡara olunur ve edviye-i [...] 23. ḡardal ve şūnīz ve döḡülmüş azıcık fūlfül ve kūdüs gibilerden ḡoḡlayup ‘atşe 24. getürdeler ki ruṭūbetden ḡalan baḡiyye taḡlīl ve tenzīl idüp dimāḡı teshīn 25. ide ve kendüden cümle ḡidā ve eşribeler mürettībāt ve müberridāt nehy olına ve misk 26. ve ‘anber ve ‘ūd ve lāden gibiler ve ḡārr mizāclu edviyeler ve ḡiçekler ḡoḡlayalar ammā bu 27. ḥālde ruṭūbet ve burūdet taḡlīl ve zā ’il olmaḡla cā ’izdür ki ifrāṭla yubūset 28. ‘arız ola ve bu ‘illet yubūsetden daḥı ḡādiş olur demiş idük 29. baş üzerine mürettīb yağlardan ḡāḥı süreler ve eḡdiyeden zencebīl ve vec

1. mürebbâları ve şünîz ma'cûnı münâsibdür ve eger 'illetüñ harâret ve yubûseti yoğısa gâhî meşir 2. ve gâhî azıcık tiryâk-ı fârûk virmek münâsibdür ma'cûnu'l-kendür aq günlük ma'cûnidur 3. kendür ve su'd her birinden on dirhem fülful ve zencebîl her birinden beş dirhem ma'cûn idüp 4. isti'mâl ideler ve başuñ eñse tarafından hacâmat yerine 'asel ile hardal uralar 5. çok tırmaya ve eger nisyân yubûset virüp ziyâdeliginden ise 'alâmeti oldur ki 6. burnı yâbis olur ve murâd üzere uyhu gelemes söylemek kaşd eyledükde boğazı 7. 'illetlü gibi boğılmış olup ve tîz söylemege kâdir olamaz ol zamânda mürettîb ve müsehhhan 8. gıdâ lâzımdur hammâma girmek nâfi'dür ve semüz tavuk ve kaz etleri ve rûfidân 9. yumurda şaruları ve bâdem südinden muhalebeler ve bâdem südi ile bişmiş rişte çorbaları 10. vireler ve eger 'illet harâretten nâşî ise yubûset fem tārî olup âteşler 11. ve renkl[ü] şey'ler hayâl idüp başı gâyet şakîl olur ol zamânda şafrâ ihrâcî lâzımdur 12. şudâ'-ı şafrâ vide zıkr eyledüğümüz 'ilâcî idüp ve ağır yesin pazu ve ısfanâh 13. ve kabak aş gibiler vireler ve dahı 'illet-i nisyân için Süveydî kavli üzere 14. ihtîşâr üzere müfredât zıkr idelim helîlec helîlec ve kâbilî emlec mürebbâlarıñ 15. 'aseli nâfi 'dür eger 'aseli bulunmazsa azıcık karanfil koyalar şabr yarım dirhem şabr 16. on dirhem şeker ile sufûf idüp vireler çünd-i bîdester kundus taşagından 17. bir habbe münâsib edviye ile yemek ve kokulamak nâfi 'dür ve eger süsen yağıyla 18. ve sirke ile karışdurup tılâ olınsa nâfi'dür ve azıcık çünd-i bîdestere üç 19. dâne aq biber katup şeker ile virseler muvâfıkdur ve ma'cûn dahı şığır yağı 20. ile cereb eyledükden sonra yigirmibeş gün arpa içine gömüp ba'dehû her gün 21. birer mikdâr isti'mâl eyleseler nisyân gider 'âc berrâde sinn her gün bir dirhem 'asel ile 22. yâhûd suyuyla içseler müfiddür usţuhtûs karabaş şerbeti ve ma'cûnına harâret 23. etmek nisyânı zâ'il ider belâdur müdebbir belâdur ma'cûnı ve dahı nâfi'dür ve eger harâret 24. vâkı' olursa gülbeşeker virmekle harâreti teskîn ideler ve nisyânı olan kimesne 25. çok cimâ'dan ve gündüz uyhudan ve seher-i müfritden ve çok şeker yemekden men' 26. olunmak gerekdür Allâhu ta'âlâ a'lem yigirmi altıncı bâb mâlihülyâ beyânındadır 27. mâlihülyâ sevdâvî divâneligden bir nev'dür Fâriside devânegi derler 28. ve fikrini beyhüdegi dahı derler ve Efrenciler envâ'ı malinhülyâ

derler ve Rūmlar ve 29. Yūnānīler malinhūlyā derler ve aşlinda mālihūlyā Yūnānīde mu‘arredür mālī

23a

1. mu‘arredür mālī sevdā dimekdür ve [...] hılt dimekdür bu ‘illetūn hafifi olur 2. ve şiddet üzereşi olur mālihūlyā dört nev‘ olur birine mālihūlyā 3. ve birine dā’ū’l- kelb ve birine şubār ve birine kuṭrub derler ‘ale’t-tertīb zıkr idelim 4. mālihūlyā şāhibi beyhūde efkäre vücūd virür ve bī-vech hayaller görür ve 5. ve bī-vech havf dahı düş ve yaramaz endişeler ider ve gāhī gāmnāk olur 6. ve gāhī kendüye ba’z nesne lāyık görüp ferahnāk olup ve o maḳūle 7. endişelere uzun uzak vücūd virüp şöyle böyle olacaḳdur ve bu gāhī 8. devir dā’im gāmnāk olur yine hiss ider ki bu endişelerūn aşlı yokdur 9. yine aşlı olmaduḡın temessük etmeyüp bir fikre ve endişeye dahı başlar 10. bu ‘illetūn dahı aşlı dimāḡdandır lābūde dimāḡa maraḡ ‘arız olsa 11. dimāḡ kuvvetlerinin kuvvet-i cevheri ve fi’lī yā nāḳış yā bāṭıl olur ammā 12. buṭlānı az vāḳi‘ olur buṭlānını maḡalinde zıkr ideriz her ḳanḡı cevhere 13. ḡalel virürse ol nev‘e ḡalel virür görmez misin ki ba’zısına ‘aşḳ ve ba’zı 14. sına cūnūn envā’ı ve ḡayrī ḡāller ‘arız olur ba’zısına yubūset 15. ḡālib ve ba’zısına ḡarāret ḡālib gelür ba’zısına burūdet ve ba’zısına 16. ruṭūbet ḡālib olup anuñ fi’lin yā nāḳış yāḡūd bāṭıl ider gāhī 17. cevher fehme ve gāhī fikre gāhī hisse ve gāhī ḡıfza ve gāhī ‘aḳla ḡalel 18. virür ve bunlarūn taḳsīmin ‘alā-ḡādde taḡrīr idersek tafşıl olur ve 19. ve bunları marīz bilmek lāzım maşlaḡat degildür belki eṭibbā şāḡirdlerine 20. lāzımdur ṭabīb-i ḡazıḳ olıcaḳ ‘illetūn ḡanḡı nev‘i olduḡın teşḡış 21. ider ve bu ‘alāmeti nabẓı baṭı’ ve iḡtilāfi ve beden.i lāḡar ve levni 22. ekşer yā sevdā⁸ mā’il olup ve her-bār sevdā arturur ḡıdālara iḳbāl etmeḳdür 23. ve kendüsi ḡalvet ve sukūt iḡtiyār etmek uyḳu gelmemek ve bir yere çok 24. bakup ṭurmak ve ‘aḳlı ḡözine tābi‘ olup meşelā āḡar kimesne kendüye 25. bir söz söyleye ḡaylī zamāndan şoñra ḡözini aña ḡarşu ṭutmayınca cevāb 26. virmemekdür ve kendüsi her-bār gāmnāk ve ḡuşşalu ve ḡārūresi şāfi olmaḳdur 27. ve mālihūlyānuñ hıltı ve

⁸ [سواده]

māddesini cemī‘-i bedene te’şīr etmeyüp yalınuz başda 28. olursa ‘alāmeti dā’imā başda ve yüzde yubūset olmaḡdur ve yüzi 29. ve gözi aña karşı tutmayınca cevāb virmeḡdür ve kendüsi her-bār ḡamnāk

23b

1. ve ḡuşşalu ve ḡārūresi şāfī olmaḡdur ve mālihūlyānuñ ḡıltı ve māddeci cemī‘-i bedene 2. te’şīr etmeyüp yalınuz başda olursa ‘alāmeti dā’imā başda ve yüzde yubūset olmaḡdur ve yüzi 3. ve gözi [...] üzere olmaḡdur ve mālihūlyānuñ bu zıkr eyledüğümüz nev‘i yaramaz nev‘dür bundan 4. ziyāde daḡı ola gelmişdür ve bundan ḡafīf daḡı olur ḡıltı āsūduñ ḡalebe ve ziyādeligine 5. göre olur ve’l-ḡāşıl buña ‘ilācı eger dem ḡālib ise faşid idüp ihrāc olınan 6. dem siyāh ise ve kuvvet müsā‘ade iderse ḡan kırmızılıḡa tebdıl olınca aḡıdalar eger kızıl 7. ḡan çıkarsa çok ḡan ihrāc etmeyeler zīrā şāf ḡanuñ ‘alāmeti mādde yalınuz başda 8. ve dimāḡda olup cemī‘-i bedene te’şīr etmedüḡine delālet ider ve faşdı daḡı elin 9. tamarlarından almak ifzāldür andan soñra sevdāyı ishāl ideler ve mürettīb eḡdiye 10. ve eşribesin taḡayyüd ider meşelā isfanāḡ şorbāları ve yaḡlu şorbālar ve herīreler 11. ve ḡabak ve rişte aşları ve rūfidān yumurdalar şarusı ve ḡaz ve tavuḡ ve bunların şor 12. bāları muvāfıḡdur ve lisānū’-ş-şevr yapraḡı müzevveresi ve müstakḡır şuları ve şarābı 13. ve tuffāḡ şarābı gibiler içeler ve mu‘tedil ḡammāma girüp başına ılıcak ve artıcaḡ şular 14. dökeler ḡuşūşā ‘illet-i merāḡı ile ola ve merāḡı ve merāḡiyā didükeri mālihūlyānuñ 15. bir nev‘idür merāḡiyā aḡvālī ve bāblarından soñra maḡallī ile zıkr olınur ve’l-ḡāşıl bedeni ve 16. dimāḡı tartīb idüp ve evvel cihetiyle uyḡular getürüp ḡarāret ḡarīzī in‘aş itdüreler 17. ve bu ‘illetde daḡı Ḳānūndan zıkr olunduḡı üzere ḡāḡı ḡuḡne-i leyyine ideler ve bunlardan 18. soñra tekrār uyḡu getürür eşyā ile taḡayyüd eyleyeler eger şemāme ve eger atlıye ve eger su‘ūtāt 19. ve zīmādāt ve her ne ise kerrātla zıkr sebḡat etmişdür uyḡu getürmekle muḡayyed olalar 20. ve dem-i muḡterikadan ḡāşıl olmuş sevdādan olan mālihūlyā ḡatı yaramazdur ve anuñ 21. ‘alāmeti budur ki ekşer kendüye buña ‘arız olur ve yaramaz ḡayāl ve ḡalvet ve ceza‘ 22. ve feza‘ idüp līkin bedenden ḡareket az olur bunun ‘ilācı vesvāsda ve cūnūnda daḡı 23. zıkr olınur ve eger mālihūlyā ‘illeti balḡamdan

ve ihrākından olursa ‘alāmeti oturmakta 24. ve turmakta kâhil olup ve dā’imā ağızından lu‘āb akmağıdur bunun ‘ilacı müşhilāt-ı 25. balgām ile balgāmı ishāl etmeğdür ve eger mālihūlyā şafrā ihtirākından olursa katı şa‘b 26. ve şedīd olur ‘alāmeti hezeyān söylemek ve feza‘ ve ceza‘ etmek ve kalkımağ ve 27. ve esbābın pārelemek ve gāzab idüp gāh sökmek gāh dögmek gibiler ola 28. ve levni şarı olup ve her tarafa cününī bakışlar ile nazar idüp ve kendüye 29. etmek gereğdür bunun dağı mā’ü’l-cübn ile sinā’ mekī ve eftimūn ile ishāl itdüreler

24a

1. ishāl itdüreler ve her-bār başına tatlu şular dökeler ve nīlüfer ve benefşe ve marul şuları 2. münāsibdür ve bunların yağın sürmek münāsibdür ve kūrānītus-ı hālīşde zıkr 3. zıkr olınan hūkne dağı ideler ve mālihūlyā envā’ı içün ihtişār üzere 4. müfredātür ki zıkr olınur lisānū’s-sevr şıgır dilinūñ tohmı yarım dirhem kırı kişniz yarım 5. dirhem ola şeker ile sufūf idüp yiyeler ve eger hūlyā sevdā-yı muhrıkadan ise bunların 6. şuyını şeker ile içeler reth bunduğ-ı hindī derler bir habbesin benefşe yağıyla burnına tamzuralar 7. ve bu ‘illetde bir dirhem lāciverd nāfi’dür demişler on dirhem şeker ile vire ve ba’zılar üç dirhem 8. lāciverde degin cā’iz görmişler ammā haṭādur tūruncān oğul otı yaprağını çig 9. ve pişmiş yemek ve şuyını şeker ile içmek ve tohmın şeker ile yemek meslūkasın bādem yağıyla 10. yemek ve içmek gāyet münāsibdür eftimūn eftimūnı keçi südi ile ve şeker ile ve mā’ü’l-cübn 11. ile kezālik ve tohmını şarāb unūmālī ve bir dirhem tatlu bādem yağıyla içeler müfiddür bezr-i kaṭūnā 12. boğa yaprağı tohmı derler ve kārnyārık derler beş dirhem bir dirhem karanfil şuyıyla i’tidāl virüp 13. ve gülāb ile ezüp çalkayup içmek bi’l-hāşşa nāfi’dür ferencmüşk tohmından 14. iki dirhem on dirhem şeker ile yemek ve içmek münāsibdür besfāyic altı dirhem in ‘asel 15. ile ve iki dirhem bādem yağıyla yedi gün içeler bunun eger şuyı ve eger otı ve eger köki cümle 16. sevdāvi mālihūlyā hāşşa a’lādur rummān-ı hūlv tatlu enār çiğegin alma şarābıyla içeler 17. ihrāk şafrādan olan mālihūlyā nāfi’dür şakr yavrusı bāzī toğan yavrusı 18. yemek müfiddür helīlec siyāh helīlec altı dirhem ve hacar-i ermenī bir dirhem ve rub’ dirhem mahmūde’ 19. müdebbiri mā’ü’l-cübn ile içmek müfiddür devāü’l-misk

devāü'l-misk envā'ı fā'ide 20. ider verd gül omak ve uyunu aranfil uyuyla mu'tedil idüp eker ile imek muvāfıdur 21. ve gülbeekere aranfil uyı atup virmek ve her abā u dirhem adar bin yedi g ne 22. degin virmek mālīh lyāyı tesk n ider dem 'l-ahaveyn iki arde anı derler 23. yarım dirhemın aranfil uyuyla ve eker erbeti ile her g n imek mucerrebd r derler urtum usp r 24. tomı derler bunu s dini acer-i ermen  ile eftim n ile imek g yet n f 'd r tiryā 25. tiryā-ı f r ı rub' dirhemın ar b-ı rey  n  ve lis n 's-evr uyuyla memz ca 26. imek g yet n f 'd r l kin be g nden ziy de imeyeler uuv n b y k papadyadur 27. eftim n gibi bunu daı nef'i vardur eker ile i' tid l vireler seret n-ı nehr  dereler 28. yengeced r bundan her-b r yemek n f 'd r bala-i yem niyye b d m yaıyla atı muv fıdur 29. kasab 's-s kker eker amıı yemek bu 'illete n f ' ve m n sibd r yigirmi yedinci b b

24b

1. mer   ya'n  [...] bey nındadur bu 'illet ki mer  d r ve mer iy  daı derler Y n ndan 2. mu'arreb r ad mden 'Arab si [...] m li h ly dan bir nev'd r F ris de renc-i end e 3. gi derler renc-i siy h gu daı derler ve Efrenc ler env 'ı mal nk lay  ip anderia 4. derler ve R mlar ve Y n n ler mal nh ly  ip undıryaki derler eger mer  de ya'n  baır etinden 5. olursa y h d t  lde ya'n  t lakda olursa y  verem y  s dde olur ve o ma le 6. i til t edviyeden olan bu r dim ga daı su' d ider bunu 'al meti g n l t rılm  7. ve g g s ve s ne teng olmak ve arnı ımek ve yum k olmak ve boza imi gibi g h g h 8. eki gegirmek olur ve mer   baır etinde ve t  lde ise aızından y r rken  f r p 9. gezmek ve ba'z  beyh de evz ' id p bil -ir det bedeninden ba'z  yerini eliyle yapımak 10. ve a'z da ıket ve ham az iken yine ta' m  o t leb etmek ve itaha ziy de olmak 11. ve aız uyı ve lu' b  o olmakdur ve eger yal n z t  lde ise t  l yok olup 12. olup el ile yoladuda m  hede olunur ki bua 'il c-ı dev  ile istifraı terk l zımdur 13. z r ret olursa mab lar ile af f ve leyy n uneler ile t b 'atı tedr c ile tely n ideler 14. ve bir uurdan m il erbetinden ictin b ideler ve evvel m l yim mab lar ile muql blar 15. vireler iddet ve 'unf ile 'il c c 'iz

degildür ve mürettib gıdalar virüp eger 16. mānī' yogısa ve kuvvetde müsā'ade var ise her ayda bir def'a başlıktan faşd ideler 17. demişler ammā iki ayı bahār faşlında ve iki ay güz faşlında ola ziyāde ıssılarda ve ziyāde 18. şovuklarda mu'āraza ve mudāhale etmeyeler bu 'illetde ve südde 'illetinde 'ilāclar tedric ile 19. gerekdür biribiri ardınca 'ilāc olmaya huşuşā kuvvetlü 'ilāclar olsa haşādur 20. ve gülengübīn ve gülbeşeker ile mi'de ve cigere ve tıhāle kuvvet ve mülāyemet vireler ve rummānın şarābın 21. vireler ve maṭbūhlardan 'illet tıhāle ve 'illet süddede vāki' olduğda benefşe ve nılüfer şarābın 22. ve hamīrlerin ve gülbeşekere türunc çiçegi suyından bir kaşık kadar katup vireler eger tıhālde 23. verem ya'nī şiş var ise papadya toraḵ otı kaynadup suyun dökeler ve gāhī 24. bunların yağına benefşe yağı katup ol şişi ovalar mülāyemet ve tedric ile eyleyeler 25. ve dimāğına ılıcaḵ süd şağduralar ve ılıcaḵ şu döküp mürettibāt ile taḵayyüd ideler 26. ve bu 'illet şāhibi otuziki yaşıandan aşāğa ise otuz yaşıandan şoñra anuñ 27. mizācına ve tabī'atına balḡam ḵarışup balḡamı ya mā'il olursa ve eger taraf tıhālde za'f 28. var ise faşd olınduḡda şol ḵoldan faşd olına ki tıhāl hafīf hılṫ-ı 29. sevdāvī ve cezb etmek içündür faşdın hāzer etmeyeler ve tezekiretü's-Süveydīyye der ki

25a

1. merāḵiyā aşhābına faşd olınduḡda ekḡelden yāḡūd şāfinden faşd olınmaḡ efdaldür demişler 2. ve bu 'illete ihtişār üzere müfredāt zıkr idelim müfredāt budur durūnc durūnc 'akrebī kökinden 3. azıcık yeseler merāḵiyāya ve māliḡulyāya bi'l-hāşşa nāfi'dür ḡaşḡāş ḡaşḡāş toḡmını 4. şarābda üç def'a dögüp ve yine şarābda ışladup ḵurudup bundan yeseler 5. māliḡulyā merāḵiyāya Süveydīyye ḵavlī üzere nāfi'dür naḡl-men tezekiretü's -Süveydīyye bezr 6. ü'l- ḡaşḡāş [...] bal şarāb [...] bal şarāb [...] 7. bal şarāb [...] sermaḡ ḵıṫf didükleri pazuyı yemek nāfi'dür 8. tatlu bādem yağıyla bişüreler mülūḡiyā ebegümecinüñ büyük nev'dür bādem yağıyla 9. bişürüp yemek nāfi'dür ḵar' ḵabaḡ yemek bādām yağı ve bādem südi ile bişürmek 10. nāfi'dür benefşec benefşe ḵoḡmaḡ ve şarābını arpa suyuyla içmek nāfi'dür şabr şabr-ı seḡūtarī 11. ile istifrag itdürmek nāfi'dür şebş toraḡ otını un ile bişürüp 12. başına ve 'illet üzerine zımād olınsa münāsibdür leben-i ḡalīb keçi ve ḵoyun südi 13. pāk

etmek ile yemek nāfi'dür mā'ü'l-cübñ peynir şuyını uspūr tohmı südi ile ve eftimün 14. ile içmek nāfi'dür huşūşā hācer-i ermenī dahı katalar ve gıdālarda koyun eti ve turrāc 15. ve tayhūc vireler [r]āsen anduz kökini müdebbir idüp şarābını içmek huşūşā 16. eftimün ile nāfi'dür kāl-ı tezekiretü's-Süveydīyye 17. [...] hayyü'l-ālem kaya kōruğını hāmmāmda 18. başına naṭūl etmek nāfi'dür dühnü'l-kar' kabak çekirdegi yağından hāmmāmdan şöñra 19. burnına su'ūt ideler ve benefşe yağı su'ūt olıñsa dahı münāsibdür 'üdü'l-buḥūr şorbā ve cumūda 20. simsim beyāz sīsāmı şeker ile ve maştakī ile yemek ve çinemek nāfi'dür kerme-i beyzā 21. şarmaşık nev'indendür kökinden her gün iki dirhem yemek yāḥūd kaynamış şuyından 22. on dirhem içmek nāfi'dür yigirmi sekizinci bāb mālīḥūlyā envā'ından kuṭrub 23. beyānındadır kuṭrub didükleri 'illet mālīḥūlyā nev'indendür ba'zılar cünün 24. nev'inden dahı demişler Fārisīde dahı mālīḥūlyā ve divānegi derler ve Efrençiler 25. envā'ı mālīḥūlyā derler ve Rūmlar ve Yūnāniler mālīḥūlyā derler kuṭrub didükleri 26. 'illeti mālīḥūlyādan beyān etmişler ve ba'zılar cününden dahı demişler 27. şa'b olduğı içündür lafz-ı kuṭrub muşa'sa' bir böcek vardur āteş 28. gibi görünür aña derler ve yebrūḥ didükleri gök eṭrāfından bu maḳūle muşa'sa' 29. āteş gibi nesne görünmekle sirācü'l-kuṭrub derler buña mālīḥūlyā ve cünün baḥşlerinde

25b

1. lafz-ı kuṭrub denilür dimāğda böcek gibi bir nesne hareket ider āteş gibi ol maḥali yaḳar demişler 2. sevdā-yı muḥterikden olan mālīḥūlyāya kuṭrub derler gāyet yaramaz 'illetdür buña 'ilāc 3. gāyet gücdür ve bundan ḥalāş az olur demişler bunuñ 'alāmeti dā'im hareket idüp 4. rāḫat olmak ve ḳanda idüğini bilmemekdür ve nasdan ḳaçup ḫalvet istemek ve 5. ḳābil olursa ḫalvetde bir delikden dā'im baḳup ya kesel gelmez ve gāḫī meḳābirde 6. varup eglenür ve aṣlā gülmez ve levni şarı ve siyāha mā'il ve gözleri çukur 7. olup uyḫusı gelmez ve yüzünüñ revnağı ve nırı gider ve eger ḫalvetde ve eger meḳābirde 8. dā'im ḳorḳar ḫavfdan ḫālī olmaz yine ādem yanına varmaz ve ba'zısı dā'im aḫlar ve aḫlāṭı 9. arı olduğıçün inciklerinden çibanlar eksik olmaz ve oñulmaz veyā terevvuğı yerde 10. bir gölge ve ḫayāl görse 'aceb baña mı gelür deyüp şabāḥ olınca gözlerin 11. uyumaz ḳorḳar ve yine ādem

yanına varup şıgınmış buña ‘ilâc evvel münevvim nesneler ki 12. yukarıda zıkr olınmışdır o maķûle münevvimler virüp ola ki bir kaç def‘a murâd üzere 13. uyhu vâķi‘ olsa ğayrî âdeme yakîn gelüp ihtilâf etmege başlar ve ‘ilâca 14. kâbiliyyet olur ve andan soñra faşd idüp müreţţibât ile mizâcın ta‘dîl idüp 15. ve başına nîlûfer ve benefşe ve kabak yağları gibiler süre ve başına münâsib şular 16. dökeler ve hammâma daķı koyalar ve mâ‘ü’l-cübn vireler ve eftimûn daķı katalar 17. ve mevzi‘ [...] mercimek kadar key [i]derler demişler ekşer ‘illet yine zühûr iderse yine 18. bir def‘a key ideler ki inşâ‘ Allâhu ta‘âlâ ifâķat bula ve ekşer demden ğayrî sâ‘ir 19. hılt ğalebesi var ise ol hıltı istifrâğlar ile zâ‘il ideler mâlihûlyâyı ve 20. ve sevdâvî ‘illetler bâbında istifrâğlar kerrâtla zıkr olınmışdır nazar idüp ufaķ 21. olanı ile ‘ilâc ideler ve bu ‘illet için ihtişâr üzere müfredât zıkr idelim şa‘îr 22. arpa şuyı ve arpa cullâbı ve muħallebisini yiyeler ve arpa şuyını nîlûfer şarâbı ve bâdem yağı katup 23. içeler şeker ak şekerî lisânü’s-sevr şuyı ve gülâb ve söğüd şuyı ile ve iki 24. dirhem bâdrenbüye karışdurup içeler müfiddür ferâric piliç çorbasına yaş kişnîz 25. ve bâdâm yağı katup meslûķasın her-bâr ğidâ ideler ve koyun ve kuzu etinûñ kızıl etinden 26. böyle meslûķa idüp ve içine şırlağân katup kezâlık ğidâ ideler semek tâze [...] 27. şırlağân yâhûd bâdem yağıyla bişmiş ola katı nâfi‘dür sermak kıtf pazudur 28. bâdem yağıyla meslûķası fâ‘ide ider ısfanâķ bâdem yağıyla yâhûd şırlağân ile meslûķa 29. idüp yemek müfiddür baķlatü’l-ħamķâ şırlağân veyâhûd bâdem yağıyla semüz otı

26a

1. otı meslûķası katı nâfi‘dür kar‘ kabak aşları bâdâm yağıyla ve tâze kişnîz ile münâsibdür 2. kıssâ hıyârdur azûr şoyup ve ğayrî hıyârları daķı yemek muvâfıķdur benefsec 3. benefşenûñ şarâbı nâfi‘dür ve şuyını ve yağını hammâmda başa dökme ve sürmek münâsibdür 4. hûķ şeftâlû ve kıysı çok yemek bu ‘illete nâfi‘dür ħuşuşâ cigerinde ħarâret 5. ola şeftâ[lû] yemek ħoşâbını içmek katı nâfi‘dür bâbü nec papadyaya bezr-i ħaşķâş 6. ve bezr-i ħass katup başa zımâd ideler uyħusın daķı getürür ħass marul 7. yemek ve ķoçanuñ murabbâsın yemek ve şuyını hammâmda başına dökme katı nâfi‘dür nîlûfer 8. şuyını hammâmda başına dökme ve yağını

başā sürmek ve şarābın içmek nāfi'dür ve 9. ve bunlardan şöñra [...] ve ğālīz ve hılt-ı sevdā artar egdiye ve eşribeden men' ideler 10. yigirmi toközuncı bāb mālīhūlyā envā'ından māñiyāda dā' ü'l-kelb 'illeti 11. beyānındadır māñiyā 'illeti mālīhūlyāya nev'indendür Fārisīde dağı māñiyā ve rencseg derler 12. ve Efrençiler envā'ı rābiyā kaninā derler ve Rūmlar ve Yūnāñiler māñiyā dağı derler māñiyā dağı demek 13. yırtıcı cānavarlaruñ kükremesi ve ısırması ve heyecānı demişdür bu dağı mālīhūlyā 14. nev'indedür ba'zılar cūnūndandır demişler māñiyā lafz-ı Yūnāñīdür 'Arabīsi cūnūn-ı 15. seb'īdür yırtıcılar dīvāneliği demişdür māñiyānuñ bir nev'ine dā' ü'l-kelb derler ve māñiyā 16. nuñ 'illeti şöyledür ki şāhibi ğāzabnāk olur ve yine lu'b ider zīrā sebeb-i māñiyā dem 17. yāhūd şāfrā yanup sevdā olmağdan olur ve dā' ü'l-kelb ihtirāk-ı demdendür 18. da' ü'l-kelb 'alāmeti gāh mu'āşeret ve gāh muvāfakat ve dıhk idüp ve serī' [...] 19. olmağdur ve hūyı kelbler hūyı gibidür 'ilāc-ı māñiyā ve dā' ü'l-kelb [...] kavli üzere 20. bu 'illete 'ilāc-ı sersām 'ilācına karīb gerekdür dir evvelā nağar etmek gerek ahlāt imtilāsı 21. var ise evvelā faşd olına ki kan bir miğdār tenzīl ide ve tedbīr ideler ki ruṭūbetini aña 22. döndüreler ve bir kaç gün sevdā istifrāğın ideler meşelā şol yerde ki demevī 23. hılt ile şāfrāyı hılt ola faşddan şöñra istifrāğın helīle-i maṭbūhıyā ideler 24. ve ol yerdeki sevdāyī hılt ile ola istifrāğı eftimūn maṭbūhıyāyla etmek gerekdür bu tedbīr 25. bir hoşca zābt olınmağ gerekdür eftimūn maṭbūhınuñ şıfatı şaru helīle-i muḳaşşerden 26. onbeş dirhem ve muḳaşşer helīle-i kābilī on dirhem afsentīn-i rūmī ve eftimūn her birinden dört 27. dirhem yarı döğölmiş besfāyic beş dirhem sinā'mekī üç dirhem yarı döğölmiş 28. beyāz türbūd üç dirhem siyāh erik otuz 'aded temir hindī yigirmi dirhem fūlūs hıyār 29. şenber yigirmi dirhem terengübīn elli dirhem bunları 'ādet üzere bişürüp ve nışf

26b

1. denk sağmūñiyā-ı müdebber anuñ içinde ḥall idüp ve cā'izdür ki benefşe ve 'unnāb nīlūfer 2. dağı zamm idüp ve mi'de ri'āyeti içün anīsūn ve maştakī zamm olına bundan kifāyet miğdārı 3. bir şerbet vireler bir def'ada dağı ziyādece lāzım gelürse bundan ziyādece vireler ve her 4. şabāḥ keşkāb şerbetinden kırk dirhem

miḳdārı ve yigirmi dirhem ḥaṣḥāṣ ṣarābıyla ve üç 5. dirhem bādām yağıyla vireler ve yine ṭabī'atını yoklayalar bir def'ada daḥı az lāzım gelürse 6. az vireler ve ḥaṣḥāṣ ṣarābının şıfatı budur şıfat-ı ṣarāb-ı ḥaṣḥāṣ nılüfer şuyını ve benefşe şuyı 7. ve kabak şuyı yarımşar menn ola döğülmüş ak ḥaṣḥāṣ toḥmı yüz dirhem ola ve ısladup 8. ve şıklar şāfi idüp bir menn şeker bıraḡup cullāb [...] ṭabḥ olunup kıvāma 9. getürüp ve bu şerbetden virüp ba'dehü ḥammāma koyup benefşe yağın sürmek ve ḥammāmdan 10. sonra āsāyiş itdürüp ve hāzım ve ḥafif ḡıdālar vireler keşkābdan melālet 11. gösterirse enārın şuları katup ekşice ideler yāḥūd erik ṣarābıyla hem ruṭūbet 12. ve hem ṭab' mülāyemet ide ve göreler dimāḡda kan ḡalebesi ve fazlası olursa dili 13. altında faşd olına yāḥūd alın tamarından faşd olına ya burndan faşd daḥı 14. cā'izdür ve eger ḡalebe ve fazla sevdāyı ola birkaç gice iki dirhem şebyār vireler ḥabb-ı 15. şebyār ayāric-i fayḡarā ve eftimün her birinden iki dirhem uşuḡuṭūs iki dirhem şaḡm-ı ḡanḡal -ı 16. müdebber bir dirhem ḡacer-i ermenī-i maḡsül ve lājiverd her birinden yarım dirhem siyāḡ ḡarbak dört 17. dānek helīle-i kābilī iki keşīra bir dirhem ḡabb idüp birer ikişer dāne vireler ammā 18. fazla muḡterik sevdādan ola ḡabb-ı şebyār bu şıfatıyla gerekdür ayāric-i fayḡarā ve şaru helīle 19. her birinden bir cüz saḡmūniyā-ı müdebber yarım cüz ola miḡdār-ı şerbeti bir mişḡāldür ifrāt etmek 20. yaramazdur tā yubūset ziyāde olmaya menfa'at virecek kadar virmek gerekdür ammā naṭüller 21. idebildükleri kadar ideler meşelā bir günde beş def'a naṭül etmek cā'izdür ḡuṣūşā 22. andan şonraki istifrāḡ etmiş olalar ḡāyet nāfi'dür şıfat-ı naṭül benefşe ve nılüfer 23. ve ḡıṭmī çiçeḡi ve arpa keşki ve sidr yapraḡı ve mersin ve kızıl gül ve marul ve bābūne 24. her birinden bir avuc bu cümle ṭabḥ idüp ve ḡammāmda başını kaşıyup bu şudan 25. nīm germ dökeler ve kızıl başı ve paça bişürüp şuyını başı üzere dökeler 26. ve kızlar südini saḡduralar ve tereyaḡı tılā etmek daḥı müfiddür ve her-bār 27. uyḡu getürmekle taḡayyüd ideler ve bu kılların ve saḡalların hemişe yağlayalar ve ovalar 28. ve ayaḡını ılıcaḡ şu içine koyalar ve kabak toḡmını ve benefşe yağını burnına tāmzuralar 29. ve göbegine ve maḡ'adına daḥı süreler ve idrār-ı bevl ider ḡuṣūşları andan ıraḡ

1. ırağ etmek gerekdür ve südde getürür huşuşa geh nîşaste ve ğayrî gibilerden hâzer ideler ve aķ ve memzûc 2. şarâbı virmek münâsibdür ve ekşer ‘illet şâhibi mużtarib olup yâhûd bî-ma‘na hareket idüp 3. zabt olunmazsa ellerin bend etmek evlâdur ve eger kâfes gibi bir nesne düzüp içine koyup 4. muhkem bir giderlerse bend etmek lâzım degildür ve yanında her-bâr âdem eksik olmaya ki ğaşy îcâb 5. etmeye ve kuţrub şâhibine dahı bu maķûle ‘ilâc cā‘iz ve nâfi‘dür ve‘l-hâşıl bundan 6. ruţûbet ve istifrâġına mâ‘ü‘l-cübn zamm olunmak ile olmak evlâdur ve yüregi tiryâķ 7. ile [o]valar tâ kuvvet vire ve eger uyhu getürmek için azıcık afyon virilürse 8. cā‘izdür ve eger kendüde ilk zâhir olmaya bu def‘a anı muhkem darb etmek ya‘nî 9. dökme gerekdür anı aġrıya ve acıya ve başına ve yüzine tubağalar uralar ki 10. uyuya ve uyhu tab‘ını ârâm ide başınuñ ortasında bu ‘illetde azıcık mercimek 11. kadar key ideler ki ‘aklı yerine gelür ve eger ilk zâhir olmuş iken yine gerü ‘illet 12. intikâl iderse tekrâr darb idüp ve tekrâr key ideler ve eger beden ahlât-ı 13. muhterikden mumtelî ise tezekiretü’s-Süveydîyye kavli üzere hûkne-i leyvine ideler 14. ve sinâ‘mekî ile ishâl dahı ideler ve her-bâr başına kaynamış haşhâş kabuġı 15. ve luffâh kabuġı çıkmış arpa ve bâbûnec şuyı ve söġüt yaprakları şuları koyalar 16. ve luffâh ve afyon şemm idüp dâ‘im münevvin nesneler ile taķayyüd ideler ve ‘illet-i dâ‘ü 17. dâ‘ü‘l-kelb olduġı taķdırce kîfâlden faşd olına ve terkîbi elden kıomayalar 18. ve mâlihûlyâ envâ‘ına ibtidâdan meşelâ olanlar evvel hafîf görünür ‘ilâcını 19. muķaddimede etmek gerekdür ki ziyâde olmaya ve mâlihûlyâ ‘illeti ġâhî olur 20. bir ‘ilme veyâhûd bir şıfata ziyâde şuġlden ve dâ‘imâ efgârını aña harc etmekle mâlihûlyâsı 21. giderek ‘illet olur ve kendüye tab‘at olmaġla ziyâdelik kabûl ider gö[r]mez misin 22. şatrenc la‘b idenler dâ‘im efkârını aña harc etmekle uyur ve uyanık hayâli 23. karşıusından gitmez o maķûlelerden ve ol şuġlden mümkün olduġı mertebe 24. ġâhî ve ġâhî emân virüp ve ġâhî yere gitmek gibi ve feżalara bakmak hûb 25. âvâzlar ve hikâyeler dinlemek gibilere meyl itdürüp ve sevdâ artar eğdiye 26. ve eşribelerden men‘ ideler ve ‘avratlarda mâlihûlyâ az vâķi‘ olur ma‘lûmdur ki 27. ġâhî ‘avratuñ ziyâde südiñi zevci iken vefât eylese ardınca çok fikr eylemez ammâ eger 28. er ve eger ‘avrata evlâd vefâtından mâlihûlyâ îrâş ider ve ziyâde

oldukça 29. cünûna ulaşur demişler ve ‘avratlara mâlihûlyâ vâkı’ olursa yaramaz habâr geh

27b

1. hayz kanı habs olmakdan olursa câ’izdür anlara ‘ilâc evvel urar hayz için
2. ‘ilâclara ve şafrâ ihrâcı için tamarından faşd ideler ve’l-hâşıl ekşer mâlihûlyâ ve
eger cünûn 3. ve eger vesvâs envâ’ıdur meşelâ hiddetlü hummâlardan ve
hastalıklardan soñra ‘arız 4. olmuş ise o maķûle hastalıkların buķarı dimâğına
şu ‘ûtıdur o maķûlelerde ibtidâ 5. mādde [...] ile uyluğa ve baldıra cezḡ itdürüp ve
yukarıda zıkr eyledüğimiz 6. üzere dimâğı tartıḡ ile ‘ilâc ideler ammâ gâhî olur ki
mâlihûlyâ ziyâde 7. şa’b olup giderek cünûna ve cünûn vesvâsiye intikâl ider faşl-ı
cünûn 8. ve cünûn-ı vesvâsî cünûn ve cünûn-ı vesvâsiyye daḡı derler şa’b 9.
‘illetdür halk bu ‘illete divânelik derler ve ve[s]vese derler gâyet şa’b ve hiddetlü
‘illetdür 10. ve bunlar şol tã’ifedür ki efgârına vücûdu yarup kendülerini muhlikeye
11. bırağup bu dünyâda sükkane olacaķdur deyü kendüsi bir şavt huķne-i[...] 12.
istimâ’ idüp varup tenhâda kendüni şalb ider veyâḡûd bir olmaz 13. yerden kendüni
bırağup helâk ider ve maķûle ḡâl ise mādde çoklığındandır 14. ve belki
mâlihûlyâdan mâniyâ ve dâ’ül-kelb didükleri ‘illetde ‘ilâca ihmâl 15. olınduğundan
dimâğ ziyâde mādde kabûl idüp ‘aķla daḡı ḡalel getürür bunuñ daḡı 16. ‘ilâcı mâniyâ
ved’ül’l-kelb ‘illetinde zıkr eyledüğimiz ‘ilâclar ve faşdlar ve ihtikânları 17. ideler
ve dimâğ müreḡḡibât ile ziyâde tartıḡ ideler otuzıncı bâb ru’ûnet 18. ve humķ
beyânındadır ru’ûnet ‘aķsızda derler ve humķ ḡod ma’lûmdur ki aşḡâbına aḡmaķ
19. derler yañlış söyler ve yañlış añlar dimeķdür Fârisîde ḡuravend-i sūḡani nâ
dureset nâ duruset 20. şinâḡtini derler ve Efrecîler envâ’ı fâtüyitâ derler ve Rûmlar
efrüyinî ve aḡniyâ daḡı 21. derler bu iki ‘illet fikrûñ noķşândur ve fikrûñ denî
demişler ammâ fikrde bâḡıl olmaķ 22. gücdür eger cevher-i tefekkür-i bi’l-külliyeye
bâḡıl olsa aşḡâbı aḡmaķ gibi olmayup belki mecnûnlar 23. revîşi ve kelâmı gibi
ulıdur ve ba’zı aşḡâb-ı kitâb bu iki ‘illeti ki ḡaflet ve âbiledür 24. nisyân baḡşinde
anlar ile maḡlûḡa taḡrîr eylemişler zîrâ bu nev’ ‘illetün cümlesi dimâğ 25.
marazlarındandır ‘aķl-ı cevher-i âfeti ve taḡlîl fesâdıdur ve bu iki ‘illetün sebebi 26.

dimāğ mizācınıñ burūdetidür ki tefekkürde rūḥānī tağlīz ider ziyāde dimāğ mizācı 27. her zamān ḥārr taleb idüp ve bārid sevmez bu nev'e gāh burūdet gāh yubūset 28. sebep olup fesād virür ve gāhī burūdet balğam fazlasından olur meşelā 29. mi'dede ziyāde balğam olup şovuk buḥār dimāğa şu'ūd ider ve dimāğa fesād virür

28a

1. virür bunun 'alāmeti eger yubūsetden ise seher 'illeti dahı ıarışıp uyuyamaz ve eger balğamdan ise bunun ḥilāfidur 2. bu 'illet aşḥābınıñ gōñli büyük olup tekebburlenmek ve miqdārından ziyāde şuhret ve libās ve ḥareket 3. ve evzā' ile taḳayyūd ider ve yine 'abeş nesneler ile taḥlīl ider bunun 'ilācı nisyānda 4. ve līşerğuş marāzlarında zıkr olındığı üzere başuñ mizācın tebdīl ideler ve bu 'illette 5. kan fazlası ve ğalebesi olup faşd lāzım gelse faşd tamarın artıcaḳ acılar geh 6. ğalīz mādde çıḳmağa bā'is ola ve müshil lāzım gelse ḥiddetlüce devā ile ol bābda zıkr olındığı 7. 'ilāclardan ideler ve ḥiddetlüce devā ile dahı ishāl ideler ve dimāğını tartīb 8. lāzım gelse memzūc şarāb vireler ve bu 'illet şāḥibi bir nesneye meşğūl olmaḳ evlādur 9. kitābete veyāḥūd ğayrī [...] maḳūlesine meşğūl olmaḳ dimāğda 'aḳl ve fikr ve tahayyūl bir yere 10. cem' olmaḳ ile dimāğı teşḥīn ider ve ba'zısı la'bdan irtikāb idenlerden ise 11. meşelā tavla ve şatrenc ve sāz ve söz gibiler sefer ve ḥizmet nāfi'dür bu 'illette 12. eftimūn ve efsentīn ğāyet nāfi'dür yukarı bāblarda kerrātla zıkr olınmışdur ve iyice 13. eşyālardan tadrīc ile içmek müfiddür ve bu 'illette bir ḥoşca tedbīrler gerekdür ihmāl 14. olunursa āḥar 'illette başda çıbanlar 15. vāḳi' olursa ve belki sevdāvī siyāha mā'il ola māddenüñ semtine delālet ider 16. giderek şu'b olup mevte delīldür ve şadrda ve yan başlarında 'ādet ziyāde ḥarāret 17. dahı olursa ol zamān dahı eyü 'alāmet degildür 'ilāca 'acele etmek gerekdür ve eger 18. bu 'illet şāḥibi sukūn ile ve lu'b ile ve zāhk ile ḥareket iderse her-bār 19. yüzi ğülerse 'alāmet ḥayrdur meşelā ekşer māniyā 'illette gōñül tarılır 20. ve ıztırāb vāḳi' olur bu 'illet dahı böyledür ve 'illet aşḥābına buḥār virici 21. ve sevdā arturıcı nesnelerden baştırma ve şucuḳ ve peynir ve baṭılcān ve turşusu 22. ve tuzlu balıklar ve balıḳ yumurdaları ve keçi ve şıḡır etleri ve ḥardal ve baḳla ve sā'ir 23. buḥār virici ḥubūbātdan ve ekşilerden ve ḳabızlardan ve mi'de aç ḳomaḳdan 24. ve

idrār idici eşyādan şusuzlıktan ve yalıñuzlıktan ve ğažabdan 25. ve ifrātla cimā‘dan ictināb idüp ve ‘illet-i nisyāndan zıkr olınan 26. ‘ilāclardan muvāfiķ olanları eyleyeler Allāhu ta‘alā a‘lem u aħkem 27. otuzbirinci bāb ‘aşķ beyānındandır 28. ‘aşķ demek heves dimekdür ‘aşķa Fārisīde dahı ‘aşķ derler hevā-yı pāder heva dahı 29. derler ve Efrencīler envā‘ı amūri derler ve Rūmlar arūzu āġapı dahı derler bu ‘illetün

28b

1. zikrinde çok baħş vardır ba‘zılar mālīhūlyā nev‘inden ve ba‘zılar maraž-ı vesvāsīnün 2. ĥafīdūr demişler ‘aşķ demek ‘aql ve fikrin bir şūret-i ĥüsnā yāħūd taklīdi 3. olanlar eşķāl demişler cimā‘a şarf idüp ve ġayri ve iştihār cimā‘da heyecānı 4. olmaġla anlara kezālik ĥarc ve şarf idüp yā öpmek yā kuçmak gibilere ve tālib 5. olduġı kişiler ile mu‘āşerete ve muķārenete heves ve fıkr firāsetin aña şarf idüp 6. ġayri işinden ve gücünden ķalır ve ‘aşķ didükleri iki nev‘ olur birine 7. ‘aşķ-ı taħķīķī ve birine ‘aşķ-ı taklīdī derler ‘aşķ-ı taħķīķīoldur ki aşlında 8. kendüde bir ‘aşķ-ı ilāhī ve cāzibesı dahı ola tarīķ-i şalāħa ziyāde meyl idüp 9. ĥikmet-i Allāh ile kendüye ba‘zı ĥāl vāķi‘ olur ki yevmen feyevmen kendüde 10. şafā ve zevķ bulur ammā taklīd ile ‘aşķ-ı tarīķine düşdüm deyüp fesāda 11. şuġl idüp fısk ve fucūr zevķinden ĥissedār olur ‘āşıkımdır 12. o maķūle ‘āşıklara ziyāde naşīħat ve terbiyet ve zabt lāzımdır bunlar ile naşīħat 13. ile olmazsa let gerekdür ve ba‘zı ĥāl vardır bir ĥüsne ‘āşık olur ve ziyāde 14. heves etmekle ve kendüni sār şuġlından biri etmekle ‘aşķ bir mertebeye varur 15. ĥikāyet-i mülükden birine vāķi‘ olmışdır derler meşelā babasīnün vezīrinün 16. bir ĥüsndār kıızı var imiş şehzāde bunı istimā‘ etmekle ‘aşķa düşüp 17. yevmen feyevmen yemekden ve içmekden ķalır lāġar ve zebūn olup bunuñ maražını 18. ĥukemāsından aşlā kimesne fark idemez bir üstād ve ĥazık-ı tabīb bunuñ 19. maražını teşĥīşe der-‘uhde idüp lāķin şol şartla ki şehzāde ile beni bir tenhā 20. ve ĥalvet odaya ķoyasın dir melik ise vezīri ile müşāvere idüp bu maķūle 21. ĥāl nice ķābildür dir vezīri bunı ķābildür sizün ile biz bir ķafeslü odada 22. pinhān olalalım ve şehzāde dahı tabīb ile bir yerde ķoyalım ki bizden ĥaberdār olmasun 23. görelim ne yüzden āġāz ider demişler ve melik ve vezīr bir ķafes

ardında ihtifâ' 24. idüp şehzâde ile tabîbi halvet-i sarâya korlar bu kerre tabîb şehzâdenün nabzına 25. el urup görür ki ahlâ bunda bir 'illet eſeri yok ve lâkin lâgar ve zebûn 26. olmuş bilür ki bunun bir nesneye te'aſşuķı vardır tabîb hemân kelâm idüp 27. şehzâde filân kimesnenün bir hüsn-i cemâl kıızı vardır geçen günlerde beni 28. da'vet eylediler varup nabzına el urdum ammâ 'aceb nâzik ve semidden 29. beyâz bilekleri ve 'aceb hüsn-i cemâli vardır şehzâde melik daķı öyle nâzik elleri

29a

1. elleri var ancak deyü bu maķûle kelâma başlar kafes ardında melik tabîb ne yabân söz söyler 2. dünyâda varım bir oğlum benim karſumda şöyle sözler dir vezîr ise bu bâbda 3. metânet lâzımdur görelim ſonı neye varup eger tabîb sözünü ezdürürse 4. kafes ardından çıkup tabîbün başın cuda ideriz dir bu def'a tekrâr tabîb 5. filân kimesnenün daķı bir hûb ſûret kıızı var ancak anı varup gördüm 6. ve nabzına el urdum 'aceb hüsn-i cemâl ſâhibidür deyüp şehzâde ne kadar hûb 7. ſûret var ise tezkîr ider ba'dehû şehzâdem senün babanun vezîrinün bir temâ 8. ſâ-ı güzel kıızı vardır gözler görmemiſdür aña daķı da'vet eylediler gördüm 9. ammâ yine senün ellerün andan daķı nâzik didügi gibi şehzâdenün maţlûbı 10. yâd olmağla nabz muteğayyir olup tabîb kaẓiyye añlayup ve melik ve vezîri hâlden 11. haber olup vezîr laţife idüp pâdiſâhım sen oğlundan havf iderken kabaķ 12. bizim başımıza çatladı dir melik daķı ne ârâm idersin oğlumuzuñ derdine dermân 13. bulduķ ârâm ve tahyîr maħallî degildür hemân kıızıñ hâzır eyleyüp şehzâde kıızı 14. alı virüp şehzâde 'aşķdan ve hevesinden halâſ idüp ve tabîb-i haẓıķa 15. vâfir ri'âyet ve ihsânlar iderler o maķûle 'aşķ daķı ola gelmiſdür ba'zılar 16. bu maķûle 'âſıķun 'aşķın nabzından bilürler meſelâ biraz isim yâd idüp 17. kaſdı ve hevesi olan isimi yâd idüp eyledükde nabz muteğayyir olur ve belki bir âh 18. sūznâk daķı ider ve hafakân ſekllü hâl daķı vâķi' olur ve ba'zı 'âſıķa 19. haber-i yas gibi ve vuſlat mümkün degildür demek gibi sözler söylemek câ'iz degildür 20. o maķûle hâlden hılt muħterikaolmaķ ile belki helâka sebep olur zîrâ bu maķûle 21. 'aşķ-ı siħr gibi bir hâldür demiſler kendüye anı zemm etmek gibi sözler ile siħr-i 22. bâtıl olduğı gibi 'aşķ daķı bâtıl olur demiſler âdem vardır ki 'aşķdan 23. kendüni vartaya ve

helāk bırağup bedene āteşler gibi nesneler ile cefā etmek 24. ħor çok vāki‘ olur ve ba‘zılar bu maķūle ‘āşıķuñ şuğlını bir āħar şuğla 25. tebdıl itdürmege kaşd ide demişler zırā kuvvet-i shevāt-ı kalbden muħkem 26. tutmağla ol fıkr üzere ‘ameli mu‘āvenet ider Ebū ‘Alī Sīnā bu tarıķ-i 27. tecrube eyledüm ve ele getürdüm ki ma‘şūk kimdür ve ‘āşık gördüm ki maraźlar 28. çekmiş ve kuvveti gitmiş ve zebūn ve zebūn ħiddete ırmış çūn anı ümīd 29. vār eylediler ki aralarına vuşlat ve şoħbet olsa gerekdür ve bildigi

29b

1. ol ümīd şahīħdür ve kuvvet girü geldü ve ‘ilāc kabül eyledi ve selāmet 2. buldı dir ve ‘aşķa elbette bir nesne sebebdür meşelā anuñ bedeninde ħıltdan 3. fazla vardır ħiss itdükden soñra ‘ilāc ideler meşelā nazar etmek gerek ki anuñ 4. anuñ bedeninde muħterik ħılť var mıdır eger var ise kuvvetde müsā‘id ise ol ħılťuñ 5. istifrağı tedbirin ideler meger ki kuvvet za‘ıf ise evvel kuvvete mu‘āvenet 6. ideler ve ümīdleruñ ki zıkr eyledük söyleyeler ki kuvvet yerine gele ba‘dehū istifrağlar 7. ideler ve ba‘dehū ruṭūbeti geri döndürmek tedbirin ideler ve lezīz uyķular 8. tedbır ideler ki yukarıda zıkr olınmışdur munevvimler vireler ve şuğlını āħire tebdıl 9. idüp ‘aşķ endīşesini ferāmüş ideler ve eger ‘āşık ‘ākıl olsa dostlar 10. naşīhatı ve ‘aşķa anuñ rüzgārı nice müddet şarf olduğı ne ħayf ve dirīğ 11. olması kifāyet iderdi ve şavāb bunda budur ki ol ‘āşıķuñ ‘aşķında 12. şehvānī kuvvet ola aña cāriye eli virmek efdaldür ol kuvvet-i şehvānī 13. zā‘il oldukça ol maraź daħı zā‘il olur zırā ‘aşķ demek heves dimekdür 14. heves ve ārzūmendlik gitdükçe ya‘nī zā‘il oldukça ‘aşķ maraźı daħı zā‘il olsa 15. gerekdür ve anuñ heves eyledügi ve taleb itdügini bildükden soñra ma‘şūkınuñ 16. kubbından ve ħayr memdūħ ħikāyetlerinden zıkr etmek şavābdur ve ba‘zılar ‘āşıķa 17. kabil oldukça müsekker nesne virmeyüp ve sāz ve söz men‘ olmaķ gerekdür 18. bu maķūleler zırā ‘aşķ endīşesini tāze ider demişler ve bunlardan soñra 19. māliħūlyāda zıkr eyledüğimiz ‘ilāclaruñ ħafifi ile muķayyed olalar ve vesvās 20. didükleri cününüñ ‘ilāclardan ħafif olanlardan daħı ‘ilāc ideler 21. otuzikinci kābūs beyānındadır 22. kābūs didükleri ‘illete Türkçe ağır başmaķ derler 23. ve Efreciler envā‘ı enķubu derler ve Rūmlar vazħana derler

efyalles daḥı derler uvamak 24. bu ‘illete i‘tikādī ‘acebdür ki bir ḥayāl ve bir şüretlü nesne gelüp bunı başup 25. ve uyḡudan uyanup vāzı‘ gördüm deyü yemīn ider bunun gibi şar‘ illetini 26. daḥı cinn fa‘ālidür deyü i‘tikād ider neyüdlan isimlü iki deyü bāşır 27. i‘tikādın iderler [...] uyḡuda başan iki [...] ismidür 28. deyü nice kitāblarda ḥuṣūṣā ni‘met-i Allāh nām-ı Fārisī [...] ve nidlān 29. uyḡuda başan iki [...] isimleridür demiş ‘aceb ḥāldür ammā [...] ḥāl böyle

30a

1. böyle degildür meşelā ‘illet-i kākūs yā dem veyā balḡam-ı sevdā veyā şafrā ḥabārlarınınuñ 2. başa şu‘ūdından sıḡlet ḥāşıl olur bir ḥāldür ḥuṣūṣā arḡası üzere yatup 3. uyur bulına ve nefsin daḥı murād üzere alup virmege ḡādir olamaz anuñçün 4. bunun gibi ḥayāller görinür ve sıḡlet ḥarāretten ḥāşıl olur bir nesnedür ve 5. ve ḡāhī kākūs ‘illeti şovukdan daḥı ‘arız olur meşelā dimāḡa burüdet 6. ḥādīs olup ḡīşā-yı dimāḡ teverruminden sīneye muḡāyāḡa tārī olup 7. böyle ḥāl ‘arız olur derler ve ba‘zılar bu ‘illet çok vāḡi‘ olmaḡ şar‘ ve 8. ve sekte ve mālīḡulyādan manyā ‘illeti muḡaddimesidür demişler ve ba‘zılar 9. bu ‘illet za‘f dimāḡdan daḥı olur demişler ve her ḡanḡı ḡılt şekllü ve naḡışlu 10. ḥayāller gösterür demişler ve [u]yḡuda buḡār dimāḡa çok çıkar ve uyanıḡla 11. ḡareketden taḡlīl olur ḡā‘ide budur ki arḡa üzerine yatup kendüye 12. sıḡlet ḥāşıl olmaḡla ḡareketden taḡlīl olur ider ki bir şaḡş bunun 13. göḡsi üzerine düşmişdür daḥı [...] ve anuñ nefsi tenüñ olmaḡla depretmege 14. ve āvāz virmege ḡādir olamaz bunun māddesi ḡiddetlü buḡāruñ ekşer yā dimāḡa 15. çıkması sebebdür buña ‘ilāc eger mādde ḡalebe-i ḡandan ise evvel faşd etmek gerekdür 16. ba‘deḡ ḡalīz ḡıltuñ istifrāḡına meşḡül olalar ve bu ‘illetde tenzīl ebhire ve taḡlīl 17. içün istifrāḡ aḡlāt-ı ḡalīz içün iştumaḡīḡūn ayāric-i rūfes 18. ve ayāric-i lūḡāziyā virmek ma‘ḡuldür ve bu ‘illet şāḡibine ḡurı ḡiṣnīz ile bu ḡabb 19. nāfi‘dür bir dirhem ayāric-i fayḡarā ve iki dirhem ḡarbaḡ-ı siyāḡ ve yarım dirhem anīsūn 20. ve şaḡm-ı ḡanḡal iki denk ve müdebbir-i saḡmūniyā bir denk ve iki denk keşira kerefis 21. şuyı ile ḡabb ideler bir şerbet olur ve ḡārr ve ḡābız yaḡlar tīlā ve zīmād 22. ideler ve bunun ‘ilācī şar‘ ‘ilācına ḡarībdür ve bu ‘illet nāfi‘ aşl ḡabb-ı 23. şabrdur ḡabb-ı şabr şarı ve ḡızıl ḡül ve maştakī her birinden bir dirhem ve şabr altı

dirhem 24. ola döküp karanfil şuyı ile habblar ideler eger mi‘dede ahlāt olduğunu 25. añlarlar ise mi‘de kay’ eyler pāk etmek gerekdür ve kay’dan soñra on dirhem 26. gül gülbeşekeri vireler ve bir dirhem maştakī ve buçuğ dirhem ‘ūd karışdurup 27. virilürse efdaldür ve dā’im ıtrıfıl-i şağır yiyeler ve eger kābūs vāki‘olduğı 28. gün ve kābūs gelmezden evvel beş dirhem [...] ‘alāmeti zuhūr ide ma‘lūm 29. dur ki habār çokluğındandır şabāh ve aḥşam arpa sevīki ile kavrulmuş

30b

1. kurı kişnīz ve şeker ve dārçını yiyeler ve bir dirhem kişnizi üçyüz dirhem şuda kaynadup 2. şāf idüp dā’im ol şudan içmek dağı nāfi’dür ve bu ‘illet için tezekiretü’s-Süveydiyye 3. kavli üzere muvāfiğ müfredāt zıkr idelim türuncān tāze şırlağān ile meslūkası nāfi’dür 4. ve toḥmından iki dirhem döküp şeker ile dağı yiyeler tīn tāze ve kurı encir yemek nāfi’dür 5. fustuk şanevber yemişi ve köknar fustukı derler yemek katı müfiddür cevz-i rümī koz yemek muvāfiğdur 6. durrāc turrāc eti yemek münāsibdür ferārīc pilic eti dağı katı nāfi’dür ‘aşāfir serçe 7. kuş ve aña mānend küçük kuşlar etleri dağı muvāfiğdur habbu’l-belesān iki dirhem habb-ı 8. belesān nāfi’dür kurdumānā kerāviyā-i berriyye derler iki dirhem yemek nāfi’dür şarāb-ı kābız 9. bir yıllık ola nāfi’dür afsentīn maṭbūh-ı afsentīn içmek yarım fincān kadar nāfi’dür 10. kündüs aḥsırık otı ile aḥsırmağ ve anuñ ile kezālik ğārgara etmek müfiddür fūcil 11. turbı pāreleyüp ve bişürüp sikencübīn ile içmek nercis nergisi kaynadup 12. şuyını ılıcağ başa dökmek ve çiçeğini koğmak münāsibdür sikencübīn balğamī 13. kābūs ‘illette nāfi’dür anīsūn ve zūķū her birinden bir dirhem ola şuda kaynadup 14. māū’l-‘asel ile içmek muvāfiğdur ḥarşef kenger-i būstānī derler ve [...] derler zamgını 15. çig yemek ve kenger-i būstānī yemek dağı müfiddür kavli-i Arisānī yemek dağı müfiddür kavli-i Aristo kābūs ‘illeti çok 16. vāki‘ olup temkīn eylese şar’dan ḥavf olunur sākinden ḥacāmat ve faşd dağı 17. lāzımdur ve ‘illet-i kābūs fesād hażmından dağı ḥādiş olur demişler ve 18. ve ğālīz eğdiyelerden ḥuşūşā buḥār verici ḥubūbatdan ve ğayrī eğdiyeden ḥazer 19. ideler ve bakla ve böğrölce gibiler ve çig soğan ve sarımsağ ve gendene gibiler yaramaz 20. dur ve ba’zılar bunu cinn fa’ālī olduğın büyük kişiler kitāblarında taḥrīr

idüp 21. ve bunuñ için ba'zı nüshalar yazmışlar otuzüçinci bāb 22. şar' beyânındadır şar' illetine Türkce uçuk tutmak derler ve Fārisīde [...] 23. [...] derler ve Efrecīler envā'ı mālīka tūkū 24. derler ve Rūmlar ayı lipiyā derler şar'uñ envā'ı vardır şar'-ı 25. demevī ve şar'-ı balğamī ve şar'-ı sevdāvī ve şar'-ı şafrāvī ve şar'-ı mürekkeb 26. ve şar'-ı merākī derler ve herhālde şar'uñ şiddeti ve hafīfı ve tez tez ya'nī 27. mütevātir şar' tutmak mādmesine göre olur hummālarda oluğı gibidür 28. anuñçün mādde istifrāğı şar'da fā'ideden hālī degildür ve mi'de 29. şirketiyle ve dahı çok zamān cimā' etmekden ve ihtibās-ı tamş ve ihtināk-ı

31a

1. rahimden dahı olur ve bu illetde 'avām cinn tutdı i'tikād ideler haṭadur illet-i şar' 2. südde-i dimāgiyyedendür ve mebde' oldur ki a'sāb-ı dimāğ munḵabiz olup hiss 3. ve hareketi ve 'alağı ve kelāmı dahı men' ider ba'zılar buña südde-i nāqışa demişler eger südde-i 4. kāmile olursa sekte hādiş olurdı derler şar'da hiss ve hareket āletlerini 5. bī-nizām ve nā-tamām ider ve ādemüñ endāmları şar' hālinde tabī'at hey'eti üzere 6. toğrı тұrmaz ve sebep kelli bu illetde nā-tamām süddedür ki dimāğ olduğı 7. cüzüñ menfezleri içindedür bu süddenüñ sebebi ile bir kelli teşennüc zuhūra 8. gelür ve eger südde tamām olaydı hiss ve hareket cümle bātıl olurdı ve eger nāqış 9. südde olmasaydı hiss-i hareketüñ āletleri ef'ālī bī-nizām ve nā-tamām olmaz 10. dı teşennüc dahı etmezdi maşrū'uñ ağızından köpük gelmegi sebep teşennücdür 11. ve ıztırāb ve nefes çekmek āletleri ve hareketleri anuñçündür ve sekte şāhibinde 12. zuhūr iden köpüğüñ sebebi nefes çekmenüñ şu'ūbeti ve yollarınuñ mesdūd 13. olmasıdır ve teşennücüñ esbābı üçdür biri imtilā ikinci yubüset 14. üçüncü dimāğ bir yere gelmek ve yerinden kaçmak ve memdūh olmayan mādde 'uzva 15. irişüp 'uzv anı qabūl etmemekdür anuñçün yābis teşennüc bir uğurdan 16. vāqī' olmaz azıcık azıcık zuhūra gelür pes ma'lūm olduğı şar'uñ 17. teşennücü yubüsetden degildür ve ol yerde ki yubüset ol ḥadde irişe ki 18. dimāğ ol sebeble teşennüc ide mevt-i teşennücden serī' olur ve bundan ma'lūm 19. olduğı şar' teşennücü yā imtilādur ki dimāguñ bir yere gelmesi yā memdūh olmayan 20. mādde ile ki aña irişür kaçduğı sebeble nite ki mi'de bir ta'āmı iqbāl etmeye 21. ve diliye ki

def' ide mi'de kendüsini ol sebeble cem' ider ve fuvāk getürmek 22. vāki' olmak cā'iz olur ve tehevvu' ider dimāğ daḥı böyledür bir iḳbāl etmedüğünü 23. nesne-i sebeble ki aña irişür kendü kendünü bir yere tutar bu sebeble a'şābından 24. ve yüzde ve gözde ve ğayrıda muhtelif hareketler zuhūra gelüp teşennüc ider ve bir gürüh 25. daḥı zann etmişler ki dimāğda mādde hāşıl olmaqsızın şar' olmak mümkün ola 26. ve bu bābda Ebū 'Alī Sīnā ider ki eger bu nekle anı dilerlerse ki bir yaramaz ḥabār ola ki 27. dimāğa irişe mādde söz vechi vardur ve eger dilerse ki mizāc-ı südde ola 28. ya'nī māddesiz ola bu maḥaldür eger sebab-i südde mizāc olaydı şar' dā'im 29. ve lāzım olurdu zīrā geh her müfredüñ sebebi sū'ü'l-mizāc olup ve çün sū'ü'l-mizāc

31b

1. hāşıl ola [...] lāzım olur ve sū'ü'l-mizāc bir uğurdan zuhūra gelür degildür 2. tedric ister nā-gāh bir uğurdan zuhūra gelmiş olaydı ve bir uğurdan zā'il ola 3. ve eger lāzım ola helāk ider anuñ sebebi hāşıl ve mümkün degildür belki bir sebebdür ki nā-gāh 4. bir uğurdan dimāğa irişür yine tiz munkāti' olup mādde ol keyfiyyetiyle āḥar 5. 'uzvdan dimāğa irişür ve eger mi'deden taşra çıkar ve talaḳdan ve āḥar endāmdan daḥı 6. çıkmak olur yā ayak yā el barmaḳlarından ve şar' aḫābından çok ḥikāyetler idüp 7. gūyā şar'uñ ibtidāsından şu'urı var imiş ki bir nesne sevdā māddesi gibi 8. ayaklarında hareket ide ve yukarı şu'ūd ide ve yürek ve dimāğ karīne ide şar' 9. zuhūra gelür imiş ve şar' zuhūrında evvel sākılarını fi'l-hāl yağlar imiş şar' hafif 10. olurmuş veyāḥūd mundefi' olur imiş anuñ gibi şar' māddesi bunun bir 'uzvdan 11. çıka ve bir 'uzvdan geçdügi hiss ideler ol 'uzva dāḡlar ve cerāḥatlar idüp 12. bir müddet alıḳorlar imiş ki anuñ şar'ı zā'il ola ve çok olur ki bir zehrāk 13. böcek bir 'uzv üzere zaḥm ide ve zehri ol 'uzvuñ 'aşablarından eşer idüp ve 14. āḥar 'uzv müşāreketiyle te'hiri daḥı dimāğa irişür ve dimāğ andan kaçup 15. kendü bī-cem' ider ve anuñ eşeri az irişür ve dimāğ nefretinden ve bir yere götürmeden 16. teşennüc zuhūra gelür ve şar' ider ve gāhī 'avratlaruñ vaktinden muḳaddem ḥayzları 17. bağlanur ve ol māddenün tamarlarında fāsıd olur ve ḥabarı dimāğa çıkup 18. bu hāl vāki' olur bu nev'üñ sebebi ve ihtināk raḥimde ara demler

kendülerini 19. bir uğurdan mübāşeretden alıkoḡaḡla menī gelüp mevzi'ide cem' olur ve fāsīd 20. olur ve ḡabārı yürece ve müşāreketiyle dimāḡa çıkar ve şar' vāḡi' olur ve çok 21. olur ki 'avratlar ḡāmile olduḡda şar' vāḡi' olur çok ḡaml zā'il ola şar' fāriḡ 22. olur ve ḡāḡ olur ki bu zaḡmet bir ḡalīz rencden olur ki ḡūtluḡn menfezleri 23. içinde olur ve bundan ma'lūm olur ki şar' dimāḡı bir 'illetdür bu sebeble 24. dür ki beden-i nefsanī ḡūtluḡn cümle ef'ālī muḡtarib olup şar' zuḡūr ider 25. ve şar' uñ āfet-i dimāḡ ḡaberine ḡuḡūḡ olduḡuñ delīli oldur ki muḡaddemā 26. maḡarrat yüz ve göz 'afeleleriñ ḡareketinden ve bāsır içinde zuḡūra gelüp 27. ba'deḡū āḡar eczāyı iriḡūr eḡer āḡar eczāya iriḡme[s]eydi ḡuvvet-i ḡiss ve ḡıfz 28. ve ḡayr hemānuñ fā'ili bātıl olmazdı ve nefes çekmek ḡābī'ī ḡālinden dönmezdi 29. teḡrīḡ aḡḡābı şar' aḡḡābınuñ dimāḡında bir ḡoḡmıḡ ruḡūbet bulur

32a

1. ruḡūbet bulur derler ma'lūm olduḡı şar' bir teḡennūc ola ki muḡaddemā dimāḡda vāḡi' 2. olup ba'deḡū āḡar endāmlara iriḡūr ve ḡabıyyenūñ şar' ı ruḡūbet keḡretinden olur 3. bu taḡdīrce cehd etmek gerekdür ki anluḡn ruḡūbetleri az ola veyāḡūd tā bulūḡ 4. vaḡtinde zā'il ola ve şar' uñ yigirmibeḡ yaḡından ḡoñra zuḡūra geḡe ve ḡol 5. zā'il olur derler ḡuḡūḡā ki mizāc-ı dimāḡ yaramaz ola ve eḡer ḡavāb 'ilāc iderlerse 6. mümkindür ki şar' nevbeti ārām ide ve ḡafīf ola ve pīrlerden şar' dimāḡ südde 7. sinden vāḡi' olmaḡ az olur ve her kimde olursa olsun şar' nevbetleri 8. mütevātir ola ve ḡā' b ola ḡavīl ola ḡelāk ider ḡuḡūḡā dimāḡ za'īf 9. ola ve dimāḡ-ı şar' iki dürlü olur ve ḡāḡ maḡrū'a bir ḡavīl müddet ḡummā 10. 'arız olup ḡummā-yı rib' ve ḡayrī gibi ola ve ḡūl müddet sebebiyle ve ḡummā 11. ḡarāretiyle şar' māddesi ḡabḡ olup taḡlīl olur ve şar'dan ḡalāḡ olur ve ḡāḡ 12. olur ki ibtidā'-ı ḡummāda berd zāḡir olup nāfız ḡummā olup andan ḡārr ḡummā 13. olup ve çok 'araḡ ider ve ol vaḡt şar' māddesi ditremeden yerinden ḡopar 14. ve ḡummā ḡarāretiyle ḡabḡ bulur ve ol 'araḡıyyeḡe taḡlīl ḡabūl idüp şar' ḡafīf olur 15. yā zā'il olur nite ki fālic 'illetiyle sekte gelüp şar' māddesi taḡlīl ḡabūl idüp 16. şar' ḡafīf olur yā zā'il olur nite ki fālic 'illetiyle sekteden ḡalāḡ bulurlar 17. ve ḡāḡ olur ki aḡḡāb-ı şar' uñ başında ve alnında bir marāz zuḡūra gelüp şar' 18. māddesi taḡlīl ḡabūl idüp anuñla şar'dan ḡalāḡ olur

ve cümle şar'ı 19. 'alāmeti tokuz nev' olur biri dili şarı ve dili altından olan 20. tamarlar yeşil olur ikinci [...] gönlü tarıla ve andan azıcık bir gāzab gele başı 21. ağır olur üçüncü her-gāh ki şar' nevbeti qarīb ola dil ağır olur dördüncü 22. bī-ma'nā düşleri çok görür beşinci nisyāndur altıncı yüreksizlik ki her 23. nesneden ve her şüretten korkmak yedinci yaramaz fıkrlar ki māliḥūlyā şāhibi gibi 24. ola sekizinci yürek ve gönlü tarlığı ve şabırsızlığı tokuzuncu sehl nesneden 25. şa'b gāzab etmek ammā dimāğ-ı şar' 'alāmetleri oldur ki ḥāsseler ve baş 26. şakıl ve tab' bulanık ve [...] şıḥḥat-ı beden ḥālinden 'aql tamām olmayup 27. elbette bir nakz virür ḥāl ola ve devār ve seder lāzım ola ve şar' mādresi 28. ekser ḡalīz balḡam veyā şafrā ki sevdā ile maḥlūt ola ve nādir ola ki sāde kıandan 29. tevellūd ide lakin sevdāyı ve balḡamı kıandan çok olur bunun 'ilācı

32b

1. oldur ki eger kıan 'alāmeti ḥiss olunursa şāfin tamarlarından kıan alalar kıan alalar ve sākılar 2. üzerine ḥacāmatlar ideler ve tab'atı helīle-i maṭbūḥ ile pāk idüp südden ve südlü 3. ta'āmdan men' ideler ki buḥārı ḡalīzdür ve tatlulardan daḥı men' lāzımdur mu'tedil 4. ta'āmları ḡüre ve zirişk ve sumak ve nārdīnūñ ve rummāneyn ile vireler ve içüreler 5. ve ta'āmına yaş kışnız ve etmegine kıur kışnız kıatarlar ve oḡlak ve geyik yavrusı 6. ve süḡlün ve durrāc gibiler yedürüp ḥamr ve [...] gibilerden ḥazer ideler ve ḥammāmdan 7. ve rüzḡārlu yerden ve başını çok açık tutmaḡdan şakınalar ve eger 'alāmetleri 8. demevī deḡil ise ḥabb-ı kıuḡıba ve ḥabb-ı şamḡīḡūñ ile istifrāḡ olına ve her gice 9. iki denk ayāric-i fayḡarā vireler ve eger büyük ādem ise bir dirhem vireler bu bābda 10. ḥabb-ı ḡārīḡūñ daḥı nāfi'dür ve ayāric-i lūḡāziyā ve ayāric-i rūfes ve ayāric-i 11. Calinūs daḥı münāsıbdür ve ma'cūn-ı hermes ve meşir daḥı nāfi'dür ve eger şar'ı 12. ḥālinde çok nesne kıay' iderse fi'l-ḡāl şar' 13. nevbeti ḡafīf olup ve mi'de her ne denlü tolu olursa ol kıadar şar' şa'b 14. olur ve eger sevdāvī ola ta'āmı iştihāsı kıay' olur ve 'alāmetleri ekşi 15. gegirmekdür ve şar' şāhibi her-bār ki ta'āmı i'tidālden artuḡ yese 16. iki kıurki altında bir veca' 'arız olup tā ḡazm olmayınca veca' zā'il 17. olmaz bunun sebebi [...] yubūsetidür ve şar'-ı merāḡīnūñ 'alāmetleri 18. daḥı buña qarībdür ve anuñ

‘ilâcî budur ki şar‘ nevbeti ve vaktinde muḳaddem 19. sūsen yağıyla tavuḳ ḳanadın boğazına şoḳup ve depredüp ḳay’ 20 itdüreler ve mi‘de efsentîn şarābıyla ve ayāric-i fayḳarā ile pāk idüp ve 21. gülbeşekeri maşṭakī ile ḳarışdurup vireler ve mu‘tedil cüvārişler 22. yedüreler ve bu bābda yarpuz envā‘ınuñ şarābı nāfi‘dür mi‘deye ḳuvvet 23. virür ve mi‘de üzerine ḳuvvet virici ḳimād uralar ve şar‘a ma‘cūn-ı 24. ‘āḳırḳarḫā nāfi‘dür ‘aseli ola imdi ma‘lūm oldığı şar‘uñ ecnāsı 25. bilüp ve mādde-i şar‘istifrāḡı olinmaḳdan eyü ‘ilāc olmaz ve bunuñ 26. ecnāsı ve envā‘ı bāb evvelinde ḳıkr olinmışdur ve şar‘illetinde ‘ilācda 27. eṭibbānuñ at başı çekdügi maḥaldür ṭā‘ūn ‘illeti ‘ilācî gibi 28. ve’l-ḥāşıl şar‘da eger dem ise faşd ve balḡam ise ayāricāt ve sevdā ise 29. maṭbūḫ-ı eftimūn ve helilecāt ile ve şafrā ise maṭbūḫ-ı fākihe iledür

33a

1. fākihe iledür ve mi‘de şirketiyle olan şar‘a ‘ilāc ḳay’ eyle ve ıtırfile ve ayāricler 2. ve müşhil ma‘cūnlar ile ve şarāb-ı efsentîn ile iledür ve cimā‘ etmeyüp çok zamān geçmeden ve istifrāḡ-ı 3. menī ve ihtināḳ-ı rahḡmden ve ḥabs-ı ṭamşdan olan envā‘a ‘ilāc istifrāḡ ve idrār 4. ve [...] dimāḡdur ve şarāb-ı ustūḫūṭūs şar‘a bi’l-ḥāşşa nāfi‘dür ve ḥīn-i şar‘da 5. başı teshīn etmek ḳatı nāfi‘dür ve burnına ḳundus ḥayāsından mercimek ḳadarın 6. sūsen yā zanbaḳ yağıyla süreler ve kābilī ile türbūd ḥılt olinup virseler müfiddür 7. ve ḥarmel ve ḳanṭūriyūn-ı şāḡīr daḫı nāfi‘dür ve bu ‘illate nā-muvāfiḳ olanları evvel 8. naşīḥat idüp ba‘dehū muvāfiḳ müfredāt ḳıkr idelim meşelā bu ‘illet aşḫābı 9. ata binmekden ve degirmen ve dolābdan ve yüksek yerden bakmaḳ ve sefīne ziyāde 10. yürürken içinde bakmaḳ ve havā ṭoḳunur yerde ṭurmaḳ ve ḳatı ıssı yerde daḫı 11. ṭurmaḳ ve ḥammāmda ṭurmaḳ ve muşa‘şa‘ nesneye bakmaḳ ve cimā‘-ı müfriṭ ve ḥamr ve [...] 12. ve sā’ir keyflü nesneler ve ḳatı bedr ve gündüz çok uyḫudan ve giçe 13. daḫı ṭül ve az uyḫudan ve ašlā uyḫu uyumamaḳdan ve ḳatı āvāzlar ki 14. merkeb ve ḳatırlar añsızın añırmaları ola ve mürebbeḳ arslan gümürdisi gibilerden 15. ictināb ideler ve süd ve yoḡurt ve tāze yemişler ve şoḡan ve şarımsaḳ ve pıraşa 16. ve keçi ve sığır etleri ve bādincān ve lahana ve ṭurşıları ve baḳla ve mercimek ve böḡrölce 17. ve ḥurmā ve cevz ve biber

yemekden ve imtilā ve tuḥme olmaḡdan ve toḡla yatmaḡdan 18. ḡazer ideler ve bu ‘illete nāfi‘müfredātdur küzbere mi‘de şirketiyle olan şar‘a 19. nāfi‘dür ḡatrān azıcık içmek ve başa sürmek ve cümle diş diplerine 20. sürmek müfiddür zerāvend-i ṭavil eger içmek ve eger zīmād ve ṭlā etmek nāfi‘dür 21. sezāb şedef şuyını burnına ṭamzursalar ve yapraḡın getürseler muvāfiḡdur 22. süleḡfāt ḡablubaḡa ḡanını içmek ve ödini burnına ṭamzurmak münāsibdür 23. belādur belādur getürmek ve cevzinden pazı şuyıyla azıcık burnına ṭamzurmak ḡatı 24. nāfi‘dür oḡlancıklar ümmü’ş-şıbyān ‘illetine daḡı getürmek ve taḡammül ider 25. se azıcık burnına sürmek müfiddür bunduḡ-ı hindī derler eger içmek ve eger 26. bādem yaḡıyla buruna su‘ūt etmek ve getürmek nāfi‘dür ḡimār-ı vaḡşı yabān 27. eşeginüñ derisini getürmek ve ṭırnaḡını yaḡup azıcık içmek ve etini ay 28. ibtidāsında yemek muvāfiḡdur banṭāfilyūn beş parmaḡ otınüñ yapraḡın ve köki 29. dalların otuz güne deḡin her gün bir mişḡāl içseler nāfi‘dür ammā ba‘zı

33b

1. nüshada işbu nef‘i ayıd aḡacından yazmışlar ve aña daḡı panṭāfilyūn diye gelmişlerdür 2. zīrā anuñ daḡı yapraḡı beş barmaḡ gibi ḡataldur fāşerā bu nev‘ şarmaşık kökini 3. şarābıyla bir mişḡālın her gün içseler fā‘ide ider fāvāniyā ‘üdü’ş-şalīb derler yemişini 4. baḡūr etseler ve kendüni getürseler ḡabbını bir dirhem döküp gül ma‘cūni ile 5. yeseler nef‘virür ‘unşul aṭa şoḡanı ma‘cūni bi‘l-ḡāşşa nāfi‘dür enfaḡa 6. cümle beyniler ḡuşūşā ṭavşan beynisi ḡāyet nāfi‘dür ustūḡuṭūs ḡarabaş şarābı 7. nāfi‘dür ve dögülmüş yapraḡından burnına üfürseler müfiddür āzānū’l-fār siccān 8. ḡuluḡı ve balık otı derler ‘uşāresi ve otını yemek fā‘ide ider 9. otuzdördünci bāb sekte beyānındadır 10. bu ‘illete ḡan ṭutmaḡ derler ve İslānbül ḡalkı [...] derler Fārisīde sekte-i 11. nāḡihanī derler ve ve ḡuftegī daḡı derler ve Efrecīler envā‘ı ḡüte derler ve apū balḡiyā derler 12. ve Rūmlar ḡūsule ve ḡüte daḡı derler 13. derler bu ‘illet südde-i tāmmedür şar‘ gibi südde-i nāḡışa degildür ve bu marāz oldur ki 14. mādde ḡalbden dimāḡa ve dimāḡdan sār a‘zāyamunḡasim olup ve mecārī-yi 15. rūḡuñ hecreleri sedd idüp cümle beden ve ḡiss ve ḡareket ve ‘aḡl ve fikr 16. mu‘aṭṭal ḡalur ve yorılmış kişiler gibi nefes alup virür bu nev‘de ‘illet ḡafif 17. olup

tahayyül mu'atthal olmaz ve eger söz söyleyemez derler ammā bir nev'i ašlā nefes 18. alup virdigi ma'lūm olmayup beyhud yatur ve bunuñ sebebi ašl lezc 19. ve ğalīz balğamdur ki dimāğda cem' olur ve 'illet 'ilāc etmege kâbiliyyet vardır 20. sekte kendü 'illetinde kalmaz belki 'ale'l-fevr hāzer veyā laḳve ve felc veyā istirhā-yı 21. beden veyā cumūd veyā hılāf-ı cānibde teşennüc gibiler döner ve gāhī bu cümle 22. mi'ā bir kaç gün içinde zuhūr ider El-'ıyazü billah katı müşkil olur 23. bu fayḳarā tārīḥ kitābdan muḳaddem bu 'illet 'arız olup irtesi aḥşama 24. degin bu zıkr eyledüğimiz 'illetlerüñ cümlesi ḥādiş ve 'arız oldu 25. eṭibbā-ı Yūnāndan bir ḥazıḳ-ı ṭabīb bulundu ve engele müşāvere eyledüm 26. ve bu 'illetlere Buḳrāt Cālīnūs ve ğayr [...] aḳvālī üzere yedi gün ve ondört 27. gün daḥı nāzil olacaḳ var ise deyü te'hīr [...] eylemişler iken gör 28. dümgi 'illetler nāzil olacaḳ oldu ašlā te'hīr etmeyüp ibtidā' bir 29. miḳdār tiryāḳ-ı fārūḳ ile ve dimāğa kuvvet virüp ba'dehū lāzım olan

34a

1. lāzım olan 'ilāclardan her ne ise ḥāzır bulundu evvel ihtikānlar ve ḳay' ve teşhīn 2. [...] 'atūşāt ve ḥabūrāt ve zīmādāt ve [...] ile her ne münāsib ise 3. nefc ḥiss idüp 'ilāc eyledüm ve muvāfiḳ müshilāt ile bedeni pāk eyledüm 4. gördüm ki bir elim ve ayağım çözülp ve gözüm ḳapaḳları açıldı ve laḳve 'illeti tedric 5. ile bir aya degin zā'il oldu ve ma'lūm ola ki 'illet-i sekte iki nev' olur biri 6. dimāğ imtilāsı ve anuñ tecvīfleri ve menfezleri imtilāsıdır ki bārid [...] ḥıltıdandır 7. ve bir nev'i dimāğın menfezleri ve tecvīfleri biribiri üzere tutıldığıdır 8. her-ğāḥ bu iki nev'üñ biri 'arız olup ve süddeden düşüp sekte olur 9. ve sektenüñ şu'ūbeti ve sühūleti ol südde endāze nice deyü süddenüñ mişālī bir 10. bulūt gibidür ki güneş öñine ṭurur ve gölgesini per üzerine düşer ve güneşüñ 11. şu'ā'ıyyeni ve menfa'ati yerden men' ider demişler bu üslūb üzere ki südde-i 12. dimāğ menfezi içine düşse ve dimāğdan endāmlara ulaşacaḳ kuvvetüñ nāzil 13. olacaḳ yolını sedd ider ḥiss ve ḥareket menfa'atini endāmlardan men' ider 14. ve südde imtilāsı iki nev'dür biri dimāğ veremidür ve anuñ temdīdidür ve ikinci 15. çok ve ğalīz mādde dimāğa tecvīflerine düşer ve egerçe verem etmeye ḥiss ve ḥareket 16. kuvvetinüñ nāzil olacaḳ yolını

sedd ider ve āḥar süddenüñ sebebi dimāğ 17. tecvīflerinüñ biribiri üzere gelmesi vāḳi'ola ol daḥı iki nev'dür biri 18. oldur ki baş üstine bir cerāḥat veyā bid şa'b-ı zaḥmdan südde-i dimāğa 19. ve tecvīfleri ve menfezlerine iriše ve dimāğ inḳibāzla ḥareket idüp kendüni 20. getürüp cem' ide ve kuvvetleri yolu bağlana ve ikinci ifrātla berd ki dimāğa iriše 21. ve dimāğ eczāsı cümle ol sebeble birbirine gelüp ve biribiri içine otur 22. [...] südde ider Ebū 'Alī Sīnā ḳavlī ve ḳānūnı üzere bu nev' südde 23. burūdetden tevellüd ider ve Cālīnūs ider ki sekte bir 'illetdür ki nā-gāḥ 24. vāḳi' ola ki defḳa ve anuñ sebebi bir uğurdan vāḳi' olur 25. yā ḥārr veyā bārid sū'ü'l-mizāc ki azıcık azıcık vāḳi' ola pes mümkündür ki ol süddenüñ 26. sebebi sū'ü'l-mizāc ola ve Cālīnūs sözi ki azıcık sū'ü'l-mizāc olsa şaḥīḥdür 27. ve Ebū 'Alīnūñ zıkr itdügi mümkün degildür dir ve ol vaḳt ki südde ḳavī olsa 28. açılması ümīdi az olur ve eger za'īf daḥı ola ve açılrsa daḥı fālic 29. 'illetine müveddi olur yā laḳveye yā ikisine bile müveddi olur bunuñ 'ilācı

34b

1. ḥuḳneler ve şiyāflar ve ḳavī müşhil ile etmek gerek ve çok olur ki sukūnuñ 2. ḳan galebesi olup cümle bedene ṭamarlarını ve şiryānlarını ve dimāğ tecvīflerini 3. ṭoldurup ve kuvvet ḥayvānınuñ ki yürekden dimāğa çıkar yolını ve dimāğdan 4. daḥı cümle bedene ve endāmlara nāzil olacak kuvvet-i nefsanī ol sebeble mesdūd 5. olur ve şiryānları ḥareketi ṭurur ve nefes çekmek bu [ne]v'de bātıldur ve her-bār ki bedende 6. demevī imtilā ḥiss olunrsa faşd olunmak cā'izdür ki çok ḳan çıkarmayalar 7. ḥuşūşā bahār veyāḥūd güz faşlı ola şavābdur eṭibbādan bir cumhūr bu nev'e yürek 8. ḥunākī demişler ve gāḥī olur fālic māddeşi münteşir olur ve dimāğuñ iki cā 9. nibini ṭoldurur bu def'a fālic sekteye döner mādde-i demevī iken faşdda 10. ba'zı zamānda te'ḥīr iderlerse ol sebeble fālic yā sekte tevellüd ider ve ḥārr mizāc 11. şāḥibler yine sekte 'illeti nādir vāḳi' ve eger olursada şa'b olur zīrā ḳavī 12. olmak gösterür ve çok olur ki bir şaḥşa sekte vāḳi' olur hiç nefes çekemez anuñ 13. ḥarāreti ol deñlü degildür ki nefes çekmege ḳādir degildür ki nefes çekmege ḥācet ola 14. ol ḳadar ki ḥācet vardur nabz ḥareketiyle tamām olur ve ve 'ilāca ḳābil olduğunun 15. sebebi budur ki mādde ḳatı ḡalīz degildür ammā her

kimüñ ki hıltı müşkil ola tez 16. 'ilâc eylemek olmaz yetmişiki sâ'at bârî te'hûr etmek gerekdür 'alâmeti her-gâh 17. ki bir şahşda baş ağırlığı ve kulak tanîni ve kâhil hareketleri hûre-çeşm 18. ve ihtilâc-ı endām ve dış kıcırdısı ki uykuda olur ve ve boyun 'urûkında imtilâ 19. zuhûra gelüp ve el ve ayak şovuk ola ve delîl ve kârûresi jengârı yâ siyâ 20. hılgā mā'il olup ve rusûbî [...] ola 'illet-i sekte aña kıatı kıarîb görünür 21. ve her şahşuñ şudâ'ı hareket ide andan soñra sekte içinde vâkı' ola ve nefes 22. çekmesi harharı ile ola bir hafta içinde ekşer helâk olmaz andan soñra ki 23. bir hârr-ı hummâ mümkündür ki vâkı' olup mādde-i arıda ve tahtlîl ide ve eger böyle olmaya 24. mümkündür ki üç dört günde ve ol hafta helâk ola ve ol nev' sekte 25. süddesi ki hârr-ı hummâ ile açılır muqaddemâ bir bârid şudâ' vâkı' olmuş olmağ 26. câ'izdür ve 'illet-i lîşergusda sekte 'illete düşmek olur ve sektede köpük 27. zuhûrî kuvvet 'âcizliğinüñ 'alâmetidür şa'b-ı sekte şar' gibi ne köpük 28. getirür ve ne boğazı harhar ider ve nefes âsânlıgla çekilür ve kaçan boğazına 29. bir şerbet dökseler yine burnından çıkarsa 'alâmet-i rüyadandır ve kaçan ki

35a

1. ve kaçan ki nefes çeker nizâmsuz çeker ve gâh ve gâh süst olur bu dağı 'illet şu'ûbetüñ nişanıdır 2. ve kaçan nefes âsânlıgla ve nizâm eyleyecek 'ilâca kıabil olur ve her düşüp hiss ve hareket bâtıl 3. olmağ yalıñuz sekteye hikem olunmaz mümkündür ki subâtda ola ve ve sekte ve subât beyinde fark budur ki 4. sekte-i nefes düşvârlıgla ve harhar ile çekilür ve subât-ı tedricle çeker ve tedricle tevellüd ider 5. ve sekte ma'lûmdur ki def'aten vâkı' olur ve subâtuñ muqaddemâtı muqaddem olur devâr 6. ve tanîn gibidür ve verem-i sekte-i hummâdan hâlî olmaz ve demevî sektede göz kızıl olur 7. ve balğamî nev'i ve gayrî 'alâmetleri ile ma'lûm olur muqaddem geçmiş tedbîrler dağı 8. her birinüñ üzerini şehâdet ider ve nişân olur her kimüñ ki ihtilâcî çok 9. ola ve andan sekteye düşse tîz helâk olur ve gâhî sektede kuvvet olmuş 10. kıyâs iderler ol vaktde gözinüñ kapağını döndüreler eger kuvvet olmuş ise 11. hadeqası görünmez olur ve eger dağı sekteye ise ya'nî sağ ise hadeqa zâhir olur 12. 'ilâc eger sekte kıan galebesinden ise faşd ve hacâmat husûşunda ihtilâf 13. etmişlerdür ammâ faşd olınmağ evvelidür te'hûr haţâdur ve

eger faşd olunmuş bulunursa 14. bārī [...] tā kademie varınca bağlayalar ve etrafını ovalar ve sirke ve gül yağını başı 15. üstine koyalar andan sonra ma'kūl hukneler tedbirin ideler ki bākī māddeşi 16. dimāğdan aşağıya çeke ve çün sekte açıla laṭīf tedbire şuğl idüp ve rakīk 17. keşkâblar ve cullâblar virüp ve tedricle çil ve süglün⁹ ve durrâc ve yabânî av 18. kuşları etleri vireler ve ol yerde kim balgām ola ve aṅla kan maḥlūṭ olup 19. ve ikisinün daḥı 'alâmetleri zâhir olur azıcık faşd ba'dehū kavî hukneler ve şiyâfla 20. olmak gerekdür ve şiyâfda çāvşîr ve uşak ve muḳl ve safrâviyye şahm-ı hanḫal ile gerek 21. ve tavuk kanadını yağ ile cerb idüp ve ayâric-i fayḫarâ büşürürüp boğazına 22. şokalar ki başdaki nesneleri kay' ile taşra birağa ve ruṭûbet ihrâc 23. ola ve sekte-i ğalîz ve bārid ve lezc balgām ola gerçi ümîdvārlik az olur ammâ 24. ṭabīb ümîdvār südde açmak ve dimāğı teshîn etmek ve ḥiddetlü 25. istifrağlar tedbirleri ve hukne-i ḥâddeler lâzımdur ve boyun ve arka muhrelerini 26. ıssı yağla ovalar ve dimāğı ve başı teshîn eyleyeler ve ustuhutūs 27. ma'cūnı ve şarâbı bu bâbda nâfi'dür ve kafânun burûdeti olduğı ve olmaduğı 28. zâhir ve dimāğ ki teshîn ola merbûṭ olan a'sâb daḥı teshîn 29. olup hiss-i hareket ma'lûm olur ve yine ḥiddetlü hukneler ki kuvvetine göre tedbir

35b

1. idüp istifrağlar olınsa ve dâ'im boyun muhreleri eskîl ve ferfiyün ve kuşt ve her dem behâr 2. didükleri biberiyye yağları gibi ıssı mizâclu yağlar ile yağlayalar ve rub' dirhem tiryâk-ı fârûkî ezüp 3. boğazına dökseler şavâbdur ve mâü'l-'asel ile şîr içürseler müfiddür ve me'âcinden tiryâk-ı 4. kebîr ve senceriyâ ve [...] vireler eger bunlar bulunmazsa [...] ve sekbînec yâḥūd 5. çünd-i bîdester her kanğısından ise yarım dirhem mîn mîn mâü'l-'asel ile ezüp boğazına 6. dökeler ve burnına münâsib yağlar su'ut ideler ve eger teşennüc olmaya ve bir kaç gün 7. geçmiş ola ḥammâmdan men' etmeyeler veistirḥâsı var mıdır göreler ve ta'âmını noḥūd-âb 8. ve üzerine azıcık dârcını eküp vireler ve serçe ve gögercin yavrularıyla 9. noḥūd-âb bişüreler ve torak otı katarlar ve cümle ta'âmlarına dârcını 10. ve safrâ ve azıcık kişnîz-i yâbis zamm

⁹ [سكولون]

ideler ve şeker ve kişnîz ve şeker-i bādem ile gāhî yemek 11. nāfi'dür ve bunlardan sonra eger müşhil ve eger hıkneler ki lâzım gele ve kuvvet dahı 12. müsā'ade ide devāları ve müşhilāt ve hıkneleri dahı [...] ideler ve sonraki 13. müşhilātda habb-ı ferfiyūn ile olmak şavābdur ve başına naṭūl ve burnına su'ūt-ı 14. ferfiyūn olmak münāsibdür ve sā'ir ıssı mizāclu kuşt ve 'unşul ve biberiyye yağları bārid 15. bārid 'illetlere muvāfiğdur ve misk ve 'anber ve 'ūd ve lāden ve kündüs tozun burna çekeler 16. ve bunlardan şemāme ve destenbūlar ideler ve çörek otı ve kıranfil dahı şemāmelere 17. zamm olınsa münāsibdür ammā istifrāğlardan evvel zımādlar ve naṭūl ve su'ūtāt 18. Olmaz [...] istifrāğ gerekdür ve eger mādde-i demevî olup ve vakti ile faşd 19. olınmış ise yā ṭabīb teşhîş etmeyüp yāhūd āhar vechle te'hîr olındı 20. ise soñradan olsun bārī faşd olınmak gerekdür ve kıan 'alāmetleri oldur ki 21. tamarları āşkāre memlū olup ve belki burundan kıan zāhir olmak dahı cā'iz ola 22. yāhūd geñizden balğam ile kıan bile gele ve diş diplerinden dahı kıan zāhir ola ve yüzde 23. ve gözde humret ola ol zamān te'hîr etmeyüp iki kīfāl tamarlarından faşd ve iki 24. ve [...] ki şah tamarlardur ve hacāmat ideler ba'dehū burnından dahı faşd olına 25. demişler ve girü hıkne-i mutavassıta ile ṭab'ı telyîn idüp ve faşddan sonra 26. eger hıkne ve eger müşhildür ve kavî virmeyeler ki marîz-ı za'f tārî olmaya ve gāhî 27. sekte süddesinden halāş olduğda sonra felc ve lağve 'illeti zuhūr ider ve mādde 28. az ise lağve ve çok ise felc olur huşūşā 'illet-i demden ola ve eger sekte 29. darbeden ve saķatdan ise eger baş kemügi yarılup verem 'arîz olmağdan

36a

1. olmağdan olur aña göre yine faşd olınap 'ilācların darb ve saķat bābında zıkr eyledüğimiz 2. 'ilācları ideler ve sekteye ferfiyūn yağı demiş idük sıfatını zıkr idelim dühn-i ferfiyūn 3. bir menn süd yarım menn yağ bir yere kıatup ve ağızın kıapayup gāyet nerm āteş ile kıaynadup 4. şu gidüp yağ kıala andan kuşt ve 'ākırķarhā ve çünd-i bīdester her birinden üçer dirhem 5. ve çāvşîr ve ferfiyūn her birinden beş mişķāl cümle eyü ezeler ve yağ ıssı iken içine bırağalar 6. ve azıcık belesān yağı zamm olınsa münāsibdür belesān olmazsa turb yağı 7. gerçe za'ıfdür ammā bedel olur dühnü'l-ķuşt adķır übhel ve rāsen ve vec her birinden 8. on dirhem kıuşt otuz

dirhem sünbül on dirhem cümle bir menn şuda kaynadup 9. tā şu humret bağlaya ve süzüp on istār zeyt yağını bu şuya birağup 10. kaynadup ve şu gidüp yağ kala ve üç dirhem çünd-i bīdester ve bir mişkāl 11. ferfiyūn birağup su'ūtāta azıcık isti'māl olına dühn-i eskīl elli dirhem ata şoganı 12. bir menn zeyt içinde kaynadup ve azıcık 'ākırkarhā ve çünd-i bīdester ve hardal 13. ve kuşt ve ferfiyūn ve misk koyalar naṭūl ki arka muhrelere ve baş üzerine dökeler 14. şīḥ ve toraḥ otı ve merzencūş ve sa'ter ve tūrunc yaprağı ve iklīlū'l-melik veyā buna 15. ve yabān yarpuzı ve sezāb ve ḥāşā cümle şuda kaynadup ve dimāğı teshīn 16. içün ve başı ardını ya'nī eñsesini āteş ile kızdurup ve ba'dehū ve bu şudan 17. naṭūldan soñra bir bez içine hardal ve azıcık çünd-i bīdester ve sirke ve karanfil [...] 18. buvvā ve besbāse ve cevz-i buvvā bunları döğüp hırka içine başı üstine koyalar su'ūt 19. bu bābda nāfi'dür turna ödini merzencūş yāḥūd sezāb şuyuyla ezüp 20. Burnı içine tamzuralar ve eger çünd-i bīdester māū 'l-'asel ile ḥall idüp tamzur 21. salar daḥı nāfi'dür ve çünd-i bīdester koklamak daḥı nāfi'dür ḥabb-ı ferfiyūn 22. sekbīnec ve uşak ve çāvşīr ve muḳl ve şabr ve çünd-i bīdester ve hezārisfend her birinden 23. iki dirhem ve şaḥm-ı ḥanḫal daḥı iki dirhem ve nısf ferfiyūn bir dirhem ḥabb ideler 24. bunuñ miqdār-ı isti'mālī bir dirhem yāḥūd bir mişkāldür ḥabb-ı [...] çünd-i bīdester 25. İki dirhem şaḥm-ı ḥanḫal daḥı [...] dirhem denk ferfiyūn bir denk ayāric-i 26. fayḫarā bir dirhem bu cümle bir şerbet olur Muḥammed bin Zekerıyyā ḳavlı üzere ḥiltīt 27. Sekte ve fālice ve laḳveye ḳatı nāfi'dür ki aña naẓīr olmayup bedeni pāk idüp 28. aḥlātı eridür ve nāfi' ve ḥummā getirür şabāḥ aḥşam bakla ḳadar şarāb içinde 29. yāḥūd māū 'l-'asel içinde ḥall idüp vireler ve zinhār bu maḳūle 'ilācları

36b

1. istifrāğlardan evvel etmeyeler istifrāğ soñında ideler ve yağlardan her ḳanğısı ḳavīdür 2. soñra ideler muḳaddemā sezāb ve süsen ve mī'a yağları mülāyimdür bunlardan idüp 3. ba'dehū ḳuvvetlü yağlar ideler ve bu 'illetde ḳaçan ki [...] ya'nī 'aḳlı gele yigirmi dört 4. gün bu tedbīrlerden ki su'ūt ve naṭūl ve ferfiyūn yağı sürmek gibi ve zıkr 5. eyledüğimiz 'ilāclardan her hafta bir şerbet yāḥūd haftada iki ḥuḳne ideler 6. Ve bāḳī 'ilāc-ı fālic 'ilācın ideler ki fālicde inşā' Allāhu ta'ālā zıkr

ideriz 7. hiddetlü hıkkne sıfatı şahm-ı hanzal ve ince kanṭuriyūn ve nānhūvāh ve torak otı ve hulbe 8. ve sezāb ve andan her birinden bir avuç sekbīnec iki dirhem büre-i ermenī yedi 9. dirhem ve acı bādem yağı on dirhem ‘asel oniki dirhem sığır ödi iki dirhem ‘ādet 10. üzere hıkkne tertīb ideler hıkkne āḥar şahm-ı hanzal ve buḥūr-ı meryem ve içine kanṭuriyūn 11. ve ḥarbak-ı siyāh her birinden bir avuç varaḳı ola biriciḳ menn şu içinde ṭabḥ olunup 12. tā ki nısf ḳala andan süzüp ve ol sudan on estār hıkkne ideler 13. ve eger hıkkne taşra bıraḡursa bir def‘a daḥı hıkkne ideler ki vāfir ruṭūbet ḳıḳara 14. ve nāfi‘ola ve bu ‘illet içün iḥtişār üzere tezekiretü’s-Süveydīyye ḳavlī üzere 15. müfredāt zıkr idelim kündüs ‘atūs ve nafūḥ ve ṭabḥı ile ḡargara etmek nāfi‘dür 16. ḥarbak-ı ebyaḡ dā’im ḳoḳlayalar misk dā’im ḳoḳlamak nāfi‘dür şūniz içmek ve ve şemm etmek 17. ve zımād etmek ve döküp ḳoḳlamak müfiddür ḥardal yemek ve ferencmüşk şuyıyla 18. başa zımād ve naṭūl etmek ve yaḡını su‘ūt idüp ve eṭrāfın bunuñla yaḡlamak 19. muvāfiḳdur sünbül-i hindī içmek bu bābda ḳatı nāfi‘dür usḳulūfenderiyūn bādām yağıyla 20. su‘ūt olına cevz-i buvvā dā’im aḡızda ṭutmaḳ müfiddür kebābe dā’im aḡızda bir iki dāne 21. sin ṭutmaḳ laḳveye ve dil aḡırlıḡına daḥı nāfi‘dür [...] bādām yağıyla su‘ūt 22. etmek ve şemm etmek müfiddür fūdenc yarpuz envā‘ınuñ şuyını başa naṭūl 23. etmek ve zeyt ile ḳolların ve ellerin yaḡlamak muvāfiḳdur kibrit yağıyla yaḡlamak ve bir ḳatre 24. sin ḳuṭūr ve su‘ūt etmek münāsibdür maṣṭakī ṭabḥını enḳardiyā ya’nī belādur 25. ma‘cūnı ile yemek nāfi‘dür ‘āḳırḳarḥā bundan azıcıḳ su‘ūt etmek 26. ve ‘atse idüp ṭabḥın ḡargara etmek fā’ide ider tiryāḳ-ı fārūḳdan yarım 27. dirhem ‘illet evvelinde ve āḥarında yemek lāzımdur ve mercimeḳ ḳadarın kerefis şuyıyla 28. buruna su‘ūt ve başa ṭılā olınsa muvāfiḳdur ḥarşef kenger-i būstānī 29. derler zeyt ile bişürdüp dā’im yemek [...] bişürüp başa ve ṭılā ve zımād

37a

1. ve şamḡını yemek müfiddür ‘asel kekik balı ve şerbeti ve ḳaranfil ḡubārı ile başına zımād ve ṭılā 2. etmek müfiddür uṣṭuḥuṭūs ḳarabaş ma‘cūnı ve şarābı ḡāyet ‘illet-i dimāḡiyye nāfi‘dür 3. muḳl-ı azraḳ ferfiyūn ve sekbīnec ve uşak ve ḳāvşīr ve şabr ve cünd-i bīdester ve ḥarmel ve hanzal 4. her birinden ikişer dirhem ma‘cūn

idüp bunun mikdârı buçuk dirhemdür gâliye şemm 5. Etmek müfiddür hamâm gögercin yavrusın yemek ve nefesin burnına tutmak 6. muvâfıkdur ve mi‘de üzerine maştakî ve kunnâs ve karanfil ve bal mûmı ve bân yağı 7. karışdurup yakı olınsa a‘şâbına kuvvet virüp ve başı dağı teshîn 8. ider otuzbeşinci bâb fâlic beyânındadır 9. bu ‘illete fâlic ‘illeti derler bir taraf el ve ayak tutmaz olur Fâriside nîm tem derler 10. ve sūsit-i beden ve Rūmlar impiliya 11. derler bu ‘illet şöyle olur ki dimāğdan mādde nāzil olup a‘zâdan bir taraf 12. tutmaz ve ‘amelden dağı kalur ve fâlic demek muṭlaḳ bedenün nişfindan istirḫā 13. ‘arız olına derler gerekse bu nişf istirḫāda baş ve boyun bile olsun gerekse 14. olmasun zīrā ‘illet-i felc gāhī başuñ kafâsından bütün bedenün nişfindan 15. olur ve gāhī baş ve boyun sālīm olur ki başdan mādde nāzil olmağla sālīm kalur 16. ammā gāhī bedenün iki nişfi ve beden bile meflūc olur ve cümle beden hareket 17. etmezse ol vakt ‘illet-i felce hüküm olmaz sekte hüküm olur zīrā felc aña derler a‘zâ-yı 18. sālīmden ba‘zı tarafı felc olına ve eger cümle beden felc gibi olup ve beyḥut olursa sekte 19. olmuş olur ve gāhī bir parmak veyāḥūd bir kol fâlic olur sâ‘ir endāmlar sālīm 20. olur ve bu ‘illetün sebep-i küllī iki nev‘dür evvelkisi oldur ki rūḥ ḥāsse 21. nūñ ve muḥarrikenün kuvveti a‘şāb ve sâ‘ir ‘ādale ki anuñ altıdur ol südde 22. Sebebiyle yol bulup geçemez ikinci oldur ki südde olmayınca bu iki kuvvet 23. ki zıkr idek gerçe geçüd yol bulur ammā ba‘zı endāmlar ol iki kuvvetün 24. itā‘atine muṭī‘ olamaz ve ḳabūl dağı idemez varup mizāc-ı fâsid olur 25. ve fesād-ı mizācuñ sebebi dört nesneden ḥālī degildür meşelâ yā ḥarâret 26. yā burūdet veyā ruṭūbet veyā yubūsetdür ammā ḥarâret ḥissi men‘ etmez 27. zīrā ḥummā-yı dıḳ şāḥibinün görürüz ki hemîşe ḥarâreti cümle endāmlar üstine 28. mesūli iken ḥiss bâṭıl olmaz ve her-bār bârid ve raṭb aḥlāṭ şāḥiḥ mizācı men‘ 29. idicidür zīrā bârid ve maḳūlesinün mizācı rūḥ-ı ḥassāse mizācuñ

37b

1. zıddıdur ve gevher-i luṭfî keşif idicidür ve her-bār ki fâlic sebebi yalıñuz burūdet ola 2. eger bir mevzi‘e düşer ve ‘ilacı sehl olur meşelâ zımādlar ve ḥarr yağlar ile zā‘il olur 3. ve ba‘zı fâlicün sebebi ki bedenün bir nişfindan veyā ekşer endāmlara düşe ma‘lūm 4. oldugı südde mecrā-ı rūḥ ve demdür ve ba‘zılar demişler ki a‘şābuñ

ba'zı 5. sı ezülüp kesele ve ba'zılar dağı fâlic gâhî bir gâzabdan yâ bir 'azîm-i havfdan 6. veyâ bir lezzetlü cüzden dağı olur demişler bu hâlde ekşer gâşy vâki' ola 7. gelmişdür gâşy hâlinde mādde nâzil olsa ve felc olsa 'aceb degildür 8. ve gâhî aylarca ve yıllarca kûlenc 'illeti çeküp kûlencî zâ'il olduğu gibi fâlic 9. 'illeti zühür ider derler zîrâ kûlencde olan ahlât gâlib olmak idi 10. bedene def' idici kûlenc zâ'il fâlic zâhir oldu zîrâ mādde-i beden menfez 11. lerinde yol bulamayup ve gâlib olmağla ve 'arak ve gayrî idrâr çıkamayup 12. mecrâ-ı bedeni sedd eyleyüp fâlic vâki' oldu ve ekşer fâlic 'illeti beşinci 13. ve altıncı iklimde çok vâki' olur zîrâ ruṭubet ve burûdet o eḳālîmde 14. çok olur huşûşâ İstânbûl'da katı çok olur zîrâ bârid ve raṭb 15. meyvelere ve kavun ve karpuz ve kar ve buz ziyâde mâ'illerdür ve fâlic 'illeti bahâr 16. faşlından güz faşlında ol sebeble dağı ziyâde vâki' olur ve eger felcûñ 17. māddesi burûdet ve ruṭubet sebebi ile olmazsa sâ'il vakıtlarda dağı vâki' 18. olur ki vakıtlarda hılt-ı lezc u gâlib cem' olup ve taḥammül idemeyüp nâzil 19. olur ve gâhî olur ki 'illet-i şar' ve 'avratlarda 'illet-i ihtinâk-ı raḥm fâlice 20. intikâl ider buhrânı intikâl etmek sebebi ile fâlice intikâl ider ve gâhî 21. felc 'aşab üzilmesi ve kesilmesi sebebiyle dağı olur anuñcün bilmek gerekdür ki 22. felcûñ kangı nev'idür ve ekşer 'aşab olması ve kesilmesi ola ve 'aşab dağı içerüde 23. olanuñ 'alâmeti oldur ki 'uḫv bir uğurdan set olur ve zaḥmı ve aña 24. mânend sebep ve 'illeti ve düşmesi andan ola 'ilâc kabûl etmez ve 'ilâc 25. kabûl idenler ol nev' fâlicdür ki mādde yâ bir verem-i hârryâ bârid ve raṭb olup 26. [...] ki a'sâba döñülmüşdür a'sâbuñ [...] veyâḥûd üzilmesi 27. vâki' ola ve veca' dağı ola envâ' 'ilâc kabûl ideceğine şehâdet ider 28. ve her-bâr ma'lûmı olur ki bir veca'dan yâ ḥummâ mişillü ve ḥazer maḳûlesinde âheste 29. veca'lardan ḥâlî olmaya bu takrîr eyledüğimiz 'ilâca şâhidlerdür ve sekte ve şar'dan

38a

1. ve şar'dan ve aña beñzer 'illetlerden soñra vâki' i olan felc 'illeti ki zâhir ola şahîḥ 2. felc idügi ma'lûm olur ve ol 'illetler aña şâhid olur ve 'illet sü'ü'l-mizâcda 3. ki bârid yâḥûd sâde raṭb ola ḥârr mizâclu devâlar aña hoş gelür ve nef'-i 4. fevrî zâhir olur ve dâ'im meflûcuñ nabzı baṭî' ve za'îf ve mutefâvit 5. olur ve bevlî ekşer

evkâtda ebyaz olur ammâ kıvıl dahlı olmak az vâkı' 6. olur bunun esbâbı beş nev'dür biri ciger za'îfidür ki her 'uzvun hisşesine 7. andan olan kanı şâniye münâsib takşım idemez ikinci ol tamarlar ki bögrekûn 8. muttaşıldür za'îflikdan şuyı kıandan cudâ idemez üçinci bögrek za'îf 9. lıgıdur ki ol kıadar kan ki şı ile aña irişür kendü naşbini ve kendüye lâzım 10. kıadarını alıkoyamaz dördünci kendüye bir ziyâde veca' 'arız olmış ola 11. beşinci verem olmış ola ve gâhî vâkı' olur ki meflûcuñ bir tarafı âteş 12. gibi yanar ve bir tarafı buz gibi şovukdur ve göreler ki yevmen feyevmen ol 'uzv 13. fâlic ki her kıanda ise [...] rengine ve şeklinde ola ve aña lâ 14. ğarlık ermege ya'nî ol tarafda huzâl vâkı' olmaya 'ilâcî âsân ola ki ol 15. ba'zı mâddeden olduğı nişândur ammâ bu yevmen feyevmen ol 'uzv yâhûd 16. kol veyâhûd barmağ lâğar ola ve yerine gelmeye 'ilâcî gücdür ve ma'lûm olur ki 17. a'sâbdan üzilmiş ve keselmiş nesne vardır ve eger ol üzilmiş 'aşab sehl 18. ise ol lâğar olan taraf günden güne yerine gelmege başlar ve eger [...] 19. nesne büyük ise yâhûd büzülmek gibi teşennüc ile ise ol tarafuñ 20. 'uzv lâğarı degme hâlde yerine gelmez bunlar bilinmek gerek ki 'ilâc o âsân 21. ola 'ilâcî bu 'illetde 'ilâcda ihtilâf vardır meşelâ bu 'illetde on 22. dört gün te'hîr olup 'ilâca meşğûl olmamak gerekdür andan şoñra 23. kıavî 'ilâcla te'kayyud olına derler ve kol âhar üzere yedi gün 'ilâca 24. te'hîr olına demişler ammâ ehl-i tecrîbe dir ki çünki nâzil olacak mâdde 25. cümle inüp zâhir ola belâ te'hîr 'ilâc ideler ve 'l-hâşıl 'illet-i kıavî ile 26. bir kaç gün te'hîr olınca rub' dirhem tiryâğ-ı fârûğ virüp dimâğı 27. kıavî ideler andan şoñra hiddetlü hıkneler münâsibdür ve ğalîzi laţîf 28. idici şerbetler ki kıavî olmaya meşelâ mâ'ü'l-uşûl gibi ve zûfâ-yı yâbis 29. ve 'unşul-ı sikencübîn ve azıcık meşrûdîüşı râzyâne ile şuyıyla vireler

38b

1. ve kişnīc şuları ve ustūhūtūs şarābı ma‘cūnı daḥı münāsibdür ve müshillerden 2. daḥı virilmek gerekdür meşelā ayāric-i fayḳarā daḥı virile ve şahm-ı ḥanzal ve azıcık 3. ġārīkūn i‘lādur ḥuṣūṣā mādede balġam eşeri hiss etmiş olalar ve 4. ve ġidāsın biryān ve yābis etmek gerekdür serçe ve süġlün ve turrāc ve çil 5. ve genc tavuk etleri ki cümle dimāġ ‘illetlerinde çok yerde zıkr olunmuşdur 6. etlerden vireler ve biryān ve kebāb ideler ve tuzı daḥı az ola ve az yiyeler 7. ve iştihā gelmeyince yemeyeler ve bu ‘illetlerde şuya şabr etmek ġāyet lāzımdur 8. ve şu yerine māü’l-‘asel veyāḥūd kişnīz-i yābis şuyı vireler ve bu ‘illetde 9. şarāb içmekden yine şu içmek yekdür zīrā şarāb mādde-i işġā şu‘ūbet ile 10. andurur ve her-bār ‘ādetidür ki mi‘dede ekşi olup fāsīd olup sirke 11. olur ol cihetle a‘şāba daḥı çok zarar ider ve eger vakt ve faşl 12. ve sinn ve kuvvet müsā‘ade iderse ve belki kandan eşer-i hiss ideler 13. aşlā te’ḥīr etmeyüp belki ‘ilāc ibtidālarında faşd ideler zīrā cümle ḳan 14. aḥlātuñ mürekkebidür ve istifrāġ küllidür faşd olunmaġla fi ‘l-hāl mādde 15. eksilüp ḥiffet ḥāşıl olur ve eger mādde-i şarf balġamīden ise meşiri 16. māü’l-‘aselde ezüp vireler yā şīṣā yā senceriyāya yāḥūd enḳardiyādan 17. faşdan evvel bir şerbetlik vireler ve bir sā‘at geçdükrden soñra faşd ideler 18. ammā zıkr olunduġı üzere sinn ve vakt ve kuvvet ve faşl müsā‘adesi olmayup 19. yā āḥar cihetiyle faşdı men‘ ider ḥāl var ise ḥabb-ı müntin ḥabb-ı ferfiyūn 20. ve ḥabb-ı şayṭaracgibiler ile istifrāġ ideler ve turb toḥmı aḳ ḥarbaḳ gibiler ile 21. ḳay’ itdüreler ve yine bunlardan soñra tiryāḳ ve meşir gibiler vireler ve tiryāḳ ve 22. virildükde evvel bir denk virüp tederruc ile bir dirheme deġin arturalar 23. yedüreler ve yine tederruc ile bir denke deġin tenzīl itdürdeler ve eger tiryāḳ 24. ve āḥar zıkr olınan ma‘cūnlardan ele girmezse baḳla miḳdārı çāvşīr ve 25. veyāḥūd sekbīnec alup māü’l-‘asel içinde ezüp vireler ve ba‘zılar 26. derler ki her gün bir mişḳāl ayāric-i fayḳarā ve nışf mişḳāl fülful ḳarışdurup 27. ‘asel ile virile ki mi‘desinde eñlene demişler ve her gice rub‘ dirhem fülful 28. cünd-i bīdester isti‘māl idüp andan yatalar demişler ve ‘illet-i felcde 29. her hafta [...] ile bir def‘a istifrāġ lāzımdur ve her gün hermes ile

39a

1. hermes ile cevāşīr-i belādur vireler ve dūhn-i kusta ile a'şābını teshīn ideler ve bu
 2. ve bu 'illet için gāyet muvāfiq ḥabb vardır ḥabb muvāfiq şahm-ı hanzal ve şabr
 3. ve şabr her birinden on dirhem ferfiyūn beş dirhem [m]uql on dirhem 'ādet üzere
 4. ḥabb idüp ibtidādan on iki kīrāt vireler ba'dehū bir hafta ārām 5. idüp ikinci
 def'ada on sekiz kīrāt virüp yine bir hafta ārām 6. idüp üçüncü def'ada yigirmi dört
 kīrāt virüp yine bir hafta ārām 7. idüp dördüncü def'ada otuz kīrāt vireler ve fālic
 sāhibine ḥarāret 8. getürüp teshīn-i beden etmek için i'lā ma'cūn budur şıfat-ı
 ma'cūn 9. zencebīl ve 'ākırkarḥā ve vec her birinden on dirhem ve ferfiyūn üç
 dirhem muql 10. on dirhem siyāh helile ve emlec her birinden on beş dirhem 'asel-i
 belādu[r] yigirmi 11. dirhem ve on dirhem cevz yağıyla ovup ve 'asel ile ma'cūn
 idüp fālic 12. ve ra'se ve laḳve aşḥābına bir dirhem vireler ādemina ve kuvvetine
 göre bir mişkāl 13. degin cā'izdür ve bu 'illet için ḥabb-ı ferfiyūn ve ḥabb-ı
 şaytarac nāfi'dür 14. ve yağlardan kusta yağı ve sezāb ve ferfiyūn ve süsen yağları ile
 15. ovalar ve süsen yağ.ını mūm-ı revḡan ideler nāfi'dür ve mā'ü'l-uşūl 16. gibiler
 daḥı nāfi'dür mā'ü'l-uşūl kebīr şıfatı budur kerefis ve rāzyāne köki kablarından 17.
 her birinden onar dirhem ve adḥır¹⁰ köki on dirhem ve taḡ cezeri yabān 18. havıcı
 derler kökinden yedi dirhem ola kerefis ve rāzyāne ve anīsūn 19. ve nānhūvāh ve
 şūnīz toḥmları ve küçük ḳantūriyūn ve zencebīl ve 'ākırkarḥā 20. her birinden üç
 dirhem ola kusta ve zerāvend-i müdevver her birinden dört 21. dirhem ola
 ḳurdumānā ve sezāb toḥmı ve şeytarac-ı hindī her birinden beş 22. dirhem ola ve
 cūnd-i bīdeste bir dirhem ola cūmlesin üç menn suyuyla ḳaynadup 23. bir menn
 ḳala her şabāḥ bundan otuz kırk dirhem miḳdārın azıcıḳ 24. bīdancīr yağı ile yāḥūd
 acı bādām yağıyla içeler ve gāhī olur ki 25. kendünden līnet ya'nī belā 'ilāc-ı ishāl
 vāḳi' olan kimesne 26. lerde bu 'illet zā'il olur derler ve gāhī fālic yüzde ve
 ḥancerede 27. ve lisānda mi'ā-i müstaḳīmde ve meşānede ve maḳ'adda daḥı olur 28.

¹⁰ [ادأخر]

lisānda ve hancerede olanlara ağızda cevz-i buvvā ve kebābe ve kākule tutup 29. ve gāhī hardal şuyıyla gargara ide ve cünd-i bīdester ve sekbīnec tılalar

39b

1. tılalar ideler ve dil altında olan tāmardan azıcık faşd olınsa şavābdur ve em‘ā 2. ve meşāne ve maḳ‘ad felcinüñ ‘alāmeti bī-iḥtiyār bevl ve biraz çıkmaktadır ve gāhī bunda 3. kavī vaḳ‘a bātil olur anuñ ‘ilāc ḥuḳne etmektür meşelā içinde sezāb 4. ve kıssā‘ü’l-ḥimār yağından ola ve cünd-i bīdester ve çāvşir ve [...] ola ve ve bu ya 5. ğından kaḏīb delüğine daḥı daḥı tāmzurmak nāfi‘dür ḥāyelerine ve buṭlarına tılā etmek 6. muvāfiḳdur ve bu ‘illetde ḥanḫal şuyına ve kükürdlü ma‘den şularına ya‘nī ılıcalar 7. şuyına oturmak münāsibdür ve eger bī-iḥtiyār biraz taşra çıkarsa māzū 8. ve serv kozağı ve gülnār ve aña mānend nesneler şuyından ḥuḳneler ideler 9. ve ‘illet-i felc kılenc şöñinda vāḳi‘ olursa süsen ve nārdīn ve cevz-i hindī 10. yağlarından yemek ve tılā etmek nāfi‘dür ve eger ‘illet buz ve kar ve şovuk 11. şuları çok içmekden olup yāḥūd meflūc iken bu maḳūle şular 12. ıztırāb virse ḥammāma girmek ve derlemek gerektür bu bābda her-bār ruṭūbet 13. virici meyvelerden alma ve emrūd ve enār ve üzüm tāzesi ve kavun ve karpuz 14. ve‘l-ḥāşıl a‘şāba ruṭūbet ve burūdet virici cümle eğdiyeden ictināb 15. gerektür ammā kebāb ve kavurmaların kızıl etden dārçinī ile ve noḥūd ile cevz 16. yāḥūd zeyt-i infāk ile bişmiş ola nāfi‘dür ve dārçin ve kemmūn eksik 17. etmeye ve üzüm ve encīr kurusu ve fustuk ve fānīd şeker ve cevz içi ve ḥabbet 18. ü’l-ḥazrā ve buṭm ve culgūze ve engübīn ve cevz-i hindī içini ve dārçin ve 19. ve ‘asel ile ma‘cūn idüp vireler ve bu ma‘cūna azıcık fülful ve zencebīl 20. ve dār-ı fülful katup ta‘āmdan iki sāt muḳaddem bir miḳdār virüp 21. ve üzerine māü’l-‘asel vireler ve bu ‘illetler ekser iḥtiyār ādemlere çok vāḳi‘ 22. olur ḥuşūşā bārid ve raṭb mizāclu vilāyetlerde ola müberriḏāt 23. ve mürettibātdan ḥazer idüp ve meshūn ve ḥarāretlü eğdiye me‘ācūn 24. mükeyyif olmayanlardan tenāvul ideler ve bu ‘illet için iḥtişār üzere tezekiret 25. ü’s-Süveyḏiyye kavli üzere müfredāt zıkr idelim fülful-i ebyaz [...] adḥır çiçegini 26. içmek nāfi‘dür behmen-i ebyaz [...] emlec envā‘ınuñ cümlesi ve ma‘cūnları gāyet 27. muvāfiḳdur āzeryūn yaprağı ve kökinüñ ṭabḥını içmek

muvāfıkdur mummyā 28. bir kīrātını merzencūş şuyıyla su‘ūt etmek fā‘ide ider ve kezālik bir hābbesin 29. bir denk miqdārı zanbağ ve bādām yağıyla isti‘māl ve su‘ūt etmek katı

40a

1. etmek katı münāsibdür erneb tavşan tüyini yakup ‘asel ile la‘ūk etmek nāfi‘dür 2. lebenü’l-belesān nışf mişkālın içmek müfiddür ‘ākırkarhā yemek ve şuyını zeyt ile 3. mürevviḥ etmek ve māü’l-‘asel ile gārgara ve ḥinnā ile taban altına yakı etmek müfiddür 4. cünd-i dester [...] ve [...]dühn-i belesān ile tılā etmek fā‘ide ider naft-ı 5. ebyaz azıcık içmek [...] çıktuktan sonra sürünmek münāsibdür 6. ḥabbu’l-kuṭn çekirdegi içini yiyeler ve içeler buṭm yemişini yemek ve yağıyla sürünmek 7. nāfi‘dür sezāb şemm etmek ve yemek ve şuyını otuz kerre māü’l-‘aselile içmek 8. katı müfiddür zencebīl şeker ile sufūfı ve mürebbāsı muvāfıkdur dār-ı fülful ‘asel ile 9. durūnc ‘asel ile [...] ile ve cüvārişi daḥı nāfi‘dür zūfā-yı yābis 10. kezālik içmek fāşerā buña keremetu’l-beyzā derler kökinden bir mişkāl şarāb ile 11. içmek müfiddür saḥānkūr balığı etini yemek müfiddür şūmu’l-berrī şūmu’l-ḥayye 12. derler bundan yemek ve ta‘āmına katmak nāfi‘dür şūm sarımsak yemek ‘illet ibtidā 13. sinda nāfi‘dür gār defne ḥabbını kurı üzüm ile ma‘cūn etmek ve 14. yağını tılā etmek müfiddür 15. otuz altıncı bāb ḥazer beyānındandır 16. ḥazer ‘illeti beden veyāḥūd bedenden ba‘zı yeri uyuşmağa derler ve ‘avām bu ‘illete 17. filān yeri uyudı derler ve Fārisīde enbusīdin ten derler ve ḥufteg-i 18. endām daḥı derler ve Efrençiler pīrālīyā ve ustūpurī daḥı derler ve Rūmlar 19. perālīsī derler ve nargi daḥı derler bu ‘illet lems ve ḥiss bāṭıl olmaḥdır ki 20. bir nesneye yapışmağa kādir olmaya zīrā mādde ḥiss ve lems ve ḥareket āletlerine 21. düşer ve ol endāmuñ ḥiss ve lemsi bāṭıl olması ikiden ḥālī degildür 22. yā nākış olur yāḥūd muṭlak bāṭıl olur ve ḥareket daḥı kendünün 23. evvelki ḥālinden döner ve cā‘izdür ki ḥiss menfezinün maḥalleri bağlana 24. ve mümkün olur ki ḥareket menfezleri daḥı bağlana zīrā ḥiss āletleri ‘aşabları 25. başka ve ḥareket āletleri ve ‘aşabları başkadur ve bu yumşak ‘illetlerün 26. sebebi yedi nev‘dür biri burūdet ifrātla bir ‘uzva ayırıp ve ol 27. [...] mizācın fāsīd ider ve ikinci muḥaddir ba‘zı dārūnı ziyāde yeyüp 28. ve ol dārūlarıña

rūhı ğalīz ve za‘īf ider anuñ hāşşasıyla olmuş 29. ola afyon ve za‘ferān ve ğayrī muḥaddirler gibi ve üçinci ba‘zı ‘akreb

40b

1. ve ğayrī zehrāk ḥayvānlar ıştırıp zehrīnūñ mizācī bāridliğinden ola nite ki 2. ‘akreb şokmış kişi kendūñ çıplak bedeni üzere yağmur ve tolu yağmış 3. kıyās ider ol taḳdīrce ol ḥayvānuñ zehrāk zahmı ola hiss‘aşablarınuñ 4. altı üzere düşüp ol [...] mizācın fāsīd ide dördünci bir ‘aşab ki 5. şıķılmış yāḥūd yorılmış ola ki gūyā ayağı üzerine bir kimesne oturur gibi ola ki 6. ḳalkmak murād ise ayağı uyuşup veyāḥūd ol mevzi‘ī yaralanmış ola 7. beşinci ra‘āda nām-ı balıķ vardır hāşşası oldur ki her kim yapışsa eli 8. eli uyuşur ğarābet bundadır ki balıķcı ağına düşse balıķcınuñ eli uyuşur 9. altıncı yābis mizāclu kişi ḥarāretlū dārū ise ekşer yā yābis mizāca irişdügi 10. gibi a‘şāb uçlarını ya‘nī elinūñ ve gāhī ayaklarını uçlarını uyuşdurur 11. ve ba‘zı maḥalde ol ḥazer yukarı endāma çıkar ve ol āḥer endāmı bile uyuşdurur 12. ve gāhī ḥiddetlū ḥummālarda ve ğayrīde yubūset taḥlīlinūñ sebebi ile daḥı olur 13. yedinci nev‘i oldur ki mevt ḥāllerinde ve aña ḳarīb zamānda ḳuvvet ḥayvānına 14. za‘īf ḳalmağla hiss nāķış veyā bātıl olur ve za‘īf olup ğaşy iktizā 15. iderse ol vakt hiss ve ḥareket āletleri bātıl olur ve bu ‘illetūñ ba‘zı 16. ‘alāmeti vardır meşelā her-gāḥ ḥazer vāķi‘ ola ve imtilādan olup mādde 17. daḥı dimāğdan ola ol vakt bedenūñ hiss ve ḥareketi bātıl olursa 18. ol gün Allāhu a‘lem helāk olur ve eger bir āḥer sebep ile nūḥā‘ içinde mādde 19. zuḥūr idüp ya‘nī dimāğa ulaşan murdār ilige kökinden daḥı işābet 20. ide hiss ve ḥareket noķşanı endāzesince olup ve ol taḳdīrce ol ki 21. cümle bedende yāḥūd beden nışında zuḥūra gelüp yüz endāmları hiss-i 22. Selāmet olur ve gāhī derd-i boyun ve arka muhrelerinin bir muhresinden taşra 23. çıkup a‘şābuñ muttaşıl olan ḥurde āletlerinden bir raķīķine işābet idüp 24. her ḳanğı ‘ūzvūñ āleti ise ḥazer ol maḥalde zuḥūr ider ve her ḥazerūñ 25. sebebi balğam ile veyā balğamī ahlātla ola ve belki lāzım ola fālīce döner 26. ve nādir aķan ğalebesinden daḥı olur ve‘l-hāşıl ḥazer ‘illettinūñ çok çok 27. vāķi‘ olması ‘alāmet-i redīeden yā sekte yā fālīc yā şar‘ yā teşennüc muḳaddime 28. sidür

ve bir ‘üzvda hāzer gelse istifrāğ ile zā’il olması ba‘iddür ve eger 29. hāzerdan sonra ve eger devār zuhūr iderse havf vardur ki sekteye döne ve gāhī

41a

1. ve gāhī olur ki zātü’l-cenb ve zātü’r-riyye sersām-ı bārid hāzera ve istirhāya intikāl ider 2. imdi hāzer ‘illeti ekşer gālīz kan galebesinden ise kan ‘alāmetleri zāhir olup 3. tamarlar tolu olur ve ziyāde uykusı gelür kan galebesinden olan hāzera ‘ilāc evvel 4. faşid ideler ve muḥarrik dem olan gıdālardan ol günden kendüni men’ ideler ve eger balgamī 5. ‘alāmetler ki zikr olınmışdur var ise fālic ve ra’şe ‘ilācların ideler ve yubūset 6. ‘alāmeti var ise ruṭūbet getürmek gerekdür ki ḥummā-yı dık ‘ilācın ideler ve ekşer 7. zikr olunduğı üzere a‘şābın muttaşıl olan rakīk şāhlarına mādde münāsib 8. olmuş ise ol maḥalūn ‘ilācı gerekdür ve ḥarāret virici dārūlar ile istifrāğ 9. itdürüp perhīz dahı bir hoşca gözedeler ve ol maḥallere kuşt yağları gibiler 10. sürüp a‘şābı teşhīn ideler ve fālic ve ra’şe bābına nazar idüp anuñ 11. ‘ilācın ideler ve bu ‘illet için ihtisār üzere müfredāt beyān idelim 12. ḥumuş-ı ebyağ ak noḥūduñ zımādı dühnü’l-kuşt tılā etmek ve kuşt ḥammāmda 13. māü’l-‘asel ile bir kaç katre virmek ve kuşt hindibā ve yağıyla maḥlūṭa yağlamak 14. müfiddür erneb tavşan eti muvāfiḳdur ferfiyūn bir dirhemini on dirhem zeyt ile 15. karışdurup yağlayalar ve azıcık ferfiyūn yağını dārçını ve şeker ile yemek nāfi’dür 16. seretān yengeç külini zeyt ile hāzera süreler merāretü’l-bakar sığır ödini rub’ dirhemini 17. bir dirhem yā iki dirhem şırlağān ile içüreler ırsā kök süsen köki ve eger yaprağın 18. ve eger çiçegidür hāzer için yemek ve içmek katı nāfi’dür ve şarābı dahı nāfi’dür 19. ve yağını [...] idüp mey’a ile maḥlūṭa sürseler müfiddür ‘ākırkarḥā 20. yemek ve şırlağān ile mūm-ı revğan idüp tılā etmek muvāfiḳdur sūrincān 21. [...] cünd-i bīdester bān yağı ile bir ḥabbesin içmek ve tılā etmek nāfi’dür sekbīnec 22. yemek ve kiremīd yağı ile tılā etmek münāsibdür laḥmü’l-kanāfiz kaplubāganuñ tāzesi ve tuzlusı 23. yemek nāfi’dür düldül kunfuz [...] derler ve oklu kirpi derler tāze eti ve tuzlu 24. sına yemek nāfi’dür behmen-i ebyağ ak behmen yemek nāfi’dür ḥamām gögercin ve eti ve nefsin 25. ‘illet üzerine ve ağıza tutmak fā’ide ider ḥardal yemek ve ḥinnā ile zımād etmek ve kıssā’ 26. ü’l-ḥimār yağı ile yağlamak nāfi’dür

ḥabb-ı ıstamḥikūn işbu ḥabb ile istifrāğ eylemek 27. katı lāzımdur ḫatrān azıcık içmek ve yağlamak münāsibdür mī'a-ı sâ'ile kara günlük 28. yemek ve yağı ile yağlamak fâ'ide ider ayāric-i rūfes [...] bunuñla istifrāğı 29. katı lāzımdur zanbaḳ çiçeği ve toḥmı ve yağını şem'-i 'asel ve cünd-i bīdeste ile ḳaynadup

41b

1. tılā ideler ma'cūnū'l-felāsife ḡāyet müfiddür ḫanḫal şahmı içmek ve yağını zeyt ile tılā 2. etmek münāsibdür zencebīl ve mürebbāsı ve şeker ile sufūfı nāfi'dür misk şemm etmek 3. ve bān yağıyla arḳa muhrelerine ve ve oñurḡasına tılā etmek münāsibdür çıntıyānā selīḥa ile 4. ve kebere köki ḳabuğı ve kebere yemişi ve ca'de ve ḥāşā ve şa'ter envā'ı ve zerdālū çekir 5. deḡi yağıyla yağlamak ve zaḳḳūm yağından beş dirhem içmek ve ḫulıncān yemek 6. ve çörek otı yemek ve ḳoḳmak ve yağını tılā etmek ve göğercine on beş gün 7. purçaḳ yedürüp yāḥūd ḥabbū'l-maḥleb yedürüp andan şoñra kebāb ḳavurma 8. idüp yemek ve cümle taḡ ve av ḳuşlarını yemek ve ısırgan dikenı yapraḡını 9. zeyt ile bişürüp ve toḥmını 'asel ile yemek ve derūnec-i 'aḳrebī yemek ve üzerlik 10. ve aḳ günlük yemek ve naḫcdan şoñra ḥabb-ı ḳuḳıba ve ḥabbū'l müntin ile 11. istifrāğ etmek ḡāyet nāfi'dür Allāhu a'lem 12. otuz yedinci bāb teşennüc beyānındadır 13. bu teşennüc 'illette gerilme 'illeti derler [...] marazı derler Fārisīde ḥoşak-ı endām 14. ve Efrecīler ḳunubilsiyunī derler ve Rūmlar ispazmūz derler teşennüc ve kezāz ve temeddūd 15. esbābı bir nev'dür derler ve ba'zılar 'alāmeti ve 'ilācın bir yerde zıkr eylemişler ve ba'zılar 16. başka zıkr eylemişler ol taḳdīrce teşennüc 'illeti evvel ve kezāz ve temeddūdi şoñra bildürelüm 17. zīrā teşennüc bir ḳaç nev' olur ziyāde burūdetden olan nev'ine teşennüc-i kezāzı 18. derler yalıñuz teşennüc 'illeti 'aşaba 'ārız olur ve temeddūd ve kezāz 'adāleye 'ārız 19. olur ve temeddūd ve kezāzuñ daḡı beyinde fark oldur ki meşelā temeddūd sekrlerūñ 20. iki cānibinden daḡı çekilmesidür ki ḡāḥī bir ucı eñse cānibinden zāhir olur 21. ve bir ucı belden aşaḡı zāhir olup ortaları boş ḳalur ammā yalıñuz 22. teşennüc görürsen iki göḡüs kemüklerinden zāhir ve ibtidā eyler ol taḳdīrce 23. iki üç 'illet ya'nī teşennüc ve kezāz ve temeddūd bu cümle bir cinsinden [...] 24. cevāb biribirinūñ zıddı olmaḳ lāzım geldi ve'l-ḥāşıl teşennücede

25. ‘ağale uzatması eksilür ‘arzī artar aña ‘Arapça [...] derler çok 26. nev‘olur demiş idük gāhī şirketiyle olduğu vakt teşennüc 27. ibtilālī derler ve bir nev‘ine dağı teşennüc-i raṭb derler ve teşennüc-i yūbsī 28. dağı vardur ki aña teşennüc-i istifrāġī derler ki a‘şāba tadrīc ile yubūset 29. ḥāşıl olur ve teşennüc-i imtilānuñ ḥudūs balġam-ı ġalīzden olur ve eger balġam

42a

1. ve eger balġam-ı raķīķden olaydı istirḥā icāb ider idi buña balġamuñ heyecānı 2. şāhiddür bu nev‘uñ ‘ilācī fālic ‘ilācī gibidür meşelā nazcdan şoñra 3. ayāricāt ile istifrāġ olunur ve ıssı otlardan iklīlū’l-melik ve şa‘ter ve 4. ve ḥāşā ve papadya ve toraķ otı ve ve iklīlū’l-cebel ki biberiyye otı derler 5. bunlardan kaynadup naṭūllar olunur fālicde ‘ilācuñ envā’ı zıkr olınmışdur 6. ve teşennüc-i yūbsī didüğimiz meşelā ḥummā-yı muḥriķa ve ḥārre ve ġayr hem ve ġam maķūlesinden 7. veyāḥūd çok açlıķdan yāḥūd istifrāġdan siñirlere az az yubūset ‘arız 8. olur ammā ḥummā [...] teşennüc-i yūbsī ‘arız olursa eyü ‘alāmet degildür 9. ammā bu ‘illetleruñ şoñında ḥummā olursa i‘lādur bu ‘illetleruñ zā’il olmasına 10. delālet ider ḥuşūşā ditredir ḥummālardan nāķız ve ḥummā-yı rib‘ ola a‘şāba fā’ide 11. ider ammā cerāḥatlar ve ‘aẓīm yaralar üzerinde teşennüc vāķi‘ olursa ġāyet 12. müşkindür yaralarda teşennüc yaralaruñ fāsīd olması ve şovuk te’sīri 13. sebep olup helākdan ḥavf olunur ve ibtidādan muḥālif egdiye ve 14. ve eşribelerden ve şovukdan ekşer yara ve ekşer şāhibini şakınmaķ gerekdür ve teşennüc 15. ‘alāmetini ḥiss iderlerse yara üzerine kürk şarup ve şarābla barut 16. kaynadup yumaķ gerekdür ki ‘ufūnetini zā’il ideler ve gāhī teşennüc yılan 17. ve ‘akreb ve [...] ve sā’ir zehrñāk cānavarlardan şoķduġı a‘şāb 18. üzerine rāst gelürse [...] teşennüc vāķi‘ olur ve gāhī şevkerān ve afyon 19. gibiler yemekden teşennüc olur anlaruñ ‘ilācī kendü bāblarında naẓar idüp 20. zıkr olunduġı üzere ‘ilāclar ile def‘ ideler ki teşennüc dađı def‘ olur 21. ve gāhī teşennüc ihtināķ-ı raḥmden olur ve teşennüc-i imtilānūñ mādresi 22. ise ekşer ruṭubetden olur sevdāvī demevī nādir vāķi‘ olur 23. ekşer demevī olursa ‘ađale verem tutar ve ‘ađalenūñ lifleri arasına 24. ķan girüp [...] ol sebeble ‘ađalenūñ ‘arzī ziyāde olup 25. olup az uzanur ve teşennüc-i raḥmī derler raḥmden dađı olur ammā çok 26. [...]

rīḥ zā'il etmege olan 'ilācla olur zīrā ekşer ġalīz ta'ām 27. yemekden ḥāşıl olan imtilā ve tuḥme envā'ından olur ve gāhī 28. bedenden bir maḥale azıcık diken veyā bir nesne batmak teşennüc olur 29. ve ekşer yā bu maḳūleler cüzvī sebebdür aña şu ve havā ve ḥuşūşā

42b

1. şovuk şu veyā ġalīz ġidā te'şīr idüp teşennüc olur ve eger cerāḥatlarda 2. teşennüc eseri zāhir ola 'alāmeti yüz gerilür ve ağız ḥande ider kişi gibi 3. gerilür ve göz taşra kabarur ve aḥvel bakup yüz levni qaradur yāḥūd şufrete 4. meyl ider yāḥūd siyāḥ renk olur ve cümle teşennüc 'alāmetlerinden 'usr ile 5. tebevül ider ve belki kan tebevül ider ve uyḥu gelmez meger beyḥud yatup 6. uyur kıyās ideler veyā başda ve omuzda şıket 'arīz olur ve fuvāk 7. daḥı zuḥūr iderse Allāu a'lem dört günden öte geçmeyüp mevt irişür 8. şöyle ki dört gün gice bir uğurdan ḥalāş olur teşennüc-i imtilā 9. iyye 'ilāc evvel göreler kuvvet yerinde ise anuñ ġidāsını azıcık etmek 10. ile māu'l-'asel ve noḥūd-āb ki zeyt veyāḥūd cevz yağıyla ve torak otıyla 11. ve şakr ve kerāviyā ile bişmiş ola ḥardal ile yedüreler ve kuvveti az ise 12. tavuk ve keklik ve turrāc ve çil ve süglün etleri bunlardan māu'l-laḥm 13. idüp ve laṭif idici tevābil ile vireler ve fālic 'ilācında zıkr 14. olınan istifrāğlar ve ḥukne müshiller ve kay'lar itdürüp a'sābı 15. pāk ideler ve kan 'alāmeti hiss olunursa faşd lāzımdur ḥuşūşā 16. imtilāsı çok şarāb içmekden ola yā teşennüc cümle bedende ve cümle a'sābda 17. ola bu bābda bārid şuya bir uğurdan bırağurlar ve fi'l-ḥāl yine çıkarurlar 18. nite ki ḥummālarda daḥı ider ki deri keşif idüp ḥarāret-i ġalīzī 19. içerüye rucū' ide ammā tāze yigitler ġayr ya bunuñla 'ilāc etmeyeler 20. zīrā bu 'ilāca herkes tākat getüremez ve bu 'illet için iḥtişār üzere 21. müfredāt zıkr idelim eftimün şarāb-ı 'atīk ile ve bir raṭl şuyla bir gün 22. ve bir gice kaynadup andan içeler ḥuşūşā sevdāvī teşennüc-i imtilāyı 23. ola ziyāde nāfi'dür īrsā kök süsen kökini şarāb-ı reyḥānī ile 24. isti'māl ideler ve bunuñ yağı ile ve zeyt ve mūm-ı revḡan idüp 25. bedeni yağlamak nāfi'dür bezr-i kettān kettān toḥmī 'asel ile yemek ve zīmād etmek 26. teşennüc-i imtilāiyye müfiddür dühn'l bān bān yağı içmek ve yağlanmak 27. müfiddür ḥıtmī ṭabḥı içmek ve zīmād etmek müfiddür enzürüt bīdancīr 28. yağı ile

içmek nâfi'dür [...] 'asel ile teşennüc-i imtilâiyye nâfi'dür 29. zûfâ-yı raṭb kaz yağı ile maḥlûṭen yağlamak ve zımâd etmek müfiddür fücil turb

43a

1. turb toḥmını döğüp yemek muvâfıkdur kına şamgını yemek ve zımâd ve tılâ etmek 2. muvâfıkdur iyyel yabân keçisini geyigi derler yağı ile yağlanmak ve içmek fâ'ide 3. ider levzü'l mürri acı bādeme ve yağına süsen köki ve yağı ve 'asel katup içmek 4. müfiddür simsim kabı ile döğüp a'sāba zımâd idüp ve yağın yemek 5. ve yağlamak fâ'ide ider penc-engüşt [...] şarābla zımâd etmek teşennüc-i raṭba 6. nâfi'dür buḥûr-ı meryem kökini şarābla zımâd etmek münāsibdür [...] rûmî 7. koz yemek teşennüc-i raṭba ve temeddüde nâfi'dür ve eski kozı aç karnı 8. veyāḥûd şāim tükürügi ile hılt idüp 'aşab üzerine urmak 9. ve yağı ile yağlamak ve yağın içmek ve su'ût etmek cümle fâ'ide ider 10. merzencüş döküp şırlağān ve şem'-i 'asel ile zımâd etmek ve bunuñ 11. ṭabḥına kezāz ve temeddüd ve teşennüc aşḥābı oturmak nâfi'dür cıntıyānā 12. temeddüde ve teşennüce ṭabḥı müfiddür encere ısırganı azıcık tuz ile 13. zımâd etmek muvâfıkdur 'ūd-ı belesān ṭabḥını içmek nâfi'dür ve temeddüd balgamı 14. üç raṭl 'ūd-ı belesān iki raṭl şuyı ile nişfi kalınca kaynadup 15. ve şāf idüp her gün otuz dirhem bādem yağıyla içseler raṭba 16. katı müfiddür lu'āb-ı sefercel ayva çekirdegi lu'ābın bādem yağıyla kafā üzerine 17. zımâd ideler kar' kabaḳ toḥmınıñ yağın içmek ve buruna su'ût etmek ve 18. ve başa tılâ etmek fâ'ide ider elye kuyrukyağı ile şırlağānı ılıcak 19. idüp teşennüc üzerine teşennüc 'arız olan 'aşablara her-bār sürüp 20. eksik etmeyeler şa'ır kapsız arpa ve bādām ve şeker ile yemek ve şarāb-ı reyḥānî 21. ile karışdurup içmek muvâfıkdur dem-i süleḥfāt kaplubāga kanını cünd-i bīdester 22. ile içmek teşennüc-i imtilâiyyeye nef'i vardır zeyt-i 'atıḳ çāvşır ve cünd-i bī 23. dester katup teşennüc-i imtilā-ı raṭba müfiddür ğār defne yaprağınuñ 24. kaynamış şuyına oturmak ve şıḥ ile ve yağı ve kuşt yağıyla kafāyı 25. yağlamak zerāvend-i müdahrec içmek ve ḥuşyetü's-sa'leb kebīr vardır 26. Şamda aña [...] derler yemek ve üzerine siyāh şarāb içmek 27. teşennüc-i imtilâiyyeye muṭlak ḥuşyetü's-sa'leb fülful ve şarābla teşennüc-i 28.

raṭba ve aḳ sūsen kökini ‘asel ve merzencūş ve çünd-i bīdeste ile teşennüc-i 29. imtilāiyyeye nāfi‘dür kükürdlü şulara ve ılıca envā‘ına girmek ve kündüs

43b

1. ve ğayrī ile dā‘im aḥsırmaḳ kıvıllı noḥūdı şaḳr ile yemek ve zeyt ile serçe envā‘ı 2. meslūḳaların yemek ve adḥır köki ve ustūḥuṭūs ma‘cūnı ve şarābı ve zencebīl 3. sufūfı ve murabbāsı yemek ve ‘asel ile zīmād etmek bu ‘illetlere ve ḥadere daḥı 4. nāfi‘dür rāvend içmek ve ma‘cūnın yemek sinā‘mekī ve ma‘cūnın yemek 5. bu ‘illetlerūñ cümlesine müfiddür tūruncān toḥmınuñ müstaḳtır şuyını 6. dā‘im içmek ve otından meslūḳa idüp yemek nāfi‘dür 7. otuz sekizinci bāb küzāz ve temeddüd beyānındadır 8. bu ‘illete çekilmek ve gerinmek derler Fārisīde seḥat-ı endām derler teşennüce 9. ḥuşk-ı endām didükleri gibi ve temeddüde keşīde-i endām daḥı derler Efreciler 10. ḳunbilsiyūnī puster yurī ve küzāze tetānūs derler ve Rūmlar apistū 11. tūnus enberustūtūnūs derler temeddüd ve küzāz ‘ileti ‘adaleye ‘arız 12. olur teşennüc ‘aşaba ‘arız olduğı gibi ve temeddüdüñ çekilmesi 13. meşelā siñirlerūñ iki cānibinden daḥı çekilür ki gāhī bir ucı eñse 14. cānibinde zāhir olur ve bir ucı belden aşığa zāhir olup 15. ortası boş ḳalır ve temeddüd ve küzāz ‘ileti teşennücden yaramazdur ve küzāz 16. ve temeddüd bunlar veca‘dan ḥālī olmazlar ve küzāz esbābı bir vechden 17. teşennüc esbābı gibidür ammā küzāzuñ sebebi gāḥ imtilā ve gāḥ yubūset 18. ve gāḥ bir zaḥmet olur ki ḥassās ‘aşaba irişüp ve ‘aşab andan 19. nefret ider ve gāhī verem olur anuñçün teşennüc esbābına müteşebbih 20. derler ve küzāz ekşer ḡalīz māddelelerden vāḳi‘ olur ki ‘aşablara geçmiş 21. ola ve gāhī küzāz şol ḡalīz māddelelerden vāḳi‘ olur ki cümle beden 22. üstine müstevlīdür bu ḥāle ḳatı‘usrdur ‘ilācı düşvārlıḡla ḳabūl 23. ider ve gāhī küzāzda ruṭūbet ‘adalelerūñ lifleri ile ‘aşab mābeyninde 24. vāḳi‘ olur ve anda mūncemid olup ya‘nī toñar ve şulb olup ve ol 25. şalabet üzere ḳala inḳibāz ḥareketi bu sebeble bṭıl olur 26. ve gāḥ olur ki küzāzuñ māddesi henüz ‘adale içinde yer tutmamışdur 27. līkin ‘adalenūñ ve teri ḳarına irişmişdür ve anda şulb olup ve toñmışdur ki 28. inḳibāz ḥareketi bāṭıl ider ve küzāz ve veca‘ı sebebi oldur ki mādde 29. lifler arasına düşer ve inḳibāz ḥareketi anı şıḳar ve veca‘ı tevellüd ider

44a

1. ve veca‘ tevellüd ider ve ‘aşablara bir zahmet ve elemden [...] tarīkiyle kaçır bir yere[...] 2. ile degil belki uzak ve elem mevzū‘ndan ırak olmak tarīkiyle bu nev‘ küzāz ifrātla kay’ etmekden 3. ve zararlu zehrāk hayvānlar ısırmāsından ‘aşaba toķınup ve te’sīr ider ve gāhī olur ki 4. yubūset gālebe ider ve aşl ruṭūbet līfler ve ‘aşablar arasında tahlīle ḥarc olur gider 5. ve ‘aḍalenūñ ‘arzī bir yere gelüp ṭulı ziyāde olur ol sebeble kuvvet muteḥarrık ki anuñ 6. aşāğa incek yoludur bağlanur küzāz-ı yābis olur ve yābis teşennüc ile yābis küzāz 7. beyninde fark budur ki teşennücde ‘aḍalenūñ ṭulı ve ‘arazı eksilür ‘aşabların 8. yanması [ka]vrulması sebebiyledür ve küzāzda ‘arazı eksilüp ṭulı eksilmez anuñçün yābis teşennüc-i 9. ḥaṭar-ı yābis küzāz teşennücinden ziyādedür ve küzāzda olur ki ‘azīm sebebden ve ‘azīm-i 10. mādleden vāķi‘ olup küzāz-ı şa‘b olur ve eger za‘īf sebeblerden vāķi‘ 11. olursa küzāz daḥı za‘īf olur ve gāhī bir nesne ağır getirür yā katı yer üzerine 12. yatup ve anuñ ‘aḍaleleri dögülür yā çekilür bir sā‘at daḥı ziyāde ol şekl 13. üzerine kalur cümle bu envā‘ı küzāz-ı ḥafīf ‘add olunur ve tīz fetḥ olur ammā 14. dimāğ-ı küzāz didükleri katı yaramazdur dimāğ-ı teşennüc gibidür ve küzāzuñ ‘alāmeti 15. her-gāh ki dimāğ ve arka ‘aḍalesi katılana ve ağız şuyı ve şerbet boğazda 16. yutılmaķ düşvār ola ve cümle endāmlarda ḥuşūşā ihtilāc zuhūra gele 17. ve dil ağırlanup ve cümle bedende bir kaşınma zuhūr ide ve lezzet bulunmaya bu cümle 18. küzāz muḳaddimesidür ve eger bir kimesnenūñ ihşada [...] karḥası ola 19. ve [...] resūbı arık ola mümkindür ki ol arık bevl yolından pāk olunmayup 20. bir miḳdārı dimāğa çıka dimāğda küzāz tevellüd ider ve ol arıkuñ dimāğ 21. cānibine kalḳmasınıñ ‘alāmeti her-bār arkaḍa kaş‘arīre fehm ider ve göz karañu olur 22. ve baş ve boyun ‘araḳ ider ve her-gāh ki küzāzda fuvāk zāhir olur ve Hudayān söyleye 23. ḥalāş ümīdi yoķdur ve imtilāyı ve veremī küzāzların ‘alāmetleri teşennüc-i veremī 24. ‘alāmeti gibidür ki teşennücde zıkr olunmuşdur ve cümle küzāz envā‘ı uykusuzlıķdan 25. ve veca‘dan ḥālī olmaz ve temeddüd ve küzāz ‘ilācı meşelā küzāz-ı imtilānūñ ve imtidā 26. dınuñ ‘ilācı teşennüc-i imtiāyı ‘ilāc gibidür ve yābis küzāzuñ ‘ilācına 27. teşennüc ‘ilācı gibidür ki ol aşlarda ol zımādlar ve yağlar ki

ḥarārete 28. ve ruṭūbete mā'il ola münāsibdür ve imtilā-yı küzāzda 'adale başına 29. daḥı maḥceme ḳomaḳ şavābdur ki ḥarāret aña gerü döne ve yağlar sürmekde eger

44b

1. 'araḳ etmiş ise bir miḳdār te'hīr idüp ve 'araḳı gidermek ve silmek gerek 2. tā ki yağ sürmege şālīḥ ola ve bu bābda ḥimār ve [...] arşlan ve taḡ 3. şıḡırınıñ yağların sürmek ḳatı nāfi'dür ve sezāb ve çünd-i bīdeste 4. ve ḳantūriyūnla ḥuḳne etmek müfiddür ve şol kimesnenüñ ki ḥuḳne baḡırşakların 5. yaḳmış ola ḥimār südiyle ve anuñ yağıyla gerü nerm ḥuḳne ideler ki merhem ola 6. ve yābis küzāzda 'adale üstine süd şaḡmak ve zīmādlar ki ördek ve tavuḳ 7. yağından ve şıḡır sāḳınıñ yağı ve ḳuyruḳ yağı ve simsim yağı ve şarı bal 8. mūmi ile ḳatı nāfi'dür ve bu 'illetlere muvāfiḳ zīmād budur zīmād kettān toḥmı 9. ve simsim her birinden iki cüz ḥulbe unı bir cüz ḥimār südi ile ve simsim 10. yağıyla bişürüp 'adaleler üstine ḳoyalar zīmād āḥar ve tavuḳ ve keçi ve anuñ 11. sāḳı yağı ve ḳuyruḳ yağı ve simsim yağı cümle bir yerde eridüp 'adaleler 12. üzerine ḳoyalar ve anlaruñ ta'āmları ve ḡidāları yumşaq gerekdür māu'l-laḥm 13. ve raḳīḳ buḡday şorbāları ve yumurda şarularıyla nīm birişt[e] ola ve semüz 14. tavuḳ şorbāları ve'l-ḥāşıl cümle bunları etmeksiz virmek gerekdür ki zīrā 15. çīñenmelünesneler boḡazda ḳalur ve burundan taşra çıḳmak olursa 16. zaḥmet ziyāde olur ve 'illet-i küzāzda ince ḳantūriyūn içmek ve ḳına 17. zāmḡı yemek ve anuñ ile yağ ḳatup yağlanmak ve 'ākırḳarḥā şuyını 18. naṭūl ve yağını mürevviḥ idüp zeyt-i 'atīḳ zamm ve ḥılṭ etmek ve ḥacer 19. ü'l-miḳnāṭis getürmekve elde tutmak ve ḥacer-i [...]getürmek ve paça yağından 20. ḡidāsına ḥılṭ olunmak ve andan yedi gün yemek ve zeyt ve şaḳr ile 21. siyāḥ noḥūd şorbası yemek ve zerāvend şuyın içmek ve yarım dirhem 22. ḳaşnı ve şarābıyla ve siyāḥ biber ve sezābla yemek ve yarım dirhem'in 'asel ile yemek 23. ve rāzyāne toḥmını şeker ile yemek ve ḳaplubaḡa eti yemek ve zeyt-i 'atīḳ ḳatup 24. [...] oturmak ve ḳıṣṣā'ü'l-ḥimār yağını sürmek ve 'asel yemek ve ḳaşnıya ḳarışdurup 25. ol maḥale urmak ve 'asele şu ḳatup ve ḳaynadup nısf ḳalduḳda içmek 26. ve yarım dirhem çāvşīr içmek ve sezāb yağı ile sezābı ve çāvşīri 27. [ı]lıcaḳ idüp mi'de üzerine ḳomaḳ ve şarı şebboy yağıyla yağlamak 28. ve nergis yağı su'ūt etmek ḳurd

ödin bādām yağıyla su‘ūt etmek ve 29. kara çörek otı yağından içmek ve yağını buruna su‘ūt ve mürevviḥ

45a

1. ve mürevviḥ etmek nāfi‘dür ve bu ‘illet küçük oğlancıklarda zuhūr iderse bādāverd 2. dikenî ki Türkçe aña şeytan degirmeni derler rüzgār [...] anuñ köki 3. ve yaprağı ve toḥmı şuyına oturmak ve yāsemen yağıyla yağlamak ve Şamda[...] 4. [...] dedükleri büyük ḥuṣyetü’s-sa‘leb yiyüp ve şuyını içüp ve üzerine 5. siyāḥ şarāb içmek ve sekbīnec ve adḥır ve ‘ilkü’l-butm içmek ve bān yağıyla 6. yağlanmak ve ‘anber kōkmaq ağızda çīnenmek ve bādām yağıyla su‘ūt etmek ve yağlamak 7. ve heyyüfārīkūnuñ iki dirhem rub‘ dirhem siyāḥ biber ile yemek katı nāfi‘dür 8. ve kerefis yemek ve toḥmını bişürüp şeker ile içmek müfiddür 9. otuztoḳuzuncı bāb iḥtilāc beyānındadır 10. beden segirmekdür Fārisīde üftand-ı endām bī-iḥtiyār derler ve cesten-i endām daḥı 11. derler ve Efrecīler palpata cuyūnī derler ve Rūmlar pālmūs derler iḥtilāc 12. bir ḥareketdür ki ‘ādālelerüñ içinde bī-iḥtiyār ve bilā-irādet ḥareketi olur 13. ve bu ḥareketlerün sebebi cā’izdür ki bir ḡalīz māddeden ve muteḥarrik rīḥden daḥı olsa 14. ve rīḥden oldıḡı delīl oldur ki tīz geçe ve taḥlīl ola ammā ḡalīz mādde 15. olan oldur ki bārid mizācdan ve burūdet ziyāde idici sebeblerden ola 16. ve iḥtilāc tevellūd ide ya’nī ‘użvları deprede zīrā her yumşak nesne ki 17. dimāḡ ve ḡayrī gibilerden ve her [...] nesne ki kök gibi ve ḡayrī gibilerdür 18. anuñ içinde rīḥ alıḳonılmaz ve rīḥ ḳalamaz ammā anlaruñ arasında 19. laḥm ve ‘aşab gibi ola mümkindür ki içinde rīḥ alıḳonılır ve rīḥ 20. ḳalmıṣ olur ve esbāb-ı iḥtilāc bārid mizācda olur ki bārid ve raṭb 21. mādde ile maḥlūt ola ve anuñ a’rāz-ı nefsanī ki ḡaḏab ve surūr ve ḡam 22. ve ḡayrī gibilerdür sebep-i iḥtilāc olur zīrā a’rāz-ı nefsanī sebebi 23. ile rūḥ muteḥarrik olur ve rūḥuñ ḥareketi mādde taḥlīl idüp ve mādde 24. taḥlīlinde rīḥ tevellūd ider ammā şol iḥtilāc ki cümle bedende vāḳi‘ola 25. ma‘lūm ola bu azıcık māddeeler degildür belki sekte yāḥūd küzāz muḳaddime 26. sidür demişler ve yüz ‘ādālelerinde olup dā’im olursa laḳve 27. muḳaddimesi ve eger başlarınuñ altına düşüp ve dā’im olursa ḥacāmat-ı

28. veremī muḳaddimesidür ve ğalīz rīḥ bir rencdür ki endāmlaruñ tecāvifinde 29. ḳalup ola maḥallī keşif etmiş olur havā gibi ki bir ḳarār tūrurken

45b

1. ādem anı mürevviḥe veyā ğayrī nesne ile deprede taḥrīk ider ma'lūmdur ve bu 'illet 2. başdan inecek [...] daḥı vāḳi' olsa ruṭūbet balġamiyye-i lezc ḥūkm 3. olunur ki o [...] ḥarāreti aşl.ın taḥlīl ider ve rūḥ mecrāsın mutesāvī 4. [...] idemez ve iḥtilāc ider ve ğāhī rīḥ mādde olup ve ğalīz olduġıçün 5. çıḳamaz ve buḥār daḥı böyle ḥāl iḳtiżā ider ve iḥtilācı ba'zılar kendüye ba'zı 6. eyü ve kem 'allāmıdır zīrā iḥtilāc nāmlarda i'tikād idüp ğāḥ surūr ve ğāḥ ğamġin 7. olur ve bu iḥtilāc berk ile yumşak arasındadır ki kemük ile beyne ve laḥm 8. ile 'aşab arasında nice olur dirler aña cevāb budur ki lābüde cemī'-i bedende 9. zıddın beyinde rīḥ mevcūddur ki yukarıda zıkr olınmışdur ve ğāhī ba'zı 10. ğıdā ḥāşşasında rīḥ laḥm ile 'aşab arasında [...] ider zıkrūñ 11.ḳıyāma gelmesi bu rīḥden olduġı ne ḳadar ḳavī temessükdür ve ğāhī iḥtilāc 12. tavīl müddet vāḳi' olur ve rīḥden olmaġla ne muḳaddime ve ne 'illetdür nihāyet 13. rīḥ tarīḳ bulup munteşir olmaġla taḥlīl olur gider buna 'ilāc budur ki 14. bu zıkr olınan mevāddı ziyāde iden eşyādan perhīz ideler meşelā 15. ḳarlu ve buzlu şular ve eşribeler ve ta'ām-ı bāride nüffāḥ nesneler ki dimāġa 16. su'ūt idüp ve andan nuzūl idecek eşyādan ve çok şarāb içmekden 17. perhīz ideler ve ol mevzi'ī bir çok pāresiyle muḥkem ovup teşhīn 18. idüp ve üzerine biberiyye ve bābūnec ve ferfiyūn ve ḳuṣṣ yağları gibiler 19. sürüp rāzyāne toḥmı ve kemmūn ile ğülengübīn 'aseli içürüp ve noḥūd 20. āb kemmūn ḳatup ve zeyt ile ḳarışdurup yedüreler ve ıssı mizāclu ta'āmlardan 21. göğercin ve serçe ve aña beñzer nesnelere kemmūn ve şaḳr envā'ı ḳatup dārçīn 22. ve kerāviyā ile yiyeler ve ılıcak deñiz şuyını bir bez ısladup biribiri ardınca 23. ol mevzi'e ḳomak yāḥūd ibriḳ emziginden döküp veyāḥūd eṭibbā 'ibāreti 24. üzere laḥlaḥa didükleri ki deñiz şuyını şıgır ḳavuġına ḳoyup ol mevzi'e baġlayalar 25. ve deñiz şuyı bulunmazsa tuzlu şudan ideler ve deñiz yapraḳlarından deñiz lahana 26. sı derler her ḳanġı olursa deñiz şuyıyla ḳaynadup üzerine uralar 27. ve istifrāġ lāzım gelürse ayāric-i

rūfes ile istifrāğ olına 28. ve istifrāğdan sonra ol mevzi'ī [...] pāresiyle muhkem olup 29. üzerine yağların mu'tedilinden gül yağı ve bādām yağı süreler ve ḥabb

46a

1. ḥabb-ı ayāric dahı nāfi'dür ve merzencūş ve iklilü'l-melik ve bābūnec iklilü'l-cebel 2. şularından naṭul ve kızmış kepek ile tekmidler ideler ve bunuñla 'illet yine zā'il olmazsa laḳve 3. 'ilāclarınıñ mu'tedilinden 'ilāc ideler ve ihtilāc için ihtişār üzere 4. müfredāt zıkr idelim ütrüc ağaç kavunınıñ ve turuncuñ taşra kabuğı yağını azıcık 5. içmek ve ol mevzi'ī yağlamak muvāfiḳdur süsen kök süsenüñ kökini ve yağını azıcık 6. içüp ve yağlamak münāsibdür ġār defne yağın sürmek ve içmek ve yaprağınıñ 7. ve ḥabbınun kaynamış şuyı naṭul etmek fā'ide ider kurkī turna eti yemek ve ödini 8. bādām yağıyla buruna su'ut etmek müfiddür belādur getürmek nāfi'dür reth bunduḳ-ı 9. hindī derler getürmek müfiddür nārcil cevz-i hindī yağı yemek ve tılā etmek 10. muvāfiḳdur buṭm yemek ve yağı ile yağlamak münāsibdür kurrāş gendene ya'nī pıraşa 11. yemek fā'ide ider mā'ü'l-kibrīt kükürlü şulara ve ılıcalara günde iki def'a girmek 12. ve mā'ü'l-naṭrūna girmik nāfi'dür aña ḳafrü'l-yehūd derler bunduḳ funduḳ yemek ḳatı 13. muvāfiḳdur ḥırva' bīdancīr [...] derler yağını yemek ve tılā etmek müfiddür 14. ḳuşt yağı sürmek nāfi'dür ustūḥuṭus bir iki dirhem māü'l-'asel ile otuz 15. beş gün içmek ḳatı muvāfiḳdur ve ma'cūn ve şarābın dahı içeler būraḳ zımād olınsa 16. münāsibdür erneb ṭavşan beynisini 'asel ile yeseler fā'ide fişfişa 17. yonca otını zeyt ile bişürüp on beş gün yiyeler ḥamām gögercin yavrusın 18. şırlaġān ve 'asel ile meslūḳasın idüp ve üzerine dārçını ve sūnbül-i hindī 19. alup yiyeler ḥacel keklik ve ṭurrāc eti ḳatı nāfi'dür rāsen anduz kökini müdebbir 20. idüp 'asel ile yemek nāfi'dür belesān südini bir dirhem ḳadar içmek 21. nāfi'dür īrsā kök süsen kökinüñ şuyı nāfi'dür 22. kırkıncı bāb laḳve beyānındadır 23. bu 'illet yüz ve göz bir yaña iñmekdür Fārisīde 'azlaha-i ruve uftend derler 24. ve Efreciler envā'ı tūrtūra udis derler ve Rūmlar nūsūs kınıtı derler 25. bu 'illet elbette yā teşennücden sonra yā teşennüc ile bile yā istirḫāyla bile yā felc 26. ile olur meşelā yüz ve göz a'sābı gāhī bir tarafınıñ gelişür ve yüz ve göz 27. bir tarafa şarkup ve ağız ol bir tarafa egri olur ve ol tarafınıñ gözi ḳapaḳları 28.

gāhī ğayrī hı̄zmet idemeyüp açup kapatmada ve kaşı depretmekde kuvvet 29. kalmaz ve ağızdan bir nesne üfürmege kâdir olamaz ve ta‘ām lezzetini aşı

46b

1. bula ve çekinmege kâdir olamaz zîrâ bu hı̄zmet için olan a‘şāba hâlel gelür 2. ve bu ‘illet gāhī yâ istirhâ veyâ teşennüc ile ma‘an olur ve gāhī bir taraf istirhâ ve taraf 3. teşennüc ider bu nev‘i ‘ilâcda katı müşkildür kendü tecribemizdür birine olan 4. ‘ilâc biri kabûl etmez meşelâ iki ‘illet olur ki birine hammâm ile ‘ilâc lâzımdur ve biri 5. hammâma girürse helâk sebep olur ve iki ‘illet bir şahşda olur bu nev‘indendir 6. ve lakve ve teşennüc ile lakve-i istirhâiyye fark vardır meşelâ lakve ve istirhâiyyede 7. havâs dahı makeddir olur ve yüz derisinin yumşaklığı ve temeddüdi hiss olunmaz 8. ve ağız ve göz kapağı aşağı sarkması ziyâde olur ammâ lakve-i teşennücde tükürük az 9. her-bâr yubüset gösterür ve alnı derisi dahı teşennüci olup eñse tarafına 10. ziyâde meyl idüp gerilür ve teşennüc-i lakvenün şekl ta‘biyesine girürdi 11. müşkilce ya‘nî evvelki hâli gibi olmaz ve lakve-i istirhâiyyede eski yerine varmak 12. [...] kadar ve lakve ‘illetinün esbâbı dördür biri teşennücdür ki ruṭûbet-i 13. ğalîz hâdiş olur meşelâ endâmlar hareketi için olan ‘adaleler 14. ğalîz ruṭûbetden mumtelî olup ol endâmlar çekilür ikinci yüzün istir 15. hâsıdur ki bir cānibün ‘aşabları ve ‘adaleleri dimāğdan aşağı inen 16. ruṭûbet rakîk sebebi ile süst olup ıslak gibi olur nite ki 17. bir [...] şuda ıslatsalar süst ve kuvvetsiz olur üçüncü oldur ki 18. hiddetlü ve harâretlü hastalıklarda ruṭûbet zâ‘il bātıl olduğundan yubüset 19. ğalebe ider bu hâl eger hâdde hastalıklarda bu cümle olursa ‘alâmet 20. redîe olup mutekârib zamānlarda olur ve gāhī çok çok istifrâğlar 21. sonunda ruṭûbet gidüp yubüset ziyâde olup dimāğ ve ‘aşabları 22. korunup biryân gibi olmasıdur dördüncü sebep müşkildür meşelâ sebep-i 23. fâlic ve sebep-i lakvedür ki bir şedîd hunnâk vâki‘ olup veremden boyun 24. ve yüz ‘adaleleri evtârını çeke lakve zâhir ola ve Muhammed Zekerıyyâ der ki lakve 25. aşhâbı fâlic olup felcine ol cānibe vâki‘ oldı dir ve dahı hacâ 26. matdan lakve olmuş âdemlere râst geldim dir ve iki kişi hacâmat etmezden 27. muḳaddem yumurda yubüset ba‘dehü hacâmat eylediler ikisi dahı lakve oldı 28. ve hacâmatdan sonra açlık çeken

dağı lakve olur dir ve yine Muhammed bin Zekerıyyā ider 29. çok gördüm ki lakve-i üzn zāhir olup ba‘dehū sekte hādiş olur ve çok

47a

1. ve çok kimesne gördim ki lakve otuz yıl çekdi işğälinden ve işinden yine hiç 2. kalmadı ve der ki çok gördüm lakve şāhibi dört günde helāk oldu 3. ve dört günden sonra sekte hātırdan ve havfdan kurtuldu ve'l-hāşıl şol 4. lakve iki ayda zā'il olmaya 'illet müddet vir ya'nī uzanur ve altı ayı 5. geçen lakvenün zā'il olması müşkil olur ve lakveye 'ilāc budur ki dört 6. gün veyāhūd yedi gün te'hīr ideler huşūşā sekte veyā gayrī 'illet 'alāmetleri 7. hiss olına 'acele cā'iz degildür ba'deü'l-teh'ir kavī hukneler ve kavī müşhiller ile 8. istifrāğ gerekdür ve evvel yubūset ve ruṭubet beyninde mu'tedil olan gıdālardan 9. vireler noḥūd-āb gibiler ola ve 'illet ibtidālarında gargara virilmeyüp ve 'atşe 10. getirür eşyādan şakınalar ki mādde hām iken mevzi'ne çeküp indürmeye ki 11. hām mādde def' olmak gücdür ve 'illet ibtidālarında hiddetlü devālardan dağı 12. virmeyeler zīrā laṭif olmayınca mādde tahlīl idemez ve tahlīl olmak güc 13. olur ve göreler ki mādde karar tutup āhir 'illet ile 'alāka etmeye ba'dehū 14. lāzım olan 'ilāclardan tadrīc ile işleyeler ve ba'zı rivāyetde 15. lakve aşhābına kırk güne degin su'ūd virmeyeler demişler ve fi'l-cümle 'illetün 16. dördüncü gününde bir mişkāl ayāric-i faykarā virilse cā'izdür ve bir haftadan 17. sonra işbu hukne ideler meşelā torak otı ve bābüne ve merzencüş ve hezār 18. isfend ve iklīlū'l-melik ve 'usfūr toḥmı ve hulbe ve kettān toḥmı ve çügündür yaprağı 19. ve buğday kepegi ve nīm-kefte bīdancīr toḥmı ve şahm-ı hanzal ve [...] kanṭüriyün her 20. birinden bir avuc ola eski zeyt yağı on dirhem ola on dirhem ola 21. cümlesin kaynadup 'ādet üzere hukne ideler hukne-i hafīf āḥar hukne dağı 22. budur meşelā beş dirhem rāzyāne toḥmı torak otı ve sezāb her birinden bir avuc 23. ola kaynadup yetmiş dirhem bu şudan on dirhem sezāb yağıyla hukne 24. ideler ve lakve aşhābın karañu olan yerde oturdalar ve ol āyīne ki meşhūr 25. ve maḥşūş lakvedür [...] derler ammā aşıl talḳūn derler bir bakırdan 26. terkīb idüp āyīne iderler ve ol bakırdan minḳāş dağı iderler katı 27. rüşen degildür aña nazar itdüreler ki kendü bī-āyīne içinde göremeye 28. ve evvel o ve sākin olduğu yer

ķaraņu gerekdūr ve Hindūstān etibbāsınuñ 29. mucerrebātından olan ‘ilāc oldur ki yabānī hayvānlardan āhūdan ġayrīsınuñ

47b

1. etleri geh dilki ve şırtlan ve taġ keçisi ve [...] gibileri bişürüp etini 2. kemüğinden ayırup ve zeyt ile başı üzerine yaķu idüp ve dā’imā yüzi sirke 3. ile yuyalar ve sirke ve içinde ĥarr eczā olsa daķı muvāfiķdur meşelā ĥāşā 4. ve şa’ter gibiler maķlūt ola ve ol sirkeden buruna daķı çekseler müfiddür 5. zīrā ba’zı ruķūbeti burun yolından aşāġa getürür ve eger sirke ile ĥardal 6. tılā olınsa şavāb ola ve başını merzencūs ve hezārisfend ve ķayşūm 7. ve sezāb ile ķaynamış şı buķārına tıtalara ve yukarıda zıķr eyledüğimiz 8. teşennüc-i lakve ise ol ‘ādāleleri ve boyun muhrelerini ördek ve tavuķ 9. yaġları ile yumşadalar ve göz ‘ādālelerini yumşatmak içün ve dimāġı 10. teşhīn ve pāk etmek içün ayāric-i fayķarā ve şaķm-ı ĥanżal ve ĥabb-ı ķuķiba 11. virile ve ķaraņu yerden taşra çıkarmayalar ve üzerine yel tōķınmaya ve yaş meyveler 12. ve yaş eġdiye ve eşribeden perhīz idüp ve ĥayvān etlerinden daķı virmeyeler 13. ve her şabāķ aç ķarnına ġarġara ideler iki üç sā’atden şońra ta’āmın 14. yiyeler ve yedi günde bir şabāķ şol gözini geh ķapamaġa ķādir degildür yigirmi 15. bir ķatre cevz yaġı yā ĥabbetü’l-ĥazrā yaġı tamladalar ve on bir gün daķı kāmīl 16. ķatre tamladalar ve bundan şońra bābūne ve şa’ter nev’inden ķaynadup 17. buķārına başın tıtalara ki başı derleye azıcık şabr ideler ziyāde ‘araķ geldükden 18. şońra başını bir çok pāresiyle muķkem ovalar ve üzerine cevz ve ĥabbet 19. ü’l-ĥazrā yaġlarından başına ve boyun muhrelerine süreler ve bir miķdārdan 20. şońra yine ol ķaynamış şı buķārına baş tıutup ammā rüzġārdan ve ba’zı 21. havā tōķınmaķdan şaķınalar ve her gün bu vechle idüp ve her hafta gözine zıķr 22. eyledüğimiz yaġdan tamladalar ve otuz güne deġin ‘illet zā’il olursa 23. febihā ve ālā’ ma’lūmdur ki maķallerüñ ‘ādālelerine ĥalel gelmiş ve fāsīd olınmışdur 24. ‘ilāc ķabūl etmez ve artuķ ‘ilāc olmaz zīrā bu ‘illete bu maķūle ķaynamış 25. şulardan i’lā ‘ilāc olmaz ve ol yaġlardan muvāfiķ yaġlar olmaz 26. ķābız yaġlardan ġāliye ve bān yaġları sürmek daķı muvāfiķdur derler 27. ve ‘illet tırafın yaġlar ve şarılmış tōnmaķ gerekdūr ve bu ‘illette ĥarāret yāķūd 28. zāķir olursa yaramaz degildür ĥavf

olunmaz ve her-bār buruna su‘ūtı 29. elden kıymayalar çok nef‘ vardur meşelā su‘ūt muvāfiķ terkibi oldur ki

48a

1. oldur ki çünd-i bīdester ve ferfiyūn ve şahm-ı hanzal ve kıssā‘ü’l-himār ‘uşāresi ve fūlfül 2. ve zencebīl ve kūdūs ve ‘artanīşā ve aķ harbaķ ve dend ve merzencūş ve şāfsiyā 3. ve nūşadır ve būre ve şūnīz ve hardal ve ‘ākırķarhā ve mevīzec ve sekbīnec ve 4. ve çāvşīrdür ve bunlardan mā‘adā ıurna ödini ‘avrat südi ile ezüp 5. ve süsen yağıyla ıamladalar ve ‘ades ķadar ferfiyūnı kezālik ‘avrat südiyle 6. ıamzuralar ve atmaca ve çaylaķ ve ķurd ödi daķı su‘ūt olınsa münāsibdür 7. ve eger bu dārūlardan dimāğ ıztırāb ķekerse benefşe yağı yāhūd tāze 8. şīrūğan şeker ile ve ‘avrat südi ile buruna ıamzuralar başınuñ öñine 9. hıtmī ve sirke ve yumurda ağını ķarışdurup yāfūh didükleri imik üzerine 10. kıoyalar ve eger laķve ‘illeti şol tarafda ise ‘ilācı müşkilcedür ve her-bār ağızda 11. vec ve ķaranfil ve ķāķule ıtutalar ve eger dil ağırlığı dar ise kebābe ıtutalar 12. ve cevz-i buvvā daķı çıneyeler ve zencebīl ve kābilī murabbālar ve emlec ve enbā 13. murabbāları yemek daķı nāfi‘dür ve ta‘āmda nohūd-āb dārçīn ile gāyet 14. muvāfiķdur ve bu ‘ilāclardan şoñra bāķī ‘ilācları teşennüc ‘ilācları gibidür 15. meşelā laķve iki kısmā munķasimdür birine laķve-i istirhāiyye ve birine laķve-i 16. teşennücī derler ki bu mā‘adā ziyāde zabıt olınmaķ gerekdür meşelā laķve-i istirhāiyye 17. teşennüc-i imtilāiyye ‘ilācın etmek gerekdür ve bu ‘illet için ihtīşār 18. üzere müfredāt zıkr idelim çünd-i bīdester ķundus hayāsın bir habbe ķadar yonca otı 19. şuyı ile içmek ve nażcdan şoñra bādem yağı ile su‘ūt etmek ve acı bādem 20. yağıyla şāhib-i laķvenūñ burnuna kezālik su‘ūt etmek ve şemm etmek 21. nāfi‘dür levz-i mürri acı bādem yağını merzencūş şuyı ile yağ kıalınca 22. kıaynadup ba‘dehū su‘ūt olına kurķī ıurna ödini pazu şuyıyla su‘ūt 23. olına ve acı bādām yağıyla şāhib-i laķvenūñ şāhīh cānibūñ burununa su‘ūt 24. olınup ve laķve tarafın daķı yedi gün yağlayup yedi günde bir def‘a 25. ol ‘illet tarafından olan göze daķı azıcıķ ıamzuralar [...] rūmī 26. cevz yemek ve şāhīh cānibine cevz yağından sürmek ve azıcıķ ıurna 27. ödi ile laķve tarafınuñ burunı delüğine sürmek müfiddür ve’l-hāşıl 28. cümle cevz-i rūmī yemek ve içmek ve

su'ût etmek ve tılâ etmek muvâfıkdur 29. âzânü'l-fâr balık otı 'uşâresin su'ût etmek münâsibdür ferfiyûn ferfiyûn

48b

1. yemek ve 'ades miqdârını 'avrat südiyle su'ût etmek ve habbetü'l-ḥazrâ 2. yağıyla ezüp lakve ve tarafın yağlamak ve yalnız ferfiyûn ile 'atse getürmek nâfi'dür 3. ve yarım dirhem ferfiyûn ve yarım dirhem sekbî nec yağı ve yarım dirhem uşak yağı karışdırup 4. içseler 'aceb nef' göreler kerâviyâ kıdamânâdan iki dirhem yemek müfiddür 'âkırkarhâ 5. yemek ve eger şemm mazğ etmek huşûşâ ak günlük katalar nâfi'dür ve şuyı ile gargara 6. etmek ve ıssı buḥârına baş tutmak ve yağını buḥm yağıyla kütür etmek ve yüzüne 7. sürmek fâ'ide ider merzencûş 'uşâresin tabḥın tâze iken gargara ve 8. ve natûl etmek ve içmek ve rub' dirhem ferfiyûn katup zımâd etmek ve şemm etmek 9. ve su'ût etmek ve turna ödi ile lakvenûn şahîḥ tarafı burnuna su'ût etmek 10. muvâfıkdur şakr envâ'ı tabḥı ile gargara ve ve buḥârına baş tutmak ve azıcık 11. misk katup su'ût etmek fâ'ide ider fûdenc cümle yarpuz envâ'ı 12. dahı bu üslûb üzere nâfi'dür afsentîn ve cümle bu üslûb üzere 13. nâfi'dür şünîz cümle bu üslûb üzere nâfi'dür ve lîkin su'ût olındukda 14. gül yağı katalar ve şünîz ma'cûnı yemek ve şemm etmek ve habbetü'l-ḥazrâ yağı katup 15. cümle yüzi ve boynı yağlamak zanbak zanbak ve yâsemîn yağların lakve tarafın 16. yağlamak ve muḥâlif tarafı burnuna su'ût etmek huşûşâ turna ödi 17. hılt olmuş ola muvâfıkdur şamğ [...] ağızda mazğ etmek fâ'idelüddür tarfâ 18. ılgun yemişi yağları ile yağlamak müfiddür tâlîkûn bir nev' bakırdur 19. bundan [...] düzüp karañulıkda dâ'im nazar etmek muvâfıkdur ve tâlîkûn 20. bakırınun tafşîli nizâm [...] nâm müfredâtımızdadur mumyâ bir habbesin merzencûş 21. şuyıyla yâḥûd zanbak yağıyla ve yarım kîrâtın acı bâdem yağıyla su'ût 22. ideler 'anber yemek ve mazğ etmek ve şemm etmek ve bâdem yağıyla su'ût etmek 23. nâfi'dür misk dahı bu üslûb üzere müfiddür gâliye şemm 24. etmek ve içmek ve ba'dehû [...] maraz cānibin yağlamak müfiddür belâdur cevz 25. yağıyla ıslâḥ idüp ve bunun 'aselinden yarım dirhem içmek muvâfıkdur 26. hudhud bu kuşun ödini 'avrat südi ile su'ût etmek müfiddür 27. ve kedi ödi dahı

‘avrat südi ile su‘ût olınsa münāsibdür dühnü’l-ācür 28. kiremīd yağını eger yemek ve eger su‘ût etmek muvāfiqdür [...] yabān 29. şıgırınū olursa aña dahı pān-zehr gibi derler mercimek kadarın mā’ü’l-uşul

49a

1. mā’ü’l-uşul ile su‘ût etmek katı nāfi‘dür ve seḳankūr etini yemek ve beyāz biber yemek 2. ve mekke ayruğı çiçeği yemek ve emlec yemek ve eftimūn içmek ve noḥūd kadar tiryāk-ı fārūk 3. yemek ḥāşāyı sirke ile kaynadup başa ve tuluñlarına ve yüze tılā etmek 4. münāsibdür ve eger laḳve ile şaḳīka ağrısı bile zāhir olursa mūmiyā-ı ma‘deniden 5. ḥabbe kadar zanbaḳ yağıyla su‘ût etmek ve şūniz ḳoḳmak ve zīmād etmek ve ma‘cūnın 6. yemek bu bābda muvāfiqdur kırkıbirinci bāb fencideḥ ve fencele [...] 7. [...] beyānındadır bu ‘illete beden kendü ḥālinde olmayup ḳoçalar ḥāli gibi yor 8. ḡunluk süstlükdür Fārisīde piyorgun tūvan derler ve pirgune cuvan dahı 9. derler ve Efrenciler envā’ı marāzmu derler ve Rūmlar ve Yūnāniler marāzmuz derler 10. fencideḥ [...] derler fencele dahı beden kendü 11. evvelki ḥālinde olmayup nev‘an ḳoçalar revīşi ve yorḡunluk gibi bir nesne ‘ārız 12. olmaḳdur [...] ‘ārız olup ḡāḥ temaṭṭī ve teṣavüb ya‘nī gerinmek ve esnemek 13. gibiler zāhir olur aña ‘Arabda [...] derler ve a‘yānī yorḡunluk gibi bir ḥāldür 14. ḡāḥi bu ḥāl olur ki ṭa‘ām ve şarābı ziyāde tenāvul etmekle ve riyāzat az vāḳi‘ 15. olmaḡla bedeni mumtelī olup rīḥler ve buḥārlar ṭamarları çeker ve ādemi yorar bu 16. cümle ḳocalıḳdan olmayup mucerred şöyle ḥāl zāhir olur ve eger ol ḳişi 17. ehl-i keyf ise keyfinūñ heyecānı ve keyf ḡalebesi ve ḳuvvet hücumı ḥālinde 18. rūḥ ḥayvānı ziyāde ḥareket ider ve bunuñ suḥūnetden a‘zāda ḥumret 19. zāhir olup a‘şāba dahı te‘şīr ider ve buḥārlar başına çıkar ve keyf ḳuvveti 20. geḳdüḡi gibi aña Türkce [...] derler [...] meşelā beden şoyup ve 21. ve a‘şāba dahı burūdet ḥāşıl olup gerinüp ve esneyüp cümle beden 22. ise burūdet istemez madama ki girü keyf veyāḥūd bir ıssı nesne 23. ve ḳahve gibi şey’ler isti‘māl etmeye beden ve baş selāmeti ve a‘şāb ve ‘araḳ 24. bu keselden ḳurtulmaz ve bu [ḥ]āl ehl-i keyf olmayan ḳişilere dahı ‘ārız 25. olursa sebebi yukarıda zıkr eyledüḡimiz gibi ṭa‘ām ve şarābı ziyāde tenāvul 26. idüp ve riyāzatı az eyledüḡinden olur ve beden mumtelī olup rīḥ

27. ğalīz buḥār anuñ ‘aḍalelerinde yir eyler ve a‘şāb çekilür ve yüzünñ 28. levni kızarur ma‘lūmdur ki [...] ve fencideḥ ve ‘alāmetidür veyāḥūd 29. imtilā nişānidur fi’l-ḥāl istifrāğ ve ḳay’ tedbīrin etmek gerek ve mi‘desinde

49b

1. daḥı demevī ve şafrāvī mādde taḥlīl etmek gerekdür ve gāhī maḥrūrī kişilerde 2. bu nev’ imtilādan bārid şu ile rāḥat ve āsāyiş bulurlar zīrā bārid şu aḥlātı 3. ḳaynatmak ḥareketinde men’ ider ve kişnīz sufūfı idüp şeker ile yemek daḥı 4. muvāfiḳ gelür ve eger nevbetlü ve ḥummālu kişilerde vāḳi’ olursa ḥod ma‘lūmdur ki 5. māddenüñ ğalebesinden a‘żāya ve ‘urūḳa ve belki cümle bedene burūdet irişüp 6. ḥummā muḳaddimesidür ḥummā zāhir olsa gerekdür buña ‘ilāc eger ḥummādan ise 7. ḥummāya ‘ilāc ideler ḥummā zā’il olduğda o maḳūle ḥāller daḥı zā’il olur ve 8. ve yukarıda zıkr olınan sebeblerden ise şeker ile kişnīz sufūfı ve mizāc 9. ḳavī ise vec ve vec ma‘cūnı bu rīḥleri ve buḥārları taḥlīl ider ve līmūn şerbetine 10. kişnīz ḳatup ve şu ḳomayup la‘ūḳ gibi yiyeler ve imtilā eger mi‘deden tevellūd 11. etmiş ise ıssı şu ile yāḥūd ḳay’ itdürici eşyā ile ḳay’ itdüreler 12. ve bunlara ‘ilāclara mūshiller ma‘ḳūl ‘ilāc degildür mümkün olursa ḳay’ itdüreler 13. ba‘deḥū gülbeşeker ve līmūn veyā ḥummāş şarābı gibiler virüp ve mi‘de za‘īf ise 14. mi‘de üzerine mūnāsib laḡana ve gül ḳurısı ve ayva ma‘cūn ile dārçını ve şandal 15. uralar ki mi‘deye ḳuvvet vireler bu bābda ḳay’ dan soñra ma‘cūnlar muvāfiḳdur ve noḥūd 16. muḳadder tiryāḳ-ı fārūḳ veyāḥūd şīr gibiler mūnāsibdür ve gāhī bu ‘illetüñ ṭab’ı 17. ‘alāmeti oldur ki kişi gerinüp ve sünüp esnemekden mā‘adā gözleri 18. ḳararup ğaşy mişillü ve yürek erimek gibiler vāḳi’ olursa bu daḥı ma‘lūm 19. ola ki yürekde bī-ḥazm şu ḳalmışdur ve rūḥ mecrāsı ve [...] solan maḥaller 20. munsedd olup ve rūḥ bir uğurdan cümle idüp az viḥām virür buña daḥı 21. istifrāğlar ve yürege ḳuvvet virici tuffāḥ ve emrūd ve ayvaya dārçın ḳatup 22. şarāblar ve ma‘cūnlar yedürüp ve mi‘de üzerine daḥı na‘nā ile zīmād ideler ammā 23. ‘Arabistānda [...] ki ekşer ya ḥammāmda boyun ṭamarlarını ki aña sübātī derler uyku 24. ve rāḥat ṭamarı dimekdür ol ṭamarları ṭatarlar fi’l-ḥāl ğaşy ve subāt mişillü 25. ḥāl zuḥūr ider ve bu ‘illet zā’il olur ammā bu ‘ilācı ḥaṭardur [...] ve bu ‘illet 26. anuñçün zā’il olur ki ol

şamarlar rŭh geřŭdidŭr ve rŭh geřŭdi her-gāh ki 27. mesrŭr ola ya'nī şutalar rŭh cem' olup ve şan boşanur ve rŭh 28. bir uğurdan cŭmle ider ve ol buřārlar ki dimāęa muteveccih olmişdur tařlīl ider 29. ve bu şamar řutmaķda aşağa almak řařādur olduğı taķdīrce elini ol şamarlar

50a

1. ol řamarlar űzerine řok řutmayalar iřtiyāř ideler ki ezmek řāķatinden muķaddem ki 2. nefesi řutmaęa ķudreti vardur űzerinden el řekmek gerekdŭr zīrā ol kiři 3. nefesini alup virmesi dŭrŭst ola ve nefes tenzīl olmaya ve vālā řařardur 4. kırķikinci bāb ri'd beyānındadır 5. bu 'illete Tŭrkce ditremek 'illeti derler ve Fārisīde lerze-i endām derler ve lerziden 6. dařı derler Efrencīler tiremŭri derler ve Rŭmlar ve Yŭnānīler tŭrŭmŭz 7. derler bu 'illet ekřer ķořalara 'arīz olursa bir ķaķ nesneden olur 8. meřelā a'zā mŭrekkebe ve mŭteřarrikenŭñ za'īf olması ve biri dařı yā ālet mŭteřarrike 9. nŭñ za'īfi veyā ikisinŭñ dařı za'īfi ola ve bir ķaķ nev' dařı vardur 10. meřelā marāz ve řastalık řoñında olur ve řok cimā' idenlere řuřŭřā 11. mi'de řaķīl ve mumtelī iken ola veyā řabl-i pādiřāhdan ve řāķimden heybet ve řāżab 12. gŭre veyā bir [...] řavfından veyā řasāvetden veyā řařddan veyā 'ađale 13. ve a'řāb űzerine zařm ve cerř vāķi' olmaķdan ve bunun emřali veyā 14. bir muřāřara yerden dŭřmek ķorřular ola veyā řok řarāb iřŭn serřoř 15. lıķdan ola řuřŭřā řumārī řālinde řok řular iřmiř ola bunlaruñ 16. ařvālī ve a'řāb ve [...] dāřil olup a'řābī za'īf etmesinŭñ 17. řadd-i tařřīldŭr ve bunlar zā'il olur madama ki a'řāb ve [...] fāsid 18. olmaya buña ra'ře ve ārīza derler ol seřldŭr yuķarıda evvel zīķr eyledŭęimiz 19. a'mālī ğayr etmemekle zā'il olur meęer 'illet ve ol a'māl mŭdmin ve mŭzeyyen ola ol zamānda 20. a'řāb fesād ne řŭķm olunur ammā bu 'illet-i belā sebeb 'arīz olup evvel 21. řol řarafda olup ba'dehŭ a'zāya te'řīr ide bunun 'ilāci mŭřkildŭr ve eęer 22. a'řāb za'fla fāsid olmiř ise ařlā 'ilāc řabŭl etmez zīrā teder 23. īcle 'illet mŭzmin olup ra'ře zāhir olmiřdur ve řol řarafdan ibtidā 24. iden ra'ře řol řarafda lābŭde za'īf olur ve yŭrekden a'řāb-ı 25. ğalīzye mensŭb ve merbŭř olan evtār fāsid olmasınŭñ delāletidŭr ki 26. sŭ'ŭ'l-mizāc sāżec olmaķdur ve bu 'illet [...] az sebeb ile olur 27. ammā sā'irlere ve ğenc ādemlere dařı vāķi' olursa sebebi

az degildür 28. ve a'ķāb 'ağale üzerine zaĥm ve cerĥ vāķi' olmağdan olursa 29. bu nev'ũñ teŗennüci ve istirĥāsı olur meŗelā bir miķdār yeri teŗennüc

BÖLÜM III

SÖZ VARLIĞI

1. BİTKİ ADLARI

Devā-i Emrāz'da pek çok bitki kimi zaman tek başına kimi zaman da çeşitli maddelerle karıştırılarak kullanılmıştır. Dönem tıp anlayışında ilaçların çoğunlukla bitkilerden yapılıyor olması açısından bitkiler önemli bir yer tutar. Eserde bitkilerin meyveleri, tohumları, yaprakları, kabukları tütsü olarak macun olarak kullanılmaktadır. Bitkiler kimi zaman taze olarak kullanılırken kimi zaman da kurutularak kullanılmıştır. İlaç yapımında kullanılacak bitkiye ulaşamıyorsa bu bitki yerine alternatif bir bitki kullanılmıştır. *Devā-i Emrāz*'da bitkilerin *Türkçe, Arapça, Farsça, Rumca, Yunanca, Frenkçe* gibi çeşitli dillerdeki karşılıkları verilmiştir. Ayrıca eserde adı geçen bitkilerin yazımında imla tam olarak oturmadığı için ikilikler görülmektedir.

Metinde bitkilerin ne şekilde geçtiği aşağıdaki bir kaç örnekte gösterilmiştir.

rāvend içmek ve *ma'cūnın yemek sinā'meki* ve *ma'cūnın yemek bu 'illetleriñ cümlesine müfiddür turuncān toḥminuñ* müstakṭir şuyını dā'im içmek ve *otundan* meslūka idüp yemek *nāfi'dür*

ḥaṣḥāş toḥmın süd ile ve *nīlūfer şarābıyla* ve *ḥaṣḥāş kabuḡunuñ* kaynamış şuyıyla başa nuṭul etmek müfiddür *'inebü's-sa'leb* bunuñ 'uşāresin *gül* yağıyla i 'tidāl virüp tılā ve nuṭul etmek ḡāyet müfiddür *hevelān* üç nev' *hevelān* ki *mekkī* derler ve *hindī* derler ve *meṣhedī* derler eger *şemm etmek* ve eger *yemek* ve eger *tılā* etmek *fā'ide* ider *'ades kabuḡsız mercimek* ve *bādām* südi *ḡurī kişnīz* yemek *fā'ide* ider

2. HAYVAN ADLARI

Devā-i Emrāz'da zikir edilen hayvanların genellikle etinden ve sütünden bahsedilmektedir. Ancak kimi zaman hazırlanacak olan terkiplerde bu hayvanların idrarının, kanının, beyninin de kullanıldığı görülür.

lahmü'l-ḡanāfiz kaplubāḡanuñ tāzesi ve *ṭuzlusı* yemek *nāfi'dür*

dem-i sülehfât kaplubâğa kanını cünd-i bîdester ile içmek teşennüc-i imtilâiyyeye nef'i vardır

hacel keklik ve turrâc eti katı nâfi'dür râsin andız kökini müdebbir idüp 'asel ile yemek nâfi'dür

klububâğa kanını içmek ve ödini burnına tırmak münâsibdür

erneb tavşan beynisini 'asel ile yeseler fâ'ide fişfişa yonca otını zeyt ile bişürüp on beş gün yiyeler hamâm gögercin yavrusın şirlagân ve 'asel ile meslûkasın idüp ve üzerine dârçını ve sünbül-i hindî alup yiyeler hacel keklik ve turrâc eti katı nâfi'dür

3. ORGAN ADLARI

Devâ-i Emrâz'da organ adları çoğunlukla Türkçe verilmiştir. Ancak Arapça verilen organ adları da mevcuttur.

eñse cānibinden zāhir olur ve bir ucu belden aşağı zāhir olup ortaları boş kalur ammā yalnız teşennüc görürsen iki göğüs kemüklerinden zāhir ve ibtidā eyler

gülbeşeker ile mi'de ve cigere ve tihāle kuvvet ve mülāyemet vireler

yüzde ve gözde ve gayrıda muhtelif hareketler zuhûra gelüp teşennüc ider ve bir gurûh dahı zann etmişler ki dimāğda mādde hâşıl olmaqsızın şar' olmak mümkün ola

dil altında olan tamardan azıcık fâsd olınsa şavābdur

4. TERKİB ADLARI

Terkib tedavide kullanılan çeşitli maddeler karıştırılarak elde edilen ilaç türevi karışımlardır. Devâ-i Emrâz'da genellikle verilen terkinin nasıl hazırlanacağı ve nasıl uygulanacağından da bahsedilmektedir. Hazırlanacak olan terkinde kullanılan malzemelerden biri veya birkaçının olmaması durumunda yerine ne kullanılacağı da belirtilmektedir. Eserde zımad, tıla, yağ, lu'ab, nutul, buhur, şarab, çorba gibi terkin adları geçmektedir.

*humuṣ-ı ebyāz ak nohūduñ **zamādı** dūhnü'l-kuṣṭ **tlā** etmek ve kuṣṭ hammāmda māü'l-'asel ile bir kaç kaṭre virmek ve kuṣṭ hindibān **yağıyla** mahlūṭa **yağlamak** müfıddür erneb tavṣan eti muvāfıkdur ferfiyūn bir dirhemini on dirhem zeyt ile karışdurup **yağlayalar** ve azıcık **ferfiyūn yağını** dārçını ve şeker ile yemek nāfi'dür*

*ḥinnā ile **zamād** etmek ve kıssā'ü'l-ḥimār **yağı** ile **yağlamak** nāfi'dür ḥabb-ı ıṣṭamhikūn işbu **ḥabb** ile istifrag eylemek kaṭı lāzımdur kaṭrān azıcık içmek ve yağlamak münāsibdür mī'a-ı sâ'ile kara günlük yemek ve **yağı** ile yağlamak fâ'ide ider*

5. HASTALIK ADLARI

Hastalıkların anlatımı baş kısmından başlayıp sırasıyla vücudun diğer kısımlarına doğru ilerlemektedir. Hastalığın ilk olarak Türkçe ismi ardından bu hastalığın farklı dillerdeki karşılıkları verilmektedir. Daha sonra bu hastalığın belirtileri ve ne şekilde tespit edilebileceği ve hastalığın teşhisiyle beraber tedavi yöntemi üzerinde durulmaktadır. Kimi zaman da hekim adları verilerek kavli üzere şeklinde başlayıp bahsedilen hekimin tavsiyesi ve tedavi yöntemi üzerinde durulmaktadır. Ayrıca eserde verilen hastalığın türleri üzerinde de durulmaktadır. Eserde genel olarak *Baş ile ilgili hastalıklar, Kulak ile ilgili hastalıklar, Mide ile ilgili hastalıklar, Makat ile ilgili hastalıklar* üzerinde durulmaktadır.

Bazı hastalık isimleri metinde şu şekilde geçer:

*birinci bāb envā'ı **şudā'dan şudā'-ı ḥār ü sâzic** beyânındadır ya'nī ıssı baş ağrısı ki yalnız olup bir nesne ile şirketi olmaya bu nev' ıssı **şudā'-ı ḍarbede şudā'- ḥār ü sâzic** derler*

***mālîḥūlyāyı** ve **sevdāvî** 'illetler bābında istifraglar kerrātla zıkr olunmuşdur naẓar idüp ufaḳ olanı ile 'ilāc ideler*

*bāb **ru'ūnet** ve **ḥumḳ** beyânındadır **ru'ūnet** 'aklsıza derler*

***şar'** beyânındadır **şar'** illetine Türkçe **uçuk tutmak** derler*

*otuzdördüncü bāb **sekte** beyânındadır bu 'illete **kan tutmak** derler*

*'ilācların **ḍarb** ve **sakaṭ** bābında zıkr eyledüğümüz 'ilācları ideler*

6. HEKİM ADLARI

Bolevî İsa Efendi Devā-i Emraz'ın mukaddime kısmında döneminde elle tutulur kapsamlı bir tıp kitabının olmadığından yakınmış ve eseri bu sebeple kaleme aldığını belirtmiştir. Bu yüzden kapsamlı bir araştırma yaparak kendisinden önceki önemli tıp bilginlerinin tavsiyelerini eserinde vermekten çekinmemiştir.

Metinde geçen hekim adları şu şekildedir:

Calinūs : Tıp doktoru, bilim insanı ve filozoftur. Antik Roma'nın en önemli hekimlerindendir.

Süveydī : Tıp alanında yazmış olduğu eserler ile tanınır. Döneminde tıp otoritesi olarak kabul edilmiştir.

Rūfes : Roma imparatorluğunun Galen'den sonra en önemli hekimi olarak görülür. Gözün bölümleri için geliştirmiş olduğu terminoloji günümüzde kullanılmaya devam etmektedir.

Ebū 'Alī Sīnā : Ortaçağ Avrupa'sında da en büyük tıp bilgini sayılan Müslüman bir bilginidir. Eserleri dönemi ve sonrasını etkisi altına almıştır.

Muhammed bin Zekerıyyā: Hekim ve filozoftur. Hipokrat ve Calinus'tan (Galen) sonra tıp ilmine yapmış olduğu önemli katkılardan dolayı "Arapların Galeni" unvanıyla anılır.

DİZİN

A

āb [Far.] : Su.

ā.+ dan 006ra/1

ā. 045b/20

-2-

‘abdü’s-selām [Ar.] : Yebrühü’s-sanem.

‘a. 007a/25, 021a/6

-2-

‘abes [Ar.] : Boş, anlamsız, saçma (şey).

‘a. 028a/3

-1-

ābile [Far.] : Deri üzerinde meydana gelen kabarcık, sivilce.

ā.+ dür 027b/23

-1-

ābzen [Far.] : Bazı hastalıkların tedavisinde çeşitli şifalı otlarla hazırlanmış tıbbi banyo.

ā. 020b/22

-1-

‘āc : Kara yandak diken.

‘ā. 022b/21

-1-

‘aceb [Ar.] : Şüphe, tereddüt, hayret ifade eden soru zarfı, acaba.

‘a.+ dür 029b/24

‘a. 025b/10, 028b/28, 028b/29, 029a/6, 029b/29, 037b/7, 048b/4

-8-

‘acele [Ar.] : Çabuk ve tez yapılması gereken.

‘a. etmek 028a/17

‘a. 047a/7

-2-

acı [T.] : Acı.

a.+ da 018a/3

a.+ lar 028a/5

a.+ lığı 009b/24, 010b/5

a.+ ya 027a/9

a. 008b/17, 008b/22, 009b/21, 012b/1, 012b/5, 013b/4, 015a/13, 018b/20, 036b/9, 039a/24, 043a/3, 048a/19, 048a/21, 048a/23, 048b/21

-20-

‘acīn [Ar.] : Yoğurulmuş şey, hamur, mācun.

‘a. idüp 008a/17

-1-

‘**âciz** [Ar.] : Gücü yetmeme durumu, güçsüzlük, âcizlik.

‘â.+ liğünüñ 034b/27

-1-

aç [T.] : Yemek yememiş olan, midesinde bir şey bulunmayan

a. olsa 013a/28

a. 012a/16, 028a/23, 043a/7, 047b/13

-5-

aç - [T.] : Kapalı, örtülü, kilitli veya bağlı durumdan çıkarmak.

a.- amaz 014a/22, 019a/13

a.- arsa 019a/13

a.- up 014b/9, 020a/2, 046a/28

-7-

açık [T.] : Kapalı, örtülü, bağlı, katlı veya kilitli durumda olmayan, açılmış. **krş. açık.**

a. olur 021b/4

a. 010b/19, 017a/11, 019a/12, 032b/7

-5-

açıl - [T.] : Açık hale getirilmek.

a.- a 035a/16

a.- acağ 014a/12

a.- dı 034a/4

a.- ması 034a/28

a.- sa 034a/28

a.- up 014a/12

a.- ur 034b/25

-7-

açlık [T.] : Aç olma, acıkma durumu.

a.+ dan 042a/7

a. 046b/28

-2-

açmak [T.] : Kapalı, örtülü, kilitli veya bağlı durumdan çıkarmak.

a. 035a/24

-1-

açuk [T.] : Kapalı, örtülü, bağlı, katlı veya kilitli durumda olmayan, açılmış **krş. açık.**

a. 021a/29

-1-

‘**ağale** [Ar.] : Kemikleri ve eklemleri birbirine bağlayan, kasılabilir lifleriyle vücudun hareketini sağlamada yardımcı olan organ, kas.

‘a.+ ledinde 045a/26
 ‘a.+ ler 044b/10, 044b/11, 046b/13
 ‘a.+ leri 044a/12, 046b/15,
 046b/24, 047b/8
 ‘a.+ lerinde 049a/27
 ‘a.+ lerine 047b/23
 ‘a.+ lerini 047b/9
 ‘a.+ lerüñ 043b/23, 045a/12
 ‘a.+ nüñ 042a/23, 042a/24,
 043b/27, 044a/5, 044a/7
 ‘a.+ si 044a/15
 ‘a.+ sinden 014b/7
 ‘a.+ sinüñ 004b/19
 ‘a.+ ye 041b/18, 043b/11
 ‘a. 037a/21, 041b/25, 042a/23,
 043b/26, 044a/28, 044b/6,
 050a/12, 050a/28

-31-

‘**add** [Ar.] : Kabul etme, sayma, itibar etme.

‘a. 044a/13

-1-

‘**aded** [Ar.] : Tāne.

‘a.+ i 005b/27

‘a. 026a/28

-2-

ādem [Ar.] : İnsan, kişi.

ā.+ e 025b/13

ā.+ i 049a/15

ā.+ ina 039a/12

ā.+ lere 039b/21, 046b/26,
 050a/27

ā.+ leriñ 015b/22

ā.+ üñ 031a/5

ā. 008a/23, 014b/26, 025b/8,
 025b/11, 027a/4, 029a/22, 032b/9,
 045b/1

-16-

‘**ades** [Ar.] : Mercimek.

‘a. 016b/15, 048a/5, 048b/1

-3-

‘**adet** [Ar.] : Adet, alışkanlık, huy;
 usul, görenek.

‘ā.+ i 010b/7, 010b/8

‘ā.+ idür 038b/10

‘ā. 004b/13, 017b/1, 026a/29,
 028a/16, 036b/9, 039a/3, 047a/21

-10-

adhır [Ar.] : Ayırık otu.

a. 036a/7, 039a/17, 039b/25,
 043b/2, 045a/5

-5-

‘**afel** [Ar.] : Yağ bezi, kadının cinsel

organının dışında çıkan ve ilişkiye mani olan bir bez.

‘a.+ elerũ 031b/26

-1-

āfet [Ar.] : Hastalıkların dokularda meydana getirdiği bozukluk

ā.- i dimāğ 031b/25

ā.+ dūr 022a/12

ā.+ i 015b/14

ā.+ ler 006a/19

ā. 016a/1, 016a/2

-7-

afsentĩn [Far.] : Pelin otu, yavşan otu.

a.-i rūmĩ 026a/26

a. 030b/9, 048b/12

-3-

afyon [Far.] : Haşhaş kapsüllerinden sızan sütũn pıhtılaşmasıyle elde edilen ve içinde morfin, kokain gibi uyuşturucular bulunan madde.

a. 007a/3, 007a/6, 012a/19, 019a/21, 020b/18, 020b/21, 021a/1, 021a/9, 027a/7, 027a/16, 040a/29, 042a/18

-12-

ağ [T.] : Şekil bakımından delik delik, göz göz olan, fileye benzer şey.

a.+ ına 040b/8

-1-

ağ [T.] : Kar rengine olan rengin adı, beyaz. **krş. aķ**

a.+ ını 048a/9

-1-

ağac [T.] : Ağaç. **krş. ağaç**

a.+ ı 018b/26

a.+ ınıñ 008b/11

-2-

ağac kavunı [T.] : Turunç. **krş. ağac kavunı.**

a. 009a/15, 009a/16

-2-

ağac kavunı [T.] : Turunç **krş. ağac kavunı**

a.+ nuñ 046a/4

-1-

āğāz [Fr.] : Başlama.

ā. ider 028b/23

-1-

ağır [T.] : Bunaltıcı, sıkıntı verici, kasvetli.

a.+ lık 012a/5

a. başmak 029b/22

a. olmak 009a/27

a. olmağdur 010b/20

a. olur 032a/21

a. 022b/12, 044a/11

-8-

ağırlan - [T.] : Ağırlaşmak, üzerine ağırlık çökmek.

a.- up 044a/17

-1-

ağırlıg [T.] : Vücutta veya vücudun herhangi bir yerinde hissedilen sıkıntı verici durum, rahatsızlık duygusu.

a.+ ı 015b/16, 048a/11

a.+ ına 036b/21

a. 034b/17

-4-

ağız [T.] : Ağız.

a.+ a 006a/44, 041a/25

a.+ da 008b/25, 021a/3, 036b/20, 039a/28, 045a/6, 048a/10, 048b/17

a.+ dan 011a/22, 046a/29

a.+ ı 009b/1, 009b/21

a.+ ın 036a/3

a.+ ına 018a/3

a.+ ından 023b/24, 024b/8, 031a/10

a. 003b/31, 006b/13, 009b/24, 010b/5, 010b/18, 024b/11, 042b/2, 044a/15, 046a/27, 046b/8

-30-

ağla - [T.] : Göz yaşı dökmek.

a.- r 025b/8

-1-

ağlamak [T.] : Ağlamak işi.

a. 015b/7, 017a/9

-2-

ağniyā [Rum.] : Akılsız kişi.

a. 027b/20

-1-

ağrı [T.] : Vücudun herhangi bir yerinde derinden ve yaygın bir şekilde hissedilen sürekli acı ve ızdır, sızı, veca.

a.+ sı 003b/31, 006b/2, 009b/16, 011b/12, 012b/9, 013a/24, 014a/3, 014b/2, 049a/4

a.+ sıdur 006b/4, 007b/19

a.+ sına 009a/19, 010b/13, 011b/5, 012a/1, 013b/9

a.+ ya 027a/9

-18-

ağsiye [Far.] : Zarlar.

a -i dimāğ+da 021b/24

a. 014a/7

-2-

ağu ağacı [T.] : Zakkum.

a. 020a/12

-1-

āh : Feryat, inilti.

ā. 029a/17

-1-

āhar [Ar.] : Başka, diğer.

ā.+ dan 017b/27

ā.+ ında 036b/27

ā. 005b/48, 006a/40, 006a/42,

010a/11, 010b/21, 015b/10,

018a/25, 018a/28, 019b/27,

021a/12, 023a/24, 028a/14,

029a/24, 031b/4, 031b/5, 031b/14,

031b/27, 032a/2, 034a/16,

035b/19, 036b/10, 038a/23,

038b/19, 038b/24, 040b/11,

040b/18, 044b/10, 047a/21

sersām-ı ā. 016a/1

-32-

āheste [Far.] : Yavaş, sakin.

ā. 037b/28

-1-

āhir [Ar.] : Son.

ā.+ e 029b/8

ā. 012b/27, 013b/28, 047a/13

-4-

ahlāt [Ar.] : İnsan vücudunda varlığı farzolunan dört unsur veya usare, kan, safra, salya, dalak.

a.- ı bāriddendür 014b/6

a.- ı ġalīz 030a/17

a.- ı ġalīzden 013b/12

a.- ı hārri 014b/6

a.- ı muhterikden 027a/12

a.- ı riyāh-ı bāridedür 018a/26

a.- ı riyāhiye-i hārri 018a/27

a.+ dan 020a/1

a.+ ı 025b/8, 036a/28, 049b/2

balğam-ı a.+ la 040b/25

a.+ uñ 038b/14

a. 015b/7, 015b/17, 020a/28,

020a/29, 020b/16, 026a/20,

030a/24, 037a/28, 037b/9

-22-

ahmak [Ar.] : Akıllı kıt, anlayışsız, kalın

kafalı (kimse), beyinsiz, bön,
budala.

a. 027b/18, 027b/22

-2-

aḥmer [Ar.] : Kırmızı, kızıl.

ḥumuş-ı a. 021b/19

-1-

aḥsırd - [T.] : Hapşirtmak.

a.- alar 012a/11

-1-

aḥsırık otı -1- [T.] Kündüs, aksırık otu.

a. 030b/10

-1-

aḥsırmaḳ [T.] Hapşırmak.

a. 008a/2, 018a/1, 018a/2,
018a/3, 018a/4, 030b/10,
043b/1

-7-

aḥsırtmaḳ - [T.] : Hapşirtmak.

a. 019b/1, 019b/13

-2-

aḥşam [Ar.] : Akşam.

a.+ a 033b/23

a. 030a/29, 036a/28

-3-

āhū [Far.] : Ceylān, karaca, gazal,
meral.

ā.+ dan 047a/29

-1-

aḥvāl [Ar.] : Durum, vaziyet, hal.

a.- ı kebed 004a/52

a.- i esnān 003b/27

a.+ i 003b/16, 004b/7, 004b/22,
004b/24, 004b/36, 004b/39,
005b/15, 005b/19, 005b/37,
005b/40, 005b/49, 006a/11,
006a/19, 006a/37, 006a/39,
006a/47, 010b/23, 021b/26,
023b/15, 050a/16

a.+ idür 003a/33

a.+ inüñ 006b/16

a. 003b/42

-27-

aḥvel [Ar.] : Şaşı.

a. 042b/3

-1-

aḥze [Ar.] : Tutulmak, donmuş gibi
durmak.

a. 003a/10, 019b/21, 019b/22

-3-

aķ - [T.] : Bulunduğu yerden daha alçak bir yere doğru gitmek, yukarıdan aşağıya doğru düşmek.

a.- an 040b/26

a.- ar 011a/11, 016a/4

a.- up 007b/27

-4-

aķ [T.] : Kar renginde olan rengin adı, beyaz. **krş. ağ**

a. 009a/13, 010b/17, 016a/5, 019a/5, 022b/19, 025b/23, 026b/7, 027a/1, 038b/20, 041a/12, 041a/24, 041b/10, 043a/28, 048a/2, 048b/5

-15-

aķ günlük [T.] : Tütsü olarak yakılan bir tür ağaç sakızı.

a. 022b/2

-1-

aķāb [Ar.] : Ökçeler, topuklar.

a. 050a/28

-1-

aķıd - [T.] : Akmasını sağlamak

a.- alar 009b/2, 009b/5, 016a/16, 017b/5, 017b/6, 021b/11, 023b/6

-7-

‘ākırķarķā [Ar.] : Pire otu, nezle otu, yapışkan otu.

‘ā. 018b/24, 036a/4, 036a/12, 036b/25, 039a/9, 039a/19, 040a/2, 041a/19, 044b/17, 048a/3, 048b/4
ma‘cūn-ı ‘ā. 032b/24

-12-

‘ākıl [Ar.] : Akıllı.

‘ā. olsa 029b/9

-1-

‘aķl [Ar.] : Düşünme, anlama, kavrama ve davranışlarını ayarlama melekesi, us.

‘a.+ a 021a/19, 023a/17, 027b/15

‘a.+ ı 015b/28, 023a/24, 027a/11, 036b/3

‘a.+ sıza 027b/18

‘a. 015b/25, 016a/14, 017a/10, 017a/11, 021a/27, 022a/13, 028a/9, 028b/2, 032a/26, 033b/15

cevher-i ‘a. 022a/12

iķtilāt-ı ‘a. 015a/25, 016b/27

-21-

‘aķl-ı cevher-i āfeti [Ar.]

‘a. 027b/25

-1-

aķmak [Ar.] : Akmak işi.

a.+ dur 023b/24

-1-

‘akreb [Ar.] : Örümcekgillerden, kuyruğunun kıvrık ve kalkık ucunda zehirli bir iğnesi bulunan ve soktuğu zaman bu zehiri vücuda bırakan tehlikeli küçük hayvan.

‘a. 040a/29, 040b/2, 042a/17

-3-

‘akrebī [Ar.] : Çıyan otu.

‘a. 025a/2

-1-

aķvāl [Ar.] : Sözler.

a.+i 033b/26

-1-

al - [Ar.] : Berāberinde götürmek veya getirmek.

a.- alar 017b/8, 032b/1

a.- ı 029a/14

a.- mayup 006b/7

a.- up 007a/21, 017b/8, 030a/3,

033b/16, 033b/18, 038b/25,

046a/19, 050a/3

-13-

a‘lā [Ar.] : Pek yüce.

a.+ dur 007a/22, 007a/23, 012a/12, 012b/24, 024a/16

-5-

ālā [Ar.] : Lutuflar, ihsanlar.

ā. 047b/23

-1-

‘alā-ḥādde [Ar.] : Çok şiddetli.

‘a. 023a/18

-1-

‘alā’im [Ar.] : Alametler, nişanlar, izler.

‘a.+ inden 014b/13

-1-

‘alak [Ar.] : Sülük.

intişār-ı ‘a. 014b/18

-1-

‘alāķa [Ar.] : İki şey arasındaki bağ, ilgi, rabıta, münasebet.

‘a. etmeye 047a/13

-1-

‘alāḳa’ül-dem fi’ül-veca’ [Ar.]

‘a. 003b/35

-1-

‘alāḳı [Ar.]

‘a. 031a/3

-1-

‘alāmāt [Ar.] : Alametler, nişanlar,
izler.

‘a.+ lardan 016b/23

-1-

‘alāmet [Ar.] : İşaret, belirti, nişan,
emare, alem, araz.

‘a.- ı ‘aşa 006b/12

‘a.- i redīeden 040b/27

‘a.- i rüyadandır 034b/29

‘a.- i zāhirī 012a/4

‘a.+ i 005b/41, 006b/10, 006b/12,

007b/26, 009a/22, 009a/23,

009b/1, 010b/16, 011b/10,

011b/26, 012a/3, 012a/26,

013a/10, 013a/26, 013b/12,

014a/22, 015b/23, 017a/26,

017a/27, 019a/26, 020a/1, 020b/2,

020b/5, 020b/7, 021b/2, 021b/10,

022b/5, 023a/21, 023a/28, 023b/2,

023b/7, 023b/21, 023b/23,

023b/26, 024b/6, 025b/3, 026a/18,

028a/1, 030a/28, 032a/19, 032b/1,

034b/16, 037b/23, 039b/2,

040b/16, 041a/6, 041b/15, 042b/2,

042b/15, 044a/14, 044a/21,

044a/24, 049b/17

sebeb-i ‘a.+ i 005a/28

‘a.+ idür 015b/18, 016a/23,

034b/27, 049a/28

‘a.+ inden 010b/6

‘a.+ ini 042a/15

‘a.+ ler 006a/43, 041a/5

‘a.+ lardan 006a/46

‘a.+ leri 006b/9, 009b/8, 009b/23,

010b/21, 016a/13, 016a/22,

017a/1, 017a/3, 017a/6, 020b/3,

021a/26, 032a/25, 032b/7,

032b/14, 032b/17, 035a/7,

035a/19, 035b/20, 041a/2,

044a/23, 047a/6

‘a.+ leridür 019a/26, 020b/4

‘a.+ lerinden 018b/6, 042b/4

‘a.+ lerindendir 017a/10

‘a.+ üñ 017a/27

‘a. 006a/42, 009a/26, 009a/27,

009a/28, 009b/1, 012a/5, 013b/23,

017a/27, 018b/2, 028a/17,

028a/19, 042a/8, 046b/19

-107-

‘ālāü’l-tertib [Ar.] : Çok düzenli.

‘ā. 005b/19

-1-

alçak [T.] : Yerden mesafesi az, yere yakın, basık.

a. 016a/19

-1-

aldır - [T.] : Çektirmek

a.- masa 004a/7

-1-

ālet [Ar.] : Bir işi yapmak için kullanılan nesne, araç, makine, aygıt.

ā.+ i 040b/24

ā.+ leri 031a/9, 031a/11, 040a/24, 040a/25, 040b/15

ā.+ lerinden 040b/23

ā.+ lerine 040a/20

ā.+ lerini 031a/4

ā.+ lerinüñ 005a/35, 005a/38

ā. 050a/8

-12-

‘ale’l-fevr [Ar.] : Birden, derhal, hemen.

‘a. 033b/20

-1-

‘ale’t-tertib [Ar.] : Düzenli bir şekilde, sırası ile.

‘a. 023a/3

-1-

alıko - [T.] : Bir süre için bir yerde tutmak, orada kalmasını isteyip gitmesine engel olmak, hapsedmek.

a.- rlar 031b/12

a.- yamaz 038a/10

-2-

alıkomağ [T.] : Bir süre için bir yerde tutmak, orada kalmasını isteyip gitmesine engel olmak, hapsedmek.

a.+ la 031b/19

-1-

alıkonıl [T.] : Hapsedilmek.

a.- maz 045a/18

a.- ur 045a/19

-2-

alın [T.] : Yüzün, kaşların üstünden saçlara kadar olan ve şakaklar arasında kalan kısmı, nasiye.

a.+ a 007a/12

a.+ ı 014b/9, 016a/19, 046b/9

a.+ ına 007a/19, 008a/15, 008b/9,
008b/16, 009a/13, 009a/17,
010a/19, 014b/26, 019b/10,
021b/14
a.+ ında 011b/13, 032a/17
a. 026b/13

-19-

Allāh [Ar.] : Tanrı, Huda.
hikmet-i A. 028b/9
ni'met-i A. 029b/28

-2-

Allāhu-ta'ālā a'lem [Ar.] : Allah daha
iyi bilir.
A. 022b/26

-1-

Allāhu a'lem [Ar.] : Allah daha iyi bilir.
A. 040b/18, 041b/11, 042b/7

-3-

Allāhu ta'ālā a'lem u ahkem [Ar.]
: Allah daha iyi bilir ve hüküm
verir.
A. 028a/26

-1-

'allām [Ar.] : Her şeyi bilen, alim-i kül
(Yalnız Allah için kullanılır)

'a.+ ıdur 045b/6
-1-

alma [T.] : Elma.

a. 013a/16, 016a/27, 024a/16,
039b/13

-5-

almak [T.] : Kan vb. çıkarmak, çekmek
işi.

a. 017b/7, 023b/9, 049b/29

-3-

alt [T.] : Bir şeyin yere bakan yüzü.

a.+ ı 040b/4

a.+ ıdur 037a/21

a.+ ına 008a/1, 008a/8, 008a/13,
010a/4, 020b/20, 020b/29, 040a/3,
045a/27

a.+ ında 008a/12, 015a/28,
026b/13, 032b/16, 039b/1

a.+ ından 009b/3, 017b/7, 032a/19

a.+ ını 013a/19

a.+ na 013b/18

-20-

altı [T.] : Altı sayısı.

a. 010a/14, 011a/22, 024a/14,
024a/18, 030a/23, 047a/4

-6-

altıncı [T.] : Altı sayısının sıra sıfatı.

a. 009b/27, 010b/19, 011b/4,
014b/2, 032a/22, 037b/13,
040b/9

-7-

a‘māl [Ar.] : Ameller, işler.

a.+ i 050a/19

a. 050a/19

-2-

āmātirādur [Yun.] : Verem.

ā. 017a/23

-1-

‘amel [Ar.] : Bir maksatla yapılan iş,
eylem, fiil.

‘a.+ den 037a/12

‘a.+ i 029a/26

‘a. ideler 017b/10, 017b/26

‘a. itmezse 010a/8

-5-

amma [Ar.] : Zıt ve aykırı hüküm ifade
eden iki cümleyi birbirine bağlar;
ancak, fakat, lakin.

a. 005b/33, 006b/13, 008a/19,
009b/6, 009b/14, 010b/4, 011b/26,
013a/9, 013a/12, 013a/20,

013a/21, 014a/4, 015b/4, 015b/21,
015b/22, 016a/1, 017a/4, 017a/9,
018a/18, 018a/26, 019a/1,
019a/14, 019a/25, 020a/2,
020a/28, 020b/1, 020b/24, 021b/4,
021b/29, 022a/3, 022a/12,
022a/26, 023a/11, 024a/8,
024b/17, 026b/17, 026b/20,
027a/27, 027b/6, 027b/21,
028b/10, 028b/28, 029a/9,
029b/29, 032a/25, 033a/29,
033b/17, 034b/15, 035a/13,
035a/23, 035b/17, 036a/7,
037a/16, 037a/23, 037a/26,
038a/5, 038a/15, 038a/24,
038b/18, 039b/15, 041b/21,
042a/8, 042a/9, 042a/11, 042a/25,
042b/19, 043b/17, 044a/13,
045a/14, 045a/18, 045a/24,
046b/8, 047a/25, 047b/20,
049b/22, 049b/25, 050a/20,
050a/27

-78-

amūri [Ef.] : Aşk.

a. 028a/29

-1-

ana [T.] : Anne.

a.+ sı 005b/40

a. 005b/46

-2-

aña [T.] : Ona.

a. 007b/5, 008b/14, 009b/14,
010a/11, 010b/4, 010b/8, 010b/28,
011a/5, 011a/27, 012a/9, 012a/16,
013a/13, 013a/18, 013a/21,
014a/28, 015a/16, 015a/28,
015b/26, 016a/2, 016b/28,
017a/16, 019b/26, 019b/29,
020a/26, 020a/27, 023a/25,
023a/29, 025a/28, 026a/21,
027a/20, 027a/22, 028b/5, 029a/8,
029b/12, 030b/7, 031a/20,
031a/23, 033b/1, 034b/20, 036a/1,
036a/27, 037a/17, 037b/23,
038a/1, 038a/2, 038a/3, 038a/9,
038a/13, 039b/8, 040b/13,
041b/25, 041b/28, 042a/29,
043a/26, 044a/29, 045a/2, 045b/8,
045b/21, 046a/12, 047a/27,
048b/29, 049a/13, 049a/20,
049b/23

-64-

‘**anber**[Ar.] : Anber ağacının toparlak
findık büyüklüğünde, altın sarısı
renginde güzel kokulu çiçeği,
amber çiçeği.

‘a.+ i 015a/7

‘a. 008b/10, 008b/11, 010a/18,
012a/11, 015a/7, 015a/9, 019a/29,
021a/13, 022a/26, 035b/15,
045a/6, 048b/22

-14-

ancağ [T.] : Yalnız, sadece.

a. 019b/28, 029a/1, 029a/5

-3-

anda [T.] : Orada, o anda, o zaman.

a. 043b/24, 043b/27

-2-

andan [T.] : Ondan, oradan; sonra, ondan
sonra.

a. 004b/39, 005a/6, 006a/1,
010b/26, 012a/27, 012b/1,
012b/17, 013b/25, 015b/13,
016a/10, 017b/8, 018a/23, 020a/4,
020b/2, 020b/3, 023b/9, 025b/14,
026b/22, 026b/29, 029a/9,
031b/14, 032a/12, 032a/20,
034b/21, 034b/22, 035a/9,
035a/15, 036a/4, 036b/8, 036b/12,
037b/24, 038a/7, 038a/22,
038a/27, 038b/28, 041b/7,
042b/22, 043b/18, 044b/20,
045b/16

-40-

andur- [T.] : Andırmak,
hatırlatmak.

a. -ur 038b/10

-1-

anduz [T.] : Kökü ilaç olarak kullanılan
sarı çiçekli otsu bir bitki.

a. 025a/15, 046a/19

-2-

anı [T.] : Onu.

a. 004b/25, 007a/11, 027a/8,
027a/9, 029a/5, 029a/21,
029a/28, 031a/15, 031a/26,
043b/29, 045b/1

-11-

anırma [T.] : (Eşek için)
Bağırmak.

a.+ ları 033a/14

-1-

anīsūn[Yun.] : Anason, maydanozgiller
familyasından bir yıllık otsu bir
bitki.

a. 008a/24, 018a/8, 026b/2,
030a/19, 030b/13, 039a/18

-6-

añla - [T.] Anlama.

a.- r 027b/19

a.- rlar 030a/25

a.- yup 029a/10

a.- duğı 015b/9

-4-

añlamak [T.] : Anlamak.

a. 005b/43

-1-

anla [T.] : Onla.

a. 035a/18

-1-

anlar [T.] : Onlar.

a.+ a 027b/1, 028b/4

a.+ dan 004b/13

a.+ uñ 013b/29, 032a/3, 042a/19,
044b/12, 045a/18

a. 011a/10, 027b/24

-10-

añlatmak [T.] : Anlatmak işi.

a. 019a/14

-1-

ansızın [T.] : Beklenmedik bir
zamanda, hatırda yokken,

birdenbire.

a. 033a/14

-1-

anuñ [T.] : Onun.

a.+ la 017b/10, 017b/26, 032a/18

a. 003b/48, 004a/17, 004b/26,
004b/27, 004b/29, 004b/30,
004b/44, 004b/46, 004b/47,
004b/48, 007b/5, 008a/27,
008b/23, 010a/12, 011b/25,
015a/29, 016a/16, 017a/20,
018a/29, 019a/17, 019a/23,
019a/26, 019a/27, 020a/25,
023a/16, 023b/20, 024b/26,
026b/1, 029b/2, 029b/3, 029b/4,
029b/10, 029b/15, 030a/13,
030b/10, 031b/3, 031b/10,
031b/12, 031b/15, 032b/18,
033b/2, 034a/6, 034a/14, 034a/24,
034b/12, 037a/21, 039b/3,
040a/28, 041a/10, 042b/9, 044a/5,
044a/12, 044b/5, 044b/10,
044b/17, 045a/2, 045a/18,
045a/21, 049a/27

-62-

anuñçün [T.] : Onun için.

a.+ dūr 031a/11

a. 022a/7, 022a/13, 030a/3,
030b/28, 031a/15, 037b/21,
043b/19, 044a/8, 049b/26

-10-

apistū tūnus enberustūtūnūs

[Rum.] : Tetenoz.

a. 043b/10

-1-

apū balkīyā [Ef.] : Felç, inme.

a. 033b/11

-1-

ara [T.] : İki şeyi birbirinden ayıran
uzaklık, mesafe.

a.+ da 012b/26, 021a/20

a.+ larına 029a/29

a.+ sına 042a/23, 043b/29

a.+ sında 015b/1, 044a/4, 045a/18,
045b/8, 045b/10

a.+ sındadır 045b/7

a. 031b/18

-12-

‘Arab [Ar.] : Arap kavminden olan
kimse.

‘A.+ da 006b/2, 007a/11, 007b/19,
049a/13

-4-

‘Arabī [Ar.] : Arap dili.

‘A.+ si 024b/2, 026a/14

‘A. 015a/16

-3-

‘Arabistān [Ar.] : Arap ülkesi.

‘A.+ da 049b/23

-1-

‘araḵ [Ar.] : Ter.

‘a.+ ı 044b/1

‘a. etmiş 044b/1

‘a. ider 032a/13, 044a/22

‘a. 013a/5, 037b/11, 047b/17,
049a/23

-8-

‘araḳiyye [Ar.] : Araki kelimesinin
tamlamalarda ortaya çıkan aynı
manadaki müennes şekli.

‘a.+ si 007a/23

‘a. 008a/1, 008a/8, 013b/17

-4-

‘araḳiyye [Ar.]

‘a.+le 032a/14

-1-

ārām [Ar.] : Durma, dinlenme.

ā. ide 027a/10

ā. idersen 029a/12

ā. idüp 039a/4, 039a/5, 039a/6

ā. 029a/13, 032a/6

-7-

‘Arapça -1- [Ar.] Arap dili.

‘A. 041b/25

-1-

‘araż [Ar.] : Alamet, belirti, işaret.

‘a.+ ı 044a/7, 044a/8

-2-

a‘rāz [Ar.] : Hastalık belirtileri, bulgu,
semptom.

a.- ı nefsānī 045a/21, 045a/22

-2-

ard [T.] : Arka taraf, arka.

a.+ ında 028b/23, 029a/1

a.+ ından 016a/11, 029a/4

a.+ ını 036a/16

-5-

ardınca [T.] : Hemen arkasından,
hemen ardından, peşinden, takiben.

a. 024b/19, 027a/27, 045b/22

-3-

arı [T.] : Temiz.
 mādde-i a.+ da 034b/23
 a. 025b/9
 -2-

arık [T.] : Zayıf, güçsüz.
 a.+ uñ 044a/20
 a. 044a/19
 -3-

arıt - [T.] : Temizlemek.
 a.- acağ 010b/9
 -1-

‘ārız [Ar.] : Görülmeye başlamak.
 ‘ā. ola 022a/28,
 ‘a. olsa 023a/10
 ‘ā. olan 013b/11, 043a/19
 ‘ā. oldı 033b/24
 ‘a. olduğı 043b/12
 ‘ā. olına 037a/13
 ‘ā. olmağdan 035b/29, 010b/21
 ‘ā. olmağdur 049a/11
 ‘ā. olmış 017b/27, 027b/3,
 038a/10
 ‘ā. olup 014a/22, 019a/16,
 021a/24, 032a/10, 032b/16,
 033b/23, 034a/8, 049a/12, 050a/20
 ‘ā. olur 013a/5, 014b/5, 023b/21,
 021b/3, 022a/7, 023a/14, 030a/7,

030a/5, 041b/18, 042a/7, 042b/6,
 043b/11
 ‘ā. olursa 042a/8, 049a/24, 050a/7
 ‘ā. 003b/50, 019a/22
 -41-

ārıza [Ar.] : Sakatlık, hastalık.

ā. 050a/18
 -1-

Arisānī [Ar.]

ķavl-i A. 030b/15
 -1-

Aristo [Yun.] : İlkçağ Yunan filozofu.

ķavl-i A. 030b/15
 -1-

arķa [T.] : Bir şeyin temel tutulan
 yüzünün tam ters tarafı; vücudun
 belden boyuna kadar olan sırt
 kısmı; vücudun bacakların bittiğı
 yerden bele kadar olan kısmı, kıkç.
 a.+ da 044a/21

a.+ sı 017b/1, 019b/25, 030a/2
 a. 030a/11, 035a/25, 036a/13,
 040b/22, 041b/3, 044a/15
 -10-

arpa [T.] : Buğdaygillerden bir bitki.

a. 007a/16, 007a/17, 007a/20,
008b/17, 009a/18, 009b/5,
010a/12, 010a/13, 010a/29,
013a/14, 016b/6, 016b/7, 016b/10,
016b/18, 020b/12, 021a/10,
021a/12, 021a/14, 022b/20,
025a/10, 025b/22, 026b/23,
027a/15, 030a/29, 043a/20
şarāb-ı a. 009b/5
-30-

arşlan [Ar.] : Arşlan. **krş. arşlan**

a. 033a/14
-1-

arşlan [Ar.] : Arşlan. **krş. arşlan**

a. 044b/2
-1-

art - [T.] : Artmak, çoğalmak

a.- ar 010b/7, 013a/28, 026a/9,
027a/25, 041b/25
a.- arsa 010a/10
a.- uralar 038b/22
a.- urıcı 028a/21
a.- urur 023a/22
-9-

‘arṭanīṣā : Buhûr-ı meryem, domuz
bağırsağı.

‘a. 048a/2
-1-

artıcağ [Ar.] : Fazlaca, ziyadece

a. 020b/15, 023b/13, 028a/5
-3-

artuğ [T.] : Fazla

a. 021a/27, 032b/15, 047b/24
-3-

arūzu ağapı [Rum.] : Aşk.

a. 028a/29
-1-

‘arzī [Ar.] : Ene, genişliğe ait, enle,
genişlikle ilgili.

‘a. 041b/25, 042a/24, 044a/5
-3-

ārū [Ar.] : Heves, istek.

ā.+ mendlik 029b/14
ā.+ sı 005b/33
ā. 004a/41, 005b/48
-4-

ās [Ar.] : Güney ve Batı Anadolu’da
yetişen yaprakları yıl boyu yeşil
kalan beyaz çiçekli bir ağaç, as
ağacı.

ā. 019a/7

-1-

as- [T.] : Koymak, yerleştirmek.

a.-a 007a/23

-1-

aʿšāb [Ar.] : Sinirler.

a.- ı dimāğ 031a/2

a.- ı ġalīzye 050a/24

a.- ı hāzer 011a/12

a.+ a 037b/26, 038b/11, 039b/14,
041b/28, 042a/10, 043a/4, 046b/1,
049a/19, 049a/21

a.+ da 042b/16

a.+ dan 038a/17

a.+ ı 012a/28, 041a/10, 042b/14,
046a/26, 050a/16

a.+ ın 041a/7

a.+ ına 037a/7

a.+ ından 031a/23

a.+ ını 039a/1

a.+ uñ 037b/4, 037b/26, 040b/23

a. 011a/11, 035a/28, 040b/10,
042a/17, 049a/23, 049a/27,
050a/13, 050a/16, 050a/17,
050a/20, 050a/22

-37-

ʿašāb [Ar.] : Sinir, damar.

ʿa.+ a 041b/18, 043b/12, 043b/18,
044a/3

ʿa.+ lar 015b/13, 044a/4

ʿa.+ lara 043a/19, 043b/20, 044a/1

ʿa.+ ları 040a/24, 040a/25,
046b/15, 046b/21

ʿa.+ larından 031b/13

ʿa.+ larınuñ 040b/3

ʿa.+ larınuñ 044a/7

ʿa. 037a/21, 037b/21, 037b/22,
038a/17, 040b/4, 043a/8, 043b/18,
043b/23, 045a/19, 045b/8,
045b/10

-28-

ʿašāfir [Ar.] : Serçe kuşları.

ʿa. 030b/6

-1-

āsān [Far.] : Kolay.

ā.+ lıġla 034b/28, 035a/2

ā. ola 038a/14, 038a/20

ā. olur 018b/10

ā. 010b/8, 018b/9, 018b/11,
018b/13

-9-

āsār [Ar.] : İzler, nişanlar, alametler.

ā.- ı bāride 015a/4

ā.+ ı 010b/18

ā. 013b/23, 013b/29

-4-

āsāyiş [Ar.] : Rahat, huzur.

ā. itdürüp 026b/10

ā. 012b/22, 049b/2

-3-

‘asel [Ar.] : Bal.

‘a.+ e 044b/25

‘a.+ i 019a/6, 022b/15, 032b/24,
045b/19

‘a.+ inden 048b/25

‘a.+ isi 022b/15

‘a.-i belādur 039a/10

şem‘-i ‘a. 041a/29, 043a/10

‘a. 008b/5, 009a/9, 009a/10,
014a/13, 015a/10, 018b/10,
018b/13, 022b/4, 022b/21,
024a/14, 036b/9, 037a/1, 038b/27,
039a/11, 039b/19, 040a/1, 040a/8,
040a/9, 041b/9, 042b/25, 042b/28,
043a/3, 043a/28, 043b/3, 044b/22,
044b/24, 046a/16, 046a/18,
046a/20

-39-

aşfer [Ar.] : Sarı, sarımsı.

a. 009b/27

-1-

aşhāb [Ar.] : Sahipler.

a.- ı kitāb 027b/23

a.- ı şar‘uñ 032a/17

a.+ ı 020b/10, 027b/22, 031b/29,
033a/8, 043a/11, 046b/25

a.+ ın 047a/24

a.+ ına 015a/17, 025a/1, 027b/18,
028a/20, 039a/12, 047a/15

a.+ ından 031b/6

a.+ ını 018a/1

a.+ ınuñ 028a/2, 031b/29

-20-

aş(ı)l [Ar.] : Gerçek.

a.+ ı 018b/4, 021b/27, 023a/8,
023a/9, 023a/10

a.+ ın 045b/3

a.+ ında 022b/29, 028b/7

a. 030a/22, 033b/18, 044a/4,
047a/25

-12-

aşlā [Ar.] : Hiçbir vakit, hiçbir zaman,
hiçbir şekilde, kesinlikle, kat’iyyen.

a. 019b/26, 020a/22, 025b/6,
028b/18, 028b/25, 033a/13,
033b/17, 033b/28, 038b/13,
046a/29, 050a/22

-11-

asma [T.] : Belli bir cins üzüm veren, dalları çardak üstüne yayılan tırmanıcı küçük ağaççık, üzüm ağacı.

a. 007a/29

-1-

āsūd : Rahat.

ā.+ uñ 023b/4

-1-

aş [T.] : Yemek.

a.+ ı 022b/13

a.+ larda 044a/27

a.+ ları 023b/11, 026a/1

-4-

aşağa [T.] : Aşağı, alt.

a. 007a/5, 007a/22, 011a/11, 015b/13, 020a/4, 024b/26, 035a/16, 043b/14, 044a/6, 046b/8, 046b/15, 047b/5, 049b/29

-13-

aşağı [T.] : Aşağı.

a.+ da 017a/19

a. 041b/21

-2-

‘āşık [Ar.] : Bir şeye veya birine karşı aşırı sevgi duyan kimse, tutkun, meftun.

‘ā.+ a 029b/16, 029a/18

‘ā.+ ımdur 028b/11

‘ā.+ lara 028b/12

‘ā.+ uñ 029a/16, 029a/24, 029b/11

‘ā. olur 028b/13

‘ā. 029a/27, 029b/9

-10-

‘aşk [Ar.] : Bir kimse veya bir şeye karşı duyulan çok kuvvetli sevgi ve bağlılık, aşırı muhabbet.

‘a.- ı sihr 029a/21

‘a.-ı ilāhī 028b/8

‘a.-ı taḥkīkī 028b/7

‘aşk-ı taḥlīdī 028b/7

‘a.+ a 028a/28, 028b/16, 029b/2, 029b/10

‘a.+ dan 029a/14, 029a/22

‘a.+ ın 029a/16

‘a.+ ında 029b/11

‘a. 003a/19, 023a/13, 028a/27, 028a/28, 028b/2, 028b/6, 028b/10, 028b/14, 029a/15, 029a/22, 029b/9, 029b/13, 029b/14, 029b/18

-28-

āškāre[Ar.] : Açık, meydanda, gözle
görülebilin, belli, ayan, vazıh,
bariz
ā. 035b/21

-1-

‘aşuḳ yaprağı [Ar.] : Bir tür
yabani kekik yaprağı, marsama.
‘a. 019b/15

-1-

at [T.] : At.
a.+ a 033a/9

-1-

at başı çek [T.] Önden gitmek.
a. +dügi 032b/27

-1-

aṭa şoğanı [T.] : Zambakgiller
familyasından, soğanından
eczacılıkta kullanılmak üzere
birtakım maddeler elde edilen,
çeşitli renklerde güzel çiçekli, şerit
halinde koyu yeşil yapraklı süs
bitkisi.
a. 018a/6, 033b/5, 036a/11

-3-

‘aṭaş [Ar.] : Susuzluk, susama, hararet.

‘a.+ dur 020b/2, 009b/24

‘a. 004a/44, 009b/21,
010a/20, 010b/7, 016b/17

‘alāmet-ı ‘a. 006b/12

-8-

āteş [Sür.] : Yanıcı ve tutuşucu
maddeleri alevlendirip yakan şey.

ā.+ ler 022b/10, 029a/23

ā. 006a/19, 008a/12, 013a/8,
025a/27, 025a/29, 025b/1, 036a/3,
036a/16, 038a/11

-11-

‘atıḳ [Ar.] : Eski, eski zamana ait.

şarāb-ı ‘a.+ a 015a/2

şarāb-ı ‘a. 042b/21

zeyt-i ‘a. 043a/22, 044b/18,
044b/23

-5-

aṭ‘ime [Ar.] : Yemekler.

a. 009b/19, 012b/20

-2-

aṭliye [Ar.] : Merhemler.

a. 023b/18

-1-

atmaca [T.] : Kartalgillerden, ava

alıştırılabilen küçük bir yırtıcı kuş

a. 048a/6

-1-

‘**aṭṣe** [Ar.] :

‘a. 022a/23, 036b/26, 047a/9,
048b/2

-4-

‘**aṭūs** [Ar.] : aksırtıcı şey, enfiye

‘a. 020a/12, 036b/15

-2-

‘**atūṣāt** [Ar.]

‘a. 034a/2

-1-

av [T.] : Avlanarak tutulan veya vurulan hayvan.

a. 011a/25, 015a/18, 035a/17,
041b/8

-4-

‘**avām** [Ar.] : Halkın alt tabakası.

‘a. 031a/1, 040a/16

-2-

āvāz [Far.] : Yüksek sesle bağırma, feryat, nara

ā.+ ı 015b/25

ā.+ lar 027a/25, 033a/13

ā. 006b/7, 015b/26, 030a/14

-6-

‘**avrat** [Ar.] : Kadın.

‘a.+ a 027a/28

‘a.+ lar 010a/21, 012a/20, 031b/21

‘a.+ lara 005b/37, 027a/29

‘a.+ larda 027a/26, 037b/19

‘a.+ laruñ 031b/16

‘a.+ uñ 005b/50, 027a/27

‘a. 005b/44, 006a/1, 010a/23,
048a/4, 048a/5, 048a/8, 048b/1,
048b/26, 048b/27

-20-

avuç [T.] : Elin iç kısmı, avuç.

a. 026b/24, 036b/11, 047a/20,
047a/22

-4-

avuç [T.] : Elin iç kısmı, avuç

a. 036b/8

-1-

ay [T.] : Yılın ayrıldığı on iki bölümden her biri.

a.+ a 034a/5

a.+ da 024b/16, 047a/4

a.+ ı 024b/17, 047a/4

a.+ larca 037b/8

a. 024b/17, 033a/27

-8-

aya [T.] : Avuç içi.

a.+ sı 009b/1

-1-

a'yābī [Ar.] :

a. 003a/29

-1-

ayak(ğ) [T.] : Vücudun, bacadan ayak bileğiyle ayrılan ve yere basıp durmayı, yürümeyi sağlayan kısmı, kadem

a.+ ı 040b/5, 040b/6

a.+ ım 034a/4

a.+ ın 012b/13, 012b/21

a.+ ını 026b/28

a.+ ların 007a/4, 013a/7, 016a/24, 019b/2

a.+ larında 031b/8

a.+ larını 007a/5

a.+ larının 040b/10

a. 031b/6, 034b/19, 037a/9

-16-

a'yānī [Ar.] :

a. 049a/13

-1-

ayāpn̄ya [Rum.] : Uyuyamama hastalığı.

a. 020a/24

-1-

ayāric [Ar.] : Daha çok müşhil olarak kullanılan bir grup macunun genel adı.

a.+ ler 018a/7, 033a/1

ḥabb-ı a. 022a/20, 046a/1

-4-

ayāric-i Calinūs [Ar.] : Calinūs müşhili.

a. 032b/10

-1-

ayāric-i fayḳarā [Ar.] : Tıpta kullanılan müşhil bir madde.

a. 010b/12, 012a/18, 012a/29,

013b/7, 014b/10, 021b/18,

026b/15, 026b/18, 030a/19,

032b/9, 032b/20, 035a/21,

036a/25, 038b/2, 038b/26,

047b/10, 047a/16

ḥabb-ı a. 010b/28

-18-

ayāric-i lūgāziyā [Ar.] : Baş hastalıkları, delirme, kuruntu, sağırlık, epilepsi, humma gibi hastalıkların tedavisinde kullanılan madde.

a. 022a/20, 030a/18, 032b/10

-3-

ayāric-i rūfes [Ar.] : Mirre-i sevda, balgam için kullanılan bir tür müşhil.

a. 030a/17, 032b/10, 041a/28, 045b/27

-4-

ayāricāt [Ar.] : Macunlar.

a.+ la 013b/2

a. 032b/28, 042a/3

-3-

aydınlıĝ [T.] : Ziya, ışık, nur.

a.+ a 014a/22

-1-

ayı lipiyā [Rum.] : Uçuk tutmak ; düşmek.

a. 030b/24

-1-

ayıd ağacı [T.] : Mine çiçeğigillerden, Akdeniz havzasında yetişen, mor

ve menekşe rengi çiçekli, 1–2 metre boyunda, küçük ince yapraklı, okalıptüse benzer ağaç.

a.+ ndan 033b/1

-1-

ayır - [T.] Ayırt etmek, seçmek, tefrik etmek, farkını anlamak, temyiz etmek

a.- up 040a/26, 047b/2

-2-

ayırmaĝ [T.] : Ayırma işi.

a. 006a/1

-1-

‘ayn [Ar.] : Göz.

emrāz-ı ‘a. 003a/33

-1-

āyīne [Far.] : Ayna.

ā. 047a/24, 047a/26

-2-

ayrı [T.] : Farklı ve değişik, başka.

a. 022a/12

-1-

ayva [T.] : Ayva ağacının iri armut biçiminde üstü tüylü, sarı, sert,

ufak çekirdekli, buruk bir tadı olan meyvesi.

a.+ ya 049b/21

a. 043a/16, 049b/14

-3-

az [T.] : Miktarı, derecesi ve niteliği belli bir ölçünün altında bulunan, çok olmayan

a.+ dur 020b/1

a. olur 025b/3

a. 006a/1, 008a/28, 009b/2, 010b/6, 011a/15, 011a/17, 011b/12, 011b/14, 013a/12, 014b/4, 016a/17, 023a/12, 023b/22, 024b/10, 026b/5, 026b/6, 027a/26, 031b/15, 032a/3, 032a/7, 033a/13, 034a/28, 035a/23, 035b/28, 038a/5, 038b/6, 042a/7, 042a/25, 042b/11, 046b/8, 049a/14, 049a/26, 049b/20, 050a/26, 050a/27

-39-

a'zā [Ar.] : Vücudu meydana getiren parçalar, organlar; organ.

a.- yı bāṭnede 014a/17

a.- yı sālinden 037a/17

a.- yı zāhirede 014a/3

a.+ da 024b/10, 049a/18

a.+ dan 037a/11

a.+ ya 033b/14, 049b/5, 050a/21

a. 050a/8

-10-

azal - [T.] : Azalmak.

a.- alar 016a/17

-1-

āzānū'l-fār [Ar.] : Balık çiçeği, balık otu.

ā. 033b/7, 048a/29

-2-

āzeryūn : Nergis.

ā. 039b/27

-1-

azıcık [T.] : Az, biraz.

a. 007a/14, 007a/15, 007a/18, 007b/4, 008a/4, 008a/8, 008a/14, 008a/24, 008a/26, 008b/3, 008b/15, 008b/16, 008b/17, 009a/14, 010a/16, 010a/27, 014a/14, 015a/2, 016a/28, 017a/18, 019a/13, 019b/1, 019b/12, 020a/18, 020b/18, 020b/19, 020b/21, 021a/1, 021a/7, 021a/9, 021a/12, 021b/16, 022a/23, 022b/2, 022b/15,

022b/18, 025a/3, 027a/7, 027a/10,
 031a/16, 032a/20, 033a/19,
 033a/23, 033a/25, 033a/27,
 034a/25, 034a/26, 035a/19,
 035b/8, 035b/10, 036a/6, 036a/11,
 036a/12, 036a/17, 036b/25,
 038a/29, 038b/2, 039a/23, 039b/1,
 039b/19, 040a/5, 041a/15,
 041a/27, 042a/28, 042b/9,
 043a/12, 045a/25, 046a/4, 046a/5,
 047b/17, 048a/25, 048a/26,
 048b/10

-75-

‘azīm [Ar.] : Büyük.

‘a.- i mādleden 044a/9

‘a. 015b/26, 015b/28, 016a/4,
 037b/5, 042a/11, 044a/9

-7-

‘azlaha-i ruve uftend [Far.] : Yüz

ve gözün kayması.

‘a. 046a/23

-1-

azūr : Hırslı, tamahkar, cimri.

a. 026a/2

-1-

B

bāb [Ar.] : Bir kitabın bölümlerinden
 her biri.

b.+ a 017b/29

b.+ da 007b/18, 010a/6,
 010a/20, 010b/7, 010b/20, 011a/1,
 011a/13, 011b/18, 012a/12,
 012b/2, 014b/10, 017a/19,
 022a/21, 028a/6, 029a/2, 031a/26,
 032b/9, 032b/22, 035a/27,
 036a/19, 036b/19, 039b/12,
 042b/17, 044b/2, 049a/6, 049b/15

b.+ ına 011b/25, 041a/10

b.+ ında 006b/11, 011b/23,
 013b/13, 014a/8, 017b/17, 018b/1,
 019a/23, 020a/3, 020b/4, 025b/20,
 036a/1

b.+ lara 014b/1, 017b/26

b.+ larda 028a/12

b.+ larına 014a/17, 017b/10

b.+ larında 006b/16, 042a/19

b.+ larından 023b/15

b. 002b/1, 002b/2, 002b/3, 002b/4,
 002b/5, 002b/6, 002b/7, 002b/8,
 002b/9, 002b/10, 002b/11, 003a/1,
 003a/2, 003a/3, 003a/4, 003a/5,
 003a/6, 003a/7, 003a/8, 003a/9,
 003a/10, 003a/11, 003a/12,

003a/13,003a/14,	003a/15,	004a/9,	004a/10,	004a/11,	
003a/16,	003a/17,	003a/18,	004a/12,	004a/13,	004a/14,
003a/19,	003a/20,	003a/21,	004a/15,	004a/16,	004a/17,
003a/22,	003a/23,	003a/24,	004a/18,	004a/19,	004a/20,
003a/25,	003a/26,	003a/27	004a/21,	004a/22,	004a/23,
,003a/28,	003a/29,	003a/30,	004a/24,	004a/25,	004a/26,
003a/31,	003a/32,	003a/33,	004a/27,	004a/28,	004a/29,
003a/34,	003a/35,	003a/36,	004a/30,	004a/31,	004a/32,
003a/37,	003a/38,	003a/39,	004a/33,	004a/34,	004a/35,
003a/40,	003a/41,	003a/42,	004a/36,	004a/37,	004a/38,
003a/43,	003a/44,	003a/45,	004a/39,	004a/40,	004a/41,
003a/46,	003a/47,	003a/48,	004a/42,	004a/43,	004a/44,
003a/49, 003a/50, 003b/1, 003b/2,			004a/45,	004a/46,	004a/47,
003b/3, 003b/4, 003b/5, 003b/6,			004a/48,	004a/49,	004a/51,
003b/7, 003b/8, 003b/9, 003b/10,			004a/53, 004b/1, 004b/2, 004b/3,		
003b/11,	003b/12,	003b/13,	004b/5, 004b/7, 004b/8, 004b/9,		
003b/14,	003b/15,	003b/16,	004b/10,	004b/11,	004b/12,
003b/17,	003b/18,	003b/19,	004b/13,	004b/14,	004b/15,
003b/20,	003b/21,	003b/22,	004b/16,	004b/17,	004b/18,
003b/23,	003b/24,	003b/25,	004b/19,	004b/20,	004b/21,
003b/26,	003b/27,	003b/28,	004b/22,	004b/23,	004b/24,
003b/29,	003b/30,	003b/31,	004b/25,	004b/26,	004b/27,
003b/32,	003b/33,	003b/34,	004b/28,	004b/29,	004b/30,
003b/35,	003b/36,	003b/37,	004b/31,	004b/32,	004b/33,
003b/38,	003b/39,	003b/40,	004b/34,	004b/35,	004b/36,
003b/41,	003b/42,	003b/43,	004b/37,	004b/38,	004b/39,
003b/44,	003b/45,	003b/46,	004b/40,	004b/41,	004b/42,
003b/47,	003b/48,	003b/49,	004b/43,	004b/44,	004b/45,
003b/50, 004a/1, 004a/2, 004a/3,			004b/47, 004b/49, 005a/2, 005a/3,		
004a/4, 004a/5, 004a/6, 004a/8,			005a/4, 005a/5, 005a/6, 005a/7,		

005a/8, 005a/9, 005a/10, 005a/11,	006a/3, 006a/4, 006a/5, 006a/6,
005a/12, 005a/13, 005a/14,	006a/7, 006a/8, 006a/9, 006a/10,
005a/15, 005a/16, 005a/17,	006a/11, 006a/12, 006a/13,
005a/18, 005a/19, 005a/20,	006a/14, 006a/15, 006a/16,
005a/21, 005a/22, 005a/23,	006a/17, 006a/18, 006a/19,
005a/24, 005a/25, 005a/26,	006a/20, 006a/21, 006a/22,
005a/27, 005a/28, 005a/29,	006a/23, 006a/24, 006a/25,
005a/30, 005a/31, 005a/32,	006a/26, 006a/27, 006a/28,
005a/33, 005a/34, 005a/35,	006a/29, 006a/30, 006a/31,
005a/36, 005a/37, 005a/38,	006a/32, 006a/33, 006a/34,
005a/39, 005a/40, 005a/41,	006a/35, 006a/36, 006a/37,
005a/42, 005a/43, 005a/44,	006a/38, 006a/39, 006a/40,
005a/45, 005a/46, 005a/47,	006a/41, 006a/42, 006a/43,
005a/48, 005a/49, 005a/50,	006a/44, 006a/45, 006a/46,
005b/1, 005b/2, 005b/3, 005b/4,	006a/47, 006b/1, 007b/18,
005b/5, 005b/6, 005b/7, 005b/8,	009a/18, 009b/15, 010b/13,
005b/9, 005b/10, 005b/11,	011b/5, 012a/1, 012a/22, 012b/9,
005b/12, 005b/13, 005b/14,	012b/27, 013a/23, 013b/8,
005b/15, 005b/16, 005b/18,	013b/18, 014a/1, 014a/18, 014b/2,
005b/19, 005b/20, 005b/21,	015a/19, 016b/21, 017a/1,
005b/22, 005b/23, 005b/24,	017a/20, 017b/11, 019a/8,
005b/25, 005b/26, 005b/27,	019b/21, 020a/21, 021a/15,
005b/28, 005b/29, 005b/30,	021b/21, 022b/26, 024a/29,
005b/31, 005b/32, 005b/33,	025a/22, 026a/10, 027b/17,
005b/34, 005b/35, 005b/36,	028a/27, 030b/21, 032b/26,
005b/37, 005b/38, 005b/39,	033b/9, 037a/8, 040a/15, 041b/12,
005b/40, 005b/41, 005b/42,	043b/7, 045a/9, 046a/22, 049a/6,
005b/43, 005b/44, 005b/45,	050a/4
005b/46, 005b/47, 005b/48,	
005b/49, 005b/50, 006a/1, 006a/2,	

baba : Baba.

b.+ nuñ 029a/7

b.+ sınıuñ 028b/15

-2-

bābūne [Far.] : Papatya,

birleşikgillerden, baharda taç yaprakları sarı, ortası beyaz çiçekler açan, ateş düşürücü, spazm çözücü, sinirleri yatıştırıcı, rahatlık verici, bağırsak gazlarını giderici hassalara sahip bir yıllık otsu bitki. **krş. bābūnec**

b.+ yi 016b/8

b. 016a/29, 026b/23, 047a/17, 047b/16

-5-

bābūnec [Far.] : Papatya,

birleşikgillerden, baharda taç yaprakları sarı, ortası beyaz çiçekler açan, ateş düşürücü, spazm çözücü, sinirleri yatıştırıcı, rahatlık verici, bağırsak gazlarını giderici hassalara sahip bir yıllık otsu bitki. **krş. bābūne**

b.- i müdebber 020a/17

b. 011b/21, 012b/23, 016b/7, 016b/9, 019a/29, 020a/6, 020a/17, 020b/19, 026a/5, 027a/15,

045b/18, 046a/1

-13-

bāb'ūs-su'al [Ar.] : Soru Bölümü.

b. 004a/7

-1-

bādām [Far.] : İki çenekliler sınıfının gülgiller familyasından, pembe ve beyaz çiçekler açan, 5 – 12 m. boyunda ağaç. Bu ağacın çağla halinde iken tamamı, dış kabuğu sertleşince ise içi yenen, şekerlilikte ve tatlılıkta kullanılan meyvesi.

b. 009a/10, 010a/16, 016b/15, 020b/14, 024a/28, 025a/9, 025b/25, 026a/1, 026b/5, 036b/19, 036b/21, 039a/24, 039b/29, 043a/20, 044b/28, 045a/6, 045b/29, 046a/8, 048a/23

-19-

bādāverd [Far.] : Boğa diken, şeytan diken.

b. 045a/1

-1-

ba'dehū [Ar.] : Ondan sonra, daha sonra.

b. 007b/15, 008a/12, 009b/4,
009b/28, 011a/7, 011a/11,
011b/17, 011b/28, 012a/29,
012b/7, 012b/13, 012b/15,
012b/20, 012b/21, 013a/7, 013b/2,
013b/22, 014a/29, 014b/18,
016a/12, 016a/24, 016b/2, 016b/3,
018a/8, 018b/10, 022b/20, 026b/9,
029a/7, 029b/6, 029b/7, 030a/16,
031b/27, 032a/2, 033a/8, 033b/29,
035a/19, 035b/24, 036a/16,
036b/3, 039a/4, 046b/27, 046b/29,
047a/13, 048a/22, 048b/24,
049b/13, 050a/21

-49-

badem[Far.] : İki çenekliler sınıfının
gülğiller familyasından, pembe ve
beyaz çiçekler açan, 5 – 12 m.
boyunda ağaç. Bu ağacın çağla
halinde iken tamamı, dış kabuğu
sertleşince ise içi yenen,
şekercilikte ve tatlıcılıkta
kullanılan meyvesi.

b.+ dür 015a/13

b.+ e 043a/3

b. 008b/20, 008b/22, 008b/27,
008b/29, 009a/2, 009a/10,
009a/12, 012b/1, 012b/5, 013b/4,
013b/27, 014a/10, 014b/25,

015a/7, 018b/20, 022b/9, 024a/9,
024a/11, 024a/15, 025a/8, 025a/9,
025b/22, 025b/27, 025b/28,
025b/29, 033a/26, 036b/9,
043a/15, 043a/16, 048a/19,
048a/21, 048b/21, 048b/22

şeker-i b. 035b/10

-40-

ba‘deü’l teh’ir [Ar.] : Sonraya erteleme.

b. 047a/7

-1-

bādincān [Ar.] : Patlıcan.

b. 011b/8, 033a/16

-2-

bādişnām : Cüzzama benzeyen bir
hastalık

b. 003b/34

-1-

bādreñbüye [Far.] : Oğul otu, kovan
otu.

b. 025b/24

-1-

bādreñbüye [Far.] : Oğul otu, kovan
otu.

b. 011b/21

-1-

bağır [T.] : Göğüs.

b. 024b/4, 024b/8

-2-

bağırşak [T.] : Bağırsak.

b.+ da 005a/19

b.+ inuñ 005a/21, 005a/22

b. 004b/49, 005a/1

-5-

bağırşak [T.] Bağırsak.

b.+ ların 044b/4

-1-

bağla - [T.] İp, bağ veya başka bir araçla bir şeyi bir yere, diğer bir şeye veyahut birkaç şeyi birbirine tutturmak, birleştirmek, raptetmek.

b.-r 005b/40

b.- na 034a/20, 040a/23, 040a/24

b.- nmağ 005a/37

b.- nmasinuñ 005a/42

b.- nur 031b/17, 044a/6

b.- ya 036a/9

b.- yalar 035a/14, 045b/24

b.- yup 016a/20

-12-

bağlamak [T.] : İp, bağ veya başka bir araçla bir şeyi bir yere, diğer bir şeye veyahut birkaç şeyi birbirine tutturma, birleştirme işi.

b. 012a/14

-1-

bahar [Far.] : Kış ile yaz arasında 21 Mart'tan 22 Haziran'a kadar süren mevsim, ilkbahar.

b. 024b/17, 034b/7, 037b/15

-3-

bağs [Ar.] : Üzerinde konuşulan, tartışılan konu, mevzu, mesele.

b.+ inde 027b/24

b.+ lerinde 025a/29

b. 021a/18, 028b/1

-4-

bağūr [Ar.] : Özellikle dini törenlerde kokusu için yakılan ve tüterek yanınca etrafa güzel bir koku yayan öd ağacı, amber, günlük gibi maddeler, tütsü.

b. etmek 008b/10, 008b/20, 008b/21, 013b/17, 015a/8

b. etseler 033b/4

b. 014b/22

-7-

ba'īd [Ar.] : Uzak, ırak.

b.+ dūr 040b/28

-1-

ba'īdce [Ar.] : Uzakça.

b. 013b/25

-1-

bā'is [Ar.] : Sebep olan şey, sebep

b. ola 028a/6

-1-

baḳ - [T.] : Gözleri bir şey üzerine çevirmek.

b.- amaz 014a/23

b.- up 023a/24, 025b/5, 042b/3

-4-

baḳmaḳ(ḡ) [T.] : Bakma işi.

b.+ a 019b/28

b. + dan 018a/1

b. 019b/27, 027a/24, 033a/9,

033a/10, 033a/11

-7-

baḳır [T.] : Bakır

b.+ dan 047a/25, 047a/26

b.+ dur 048b/18

b.+ ınuñ 048b/20

-4-

baḳış [T.] : Bakma işi.

b.+ lar 023b/28

-1-

bāḳī [Ar.] : Geriye kalan, kalan.

b. 016b/3, 017b/8, 035a/15,

036b/6, 048a/14

-5-

baḳīsin [Ar.]

b. 008b/8

-1-

baḳīyye [Ar.] : Kalıntı.

b.- i şafrā 010a/1

b. 008a/19, 022a/24

-3-

baḳla [Ar.] : Baklagillerden yeşil

kabuklu ve taneli bir bitki Bu bitkinin yeşil ürünü ve kuru tanesi.

b.+ sı 013b/2

b. 012a/15, 028a/22, 030b/19,

033a/16, 036a/28, 038b/24

-7-

baḳla-i yemāniyye [Ar.] : Sergin otı.

b. 024a/28

-1-

baḳlatü'l-ḥamḳā [Ar.] : Semiz otu.

b. 007a/19, 025b/29

-2-

bal [T.] : Bal.

b.+ ı 037a/1

b. 025a/6, 025a/7

-4-

bal mūmı [T. Far.] : Arıların, karın halkalarının altında bulunan deri altı bezlerinden çıkardıkları ve bununla peteklerini yaptıkları yumuşak, sarımsı madde.

b. 037a/6, 044b/7

-2-

bālā [Far.] : Bir şeyin yüksek yeri, yukarı, üst.

b.+ da 009b/13, 016b/23

-2-

balçık [T.] : Yapışkan çamur.

b. 004a/41

-1-

baldır [T.] : Bacağın diz kapağından ayak bileğine kadar olan kısmı.

b.+ a 027b/5

-1-

balgam [Ar.] : Eskiden beden yapısının esasını teşkil ettiği kabul edilen dört unsurdan biri.

b.- ı aḥlāṭla 040b/25

b.- ı ḡalīẓden 041b/29

b.- ı ḥām 011a/14

b.- ı sevdā 030a/1

b.- ı raḳīḳden 042a/1

b.+ a 011b/18, 021a/23

b.+ dan 023b/23, 028a/1

b.+ dur 017b/18, 018a/26, 033b/19

b.+ ı 021a/23, 023b/25, 024b/27, 032a/29, 043a/13

b.+ ī 005a/17

b.+ uñ 017b/22, 042a/1

b. olup 017b/22

b. 007b/15, 010b/27, 011a/14, 011a/17, 021b/6, 021b/7, 024b/27,

027b/28, 027b/29, 032a/28,

032b/28, 035a/18, 035a/23,

035b/22, 038b/3, 040b/25,

041b/29

müshilāt-ı b. 023b/25

-39-

balḡamī [Ar.] : Balgamla ilgili.

b.- yi mi‘de-yi veremī 004a/34

şudā‘-ı b.+ de 019a/19
 mādde-i şarf-ı b.+ den 038b/15
 şudā‘-ı b.+ den 011b/12
 b.+ nüñ 019a/18
 sersām-ı b.+ ye 017a/3
 şudā‘-ı b.+ ye 011a/4
 b. 005a/32, 010b/13, 018a/7,
 030b/12, 035a/7, 041a/4
 şar‘-ı b. 030b/25
 sersām-ı b. 016b/20, 017a/5
 şudā‘-ı b. 002b/5, 010b/13,
 013b/12, 014a/29, 017b/24
 verem-i b. 017a/5
 -23-

balğamiyye-i lezç [Ar.] : Ham
 Balgam.

b. 045b/2

-1-

balık(ğ) [T.] : Omurgalılarından suda
 yaşayan, solungaçla nefes alan
 yumurtadan üreyen hayvanların
 genel adı

b.+ dan 011a/21

b.+ ı 040a/11

b.+ lar 028a/22

b. 011b/9, 028a/22, 040b/7

-6-

balık otı [T.] : Merzencuş, sıçan
 kulağı.

b. 033b/8, 048a/29

-2-

balıkçı [T.] : Balık tutmayı meslek
 edinen kimse.

b.+ nuñ 040b/8

b. 040b/8

-2-

bān [Ar.] : Sorkun ağacı ve bu ağacın
 yemişi.

b. 009a/14, 015a/3, 037a/6,
 041a/21, 041b/3, 042b/26, 045a/5,
 047b/26

-8-

bana [Ar.] : Ben zamirinin yönelme
 hali.

b. 025b/10

-1-

banṭāfilyūn : Beş parmak otu.

b. 033a/28

-1-

bardağ [T.] : Su veya sulu şeyleri
 içmek için kullanılan, genellikle
 camdan yapılmış kap.

b.+ lar 013a/6

-1-

bārī [Far.] : Hiç olmazsa.

b. 016a/22, 016a/23, 034b/16,
035a/14, 035b/20

-5-

bārid [Ar.] : Soğuk.

şudā'-ı b.+ de 008b/1, 011a/3

aḥlāt-ı b.+ dendür 014b/6

b.+ e 018b/21, 018b/29

'illet-i b.+ e 021b/18

āṣār-ı b.+ e 015a/4

şudā'-ı b.+ e 008a/22, 008b/5,
008b/25, 009a/1, 009a/5, 009a/6,
011b/22

ta'ām-ı b.+ e 045b/15

b.+ eden 019b/4

aḥlāt-ı riyāḥ-ı b.+ edür 018a/26

b.+ liginden 040b/1

b. 004a/30, 004b/2, 004b/6,
004b/21, 005a/25, 005a/27,
005a/32, 005a/34, 005a/40,
005b/8, 006b/5, 007a/6, 007a/7,
008b/25, 011b/4, 013a/20,
014a/15, 019a/1, 019a/15,
019a/16, 020a/1, 020b/2, 020b/11,
021a/26, 027b/27, 034a/6,
034a/25, 034b/25, 035a/23,

035b/14, 035b/15, 037a/28,

037a/29, 037b/14, 037b/25,

038a/3, 039b/22, 042b/17,

045a/15, 045a/20, 049b/2

sersām-ı b. 015b/8, 041a/1

şudā'-ı b. 002b/2, 007b/10,

007b/18, 007b/19, 008a/20,

014b/1, 020a/3

şakīka-ı b. 015a/13, 015a/15

veca'-ı mi'de-ı b. 004a/28

verem-i b. 017a/5

za'f-ı mi'de-ı b. 004a/29

-78-

barmak(ğ) [T.] : Parmak.

b.+ ın 018a/3

b.+ larından 031b/6

b. 038a/16

-3-

barut [T.] : İki çenekliler sınıfının
cehrigiller familyasından, meyve
ve kabukları boya maddesi ve
müshil hassası taşıyan, yeşilimsi
beyaz çiçekli, eskiden kömürü
kara barut yapımında kullanılan,
çalı veya ağaç halinde, ak dikene
benzer bitki.

b. 042a/15

-1-

baş - [T.] : Vücudun ağırlığını vererek el veya ayak ile bir yere kuvvet uygulama.

b.- an 029b/27, 029b/29

b.- up 029b/24

-3-

başalu'l-fār [Ar.] : Ada soğanı.

b. 018a/6

-1-

başdırma [T.] : Üzerine çemen, tuz, kırmızı biber ve sarmısak karışımı sürülmüş etin güneşte veya iste kurutulması suretiyle yapılan meşhur yiyecek

b. 011b/8

-1-

bāşır [Ar.] : Gören, görücü.

b. 029b/26, 031b/26

za'f-ı b. 003b/8

-3-

bāşıra [Ar.] : Görme duyusu, görme gücü.

rūḥ-ı b.+ nuñ 017b/16

rūḥ-ı b. 018a/25

-2-

başlık [Ar.] : Dirseğin iç yanında hacamat yapılan üç damardan en aşağıda olan akciğer damarı, baş damarı ve aşağı damar da denir

b.+ dan 024b/16

-1-

baştırma [T.] : Üzerine çemen, tuz, kırmızı biber ve sarmısak karışımı sürülmüş etin güneşte veya iste kurutulması suretiyle yapılan meşhur yiyecek.

b. 028a/21

-1-

baş [T.] : Baş, kafa.

b.+ a 007a/24, 007b/2, 007b/4, 008a/1, 008a/8, 008a/15, 008a/20, 008a/27, 008b/2, 008b/12, 008b/16, 008b/18, 009a/15, 009a/16, 009b/16, 010a/19, 010a/21, 010a/23, 011a/2, 011b/22, 011b/23, 012b/23, 013b/5, 014b/25, 015a/17, 016a/25, 016a/27, 016b/9, 016b/12, 019a/1, 020a/8, 020b/26, 021b/13, 026a/3, 026a/6, 026a/8, 030a/2, 030b/12, 033a/19, 036b/18, 036b/22, 036b/28,

036b/29, 043a/18, 049a/3

b.+ da 007b/26, 009b/25, 012a/7,
013a/24, 013a/26, 013a/28,
023a/27, 023a/28, 023b/2, 023b/7,
028a/14, 042b/6

b.+ daki 035a/22

b.+ dan 037a/15, 045b/2

b.+ ı 009b/16, 010b/11, 013a/10,
013a/22, 014a/23, 016a/10,
016b/3, 017b/14, 019b/10,
020a/18, 020b/8, 020b/20,
020b/29, 021b/17, 022b/11,
026b/25, 032a/20, 033a/5,
035a/14, 035a/26, 036a/16,
036a/18, 037a/7, 047b/2, 047b/17

b.+ ımıza 029a/12

b.+ ın 010a/27, 029a/4, 047b/17

b.+ ına 007a/6, 007a/14, 008a/6,
009a/11, 009a/17, 009b/7,
011b/21, 012b/22, 013b/17,
013b/27, 016a/25, 016b/6, 016b/7,
017a/8, 019b/8, 019b/16, 020a/6,
020b/11, 020b/12, 020b/15,
020b/29, 021a/15, 021b/8,
021b/20, 023b/13, 024a/1,
025a/12, 025a/18, 025b/15,
026a/7, 026a/8, 027a/9, 027a/14,
035b/13, 037a/1, 044a/28,
047b/19, 049a/19

b.+ ında 032a/17

b.+ ını 013a/7, 016b/1,
016b/3, 017a/29, 018b/27, 019b/6,
020b/28, 026b/24, 032b/7, 047b/6,
047b/18

b.+ ınıñ 016a/11, 027a/10, 048a/8

b.+ larında 028a/16

b.+ larınıñ 045a/27

b.+ uñ 022b/4, 028a/4, 037a/14

b. 006b/2, 006b/4, 006b/12,
007b/19, 007b/25, 007b/29,
008a/10, 008a/18, 008b/25,
009a/19, 009a/23, 009a/27,
009a/29, 009b/15, 010b/13,
010b/20, 011b/5, 011b/12, 012a/1,
012a/28, 012b/9, 012b/13,
013a/24, 013b/9, 014a/3, 014b/2,
015b/16, 018a/14, 019b/27,
020b/27, 021a/2, 022a/29,
032a/25, 034a/18, 034b/17,
035b/29, 036a/13, 037a/13,
037a/15, 044a/22, 047b/20,
048b/6, 048b/10, 049a/23

-196-

baş çekzinmek [T.] : Baş dönmesi,
başı dönmek.

b. 018a/14

-1-

baş kasesi [T. Far.] Kafatası.

b.+ nūñ 015a/28

-1-

başka [T.] Bilinenlere benzemeyen, farklı, değişik.

b.+ dur 021a/21, 040a/25

b. 007b/18, 016b/21, 019a/24, 021a/21, 040a/25, 041b/16

-11-

başla - [T.] Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek, şüru etmek.

b.- r 015b/24, 017b/4, 023a/9, 025b/13, 029a/1, 038a/18

b.- ya 016a/12

-7-

bat - [T.] : Bir sıvının veya yumuşak bir maddenin içine gömülmek, çökmek.

b.- ar 013a/11

-1-

batmak [T.] : Bir sıvının veya yumuşak bir maddenin içine gömülmek, çökmek.

b. 042a/28

-1-

bāṭil [Ar.] : Doğru ve sahih olmayan,

gerçekle ilgisi bulunmayan (şey).

b.+ dur 015a/24, 034b/5

b. ider 023a/16, 043b/28

sihr-i b. olduğu 029a/22

b. olduğundan 046b/18

b. olmak 027b/21

b. olmakdur 040a/19

b. olması 040a/21

b. olmaz 037a/28

b. olmazdı 031b/28

b. olsa 027b/22

b. olur 023a/11, 029a/22, 039b/3, 040a/22, 040b/14, 040b/15, 043b/25

b. olurdu 031a/8

b. olursa 040b/17

b. 005a/22, 035a/2

sersām-ı b. 015a/24, 016b/26

-25-

baṭlcān [Ar.] :

b. 028a/21

-1-

bāṭine [Ar.] :

a'zā-yı b.+ de 014a/17

-1-

baṭī' [Ar.] : Yavaş, ağır.

b. 010b/17, 011b/14, 023a/21,

038a/4

-4-

ba‘ż [Ar.] : Bir şeyin küçük kısmı, parçası.

b. 015b/8, 023a/6

-2-

ba‘żı [Ar.] : Hepsi olmayıp içlerinden birkaçı, kimi.

b.+ da 018a/18

b.+ lar 008a/22, 009b/6, 011b/20, 013b/5, 014a/27, 014b/4, 018b/13, 022a/16, 024a/7, 025a/23, 025a/26, 026a/14, 028b/1, 029a/15, 029a/24, 029b/16, 030a/7, 030a/8, 030b/20, 031a/3, 037b/4, 037b/5, 038b/25, 041b/15, 045b/5

b.+ nuñ 012b/14

b.+ sı 020a/2, 025b/8, 028a/10, 037b/4

b.+ sina 023a/13, 023a/14, 023a/15

b.+ sında 019a/12

b. 006a/42, 006a/45, 006a/46, 012b/14, 013a/6, 013b/23, 014b/13, 017b/27, 024b/9, 027b/23, 028b/9, 028b/13, 029a/18, 030b/21, 033a/29,

034b/10, 037a/18, 037a/23, 037b/3, 038a/15, 040a/16, 040a/27, 040a/29, 040b/11, 040b/15, 045b/5, 045b/9, 047a/14, 047b/5, 047b/20

-72-

bāzī [Far.] : Doğan.

b. 014b/21, 024a/17

-2-

bāzū [Far.] : Kolun omuz ile dirsek arasındaki kısmı.

b.+ larını 012a/14

-1-

ba‘zū’l-şey [Ar.] :

b. 003b/14

-1-

bed [Far.] : Kötü, fena, çirkin.

b.+ dür 011a/21

b. 005b/46, 006a/43

-3-

bedel [Ar.] : Karşılık olarak, yerine.

b.+ idür 008b/23

b. olur 036a/7

-2-

beden [Ar.] : Vücut, gövde.

b.- i nefsanî 031b/24

b.+ de 014a/6, 014a/11, 017a/24,
034b/5, 040b/21, 042b/16,
044a/17, 045a/24, 045b/8

b.+ den 004b/44, 014b/14,
023b/22, 040a/16, 042a/28

b.+ e 005b/33, 006a/19, 029a/23,
034b/2, 034b/4, 037b/10, 049b/5

cemî'-i b.+ e 023a/27, 023b/1,
023b/8

b.+ i 007a/3, 023a/21, 023b/15,
034a/3, 036a/27, 040b/2, 042b/25,
049a/15

mecrâ-ı b.+ i 037b/12

b.+ inde 029b/2, 029b/4

b.+ inden 024b/9

b.+ üñ 037a/12, 037a/14, 037a/16,
037b/3, 040b/17

teshîin-i b. etmek 039a/8

b. 004b/27, 004b/28, 006a/11,
015a/26, 019a/25, 027a/12,
033b/15, 037a/16, 037a/18,
040a/16, 040b/21, 043b/21,
045a/10, 049a/7, 049a/10,
049a/20, 049a/21, 049a/23,
049a/26

istirhâ-yı b. 011a/12, 033b/21

mâdde-i b. 037b/10

şihhat-ı b. 032a/26

-67-

bedr [Ar.] Ayın on dördüncü
gecesindeki şekli, dolunay.

b. 033a/12

-1-

behar : Ağız ve diğer uzuvlarda kötü
koku.

b. 003b/30

-1-

behâr [Ar.] : Sığır papatyası, sığırgözü,
mastı çiçeği.

b. 035b/1

-1-

behmen [Ar.] : Kuduzotu.

b.-i ebyaz 039b/26, 041a/24

b. 041a/24

-1-

bel [T.] : İnsan vücudunun orta
kısımında göğüsle karın arasında
hafifçe darlaşmış olan ve kuşak
bağlanan yer.

b.+ den 041b/21, 043b/14

b. 006a/35

-3-

bela [Ar.] : Felaket, mushibet

b. 038a/25, 039a/25

‘illet-i b. 050a/20

-3-

belādur [Far.] : beladır ağacı, Hint meyvası.

cevāşır-i b. 039a/1

b. 022b/23, 033a/23, 036b/24,

039a/10, 046a/8, 048b/24

-9-

belesān : Pelesenk ağacı ve bundan elde edilen yağ.

b. 018b/21, 036a/6, 046a/20

dühn-i b. 040a/4

ħabb-ı b. 020a/16, 030b/8

-8-

belīlec [Far.] : Belile otu.

b. 020a/11

-2-

beliñlemek [Ar.] : Birden gözlerini açıp şaşkın şaşkın etrafına bakmak, şaşkırmak, irkilmek.

b. 020b/9

-1-

belki [Ar. Far.] : Olabilir, olabilir ki, bir

ihtimale göre, muhtemelen.

b. 011b/13, 015b/15, 017a/25,

020b/9, 022a/4, 023a/19, 027b/14,

027b/22, 028a/15, 029a/17,

029a/20, 031b/3, 033b/20,

035b/21, 038b/12, 038b/13,

040b/25, 042b/5, 044a/2, 045a/25,

049b/5

-21-

ben [T.] Ben, birinci teklik kişi zamiri

b. + i 028b/19, 028b/27

b.+ im 029a/2

-3-

benc [Ar.] : Ban otu, uyuşturucu özelliği bulunan zehirli ve otsu bir bitki.

b. 021a/14

-1-

bend [Far.] : Bağlama, bağlanma.

b. etmek 027a/3, 027a/4

-2-

benefsec [Far.] : Menekşe. **krş.**

benefşe, benefşec

b. 018b/25, 026a/2

-2-

benefşe [Far.] : Menekşe. **krş.**

benefşec, benefşec

b.+ nüñ 026a/3

b. 007a/7, 007b/3, 008b/5,
009b/12, 010a/5, 010a/6, 010a/17,
010a/22, 010a/28, 013a/18,
014b/25, 016a/29, 016b/7, 016b/9,
016b/10, 018b/25, 020a/18,
020b/11, 020b/21, 024a/1, 024a/6,
024b/21, 024b/24, 025a/10,
025a/19, 025b/15, 026b/1, 026b/6,
026b/9, 026b/22, 026b/28, 048a/7

hamîre-i b. 010a/6

şarāb-ı b. 010a/6

-35-

benefşec [Far.] : Menekşe. **krş. benefşe,**

benefşec

b. 016b/5, 025a/10

-2-

benzer [T.] : Başka bir şeyle ortak

nitelikleri bulunan, başka bir şeyi
andıran.

b. 011a/5, 011b/9, 012a/16,
020b/12, 038a/1, 045b/21

-6-

beraber [Far.] : Birlikte.

b. olup 021a/10

-1-

beraberlig [Far.] : Beraber olma

durumu.

b.+ üñ 016a/18

-1-

berd [Ar.] Soğuk.

b. 032a/12, 034a/20

-2-

berde [Ar.] Mide dolgunluğu.

b. 003a/43

-1-

bere [T.] : Vurma, incinme veya bir

hastalık sonucunda damarlardan
çıkan kanın dokular içinde
birikmesinden meydana gelen
morluk, çürük.

b. 013b/25, 013b/29

-2-

berk [T.] : Sert, katı, dayanıklı.

b. 045b/7

-1-

berrāde [Ar.] : Su soğutmak için

kullanılan kap, karlık.

b. 022b/21

-1-

berriyye [Ar.] : Çöl, sahra.

kerāvīyā-i b. 030b/8

-1-

bes [Far.] : Yeterli, çok.

b. 020a/29

-1-

besbāse [Ar.] : Küçük hindistan

cevizi.

b. 008b/20, 014b/25, 036a/18

-4-

besfāyic [Ar.] : Kaya eğreltisi, bir

eğrelti otu çeşidi.

b. 011b/18, 024a/14, 026a/27

-3-

beslen- [T.] : Doyurulmak,

yedirilip içirilmek.

b.- üp 005b/40

-1-

beşr [Ar.] : Bir çeşit sivilce, küçük
çıban.

b. +i 004a/37

-1-

beşre [Ar.] : Bir çeşit sivilce, küçük
çıban.

b.+ si 005a/35

b.+ leri 004a/25

b. 003b/50

-3-

beş [T.] Beş sayısı.

b. 008a/16, 008b/13, 009a/23,

011a/22, 011b/10, 012a/3, 012b/3,

012b/8, 015a/5, 016a/26, 017a/26,

020a/15, 022b/3, 024a/12,

024a/26, 026a/27, 026b/21,

030a/28, 036a/5, 038a/6, 039a/3,

039a/21, 041b/5, 041b/6, 047a/22

-26-

beş barmağ [T.] : Gülgillerden, yol
kenarlarında, çayırlarda yetişen,
ishale karşı etkili bir bitki. **krş.**

beş parmağ

b. 033b/2

-1-

beş parmağ [T.] Gülgillerden, yol
kenarlarında, çayırlarda yetişen,
ishale karşı etkili bir bitki. **krş.**

beş barmağ

b. 033a/28

-1-

beşinci [T.] : Beş sayısının sıra sıfatı.

b. 009b/1, 009b/26, 010b/13, 010b/19, 011b/13, 012a/7, 032a/22, 037b/12, 038a/11, 040b/7

-10-

bevāsīr [Ar.] : Basur, basur memeleri, anüs çevresinde genişlemiş toplardamarların meydana getirdiği, meme şeklinde oluşumlar.

b. 005a/11, 011b/15, 015b/21

-3-

bevl [Ar.] : Sidik, çiş, idrar. idrār-ı b.- i müfriṭ 005a/50

b.+ i 016a/4, 038a/5

b.-i ġarīb 005b/3

b. 005a/35, 005a/37, 005a/38, 005a/42, 005b/2, 005b/3, 005b/5, 009b/21,

010b/17, 039b/2, 044a/19

idrār-ı b. 026b/29

-16-

beyan [Ar.] : Açıklama, anlatma, söyleme.

b.+ ındadur 006a/29

b.+ ınadur 005a/42

b.+ ında 003a/33, 005a/26, 006a/2

b.+ ındadur 002b/1, 002b/2, 002b/3, 002b/4, 002b/5, 002b/6, 002b/7, 002b/8, 002b/10, 002b/11, 002b/12, 003a/1,

003a/2, 003a/3, 003a/4, 003a/5,

003a/6, 003a/7, 003a/1, 003a/11,

003a/12, 003a/13, 003a/14,

003a/15, 003a/16, 003a/17,

003a/18, 003a/19, 003a/20,

003a/21, 003a/22, 003a/23,

003a/24, 003a/25, 003a/26,

003a/27, 003a/28, 003a/29,

003a/32, 003a/34, 003a/35,

003a/36, 003a/37, 003a/38,

003a/40, 003a/41, 003a/42,

003a/43, 003a/44, 003a/45,

003a/46, 003a/47, 003a/48,

003a/49, 003a/50, 003b/1, 003b/2,

003b/3, 003b/4, 003b/5, 003b/6,

003b/7, 003b/8, 003b/9, 003b/10,

003b/11, 003b/13, 003b/14,

003b/15, 003b/16, 003b/17,

003b/18, 003b/19, 003b/20,

003b/21, 003b/22, 003b/23,

003b/25, 003b/26, 003b/27,

003b/28, 003b/29, 003b/30,

003b/31, 003b/32, 003b/33,

003b/34,	003b/35,	003b/36,	004b/32,	004b/33,	004b/34,
003b/37,	003b/38,	003b/39,	004b/35,	004b/36,	004b/37,
003b/40,	003b/41,	003b/42,	004b/38,	004b/39,	004b/40,
003b/43,	003b/44,	003b/45,	004b/41,	004b/42,	004b/43,
003b/46,	003b/47,	003b/49,	004b/44,	004b/45,	004b/46,
003b/50,	004a/1,	004a/2,	004b/47,	004b/48,	004b/49,
004a/3,	004a/4,	004a/5,	005a/1,	005a/2,	005a/3,
004a/6,	004a/8,	004a/9,	005a/4,	005a/5,	005a/6,
004a/10,	004a/11,	004a/12,	005a/7,	005a/8,	005a/9,
004a/13,	004a/14,	004a/15,	005a/10,	005a/11,	005a/12,
004a/16,	004a/17,	004a/18,	005a/13,	005a/15,	005a/16,
004a/19,	004a/20,	004a/21,	005a/17,	005a/18,	005a/20,
004a/22,	004a/23,	004a/24,	005a/22,	005a/23,	005a/25,
004a/25,	004a/26,	004a/27,	005a/24,	005a/26,	005a/27,
004a/28,	004a/29,	004a/30,	005a/27,	005a/28,	005a/29,
004a/31,	004a/32,	004a/33,	005a/30,	005a/31,	005a/32,
004a/35,	004a/36,	004a/37,	005a/33,	005a/34,	005a/35,
004a/39,	004a/40,	004a/41,	005a/36,	005a/37,	005a/38,
004a/42,	004a/43,	004a/44,	005a/40,	005a/41,	005a/43,
004a/45,	004a/46,	004a/47,	005a/44,	005a/45,	005a/46,
004a/48,	004a/49,	004a/50,	005a/47,	005a/48,	005a/49,
004a/51,	004a/52,	004a/53,	005a/50,	005b/1,	005b/2,
004b/1,	004b/3,	004b/4,	005b/3,	005b/4,	005b/5,
004b/5,	004b/6,	004b/7,	005b/6,	005b/7,	005b/8,
004b/8,	004b/9,	004b/10,	005b/10,	005b/11,	005b/12,
004b/11,	004b/12,	004b/13,	005b/13,	005b/14,	005b/15,
004b/14,	004b/15,	004b/16,	005b/16,	005b/17,	005b/18,
004b/17,	004b/18,	004b/19,	005b/19,	005b/20,	005b/21,
004b/21,	004b/22,	004b/23,	005b/22,	005b/23,	005b/24,
004b/24,	004b/25,	004b/26,	005b/25,	005b/26,	005b/27,
004b/27,	004b/29,	004b/30,	005b/27,	005b/28,	005b/29,
004b/31,			005b/30,	005b/31,	005b/32,

005b/33, 005b/34, 005b/35,
 005b/36, 005b/37, 005b/38,
 005b/39, 005b/40, 005b/41,
 005b/42, 005b/43, 005b/44,
 005b/45, 005b/46, 005b/47,
 005b/48, 005b/49, 005b/50,
 006a/3, 006a/4, 006a/5, 006a/6,
 006a/7, 006a/8, 006a/9, 006a/10,
 006a/11, 006a/12, 006a/13,
 006a/14, 006a/15, 006a/16,
 006a/17, 006a/18, 006a/20,
 006a/21, 006a/22, 006a/23,
 006a/24, 006a/25, 006a/26,
 006a/27, 006a/28, 006a/30,
 006a/31, 006a/32, 006a/33,
 006a/34, 006a/35, 006a/36,
 006a/37, 006a/38, 006a/39,
 006a/40, 006a/41, 006a/43,
 006a/44, 006a/45, 006a/46,
 006a/47, 006b/1, 007b/18,
 009a/19, 010b/13, 011b/5, 012a/1,
 012b/9, 012b/28, 013b/9, 013b/18,
 014a/1, 014a/18, 014b/2, 015a/19,
 017a/20, 017b/11, 019a/8,
 019b/21, 020a/22, 021a/16,
 021b/21, 022b/26, 024b/1,
 025a/23, 026a/11, 027b/18,
 029b/21, 030b/22, 033b/9, 037a/8,
 041b/12, 043b/7, 045a/9, 046a/22,
 049a/7, 050a/4

b.+ indādur 013a/23

b.+ indadur 002b/9, 003a/8,
 003a/9, 003a/30, 003a/31,
 003a/39, 003b/48, 004a/38,
 005a/39

b.+ indandur 004a/34, 009b/15,
 028a/27, 040a/15

b. etmişler 025a/26

b. eyledigimiz 010b/2

b. idelim 041a/11

b. iderüz 017a/19, 017b/18

b. olınmışdur 017a/1

b. 006b/11, 011b/24, 014b/19

-399-

beyāz [Ar.] : 1.Kar renginde olan rengin
 adı, ak. 2. Korneada leke.

b. 003b/1, 007a/14, 011b/14,
 025a/20, 026a/28, 028b/29, 049a/1

-7-

beyhūd [Far.] : Kendinden geçmiş,
 bayılmış.

b. 033b/18, 042b/5

-2-

beyhūde [Far.] : Boş, boşuna.

b. 016a/3, 023a/4, 024b/9

-3-

beyhūt [Far.] : Kendinden geçmiş,
bayılmış.

b. 037a/18

-1-

bey(i)n [Ar.] : Beyin.

b.+ i 045b/7

b.+ iler 033b/6

b.+ inde 045b/9

b.+ isi 014a/24, 033b/6

b.+ isini 046a/16

-6-

beyn [Ar.] : Ara, aralık

b.+ inde 035a/3, 041b/19, 044a/7,
047a/8

-4-

beyza [Ar.] : Gözdeki sert tabaka, göz
akı, beyziyye.

b.- ı hādde 014a/28

b. 014a/18

şudā‘-ı b. 003a/3, 014a/18

-4-

beyzu’n-nemle [Ar.] : Karınca
yumurtası.

b. 014b/19

-1-

bez [Ar.] : İnce pamuk veya keten
ipliğinden yapılan bir cins
dokuma..

b. 007a/19, 008a/15, 016a/27,
020a/13, 020b/29, 021b/16,
036a/17, 045b/22

-8-

bezr [Ar.] : Tohum, çiçek ve sebze
tohumu

b.- ı kaṭūnā 007b/4

b.- i ḥass 026a/6

b.- i ḥaṣḥāṣ 026a/5

b.- i kaṭūnā 010a/12, 012b/18,
016b/17, 024a/11

b.- i kettān 042b/25

-8-

bezrū’l-ḥaṣḥāṣ [Ar.] : Haşhaş
tohumu.

b. 025a/5

-1-

bırağ- [T.] : Bırakmak.

b.- a 035a/22

b.- alar 036a/5

b.- up 012b/17, 026b/8, 027b/11,
027b/13, 029a/23, 036a/9, 036a/11

b.- urlar 042b/17

b.- ursa 036b/13

-11-

bī-āyīne [Far.] : Aynasız.

b. 047a/27

-1-

bī-cem [‘] [Ar.] : Toplulukla.

b. 031b/15

-1-

bī-ḥaber [Far. Ar.] : Habersiz.

b. ola 016a/12

-1-

bī-ḥaẓm [Far. Ar.] : Sindirilemeyen.

b. 049b/19

-1-

bī-hevabī [Far.] : Uykunun gelmemesi.

b. 021a/17

-1-

bī-ḥiss [Far. Ar.] : Hissi olmayan.

b. ider 017b/15

-1-

bī-iḥtiyār [Far. Ar.] : Gayriihtiyari, iradesi dışında, kendisi istemeden.

b. 005a/7, 039b/2, 039b/7,

045a/12

-4-

bī-ḫuvvet [Far. Ar.] : Kuvvetsiz.

b. 005b/50

-1-

bī-ma' nā [Far. Ar.] Anlamsız.

b. 027a/2, 032a/22

-2-

bī-nizām [Far. Ar.] : Düzensiz.

b. ola 016a/20

b. olur 015b/26

b. 031a/5, 031a/9

-4-

bī-sebeb [Far. Ar.] : Sebepsiz.

b. 016a/7

-1-

bī-vecd-i dīḥk [Far. Ar.] :

Sebepsiz gülme.

b. 016a/3

-1-

bī-vech [Far. Ar.] : Sebepsiz.

b. 017a/9, 023a/4, 023a/5

-3-

bī-zebān [Far Ar.] : Dilsiz.

b. 003b/36

-1-

biber [Yun.] : Biber.

b. 008b/24, 019b/13, 022b/19,

033a/17, 044b/22, 045a/7, 049a/1

-7-

biberiyye [Yun.] : Akdeniz

çevrelerinde çok bol yetişen,
ballıbabagillerden, mavi çiçekli,
yaprakları küçük, kalınca ve
kokulu, hekimlikte kullanılan bir
bitki

b. 035b/2, 035b/14, 042a/4,

045b/18

-4-

biçar hemçumurde [Far.] : Donmuş
gibi durmak.

b. 019b/23

-1-

bīd [Far.] : Söğüt ağacı.

b. 007b/7

-1-

bid [T.] : Bit

b. 034a/18

-1-

bīdancīr : Keneotu.

b. 012b/1, 012b/8, 039a/24,

042b/27, 046a/13, 047a/19

-6-

bil - [T.] : Bilmek, öğrenmek.

b.- digi 029a/29

b.- dükden 029b/15

b.- dükleri 026b/21

b.- memekdür 025b/4

b.- üp 022a/15, 032b/25

b.- ür 021b/29, 028b/26

b.- ürler 029a/16

-10-

bilinmek [T.] : Anlaşılmak,
öğrenilmek.

b. 038a/20

-1-

bi'l-küllīyye [Ar.] : Tamamen,
büsbütün.

b. 027b/22

-1-

bilā-‘ilāc [Ar.] : İlaçsız.

b. 021b/3

-1-

bilā-irādet [Ar.] : İradesiz.

b. 024b/9, 045a/12

-2-

bildür - [T.] : Belirtmek, ifade etmek.

b.- elim 015b/9

b.- elüm 041b/16

-2-

bile [T.] : Hatta, hem de, üstelik

b. 004a/11, 012a/21, 018a/16,
020a/26, 020a/27, 020b/25,
034a/29, 035b/22, 037a/13,
037a/16, 040b/11, 046a/25, 049a/4

-14-

bilek [T.] : Elle kolun birleştiği yer.

b.+ leri 028b/29

-1-

bilmek [T.] : Bir şey hakkında bilgisi olmak.

b. 016a/5, 017a/26, 020b/9,
023a/19, 037b/21

-5-

binmek [T.] : Ayakları sarkıtarak oturmak.

b.+ den 033a/9

-1-

binyedi [T.] : Binyedi sayısı.

b. 024a/21

-1-

bir [T.] : Bir sayısı.

b.+ i 011b/10, 017a/27, 021b/27,
028b/14, 031a/13, 032a/19,
034a/5, 034a/7, 034a/8, 034a/14,
034a/17, 034a/21, 040a/26,
041b/24, 046b/4, 046b/12, 050a/8

b.+ inden 012a/19, 012b/2,
012b/3, 012b/4, 012b/5, 016b/18,
022b/3, 026b/15, 026b/16,
026b/19, 026b/24, 030a/23,
030b/13, 036a/4, 036a/5, 036a/7,
036a/22, 036b/8, 036b/11, 037a/4,
039a/3, 039a/9, 039a/10, 039a/17,
039a/20, 039a/21, 044b/9,
047a/20, 047a/22

b.+ ine 007b/25, 019b/22, 023a/2,
023a/3, 028b/6, 028b/7, 028b/15,
046b/3, 046b/4, 048a/15

b.+ ini 019b/21, 022a/1

b.+ inüñ 006b/9, 006b/10,
016b/21, 016b/22, 019a/24,
035a/8, 041b/24

b.+ isi 013a/10, 015a/26, 017b/2

b.	003b/47,	005a/36,	024a/18,	024b/2,	024b/14,
	006b/2,	006b/8,	007b/21,	007b/22,	024b/16,
	007b/29,	008a/7,	008a/11,	025b/1,	025b/5,
	008a/15,	008a/19,	008b/4,	008b/8,	025b/10,
	008b/9,	008b/12,	008b/13,	025b/18,	026a/15,
	008b/24,	008b/27,	008b/29,	026a/22,	026a/25,
	009a/2,	009a/4,	009a/10,	009a/12,	026b/3,
	009a/28,	009a/29,	009b/9,	026b/5,	026b/8,
	009b/14,	010a/8,	010a/24,	010b/2,	026b/16,
	010b/10,	010b/24,	010b/25,	026b/17,	026b/19,
	010b/29,	011a/13,	011b/1,	012a/6,	026b/21,
	012a/18,	012a/19,	012b/5,	027a/3,	027a/4,
	012b/13,	012b/20,	013a/27,	027a/20,	027b/11,
	014a/21,	014a/24,	014a/28,	027b/12,	028a/8,
	014b/11,	014b/27,	015a/2,	028a/9,	028a/13,
	015a/7,	015a/22,	015a/23,	028b/2,	028b/8,
	015a/28,	015b/11,	015b/19,	028b/13,	028b/14,
	016a/7,	016a/12,	016a/21,	028b/16,	028b/18,
	016a/27,	016a/29,	016b/1,	028b/19,	028b/21,
	016b/2,	016b/22,	016b/25,	028b/23,	028b/25,
	017a/16,	017a/18,	017b/15,	028b/26,	028b/27,
	018b/13,	018b/20,	019a/5,	029a/2,	029a/5,
	019a/11,	019a/21,	019b/25,	029a/7,	029a/17,
	019b/26,	019b/27,	020a/2,	029a/21,	029a/24,
	020a/8,	020a/13,	020a/15,	029b/2,	029b/24,
	020a/29,	020b/29,	021a/11,	030a/2,	030a/4,
	021a/21,	021a/22,	021b/27,	030a/12,	030a/19,
	022a/12,	022b/17,	022b/21,	030a/20,	030a/21,
	023a/9,	023a/23,	023a/25,	030a/23,	030a/26,
	023b/15,	024a/6,	024a/7,	030b/1,	030b/9,
	024a/11,	024a/12,	024b/2,	030b/13,	031a/7,
	024b/14,	024b/16,	024b/22,	031a/14,	031a/15,
	025a/27,	025b/1,	025b/5,	031a/19,	031a/20,
	025b/10,	025b/12,	025b/18,	031a/22,	031a/23,
	026a/15,	026a/21,	026a/22,	031a/24,	031a/26,
	026a/25,	026b/3,	026b/5,	031b/1,	031b/2,
	026b/8,	026b/16,	026b/17,	031b/3,	031b/4,
	026b/19,	026b/21,	026b/24,	031b/7,	031b/10,
	027a/3,	027a/4,	027a/20,	031b/11,	031b/12,
	027b/11,	027b/12,	028a/8,	031b/13,	031b/15,
	028a/9,	028a/13,	028b/2,	031b/19,	031b/22,
	028b/8,	028b/13,	028b/14,	031b/23,	031b/29,
	028b/16,	028b/18,	028b/19,	032a/1,	032a/9,
	028b/21,	028b/22,	028b/23,	032a/17,	032a/20,
	028b/25,	028b/26,	028b/27,	032a/27,	032b/9,
	029a/2,	029a/5,	029a/7,	032a/29,	033b/3,
	029a/17,	029a/21,	029a/24,	033b/4,	033b/17,
	029b/2,	029b/24,	030a/2,	033b/22,	033b/25,
	030a/4,	030a/12,	030a/19,	034a/4,	034a/5,
	030a/20,	030a/21,	030a/23,		
	030a/26,	030b/1,	030b/9,		
	030b/13,	031a/7,	031a/14,		
	031a/15,	031a/19,	031a/20,		
	031a/22,	031a/23,	031a/24,		
	031a/26,	031b/1,	031b/2,		
	031b/3,	031b/4,	031b/7,		
	031b/10,	031b/11,	031b/12,		
	031b/13,	031b/15,	031b/19,		
	031b/22,	031b/23,	031b/29,		
	032a/1,	032a/9,	032a/17,		
	032a/20,	032a/27,	032b/9,		
	032b/16,	033a/29,	033b/3,		
	033b/4,	033b/17,	033b/22,		
	033b/25,	033b/28,	034a/4,		
	034a/5,				

034a/7, 034a/9, 034a/18, 034a/23,
 034a/24, 034b/7, 034b/12,
 034b/17, 034b/22, 034b/23,
 034b/25, 034b/29, 035b/6, 036a/3,
 036a/8, 036a/10, 036a/12,
 036a/17, 036a/23, 036a/24,
 036a/25, 036a/26, 036b/5, 036b/8,
 036b/11, 036b/13, 036b/20,
 036b/23, 037a/9, 037a/11,
 037a/19, 037b/2, 037b/3, 037b/5,
 037b/6, 037b/23, 037b/25,
 037b/28, 038a/10, 038a/11,
 038a/12, 038a/26, 038b/17,
 038b/22, 038b/23, 038b/26,
 038b/29, 039a/4, 039a/5, 039a/6,
 039a/12, 039a/22, 039a/23,
 ,039b/20, 039b/28, 039b/29,
 040a/10, 040a/20, 040a/26,
 040b/4, 040b/5, 040b/18, 040b/22,
 040b/23, 040b/28, 041a/9,
 041a/13, 041a/14, 041a/17,
 041a/21, 041b/15, 041b/17,
 041b/20, 041b/21, 041b/23,
 041b/27, 042a/28, 042b/8,
 042b/17, 042b/21, 042b/22,
 043b/13, 043b/14, 043b/16,
 043b/18, 044a/1, 044a/5, 044a/11,
 044a/12, 044a/17, 044a/18,
 044a/20, 044b/1, 044b/9, 044b/11,
 045a/12, 045a/13, 045a/28,

045a/29, 045b/17, 045b/22,
 046a/14, 046a/20, 046a/23,
 046a/26, 046a/27, 046a/29,
 046b/2, 046b/5, 046b/15, 046b/17,
 046b/23, 047a/16, 047a/20,
 047a/22, 047a/25, 047b/14,
 047b/15, 047b/18, 047b/19,
 048a/18, 048a/24, 048b/18,
 048b/20, 049a/11, 049a/13,
 049a/22, 049b/20, 049b/28,
 050a/7, 050a/9, 050a/12, 050a/14,
 050a/29

-438-

biraz [T.] : Bir parça, azıcık

b. 006b/14, 029a/16, 039b/2,
 039b/7

-4-

birbiri [T.] : Karşılıklı olarak bir
 diğeri. **krş. biribiri**

b.+ ne 013b/21, 019b/24, 034a/21

-3-

birer [T.] : Bir sayısının üleştirme sayı
 sıfatı.

b. 007a/9, 018b/19, 018b/22,
 022b/21, 026b/17

-5-

biri [T.] : Herhangi biri.

b.+ nden 026a/26

b.+ ne 048a/15

b.+ ni 016b/20

b. 015a/28, 038a/6

-5-

biribiri [T.] : Karşılıklı olarak bir diğeri.

b. 024b/19, 034a/7, 34a/17,

034a/21, 041b/24, 045b/22 **krş.**

birbiri

-6-

biriciğ [T.] : Tek, bir tane, yegane.

b. 036b/11

-1-

birinci [T.] : Bir sayısının sıra sıfatı.

b. 006b/1, 009a/23, 013a/23

-3-

birkaç [T.] : Az sayıda.

b. 007a/3, 026b/14

-2-

biryan [Ar.] : Kebap, püryan.

b. 038b/4, 038b/6, 046b/22

-3-

biş - [T.] Pişmek.

b.- miş ola 025b/27

b.- miş 012b/19, 013a/16, 022b/9,

039b/16, 042b/11

-6-

bış : Bildircin otu.

b. 019a/21

-1-

bişür - [T.] : Pişirmek.

b.- düp 036b/29

b.- eler 025a/8, 035b/9

b.- üp 008a/12, 008b/12, 019b/15,

025a/9, 025a/11, 026a/29,

026b/25, 030b/11, 036b/29,

041b/9, 044b/10, 045a/8, 046a/17,

047b/1

-17-

bişürmek [T.] Pişirmek.

b. 025a/9

-1-

biz [T.] : Biz, birinci çokluk kişi zamiri.

b.+ den 028b/22

b.+ im 013a/5, 029a/12

b. 028b/21

-4-

bi'l-cümle [Ar.] : Bütün, hep.

b. 012a/9

-1-

bi'l-hāṣṣa [Ar.] : Hususi olarak, özellikle, hassaten, hususiyle, hususen.

b. 007a/23, 007b/6, 019b/7, 025a/3, 024a/13, 033a/4, 033b/5

-7-

boğa yaprağı [T.] : Pire otu.

b. 024a/12

-1-

boğaz [T.] : Ağız boşluğundan sonra yiyeceklerin geçtiği, ağızla gırtlak arasındaki dar kısım.

b.+ a 004a/2

b.+ da 004a/1, 044a/15, 044b/15

b.+ ı 022b/6, 034b/28

b.+ ına 032b/19, 034b/28, 035a/21, 035b/3, 035b/5

-11-

boğıl - [T.] : Nefes alamayacak duruma gelmek, nefesi kesilmek, tıkanmak.

b.- miş olup 022b/7

- 1-

bol : Miktar bakımından çok.

b. 006b/13

-1-

boş [T.] : İçinde yahut üzerinde bir şey veya kimse bulunmayan.

b. 041b/21, 043b/15

-2-

boşan - [Ar.] : Birdenbire ve şiddetle akmak, dökülmek.

b.- ur 049b/27

-1-

boyun [T.] : Vücudun omuzlarla baş arasında kalan ve başı bedene bağlayan kısmı

b.+ ı 048b/15

b. 015b/16, 034b/18, 035a/25, 035b/1, 037a/13, 037a/15, 044a/22, 046b/23, 047b/8, 047b/19, 049b/23

derd-i b. 040b/22

-13-

boza [Far.] : Darı hamurunun ekşitilmesiyle yapılan, çok hafif alkollü, şekerli, mayhoş, koyu

kıvamda bir içecek.

b. 024b/7

-1-

böcek [Ar.] : Haşerat.

b. 025a/27, 025b/1, 031b/13

-3-

bögrek [T.] : Böbrek.

b.+ de 005a/24, 005a/25, 005a/27,
005a/30, 005a/31, 005a/32,
005a/33, 005a/34, 005a/37, 005b/4

b.+ den 005a/36

b. 005a/28, 005a/29, 005a/35,
005a/38, 038a/7, 038a/8

-17-

böğrölce [T.] : Böğrölce, göbeği

koyu benekli birçesit ufak fasüly

b. 011b/9, 012a/15, 030b/19,
033a/16

-4-

böyle [T.] : Bunun gibi, bu türlü, böyle

b.+ dür 028a/20, 031a/22

b. olacaktadır 023a/7

b. 022a/14, 025b/26, 029b/29,
030a/1, 030a/7, 034b/23, 045b/5

-10-

bu [T.] : Bu, işaret zamiri ve sıfatı.

b.+ dur 016b/23, 019b/6, 020a/6,
021a/20, 021a/22, 022a/17,
023b/21, 025a/2, 026b/6, 029b/11,
030a/11, 032b/18, 034b/15,
035a/3, 039a/8, 039a/16, 044a/7,
044b/8, 045b/8, 045b/13, 047a/5,
047a/22

b.+ ña 007a/25, 008b/28, 009b/13,
011a/10, 011b/9, 012a/29,
013a/12, 014a/8, 014b/2, 014b/14,
015a/27, 015b/10, 016a/13,
017a/12, 017a/21, 017b/25,
017b/29, 018b/6, 020b/11,
022a/18, 023b/5, 023b/21,
024b/12, 025a/29, 025b/2,
025b/11, 030a/15, 031a/3,
032b/18, 040a/10, 042a/1,
045b/13, 049b/6, 049b/20,
050a/18

b.+ na 010a/26, 036a/14

b.+ nda 017b/20, 019b/3, 028b/25,
029b/11, 039b/2

b.+ ndadır 040b/8

b.+ ndan 007b/17, 010a/9,
013b/28, 014b/24, 017a/17,
019b/19, 020b/1, 023b/3, 023b/4,
024a/28, 025a/4, 025b/3, 026b/2,
026b/3, 027a/5, 031a/18, 031b/23,
036b/25, 039a/23, 040a/12,

047b/16, 048b/19

b.+ m 017a/17, 028b/16, 028b/21,
029b/24, 030b/20

b.+ nlar 012b/17, 012b/24,
015b/16, 020b/15, 022a/12,
027b/10, 028b/12, 035b/4,
038a/20, 043b/16, 050a/17

b.+ nlara 049b/12

b.+ nlardan 006b/18, 007a/29,
020a/27, 020b/16, 023b/17,
026a/9, 029b/18, 035b/11,
035b/16, 036b/2, 038b/21, 042a/5,
042b/12, 048a/4

b.+ nlardur 018a/5

b.+ nları 022a/17, 023a/19,
026a/29, 036a/18, 044b/14

b.+ nlarıñ 006b/9, 007b/3, 008a/9,
008a/10, 008a/22, 010a/20,
013b/4, 017b/4, 019a/21, 021b/27,
023a/18, 023b/11, 024a/2, 024a/5,
024b/24, 050a/15

b.+ ñlarıñ 020b/3

b.+ nuñ 006b/12, 006b/16,
006b/17, 007a/8, 007a/28,
010b/23, 011b/28, 012a/3,
013a/20, 013b/1, 013b/22,
014a/21, 014b/9, 015a/23, 016b/5,
016b/12, 017a/3, 017a/6, 018a/22,
020a/3, 020a/7, 020b/2, 020b/5,
020b/7, 021a/19, 021b/26,

021b/27, 023b/22, 023b/24,
023b/29, 024a/15, 024a/24,
024a/27, 024b/6, 025b/3, 027b/15,
028a/1, 028a/3, 028b/17, 028b/18,
028b/26, 029b/25, 030a/4,
030a/12, 030a/14, 030a/22,
030b/21, 031b/10, 032a/29,
032b/17, 032b/25, 033b/18,
034a/29, 036a/24, 037a/4, 038a/6,
042b/24, 043a/10, 048b/25,
049a/18, 050a/13, 050a/21

b.+ nuñ' ilācī 014a/24

b.+ nuñla 016b/19, 036b/18,
041a/28, 042b/19, 046a/2

b. 006b/2, 006b/5, 007b/17,
007b/18, 007b/21, 007b/25,
007b/26, 008a/18, 008a/19,
008a/21, 008b/22, 009a/22,
009a/23, 009b/9, 009b/10,
009b/14, 009b/15, 010a/6,
010a/12, 010a/20, 010a/24,
010b/2, 010b/7, 010b/16, 010b/20,
010b/21, 010b/22, 011a/1, 011a/4,
011a/9, 011a/13, 011a/16, 011b/7,
011b/18, 011b/20, 011b/22,
011b/25, 011b/26, 012a/12,
012a/20, 012a/21, 012b/2, 012b/9,
012b/16, 012b/19, 012b/26,
013a/24, 013b/14, 013b/15,
013b/21, 014a/1, 014a/3, 014a/26,

014b/4, 014b/10, 015b/5, 015b/6,	027b/23, 027b/24, 027b/25,
015b/11, 015b/14, 015b/18,	027b/27, 028a/2, 028a/4, 028a/8,
015b/23, 016a/9, 016a/18,	028a/11, 028a/13, 028a/18,
016a/22, 016b/1, 016b/4, 016b/16,	028a/20, 028a/29, 028b/20,
017a/10, 017a/12, 017a/19,	028b/24, 029a/1, 029a/2, 029a/4,
017a/24, 017a/25, 017a/26,	029a/16, 029a/20, 029a/24,
017b/8, 017b/18, 018a/2, 018a/8,	029a/26, 029b/18, 029b/24,
018a/14, 018a/18, 018a/21,	030a/7, 030a/9, 030a/16, 030a/18,
018a/22, 018a/27, 018b/1, 018b/2,	030a/22, 030b/2, 031a/1, 031a/6,
019a/9, 019a/10, 019a/16,	031a/7, 031a/23, 031a/26,
019a/19, 019b/21, 019b/24,	031a/28, 031b/18, 031b/22,
019b/28, 019b/29, 020a/5,	031b/23, 032a/3, 032b/9, 032b/22,
020a/18, 020a/22, 020a/24,	033a/7, 033a/8, 033a/18, 033b/2,
020a/29, 020b/6, 020b/10,	033b/10, 033b/13, 033b/16,
020b/17, 020b/24, 021a/6, 021a/8,	033b/21, 033b/23, 033b/24,
021a/16, 021a/18, 021a/20,	033b/26, 034a/8, 034a/11,
021a/22, 021a/24, 021a/27,	034a/22, 034b/5, 034b/7, 034b/9,
021a/28, 021b/12, 021b/21,	035a/1, 035a/27, 036a/9, 036a/16,
021b/24, 021b/27, 021b/28,	036a/19, 036a/26, 036a/29,
022a/3, 022a/14, 022a/16,	036b/3, 036b/4, 036b/14, 036b/19,
022a/17, 022a/21, 022a/26,	037a/9, 037a/11, 037a/13,
022a/28, 023a/1, 023a/7, 023a/8,	037a/20, 037a/22, 037b/6,
023a/10, 023a/21, 023b/3,	037b/29, 038a/15, 038a/21,
023b/17, 024a/7, 024a/29, 024b/1,	038b/7, 038b/8, 039a/1, 039a/2,
024b/18, 024b/26, 025a/2,	039a/13, 039a/26, 039b/4, 039b/6,
025a/28, 025b/21, 026a/4,	039b/11, 039b/12, 039b/19,
026a/13, 026a/20, 026a/24,	039b/21, 039b/24, 040a/16,
026b/9, 026b/18, 026b/24,	040a/19, 040a/25, 040b/15,
026b/27, 027a/5, 027a/8, 027a/10,	041a/11, 041b/13, 041b/23,
027b/9, 027b/11, 027b/21,	042a/2, 042a/9, 042a/29, 042b/17,

042b/20, 043b/3, 043b/5, 043b/8,
043b/22, 043b/25, 044a/2,
044a/13, 044a/17, 044b/2, 044b/8,
045a/1, 045a/13, 045a/25, 045b/1,
045b/7, 045b/11, 045b/14,
046a/23, 046a/25, 046b/1, 046b/2,
046b/3, 046b/5, 046b/19, 047a/23,
047b/21, 047b/24, 047b/27,
048a/7, 048a/14, 048a/16,
048a/17, 048b/12, 048b/13,
048b/23, 048b/26, 049a/6, 049a/7,
049a/14, 049a/15, 049a/24,
049b/2, 049b/9, 049b/15, 049b/16,
049b/18, 049b/25, 049b/29,
050a/5, 050a/7, 050a/20, 050a/26,
050a/29

-537-

buçuk [T.] : Yarı, yarım

b. 030a/26, 037a/4

-2-

buğday [T.] : Buğday,
buğdaygillerden 720 başağında
tohumları bulunan tek yıllık otsu
bitki ve bu bitkinin öğütüldükten
sonra hamur yapımında kullanılan
tanesi.

b. 009a/13, 021a/9, 044b/13,
047a/19

-4-

buḥār [Ar.] : Eski tıp anlayışına göre
gıdaların hazmından sonra vücutta
atık halde kalan ve gözeneklerden,
deliklerden atılması gerekirken
atılamaması nedeniyle organlarda
serbest halde kalıp çeşitli
hastalıklara sebep olan yel.

ḥafaḳān-ı b.- ı sevdāyī 004a/14

b.+ a 016b/3

b.+ dan 014b/10

b.+ dur 014b/6

b.+ ı 008a/6, 008a/23, 008a/27,
011a/20, 011a/24, 012a/17,
012b/13, 016b/2, 017b/23, 027b/4,
032b/3

b.+ ına 008a/10, 018b/27,
020b/28, 021a/2, 047b/7, 047b/17,
047b/20, 048b/6, 048b/10

b.+ ından 012b/9, 017b/19

b.+ ınndan 014b/8

b.+ lar 049a/15, 049a/19, 049b/28

b.+ lardan 012a/4

b.+ ları 049b/9

b.+ lu 012a/26

b.+ uñ 030a/14

b. 008b/2, 012a/7, 012a/13,
015a/25, 018a/24, 018b/4,
020a/20, 024b/6, 027b/29,

028a/20, 028a/23, 030a/10,
030b/18, 045b/5, 049a/27

-50-

buḥrān [Ar.] : Hastalığın en ağır ve
tehlikeli evresi, bünyenin hastalığı
yapan maddeyle çekiştiği dönem,
nöbet

vaḳt-i b.+ dan 016a/17
b.+ ı 004b/30, 015b/21, 037b/20
b. 010a/24

-5-

buḥūr [Far.] : Tütsü.

b. idüp 019b/6, 020b/20

-2-

buḥūr-ı Meryem [Ar.] : Devetabanı.

b. 036b/10, 043a/6

-2-

buḥūrlanmak - [Ar.] Tütsülemek.

b. 011a/2

-1-

Buḳrāṭ [Ar. < Yun.] : Hippokrates.
Antik Çağ'da yaşamış, tıbbın
babası olarak bilinen büyük
hekim.

B. 033b/26

-1-

bul - [T.] : Elde etmek

b.- a 025b/18, 046b/1

b.- amayup 037b/11

b.- amaz 022a/1

b.- dı 029b/2

b.- duḳ 029a/13

b.- madan 005b/50

b.- unmaz 008b/22

b.- up 007a/1, 037a/22, 045b/13

b.- ur 028b/10, 031b/29, 032a/1,
032a/14, 037a/23

b.- urlar 032a/16, 049b/2

izdiyād b.- ursa 007b/24

-19-

bulmağ [T.] : Elde etmek.

b.+la 005b/46

-1-

bulanık [T.] : Bulanık.

b. 009b/4, 032a/26

-2-

bulaş - [T.] : Bir nesne, üzerine
sürülen bir şey yüzünden
kirlenme.

b.- mış 009a/24

-1-

bulend [Ar.] : Yüksek, yüce, ulu.

b. 006b/7

-1-

bulın - [T.] : Elde edilmek.

b.-a 030a/3

b.- caķ 011a/14

b.-dı 033b/25, 034a/1

b.- maya 044a/17

b.-maz 008b/22

b.- mazsa 010a/16, 012b/17,
022b/15, 035b/4, 045b/25,

b.- ursa 009a/9, 021b/5, 035a/13

-14-

bulınmaķ [T.] : Elde edilme.

b. 005b/48

-1-

bulūĝ [Ar.] : Döl verecek erginliĝe
erişme, baliĝ olma, erginlik, rüşt.

b. 032a/3

-1-

bulūt [T.] : Bulut.

b. 034a/10

-1-

bunduķ [Ar.] : Fındık.

b. 046a/12

-1-

bunduķ-ı hindi [Ar.] : Hindistan

findığı, reth.

b. 024a/6, 033a/25, 046a/8

-3-

būnū ĝihālu iya veremin ve anafiliz

[Ar.] : Baş ağrısı.

b. 006b/4

-1-

būraķ [Ar.] : Su ile birleştirilmiş ve
billurlaşmış sodyum karbonat.

b. 046a/15

-1-

būrānī [Far.] : Yoĝurtla yenen
pirinçli ıspanak veya buna benzer
sebze yemeĝi.

b.+ ni 011b/29

-1-

büre [Far.] : Boraks. Tuza benzer bir
nesne.

b. 048a/3

-1-

büre-i ermeni [Far.] : Kuyumcu
buresinden bir mikdarını sedefle
ezilmesiyle elde edilen madde.
Ermeni kili olarak da adlandırılan
bir tür boraks.

b. 036b/8

-1-

bürudet [Ar.] : Soğukluk, soğuk.

b.+ de 022a/14

b.+ den 006a/14, 034a/23, 041b/17

b.+ e 012a/8, 014a/28

b.+ i 035a/27

b.+ idür 027b/26

b.+ iyle 004b/34

b. ola 037b/1

b. 007b/26, 022a/5, 022a/9,
022a/14, 022a/17, 022a/27,
023a/15, 027b/27, 027b/28,
030a/5, 037a/26, 037b/13,
037b/17, 039b/14, 040a/26,
045a/15, 049a/21, 049a/22, 049b/5

-30-

burun [T.] : Koku alma organı.

b.+ a 007a/24, 008b/18, 009a/5,
009a/10, 009a/12, 010a/21,
010a/22, 011a/1, 012a/17,
012a/20, 013b/6, 013b/7, 013b/13,
014b/24, 015a/11, 018b/20,

019b/14, 020b/27, 021a/3,
021b/16, 033a/26, 035b/15,
036b/28, 043a/17, 044b/29,
046a/8, 047b/4, 047b/28, 048a/8

b.+ da 010b/17

b.+ dan 007b/27, 013a/26,
026b/13, 035b/21, 044b/15

b.+ ı 013a/11, 014b/9, 020b/20,
022b/6, 036a/20, 048a/27

b.+ ına 016b/2, 019b/1, 020a/11,
024a/6, 025a/19, 026b/28, 033a/5,
033a/21, 033a/22, 033a/23,
033a/25, 033b/7, 035b/6, 035b/13,
037a/5

b.+ ından 034b/29, 035b/24

b.+ u 016b/1

b.+ una 048a/20, 048a/23, 048b/9,
048b/16

b.+ undan 009a/25

b. 003b/16, 006b/13, 007b/28,
008a/4, 009a/6, 009b/26, 017b/6,
020b/7,
047b/5

-73-

büstānī [Far.] : Sebze bahçesi,
bahçe.

şum-ı b. 015a/9

-1-

buğ [T.] : Bacağın dizden kalçaya kadar olan kısmı
b.+ larına 039b/5

-1-

buğlān [Ar.] : Batıl olma, haktan uzak, boş ve temelsiz olma
b.+ ı 003b/17, 003b/42, 004a/40, 021b/26, 023a/12
b.+ ını 023a/12
b. 022a/12

-7-

buğm [Ar.] : Sakız ağacı
b. 039b/18, 040a/6, 046a/10, 048b/6

-4-

buz [T.] : Donarak katı duruma gelmiş sıvı.
b. 037b/15, 038a/12, 039b/10

-3-

buzlu [T.] : Buzlu.
b. 045b/15

-1-

buzūri [Ar.] : Tohumlarla, tanelerle ilgili; bir tür şurup hazırlanmasında kullanılan tohumlar, taneler.

sikencübīn-i b. 013b/16

-1-

bürün - [T.] : Sarılmak, örtünmek
b.- e 008b/27, 008b/29

-2-

büşür - [T.] : Isıda tutarak yenecek duruma getirmek.
b.- ürup 035a/21

-1-

bütün [T.] : Eksiksiz, tam
b. 037a/14

-1-

büyük [T.] : Ölçüleri bakımından aynı cinsteki benzerlerinden daha yüksek, daha geniş, daha uzun veya iri olan, azim, cesim, kebir.
b. iden 005b/34

b. olup 028a/2

b. 024a/26, 025a/8, 030b/20, 032b/9, 038a/19, 045a/4

-8-

büzülmek [T.] : Sıkıştırılarak küçültülmek, daraltılmak
b. 038a/19

-1-

C

ca'de [Ar.] : Venüs saç, karabacak bitkisi.

c. 041b/4

-1-

cahd [Ar.] : Bile bile inkar etme.

c. ide 007b/14

-1-

cā'iz [Ar.] : Yerinde, uygun, doğru olan (şey)

c.+ dür 015a/5, 022a/27, 026b/1,

026b/14, 026b/21, 027a/5, 027a/8,

027b/1, 034b/6, 034b/26, 039a/13,

040a/23, 045a/13, 047a/16

c. ola 035b/21

c. olur 031a/22

c. 007a/1, 007a/4, 007b/22,

009b/14, 010a/11, 024a/8,

024b/15, 029a/19, 047a/7

-25-

Cālīnūs [Yun.] : İlkçağların, Hipokrat ile beraber en büyük Grek hekimi, Galen

C. 019a/2, 033b/26, 034a/23,

034a/26

fāl-ı C. 019a/3

-5-

cān [Far.] : İnsanın kendi varlığı, yaşama, yaşayış, hayat.

c.+ ina 015a/3

-1-

canavar [Far.] : Azgın, vahşi, yırtıcı hayvan.

c.+ lardan 042a/17

c.+ laruñ 026a/13

c. 019b/26

-3-

cānīb [Ar.] : Yan, taraf, yön, cihet
hılāf-ı c.+ de 033b/21

c.+ e 046b/25

c.+ in 048b/24

c.+ inde 043b/14

c.+ inden 041b/20, 043b/13

c.+ ine 044a/21, 048a/26

c.+ ini 034b/8

c.+ üñ 046b/15, 048a/23

-12-

cānsız [Far. Tr.] : Ölmüş, ölü.

c. 019b/22, 020a/1

-2-

cariye [Ar.] : Para ile alınıp satılan, üzerinde sahibinin her türlü hakka sahip bulunduğu kız, halayık.

c. 029b/12

-1-

cāversiyye [Ar.] : Darı şeklinde nokta nokta sarı olan.

c. 006a/29

-1-

cāvşīr [Ar.] : Maydonozgiller familyasından boylu, kalın, köklü, sert gövdeli, şemsiye biçiminde sarı çiçekler açan çok yıllık bitki ve bundan elde edilen bir tür tıbbi zamk.

c. 021b/20

-1-

cāzibe [Ar.] : Dikkat ve ilgiyi üzerine çekme özelliği, çekicilik, alımlılık, albeni.

c.+ nūñ 004a/46

c.+ si 028b/8

-2-

cedvār[Ar.] Kafur kokulu, zencefil türünden bir biti ve kökü.

c. 019a/20

-1-

cefa [Ar.] : Eziyet, sıkıntı, eza, cevr

c. etmek 029a/23

-1-

cefāf [Ar.] : Kuruluk.

c.- ı enf 003b/18

-1-

cehd [Ar.] : Çalışıp çabalama, büyük gayret sarfetme, uğraşma.

c. etmek 032a/3

c. ideler 018b/17, 020a/4

-3-

ceher [Ar.] : Göz kamaşmakla güneşte baktığı nesneyi görmekten kelil olmak manasındır.

c. 003b/5

-1-

cem [Ar.] : Toplamak.

c. ide 034a/20

c. ider 031a/21

c. idüp 014b/27

c. olduğına 021a/22

c. olmak 028a/10

c. olmakdan 011a/6, 021a/22

c. olup 037b/18, 049b/27
 c. olur 021a/19, 031b/19, 033b/19
 c. 006a/7

-13-

cemal [Ar.] : Yüz güzelliği, güzel yüz.

hüsn-i c.+ i 028b/29
 hüsn-i c. 028b/27, 029a/6

-3-

cemī [Ar.] : Bütün, hep, cümle.

c.- i bedene 023a/27, 023b/1,
 023b/8
 c. 045b/8

-4-

cemre [Ar.] : Çok iltihaplı bir çıban, kara kabarcık

c. 006a/27

-1-

cenin [Ar.] : Ana rahmindeki çocuk, dölüt, fetüs.

c.+ üñ 005b/43

-1-

cerāḥat [Ar.] : Kanın damar dışına sızmasıyle vücut dokularında meydana gelen, ak yuvarların hakim olduğu donuk renkli

birikinti, irin, yangı.

c.+ lar 031b/11, 042a/11

c.+ larda 042b/1

c. 004a/21, 005b/5, 034a/18

-6-

cerb [Far.] : Yağlı.

c. 035a/21

-1-

cereb [Ar.] : Uyuz hastalığı.

c. 006a/33, 022b/20

-2-

cereb-i 'ayn [Ar.] : Gözün kaşınması.

c. 003a/36

-1-

cerebī [Ar.] : Uyuz ile ilgili.

c. 005a/43

-1-

cereyan [Ar.] : Bir yönden bir yöne doğru akma, akış.

c. iden 018b/2

-1-

cerḥ [Ar.] : Yaralama.

c. olmuş 013b/29

c. 050a/13, 050a/28

-3-

cesāu'l-ecfān [Ar.] : Göz kapağında sertlik.

c. 003a/49

-1-

cesten-i endam [Far.] : Bedenin titremesi.

c. 045a/10

-1-

cevāb [Ar.] : Bir soruya, bir söz veya yazıya, bir durum ve ihtiyaca söz, yazı veya başka bir ifade yoluyla verilen karşılık, yanıt.

c.+ ı 022a/1

c. 015b/11, 021a/20, 021a/22, 023a/25, 023a/29, 041b/24, 045b/8

-8-

cevāşır [Ar.] : Yemeği hazm ettirici bir macun.

c.-i belādur 039a/1

-1-

cevher [Far.] : Var olan bir şeyin özü, esası, varlığındaki maya, gevher.

c.- i 'aql 022a/12

c.- i tefekkür 027b/22

c.- i temyiz-i tefekkür 022a/8

c.+ e 023a/12

c.+ i 021b/29

kuvvet-i c.+ i 023a/11

c.+ lardan 022a/8

c. 021b/25, 023a/17

-10-

cevz [Ar.] : Ceviz.

c.+ inden 033a/23

c. 008b/26, 033a/17, 039a/11, 039b/15, 039b/17, 042b/10, 047b/15, 047b/18, 048a/26, 048b/24

-11-

cevz-i hindi [Ar.] : Hindistan fındığı.

c.+ dür 008b/27

-1-

cevz-i māşil [Far.] : Tatula otu, şeytan elması.

c. 021a/8

-1-

cevz-i buvvā[Ar.] : Küçük Hindistan cevizi.

c. 008b/26, 036a/18, 036b/20,

039a/28, 048a/12

-5-

cevz-i hindī [Ar.] : Hindistan fındığı.

c.+ dūr 008b/27

c. 039b/9, 039b/18, 046a/9

-4-

cevz-i Rūmī [Ar.] : Bulgar ve Rus bölgesinde yetişen bir tür cevizin zamkı.

c. 021b/19, 030b/5, 048a/28

-3-

ceza' [Ar.] : Sabırsızlık gösterme, şikayet, sızlanma.

c. etmek 023b/26

c. 023b/21

-2-

cezb [Ar.] : Kendine çekme.

c. etmek 024b/29

c. itdürüp 027b/5

-2-

cezer [Ar.] : Havuç.

c.+i 039a/17

-1-

ciger [Far.] : Ciğer.

c.+ de 004b/17, 004b/18, 004b/21, 019a/26

c.+ den 004b/43

emrāz-ı c.+ den 004b/24

c.+ e 004b/8, 004b/9, 004b/14, 008a/26, 024b/20

c.+ inde 026a/4

c.+ üñ 004b/16, 004b/25

c. 004b/12, 004b/15, 004b/25, 004b/29, 004b/34, 038a/6

ḥadebe-i c. 004b/11

verem-i c. 004b/20

za'f-ı c. 004b/10

-23-

cihet [Ar.] : Taraf, husus.

c.+ iyle 023b/16, 038b/19

c.+ le 038b/11

-3-

cihetü'ş-şavt [Ar.] : Sesin yönü.

c. 004a/6

-1-

cila [Ar.] : Parlaklık, parlama, parılt

c.+ sı 003b/24

-1-

cild [Ar.] : İnsan veya hayvan vücudunu saran deri, ten.

c.+ inüñ 005b/11

-1-

cimā [Ar.] : Cinsel ilişkide bulunma, çiftleşme.

c.- ı müfriṭ 033a/11

c.+ a 005b/30, 028b/3

c.+ da 005b/35, 028b/3

c.+ dan 009b/10, 013a/2, 022b/25, 028a/25

c. etmekden 030b/29

c. etmeyüp 033a/2

c. idenlere 050a/10

c. 005b/19, 005b/20, 005b/21, 005b/22, 005b/23, 005b/24, 005b/27, 005b/28, 005b/29, 005b/33, 008b/2

eşkāl-ı c. 005b/36

-24-

cinn [Ar.]: İnsanlar tarafından görülmeyip çeşitli biçimlere girerek ancak kendileriyle ilgi kuranlara veya istedikleri kimselere göründüklerine ve olağanüstü sayılan bazı işleri yapacak güce sahip bulunduklarına inanılan gizli yaratıklara verilen isim, ecinni.

c. 005b/35, 029b/26, 030b/20,

031a/1

-4-

cins [Ar.] : Tür.

c.+ inden 007b/22, 041b/23

c.+ indendür 022a/13

-3-

cirm [Ar.] : Büyüklük, hacim.

c.+ i 007b/11, 008b/21

-2-

civar [Ar.] : Yakın yer, çevre, yöre, etraf

c.+ ında 005a/19

-1-

cudā [Ar.] : Ayı düşmüş, uzak kalmış, ayrı, uzak.

c. idemez 038a/8

c. ideriz 029a/4

-2-

culgūze [Far.] : Fıstık.

c. 039b/18

-1-

cullāb [Far.] : Gül suyu

c.+ ı 013a/14, 025b/22

c.+ lar 035a/17

c. 015a/2, 026b/8

-5-

cumhur [Ar.] : Topluluk, heyet,
sınıf.
c. 034b/7

-1-

cumūd [Ar.] : Donma.

c.-ı dem 005b/3
c.+ a 020a/9, 025a/19
c. 003a/10, 011a/13, 019b/21,
019b/22, 033b/21

-8-

cumūdū'l-leben [Ar.] : Sütün donuk
olması.
c. 004a/18

-1-

cümle [Ar.] : Bütün, hep, tüm.

c.+ den 012b/14, 017b/4
c.+ si 027b/24, 033b/24, 039b/26
c.+ sin 012b/5, 021b/29, 039a/22,
047a/21
c.+ sine 043b/5
c.+ sinüñ 007b/9, 018b/1
c.+ yi 008a/10
c. 004b/28, 004b/44, 005a/38,
006a/1, 006a/19, 006b/16,
008a/25, 008b/10, 008b/19,

009a/27, 012a/19, 012a/20,
013b/14, 015a/18, 015a/22,
015b/4, 015b/16, 016b/19,
019a/27, 019b/16, 020b/8,
022a/11, 022a/25, 024a/15,
026b/24, 031a/8, 031b/24,
032a/18, 033a/19, 033b/6,
033b/15, 033b/21, 034a/21,
034b/2, 034b/4, 035b/9, 036a/5,
036a/8, 036a/15, 036a/26,
037a/16, 037a/18, 037a/27,
038a/25, 038b/5, 038b/13,
039b/14, 040b/21, 041b/8,
041b/23, 042b/4, 042b/16, 043a/9,
043b/21, 044a/13, 044a/16,
044a/17, 044a/24, 044b/11,
044b/14, 045a/24, 046b/19,
048a/28, 048b/11, 048b/12,
048b/13, 048b/15, 049a/16,
049a/21, 049b/5, 049b/20,
049b/28

-87-

cünbüş [Far.] : Şevk, neşe ve
coşkunluk dolu hareket, kaynaşma
c.- i serhoşlar 015b/24

-1-

cünd-i bîdester [Far.] : Oğlanaşı,
kunduz taşacağı, çavşır otu ve

bunlardan elde edilen bir tür zamk, macun. **krş. cünd-i dester,**

çünd-i bîdester

c. 008b/18, 013b/8, 019b/7, 037a/3, 038b/28, 039a/22, 039a/29, 039b/4, 041a/21, 041a/29, 043a/21, 043a/22

-12-

cünd-i dester [Far.] : Oğlanaşı, kunduz taşağı, çavşır otu ve bunlardan elde edilen bir tür zamk, macun. **krş. cünd-i bîdester, çünd-i bîdester**

c. 040a/4

-1-

cünün [Ar.] : Daü'l-kelb, subara, manya, kütürub türleri olan delilik.

c.- ı vesvāsī 027b/8

c.- ı vesvāsiyye 027b/8

c.+ a 015b/15, 027a/29, 027b/7

c.+ da 023b/22

c.+ dan 025a/26

c.+ dandur 026a/14

c.+ u 020b/17

c.+ uñ 029b/20

c. 023a/14, 025a/23, 025a/29, 027b/2, 027b/7, 027b/8

faşl-ı c. 027b/7

-17-

cünün-ı seb'ī [Ar.] : Yırtıcıların delirmesi.

c.+ dür 026a/14

-1-

cününī [Ar.] : Delirmekle ilgili.

c. 023b/28

-1-

cürm [Ar.] : Suç, kabahat.

c.+ i 005a/35

-1-

cüvāriş [Ar.] : Mideyi kuvvetlendirmeye yarayan karışım.

c.+ ler 020b/22, 032b/21, 040a/9

-3-

cüz [Ar.] : Bir bütünü meydana getiren kısımlardan her biri, kısım, parça.

c.+ den 037b/6

c.+ ün 031a/7

c.+ ündedür 022a/11

c. ola 026b/19

c. 026b/19, 044b/9

-7-

cüzvî [Ar.] : Az.

c. 042a/29

-1-

Ç

çabuk [Far.] : Hızlı, süratli, seri

ç. 020b/8

-1-

çağırmağ - [T.] : Bir kimseye gelmesi için seslenmek, bağırmağ.

ç. dan 006b/7

-1-

çalış- [T.] : Uğraşılmak, emek sarfedilmek

ç.- uran 022a/16

-1-

çalka -[T.] : Çalkalamak.

ç.- yur 024a/13

-1-

çalkoyun [T.] : Sırtüstü.

ç. 020a/1

-1-

çapaklanmağ [T.] Gözün çapak tutması.

ç. dur 020b/7

-1-

çatal [T.] : İki veya daha fazla kola ayrılmış dal, değnek, yol vb. şeylerin her bir kolu
ç.+ dur 033b/2

-1-

çatla - [T.] : Parçaları ayrılmaksızın üzerinde çizgi halinde bir yarık meydana gelmek, yarılmak
ç.- dı 017a/29, 029a/12

-2-

çāvşîr [Far.] : Oğlan aş denilen ve bundan elde edilen tıbbi bir tür zamk.

ç.+ dūr 048a/4

ç.+ i 044b/26

ç. 012a/18, 019b/20, 035a/20, 036a/5, 036a/22, 037a/3, 038b/24, 039b/4,

043a/22, 044b/26

-12-

çaylağ : Dölengeç kuşu, kartal.

ç. 048a/6

-1-

çehre [Far.] : Yüz, surat

ç. 009b/24

-1-

çek - [T.] : Çekmek; ilaç, sürme vb. herhangi bir nesneyi tedavi amacıyla bir organa sürmek; kan almak, hacamat etmek; bir derde, zahmete müptela olmak, bir derdin sıkıntısını taşımak.

ç.- di 047a/1

ç.- e 035a/16, 046b/24

ç.- eler 013b/26, 016a/24, 035b/15

ç.- emez 034b/12

ç.- en 046b/28

ç.- er 035a/1, 035a/4, 049a/15

ç.- erse 048a/7

ç.- mege 020a/4, 034b/13

ç.- menüñ 031a/12

ç.- mesi 034b/22

ç.- miş 029a/28

ç.- seler 047b/4

ç.- üp 015b/1, 016b/16, 037b/8, 047a/10

-24-

çekil - [T.] : Çekilmek.

ç.- mesi 043b/12

ç.- mesidür 041b/20

ç.- ür 015b/26, 015b/27, 034b/28, 035a/4, 043b/13, 044a/12,

046b/14, 049a/27

-10-

çekilmek [T.] : Çekilmek.

ç. 043b/8

-1-

çekinmeg [T.] : Geri durmak, kaçınmak, sakınmak, içtinap etmek, hazer etmek

ç. e 046b/1

-1-

çekirdeg(k) [T.] : Meyvelerde bulunan, sayısı bir veya daha fazla olabilen, sert kabuklu tohum.

ç.+ i 007a/15, 007a/16, 007a/18, 008a/14, 009a/15, 010a/21, 025a/18, 040a/6, 041b/4, 043a/16

ç. 008b/9

-11-

çekişmeg [T.] : Anlaşmazlık içinde bulunmak, tartışmak, münakaşa etmek

ç.+ e 016a/18

-1-

çekmek [T.] : Kendine doğru getirmek, kendine yaklaştırmak

ç. 011a/2, 031a/11, 031b/28,
034b/5

-4-

çevir - [T.] : Altta veya arkada kalan
görünmeyen tarafı üste veya öne
gelecek şekilde döndürmek.

ç.- üp 019b/28

-1-

çıban [T.] : Vücudun herhangi bir
yerinde ve deri üzerinde meydana
gelen iltihaplı kabartı.

ç.+ lar 006a/25, 025b/9, 028a/14

ç.+ lara 014a/12

ç. 014a/4, 014a/6, 014a/11

-7-

çık - [T.] : İçeriden dışarıya varmak, bir
yerin veya bir şeyin içinden
dışarıya çıkmak.

ç.- a 011b/14, 031b/11, 044a/20

ç.- amayup 037b/11

ç.- amaz 045b/5

ç.- an 015a/24

ç.- ar 021a/19, 030a/10, 031b/5,
031b/20, 040b/11, 049a/19

ç.- ara 036b/13

ç.- armağ 005b/6

ç.- arsa 009b/5, 034b/29, 039b/7

ç.- duğda 010a/28

ç.- duğdan 040a/5

ç.- ması 005a/7, 005a/46, 030a/15

ç.- mış 016b/6, 016b/7, 027a/15

ç.- mışdur 009b/23

ç.- up 008a/27, 029a/4, 031b/17,
040b/23

-30-

çıkar - [Ar.] : İçeriden dışarıya götürmek,
bir yerin veya bir şeyin içinden
dışarıya çıkarmak, çıkmasını
sağlamak.

ç.- a 015b/20

ç.- alar 016a/17

ç.- mayalar 008a/1, 034b/6,
047b/11

ç.- sa 023b/7

ç.- urlar 042b/17

-7-

çıkar yol [T.] Çözüm yolu.

ç.+ ını 034b/3

-1-

çıkmağ(ğ) [T.] : İçeriden dışarıya
gitmek, bir yerin veya bir şeyin
içinden dışarıya çıkmak işi.

ç.+a 028a/6

ç.+dur 039b/2

ç. 005b/10, 031b/6, 044b/15

-5-

çınla - [T.] : Kulak çınlaması, uğultu.

ç.- r 017b/16

-1-

çınıyānā [Lat.] : Yılan otu.

ç. 041b/3, 043a/11

-2-

çıplak [T.] : Üzerinde gerekli olan veya bulunması bir güzellik verecek olan şeyden bulunmayan, giyecek, örtecek, koruyacak, süsleyecek vb. bir şeyi mevcut olmayan, üryan.

ç. 040b/2

-1-

çiçek [T.] : Çiçek.

ç.+ i 007b/1, 007a/11, 015a/6, 016b/9, 021a/3, 021a/9, 024b/22, 026b/23, 041a/29, 049a/2

ç.+ idür 041a/18

ç.+ in 024a/16

ç.+ ini 016b/7, 020b/26, 020b/28, 030b/12, 039b/25

ç.+ inüñ 007b/8

ç.+ ler 022a/26

ç.+ ü 007b/7

ç. 012b/22

-21-

çig [T.] : Çiğ.

ç. 024a/8, 030b/15, 030b/19

-3-

çigne - [T.] : Bir şeyi ağıza alıp dişler arasında ezmek, öğütmek.

ç.- yeler 048a/12

-1-

çil : Eti için avlanan benekli bir yaban kekliği.

ç. 035a/17, 038b/4, 042b/12

-3-

çiñenmek [T.] : Çiğnenmek.

ç. 045a/6

-1-

çiñen - [T.] : Çiğnenme.

ç.-melü 044b/15

-1-

çinemek [T.] : Bir şeyi ağıza alıp dişler arasında ezmek, öğütmek

ç. 025a/20

-1-

çirkin [Far.] : Göze ve kulağa hoş gelmeyen, bet, kabih
ç. 004b/13

-1-

çok [T.] : Az olmayan, fazla, ziyade.
ç.+ dur 021a/18
ç.+ lıgındandur 027b/13
ç.+ luğından 020a/29
ç.+ luğındandur 030a/29

ç. 004b/26, 004b/47,
006b/6, 006b/7, 006b/8, 011a/15,
011b/8, 012b/17, 012b/26, 013a/4,
015b/21, 017b/13, 018b/17,
019a/1, 019a/8, 019a/19, 020a/24,
020a/25, 021a/23, 022b/5,
022b/25, 023a/23, 023b/7,
024b/10, 024b/11, 026a/4,
027a/27, 028b/1, 029a/24, 030a/7,
030a/10, 030b/15, 030b/29,
031b/6, 031b/12, 031b/20,
031b/21, 032a/13, 032a/22,
032a/29, 032b/7, 032b/12, 033a/2,
033a/12, 034a/15, 034b/1, 034b/6,
034b/12, 035a/8, 035b/28,
037b/13, 037b/14, 038b/5,
038b/11, 039b/11, 039b/21,
040b/26, 041b/25, 042a/7,
042a/25, 042b/16, 045b/16,
045b/17, 046b/20, 046b/29,

047a/1, 047a/2, 047b/18, 047b/29,
050a/1, 050a/10, 050a/14, 050a/15

-83-

çorba [Far.] : Sebze, tahıl, et vb. ile hazırlanan sıcak, sulu içecek.

ç.+ ları 022b/9

ç.+ sı 009b/6

ç.+ sina 025b/24

-3-

çömlek [T.] : Çömlek.

ç. 009b/9

-1-

çöpçini : Kabuklarından kinin yapılan bir bitki, kontez tozu, kınakına.

ç. 011a/27

-1-

çörek otı [T.] : Düğün çiçeğigillerden, çiçekleri sapının ucunda bulunan otsu bir bitki, karacaot ve bu bitkinin siyah renkli tohumu.

ç.+ na 015a/16

ç.+ nı 008b/6

ç. 009a/4, 013b/15, 019b/2,
019b/14, 021b/15, 035b/16,

041b/6, 044b/29

-10-

çözil - [T.] : Erimeye başlayıp gevşemek, dağılmak.

ç.- üp 034a/4

-1-

çuğur : Vücutta pek derin olmayan girintili yer.

ç. olup 025b/6

-1-

çün [Far.] : Çünkü, mademki.

ç. 029a/28, 031a/29, 035a/16

-3-

çünkü [Far.] : Şundan dolayı ki, şu sebepten.

ç. 038a/24

-1-

çügündür : Pancar

ç. 047a/18.

-1-

çünd-i bîdester [Far.] : Oğlanaşı,

kunduz taşığı, çavşır otu ve bunlardan elde edilen bir tür zamk, macun. **krş. cünd-i**

bîdester, cünd-i dester

ç.+ e 022b/18

ç. 012a/18, 022b/16,

035b/5, 036a/4, 036a/10, 036a/12,

036a/17, 036a/20, 036a/21,

036a/22, 036a/24, 036a/20,

043a/28, 044b/3, 048a/1, 048a/18

-17-

çürü - [T.] : Sıkıntı ve mihnetten yıpranmak, çökmek, yaşlanmak

ç.- miş 017a/25

-1-

D

da [T.] : Dahi, bile, esasen, fakat, artık, aynen.

d. 022a/3

-1-

dafi [Ar.] : Defeden, uzaklaştıran, kovan, savan.

d.+ ası 005a/21

-1-

dāğ [T.] : Dağ.

d.+ lar 031b/11

-1-

dahı [T.] : Fazla olarak, üstelik, daha.

d. eyleseler 020a/14

d. 004a/11, 004b/28, 006b/10,
007a/4, 007a/27, 007b/7, 007b/9,
007b/11, 007b/22, 008a/3,
008a/13, 008a/19, 008a/22,
008b/11, 008b/14, 008b/26,
009a/3, 009a/6, 009a/8, 009a/10,
009a/12, 009a/15, 009a/20,
009a/21, 009a/29, 009b/7,
009b/10, 009b/13, 010a/8,
010a/10, 010a/23, 010b/1, 010b/3,
010b/14, 011a/16, 011a/21,
011b/18, 012a/3, 012a/12, 012a/22,
012a/23, 012b/12, 012b/18,
012b/20, 012b/24, 013a/4,
013a/13, 013a/17, 013a/19,
013a/20, 013a/22, 013b/3,
013b/17, 013b/28, 013b/29,
014a/5, 014a/6, 014a/7, 014a/14,
014a/16, 014a/18, 014a/19,
014a/26, 014a/27, 014b/7, 015a/9,
015a/11, 015a/18, 015a/19,
015a/20, 015a/28, 015b/4, 015b/5,
015b/15, 015b/20, 015b/23,
016a/25, 016b/1, 016b/8, 016b/21,
016b/25, 017a/1, 017a/2, 017a/3,
017a/4, 017a/6, 017a/8, 017a/12,

017a/16, 017a/17, 017a/21,
017a/22, 017a/24, 017b/9,
017b/15, 017b/19, 017b/25,
017b/29, 018a/4, 018a/22,
018a/27, 018a/28, 018a/29,
018b/8, 019a/10, 019a/16,
019a/19, 019a/27, 019b/9,
019b/11, 019b/13, 019b/20,
019b/27, 019b/29, 020a/7, 020a/8,
020a/10, 020a/12, 020a/23,
020a/26, 020a/29, 020b/3, 020b/7,
020b/20, 021a/25, 021a/26,
021b/12, 021b/22, 021b/23,
022a/7, 022a/10, 022a/16,
022a/18, 022a/19, 022a/20,
022a/21, 022a/28, 022b/13,
022b/19, 022b/23, 022b/28,
023a/5, 023a/9, 023a/10, 023b/4,
023b/8, 023b/17, 023b/22,
023b/29, 024a/3, 024a/27, 024b/1,
024b/3, 024b/6, 025a/14, 025a/19,
025a/24, 025a/26, 025b/16,
026a/2, 026a/6, 026a/11, 026a/12,
026a/13, 026b/2, 026b/3, 026b/5,
026b/13, 026b/26, 026b/29,
027a/5, 027a/14, 027b/8, 027b/15,
027b/20, 028a/1, 028a/7, 028a/17,
028a/20, 028a/28, 028a/29,
028b/8, 028b/22, 028b/29, 029a/5,
029a/8, 029a/9, 029a/12, 029a/15,

029a/18, 029a/22, 029b/13,
 029b/14, 029b/20, 029b/23,
 029b/26, 030a/3, 030a/5, 030a/9,
 030a/13, 030b/2, 030b/4, 030b/6,
 030b/7, 030b/15, 030b/16,
 030b/17, 030b/29, 031a/1, 031a/3,
 031a/10, 031a/22, 031a/25,
 031b/5, 031b/14, 032b/3, 032b/10,
 032b/11, 032b/18, 033a/7,
 033a/10, 033a/13, 033a/24,
 033b/1, 033b/2, 033b/11, 033b/12,
 033b/27, 034a/17, 034a/28,
 034b/4, 035a/1, 035a/7, 035a/11,
 035a/19, 035a/28, 035b/11,
 035b/12, 035b/16, 035b/21,
 035b/22, 035b/24, 036a/21,
 036a/23, 036a/25, 036b/13,
 036b/21, 037a/7, 037a/12,
 037a/24, 037b/5, 037b/6, 037b/16,
 037b/17, 037b/21, 037b/22,
 037b/27, 038a/5, 038b/1, 038b/2,
 038b/6, 038b/11, 039a/16,
 039a/27, 039b/5, 040a/9, 040a/18,
 040a/19, 040a/22, 040a/24,
 040b/12, 040b/17, 040b/19,
 040b/26, 041a/9, 041a/18,
 041b/19, 041b/20, 041b/27,
 041b/28, 042a/20, 042a/25,
 042b/7, 042b/18, 043b/3, 043b/9,
 043b/13, 044a/11, 044a/12,

044a/29, 045a/10, 045a/13,
 045b/2, 045b/5, 046a/1, 046a/15,
 046b/7, 046b/9, 046b/25, 046b/27,
 046b/28, 047a/11, 047a/21,
 047a/26, 047b/3, 047b/4, 047b/12,
 047b/15, 047b/26, 048a/6,
 048a/12, 048a/13, 048a/24,
 048a/25, 048b/12, 048b/23,
 048b/27, 048b/29, 049a/8,
 049a/10, 049a/19, 049a/21,
 049a/24, 049b/1, 049b/3, 049b/7,
 049b/18, 049b/20, 049b/22,
 050a/6, 050a/8, 050a/9, 050a/27

-358-

dāhil [Ar.] : Girmek.

d. alınmışdır 016a/13

d. olmuş 016a/10

d. olup 050a/16

d. 021a/21

-4-

dāhliyūn [Ar.] : Temizleyici bir
 merhem.

d.+ lar 014a/12

-1-

dā'im [Ar.] : Devam eden, devamlı,
 sürekli.

d. ola 015b/17

d. olursa 045a/26, 045a/27
 d. 007b/2, 009a/6, 009a/7, 009a/8,
 009b/18, 010a/19, 011a/21,
 011b/29, 014a/23, 014a/25,
 014b/16, 019b/2, 023a/8, 025b/3,
 025b/5, 025b/8, 027a/16, 027a/22,
 030a/27, 030b/2, 031a/28, 035b/1,
 036b/16, 036b/20, 036b/29,
 038a/4, 043b/1, 043b/6, 048b/19

-36-

dā'imā [Ar.] : Her vakit, her zaman.

d. 006b/15, 008b/7, 011b/1,
 012a/14, 023a/28, 023b/2,
 023b/24, 027a/20, 047b/2

-10-

dal [T.] : Bir ağaç gövdesinde çıkan kollardan her biri.

d.+ ların 033a/29

-1-

dallavī [Ar.]

d. 003a/29

-1-

dāne [Far.] : Tane.

d.+ lerinden 011a/22

d.+ sin 009a/16, 036b/20

d. 008b/25, 011a/22, 018b/19,
 022b/19, 026b/17

-8-

dānek [Far.] : Tanecik.

d. 026b/17

-1-

dar [T.] : Dar.

d. 048a/11

-1-

dār-ı fūlfūl [Ar.] : uzun biber, baş biberi.

d. 008b/28, 039b/20, 040a/8

-3-

dār-ı şīnī [Ar.] : Tarçın.

d. 021a/5

-1-

darb [Ar.] : Vurma, vuruş.

darb etmek 027a/8

darb idüp 014a/24, 027a/12

darb 036a/1

-4-

darbe [Ar.] : Vurma, vuruş.

darbe den 013b/23, 017b/27,

018a/28, 035b/29

d. 003b/2, 013b/19, 013b/25,
013b/28, 017b/28, 018a/29,
019a/16, 019a/18
şudā'-ı d. 003a/1, 013b/18

-14-

dārçīn [Far.] : Defnegillerden, genellikle
Asya'nın güneyinde yetişen ve
değişik türleri bulunan bir ağaç;
tarçın ve bu ağacın baharat
amacıyla kullanılan kabuğu
d.+ ı 030b/1, 035b/8, 035b/9,
041a/15, 046a/18, 049b/14
d.+ i 021a/6
d. 039b/16, 039b/18, 045b/21,
048a/13, 049b/21

-12-

dārçīnī [Far.] : Tarçın renginde
olan.
d. 039b/15

-1-

dars [Ar.] : Dişiyle tutup ısırarak
d. 003b/25

-1-

dārū [Far.] : İlaç.

d.+ lar 004b/13, 005b/30, 041a/8
d.+ lardan 048a/7

d.+ larına 040a/28

d.+ nı 040a/27

d. 005b/31, 040b/9

-8-

dā'ü'l-kelb [Ar.] : Kuduz hastalığı.

d. 023a/3, , 026a/10, 026a/15,
026a/17, 026a/18, 026a/19,
027b/14

'illet-i d. 027a/17

-8-

da'vet [Ar.] : Çağırma, gelmesini isteme,
çağrı

d. eylediler 029a/8

d. 028b/28

-2-

de - [Ar.] Demek.

d.- dükleri 045a/4

d.- miş 012b/29, 022a/28,
029b/29, 036a/2, 041b/26

d.- mişdür 026a/13, 026a/15

d.- mişler 009b/23, 012a/3,
012a/12, 014a/27, 014a/28,
014b/4, 017a/17, 022a/4, 022a/16,
024a/7, 024b/17, 025a/1, 025a/24,
025a/26, 025b/1, 025b/3, 025b/17,
026a/14, 027a/29, 027b/21,
028b/2, 028b/3, 028b/23, 029a/21,

029a/22, 029a/25, 029b/18,
030a/8, 030a/9, 030a/10, 030b/17,
031a/3, 034a/11, 034b/8, 035b/25,
037b/4, 037b/6, 038a/24, 038b/27,
038b/28, 045a/26, 047a/15

d.- nilür 025b/1

d.- r 024b/29, 046b/24, 047a/2

d.- rler 006b/3, 006b/4, 007a/11,
007a/19, 007a/25, 007a/26,
007a/27, 007b/5, 007b/19,
007b/20, 007b/21, 008b/5,
008b/14, 008b/28, 009a/17,
009a/20, 009a/21, 009a/22,
009b/17, 009b/18, 010b/14,
010b/15, 010b/16, 011a/10,
011a/13, 011b/6, 011b/7, 012a/2,
012a/3, 012a/24, 012a/25,
012b/10, 012b/11, 012b/29,
013a/1, 013a/2, 013a/25, 013a/26,
013b/6, 013b/9, 013b/10, 013b/11,
013b/20, 013b/21, 014a/2, 014a/3,
014a/19, 014a/20, 014b/2, 014b/3,
015a/4, 015a/6, 015a/16, 015a/20,
015a/21, 015a/22, 015a/24,
015a/26, 015a/27, 015a/28,
015b/8, 015b/9, 015b/27, 016b/14,
016b/26, 016b/28, 016b/29,
017a/1, 017a/2, 017a/4, 017a/7,
017a/8, 017a/16, 017a/21,
017a/22, 017a/23, 017b/12,

017b/13, 017b/17, 018a/7,
018a/14, 018a/15, 019a/8, 019a/9,
019a/10, 019b/15, 019b/21,
019b/22, 019b/23, 019b/24,
019b/26, 020a/9, 020a/22,
020a/23, 020a/24, 020a/27,
020b/1, 021a/6, 021a/16, 021a/17,
021a/18, 021a/24, 021a/28,
021b/21, 021b/22, 021b/23,
022a/19, 022b/27, 022b/28,
022b/29, 023a/3, 024a/6, 024a/12,
024a/22, 024a/23, 024a/24,
024b/1, 024b/3, 024b/4, 025a/24,
025a/25, 025a/28, 025a/29,
025b/2, 026a/11, 026a/12,
026a/15, 027b/8, 027b/9, 027b/18,
027b/19, 027b/20, 027b/21,
028a/28, 028a/29, 028b/7,
028b/15, 029b/22, 029b/23,
030a/7, 030b/5, 030b/8, 030b/14,
030b/22, 030b/23, 030b/24,
030b/26, 031a/4, 032a/1, 032a/5,
033a/25, 033b/3, 033b/8, 033b/10,
033b/11, 033b/12, 033b/13,
033b/17, 036b/29, 037a/9,
037a/11, 037a/13, 037a/17,
037b/9, 038a/23, 038b/26,
039a/18, 039a/26, 040a/10,
040a/12, 040a/16, 040a/17,
040a/18, 040a/19, 041a/23,

041b/13, 041b/14, 041b/15,
 041b/18, 041b/25, 041b/27,
 041b/28, 042a/4, 042a/25,043a/2,
 043a/26, 043b/8, 043b/9, 043b/10,
 043b/11, 043b/20, 045a/2,
 045a/10, 045a/11, 045b/26,
 046a/9, 046a/12, 046a/13,
 046a/23, 046a/24, 047a/25,
 047b/26, 048a/16, 048b/29,
 049a/8, 049a/9, 049a/10, 049a/13,
 049a/20, 049b/23, 050a/5, 050a/6,
 050a/7, 050a/18
 d.- yüp 016a/21, 025b/10,
 028b/10, 029a/6

-342-

debile [Ar.] : Karındaki çıban.

d. 004a/36

-1-

def [Ar.] Ortadan kaldırma, ortadan kaldırılma

d. i 019a/23

d. ide 031a/21

d. ideler 042a/20

d. idüp 016b/17

d. olınca 008a/1

d. olmak 047a/11

d. olmaz 012b/26

d. olur 007a/4, 011a/25, 018a/4,

042a/20

d. 037b/10

-12-

def'a [Ar.] : Sayı sıfatları ile ve ilk, son, her, bazı, bu, çok... gibi sıfatlarla kullanıldığında bir şeyin oluş, yapılış ve tekrarlanış sayısını, zamanını, sırasını bildirir, kere, kez, sefer.

d.+ da 026b/3, 026b/5, 039a/5,
 039a/6, 039a/7

d. 007a/3, 008a/19, 010a/8,
 012b/20, 015b/5, 024b/16, 025a/4,
 025b/12, 025b/18, 026b/21,
 027a/8, 029a/4, 034b/9, 036b/13,
 038b/29, 046a/11, 048a/24

-22-

def'aten [Ar.] : Bir defada, birden.

d. 035a/5

-1-

defka [Ar.]

d. 034a/24

-1-

defne [Yun.] : *daphni* Yaprakları güzel kokulu ve yaz kış yeşil olan bir ağaç, develik

d. 008b/21, 015a/1, 018b/26,
040a/13, 043a/23, 046a/6

-6-

değil [T.] : Değil.

d.+ dür 010b/23, 010b/25,
011b/15, 015a/5, 016a/22,
016b/21, 017b/28, 018b/9,
018b/11, 019a/14, 019b/27,
021a/21, 021b/29, 022a/4,
023a/19, 024b/15, 027a/4,
028a/17, 029a/13, 029a/19,
030a/1, 030b/28, 031a/17, 031b/1,
031b/3, 033b/13, 034a/27,
034b/13, 034b/15, 037a/25,
037b/7, 040a/21, 042a/8, 045a/25,
047a/7, 047a/27, 047b/14,
047b/28, 049b/12, 050a/27

d. 005b/48, 007a/3, 008a/5,
009b/20, 014a/12, 014b/16,
015b/2, 017a/24, 017a/25,
018a/17, 032b/8, 044a/2

-55-

değin [T.] : -e dek, -e kadar

d. 009a/2, 010a/24, 015a/5,
016a/17, 024a/8, 024a/22,
033a/29, 033b/24, 034a/5,
038b/22, 038b/23, 039a/13,
047a/15, 047b/22

-14-

degirmen [T.] : Değirmen.

d.+ lerden 018b/3

d. 033a/9

-2-

degme hâll [T. Ar.] Gelişigüzel durum.

d. + e 038a/20

-1-

delalet [Ar.] : Delil, nişan, işaret

d.+ idür 050a/25

d. ider 006a/42, 023b/8, 028a/15,
042a/10

-5-

delice [T.] : Çavdar.

d. 021a/9

-1-

delik [T.] : Oyuk şeklindeki açıklık.

d.+ den 025b/5

d.+ lerinden 017b/6

d.+ lerine 020b/20

-3-

delil [Ar.] : Kanıt, ispat.

d.+ dür 028a/16

d.+ i 031b/25

d. 034b/19, 045a/14

-4-

delüg [T.] : Delik.

d.+ ine 039b/5, 048a/27

-2-

dem [Ar.] (I) : Kan.

d.- i merārīden 017a/2

d.- i muḥterikadan 023b/20

d.- i süleḥfāt 043a/21

d.+ den 025b/18

cumūd-ı d. 005b/3

‘illet-i d.+ den 035b/28

hareket-i d.+ den 015b/29

mādde-i d.+ den 017a/1

iḥtirāk-ı d.+ dendür 026a/17

d.+ dür 037b/4

d.+ ler 031b/18

d. 003a/50, 007b/16, 023b/5,
023b/6, 026a/16, 030a/1, 032b/28

galebe-i d. 009b/6

-19-

dem [Far.] (II) : Zaman.

d. 035b/1, 041a/4

-2-

demevī [Ar.] : Kanla ilgili.

şudā‘-ı d.- i ḥārr 002b/3, 009a/19

d.- yi mi‘de-yi veremī 004a/32

sersām-ı d.+ ye 017a/1

d. 005a/3, 005a/26, 005a/39,
006a/4, 017a/23, 017a/24,
026a/22, 032b/8, 034b/6, 035a/6,
042a/22, 042a/23, 049b/1

ishāl-i d. 004b/43

mādde-i d. 034b/9, 035b/18

şar‘-ı d. 030b/24

sersām-ı d. 016a/3, 017b/9,
017b/10

şudā‘-ı d. 009b/16

-25-

demü’l-ahaveyn [Ar.] : İki kardeş
kanı bitkisi.

d. 024a/22

-1-

demür hindi [Ar.] : Demirhindi otu.

d. 018b/23

-1-

dend [Ar.] : Habbü’l- mülûk.

d. 048a/2

-1-

deni [Ar.] : Alçak, aşağı.

d. 027b/21

-1-

deñiz [T.] : Deniz.

d. 045b/22, 045b/24, 045b/25,
045b/26

-5-

deñiz lahanası [T. Yun.] Alt
yaprakları dalgalı taç yapraklı
beyaz renkli ve 6 ila 10 mm
uzunluğunda olan lahana ailesine
ait çiçekli bir bitki.

d. 045b/25

-1-

denk [Far.] : Dirhem dörte biri, ağırlık
ölçüsü.

d.+ e 038b/23

d. 012a/19, 012a/20, 026b/1,
030a/20, 032b/9, 036a/25,
038b/22, 039b/29

-12-

deñlü [T.] : Kadar.

d. 032b/13, 034b/13

-2-

depe [T.] : Tepe.

d.+ sine 021b/15

-1-

depred - [T.] Kımıldatmak,
oynatmak, harekete getirmek,
tahrik etmek.

d.- e 045a/16, 045b/1

d.- üp 032b/19

-3-

depretmek(g) [T.] : Kımıldatmak,
oynatmak, harekete getirmek,
tahrik etmek.

d.+ de 046a/28

d.+ e 019b/27, 030a/13

-3-

der [T.] : Ter.

d.+ i 006a/45, 042b/18

-2-

der-‘uhde [Ar.] : Üzerine alma,
üstlenme, yüklenme.

d. idüp 028b/19

-1-

derd [Far.] : İnsana ızdırıp veren her
tür türlü hal, sıkıntı, zorluk, üzüntü

d.- i boyun 040b/22

d.+ ine 029a/12

-2-

derd-i ez balgāmī [Far.] : Balgamdan

kaynaklanan baş ağrısı.

d. 010b/14

-1-

derd-i ez hūn-ı baş [Far.] : Kan
galebeğinden kaynaklanan baş
ağrısı.

d.+ ad 009a/20

-1-

derd-i ser ez bad hay sutebir[Far.] :
Yelden kaynaklanan baş ağrısı.

d. 012a/1

-1-

derd-i ser bāde u sini [Far.] :
İçkiden kaynaklanan baş ağrısı.

d. 012b/10

-1-

derd-i ser beyza [Far.]: Gözü açıp
ışığa bakmayı engelleyen baş
ağrısı.

d. 014a/19

-1-

derd-i ser ez [Far.] : Beş ağrısı.

d. 013a/24

-1-

derd-i ser ez āmās [Ar.] : Veremden
kaynaklanan baş ağrısı.

d. 014a/2

-1-

derd-i ser ez cınadan amuhti [Far.]:
Mideden kaynaklanan baş ağrısı.

d. 012a/23

-1-

derd-i ser ez germi sade [Far.] :
Ateşli baş ağrısı.

d. 006b/3

-1-

derd-i ser ez gūş-ı siyah [Far.] : Kara
safradan kaynaklı baş ağrısı.

d. 011b/6

-1-

derd-i ser ez istifrağ [Far.] : Burundan
akan kandan, çok fazla cinsel
ilişkiye girmekten ve aşırı
ishalden dolayı olan baş ağrısı.

d. 012b/29

-1-

derd-i ser ez sedi [Far.] : Soğuk baş
ağrısı.

d. 007b/19

-1-

derd-i ser ez sevda [Far.] : Kara
safradan kaynaklı baş ağrısı
d. 011b/5

-1-

derd-i ser ez zenende [Far.] :
Düşmekten ve çarpmaktan olan
baş ağrısı.
d. 013b/19

-1-

derd-i ser ezguş sufîd [Far.] :
Balgam kaynaklı baş ağrısı.
d. 010b/14

-1-

derd-i ser nîm [Far.] : Yarım baş
ağrısı.
d. 014b/3

-1-

derd-i ser germ ez gûş [Far.] :
Sıcak safranin neden olduğu baş
ağrısı.
d. 009b/17

-1-

dere [Far.] : Dere.

d. +ler 024a/27

-1-

deri [T.] : Cilt.
d.+ si 046b/9
d.+ sine 008a/18
d.+ sini 033a/27
d.+ sinüñ 046b/7

-4-

derle - [T.] : Terlemek.
d.- ye 047b/17

-1-

derlemek [T.] : Terlemek.
d. 039b/12

-1-

derletmek [T.] : Terletmek
d. 006a/45
-1-

derman [Far.] : Hastalıktan
kurtulma, iyi olma; derman, ilaç,
deva
d. 029a/12
-1-

derûnec-i 'aḳrebî [Ar.] : Çıyan otu.
d. 041b/9

-1-

deryā [Ar.] : Deniz.

d. 007b/9

-1-

destenbū [Far.] : kavun nevinden,

haseki kavun

d.+ lar 035b/16

d. ideler 021a/8

-2-

destmāl [Far.] : El ve yüz silmeye yarayan mendil, peşkir, yağlık vb. şeyler.

d.+ e 008b/6

d. 007b/2, 009b/8, 010a/19,
013a/8, 021a/2

-6-

deva [Ar.] : İlaç.

d.+ dur 010a/21

d.+ lar 006b/17, 014b/15, 020a/5,
038a/3

d.+ lardan 006b/6, 047a/11

d.+ ları 035b/12

d. 007a/9, 018a/23, 028a/6, 028a/7

‘ilāc-ı d. 024b/12

-13-

devālī : Varis, damar hastalığı

d. 006a/16

-1-

devānegi [Far.] : Melankoli, kuruntu.

d. 022b/27

-1-

devār [Ar.] : Baş dönmesi.

‘illet-i d.+ a 018a/21

d. 003a/8, 017b/16, 017b/17,
018a/5, 018a/15, 018a/20,
032a/27, 035a/5, 040b/29

-11-

devāü’l-misk [Ar.] : Misk ilacı.

d. 024a/19

-2-

devā’ü’l-kelb [Ar.]

d. 003a/17

-1-

devir [Ar.] : Dönme, dönüş.

d. 023a/8

-1-

deviyy [Ar.] : Nerden geldiği anlaşılamayan sesler, gürültüler, patırtılar.

d. 003b/47, 012a/6

-2-

devvār [Ar.] : Çok dönen, daima dönen, devreden.

d.+ a 018b/26, 019a/1

d.-ı hārr018b/23

d.-ı hārra018b/28

‘illet-i d.+ a 018b/19

‘illet-i d.+ de 018b/11

d.+ dur 018b/4

d. 019a/3

-8-

deyü [T.] : Diye

d. 027b/11, 029a/1, 029b/25,
029b/26, 029b/28, 033b/27,
034a/9

-8-

dıfıdı [Ar.] : Dil altı hastalığı, kurbağacık.

d. 003b/40

-1-

dıflı [Ar.] : Zakkum ; agu ağacı.

d. 020a/12

-1-

dık [Ar.] : Verem, ince ağrı.

d.+a 015b/15

humma-yı d. 013a/3, 037a/27,
041a/6

-4-

dıhık [Ar.] : Gülme.

d. 026a/18

-1-

di - [T.] : Söylemek.

d.- digümüz 014b/6

d.- dikleri 010a/7

d.- dügi 029a/9

d.- dügimiz 042a/6

d.- dükeri 023b/14

d.- dükleri 015a/19, 015b/3,
016b/24, 017a/23, 017a/24,
019a/20, 019b/25, 021a/4, 025a/7,
025a/23, 025a/25, 025a/28,
027b/14, 028b/6, 029b/20,
029b/22, 035b/2, 043b/9, 044a/14,
045b/24, 048a/9

d.- dükleridür 020b/1

d.- düklerine 015b/8

d.- r 016a/21, 026a/20, 028b/20,
028b/21, 029a/2, 029a/4, 029a/12,
029b/2, 034a/27, 038a/24,
046b/25, 046b/26, 046b/28

d.- rler 005a/3, 016a/23, 045b/8

-44-

dib [T.] : Dip, kök. **krş. dip**

d.+ inde 003b/44

-1-

dik - [T.] : Dikmek.

d.- er 020a/2

d.- üp 009a/28, 019b/25

-3-

diken [T.] : Bazı bitkilerin dal, yaprak, meyve kabuğu vb. bölümlerinde ve bazı hayvanların derisinde bulunan sert, ucu sivri ve batıcı çıkıntılardan her biri

d.+ i 041b/8, 045a/2

d. 042a/28

-3-

dil [T.] : Dil.

d.+ i 026b/12, 032a/19

d. 009b/24, 017b/7, 032a/21, 036b/21, 039b/1, 044a/17, 048a/11

-10-

dile - [T.] : İstemek.

d.- rlerse 031a/26

d.- rse 031a/27

d. - ye 031a/21

-3-

dilki [T.] : Tilki.

d. 047b/1

-1-

dilkü üzümü [T.] : İt üzümü, tilki üzümü

d.+ dür 021a/11

-1-

dimāğ [Ar.] : Beyin, akıl.

d.- ı küzāz 044a/14

d.- ı şar^c 032a/9, 032a/25

d.-ı teşennüc 044a/14

d.+ a 009b/23, 015a/24, 015b/3, 017b/23, 018a/25, 023a/10, 024b/6, 027b/29, 030a/5, 030a/10, 030a/14, 031a/27, 031b/4, 031b/5, 031b/14, 031b/17, 031b/20, 033b/14, 033b/29, 034a/15, 034a/20, 034b/3, 040b/19, 044a/20, 045b/15, 049b/28

südde-i d.+ a 034a/18

d.+ da 014a/7, 014b/4, 015a/24, 015b/3, 015b/24, 017a/23, 017a/24, 018a/26, 019a/16, 021b/26, 022a/4, 023b/8, 025b/1, 026b/12, 028a/9, 031a/25, 032a/1, 033b/19, 044a/20

ağşiye-i d. +da 021b/24

ev'ıye-i d.+ da 011a/6, 014a/5,
017a/5

kāse-i d.+ da 013a/29

d.+ dan 004b/39, 007b/27,
008b/29, 015b/12, 016b/16,
030a/9, 033b/14, 034a/12,

034b/3, 035a/16, 037a/11,
040b/17, 046b/15

emrāz-ı d.+ dan 016b/24

hıcbāb-ı d.+ dan 011a/11

za'f-ı d.+ dan 014a/27

d.+ dandur 015a/22, 023a/10

d.+ dur 033a/4

d.+ ı 008a/4, 008a/8, 011a/18,
011b/3, 018b/1, 018b/5, 018b/18,
022a/24, 023b/16, 027b/6,
028a/10, 031b/23, 035a/24,
035a/26, 036a/15, 038a/26, 047b/9

d.+ ın 034a/7

d.+ ına 013a/6, 024b/25, 027b/4

d.+ ında 031b/29

d.+ ını 028a/7

d.+ uñ 015b/4, 022a/11, 031a/19,
034b/8

gevher-i d.+ uñ 017b/2

d. 007b/25, 007b/27, 008a/10,
008b/25, 011a/8, 013a/27, 013b/6,
015a/22, 015a/27, 015a/29,
015b/4, 015b/12, 015b/15,
015b/29, 017b/4, 017b/21,

018a/18, 018a/21, 018a/22,
018a/23, 019b/29, 022a/5, 022a/6,
023a/11, 027b/15, 027b/17,
027b/24, 027b/26, 031a/6,
031a/14, 031a/18, 031a/22,
031b/8, 031b/14, 031b/15, 032a/6,
032a/8, 034a/6, 034a/14, 034a/16,
034a/19, 034a/21, 034b/2,
035a/28, 038b/5, 044a/15,
044a/20, 045a/17, 046b/21, 048a/7

a'şāb-ı d. 031a/2

āfet-i d. 031b/25

ğışā-yı d. 017b/2, 030a/6

ishāl-i d. 004b/40

mesālik-i d. 017b/20

mizāc-ı d. 032a/5

südde-i d. 013b/14, 034a/12

tenkiye-i d. 022a/20

teshīn-i d. 011b/2

-167-

dimāgiyye [Ar.] : Beyinle ilgili, beyne
ait.

südde-i d.+ dendür 031a/2

'illet-i d. 037a/2

-2-

dimek [T.] : Söylemek, demek.

d.+ dür 006b/4, 015b/9, 017a/5,
020b/1, 021a/16, 023a/1, 027b/19,

028a/28, 029b/13, 049b/24

d.+ le 008b/23, 020a/23

d. 015a/22, 015b/4, 017a/5,
026a/12, 028a/28, 028b/2,
029a/19, 029b/13, 037a/12

-23-

dinlemek [T.] : İşitmek için kulak
vermek.

d. 027a/25

-1-

dinūs [Yun.] : Başın dönmesi.

d. 018a/15

-1-

dip [T.] : Dip, kök. **krş. dib**

d.+ lerinden 009a/25, 035b/22

d.+ lerine 033a/19

-3-

dirhem [Ar.] : Okkanın dört yüzde
birine eşit eski bir ağırlık ölçüsü
birimi.

d.+ dür 020a/14, 037a/4

d.+ e 015a/5, 038b/22

d.+ in 015a/2, 020a/10, 020a/15,
022b/21, 024a/14, 024a/23,
024a/25, 030b/8, 035b/5, 041a/16,
043a/15, 044b/22, 045a/7

d.+ ini 041a/14

d. 007b/6, 008a/16, 008b/9,
008b/10, 008b/12, 008b/13,
009a/13, 010a/8, 010a/9, 010a/14,
011a/29, 011b/1, 011b/20,
012a/18, 012a/19, 012b/3, 012b/4,
012b/5, 012b/6, 012b/7, 012b/8,
013b/5, 016a/26, 016a/28,
016a/29, 016b/18, 018a/6,
018b/12, 018b/13, 018b/14,
018b/24, 019a/5, 019b/19, 020a/8,
020a/15, 022b/3, 022b/15,
022b/16, 024a/4, 024a/5, 024a/7,
024a/11, 024a/12, 024a/14,
024a/15, 024a/18, 024a/21,
025a/21, 025a/22, 025b/24,
026a/26, 026a/27, 026a/28,
026a/29, 026b/4, 026b/5, 026b/7,
026b/14, 026b/15, 026b/16,
026b/17, 030a/19, 030a/23,
030a/25, 030a/26, 030a/28,
030b/1, 030b/4, 030b/7, 030b/13,
032b/9, 033b/4, 035b/2, 036a/4,
036a/8, 036a/10, 036a/11,
036a/23, 036a/24, 036a/25,
036a/26,
036b/8, 036b/9, 036b/27, 037a/4,
038a/26, 038b/27, 039a/3, 039a/9,
039a/10, 039a/11, 039a/12,
039a/17, 039a/18, 039a/20,

039a/21, 039a/22, 039a/23,
041a/14, 041a/17, 041b/5,
044b/21, 044b/26, 045a/7,
046a/14, 046a/20, 047a/20,
047a/22, 047a/23, 048b/3, 048b/4,
048b/8, 048b/25

-193-

dirîğ [Ar.] : Esirgeme, kıyamama
d. olması 029b/10

-1-

dirilmeg [T.] : Canlanma.
d.+ e 009b/10

-1-

dîş [T.] : Dîş.
d.+ i 018a/3
d. 003b/28, 009a/25, 033a/19,
034b/18, 035b/22

-6-

dîşî [T.] : Yumurta oluşturan veya
yavru doğuran (birey).

d. 005b/43

-1-

ditre - [T.] : Titreme.

d.- dir 042a/10

-1-

ditreme [T.] : Titreme.

d.+ den 032a/13

-1-

ditremek [T.] : Titreme.

d. 050a/5

-1-

divānelik(g) [Far.] : Divane olma
durumu, delilik, çılgınlık,
mecnunluk

d.+ den 022b/27

d.+ 027b/9

-2-

divānegi [Far.] : Deli, akli başında
olmayan.

d. 025a/24

-1-

divānegi-i ser [Far.] : İnsanı sersem eden,
sersem hale getiren bir hastalık.

d. 015a/20

-1-

divānegi ser ez māşerāy [Far.] :

İnsanı sersem eden, sersem hale
getiren bir hastalık.

d. 017a/21

-1-

dīvānelig [Far.] : Aklı başında olmayan.

d.+ i 026a/15

-1-

diyār [Ar.] : Memleket, ülke, belde, el.
d.+ larda 008b/22

-1-

diye [T.] : Diye.
d. 033b/1

-1-

dolāb [Far.] : İçine eşya, giyecek ve öteberi konmak üzere yapılmış raflı, çekmeceli, kapaklı mobilya veya duvara oyulmuş raflı, kapaklı göz.

d.+ dan 033a/9

d. 018b/3

-2-

dost [Far.] : Birini riyasız ve samimi duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse.

d.+ lar 029b/9

-1-

dög - [T.] : Dövmek, bir şeyi toz durumuna getirmek için ezmek.

d.- üp 007a/11, 008a/11, 008a/14, 008b/9, 008b/24, 009a/6, 015a/2, 015a/10, 018b/15, 019b/18, 020b/26, 020b/28, 025a/4, 036a/18, 036b/17, 043a/1, 043a/4

-17-

dögmek [T.] : Dövmek, bir şeyi toz durumuna getirmek için ezmek.

d. 023b/27

-1-

dögül - [T.] : Dövülmek.

d.- miş 008b/13, 018b/15, 019b/13, 022a/23, 026a/27, 026b/7, 033b/7

d.- ür 044a/12

-9-

dök - [T.] : Bulundukları yerden başka bir kaba veya yere boşaltmak.

d.- eler 008a/6, 020b/12, 020b/16, 023b/14, 024a/1, 024b/23, 025b/16, 026b/25, 035b/6, 036a/13

d.- seler 010a/23, 020b/26, 034b/29, 035b/3

d.- üp 010a/14, 011a/27, 014b/19,

019b/10, 020a/12, 020a/17,
020b/29, 021b/14, 024b/25,
030a/24, 030b/4, 033b/4, 043a/10,
045b/23

-29-

dökmek [T.] : Dökme işi.

d. 019a/1, 026a/3, 026a/7, 026a/8,
027a/9, 030b/12

-6-

dökül - [T.] : Dökülmek.

d.- mesi 003b/28
d.- mişdür 018a/25

-2-

dön - [T.] : Dönmek.

d.- e 004a/36, 015b/16, 040b/29,
044a/29
d.- er 015b/15, 018a/16, 018a/21,
033b/21, 034b/9, 040a/23,
040b/25

d.- mezdi 031b/28

-12-

döndür - [T.] : Döndürmek.

d.- eler 026a/22, 035a/10

-2-

döndürmek [Ar.] : Dönmesini

sağlamak.

d. 009a/29, 029b/7

-2-

dönmek [T.] : Kendi mihveri veya
başka bir şey etrafında hareket
etmek.

d. 018a/14

-1-

döñül- [T.] : Geri gelinmek.

d.- mişdür 037b/26

-1-

dördünci [T.] : Dört sayısının sıra
sıfatı.

d. 009a/28, 009b/15, 009b/26,
010b/18, 011b/12, 012a/6, 015b/5,
015b/6, 032a/21, 038a/10, 039a/7,
040b/4, 046b/22, 047a/16

-14-

dört [T.] : Dört sayısı.

d.+ dür 046b/12

d. 008a/16, 008b/25, 009a/16,
011a/28, 011b/1, 011b/19,
015a/23, 023a/2, 026a/26,
026b/16, 034b/24, 037a/25,
038a/22, 039a/20, 042b/7, 042b/8,
047a/2, 047a/3, 047a/5

-21-

dūdī [Ar.] : Parazit.

şudā‘-ı d. 013a/23, 002b/11

-2-

dūdül’l-kırmız [Ar.] : Kırmızı
böceği.

d. 008b/13

-1-

dūdū’l-em’ā [Ar.] : Bağırsakta kurt
olması.

d. 005a/13

-1-

duḥūlü’l-‘ayn [Ar.] : Gözün girişi.

d. 003b/14

-1-

durrāc [Ar.] : Sülüngillerden,
tüyleri güzel, büyüklüğü keklikle
sülün arasında, Toroslar’da
yaşayan bir av kuşu, dürrac,
dürrace.d. 015a/17, 020a/19, 030b/6,
032b/6, 035a/17

-5-

durūnc [Ar.] : Çıyan otu

d. 025a/2, 040a/9

-3-

dübeyle [Ar.] : Bir tür çıban, şişlik.

d.+ si 004a/20

d. 003a/41, 006a/24

verem-i d. 006a/4

-4-

dūhn [Ar.] : Yağ; sürülecek yağ.

d.- i belesān 040a/4

d.-i eskīl 036a/11

d.- i ferfiyūn 036a/2

d.- i kuşt 039a/1

-4-

dūhnü’l-ācūrr [Ar.] : Kiremid

yağı.

d. 048b/27

-1-

dūhnü’l-bān [Ar.] : Ban ağacı
meyvesinin yağı.

d. 042b/26

-1-

dūhnü’l-ķar’ [Ar.] : Kabak yağı.

d. 025a/18

-1-

dühnü'l-kust [Ar.] : K1st otu yağı.

d. 036a/7, 041a/12

-2-

dühnü'n-nārdīn [Ar.] : Sünbül-i

Rumi yağı.

d. 014b/21

-1-

düldül [Ar.] Oklu kirpi.

d. 041a/23

-1-

dümmel [Ar.] : Büyük kan çıbanı.

d. 006a/25

-1-

dünya [Ar.] : İçinde yaşadığımız
gezegen.

d.+ da 027b/11, 029a/2

-2-

dürlü [T.] : Türlü, çeşitli.

d. 032a/9

-1-

dürüst [Far.] : Doğruluktan ayrılmayan,

özü sözü bir, mert, doğru

d. ola 050a/3

-1-

düsneṭariyyā : Karaciğerden irin akması.

d. 005a/3

-1-

düş - [T.] : Dengesini kaybederek
yıkılmak.

d.- düm 028b/10

d.- e 034a/12, 035a/9, 037b/3

d.- er 017b/1, 034a/10, 034a/15,
037b/2, 040a/21, 043b/29

d.- mesi 037b/24

d.- mişdür 030a/13

d.- se 040b/8

d.- üp 028b/16, 034a/8, 035a/2,
040b/4, 045a/27

-18-

düş [Ar.] : Rüya.

d.+ leri 032a/22

d. 023a/5

-2-

düşmek [T.] : Dengesini
kaybederek yıkılmak.

d.+ den 013b/21

d. 005b/50, 034b/26, 050a/14

-4-

düşvār [Far.] : Zor, güç.

d. 044a/16

-1-

düşvârlıġ [Far.] : Zorluk.

d.+ı 005b/47

d.+la 035a/4, 043b/22

-3-

düz - [T.] : hazırlamak, tertip etmek.

d.- üp 027a/3, 048b/19

-2-

E

ebegümeci [T.] : Ebegümecigillerden, mor renkli çiçekleri ilaç, yaprakları sebze olarak kullanılan, kendiliğinden yetişen çok yıllık bir bitki.

e.+ nüñ 025a/8

-1-

ebhire [Ar.] : Buharlar.

e. 030a/16

-1-

eblehlik [Ar.] : Ahmaklık, bönlük, alıklık, aptallık, belahat.

e. 022a/4, 022a/10, 022a/12

-3-

Ebū ‘Alī [Ar.] : Ünlü hekim İbni

Sina. **krş. Ebū ‘Alī Sīnā**

E.+ nüñ 034a/27

-1-

Ebū ‘Alī Sīnā [Ar.] : Ünlü hekim İbni

Sina. **krş. Ebū ‘Alī**

E. 029a/26, 031a/26, 034a/22

-3-

ebyaz [Ar.] : Beyaz, ak

behten-i e. 039b/26, 041a/24

fülfül-i ebyaz 039b/25

naft-ı e. 040a/4

harbak-ı e. 036b/16

humuş-ı e. 041a/12

e. 009b/22, 038a/5

-8-

ecfān [Ar.] : Göz kapakları.

sevdā-ı e. 003b/13

-1-

ecnās [Ar.] : Cinsler, çeşitler, türler, soylar.

e.+ ı 032b/24, 032b/26

-2-

ecza [Ar.] : İlaç.

e.- ı riyāhı 012a/21

e.+ dan 013b/4

e.+ sı 015a/29, 015b/1, 034a/21

e.+ sından 015b/4

e.+ ya 031b/27

e.+ yı 031b/27

e. 047b/3

-9-

edhān [Ar.] Sürülecek güzel kokulu yağlar.

e. 018a/29

-1-

edviye [Ar.] : Devalar, ilaçlar, çareler.

e.+ den 024b/6

e.+ ler 022a/26

e.+ lerden 007a/9

e.+ nüñ 012a/19

e. 020a/10, 022a/22, 022b/17

-7-

ef'āl [Ar.] : Fiiller, yapılan işler, eylemler

e.+ i 031a/9, 031b/24

-2-

efḍal [Ar.] : Çok faziletli, çok üstün.

e.+ dür 025a/1, 029b/12, 030a/27

-3-

efgār [Ar.] : Yaralı, mecruh.

e.+ ına 027b/10

e.+ ını 027a/20

-2-

efkār [Ar.] Fikirler, düşünceler.

e.+ e 023a/4

e.+ ını 027a/22

-2-

Efrencī [Ar.] : Frenk, Avrupalı.

E.+ ler 006b/3, 007b/20, 009a/20,

009b/17, 010b/14, 011b/6, 012a/2,

012a/24, 012b/10, 013a/1,

013a/25, 013b/10, 013b/20,

014a/2, 014a/19, 014b/3, 015a/21,

016b/28, 017a/7, 017a/22,

017b/12, 018a/14, 019a/9,

019b/23, 020a/23, 021a/17,

021b/22, 022b/28, 024b/3,

025a/24, 026a/12, 027b/20,

028a/29, 029b/23, 030b/23,

033b/11, 040a/18, 041b/14,

043b/9, 045a/11, 046a/24, 049a/9,

050a/6

-43-

efrūyini [Rum.] : Akılsız, ahmak.

e. 027b/20

-1-

efsentīn [Ar.] : Pelin, acı yavşan

e. 028a/12, 032b/20

şarāb-ı e. 033a/2

-3-

eftimūn [Ar.] : Bağboğan bitkisi, küsküt, serent. tohumları, çiçekleri ve küçük, ince tohumları içeren sarmal hâlinde dalları olan bir nevi kimyondur.

e.+ ı 024a/10

e. 012b/4, 020a/8, 023b/29, 024a/10, 024a/24, 024a/27, 025a/13, 025a/16, 025b/16, 026a/24, 026a/25, 026a/26, 026b/15, 028a/12, 042b/21, 049a/2

maṭbūḥ-ı e. 011b/17, 032b/29

-19-

efyalles [Rum.] Kabus.

e. 029b/23

-1-

eğdiye [Ar.] Gıdalar

e.+ den 022a/29, 030b/18, 039b/14

e.+ lerden 030b/18

e. 023b/9, 026a/9, 027a/25, 039b/23, 042a/13, 047b/12

-10-

eger [Far.] : Şart anlamını güçlendirmek için şart

cümlelerinin başına getirilir, şayet

e. 005a/14, 005a/34, 006b/14, 007a/1, 007b/13, 008a/23, 008a/28, 008a/29, 008b/16, 008b/17, 009a/9, 009b/2, 009b/8, 009b/19, 009b/29, 010a/5, 010a/10, 010a/16, 010a/23, 010a/24, 010a/26, 010b/1, 010b/12, 010b/29, 011a/17, 011b/7, 011b/15, 012a/7, 012a/13, 012b/12, 012b/17, 012b/22, 012b/24, 013a/15, 013a/28, 013b/25, 014a/7, 014a/9, 014a/11, 014a/13, 014a/14, 014a/17, 014a/25, 014b/9, 014b/15, 014b/22, 015b/1, 015b/6, 015b/18, 015b/19, 015b/29, 016a/1, 016a/20, 016b/8, 016b/14, 016b/28, 017b/6, 017b/16, 017b/27, 018a/17, 018b/12, 018b/17, 019a/13, 019a/16, 019b/25, 020b/4, 020b/15, 020b/16, 020b/26, 021a/28, 021b/6, 021b/7, 021b/8, 021b/9,

021b/11, 022a/9, 022a/10, 022b/1,
 022b/5, 022b/10, 022b/15,
 022b/17, 022b/23, 023b/5, 023b/6,
 023b/18, 023b/23, 023b/25,
 024a/5, 024a/15, 024b/4, 024b/11,
 024b/15, 024b/22, 024b/27,
 025b/7, 026b/14, 027a/3, 027a/7,
 027a/8, 027a/11, 027a/12,
 027a/27, 027a/28, 027b/2, 027b/3,
 027b/22, 028a/1, 028a/17, 029a/3,
 029b/4, 029b/9, 030a/15, 030a/24,
 030a/27, 031a/3, 031a/8, 031a/26,
 031a/27, 031a/28, 031b/3, 031b/5,
 031b/27, 032a/5, 032b/1, 032b/7,
 032b/9, 032b/11, 032b/14,
 032b/28, 033a/20, 033a/25,
 033b/17, 034a/28, 034b/11,
 034b/23, 035a/10, 035a/11,
 035a/12, 035a/13, 035b/4, 035b/6,
 035b/11, 035b/18, 035b/26,
 035b/28, 035b/29, 036a/20,
 036b/13, 037a/18, 037b/2,
 037b/16, 038a/17, 038a/18,
 038b/11, 038b/15, 038b/23,
 039b/7, 039b/10, 040b/18,
 040b/28, 040b/29, 041a/4,
 041a/17, 041a/18, 041b/29,
 042a/1, 042b/1, 044a/10, 044a/18,
 044a/29, 045a/27, 046b/19,
 047b/5, 048a/7, 048a/10, 048a/11,

048b/5, 048b/28, 049a/4, 049a/16,
 049b/4, 049b/6, 049b/10, 050a/21

-208-

egerçe [Far.] : Her ne kadar, ... ise de,
 gerçi.

e. 034a/15

-1-

eglen - [T.] : Oyalanmak, durmak,
 beklemek.

e.- ür 025b/6

-1-

eğri [T.] : Aynı istikâmet üzere
 gitmeyen, çarpık.

e. 046a/27

-1-

egri kestane [T.] : Zencefilgillerden,
 kök sapları baharat olarak
 kullanılan kokulu bir bitk

e. 015a/4

-1-

ehl [Ar.] : Bir yerde oturan, meskun
 olan

e.- i keyf 049a/17, 049a/24

e.- i tecrîbe 038a/24

e.+ ine 010a/25

-4-

ek - [T.] : Toprağa tohum atmak.

e.- üp 035b/8

-1-

eḳālīm [Ar.] :Diyarlar,
memleketler, iklimler.

e.+ de 037b/13

-1-

ekḥel [Ar.] Orta damar, koldaki orta
damar.

e.+ den 025a/1

e. 016a/15

-2-

etmek(g) [T.] : Ekmek.

e.+ e 020b/25

e.+ i 010b/10

e.+ ine 032b/5

e.+ siz 044b/14

e. 015a/15, 042b/9

-6-

eksahazma [Rum.] : Unutkanlık.

e. 021b/23

-1-

ekşer [Ar.] : Çok fazla, en çok, birçok.

e. 010b/19, 011a/5, 012a/4,
013a/4, 013b/23, 014a/26, 015b/5,
015b/21, 018a/3, 020b/1, 020b/22,
021b/1, 023a/22, 023b/21,
025b/17, 025b/18, 027a/2, 027b/2,
028a/19, 030a/14, 032a/28,
034b/22, 037b/3, 037b/6, 037b/12,
037b/22, 038a/5, 039b/21, 040b/9,
041a/2, 041a/6, 042a/14, 042a/22,
042a/23, 042a/26, 042a/29,
043b/20, 049b/23, 050a/7

-40-

eksik [T.] : Bitmemiş olan, tamam
olmayan.

e. etmeye 039b/16

e. olmaya 027a/4

e. olmaz 025b/9

e. 043a/20

-4-

eksil - [T.] Azalmak.

e.- mez 044a/8

e.- üp 038b/15, 044a/8

e.- ür 041b/25, 044a/7

-5-

ekşi [T.] : Sirke ve limon tadında olan.

e.+ ce 026b/11

e.+ lerden 028a/23

e. olup 038b/10

e. 005b/48, 011b/27, 012b/16,
014a/13, 024b/8, 032b/14

-9-

el [T.] : Dokunma organı.

e.+ de 044b/19

e.+ den 027a/17, 047b/29

e.+ e 029a/27, 038b/24

e.+ i 029b/12, 040b/7, 040b/8

e.+ im 034a/4

e.+ in 012b/13, 012b/21, 017b/7,
023b/8

e.+ ini 049b/29

e.+ inüñ 040b/10

e.+ iyle 024b/9

e.+ leri 028b/29, 029a/1

e.+ lerin 007a/4, 013a/7, 016a/24,
018a/3, 027a/3, 036b/23

e.+ lerüñ 029a/9

e. 009b/1, 024b/12, 028b/25,
028b/28, 029a/6, 031b/6, 034b/19,
037a/9

-34-

el-fil [Ar.] : Organ büyümesi.

e. 006a/16

-1-

el-‘ıyāzü billah [Ar.] : Allah'a

sığınmak, "Allah'a sığınırım",
"Allah'a sığınırız" veya "Allah
esirgesin" anlamında kullanılan
bir terim.

e. 012b/27, 033b/22

-2-

el çekmek [T.] : Bir işi artık yapmaz
olmak, yapmaktan vazgeçmek

e. 050a/2

-1-

elbette [Ar.] : Şüphesiz, muhakkak,
mutlaka.

e. 015b/11, 029b/2, 032a/27,
046a/25

-4-

elem [Ar.] : Izdırıp, keder.

e.- i veca‘ 015a/1

e.+ den 044a/1

e. 044a/2

-3-

elli [T.] : Elli sayısı.

e. 026a/29, 036a/11

-2-

elye [Ar.] : Kuyruk.

e. 043a/18

-1-

el'sa'leb [Ar.] Salepgillerden,
kökündeki iki yumrusu besin veya
ilaç olarak kullanılan, gövdesi dik
ve silindirimsi, salkım yahut
başak şeklinde kırmızı, mor
çiçekli, tel köklü, ormanlarda ve
nemli çayırarda yetişen otsu bitki.
e. 010a/18

-1-

em'ā [Ar.] : Bağırsak.
e. 039b/1
emrāz-ı e. 004b/39
karha-ı e. 005a/3
saħc-ı e. 005a/2

-4-

emān [Ar.] : Usanç, bikkınlık.
e. 027a/24

-1-

emiğalā māçuyūnī malānuķū liķā [Ef.]
: Kara safradan kaynaklı
sersemlik.
e. 017a/7

-1-

emīn [Ar.] : Güvende, emniyetli.

e. ola 016a/20

-1-

Emir Çelebi [Ar.] : Osmanlı tıp bilgini,
hekimbaşı.
E. 012b/29

-1-

emlec [Ar.] : Emleç bitkisi meyvesi;
Bektaşî üzümü

e. 011a/18, 018b/18, 020a/11,
022b/14, 039a/10, 039b/26,
048a/12, 049a/2

-8-

emrāz [Ar.] : Hastalıklar, illetler,
marazlar.

e. 'ayn 003a/33

e.- ı cigerden 004b/24

e.- ı dimāğdan 016b/24

e.- ı em'ā 004b/39

e.- ı frengi 006a/36

e.- ı hūlķdan 003b/49

e.-ı ķalb 004a/11

e.- ı kebedden 004a/53, 004b/1,
004b/2, 004b/3, 004b/4, 004b/5,
004b/6

e.-ı maķ'addan 005a/5

e.- ı şadrđan 004a/8

e.- ı şedy 004a/16

e.- ı üznden 003b/42

e.+ ı 004a/52, 006a/11, 016b/16

e. 004a/26

-22-

emrāzū'l-leşse **ve'l-esnān** **ve'l-**

ve'l-ğamr [Ar.]

e. 003b/23

-1-

emrāz'ül-lisān [Ar.] : Dil hastalığı.

e. 003b/36

-1-

emrūd [Far.] : Armut.

e. 039b/13, 049b/21

-2-

emşal [Ar.] : Eş, eşler, benzer, benzer olanlar.

e.+ i 050a/13

-1-

emzik(g) [T.] : Çaydanlık, ibrik gibi kapların suyu istenildiği kadar ve kolayca akıtmaya yarayan, ince uzun bir boru şeklindeki çıkıntısı

e.+ inden 045b/23

e. 016b/1

-2-

enār [Far.] : Nar.

e.+ ın 026b/11

e. 024a/16, 039b/13

-3-

enār-ı müzz [Far.] : Mayhoş nar.

e. 010b/10

-1-

enbā [Ar.]

e. 048a/12

-1-

enbusīdin ten [Far.] : Bedenin uyuşması.

e. 040a/17

-1-

encere [Far.] : Isırgan otu.

e. 019b/17, 043a/12

-2-

encīr [Far.] : İncir.

e. 008b/3, 030b/4, 039b/17

-3-

endam [Far.] : Beden, vücut.

e.+ a 040b/11

e.+ dan 031b/5

e.+ ı 040b/11

e.+ lar 037a/19, 037a/23, 037a/27,
046b/13, 046b/14

e.+ lara 032a/2, 034a/12, 034b/4,
037b/3

e.+ larda 044a/16

e.+ lardan 034a/13

e.+ ları 031a/5, 040b/21

e.+ laruñ 015b/14, 045a/28

e.+ uñ 040a/21

e. 009a/27

huşk-ı e. 043b/9

ihtilâc-ı e. 034b/18

-22-

endaze [Far.] : Bez, kumaş gibi
şeyleri ölçmekte kullanılan ve
çarşı arşını da denen 65 santim
uzunluğunda ölçü.

e.+ since 040b/20

e. 034a/9

-2-

endişe [Far.] : Kaygı, tasa, gam, keder.

e.+ ler ider 023a/5

e.+ ler 011b/10

e.+ lere 023a/7

e.+ leruñ 023a/8

e.+ sine 006b/14

e.+ sini 029b/9, 029b/18

e.+ ye 023a/9

-8-

endüh [Far.] : Gam, keder, tasa.

e. 008b/2

-1-

enf [Ar.] : Burun.

e.+ de 003b/22

e. 003b/16

cefâf-ı e. 003b/18

kurûh-ı e. 003b/19

-4-

enfağa [Ar.] : Peynir mayası.

e. 033b/5

-1-

enfâr [Ar.] : Ürkütmek, korkutup
kaçırmak.

e.+ dan 006b/8

-1-

engel [Far.] : Bir işin yapılmasını
önleyen sebep.

e.+ e 033b/25

-1-

engübîn [Far.] : Bal.

e. 039b/18

-1-

enḳardiyā : Kuşburnuna benzeyen bir meyve.

e.+ dan 038b/16

e. 036b/24

-2-

enḳubu [Ef.] : Kabus.

e. 029b/23

-1-

enlen [T.] Genişlemek.

e.+e 038b/27

-1-

enmūzec [Far.] : Örnek, numune, misal.

e. 010a/4, 012b/28

-2-

ense : Boynun arka kısmı.

e.+ sini 036a/16

e. 007b/28, 022b/4, 041b/20,
043b/13, 046b/9

-6-

envā [Ar.] : Neviler, çeşitler, türler.

e.+ a'īlāc 033a/3

e.+ ı 004a/7, 004b/16, 004b/24,
005a/11, 005a/15, 006a/36,

006a/37, 006b/1, 006b/3, 007b/20,
008a/3, 009a/18, 009a/20,
009b/12, 010b/14, 011b/6, 012a/2,
012a/24, 012b/10, 013a/1,
013b/16, 013b/20, 014a/19,
018a/15, 019a/9, 019b/23,
020a/11, 021b/22, 022b/28,
023a/14, 024a/3, 024a/19, 024b/3,
025a/25, 026a/12, 027b/20,
028a/29, 029b/23, 030b/23,
030b/24, 032b/26, 033b/11,
041b/4, 042a/5, 043b/1, 044a/13,
044a/24, 045b/21, 046a/24,
048b/10, 048b/11, 049a/9

e.+ ıdur 027b/3

e.+ ına 007b/10, 008a/15,
008b/26, 015a/15, 027a/18,
043a/29

e.+ ından 003a/16, 003a/17,
004b/40, 006b/6, 010b/23,
017a/15, 019a/18, 019b/9,
021b/14, 022a/22,
025a/22, 026a/10, 042a/27

e.+ ını 007b/3, 007b/8, 008a/3,
019b/11, 019b/13

e.+ ınuñ 006b/16, 032b/22,
036b/22, 039b/26

e. 002b/1, 037b/27

-84-

enzürüt [Ar.] Dikenli bir ağacın

zamkı.

e. 042b/27

-1-

er [T.] : Erkek.

e. 005b/44, 027a/28

-2-

ermeg [T.] : Belli bir yere, bir noktaya

varmak, vasıl olmak, erişme.

e.+e 038a/14

-1-

erid - [T.] : Eritmek.

e.- ür 036a/28

-1-

erik [T.] : Gülgillerden, beyaz çiçekli

bir ağaç ve bu ağacın meyvesi.

e. 026a/28, 026b/11

-2-

erimek [T.] : Erime işi.

e. 049b/18

-1-

eriñlen [T.] : Tembelleşmek.

e.-üp 004b/17

-1-

erkek [T.] : Canlı varlıkların üreme bakımından ayrıldığı iki cinsten dişisini dölleyecek şekilde yaratılmış olanı.

e. 005b/43, 005b/44

-2-

erneb [Ar.] : Tavşan.

e. 009a/11, 040a/1, 041a/14, 046a/16

-4-

esbāb [Ar.] : Sebepler.

e.- ı ihtilāc 045a/20

e.+ ı 021a/22, 031a/13, 038a/6, 041b/15, 043b/16, 043b/17, 046b/12

e.+ ın 023b/27

e.+ ına 043b/19

e. 005b/41

-11-

eşer [Ar.] : İz, nişan, işaret.

e.- i sevdā 011b/13

e.+ i 011b/13, 011b/14, 028b/25, 031b/15, 038b/3, 042b/2

e. idüp 031b/13

e. 038b/12

-9-

esfel [Ar.] : En aşağı.

e.+ e 011a/17, 012a/13, 012b/14,
012b/21, 016a/24, 016b/16

-6-

eski [T.] : Geçmiş zamana ait olan,
geçmiş zaman özelliklerini
taşıyan, atik.

e. 009a/3, 015a/14, 043a/7,
046b/11, 047a/20

-5-

eskîl

e. 035b/1

-1-

esnan [Ar.] : Dişler.

e.+ uñ 003b/24
ahvâl-i e. 003b/27

-2-

esne - [T.] : Ağzı iyice açarak uzun ve
derin bir nefes almak.

e.- yüp 049a/21

-1-

esnemek [T.] : Ağzı iyice açarak
uzun ve derin bir nefes almak.

e.+ den 049b/17

e. 049a/12

-2-

esrar [Ar.] : Hint kenevirinden çıkarılan
ve taşıdığı kannabin denen
alkaloitten dolayı keyif verici,
sarhoş edici, uyuşturucu, bazan da
uyarıcı olarak kullanılan madde.

e. 012a/16

-1-

estâr [Ar.] : Perde, örtü.

e. 036b/12

-1-

eşek(g) [T.] : Eşek.

e.+ inüñ 033a/27

e. 007a/27

-2-

eşkâl [Ar.] : Şekiller.

e.- ı cimā[‘] 005b/36

e. 028b/3

-2-

eşribe [Ar.] : İçilecek şeyler, içecekler.

e.- i hārra 009b/19

e.+ den 026a/9, 047b/12

e.+ ler 014a/16, 022a/25, 045b/15

e.+ lerden 007a/7, 027a/26,

042a/14

e.+ si 007b/3

e.+ sin 023b/10

-11-

eşya [Ar.] : Yiyecek ve içecek dışında insan için gerekli olan her türlü şey, nesneler.

e.+ dan 014a/26, 018a/2, 020b/10, 022a/17, 028a/24, 045b/14, 045b/16, 047a/10

e.+ dur 005b/34

e.+ lardan 020a/21, 028a/13

e.+ ları 008b/3

e. 004b/8, 004b/9, 005b/33, 011a/4, 011a/5, 011a/14, 011b/16, 012a/18, 023b/18, 049b/11

-22-

et [T.] : İnsan ve hayvan vücudunun kas ve yağdan meydana gelen, kemikle deri arasında bulunan kısmı.

e.+ de 010b/2

e.+ den 039b/15

e.+ i 009a/11, 010b/1, 011b/8, 020a/19, 025a/14, 030b/6, 041a/14, 041a/23, 041a/24, 044b/23, 046a/7, 046a/19

e.+ in 014b/21

e.+ inde 024b/8

e.+ inden 024b/4, 025b/25

e.+ ini 033a/27, 040a/11, 047b/1, 049a/1

e.+ inün 025b/25

e.+ lerden 038b/6

e.+ leri 003b/22, 015a/18, 022b/8, 028a/22, 030b/7, 033a/16, 035a/18, 038b/5, 042b/12, 047b/1

e.+ lerinden 011a/25, 047b/12

e. 013a/14

-39-

et - [T.] : Etmek, yapmak.

e.- dügi 005b/5

tevellüd e.- dügi 013a/29

meyl e.- dürür 007a/22

te'şir e.- medübine 023b/8

e.- medüğüni 031a/22

'ilāc e.- mege 033b/19

ihtilāt e.- mege 025b/13

teskīn e.- mege 007b/14

zā'il e.- mege 018b/7, 042a/26

e.- mekle 028b/14

harc e.- mekle 027a/20, 027a/22

heves e.- mekle 028b/14

istimā' e.- mekle 028b/16

tenāvul e.- mekle 049a/14

ķabūl e.- memekdür 031a/15

ğayr e.- memekle 050a/19

e.- mesi 006a/2
 şemm e.- mesi 015a/16
 za'îf e.- mesinüñ 050a/16
 e.- meye 034a/15
 'alāka e.- meye 047a/13
 eksik e.- meye 039b/17
 îcāb e.- meye 027a/5
 ikbāl e.- meye 031a/20
 isti'māl e.- meye 049a/23
 kabūl e.- meye 022a/18
 su'ūt e.- meye 012a/17
 zarar e.- meye 008a/28
 e.- meyeler 008a/19, 023b/7,
 036b/1, 043a/20
 'ilāc e.- meyeler 042b/19
 hāzer e.- meyeler 021b/11,
 024b/29
 men' e.- meyeler 035b/7
 mudāhale e.- meyeler 024b/18
 cimā' e.- meyüp 033a/2
 hāz e.- meyüp 022a/7
 qarār e.- meyüp 012a/6
 te'hīr e.- meyüp 014b/17, 020b/17,
 033b/28, 035b/23, 038b/13
 temessük e.- meyüp 023a/9
 te'sīr e.- meyüp 023a/27, 023b/2
 teşhīs e.- meyüp 035b/19
 hareket e.- mez 019b/28
 hāz e.- mez 022a/6

kabūl e.- mez 037b/24,

046b/4, 047b/24, 050a/22
 men' e.- mez 037a/26
 e.- mezden 046b/26
 e.- mezdi 031a/10
 hareket e.- mezse 037a/17
 müsā'ade e.- mezse 009b/2
 'arāk e.- miş 044b/1
 gālib e.- miş 007b/16
 hiss e.- miş 038b/3
 ihmāl e.- miş 007b/24
 istifrāğ e.- miş 026b/22
 keşif e.- miş 045a/29
 tevellüd e.- miş 049b/11
 e.- mişdür 023b/19
 sebkat e.- mişdür 014b/1
 beyān e.- mişler 025a/26
 zann e.- mişler 031a/25
 ihtilāf e.- mişlerdür 035a/13
 tebşīr e.- mişlerdür 019b/29
 e.- seler 009a/2, 009a/3
 baḥūr e.- seler 033b/4
 kuṭūr e.- seler 019b/14
 su'ūd e.- seler 008b/29
 su'ūt e.- seler 008b/27
 şemm e.- seler 008b/29
 tılā e.- seler 009a/5

-83-

eṭibbā [Ar.] : Tabipler, doktorlar.

e.- ı Yünāndan 033b/25

e.+ dan 034b/7
 e.+ nuñ 032b/27
 e.+ sınıñ 047a/28
 e. 023a/19, 045b/23

-6-

etisipelāz [Rum.] : Safradan
 kaynaklanan sersemlik.
 e. 016b/29

-1-

etmek(g) [T.] : Etmek, yapmak.

e.+ den 006b/9
 cimā' e.+ den 030b/29
 kay' e.+ den 044a/2
 e.+ dür 019a/28, 039b/3
 hiss e.+ dür 010b/25
 iqbāl e.+ dür 023a/22
 ishāl e.+ dür 023b/25
 mülāyim e.+ dür 018b/1
 telyīn e.+ dür 013b/23
 e. 004a/41, 005a/36, 006a/45,
 008b/19, 023b/29, 026a/24,
 027a/19, 034b/1, 040a/1, 048a/17
 'acele e. 028a/17
 'ilāc e. 012a/10
 'ilācın e. 016a/23, 020a/25
 baḥūr e. 008b/10, 008b/20,
 008b/21, 013b/17, 015a/8
 bend e. 027a/3, 027a/4

cefā e. 029a/23
 cehd e. 032a/3
 ceza' e. 023b/26
 cez̄b e. 024b/29
 ḍarb e. 027a/8
 faṣd e. 017b/5, 030a/15
 ġargara e. 018b/24, 030b/10,
 036b/15, 036b/26, 048b/6
 ġargaralar e. 011a/1
 ġaḏab e. 032a/25
 ḥacāmat e. 019a/2
 ḥarāret e. 022b/23
 ḥayāller e. 009b/27
 ḥaẓer e. 022a/18
 ḥılt e. 044b/18
 ḥiss e. 020b/9
 ḥuḳne e. 044b/4
 ırağ e. 027a/1
 ifrāt e. 026b/19
 ihtiyār e. 023a/23
 ihtiyāt e. 016a/18
 iḳdām e. 019b/3
 intiḳāl e. 037b/20
 isti'māl e. 007b/6
 istifrāğ e. 041b/11
 kay' e. 017b/4, 018b/9, 018b/10
 kuṭūr e. 014b/24, 015a/11, 048b/6
 la'ūḳ e. 040a/1
 ma'cūn e. 014b/23, 040a/13
 maẓğ e. 015a/4, 015a/8,

021a/3, 048b/5, 048b/17, 048b/22	048b/22, 048b/24
mürevviḥ e. 008b/19, 040a/3,	taḥlīl e. 049b/1
045a/1	ṭaleb e. 024b/10
naṭūl e. 008a/10, 016b/10,	tedbīrin e.
016b/12, 016b/13, 020a/7,	014b/17, 017a/14, 049a/29
025a/18, 026b/21, 036b/18,	te'ḥīr e. 034b/16
036b/23, 046a/7, 048b/8	teshīn e. 033a/5, 035a/24
naẓar e. 009a/29, 026a/20, 029b/3,	teshīn-i beden e. 039a/8
048b/19	ṭilā e. 007a/14, 007a/15,
pāk e. 025a/13, 030a/25, 047b/10	007a/16, 007a/17, 007a/19,
peydā e. 007b/29	007a/28, 007b/2, 007b/4, 007b/7,
ṣabr e. 016a/22, 038b/7	008b/20, 008b/23, 008b/28,
sākin e. 014b/14	014b/15, 014b/29, 015a/7,
su'ūṭ e. 007a/24, 014b/25, 015a/2,	016b/14, 018b/22, 020a/16,
021a/4, 021b/16, 033a/26, 036b/22,	021b/16, 026b/26, 033a/20,
036b/24, 036b/25, 039b/28,	037a/2, 039b/5, 039b/10, 040a/4,
039b/29, 043a/17, 044b/28,	040a/14, 041a/12, 041a/20,
045a/6, 046a/8, 048a/19, 048a/20,	041a/21, 041a/22, 041b/2, 041b/3,
048a/28, 048a/29, 048b/1, 048b/9,	041b/6, 043a/1, 043a/18, 046a/9,
048b/11, 048b/16, 048b/22,	046a/13, 048a/28, 049a/3
048b/26, 048b/28, 049a/1, 049a/5	yābis e. 038b/4
sufūf e. 018b/25	yaḡu e. 015a/3, 040a/3
su'ūṭ e. 043a/9	zā'il e. 017a/16
ṣemm e. 007b/3, 008a/3, 008b/10,	zemm e. 029a/21
008b/19, 008b/23, 013b/15,	zerūrlar e. 014b/26
014b/22, 015a/1, 015a/8, 015a/10,	zīmād e. 007a/25, 007a/26,
016b/14, 018b/28, 020a/13,	014b/23, 014b/27, 014b/28,
021a/2, 021b/16, 036b/16,	015a/1, 015a/2, 015a/6, 015a/8,
036b/22, 037a/5, 040a/7, 041b/2,	015a/10, 015a/11, 015a/12,
048a/20, 048b/8, 048b/14,	018b/24, 018b/27, 018b/29,

019a/7, 019b/10, 019b/20,
020a/10, 021a/3, 036b/17,
041a/25, 042b/25, 042b/27,
042b/29, 043a/5, 043a/6, 043a/10,
043a/13, 043b/3, 048b/8, 049a/5
zıkr e. 029b/16

-245-

eṭrāf [Ar.] : Etraf, çevre.

e.+ ın 019b/16, 036b/18

e.+ ında 005a/30

e.+ ından 025a/28

e.+ ını 035a/14

-5-

evbanīden dirāz [Far.] : Çok
uyumak.

e. 019a/9

-1-

evcā [Ar.] : Acılar, ağrılar, sızılar,
sancılar.

e. 006a/15

-1-

evcā'ül-ḥaṣıl [Ar.] : Ortaya çıkan ağrılar.

e. 006a/13

-1-

evcā'ül-mefāṣıl [Ar.] : Eklem ağrısı.

e. 006a/14

-1-

ev'īye [Ar.] : Damarlar.

e.- i dimāğda 011a/6, 014a/5,
017a/5

-3-

evḳāt [Ar.] Vakitler, zamanlar.

e.+ da 038a/5

-1-

evla [Ar.] Daha uygun, daha iyi, daha
layık, yeğ.

e.+ dur 027a/3, 027a/6, 028a/8

-3-

evlād [Ar.] Bir anne baba için kendi
oğulları veya kızları.

e. 027a/28

-1-

evrām [Ar.] Uurlar, şişler, çıbanlar.

e. 014a/9, 014a/11

-2-

evrāmü'l-lisān [Ar.] : Dilde
meydana gelen şişlik.

e. 003b/39

-1-

evtār [Ar.] : İlk.

e.+ m1 046b/24

e. 050a/25

-2-

evvel [Ar.] : Başlangıçta, evvela, ilk önce, ilk olarak.

e.+ den 010b/7

sebeb-i e.+ i 011b/7

e.+ idür 035a/13

e.+ inde 009b/21, 010b/12, 017a/1, 032b/26, 036b/27

e.+ ki 009b/24, 010b/16, 012a/5, 012b/25, 040a/23, 046b/11, 049a/11

e.+ kisi 037a/20

e. 006a/1, 007b/15, 009b/4, 009b/27, 010b/29, 012a/8, 013a/5, 013b/2, 013b/22, 014b/13, 017b/5, 019a/27, 023b/16, 024b/14, 025b/11, 027a/18, 027b/1, 029b/5, 030a/15, 030a/28, 031b/9, 033a/7, 034a/1, 035b/17, 036b/1, 038b/17, 038b/22, 041a/3, 041b/16, 042b/9, 047a/8, 047a/28, 050a/18, 050a/20

-50-

evvelā [Ar.] : İlk önce, ilk olarak.

e. 006b/17, 007b/23, 009b/28,

010b/26, 010b/27, 012a/29, 019a/22, 019a/24, 020b/10, 026a/20, 026a/21

-12-

evzāʿ [Ar.] Durumlar, duruşlar, haller, vaziyetler.

e. idüp 024b/9

e. 028a/3

-2-

eyle - [T.] : Yapmak, etmek.

e.- di 019a/17

ķabūl e.- di 029b/1

meyl e.- di 014b/5

beyān e.- digimüz 010b/2

e.- diler 028b/28, 029a/29

daʿvet e.- diler 029a/8

ķacamāt e.- diler 046b/27

e.- dügi 005b/48

heves e.- dügi 029b/15

īcāb e.- dügi 022a/1

ķarīr e.- dügimiz 009b/13

taķrīr e.- dügimiz 037b/29

zīkr e.- dügimiz 007b/17, 011b/22, 011b/28, 027b/5, 027b/16, 029b/19, 033b/24, 036a/1, 036b/5, 047b/7, 047b/22, 049a/25, 050a/18

zīkr e.- dügimüz 016a/1

murād e.- dügin 009a/29
 e.- düginden 049a/26
 zıkr e.- dügümüz 023b/3
 taḥrīr e.- dügümüz 016b/23
 zıkr e.- dügümüz 017b/23,
 017b/25, 022b/12
 zıkr e.- dük 029b/6
 ḥareket e.- dükçe 018a/24
 e.- dükde 029a/17
 kaşd e.- dükde 022b/6
 e.- dükden 022b/20
 e.- dükleri 007b/8
 tenḳiye e.- düklerinden 018a/7
 şemm e.- düleri 013b/15
 e.- düm 034a/3
 müşāvere e.- düm 033b/25
 pāk e.- düm 034a/3
 tecribe e.- düm 029a/27
 fıkr e.- mez 027a/27
 terk e.- miş 007b/23
 taḥrīr e.- mişler 027b/24
 te'ḥīr e.- mişler 033b/27
 zıkr e.- mişler 041b/15, 041b/16
 e.- r 015b/3, 049a/27
 ibtidā e.- r 041b/22
 iḥtilāṭ e.- r 015b/25
 ḳay' e.- r 030a/25
 e.- se 021b/29
 leṭūḥ e.- se 015a/1
 temkīn e.- se 030b/16

vefāt e.- se 027a/27
 daḥı e.- seler 020a/14
 isti' māl e.- seler 022b/21
 ḳay' e.- ye 010b/9
 nizām e.- yecek 035a/2
 e.- yeler 024b/24, 028a/26
 taḳayyüd e.- yeler 007b/17,
 023b/18
 teḳayyud e.- yeler 008a/2, 018a/8
 teshīn e.- yeler 008a/8, 035a/26
 teskīn e.- yeler 008b/4
 ḥāzır e.- yüp 029a/13
 sedd e.- yüp 037b/12
 ḳay' e. 033a/1

-77-

eylemek [T.] : Yapmak, etmek.

'ilāc e. 034b/16
 istifrāḡ e. 041a/26
 ḳay' e. 010b/7

-3-

eyrilig [T.] Eğri olma durumu, dümdüz olmama.

e.+ i 009b/24

-1-

eyü [T.] : İyi.

e. 028a/17, 032b/25, 036a/5,
 042a/8, 045b/6

-5-

ez - [T.] : Çiğnemek, ufalamak, parçalamak.

e.- eler 036a/5

e.- üp 007a/23, 008b/8, 008b/19, 012a/20, 013b/7, 019b/16, 020b/21, 024a/13, 035b/2, 035b/5, 036a/19, 038b/16, 038b/25, 048a/4, 048b/2

-16-

eż'af [Ar.] : Çok zayıf, çok kuvvetsiz, pek dermansız.

e. olur 021b/2

-1-

ezder [Ar.] : Münasib, muvafık, yaraşır, layık.

e. 018b/11

-1-

ezdür - [T.] : Ezdirmek.

e.- ürse 029a/3

-1-

ezmek [T.] : Çiğnemek, ufalamak, parçalamak.

e. 050a/1

-1-

ezül - [T.] : Ezilmek, parçalanmak.

e.- üp 037b/5

-1-

F

fa'al [Ar.] : Çok hareketli, etkin.

f.+ i 030b/20

f.+ idür 029b/26

-2-

fā'ide [Ar.] : İşe yarama, işe yaramanın meydana getirdiği iyi durum, olumlu sonuç, yarar.

f.+ den 030b/28

f.+ lüdür 048b/17

f. ider 007a/25, 007b/12, 008b/14, 008b/27, 009a/1, 014b/27, 014b/29, 016b/15, 020a/16, 024a/19, 033b/3, 033b/8, 036b/26, 039b/28, 040a/4, 041a/28, 042a/10, 043a/2, 043a/5, 043a/9, 043a/18, 046a/7, 046a/16, 048b/7, 048b/11

f. 018b/25, 025b/28, 041a/25, 046a/11

-32-

fā'il [Ar.] : Yapan, işleyen kimse.

f.+ i 031b/28

-1-

fakihe [Ar.] : Meyve, yemiş.

f. 009b/28, 033a/1

-2-

faķīr [Ar.] : Yoksul, muhtaç, fukara.

f.+ üñ 015b/9

-1-

faķķāh-ı adhır [Ar.] : Mekke

ayrığı çiçeği.

f. 015a/6

-1-

fāl [Ar.] : Çeşitli şeylere bakarak gelecekte olacaklar hakkında anlamlar çıkarma, gāipten haber verme

f.- ı Cālīnūs 019a/3

-1-

falgāmūnī hūlūdıs [Rum.] : Kara

safradan kaynaklanan sersem hastalığı.

f. 016b/29

-1-

falgāmūnī malā nehūlikī [Rum.] :

Kara safradan kaynaklanan sersem hastalığı.

f. 017a/7

-1-

fālic [Ar.] : Felç.

f.+ de 036b/6, 042a/5

f.+ dür 037b/25

f.+ e 036a/27, 037b/19, 037b/20, 040b/25

f.+ üñ 037b/3

f. olup 046b/25

f. 003a/23, 032a/15, 032a/16, 034a/28, 034b/8, 034b/9, 034b/10, 037a/8, 037a/9, 037a/12, 037a/19, 037b/1, 037b/5, 037b/8, 037b/10, 037b/12, 037b/15, 038a/13, 039a/7, 039a/11, 039a/26, 040b/27, 041a/5, 041a/10, 042a/2, 042b/13

‘ilāc-ı f. 036b/6

sebeb-i f. 046b/23

-38-

fānīd [Ar.] : Beyaz şeker.

f. 039b/17

-1-

fāriğ [Ar.] : Vazgeçmiş, terketmiş, el çekmiş

f. olur 031b/21

-1-

Fārisī [Far.] : Fars dili.

F.+ de 006b/3, 007b/19, 009a/20,
009b/17, 010b/14, 011b/5, 012a/1,
012a/23, 012b/10, 012b/29,
013a/24, 013b/9, 013b/19, 014a/2,
014a/19, 014b/3, 015a/19,
017a/21, 017b/12, 018a/14,
019a/9, 019b/23, 020a/23,
021a/17, 021b/21, 022a/19,
022b/27, 024b/2, 025a/24,
026a/11, 027b/19, 028a/28,
030b/22, 033b/10, 037a/9,
040a/17, 041b/13, 043b/8,
045a/10, 046a/23, 049a/8, 050a/5
F. 029b/28

-43-

farḡ [Ar.] : İki şeyin birbirinden
ayrılmasını sağlayan değişik taraf,
başkalık, farklılık

f.+ ı 019a/13

f. idemez 028b/18

f. 005b/15, 013a/9, 035a/3,
041b/19, 044a/7, 046b/6

-8-

faṣd [Ar.] : Kan alma, hacamat.

f.+ a 017b/5

f.+ an 038b/17

f.+ da 034b/9

f.+ dan 021b/11, 026a/23,
035b/25, 050a/12

f.+ ı 014b/9, 017b/6, 023b/8,
038b/19

f.+ ın 024b/29

f.+ lar 027b/16

f.+ uñ 007a/2

f. etmek 017b/5, 030a/15

f. ideler 024b/16, 027b/2, 038b/13,
038b/17, 041a/4

f. iderken 016a/19

f. idüp 023b/5, 025b/14

f. olına 007b/16, 009b/1, 009b/4,
024b/28, 026a/21, 026b/13,
027a/17, 035b/24

f. olındukda 024b/28, 025a/1

f. olınmağla 038b/14

f. olınmaḡ 025a/1, 034b/6,
035a/13, 035b/20

f. olınmış 035a/13, 035b/18

f. olınsa 039b/1

f. olınup 016a/15, 036a/1

f. 006a/47, 007a/2, 016a/21,
026b/13, 028a/5, 030b/16,
032b/28, 035a/12, 035a/19,
035b/23, 042b/15

-57-

fāsid [Ar.] : Çürümek, kokuşmak, bozulmak, normal özelliğini, yapısını kaybetmek.

f. ide 040b/4

f. ider 040a/27

f. olunması 015b/17

f. olunmuşdur 047b/23

f. olması 042a/12

f. olmasının 050a/25

f. olmaya 050a/17

f. olmuş 017a/26, 050a/22

f. olup 038b/10

f. olur 011a/16, 031b/17, 031b/19

f. 011b/11

mizāc-ı f. 037a/24

-15-

faşl [Ar.] : Bölüm, kısım.

f.- ı cünün 027b/7

f. 006a/37, 019a/1, 038b/18

-4-

faşl [Ar.] : Mevsim.

f.+ ı 034b/7

f.+ ında 024b/17, 037b/16

f.+ ından 037b/16

f. 038b/11

-6-

fāşerā : Yaban asması.

f. 033b/2, 040a/10

-2-

faṭrāsāliyyūn : Yabani kereviz, kaya maydanozu.

f. 008a/24

-1-

fātūyitā [Ef.] : Akılsız, ahmak.

f. 027b/20

-1-

fāvāniyā : Şakayık kökü.

f. 033b/3

-1-

fayḡarā [Ar.] : Acı.

f. 033b/23

-1-

fāzalāt[Ar.] Fazla “artık, dışkı vb.”nin çoğul eki -āt almış şekli.

f. 019b/3

-1-

fazla [Ar.] : Her zamankinden veya gerekenden çok, ziyade.

f.+ sı olursa 026b/12

f.+ sı 028a/5

f.+ sından 027b/28

f. 026b/14, 026b/18, 029b/3

-6-

febihā [Ar.] : Pek ala, ne iyi, tamam.

f. 047b/23

-1-

fehm [Ar.] : Anlama, anlayış, idrak

f.+ e 023a/17

f. ider 044a/21

f. olunması 016b/22

f. olup 014a/29

-4-

felç [Ar.] : Vücudun bir kısmında veya bütününde hareket ve hissin azalması veya kaybolması, inme, nüzul.

‘illet-i f.+ de 038b/28

‘illet-i f.+ e 037a/17

f.+ ine 046b/25

f.+ inüñ 039b/2

f.+ üñ 037b/16, 037b/22

f. olsa 037b/7

f. 011a/12, 019b/4, 033b/20, 035b/27, 035b/28, 037a/17,

037a/18, 037b/21, 038a/1, 038a/2,

046a/25

‘illet-i f. 037a/14, 039b/9

-21-

felğumunī [Yun.] : Göz kapağında arız olan ur şeklindeki bir hastalık; kandan kaynaklanan bir tür verem; bir çeşit deri iltahabı.

f. 006a/20, 017a/23, 017a/24

-3-

fem [Ar.] : Ağız.

f.- i mi‘de 015b/14

f. 022b/10

-2-

fencele : Gevşek gevşek yürümek.

f. 003a/29, 049a/6, 049a/10

-3-

fencideh [Far.] : Leva hastalığı.

f. 003a/29, 049a/6, 049a/10, 049a/28

-4-

ferahñāk [Ar. Far.] : Ferahlı, sevinçli.

f. olup 023a/6

-1-

ferāmūş [Far.] : Unutma, hatırdan çıkarma.

f. ideler 029b/9

f. ider 016a/7

-2-

ferāmūşü'z-zıkr [Far. Ar.] :

Söylemeyi unutma.

f. 022a/19

-1-

ferānites [Rum.] : Unutkanlık

hastalığı, hafıza kaybı.

f. 015a/21

-1-

ferārīc [Ar.] : Piliçler.

f. 025b/24, 030b/6

-2-

ferç [Ar.] : Dişilerde üreme organının dış kısmı, vulva.

f.+ ini 005b/35

-1-

ferencmüşk [Far.] : Misk otu, bir tür reyhan.

f. 019b/18, 024a/13, 036b/17

-3-

ferensiyā [Ef.] : İnsanı sersem eden, sersem hale getiren bir hastalık.

f. 015a/21

-1-

ferfiyūn [Ar.] : Sütleğen otunun bir alt türü ve bundan elde edilen bir tür zamk.

f.+ ı 048a/5

f. 008a/20, 008b/12, 019a/29, 020a/8, 035b/1, 036a/2, 036a/5, 036a/11, 036a/13, 036a/23, 036a/25, 036b/4, 037a/3, 039a/3, 039a/9, 039a/14, 041a/14, 041a/15, 045b/18, 048a/1, 048a/29, 048b/2, 048b/3, 048b/8

ḥabb-ı f. 035b/13, 036a/21, 038b/19, 039a/13

su'ūt-ı f. 035b/14

-32-

fesād [Ar.] : Tabii halden çıkma, bozulma, bozukluk.

f.- ı mizācuñ 037a/25

f.+ a 028b/10

f.+ ı 021b/25

f.+ ıdur 027b/25

f. 004a/38, 004a/41, 027b/28, 027b/29, 030b/17, 050a/20

-10-

fesādī [Ar.] : Bozulma ile ilgili.

tahayyül-i f. 022a/11

-1-

feth [Ar.] : Açılma, çözülme.

f. idüp 009a/1, 012a/21

f. olur 044a/13

-3-

fetîl [Ar.] : Kanamayı durdurmak, cerahati boşaltmak için derin yaraların içine sokulan, ilaçlı veya ilaçsız steril bez.

f. idüp 013b/3, 013b/13, 014b/24, 021a/7

-4-

fetkî [Ar.] : Yarılma, çatlama ile ilgili.

ķülenc-i f. 005a/20

-1-

fevri [Ar.] Ani bir kararın, kuvvetli bir duygunun etkisiyle birdenbire yapılan.

nef'-i f. 038a/3

-1-

feza' [Ar.] Korkudan dolayı inleyip sızlama.

f. idüp 023b/22

f. 023b/26

-2-

feza [Ar.] : Geniş ova, geniş yer, geniş alan.

f.+ lara 027a/24

-1-

fısfısa : Yonca.

f. 046a/16

-1-

fıtık [Ar.] : İç organlardan bir bölümünün karın çeperinin zayıf noktalarından geçerek cilt altına çıkması sonucu meydana gelen şişlik şeklindeki arıza

f. 005b/15, 005b/17, 005b/18

-4-

fıtıkü'l-erbāyināt [Ar.]

f. 005b/16

-1-

fıtıkü'l-merākü'l-baṭın [Ar.]

f. 005b/16

-1-

fıkr [Ar.] : Düşünce, zihinde tasarlanan şey, düşün.

f.+ de 027b/21

f.+ e 023a/9, 023a/17

f.+ in 028b/2

f.+ ler ide 011b/11

f.+ ler 032a/23

f.+ üñ 021b/25, 027b/21

f. eylemez 027a/27

f. 006b/14, 008b/2, 021b/29,

028a/9, 028b/5, 029a/26, 033b/15

-17-

fikrini beyhüdegi [Far.] : Melankoli,
kuruntu.

e. 022b/28

-1-

fi'l [Ar.] : Olup gerçekleşmiş iş,
yapılıp gerçekleşmiş hareket veya
davranış.

f. +in 023a/16

-1-

filan [Ar.] : Belirtilmesi gerekli
görülmeyen isimlerin önüne
getirilerek onları belirsiz şekilde
niteler.

f. 028b/27, 029a/5, 040a/17

-3-

fi'li [Ar.] : Fiille ilgili, iş olarak
yapılan.

f. 023a/11

-1-

fincan [Far.] : Çay, kahve, süt vb. sıcak
şeyleri içmek için kullanılan,
porselenden yapılmış kulplu ufak
kap.

f. 012b/25, 018b/22, 030b/9

-3-

firaset [Ar.] : Hemen anlama, çabuk
kavrama, zihin uyanıklığı, anlayış,
sezgi.

f.+ in 028b/5

-1-

fisk [Ar.] : Hak yoldan çıkıp her türlü
günahı işlemeyi huy haline
getirme, sefahata dalma, fenalık,
ahlaksızlık

f. 028b/11

-1-

fi'l-cümle [Ar.] : Bütün, her türlü,
hepsi.

f. 014a/6, 018b/1, 047a/15

-3-

fi'l-hāl [Ar.] : O anda, hemen
şimdi.

f. 007a/3, 012b/12, 015b/18,

016a/20, 021a/1, 031b/9, 032b/12,
038b/14, 042b/17, 049a/29,
049b/24

-11-

fı'üş-sedy [Ar.]

f. 004a/18

-1-

frengi : Çoğunlukla cinsel ilişki veya irsiyet yoluyla geçen, tedavi edilmediği takdirde çok tehlikeli çıbanlar, lekeler, cilt bozuklukları, saç dökülmesi, deride ve kemiklerde şişler, sağırılık, körlük, felç, sara, menenjit gibi kötü sonuçlar doğuran ve neslin bozulmasına sebep olan hastalık, sifilis.

emrāz-ı f. 006a/36

-1-

fucūr [Ar.] : Ahlak kurallarına aykırı yaşama, fuhuş ve zinaya dalma, sefahat.

f. 028b/11

-1-

fūdenc[Ar.] : Avşan otu, habak, koca yarpuz.

f. 019b/9, 021b/14, 036b/22,
048b/11

-4-

funduk [Ar.] Fındık.

f. 046a/12

-1-

fustuk [Ar.] : Fıstık.

f.+ ı 030b/5

f. 030b/5, 039b/17

-3-

fuvāk [Ar.] : Hıçkırık.

f. 004a/49, 031a/21, 042b/6,
044a/22

-4-

fucil [Ar.] : Turp.

f. 030b/10, 042b/29

-2-

fülfül [Ar.] : Biber, karabiber.

f.-i ebyaz 039b/25

f. 008b/6, 019b/12, 022a/23,
022b/3, 038b/26, 038b/27,
039b/19, 043a/27, 048a/1

-10-

fülüs : Katır kuyruğu.

f. 026a/28

-1-

G

ğadyūt [Ar.]

ğ. 005a/8

-1-

ğaflet [Ar.] : Dalgınlık, dik katsızlık, basiretsizlik.

ğ. 010b/19, 022a/4, 022a/10, 022a/12, 027b/23

-5-

gāh [Far.] : Bazan, bazı zaman.

g. 016a/6, 017a/25, 018a/26, 021b/3, 023b/27, 024b/7, 026a/18, 027b/27, 031b/22, 032a/9, 032a/11, 032a/17, 035a/1, 043b/17, 043b/18, 043b/26, 045b/6, 049a/12

-25-

gāhī [Far.] : Bazen, arasıra.

g. 006b/7, 006b/14, 010a/21, 010b/21, 010b/24, 011a/18, 011a/24, 011b/2, 013a/14, 013b/21, 014a/3, 014a/4, 014a/28,

014b/6, 014b/7, 014b/8, 015b/4, 015b/6, 015b/7, 015b/14, 015b/15, 015b/21, 015b/25, 017a/10, 018a/16, 018a/20, 018a/28, 019a/11, 019a/15, 019a/25, 019b/2, 020a/26, 020b/3, 020b/6, 021b/4, 022a/2, 022a/16, 022a/29, 022b/1, 022b/2, 023a/5, 023a/6, 023a/7, 023a/16, 023a/17, 023b/17, 024b/23, 025b/5, 027a/19, 027a/24, 027a/27, 027b/6, 027b/28, 030a/5, 031b/16, 033b/21, 034b/8, 035a/9, 035b/10, 035b/26, 037a/14, 037a/15, 037a/16, 037a/19, 037b/5, 037b/8, 037b/19, 037b/20, 038a/11, 039a/24, 039a/26, 039a/29, 039b/2, 040b/10, 040b/12, 040b/22, 040b/29, 041a/1, 041b/20, 041b/26, 042a/16, 042a/18, 042a/21, 042a/27, 043b/13, 043b/19, 043b/21, 043b/23, 044a/3, 044a/11, 045b/4, 045b/9, 045b/11, 046a/26, 046a/28, 046b/2, 046b/20, 049a/14, 049b/1, 049b/16

-113-

ğalaṭ [Ar.] : Yanlış, hata.

ğ. idüp 008b/5

-1-

ġalebe [Ar.] : Üstün gelme, üstün olma, bastırma.

ġ.- i dem 009b/6

ġ.- i kıandan 030a/15

ġ.+ si 011a/15, 021b/10, 025b/19, 026b/12, 028a/5, 034b/2, 049a/17

ġ.+ sin 014b/14

ġ.+ sinden 009a/19, 009a/22, 010b/5, 014b/7, 018a/17, 035a/12, 040b/26, 041a/2, 041a/3, 049b/5

ġ. ide 011a/14

ġ. ider 046b/19

ġ. 023b/4, 026b/14, 044a/4

-25-

ġalib [Ar.] : Üstün gelen, yenen.

ġ. etmiş 007b/16

ġ. olan 018a/8

ġ. olup 017a/15, 017b/24, 023a/16

ġ. 005b/24, 007b/16, 009b/21, 021b/8, 021b/12, 023a/15, 023b/5

-13-

ġaliye [Ar.] : Misk; misk ve bazı maddelerin karışımıyla yapılan hoş kokulu bir macun.

ġ. 037a/4, 047b/26, 048b/23

-3-

ġalız [Ar.] : Kalın, sık, yoğun.

aĥlāt-ı ġ.+ den 013b/12

rīh-i ġ.+ den 014a/27

balġam-ı ġ.+ den 041b/29

ġ.+ dür 032b/3

ġ.+ i 038a/27

ĥarāret-i ġ.+ i 042b/18

a‘şāb-ı ġ.+ ye 050a/25

ġ. olmaġla 037b/11

ġ. olup 011a/7

ġ. 005a/18, 006a/7, 008a/23,

010b/17, 011a/5, 011a/17, 012a/1,

012a/4, 012b/20, 018a/21,

018a/22, 020a/1, 020a/20, 026a/9,

028a/6, 030a/16, 030b/18,

031b/22, 032a/28, 033b/19,

034a/15, 034b/15, 037b/9,

040a/28, 041a/2, 042a/26, 042b/1,

043b/20, 043b/21, 045a/13,

045a/14, 045a/28, 045b/4,

046b/14, 049a/27

aĥlāt-ı ġ. 030a/17

ĥıl-ı lezc-i ġ. 037b/18

ruṭūbet-i ġ. 046b/13

sekte-i ġ. 035a/23

-48-

ġam [Ar.] Keder, tasa.

ġ.+ dan 004b/28

ğ. 008b/2, 042a/6, 045a/21

-4-

ğamgīn [Ar. Far.] : Gamlı, kederli.

ğ. olur 045b/6

-1-

ğamnāk [Ar. Far.] : Gamlı, tasalı.

ğ. olur 016a/7, 023a/5, 023a/8

ğ. 023a/26, 023a/29

-5-

ğār : Defne.

ğ. 008b/21, 015a/1, 018b/26,

040a/13, 043a/23, 046a/6

-6-

ğarb [Ar.] İnsanın gözünde meydana gelen bir çeşit sivilce, çıban.

ğ. 003b/3

-1-

ğarābet [Ar.] : Gariplik, tuhafılık, acayıplık.

ğ. 040b/8

-1-

ğargāra [Ar.] : Ağızda su çalkalamak, mazmaza yapmak.

ğ.+ lar etmek 011a/1

ğ.+ lardan 018a/4

ğ. etmek 018b/24, 030b/10,

036b/15, 036b/26, 048b/5

ğ. ide 039a/29

ğ. ideler 047b/13

ğ. olinsa 021b/18

ğ. olunur 022a/22

ğ. 040a/3, 047a/9, 048b/7, 048b/10

-15-

ğarīb [Ar.] : Yadırganan, şaşırtıcı, değişik, tuhaf (şey), acayıp.

bevl-i ğ. 005b/3

ğ. 015b/27

-2-

ğarīkūn [Ar.] : Katran köpüğü, ağaç mantarı, çayır mantarı.

ğ. 012b/3, 020a/9, 038b/3

ħabb-ı ğ. 032b/10

-4-

ğarīzī [Ar.] : Yaratılıştan var olan, hilkatten gelen, tabii, fitri.

ğ. 023b/16

-1-

ğaşeyān [Ar.] : Kusma.

ğ. 004a/50

-1-

ğaşy [Ar.] : Çok etkili, çok zevk verici bir şey karşısında kendinden geçecek duruma gelme, büyük zevk alıp mest olma.

ğ.+ den 016a/16, 016a/18, 016a/20
ğ. 004a/15, 018a/2, 027a/4,
037b/6, 037b/7, 040b/14, 049b/18,
049b/24

-11-

ğayb [Ar.] : Göz önünde olmayan, gözle görülemeyen, gizli olan şey, hal ve keyfiyet.

ğ. olur 021b/3

-1-

ğāyet [Ar.] : Oldukça, son derece.

ğ. 008b/12, 009b/26, 011a/18,
011a/21, 012a/16, 013a/12,
013b/27, 014b/24, 014b/27,
015a/3, 015a/17, 016b/13,
017a/12, 017a/28, 017b/14,
018a/7, 019a/6, 019a/16, 020a/11,
020a/16, 021a/4, 021a/6, 021b/3,
021b/19, 021b/20, 022b/11,
024a/10, 024a/24, 024a/26,
025b/2, 025b/3, 026b/22, 027b/9,
028a/12, 033b/6, 036a/3, 037a/2,

038b/7, 039a/2, 039b/26, 041b/1,
041b/11, 042a/11, 048a/13

-44-

ğayr [Ar.] : Ayrı, başka, diğer.

ğ.- i ḥaḳīkī 016b/26

ğ. etmemekle 050a/19

ğ. 029b/16, 031b/28, 033b/26,
042a/6, 042b/19

-7-

ğayrī [Ar.] : Başka, diğer.

ğ.+ da 031a/24

ğ.+ de 040b/12

ğ.+ dur 010b/24

ğ.+ lar 021b/28

ğ.+ sınıñ 047a/29

ğ. 003b/50, 004a/1, 005b/9,
007a/29,

010a/18, 010b/23, 012b/27,

013b/28, 016a/14, 018a/17,

023a/14, 025b/13, 025b/18,

026a/2, 027a/1, 028a/9, 028b/3,

028b/6, 030b/18, 032a/10, 035a/7,

037b/11, 040a/29, 040b/1, 043b/1,

045a/17, 045a/22, 045b/1,

046a/28, 047a/6

-36-

ğazab [Ar.] : Aşırı hiddet, intikam alma

duygusu ile karışık öfke, kızgınlık,
hışım.

ğ.+ dan 028a/24, 037b/5

ğ. etmek 032a/25

ğ. idüp 023b/27

ğ. 032a/20, 045a/21, 050a/11

-7-

ğazabnāk [Ar. Far.] : Hiddetli, öfkeli,
kızgın.

ğ. olur 015b/29, 026a/16

-2-

geç - [T.] : Bir yerden başka bir yere
gitmek

g.- düği 031b/11, 049a/20

g.- dükden 019b/9

g.- dükrden 038b/17

g.- e 015b/3, 045a/14

g.- emez 015b/2, 037a/22

g.- en 010b/23, 028b/27, 047a/5

g.- erse 015b/6

g.- meden 033a/2

g.- meyüp 042b/7

g.- miş 009b/29, 035a/7, 035b/7,
043b/20

g.- üd 037a/23

g.- üp 010a/25

-20-

geç [T.] : Geç.

g. 010b/20, 017a/12

-2-

geçebil - [T.] : Geçebilmek.

g.- ür 015a/29

-1-

geçişmek [T.] : Tatlı tatlı kaşınmak.

g.+ dür 009b/1

-1-

geçüd [T.] : Geçiş yeri, geçilecek yer.

g.+ i 049b/26

g.+ idür 049b/26

-2-

gefāle alyīya amatī epuya [Rum.] :

Kan fazlalığından olan baş ağrısı.

g. 009a/21

-1-

geğirmek : Midede toplanan gazları
sesli olarak ağız yoluyla çıkarmak.

g.+ den 011b/27

g.+ dür 032b/15

g. 024b/8

-3-

geh [Far.] : Bazan, bazı zaman.

g. 027a/1, 027a/29, 028a/5,
031a/29, 047b/1, 047b/14

-6-

gel - [T.] : Ulaşmak, varmak; "-e
gelmek" haliyle başlamak, ortaya
çıkamak.

g.- di 015b/28, 041b/24

g.- dim 046b/26

g.- dü 029b/1

g.- dük 006b/11, 015b/10, 017b/18

g.- dükden 047b/17

g.- e 012b/17, 015b/17, 016a/11,
016a/12, 029b/6, 032a/4, 032a/20,
035b/11, 035b/22, 036b/3

zuhūra g.- e 012a/5, 044a/16

g.- emez 022b/6

g.- megi 031a/10

g.- memek 020a/22, 021a/19,
023a/23

g.- memekdür 020a/28, 021a/17

g.- mesi 031a/19, 034a/17,
045b/11

g.- meye 038a/16

g.- meyince 038b/7

g.- mez 015b/26, 025b/5, 025b/7,
038a/20, 042b/5

g.- mezden 013a/5, 030a/28

g.- mezse 012b/23, 020b/16

g.- miş 004b/48, 031b/2, 047b/23

g.- mişdür 023b/4, 029a/15,
037b/7

g.- mişlerdür 033b/1

g.- se 028a/5, 028a/6, 028a/8,
040b/28

g.- üp 025b/13, 029b/24, 031a/24,
031b/19, 031b/26, 032a/15,
032a/17, 034a/21, 034b/19,
040b/21, 044a/5

g.- ür 011b/26, 012b/19, 013a/12,
016b/27, 023a/15, 025b/10,
027a/11, 031a/8, 031a/16, 031b/1,
031b/9, 031b/16, 038a/3, 041a/3,
046b/1, 049b/4

halel g.- ür 022a/9

lâzım g.- ür 010a/26, 015b/5

g.- ürse 010b/1, 012b/1, 014b/11,
018a/3, 022a/20, 026b/3, 026b/5,
042a/18, 045b/27

-92-

gelincik [T.] : Yazın kırlarda,
özelikle ekin tarlalarında yetişen,
kırmızı ve otsu bitki, gün gülü,
gelincik çiçeği.

g. 021a/3

-1-

gelincik [T.] : Sansargiller
familyasından, çok uzun gövdeli,

kısa bacaklı, sivri çeneli, esmer kırmızı renkte, karnı beyaz, fare, tarla sıçanı ve köstebekle beslenen, kümeslere zarar veren yırtıcı, etçil memeli hayvan
g. 021a/4

-1-

geliş [T.] büyüyüp genişlemek, olgunlaşmak.
g.-ür 046a/26

-1-

gelmek(g) [Ar.] : Ulaşmak, varmak.
g.+ dür 007b/29, 009a/25, 012a/8
g.+ e 038a/18
g. 005b/2, 006b/14, 006b/15, 009a/29, 009b/14, 031a/14

-10-

genç [Far.] : Genç.
g. 038b/5, 050a/27

-2-

gendene [Far.] : Pırasa.
g. 030b/19, 046a/10

-2-

gene [T.] : Bir daha, tekrar, gene.
g. 021b/4

-1-

geniz : Burun ve ağzın arka kısmında bulunan boşluk.
g.+ den 035b/22

-1-

gerçe [Far.] : Aslına bakılırsa, aslında.
g. 005b/33, 036a/7, 037a/23

-3-

gerçi [Far.] : Aslına bakılırsa, aslında.
g. 017a/8, 035a/23

-2-

gerdüne-i ser [Far.] : Baş dönmesi.
g. 018a/14

-1-

gerek [T.] : Gerek, lazım.
g.+ dür 006b/11, 007b/15, 009b/11, 010a/10, 010b/26, 011a/13, 012a/10, 013a/13, 014a/25, 014a/29, 014b/1, 014b/15, 014b/17, 016a/5, 016a/18, 016a/23, 017a/14, 017a/16, 017b/5, 018b/12, 018b/14, 019b/3, 021b/5, 021b/6, 022a/18, 022b/26, 023b/29, 024b/19, 026a/20, 026a/24,

026a/25, 026b/18, 026b/20,
027a/1, 027a/9, 027a/19, 028a/13,
028a/17, 028b/13, 029a/29,
029b/15, 029b/17, 030a/15,
030a/25, 032a/3, 034b/16,
035a/20, 035b/18, 035b/20,
037b/21, 038a/22, 038b/2, 038b/4,
039b/12, 039b/15, 041a/6, 041a/8,
042a/14, 042a/16, 044b/12,
044b/14, 047a/8, 047a/28,
047b/27, 048a/16, 048a/17,
049b/1, 049b/6, 050a/2

g.+se 037a/13

g. 006b/18, 026a/20, 029b/3,
034b/1, 035a/20, 038a/20, 044b/1,
049a/29

-79-

geri [T.] : Arka taraf.

g.+ ye 006b/9

g. 029b/7

-2-

geril - [T.] Gerilmek, kasılmak

g.- ür 042b/2, 042b/3, 046b/10

-3-

gerilme [T.] : Kasılma.

g. 041b/13

-1-

gerin - [T.] : Kolları açarak
gövdeyi gergin bir duruma
sokmak.

g.- üp 049a/21, 049b/17

-2-

gerinmek [T.] : Kolları açarak
gövdeyi gergin bir duruma
sokmak işi

g. 043b/8, 049a/12

-2-

gerü [T.] : Geri.

g. 027a/11, 044a/29, 044b/5

-3-

getür - [T.] : Bir hastalığın
gelmesine sebep olmak veya bir
durumun gelmesini sağlamak.

g.- deler 022a/24

g.- düm 029a/27

g.- e 010a/17, 013a/14, 021a/1

g.- emez 042b/20

g.- mez 022a/8

g.- mezse 020b/15

g.- seler 033a/21, 033b/4

g.- tseler 019b/13

g.- üp 005b/44, 023b/16, 026b/9,

034a/20, 039a/8

g.- ür 018a/2, 020b/23, 020b/25,
021a/2, 023b/18, 026a/6, 027a/1,
027b/15, 034b/28, 036a/28,
044a/11, 047a/10, 047b/5

-29-

getürmek [Ar.] : Bir hastalığın
gelmesine sebep olma veya bir
durumun gelmesini sağlama.

g.+ le 023b/19, 026b/27
g. 006a/44, 007a/25, 010b/26,
021a/7, 021a/8, 027a/7, 031a/21,
033a/23, 033a/24, 033a/26,
033a/27, 041a/6, 044b/19, 046a/8,
046a/9, 048b/2

-19-

gevher [Far.] : Cevher, mücevher;
esas, maya.

g.- i dimāğūñ 017b/2
g.- i luṭfī 037b/1
g.+ inüñ 015b/4
g. 015b/3

-4-

geyik(g) [T.] : Geyik.

g.+ i 043a/2
g. 032b/5

-2-

gezmek [T.] : Gezmek, yürümek,
dolaşmak.

g.+ dür 012a/6

g. 024b/9

-2-

ğidā [Ar.] : Canlıların yaşaması,
beslenip gelişmesi için gerekli her
tür türlü yiyecek ve içecek, besin.

ğ.+ dan 008a/27, 011a/17,
014a/26, 020a/19

ğ.+ lar 006b/17, 011a/3, 011a/14,
013a/15, 014a/15, 020b/11,
024b/15, 026b/10

ğ.+ lara 023a/22

ğ.+ larda 025a/14

ğ.+ lardan 006b/6, 008b/2,
009b/11, 012b/18, 018b/4,
020a/18, 020a/20, 041a/4,
047a/8

ğ.+ ları 044b/12

ğ.+ sın 006b/7, 038b/4

ğ.+ sına 008a/4, 044b/20

ğ.+ sını 042b/9

ğ.+ yı 007b/23, 011a/16

ğ. ideler 007a/21, 025b/25,
025b/26

ğ. ola 011b/10

ğ. 004a/38, 006b/17, 009b/5,
009b/13, 010a/13, 010a/29,

012a/26, 012b/19, 013a/15,
022a/25, 022b/8, 042b/1, 045b/10

-48-

ğıs [Yun.] : Balgamdan kaynaklanan
sersem hastalığı.

ğ. 017a/4

-1-

ğışā [Ar.] Zar, örtü, koruyucu tabaka.

ğ.- yı dimāğ 017b/2, 030a/6

ğ.- yı leyyin 015a/27

ğ.- yı müvezzi‘ 022a/2

ğ.- yı şulb 015a/28, 015b/2

ğ.+ lar 021b/27

ğ.+ sına 015a/29

ğ.+ sınıñ 015a/27, 015b/12

ğ.+ sıyla 015b/12

ğ.+ ya 015b/3

ğ. 003b/4, 015b/1

-14-

ğışāyī [Ar.] Tavuk karası.

ğ. 005b/2, 005b/3

-2-

gibi [T.] : Gibi.

g.+ ce 008a/7

g.+ dür 008b/12, 026a/19,

030b/27, 034a/10, 035a/6, 042a/2,

043b/17, 044a/14, 044a/24,
044a/26, 044a/27, 048a/14

g.+ ler 004a/41, 006b/18, 007a/6,

007a/8, 008a/24, 010b/12,

011a/13, 011b/24, 012a/16,

013a/20, 018b/16, 019a/21,

019a/29, 020b/14, 021b/3,

022a/20, 022a/26, 022b/13,

023b/13, 023b/27, 025b/15,

028a/11, 030b/19, 032b/6,

033b/21, 038b/20, 038b/21,

039a/16, 041a/9, 042a/19,

045b/18, 047a/9, 047b/4, 049a/13,

049b/13, 049b/16, 049b/18

g.+ lerden 007b/23, 022a/23,

027a/1, 032b/6, 033a/14, 045a/17

g.+ lerdür 045a/17, 045a/22

g.+ lere 019b/5, 027a/25, 028b/4

g.+ leri 047b/1

g. 006b/16, 007a/3, 007b/8,

008b/4, 008b/24, 009b/16, 010a/17,

011a/11, 011a/14, 011b/15,

015a/9, 015b/24, 016a/5, 017b/15,

018a/22, 019a/11, 019b/22,

019b/26, 020a/1, 020a/26,

020b/25, 021a/28, 021a/29,

021b/2, 022a/1, 022b/7, 024a/27,

024b/7, 025a/28, 025a/29, 025b/1,

027a/3, 027a/24, 027b/22,

027b/23, 029a/9, 029a/19,

029a/21, 029a/22, 029a/23,
 029b/25, 030a/4, 031b/7, 031b/10,
 032a/10, 032a/23, 032b/27,
 033b/2, 033b/13, 033b/16,
 034b/27, 035b/2, 036b/4, 037a/18,
 037b/8, 038a/12, 038a/19,
 038a/28, 040a/29, 040b/5,
 040b/10, 042b/2, 043b/9, 043b/12,
 045a/17, 045a/19, 045a/29,
 046b/11, 046b/16, 046b/22,
 048b/29, 049a/7, 049a/11,
 049a/13, 049a/20, 049a/23,
 049a/25, 049b/10

-148-

gice [T.] : Gece.

g. 006b/7, 026b/14, 032b/8,
 038b/27, 042b/8, 042b/22

-6-

giçe [T.] : Gece.

g. 017b/14, 018b/19, 033a/12

-3-

gid - [T.] : Akmak, geçmek.

g.-en 015b/21

g.- üp 036a/4, 036a/10, 046b/21

-4-

gider - [T.] : Ortadan kaldırmak,

yok etmek.

g. 022b/21, 025b/7, 044a/4,
 045b/13

g.-lerse 027a/4

g.-ek 027a/21, 27b/7, 28a/16

g.- üp 005b/33

-9-

gidermek [T.] : Ortadan kaldırmak,

yok etmek.

g.- 044b/1

-1-

gir - [T.] : Girmek.

g.- e 012a/17

g.- eler 020b/13

g.- mezse 038b/24

g.- mik 046a/12

g.- se 012a/16

g.- üp 003b/48, 018a/21, 020b/15,
 023b/13, 042a/24

g.- ürdi 046b/10

g.- ürse 046b/5

-12-

girmek [T.] : Girmek işi.

g. 003b/14, 022b/8, 039b/12,
 043a/29, 046a/11

-5-

girü [T.] : Geri.

g. 007b/23, 012b/21, 012b/25,
020b/16, 029b/1, 035b/25, 049a/22

-7-

git - [T.] : Gitmek.

g.- dükke 029b/14

g.- mez 027a/23

g.- mezse 010a/24

g.- miş 011b/15, 029a/28

-5-

gitmek [T.] : Gitmek işi.

g. 027a/24

-1-

gizlik [Far.] : Sapı uzun çakı, kalemtırış.

g. 007b/15

-1-

göbeg [T.] : Göbek.

g.+ i 013a/19

g.+ ine 026b/29

-2-

gögercin [T.] : Güvercin.

g.+ dür 020a/10

g.+ e 041b/6

g. 035b/8, 037a/5, 041a/24,

045b/21, 046a/17

-7-

göğüs [T.] : Göğüs, bağır, döş, sine.

g.+ i 030a/13

g. 024b/7, 041b/22

-3-

gök [T.] : Yeryüzünün üstünü kaplayan
kubbe biçimindeki mavi boşluk,
sema, asuman.

g. 025a/28

-1-

gölge [T.] : Işığın geçmesine engel olan
bir cismin ışıklı yer üzerinde
meydana getirdiği karartı, saye.

g.+ sini 034a/10

g. 025b/10

-2-

göm - [T.] : Üzerini kapatıp örtecek
şekilde toprak vb. şeylerin içine
sokup yerleştirmek.

g.- üp 022b/20

-1-

göñ(ü)l [T.] : Gönül, iç; mide,
karın.

g.+ i 028a/2, 032a/20

g. 024b/6, 028a/19

-2-

göñüllü [T.] : Çok istekli.

g. 005b/48

-2-

göñül dön - [T.] : Midenin bulanması.

g.- üp 010b/5, 017b/4

-2-

göñül ıarlığı [T.] : İçi sıkılmak.

g. 032a/24

-1-

gör - [T.] : Görmek.

g.- dim 047a/1

g.- dügi 018a/16

g.- düm 029a/5, 029a/8, 029a/27,
029b/25, 034a/4, 046b/29, 047a/2

g.- dümgi 033b/27

g.- e 023b/5

g.- eler 012a/8, 016a/19, 026b/12,
035b/7, 038a/12, 042b/9, 047a/13,
048b/4

g.- elim 028b/23, 029a/3

g.- emeye 047a/27

g.- inüp 010b/7

g.- inür 027a/18, 030a/4

g.- memişdür 029a/8

g.- mesini 019b/29

g.- mez 023a/13, 027a/21

g.- mişler 011b/20, 024a/8

g.- se 025b/10

g.- üp 016a/8, 023a/6

g.- ür 015b/27, 023a/4, 028b/25,
032a/22

g.- ürse 016a/22

g.- ürsen 041b/22

g.- ürüz 037a/27

-41-

göre [T.] : Uygun olarak, açısındang. 009b/14, 010a/11, 010b/4,
010b/8, 011b/12, 012a/9, 013a/13,
014a/28, 016a/2, 017b/5, 021b/11,
030b/27, 035a/29, 036a/1,
039a/12, 050a/12

-16-

görin - [T.] : Görünmek.

g.- mez 035a/11

g.- ür 025a/28, 034b/20

-3-

görinmek [T.] : Gözükmek, zuhur
etmek

g.+ le 025a/29

-1-

görmek [T.] : Görmek işi.

g. 009a/24, 009b/27

-3-

göster - [T.] : Görülmesini
sağlamak.

g.- irse 026b/11

g.- ür 020b/17, 030a/10, 034b/12,
046b/9

-5-

göstermek [Ar.] : Gösterme işi.
g. 009b/25

-1-

götür - [Ar.] : Götürmek.
g.- meden 031b/15

-1-

gövde [T.] : Beden, vücut.

g.+ sin 019b/27

-1-

göz [T.] : Görme organ.

g.+ de 031a/24, 035b/23

g.+ den 016a/4

g.+ e 003b/12, 003b/14, 011b/4,
014a/25, 014b/18, 048a/25

g.+ i 013a/11, 014b/16, 016a/10,
018a/16, 021a/29, 021b/2, 021b/4,

021b/10, 023a/29, 023b/3,

046a/27

g.+ im 034a/4

g.+ in 019a/12, 019a/13, 019b/25,
019b/26

g.+ inden 016a/12

g.+ ine 016b/2, 023a/24, 047b/21

g.+ ini 020a/2, 023a/25, 047b/14

g.+ inün 020a/2, 035a/10

g.+ ler 015b/29, 016a/1, 029a/8

g.+ leri 013a/11, 016a/11,
017a/11, 017a/28, 019a/11,

019a/12, 020b/7, 025b/6,

049b/17

g.+ lerin 025b/10

g.+ lerini 009a/28, 016a/12

g.+ ün 014a/22, 019b/29, 020a/2

g. 003b/13, 009a/26, 009a/27,
009b/26, 010b/20, 012a/5,

017b/12, 031b/26, 035a/6, 042b/3,

044a/21, 046a/23, 046a/26,

046b/8, 047b/9

-69-

göz bebeği [T.] : Gözde iris
tabakasının ortasında bulunan ve
ışığın azalıp çoğalmasına göre
küçülüp büyüyen delik.

g. 019b/28

-1-

göz bınarı [T.] : Gözyaşı bezlerinin salgıladığı sıvıyı toplayan, gözün burun tarafındaki bölümü.
g. +nda 014a/22
-1-

gözed - [T.] : Önem vermek, göz önünde bulundurmak.
g.- eler 041a/9
g.- üp 010b/4
-2-

ğubār [Ar.] : Toz, ince toprak.
ğ.+ ı 037a/1
ğ.+ lardan 018a/1
-2-

ğubeyrā [Ar.] : İğde ağacı ve meyvesi.
ğ. 007a/27
-1-

gülñār[Far.] : Yabani nar ağacı ve bu ağacın çiçeği.
g. 039b/8
-1-

ğüre [Ar.] : Koruk.
ğ. 032b/4
-1-

ğuruh [Far.] : Topluluk, cemaat, bölük.
g. 031a/24
-1-

ğusl [Ar.] : Yıkanma.
ğ. idüp 010a/27
-1-

ğuşşa [Ar.] : Gam, keder, hüzn, tasa.
ğ.+ lu 023a/26, 023b/1
-2-

ğūsule [Rum.] : Kan tutmak.
g. 033b/12
-1-

ğüte [Ef.] : Kan tutmak.
ğ. 033b/11, 033b/12
-2-

ğüteve ğūsule [Yun.] : Devamlı olan baş ağrısı.
g. 011a/10
-1-

ğüya [Far.] : Sözde, sanki.
g. 014a/23, 031b/7, 040b/5
-3-

güc [T.] : Güç, zor.

g.+ dür 038a/16, 047a/11, 025b/3,
027b/22

g.+ ünden 028b/6

g. olur 047a/12

-6-

gül [Far.] : Gül.

g.- i mükerrerden 010a/9

g.+ i 007a/27

g. 007a/12, 007a/13, 007a/14,
007a/18, 007a/26, 007b/5, 008b/5,
008b/8, 008b/9, 008b/11, 008b/16,
008b/21, 009a/16, 009b/12,
010b/11, 012b/22, 013b/27,
014a/9, 016a/25, 016a/26, 016b/2,
016b/12, 016b/18, 018b/27,
018b/28, 019b/6, 019b/8, 019b/10,
019b/15, 021b/13, 021b/14,
024a/20, 026b/23, 030a/23,
030a/26, 033b/4, 035a/14,
045b/29, 048b/14, 049b/14

-44-

gül - [T.] Gülümsemek, tebessüm etmek.

g.- erse 028a/19

g.- mez 025b/6

-2-

gülāb [Far.] : Gül suyu.

g.+ ı 009b/8, 009b/9, 013a/8

g.+ la 007b/9, 013a/16, 015a/16

g. 007a/6, 007a/26, 007b/1,
007b/5, 007b/7, 008b/24, 009b/7,
010a/2, 010a/18, 010a/28,
010b/11, 016a/25, 016a/26,
016a/27, 021a/1, 024a/13, 025b/23

-23-

gülbeşeker [Far.] : Gül yaprağı ve şekerden yapılan macun.

g.+ e 024a/21, 024b/22

g.+ i 030a/26, 032b/21

g. 007b/3, 011a/24, 018b/15,
019a/6, 022b/24, 024b/20,
049b/13

-11-

gülengübīn [Far.] : Balla gül yaprağından yapılan bir tatlı.

g. 018b/15, 024b/20, 045b/19

-3-

gül- i mükerrer [Far. Ar.] : Gülü

sekiz ya da on defa ılık su ile ıslatıldıktan sonra sıkılıp şeker ile kıvam aldırılmasından elde edilen şerbet.

g.den 010a/9

-1-

gülmek [T.] : Gülümsemek,
tebessüm etmek.
g. 015b/7

-1-

gümürdi [T.] : Arslan ve deve gibi
büyük hayvanların sesle bağırması
g.+ si 033a/14

-1-

gün [T.] : Gün.
g.+ de 017a/11, 026b/21, 034b/24,
046a/11, 047a/2, 047b/14, 048a/24
g.+ den 019b/12, 019b/14,
021b/15, 024a/26, 041a/4, 042b/7,
047a/3
g.+ dür 015a/4
g.+ e 009a/2, 024a/21, 033a/29,
047a/15, 047b/22
g.+ i 015b/6
g.+ inde 047a/16
g.+ lerde 028b/27
g.+ leri 014b/12
g. 008a/18, 010b/29, 012b/7,
014b/11, 015a/2, 015b/5, 015b/19,
015b/20, 016a/14, 016a/21,
019b/9, 022b/20, 022b/21,
024a/15, 024a/23, 025a/21,

026a/22, 030a/28, 033a/29,
033b/3, 033b/22, 033b/26,
033b/27, 035b/6, 036b/4, 038a/22,
038a/23, 038a/26, 038b/26,
038b/29, 040b/18, 041b/6, 042b/8,
042b/21, 043a/15, 044b/20,
046a/15, 046a/17, 047a/6,
047b/15, 047b/21, 048a/24

-68-

günden güne [T.] : Günden güne.
g. 038a/18

-1-

gündüz [T.] : Güneşin doğuşu ile
batışı arasındaki aydınlık kısım.
g. 006b/8, 022b/25, 033a/12

-3-

güneş [T.] : Güneş.
g.+ de 006b/6, 010a/3, 012b/7
g.+ e 018a/1
g.+ üñ 034a/10
g. 034a/10

-6-

günlük [T.] : Günlük ağacı.
g. 009a/13, 019a/5, 041a/27,
041b/10, 048b/5

-5-

gürül - [T.] : Kalın ve gür bir ses çıkarma.

g.- deyüp 017b/16

g.- dü 006b/15

-2-

güz [T.] : Sonbahar.

g. 024b/17, 034b/7, 037b/16

-3-

güzel [T.] : Güzel.

temâşâ-ı g. 029a/7

-1-

H

habâr [Ar.] : Eser, nişane.

h.+ ı 018a/22, 031b/17, 031b/20

h.+ lar 018a/23

h.+ larınıñ 030a/1

h. 018b/5, 027a/29, 030a/29, 031a/26

-9-

habb [Ar.] Tohum, çekirdek, tane, ilaç tanesi.

h.- ı ayâric 022a/20, 046a/1

h.- ı ayâric-i faykarâ 010b/28

h.- ı belesân 020a/16, 030b/7

h.- ı ferfiyûn 035b/13, 036a/21, 038b/19, 039a/13

h.- ı ġârîķûn 032b/10

h.- ı ıšťamhîķûn 010b/28

h.- ı ıšťamhîķûn 041a/26

h.- ı kûķiba 010b/27, 018b/7, 032b/8, 041b/10, 047b/10

h.- ı müntin 038b/19

h.- ı şabr 010b/27, 011b/24, 018b/7, 030a/23

h.- ı şabrdur 030a/22

h.- ı şamhîķûn 032b/8

h.- ı şahm-ı hanżal 010b/28

h.- ı şaytarac 038b/20, 039a/13

h.- ı şebyâr 010b/27, 026b/14, 026b/18

h.+ ını 033b/4, 040a/13

h.+ ının 046a/7

h.+ lar 014b/15, 030a/24

h.+ lardan 011b/24

h. idüp 039a/4

h. 013a/4, 026b/17, 030a/18, 030a/21, 036a/23, 036a/24,

039a/2, 041a/26, 045b/29

-49-

habbe [Ar.] : Tane, tohum.

h.+ sin 024a/6, 039b/28, 041a/21, 048b/20

h. 008b/12, 014b/27, 018b/20,
019b/8, 022b/17, 048a/18, 049a/5

-11-

ḥabbetü'l-ḥazrā [Ar.] : Menengiç
ağacı ve bu ağacın meyvesi.

h. 039b/17, 047b/15, 047b/18,
048b/1, 048b/14

-5-

ḥabbu'l-belesān [Ar.] : Pelesenk
ağacı çekirdeği.

h. 030b/7

-1-

ḥabbu'l-ḫar' [Ar.] : Kabak çekirdeği.

h. 007a/15

-1-

ḥabbu'l-ḫuṭn [Ar.] : Pamuk çekirdeği.

h. 040a/6

-1-

ḥabbü'l-bān [Ar.] : Bir tür fıstık.

h. 008a/21

-1-

ḥabbü'l-ġār [Ar.] : Defne ağacı yemişi.

h. 008a/21

-1-

ḥabbü'l-maḥleb [Ar.] : İdris ağacı
meyvesi tohumu

h. 041b/7

-1-

ḥabbü'l-müntin [Ar.] : Felc ve
lakveye ve kulunc ağrılarına iyi
gelen bir tür terkip.

h. 041b/10

-1-

ḥabbü'r-reṣād [Ar.] : Tere tohumu.

h. 009a/17

-1-

ḥaber [Ar.] : Haber.

h.- i yas 029a/19

h.+ ine 031b/25

h. olup 029a/11

h. 019a/12, 019a/14, 022a/13

-6-

ḥaberdār [Ar.] : Haberi olan, haberli.

h. olmasun 028b/22

-1-

ḥabīs [Ar.] : Pis, murdar

h. 017b/27

-1-

ḥabs [Ar.] : Hapis.

ḥ.- ı tamsından 033a/3

ḥ. olmakdan 027b/1

-2-

ḥabūrāt [Ar.]

ḥ. 034a/2

-1-

ḥacāmat [Ar.] : Vücudun herhangi bir yerini bu iş için yapılmış bir aletle hafifçe kesip çıkan kanı boynuz, bardak vb. ile çekmek suretiyle kan alma.

ḥ.- ı veremī 045a/27

ḥ.+ dan 046b/25, 046b/28

ḥ.+ lar 032b/2

ḥ. etmek 019a/2

ḥ. eylediler 046b/27

ḥ. ideler 013b/24, 035b/24

ḥ. olıncaḳ 013b/24

ḥ. olınup 013b/26

ḥ. 009a/25, 009b/2, 009b/3,

013b/25, 022b/4, 030b/16,

035a/12, 046b/26

-18-

ḥacel [Ar.] : Keklik kuşu.

ḥ. 046a/19

-1-

ḥacer-i ermeni [Ar.] : Ermeni taşı denen ve tıpta ilaç olarak kullanılan bir madde.

ḥ.- i maḡsül 026b/16

ḥ. 024a/18, 024a/24, 025a/14

-4-

ḥacerü'l-mıḡnātıs [Ar.] : Mıknatıs taşı.

ḥ. 044b/18

-1-

ḥācet [Ar.] : Gerek duyulan, muhtaç olunan şey, ihtiyaç.

ḥ. ola 034b/13

ḥ. 034b/14

-2-

ḥadd [Ar.] : Derece, mertebe.

ḥ.+ e 031a/17

ḥ.+ i 050a/17

-2-

ḥādde [Ar.] : Şiddetli, ağır.

beyza-ı ḥ. 014a/28, 046b/19

-2-

ḥadebe [Ar.] : Yumru, kambur.

h.- i ciger 004b/11

-1-

hadeka [Ar.] : Göz bebeği.

h.+ sı 035a/11

h. 035a/11

-2-

hader [Ar.] : Vücudun bir organında görülen uyuşma.

h.+ e 043b/3

-1-

hādis [Ar.] : Meydana çıkan, zuhur eden.

h. ola 011b/4, 019a/22

h. olmasınıñ 014a/21

h. olup 018a/24, 030a/6

h. olur 011a/13, 013b/12, 014b/8, 022a/28, 030b/17, 046b/13, 046b/29

h. olurdu 031a/4

h. 013a/24, 033b/24

-15-

hafakān [Ar.] : Yürek oynaması, çarpıntı, yürek sıkıntısı.

h.- ı buḥār-ı sevdāyī 004a/14

h.- ı ḥārr 004a/12

h.- ı yābis 004a/13

h. 029a/18

-4-

hafif [Ar.] : Hazmı kolay, mideye dokunmayan.

h.+ i olur 023a/1

h.+ i 029b/19, 030b/26

h.+ idür 028b/2

h. ola 032a/6

h. olanlardan 029b/20

h. olmak 020b/8

h. olup 013a/10, 032b/13, 033b/16

h. olur 032a/14, 032a/16

h. 009b/12, 013a/15, 014a/15, 023b/4, 024b/13, 024b/28, 026b/10, 027a/18, 031b/9

ḥuḳne-i h. 047a/21

küzāz-ı h. 044a/13

-23-

hafta [Far.] : Birbiri arkasına gelen yedi günden ibaret zaman bölümü

h.+ da 036b/5

h.+ dan 047a/16

h.+ ya 010a/24

h. 034b/22, 034b/24, 036b/5, 038b/29, 039a/4, 039a/5, 039a/6, 047b/21

-11-

ḥaḳ [Ar.] : Doğru, gerçek.

sersām-ı ḥ. 015a/23, 015a/24,
015a/25

-3-

ḥaḳīḳī [Ar.] : Asıl olan, uydurma
olmayan, doğru.

sersām-ı ğayr-i ḥ.+ dūr 016b/25

ḥ. 016b/26

ğayr-i ḥ. 016b/26

-3-

ḥākim [Ar.] : Baskın durumda olan,
diğerlerinden daha başta gelen.

ḥ.+ den 050a/11

-1-

ḥakketü'l-māk ve'l-ecfān [Ar.] : Göz
ve göz kapağının dönmesi.

ḥ. 003a/47

-1-

ḥāl [Ar.] : Davranış, tutum, tavır.

ḥ.+e 043b/22

ḥ.+ de 010a/24, 010b/19, 014b/12,
017b/28, 021a/25, 022a/27,
037b/6

ḥ.+ den 017b/13, 029a/10, 029a/20

ḥ.+ dūr 029a/21, 029b/29, 030a/2,
049a/13

ḥ.+ i olmaz 025b/8, 044a/25

ḥ.+ i 021b/6, 022a/13, 046b/11,
049a/7

ḥ.+ inde 031a/5, 032b/12, 037b/7,
049a/7, 049a/11, 049a/17, 050a/15

ḥ.+ inden 031b/28, 032a/26,
040a/23

ḥ.+ ler 023a/14, 049b/7

ḥ.+ lerinde 040b/13

ḥ. 005b/46, 006a/46, 011a/6,
015b/18, 021a/28, 022a/14,

022a/16, 027b/13, 028b/9,

028b/13, 028b/21, 029a/18,

029b/29, 030a/7, 031b/18,

032a/27, 038b/19, 045b/5,

046b/19, 049a/14, 049a/16,

049a/24, 049b/25

-57-

ḥalāṣ [Ar.] : Kurtulma, kurtuluş.

ḥ. idüp 029a/14

ḥ. olduğda 035b/27

ḥ. olur 015b/6, 032a/11, 032a/18,
042b/8

ḥ. 025b/3, 032a/16, 044a/23

-9-

ḥalel [Ar.] : Bozukluk, eksiklik, fesat,
noksan.

ḥ. gelür 022a/9

h. 006b/14, 023a/13, 023a/17,
027b/15, 046b/1, 047b/23

-8-

hālī [Ar.] : Boş, تنها, ıssız

h. olmaya 037b/29

h. olmaz 035a/6

h. olmazlar 043b/16

h. 008a/18, 010b/6, 030b/28,
037a/25, 040a/21

-8-

hālīb [Ar.] : Küçük baş hayvan.

leben-i h. 025a/12

-1-

hālīş [Ar.] : Karışksız, katksız.

ķurānītus-ı h.+ de 024a/2

-1-

halk [Ar.] : Aynı yerde bulunan
kimseler.

h.+ ı 033b/10

h. 007a/25, 008b/5, 014b/2,
027b/9

-5-

hall [Ar.] : Sirke.

h. 007a/18, 019b/6, 021b/13

-3-

hall [Ar.] : Eritme, sökme, çözme.

h. idüp 012b/6, 026b/1, 036a/20,
036a/29

-4-

halvet [Ar.] İçinde hiç kimsenin
bulunmadığı تنها ve kapalı yer.

h.- i sarāya 028b/24

h.+ de 025b/5, 025b/7

h. 023b/21, 023a/23, 025b/4,
028b/20

-7-

hām [Far.] : Tabii halinde bulunan.

h. 018a/21, 047a/10, 047a/11

balğam-ı h. 011a/14

-4-

hamām [Ar.] : Güvercin.

h. 020a/10, 037a/5, 041a/24,
046a/17

-4-

hamāmā [Ar.] : Kakule.

h. 008b/22

-1-

hāmīle [Ar.] : Gebe.

h.+ lik 005b/48

h. 005b/41, 005b/42, 006a/2,
031b/21

-5-

hamir [Ar.] : Hamur.

h.+ lerin 024b/22

h. 014a/13

-2-

hamire [Ar.] : Macun.

h.- i benefşe 010a/6

h.+ sı 018b/26

-2-

haml [Ar.] : Gebelik.

h.+ i 005b/40

h. 031b/21

vaz'-ı h. 005b/45, 005b/47

-4-

hammām [Ar.] : Yıkanılacak yer.

h.+ a 012a/16, 020b/12, 020b/15,
022b/8, 023b/13, 025b/16, 026b/9,
039b/12, 046b/5

h.+ da 010a/27, 015a/12, 019a/1,
021a/15, 025a/17, 026a/3, 026a/7,
026a/8, 026b/24, 033a/11,
041a/12, 049b/23

h.+ dan 006b/6, 008a/6, 009b/11,
010a/3, 010a/28, 012b/15,

020b/13, 025a/18, 026b/9, 032b/6,
035b/7

h.+ ı 011b/20, 012a/12

h. 008a/5, 008a/6, 010a/26,
012a/17, 012b/15, 020b/22,
046b/4

-43-

hamr [Ar.] : Şarap.

h. 015a/14, 032b/6, 033a/11

-3-

hancere [Ar.] : Gırtlak.

h.+ de 039a/26, 039a/28

h.+ ye 003b/50

-3-

hande [Ar.] : Gülme, gülüş.

h. ider 042b/2

-1-

hanzal [Ar.] : Ebuçehil karpuzu.

h. 037a/3, 039b/6

-2-

hanzal şahmı [Ar.] : Ebuçehil karpuzu.

h. 041b/1

-1-

harāret [Ar.] : Sıcaklık.

h.- i ğalīzi 042b/18

h.+ den 010a/20, 017b/21,
022a/6, 022b/10, 030a/4

h.+ e 007a/1, 012a/8, 013a/13,
044a/27

h.+ i 022b/24, 034b/13, 037a/27,
045b/3

h.+ inde 004b/25

h.+ inüñ 010b/3

h.+ iyle 004b/27, 032a/11,
032a/14

h.+ lü 008a/23, 015b/2, 022a/7,
039b/23, 040b/9, 046b/18

h. etmek 022b/22

h. ola 026a/4

h. olduğu 007b/26

h. 006b/14, 008a/26, 009b/6,
010a/5, 010a/10, 013a/15,
014a/13, 014a/16, 018b/17,
022a/10, 022b/1, 022b/23,
023a/15, 023b/16, 028a/16,

037a/25, 037a/26, 039a/7, 041a/8,
044a/29, 047b/27

teskīn-i h. 010a/17

-50-

harbak [Ar.] : Kara çöpleme,
karaca ot.

h.- ı ebyaz 036b/16

h.- ı siyāh 030a/19, 036b/11

h. 026b/16, 038b/20, 048a/2

-6-

harc [Ar.] : Karışma, içine dahil olma.

h. etmekle 027a/20, 027a/22

h. olur 044a/4

h. 028b/4

-4-

hardal [Ar.] : Turpgiller familyasından,
sarı veya beyaz çiçekli, sert ve
yakıcı tohumu hekimlikte
kullanılan otsu bitki.

h.- ı meshūk 008a/16

h.+ ı 011b/23, 013b/5

h. 019b/18, 022a/21, 022a/23,
022b/4, 028a/22, 036a/12,
036a/17, 036b/17, 039a/29,
041a/25, 042b/11, 047b/5, 048a/3

-16-

hareket [Ar.] : Davranış, davranma.

h.- i demden 015b/29

h.+ den 010a/3, 030a/11, 030a/12

h.+ dür 045a/12

h.+ i 020a/3, 031a/3, 034b/5,
040b/17, 043b/25, 043b/28,
043b/29, 045a/12, 045a/23,
046b/13

h.+ inde 049b/3

h.+ inden 018a/16, 031b/26

h.+ iyle 034b/14

h.+ ler 031a/24

h.+ leri 031a/11, 034b/17

h.+ lerüñ 008b/1

h.+ lerün 045a/13

h.+ üdür 017b/17

hiss-i h.+ üñ 031a/9

h. etmez 019b/28

h. etmezse 037a/16

h. eyledükçe 018a/24

h. ide 013a/27, 031b/8, 034b/21

h. ider 006b/13, 025b/1, 049a/18

h. iderse 028a/18

h. idüp 025b/3, 027a/2, 034a/19

h. 023b/22, 028a/2, 031a/4,

031a/8, 033b/15, 034a/13,

034a/15, 035a/2, 040a/20,

040a/22, 040a/24, 040a/25,

040b/15, 040b/20

hiss-i h. 035a/29

-54-

harhar [Ar.] : Horultu.

h.+ ı 034b/22

h. ider 034b/28

h. 035a/4

-3-

harir [Ar.] : Ateşli hararetli.

h. eyledüğimiz 009b/13

-1-

harķü'l-bevl [Ar.] : İdrar yanması.

h. 005a/49

-1-

harmel [Ar.] : Üzerlik otu.

h. 033a/7, 037a/3

-2-

harnüb-ı şāmī [Ar.] : Keçi

boynuzu.

h. 008b/13

-1-

hārr [Ar.] : Hararet veren, yakıcı.

h.- hulk olmışdur 022a/9

h.- ı humma 034b/23, 034b/25

şuda'-ı h. 007a/22

şuda'-ı h.- ı sazic 006b/2

şuda'-ı h.- ı sazicdür 006b/11

h.+ a 016a/6

aḥlaṭ-ı h.+ a 014b/6

aḥlaṭ-ı riyahiye-i h.+dan018a/27

d.-ı harr 018b/23

d.-ı harra 018b/28

eşribe-i h.+ a 009b/19

şuda'-ı h.+ a 007b/11, 008a/19

şuda'-ı sersam-ı h.+ a 007a/1

h.+ dur 004a/36

verem-i h.+ dur 015a/25

h. 004a/19, 004a/27, 004b/16,
004b/26, 004b/27, 005a/24,
005a/26, 005a/34, 005a/39,
005b/7, 006a/4, 006a/13, 006b/5,
007b/29, 009b/11, 011a/1,
015a/29, 015b/23, 020b/5,
022a/26, 027b/27, 030a/21,
032a/12, 034a/25, 034b/10,
037b/2, 038a/3, 047b/3

hārr-ı verem 005a/31

hafaḡān-ı h. 004a/12

şudā'-ı demevī-i h. 002b/3,
009a/19

şudā'-ı h. 002b/1, 006b/1, 007a/9,
009b/13, 010b/23, 020b/4

şudā'-ı şafrāvī-i h. 002b/4,
009b/15

sū'ü'l-mizāc-ı h. 004b/4, 004b/5

verem-i h. 037b/25

-60-

hārre [Ar.] : Hararetli, yakıcı, ateşli,
şiddetli.

h. 042a/6

humḡā-yı h. 017b/9, 017b/10

sersām-ı hümmeyāt-ı h. 016b/27

-4-

harşef [Ar.] : Kenger, eşek dikenî.

h. 030b/14, 036b/28

-2-

haşaf [Ar.] : İsilik.

h. 006a/31

-1-

hāşıl [Ar.] : Ortaya çıkan.

h. ideler 007a/11

h. iderse 011a/8

h. ola 007b/23, 011a/9, 011b/9,
031b/1

h. olan 010b/22, 012b/11, 042a/27

h. olmaḡla 030a/12

h. olmaḡsızın 031a/25

h. olmasınıñ 014a/4

h. olmuş 023b/20

h. olup 049a/21

h. olur 011a/7, 013a/4, 030a/2,
030a/4, 038b/15, 041b/29

h. 004b/23, 004b/39, 018a/24,
031b/3

-24-

hass [Ar.] : Marul.

h. 026a/6

bezr-i h. 026a/6

-2-

hāṣṣa [Ar.] : Bir şeye veya bir kimseye mahsus olan.

h.+ sı 040b/7

h.+ sında 045b/10

h.+ sıyla 040a/28

h. 024a/16

-4-

hassās [Ar.] : Hassas.

h. 043b/18

-1-

hassāse [Ar.] : Hassas.

rūḥ-ı h. 037a/29

-1-

hāsse [Ar.] : Duyu organı.

h.+ ler 032a/25

h.+ nüñ 037a/20

-2-

haşşiyet [Ar.] : Bir şeye has nitelik, o nesnede bulunan meziyet, kuvvet, tesir.

h.+ i 008b/11

-1-

hasta [Ar.] : Hasta, sağlığı bozulmuş olan.

h.+ lık 050a/10

-1-

hastalık [Far.] : Hastalık, hasta olma durumu.

h.+ da 015b/18

h.+ lara 009b/20

h.+ larda 006a/43

-3-

hastalık [Far.] : Hastalık, hasta olma durumu.

h.+ larda 046b/18, 046b/19

h.+ lardan 020a/24, 022a/7, 027b/3

h.+ laruñ 027b/4

h. 009b/14, 020a/25

-9-

hāṣā [Ar.] : Kekik.

h.+ yı 019b/11, 049a/3

h. 019b/11, 036a/15, 041b/4, 042a/4, 047b/3

-7-

haşhāş [Ar.] : Gelincikler familyasından zehirli bir bitki.

h.- ı raṭb 007a/13

h.+ dan 016b/10

h.+ ı 007a/14

h.+ laruñ 007a/13

h. 016b/9, 016b/11, 020b/14,
020b/18, 020b/21, 020b/25,
021a/14, 025a/3, 026b/4, 026b/6,
026b/7, 027a/14

bezr-i h. 026a/5

şıfat-ı şarāb-ı h. 026b/6

-21-

haşla - [T.] : Kaynar suda
pişirmek, kaynar suya batırmak,
üstüne kaynar su dökmek.

h.- nmiş 012b/23

h.- yup 010a/16

-2-

haṭā [Ar.] : Aslına uygun olmayan,
doğru olmayan şey; yanlış,
yanlışlık.

h.+ dur 024a/8, 024b/19, 031a/1,
035a/13, 049b/29

h. 022a/15

-6-

haṭar [Ar.] : Tehlike, güvensizlik.

h.+ dur 049b/25, 050a/3

teşennüc-i h. 044a/8

-3-

hāṭır [Ar.] : Düşünme, akılda tutma
yeteneği, zihin, hafıza.

h.+ dan 047a/3

h.+ a 022a/8

-2-

hava [Ar.] : Hava.

h.+ da 007a/8

h. 033a/10, 042a/29, 045a/29,
047b/21

-5-

havālī [Ar.] : Çevre, civar, yöre.

h.+ si 005b/12

-1-

havel [Ar.] : Şaşılık.

h. 003b/9

-1-

havf [Ar.] : Korku.

h.+ dan 025b/8, 037b/5, 047a/3

h.+ ından 006a/1, 050a/12

h. iderken 029a/11

h. iderler 011a/10

h. olınacak 016a/17

h. olunmaz 047b/28

h. olunur 011a/8, 011b/4, 014a/25,
018a/20, 020b/17, 030b/16,
042a/13

h. 007b/25, 014b/17, 019b/4,
020b/1, 023a/5, 040b/29

-22-

havıc [Far.] : Havuç maydanozgillerden, uzun ve sivri kökü sebze olarak yenen, vitamin bakımından zengin, besleyici, yetişmesi kolay otsu bitki.

h.+ ı 039a/18

-1-

havlicān [Ar.] : Zencefilgillerden, kök sapları baharat olarak kullanılan kokulu bir bitki.

h. 015a/4

-1-

havās [Ar.] : Hasseler, duyular.

h. 046b/7

-1-

hayāl [Ar.] : Aslı olmadığı halde zihinde kurulan şey, düş.

h.+ i 027a/22

h.+ ler etmek 009b/27

h.+ ler 012a/8, 023a/4, 030a/4, 030a/10

h.+ üñ 021b/25

h. idüp 022b/11

h. 015b/28, 023b/21, 025b/10, 029b/24

-12-

hāye [Far.] : Testis, taşak.

h.+ de 005b/8

h.+ lerine 019b/20, 039b/5

h.+ lerüñ 005b/9

h.+ nüñ 005b/7

h. 005b/10, 005b/11, 005b/12, 005b/14

-9-

hayf [Ar.] : Eyvah, yazık, heyhat.

h. 029b/10

-1-

haylī [Far.] : Oldukça fazla, çokça, epey.

h. 023a/25

-1-

hayr [Ar.] : İyilik, yarar, faydalı iş.

h.+ dur 028a/19

-1-

hayvān [Ar.] : Hayvan.

h.+ ı 049a/18

h.+ ına 040b/13

h.+ ınuñ 034b/3

h.+ lar 004b/31, 040b/1, 044a/3

h.+ lardan 047a/29

h.+ uñ 021a/4, 040b/3

h. 019b/26, 047b/12

-12-

hayyü'l-âlem [Ar.] : Kaya
koruğu.

h. 007b/11, 025a/17

-2-

hayz [Ar.] : Kadınlarda adet dönemi,
aybaşı hali.

h.+ ları 031b/16

h. 005b/37, 015b/22, 027b/1

-5-

hayza [Ar.] : Kolera, şiddetli ishal ve
kusmalarla kendini gösteren, çok
bulaşıcı, salgın ve öldürücü bir
hastalık.

h. 004a/39, 011a/20

-2-

haz [Ar.] : Bir şeyin insana verdiği
hoşa giden tatlı duygu, zevk.

h. etmeyüp 022a/7

h. etmez 022a/6

-2-

hazer [Ar.] : Sakınma, çekinme.

h.+ a 041a/1, 041a/3, 041a/16

h.+ dan 040b/29

h.+ üñ 040b/24

h. etmek 022a/18

h. etmeyeler 021b/11, 024b/29

h. ideler 008a/27, 018a/2, 018b/6,
020a/21, 027a/1, 030b/18, 032b/6,
033a/18

h. idüp 039b/23

h. 003a/24, 033b/20, 037b/28,
040a/15, 040a/16, 040b/11,
040b/16, 040b/24, 040b/26,
040b/28, 041a/2, 041a/18

-29-

hazer [Ar.] : Uzuvarın uyuşması.

a'sāb-ı h. 011a/12

-1-

hazık [Ar.] : Usta, maharetli.

h.- ı tabīb 028b/18, 033b/25

tabīb-i h.+ a 007b/13, 029a/14

tabīb-i h. 023a/20

-5-

hāzime [Ar.] : Yenilen şeyleri

hazmetme hassası, midenin
sindirme gücü

h.+ nüñ 004a/48

-1-

hāzır [Ar.] : Hazır, mevcut bulunan.

h. eyleyüp 029a/13

h. 034a/1

-2-

hāzm [Ar.] : Yenen şeylerin vücutta değişikliklere uğrayarak kana karışacak duruma gelmesi işi, sindirim.

h.+ ı 010b/6

h.+ ından 030b/17

h. ola 012a/27

h. olmayınca 032b/16

h. 020b/22, 024b/10

-6-

hāzım [Ar.] : Sindiren, sindirici, hazmettirici şey.

h. 026b/10

-1-

hecr [Ar.] : Sayıklama.

h.+ eleri 033b/15

-1-

helak [Ar.] : Ölme, mihvolma, yok olma.

h.+ a 029a/20

h.+ dan 042a/13

h. ide 013b/6

h. ider 015b/5, 015b/18, 027b/13,

031b/3, 032a/8

h. ola 034b/24

h. oldu 047a/2

h. olmaz 034b/22

h. olur 015b/19, 015b/20, 035a/9, 040b/18

h. 006a/1, 029a/23, 046b/5

-18-

hele [Far.] : Özellikle, herşeyden önce.

h. 015b/9

-1-

helile [Far.] : Helile otu.

h.- i kâbilî 026a/26, 026b/17

h.- i maṭbūḥ 032b/2

h.- i maṭbūḥıyla 026a/23

h.- i muḳaṣṣerden 026a/25

h. 026b/18, 039a/10

-7-

helilec [Far.] : Helile otu.

h. 022b/14, 024a/18

-4-

helilecāt [Far.] : Helilecler.

h. 032b/29

-1-

hem [Far.] (I) : Hem, ve daha.

h. 026b/11, 026b/12

-2-

hem [Ar.] (II) : Üzüntü, keder.

h. 042a/6

-1-

hemān[Far.] : Derhal, hemen.

h.+ uñ 031b/28

h. 011b/16, 015b/20, 016a/14,
018a/2, 028b/26, 029a/13

-7-

hemīše [Far.] : Daima, her zaman.

h. 026b/27, 037a/27

-2-

henüz [Far.] : Daha şimdi, yeni.

h. 012b/27, 043b/26

-2-

her [Far.] : Her.h. 006b/9, 006b/10, 007b/16,
010b/7, 010b/10, 011a/3, 012a/19,
012b/2, 012b/3, 012b/4, 012b/5,
012b/6, 012b/7, 015a/2, 015a/15,
015b/2, 016a/9, 016b/18, 016b/20,
016b/21, 016b/22, 017a/15,
017b/7, 017b/23, 017b/26,
018a/16, 018b/6, 018b/10,
018b/16, 018b/18, 018b/19,019a/24, 020a/25, 021b/19,
021b/27, 022a/1, 022b/3, 022b/20,
022b/21, 023a/12, 023b/19,
023b/28, 024a/21, 024a/23,
024b/16, 025a/21, 026a/26,
026b/3, 026b/15, 026b/16,
026b/19, 026b/24, 027b/27,
030a/9, 030a/23, 030b/13,
031a/29, 032a/7, 032a/22,
032a/23, 032b/8, 032b/13,
033a/29, 033b/3, 034a/1, 034a/2,
034b/15, 034b/21, 035a/2, 035a/8,
035b/1, 035b/5, 036a/4, 036a/5,
036a/7, 036a/22, 036b/1, 036b/5,
036b/8, 036b/11, 037a/4, 038a/6,
038a/13, 038b/26, 038b/27,
038b/29, 039a/3, 039a/9, 039a/10,
039a/17, 039a/20, 039a/21,
039a/23, 040b/7, 040b/24,
043a/15, 044b/9, 045a/16,
045a/17, 045b/26, 047a/19,
047a/22, 047b/13, 047b/21

-110-

her-bār [Far.] : Daima, her vakit.h. 008a/2, 008b/25, 009a/29,
009b/7, 009b/8, 009b/9, 011a/22,
012a/26, 013a/8, 013a/27, 013b/6,
014b/15, 014b/20, 014b/21,
015a/28, 016a/4, 016a/12,

018a/23, 020a/11, 020b/12,
020b/19, 021b/3, 022a/5, 022a/6,
023a/22, 023a/26, 023a/29,
024a/1, 024a/28, 025b/25,
026b/26, 027a/4, 027a/14,
028a/18, 032b/15, 034b/5,
037a/28, 037b/1, 037b/28,
038b/10, 039b/12, 043a/19,
044a/21, 046b/9, 047b/28,
048a/10

-46-

her-gāh [Far.] : Her zaman, her vakit.

h. 015b/16, 032a/21, 034a/8,
034b/16, 040b/16, 044a/15,
044a/22, 049b/26

-8-

herhālde [Far. Ar.] : Büyük bir ihtimalle.

h. 030b/26

-1-

herīre [Ar.] : Su ve undan yapılan bulamaç.

h.+ ler 023b/10

-1-

herkes [Far.] : Mevcut olan bütün

insanlar.

h. 042b/20

-1-

hermes : Bir tür macun.

h. 038b/29, 039a/1

ma'cūn-ı h. 032b/11

-3-

hevā-yı pāder heva [Far.] : Aşk

hastalığı.

h. 028a/28

-1-

hevab dırāz [Far.] : Uyuyamama

hastalığı.

h. 021a/17

-1-

hevelān : Topalak otu, kırkboğan otu.

h. 016b/13

-2-

heves [Ar.] : Arzu, istek.

h.+ i 029a/17

h.+ inden 029a/14

h. etmekle 028b/14

h. eylediği 029b/15

h. 028a/28, 028b/5, 029b/13,

029b/14

-8-

heybet[Ar.] : Korku ve saygı uyandıran görünüş.

h. 050a/11

-1-

heyecan [Ar.] : Ruhi coşkunluk, duygulardaki coşup taşma.

h.+ ı 026a/13, 028b/3, 042a/1, 049a/17

h.+ ından 016b/22

-5-

hey'et [Ar.] : Şekil, suret.

h.+i 031a/5

-1-

heyüfārīkūn[Yun.] : Koyun kıran, koyun öldüren denilen ilaç yapımında kullanılan bir çeşit bitki, kantaron, sarı kantaron, kırmızı kantaron, binbirdelik otu, kan otu, kılıç otu, kuzukıran, mayasıl otu, yara otu; (Hypericum). **krş. koyun kıran, efārīkūn**

h. .+ uñ 045a/7

-1-

hezārisfend [Far.] : Üzerlik otu.

h. 036a/22, 047a/17, 047b/6

-3-

hezeyān [Ar.] : Sayıklama.

h. 006b/14, 023b/26

-2-

hıfz [Ar.] : Koruma, saklama.

h.+ a 023a/17

h. 006a/39, 022a/1, 031b/27

-4-

hıkke [Ar.] : Kaşınma, uyuz.

h.+ si 003b/26, 005a/5, 005b/14

-3-

hılť [Ar.] : Karışım; eski tıp anlayışına göre, insan bedeninde var oldukları kabul edilen, besinlerin midede sindirildikten sonra dönüşmeleriyle oluşan kan, balgam safra ve sevdâ sıvılarından her biri.

h.- ı lezc-i ġalīz 037b/18

h.- ı şafrā 017a/25

h.- ı sevdā 026a/9

h.- ı sevdādan 017a/8

h.- ı sevdāvī 024b/28

h.+ a 007b/14, 007b/16, 017b/28

h.+ dan 017a/15, 029b/2

h.+ dandur 034a/6

h.+ ı 017a/16, 018a/8, 023a/27,
023b/1, 025b/19, 034b/15

h.+ lu 008a/27

h.+ uñ 029b/4, 030a/16

h. etmek 044b/18

h. ideler 008a/25

h. idüp 043a/8

h. ola 026a/23

h. olan 020b/23

h. olunmak 044b/20

h. olınsa 008b/24

h. olınup 033a/6

h. olmuş 008b/4, 048b/17

h. 007b/14, 007b/16, 010b/21,
015a/28, 015b/1, 015b/2, 017a/15,
018a/25, 020a/1, 023a/1, 023b/4,
025b/19, 026a/23, 026a/24,
029a/20, 029b/4, 030a/9

-48-

hıltūt [Ar.] : Güneyik, hindiba.

h. 036a/26

-1-

hınnā [Far.] : Kına.

h.+ ya 008a/16

h. 007a/11, 007a/12, 008a/13,

011b/23, 013b/5, 015a/12, 040a/3,
041a/25

-9-

hırad [Ar.] : Küçük.

h. 003b/28

-1-

hırka [Ar.] : Özellikle elbise üstüne
giyilen, ceket boyunda, yün veya
pamukludan yapılmış, önden açık,
kollu giyecek.

h. 036a/18

-1-

hırva [Ar.] : Kene tohumu.

h. 046a/13

-1-

hıtmī [Ar.] Hatme çiçeği.

h. 010a/26, 026b/23, 042b/27,
048a/9

-4-

hıyār [Far.] : Kabakgillerden bir bitki,
salatalık.

h.+ dur 026a/2

h.+ ın 010a/22

h.+ ları 026a/2

-3-

hıyārşenber [Far.] : Acur.

h. 026a/28

-1-

hicāb [Ar.] : Organlar arasındaki zar;
perde.

h.- ı dimāğdan 011a/11

-1-

hiç [Far.] : Hiç.

h. 015b/26, 034b/12, 047a/1

-3-

hiddet [Ar.] : Kesinlik, sertlik.

h.+ e 029a/28

h.+ inden 015b/3

h.+ ini 019a/25

h.+ lü 015a/5, 015a/29, 016a/5,

018a/1, 019a/19, 019a/22,

019a/25, 020a/24, 020b/10,

022a/7, 027b/3, 027b/9, 030a/14,

035a/24, 035a/29, 036b/7,

038a/27, 040b/12, 046b/18,

047a/11

h.+ lüce 010b/29, 028a/6, 028a/7

h. 015b/1

-27-

hiffet [Ar.] : Hafiflik.

h. 017a/8, 038b/15

-2-

hikāye [Ar.] : Hikaye.

h.+ ler 027a/25

-1-

hikāyet [Ar.] : Hikaye.

h.- i mülükden 028b/15

h.+ ler 031b/6

h.+ lerinden 029b/16

-3-

hikem [Ar.] : Hikmetler.

h. alınmaz 035a/3

-1-

hikmet [Ar.] : Bir şeyin ardındaki

sır, ne olduğu anlaşılmaz sebep.

h.- i Allāh 028b/9

-1-

hilāf [Ar.] : Ters, aykırı.

h.- ı cānibde 033b/21

h.+ a 013b/26

h.+ ıdur 028a/1

h. 005a/34, 005b/48

-5-

himār [Ar.] : Eşek.

h.- ı vahşi 033a/26

h. 044b/2, 044b/5, 044b/9

-4-

hîn [Ar.] : Zaman, vakit.

h.- i şar‘da 033a/4

-1-

Hind [Öa.] : Hint milleti.

H.+ de 019b/26

H. 013a/29

-2-

Hindî [Ar.] : Hindistan’a özgü.

hukemā-ı H. 008a/13

sünbül-i h. 036b/19, 046a/18

-3-

hindi : Topalak otunun bir türü.

h. 016b/14

-1-

hindiba [Ar.] : Yaban marulu,
güneyik.

h. 018b/24, 041a/13

-2-

Hindüstân [Far.] : Hindistan.

H. 047a/28

-1-

hîre-çeşm [Far.] : Gözü bulanık
gören.

h. 034b/17

-1-

hiss [Ar.] : Dış dünyaya ait etkileri beş
duyu yoluyla idrak etme.

h.- i hareket 035a/29

h.- i hareketün 031a/9

h.- i selâmet 040b/21

h.+ e 023a/17

h.+ i 005a/22, 016a/2, 037a/26

h. etmek 020b/9

h. etmekdür 010b/25

h. etmiş 038b/3

h. ideler 019a/28, 031b/11,
038b/12

h. ider 023a/8

h. iderlerse 042a/15

h. idüp 010b/21, 022a/17, 034a/3

h. itdükden 029b/3

h. olına 019a/3, 047a/7

h. olunmaz 046b/7

h. olunursa 032b/1, 034b/6,
042b/15

h. 017b/15, 020a/3, 031a/2,
031a/4, 031a/8, 033b/15, 034a/13,
034a/15, 035a/2, 037a/28, 040a/19,
040a/20, 040a/21, 040a/23,
040a/24, 040b/3, 040b/14,

040b/15, 040b/17, 040b/20

ķuvvet-i ķ. 031b/27

-46-

ķiŗŗe [Ar.] : Pay.

ķ.+ sine 038a/6

-1-

ķissedār [Ar. Far.] : Payı bulunan
kimse, ortak.

ķ. olur 028b/11

-1-

ķissen [Ar.] : His bakımından.

ķ. 007b/26

-1-

ķizmet [Far.] : Yardım, katkı.

ķ. idemeyüp 046a/28

ķ. 021b/27, 028a/11, 046b/1

-4-

ķod [Far.] : Kendi, bizzat.

ķ. 020b/7, 027b/18, 049b/4

-3-

ķor [Far.] Değersiz, bayağı.

ķ. 029a/24

-1-

ķoŗ [Far.] : Zevk veren, güzel.

ķ. 006b/15, 007b/29, 012b/16,

012b/19, 038a/3

-5-

ķoŗāb [Far.] : Hoŗaf.

ķ.+ ını 026a/5

-1-

ķoŗak-ı endam [Far.] : Gerilme.

ķ. 041b/13

-1-

ķoŗca [Far.] : Güzcelce.

ķ. 010b/24, 010b/25, 011a/13,

014a/28, 026a/25, 028a/13, 041a/9

-7-

ķüb [Far.] : Güzeli.

ķ. 027a/24, 029a/5, 029a/6

-3-

ķubūbāt [Ar.] : Tahıl.

ķ.+ dan 028a/23, 030b/18

-1-

Hudayān [Far.] : Allah.

H. 015b/24, 016a/15, 017a/9,

021b/4, 022a/10, 044a/22

-6-

hudhud : Çavuş kuşu, ibibik.

h. 048b/26

-1-

hudūs [Ar.] : Meydana gelme, ortaya çıkma.

h. 041b/29

-1-

hufteg-i endam [Far.] : Bedenin uyuşması.

h. 040a/17

-1-

huftegī [Far.] : Kan tutmak.

h. 033b/11

-1-

hūh [Ar.] : Şeftali.

h. 026a/4

-1-

hukemā [Ar.] : İlim adamları.

h.- ı Hindī 008a/13

h.+ sından 013a/29, 028b/18

-3-

hukne [Ar.] : Makattan ilaç veya su şırınga etme; kalın bağırsağın

içinden su geçirerek yıkama; lavman; tenkiye; tenkiye aleti.

h.- i hafif 047a/21

h.+ ler ideler 039b/8

h.+ ler 005b/32, 017a/13,

020a/4, 021b/6, 024b/13, 034b/1,

035a/15, 035a/19, 035a/29,

035b/11, 038a/27, 047a/7

h.+ leri 035b/12

h.+ ye 007a/21

h. etmek 044b/4

h. ideler 016b/19, 036b/5,

036b/12, 036b/13, 044b/5,

047a/17, 047a/21, 047a/23

h. olursa 010b/29

h. 007b/15, 011b/15, 013b/22,

016a/24, 024a/3, 027b/11,

035b/26, 036b/7, 036b/10,

036b/13, 039b/3, 042b/14, 044b/4,

047a/21

şıfat-ı h. 016b/17

-42-

hukne-i hādde [Ar.] : Etkili, güçlü

lavman.

h.+ ler 035a/25

h. 019a/27, 021b/7, 022a/19

-4-

hukne-i leyyine [Ar.] : Yumuşak,

hafif lavman.

h. 007a/3, 009b/28, 012a/12,
021b/8, 023b/17, 027a/13

-6-

hukne-i mutavassıta [Ar.] : Orta lavman.

h. 019a/28, 021b/8, 035b/25

-3-

hulbe [Ar.] : Boy otu.

h. 036b/7, 044b/9, 047a/18

-3-

hulncān : Kulunç otu.

h. 018b/22, 041b/5

-2-

hulq [Ar.] : Yaratılış, tabiat.

emrāz-ı h.+ dan 003b/49

-1-

hulv [Ar.] : Tatlı.

h. 010b/11

-1-

hulyā [Ar.] : Hayal.

h. 024a/5

-1-

humār [Ar.] : İçkiden sonra gelen

baş ağrısı, sersemlik.

h.+ dan 006b/6

h.+ ından 012b/9

h. 012b/12, 012b/14, 012b/25,
012b/26

-6-

humārī [Ar.] : Sarhoşlukla ilgili.

h. 050a/15

mādde-i h. 012b/21

şudā'-ı h. 002b/9, 012b/9

-4-

humk [Ar.] : Ahmaklık.

h. 003a/18, 027b/18

-3-

humma [Ar.] : Hastalıkla gelen

şiddetli ateş, nöbet.

h.- yı dıķ 013a/3, 037a/27, 041a/6

h.- yı hārre 017b/9, 017b/10

h.- yı muḥriķa 042a/6

h.- yı muḥriķada 013a/5

h.- yı rib' 032a/10, 042a/10

h.- yı şafrā 016a/23

ibtidā-ı h.+ da 032a/12

h.+ dan 049b/6

verem-i sekte-i h.+ dan 035a/6

h.+ larda 016a/6, 030b/27,

040b/12, 042b/18

h.+ lardan 027b/3, 042a/10

h.+ lu 049b/4

h.+ sı 010a/26, 014a/7, 014a/15

h.+ sinuñ 014a/7

h.+ ya 049b/7

h. 006a/37, 014a/16, 018b/17,

032a/9, 032a/10, 032a/12,

032a/14, 036a/28, 037b/28,

042a/8, 042a/9, 049b/6, 049b/7

hārr-ı h. 034b/23, 034b/25

-42-

hummaş [Ar.] : Kuzukulağı,
ekşikulak, ekşimik, oğlakkulağı,
şeytankulağı.

h. 049b/13

-1-

hummaş [Ar.] : Kuzukulağı,
ekşikulak, ekşimik, oğlakkulağı,
şeytankulağı.

h. 012b/16

-1-

humre [Ar.] : Yılancık denilen hastalık.

h. 006a/21

-1-

humret [Ar.] : Kırmızılık, kızılık.

h. ola 035b/23

h. 009a/27, 014a/13, 017a/28,

021b/10, 036a/9, 049a/18

-7-

humuş [Ar.] : Nohut.

h.- ı aḥmer 021b/19

h.- ı ebyaḥ 041a/12

-2-

hunākī [Ar.] : Hunak hastalığına

ait.

h. 034b/8

-1-

hunnāk [Ar.] : Bademcik iltihabı.

h.+ dan 003b/49

h. 046b/23

-2-

hurāc [Ar.] : Çıban.

h. 006a/24

-1-

huravend-i sūḥani nā dureset nā

duruset şināḥtini [Far.] :

Ahmaklık, budalalık.

h. 027b/19

-1-

hurde [Far.] : Küçük, ufak.

h. 014a/18, 040b/23

-2-

huruf [Ar.] : Tere tohumu.

h. 008b/17

-1-

hurma[Ar.] : Hurma ağacının tatlı, besleyici, etli meyvesi.

h. 007a/24, 033a/17

-2-

huruc [Ar.] : Dışarı çıkma, çıkış.

h.- ı maḳ'ad 005a/5

-1-

hurücü's-sürre [Ar.] : Göbeğin dışarı çıkması.

h. 004b/38

-1-

huşûş [Ar.] : Konu, iş.

h.+ da 011a/16, 015b/11

h.+ ından 015a/9

h.+ ları 026b/29

h.+ unda 035a/12

h. olduğunu 031b/25

h. 016b/16

-7-

huşûşā [Ar.] : Bilhassa, hasseten, özellikle.

h. 008b/4, 015a/3, 018a/19,

018b/21, 018b/29, 019a/2,

019a/21, 021b/18, 023b/14,

024b/19, 025a/14, 025a/15,

026a/4, 026b/21, 027a/1, 029b/28,

030a/2, 030b/18, 032a/5, 032a/8,

033b/6, 034b/7, 035b/28, 037b/14,

038b/3, 039b/22, 042a/10,

042a/29, 042b/15, 042b/22,

044a/16, 047a/6, 048b/5, 048b/16,

050a/10, 050a/15

-36-

huşyetü's-şaleb [Ar.] : Tilki taşı.

h. 043a/25, 043a/27, 045a/4

-3-

huşk [Ar.] : Kuru.

h.- ı endām 043b/9

-1-

hūy [Far.] : Tabiat, yaratılış, mizaç.

h.+ ı 026a/19

-2-

huzāl [Ar.] : Zayıflık, cılızlık, bitkinlik

h. 038a/14

-1-

hücum [Ar.] : Üstüne atılma.

h.+ ı 049a/17

-1-

hüküm [Ar.] : Karar, yargı.

h. olunur 045b/2, 050a/20

h. olmaz 037a/17

h. olur 037a/17

-4-

hülâşa [Ar.] : Sözü'n kısası, sonuç olarak.

h. 017a/14

-1-

hümmeyât [Ar.] : Hastalıktan dolayı
vücutta hasıl olan şiddetli
harâretler, ateşler.

sersâm-ı h.- ı hârre 016b/27

-1-

hüsn [Ar.] : Güzel.

h.- i cemâl 028b/27, 029a/6

h.- i cemâli 028b/29

h.+ e 028b/13

-4-

hüsnâ [Ar.] : Çok güzel.

şûret-i h. 028b/2

-1-

hüsndâr [Ar. Far.] : Güzel olan.

h. 028b/16

-1-

I

ıccâş [Ar.] : Erik.

ı. 007a/7, 009b/11, 010a/6

-3-

ılğın [T.] : Ilgın ağacı ve yemişi.

ı. 048b/18

-1-

ılca [T.] : Şifalı suyu yerden sıcak
olarak çıkan tabii hamam, kaplıca,
kaynarca.

ı.+ lar 039b/6

ı.+ lara 046a/11

ı. 043a/29

-3-

ılcağ [T.] : Ilıkça, az ılık.

ı. 008a/2, 010a/27, 011b/21,
012b/23, 018b/13, 018b/14,
020a/18, 020b/12, 023b/13,
024b/25, 026b/28, 030b/12,
043a/18, 044b/27, 045b/22

-16-

ıvızğan - [T.] : Uyur uyanık arası bir durumda olma.

1.- ur 021a/27

-1-

ıvızğanmak [T.] : Uyur uyanık arası bir durumda olma.

1.- mak 021a/20, 021a/21

-3-

ırağ [T.] : Uzak.

1. etmek 027a/1

1. 026b/29

-2-

ırağ [T.] : Uzak.

1. olmak 044a/2

-1-

ırk [Ar.] : Damar.

‘1.+ ıyla olur 015b/21

‘1.- ı mevті 006a/17

-2-

ırkū’l-nisā [Ar.] Ölü damar.

‘1. 006a/13, 006a/15

-2-

ısfanāh [T.] : Ispanakgillerden, yapraklarından sebze olarak yararlanılan bir bitki.

1. 008b/3, 013a/17, 022b/12, 023b/10, 025b/28

-5-

ısr - [T.] : Dişiyle koparmak.

1.- masından 004b/31, 044a/3

1.- up 018a/3, 040b/1

-4-

ısr - [T.] : Dişiyle koparmak.

1.- masından

1.- ması 026a/13

-1-

ısrğan [T.] : Isırgangillerden, her tarafı sert tüylerle kaplı, tüyleri kırıldığında karınva asidi denilen çok kaşıntıverici bir made çıkartan ot.

1.+ ı 043a/12

1. 019b/17, 041b/8

-3-

ıslad - [T.] : Islatmak.

1.- up 007a/19, 007b/2, 009b/8, 013a/8, 016a/27, 018b/23, 021a/2, 025a/4, 026b/7, 045b/22

-10-

ıslāḥ [Ar.] : İyileştirme.

1. idüp 048b/25

-1-

ıslāk [T.] : Yaş durumda olan, nemli, rutubetli.

1. 046b/16

-1-

ıslat - [T.] : Islatmak

1.- salar 046b/17

-1-

ısmarla - [Ar.] : Emanet etmek.

1.- dukların 022a/8

-1-

ıssı [T.] : Sıcak.

1.+ ca idüp 008a/25

1.+ ca 008a/8, 008b/3

1.+ dan 017b/19

1.+ larda 024b/17

1. idüp 008a/1

1. 005b/35, 006a/19, 006b/2,
006b/12, 006b/17, 008a/14,
008a/16, 008a/25, 009a/11,
010b/9, 011a/2, 011a/3, 011a/23,
012b/12, 013a/6, 013a/21,013b/18, 013b/27, 021b/17,
022a/5, 022a/6, 033a/10, 035a/26,
035b/2, 035b/14, 036a/5, 042a/3,
045b/20, 048b/6, 049a/22,
049b/11

-39-

ıştambūkūn

ḥabb-ı 1. 010b/28

-1-

ıştambūkūn

ḥabb-ı 1. 041a/26

-1-

ıtırāfil [Ar.] : Beş maddeden yapılan şifalı bir madde.

1.+ e 033a/1

-1-

ıtırıl-i şağır [Ar.] : Karışık bir macun.

1. 011a/16, 018b/15, 030a/27

-3-

ıztırāb [Ar.] : Acı, azap, eziyet, zahmet, sıkıntı.

1.+ la 016a/7

1. 008a/18, 028a/20, 031a/11,
039b/12, 048a/7

-6-

İ

i- [T.] : Bugün sadece “idi, imiş, ise, iken” şeklinde kullanılan cevher fiili.

i-di 017a/6, 037b/9, 042a/1

i-dük 022a/28, 036a/2, 041b/26

i-ken 007b/23, 024b/10, 027a/11, 027a/27, 033b/27, 034b/9, 036a/5, 037a/28, 039b/11, 047a/10, 048b/7, 050a/11

i-miş 028b/16, 031b/7, 031b/9, 031b/10, 031b/12

-24-

‘ibāret [Ar.] : Başka bir şey değil, ancak bu

‘i.+ i 015b/27, 045b/23

-2-

ibn-i ‘aras [Ar.] : Gelincik dedikleri hayvan.

i. 021a/4

-1-

ibrīk [Ar.] : Kulplu, emzikli, karınlı ve ince boyunlu su kabı.

i.+ de 016b/3

i.+ üñ 016b/1

i. 016a/29, 016b/1, 045b/23

-5-

ibtidā [Ar.] : Başlama.

i.- ı hummāda 032a/12

i.- ı veca‘ 007b/28

i.- i maraẓda 021b/13

i.+ da 021b/6

i.+ dan 027a/18, 039a/4, 042a/13

i.+ larında 038b/13, 047a/9, 047a/11

i.+ sında 033a/28, 040a/12

i.+ sından 016b/4, 031b/7

i. eyler 041b/22

i. ideler 021b/8

i. iden 050a/23

i. 011b/28, 019a/2, 027b/4, 033b/28

-21-

ibtilā [Ar.] : Bir şeye karşı gösterilen aşırı düşkünlük, kendini alamayacak kadar tutkun olma, tutku.

i.+ lı 041b/27

-1-

īcāb [Ar.] : Gerek, lüzum.

ī. etmeye 027a/4

ī. eylediği 022a/1

ī. ider 018a/2, 042a/1

-4-

icmal [Ar.] : Kısaltma, özetleme.

i.- i kelām 016b/23

-1-

ictināb [Ar.] : Kaçınma, sakınma.

i. ideler 010a/3, 024b/14, 033a/15

i. idüp 028a/25

i. 009b/11, 039b/14

-6-

iç - [T.] : İçmek.

i.- eler 007a/18, 008b/4, 009a/3,

009a/14, 011b/2, 012b/17,

012b/18, 023b/13, 024a/6,

024a/11, 024a/15, 024a/16,

025b/23, 025b/24, 039a/24,

040a/6, 042b/22,

046a/15

i.- er 008a/23

i.- erse 012b/27

i.- meyeler 018b/17, 024a/26

i.- meyince 012b/26

i.- miş 024b/7, 050a/15

i.- seler 022b/22, 033a/29, 033b/3,

043a/15, 048b/4

i.- üp 008b/8, 045a/4, 046a/6

-34-

iç [T.] Bir şeyin kendi sınırları arasında kalan kısmı, dahil.

i.+ i 007a/15, 010a/22, 020b/14, 039b/17

i.+ inde 008a/12, 009b/9, 011b/1,

020a/13, 020b/22, 021b/16,

021b/17, 026b/1, 031b/23,

031b/26, 033a/10, 033b/22,

034b/21, 034b/22, 036a/12,

036a/28, 036a/29, 036b/11,

038b/25, 039b/3, 040b/18,

043b/26, 045a/12, 045a/18,

045a/19, 047a/27, 047b/3

i.+ indedür 031a/7

i.+ ine 007a/23, 008a/23, 008b/12,

013a/6, 015b/2, 016a/29, 018b/14,

020b/29, 021a/1, 022b/20,

025b/26, 026b/28, 027a/3,

034a/12, 034a/21, 036a/5,

036a/17, 036a/18, 036a/20,

036b/10

i.+ ini 008a/14, 008b/28, 020b/25,

020b/26, 039b/18, 040a/6

i.+ inüñ 020b/27

-59-

içerü [T.] : İçeri.

i.+ de 037b/22

i.+ ye 013a/11, 042b/19

-3-

İçmek [T.] : İçmek.

i.+ den 012b/11, 028b/17, 038b/9,
039b/11, 042b/16, 045b/16

i. 007a/14, 007a/16, 007a/17,
007a/18, 007b/3, 007b/5, 007b/23,
008b/1, 008b/17, 008b/19,
008b/20, 015a/2, 015a/5, 016b/10,
018a/6, 018b/14, 018b/22,
018b/23, 018b/25, 018b/28,
020a/9, 020a/10, 021a/5, 024a/9,
024a/10, 024a/13, 024a/14,
024a/19, 024a/20, 024a/23,
024a/24, 024a/26, 025a/10,
025a/14, 025a/15, 025a/22,
026a/5, 026a/8, 028a/13, 030b/2,
030b/11, 030b/14, 033a/19,
033a/20, 033a/22, 033a/25,
033a/27, 036b/16, 036b/19,
038b/9, 039b/26, 039b/27, 040a/2,
040a/5, 040a/7, 040a/10, 040a/11,
041a/18, 041a/21, 041a/27,
041b/1, 041b/5, 042b/26, 042b/27,
042b/28, 043a/2, 043a/3, 043a/9,
043a/13, 043a/17, 043a/21,
043a/22, 043a/25, 043a/26,
043b/4, 043b/6, 044b/16, 044b/21,
044b/25, 044b/26, 044b/29,
045a/5, 045a/8, 046a/5, 046a/6,

046a/15, 046a/20, 048a/19,
048a/28, 048b/8, 048b/24,
048b/25, 049a/2

maṭbūḥ-ı afsentīn i. 030b/9

-101-

İçün [T.] : İçin.

i.+ dūr 017a/2, 021b/27, 024b/29,
025a/27

i. 005b/31, 007a/9, 007a/22,
009b/13, 010a/1, 010a/13,
010a/17, 011a/24, 011b/2,
012a/14, 012b/14, 012b/21,
014b/18, 015a/13, 015a/15,
016b/5, 016b/16, 018a/5,
018b/23, 019b/5, 020a/5, 020a/12,
020b/24, 021a/8, 021b/13,
022b/13, 024a/3, 025b/21, 026b/2,
027a/7, 027b/1, 027b/2, 030a/17,
030b/2, 030b/21, 036a/16,
036b/14, 039a/2, 039a/8, 039a/13,
039b/24, 041a/11, 041a/18,
042b/20, 046a/3, 046b/1, 046b/13,
047b/9, 047b/10, 048a/17,
050a/14

-56-

İçür - [Ar.] İçirmek.

i.- eler 013a/21, 014b/10, 018b/9,
018b/13, 018b/25, 021a/11,

032b/4, 041a/17

i.- seler 035b/3

i.- üp 010a/1, 010b/11, 012b/13,
045b/19

i.- ürlr 008a/22

-14-

içürmek [T.] : İçirmek işi.

i. 015a/2

-1-

idrar [Ar.] : Akıtmak, boşaltmak

i.- ı bevl 026b/29

i.- ı bevl-i müfriṭ 005a/50

i. idici 028a/24

i. 033a/3, 037b/11

-5-

ifākat [Ar.] : Hastalıktan kalkma,
sağlığına kavuşma, iyileşme.

i. 025b/18

-1-

ifrāt [Ar.] : Haddi aşmak, unutmak.

i.- ı tams 005b/38

i.+ la 007a/1, 008a/20, 008a/29,
022a/6, 022a/10, 022a/27,
028a/25, 034a/20,
040a/26, 044a/2

i. etmek 026b/19

-12-

ifrāṭü'l-leben [T.] : Sütün çok olması.

i. 004a/17

-1-

ifzāl [Ar.] : Lutfetme, bağışlama, lutuf
ve bağış.

i.+ dur 020a/25

i.+ dūr 023b/9

-2-

igde [Ar.] : İğdegillerden, kokulu, sarı
çiçekleri olan, çalı biçiminde bir
ağaç ve bu ağacın meyvesi.

i. 007a/27

-1-

ihmal [Ar.] : Gereken ilgiyi göstermeme,
önem vermeyip kendi haline
bırakma.

i. etmiş 007b/24

i. olunduğundan 027b/14

i. olnursa 019b/4, 028a/13

-4-

ihrāc [Ar.] : Bir şeyi dışarı çıkartmak.

i.+ ı 003b/48, 006a/1, 022b/11,
027b/2

i. ola 035a/22

i. olınan 023b/5

i. 007b/8, 007b/16, 014b/14,
023b/7

-10-

iẖrāk [Ar.] : Yakma.

i.+ ından 023b/23

i. 024a/17

-2-

iẖsān [Ar.] : Lutuf, kerem, iyilik.

i.+ lar 029a/15

-1-

iẖşad [Ar.] : Birikme, toplanma.

i.+ a 044a/18

-1-

iẖtibās [Ar.] : Tutulma, tutukluk,
kapanıp kalma, hapsolma.

i.- ı tams̱ 005b/39, 030b/29

-2-

iẖtifā [Ar.] : Saklanma, gizlenme.

i. idüp 028b/23

-1-

iẖtikān [Ar.] : Şırınga ile çeşitli
organlara ilaçlı sıvı vermek,
lavman yapmak.

i.+ lar 034a/1

i.+ ları 027b/16

i. ideler 007a/22

i. olına 012a/13

i. 008a/29, 016b/16

-6-

iẖtilāc [Ar.] : Kasların irade dışı kasılıp
gevşemesi sonucunda organlarda
görülen hareket, takallus.

i.- ı endām 034b/18

i.+ ı 035a/8, 045b/5

i. ider 045b/4

i. 003a/27, 044a/16, 045a/9,
045a/11, 045a/16, 045a/24,
045b/6, 045b/7,

045b/11, 046a/3

esbāb-ı i. 045a/20

sebeb-i i. 045a/22

-16-

iẖtilāf [Ar.] : Anlaşmazlık, uyuşmazlık.

i.+ ı 023a/21

i. etmişlerdür 035a/12

i. 038a/21

-3-

iẖtilām [Ar.] : Düş azması, uykuda
cenabet olma.

i. 005b/26

-1-

iẖtilāṭ [Ar.] : Temas etme.

i.- ı ‘aḳl 015a/25, 016b/27

i.+ ı olur 021a/23

i.+ ı 022a/11

i. etmege 025b/13

i. eyler 015b/25

i. 024b/6

-7-

iẖtināḳ [Ar.] : Boḡulma, nefes

alamayıp tıkanma

i.- ı raḥm 006a/6

‘illet-i i.- ı raḥm 037b/19

i.- ı raḥmden 033a/3, 042a/21

i. 031b/18

-5-

iẖtirāḳ [Ar.] : Tutuşup yanma.

i.- ı demdendür 026a/17

i.+ ından 023b/25

-2-

iẖtirāz [Ar.] : Bir şeylerden sakınmak.

i. ideler 011a/17, 011b/3

i. olına 008b/2

i. 011a/20

-4-

iẖtişār [Ar.] : Kısaltma.i. 016b/5, 019b/5, 020a/5,
020b/24, 021b/13, 022b/14,
024a/3, 025a/2, 025b/21, 036b/14,
039b/24, 041a/11, 042b/20,
046a/3, 048a/17

-16-

iẖtiyāc [Ar.] : Gereḡi duyulan şey.

i.+ dur 010a/26

i. olursa 007a/10

-2-

iẖtiyār [Ar.] : Seçme, intihap
etme, tercih etme

i. etmek 023a/23

i. 018a/19, 039b/21

-3-

iẖtiyāṭ [Ar.] : Tedbirli ve ölçülü
davranma, sakınma.

i. etmek 016a/18

i. ideler 050a/1

-2-

iḵ‘ād [Ar.] : Kötürüm olmak, zeman

i.+ e 013a/2

-1-

ikbāl [Ar.] : İstek, arzu

i. etmekdür 023a/22

i. etmeye 031a/20

i. 031a/22

-3-

ikdām [Ar.] : Bir şeyi elde etmek için sebatla ve gayretle çalışma, sürekli çaba gösterme.

i.+ ı 010a/10

i. etmek 019b/3

i. ideler 007a/3

i. olma 008a/29

i. 017b/5

-5-

iki [T.] : İki sayısı.

i.+ den0 40a/21

i.+ dür 015a/26

i.+ si 006b/5, 021a/19, 046b/27

i.+ sinden 017b/8

i.+ sine 034a/29

i.+ sinüñ 035a/19, 050a/9

i. 007a/20, 007b/6, 008a/6,

008a/11, 008b/29, 009a/2, 009a/4,

009a/13, 009b/3, 010a/14,

011b/20, 012a/19, 012b/8, 013b/3,

013b/5, 013b/28, 015a/22,

015b/19, 016a/21, 016a/28,

016a/29, 016b/24, 017a/11,

017a/27, 018a/6, 018b/14, 019b/2,

021a/22, 021a/24, 024a/14,

024a/15, 024b/17, 025a/21,

025b/23, 026b/14, 026b/15,

026b/17, 027b/21, 027b/23,

027b/25, 028b/6, 029b/26,

029b/27, 029b/29, 030a/19,

030a/20, 030b/4, 030b/7, 030b/8,

032a/9, 032b/9, 032b/16, 034a/5,

034a/8, 034a/14, 034a/17, 034b/8,

035b/23, 036a/23, 036a/25,

036b/5, 036b/8, 036b/9, 036b/20,

037a/16, 037a/20, 037a/22,

037a/23, 039a/4, 039b/20,

040a/21, 041a/17, 041b/20,

041b/22, 041b/23, 043a/14,

043b/13, 044b/9, 045a/7, 046a/11,

046a/14, 046b/4, 046b/5, 046b/26,

047a/4, 047b/13, 048a/15, 048b/4

-104-

iki kardeş kāmı [T.] : Kardeş kāmı ağacı ve bundan elde edilen zamlık.

i. 024a/22

-1-

ikinci [T.] İki sayısının sıra sıfatı.

i. 007b/18, 009a/26, 009b/24,

010b/17, 011b/11, 012a/5,

013a/11, 013b/8, 015a/24,

017a/29, 017b/3, 019b/20,
031a/13, 032a/20, 034a/14,
034a/20, 037a/22, 038a/7, 039a/5,
040a/27, 046b/14

-21-

ikişer [T.] : İki sayısının üleştirme sayı
sıfatı.

i. 026b/17, 037a/4

-2-

ikiyüz [T.] : İkiyüz sayısı.

i. 012b/6

-1-

iklilü'l-cebel [Ar.] : Biberiye.

i. 042a/4, 046a/1

-2-

iklilü'l-melik [Ar.] : Koçboynuzu.

i. 011b/21, 016b/6, 020a/7,
020a/17, 036a/14, 042a/3, 046a/1,
047a/18

-8-

iklīm [Ar.] : Yeryüzünün herhangi bir
yerinin hava şartlarına göre uzun
yılların ortalamasına dayanan
durumu.

i.+ de 037b/13

-1-

iktizā [Ar.] : Lüzum, gerek.

i.+ sı 009b/3

i. ider 045b/5

i. iderse 040b/14

i. itdürir 018a/23

-4-

i'la [Ar.] : Yükseltme, yukarıya
kaldırma.

i.+ dur 008a/10, 016b/8, 038b/3,
042a/9

i. 012b/15, 013b/27, 039a/8,
047b/25

-8-

'ilāc [Ar.] : İlaç tedavi, çare.

'i.- ı devā 024b/12

'i.- ı fālic 036b/6

'i.- ı māniyā 026a/19

'i.- ı sersām 026a/20

'i.- ı sümümāt 019a/23

'i.+ a 007b/24, 025b/13, 027b/14,
028a/17, 034b/14, 035a/2,
037b/29, 038a/22, 038a/23,
042b/20

'i.+ da 032b/26, 038a/21, 046b/3

'i.+ dan 010b/22

'i.+ ı idüp 022b/12

‘i.+ ı 005a/37, 005b/23, 006b/17,
 008a/19, 009b/1, 009b/28,
 010b/26, 011b/14, 011b/28,
 012a/8, 012a/29, 013a/3, 013a/12,
 013b/1, 013b/22, 014a/21,
 014a/29, 014b/9, 016a/13,
 016b/21, 017a/12, 017b/4,
 017b/23, 017b/29, 018a/29,
 018b/1, 019a/24, 019a/27, 020a/3,
 020b/5, 020b/10, 021b/4, 021b/5,
 023b/5, 023b/22, 023b/24,
 027b/16, 028a/3, 030a/22,
 032a/29, 032b/18, 032b/27,
 034a/29, 037b/2, 038a/14,
 038a/16, 038a/21, 041a/8, 042a/2,
 042a/19, 043b/22, 044a/25,
 044a/26, 044a/27, 048a/10,
 049b/25, 050a/21
 ‘i.+ ıdur 013b/12, 014a/8,
 019a/27, 020a/3
 ‘i.+ ın etmek 016a/23, 020a/25
 ‘i.+ ın ideler 036b/6
 ‘i.+ ın 017a/14, 041a/6, 041a/11,
 041b/15, 048a/17
 ‘i.+ ına 009b/15, 013a/3, 013b/29,
 026a/20, 030a/22, 044a/26
 ‘i.+ ında 011b/24, 042b/13
 ‘i.+ ından 011b/25
 ‘i.+ ını 006b/10, 027a/18
 ‘i.+ la 038a/23, 042a/26

‘i.+ lar 005a/34, 007b/17,
 011b/28, 018a/8, 024b/18,
 024b/19, 027b/16, 042a/20
 ‘i.+ lara 018b/2, 027b/2, 049b/12
 ‘i.+ lardan 028a/7,
 028a/26, 029b/20, 034a/1, 036b/5,
 047a/14, 048a/14
 ‘i.+ ları 014b/1, 017a/12, 017b/9,
 017b/10, 018b/1, 019a/17, 036a/2,
 036a/29, 048a/14
 ‘i.+ larıdır 017b/9
 ‘i.+ ların 036a/1, 041a/5
 ‘i.+ larınıñ 046a/3
 ‘i.+ laruñ 029b/19
 ‘i.+ uñ 042a/5
 ‘i. etmege 033b/19
 ‘i. etmek 012a/10
 ‘i. etmeyeler 042b/19
 ‘i. eylemek 034b/16
 ‘i. ideler 025b/21, 027b/6,
 029b/20, 038a/25, 046a/3, 049b/7
 ‘i. idüp 012a/12
 ‘i. olma 014a/17
 ‘i. olmaz 032b/25, 047b/24,
 047b/25
 ‘i. 007b/29, 010b/26, 012b/14,
 012b/15, 014a/9, 014b/19,
 017b/29, 021b/3, 021b/5, 022a/18,
 024b/15, 024b/19, 025b/2,
 025b/11, 027a/5, 027b/1, 029b/1,

029b/3, 030a/15, 032a/5, 033a/1,
034a/3, 035a/12, 037b/24,
037b/27, 038a/20, 038b/13,
039a/25, 039b/3, 041a/3, 042b/9,
044a/26, 045b/13, 046b/4, 047a/5,
047a/29, 047b/24, 049b/6,
049b/12, 050a/22

-198-

ilāvus [Yun.] On iki parmak, boş ve ince
bağırsaklarda şiş vb. bir nedenden
tıkanma.
İ. 005a/23

-1-

ile [T.] : İle.

i.+ dūr 033a/1, 033a/2
maṭbūḥ-ı fākihe i.+ dūr 032b/29
i. 005a/27, 005b/2, 005b/15,
005b/20, 006a/40, 006b/2, 006b/5,
006b/7, 007a/3, 007a/4, 007a/12,
007a/13, 007a/14, 007a/15,
007a/16, 007a/17, 007a/20,
007a/23, 007a/24, 007a/26,
007a/29, 007b/1, 007b/2, 007b/5,
007b/6, 007b/13, 007b/17, 008a/2,
008a/7, 008a/14, 008a/17,
008a/26, 008a/29, 008b/5,
008b/7, 008b/8, 008b/9, 008b/11,
008b/16, 008b/18, 008b/19,

008b/20, 008b/21, 008b/24,
009a/3, 009a/9, 009a/10, 009a/11,
009a/14, 009a/18, 009b/7,
009b/28, 009b/29, 010a/14,
010a/19, 010a/23, 010a/27,
010b/7, 010b/12, 010b/13,
010b/28, 011a/3, 011b/17,
011b/23, 011b/26, 011b/28,
012a/11, 012a/12, 012a/13,
012a/17, 012a/20, 012a/22,
012a/25, 012a/29, 012b/5,
012b/12, 012b/18, 012b/23,
012b/24, 012b/25, 013a/4, 013a/6,
013a/7, 013a/18, 013a/22, 013b/5,
013b/22, 013b/23, 014a/24,
014b/20, 014b/23, 014b/28,
015a/2, 015a/9, 015a/11, 015a/12,
015a/15, 015a/24, 015a/25,
015a/29, 015b/7, 015b/13,
015b/14, 015b/15, 015b/22,
016a/2, 016a/22, 016a/24,
016a/29, 016b/1, 016b/6, 016b/7,
016b/8, 016b/9, 016b/11, 016b/26,
016b/27, 017a/13, 017a/18,
017a/27, 017b/4, 018a/7, 018a/8,
018a/18, 018b/1, 018b/7, 018b/8,
018b/11, 018b/13, 018b/16,
018b/18, 018b/23, 018b/24,
018b/26, 019a/6, 019a/13, 019b/1,
019b/6, 019b/10, 019b/13,

019b/15, 019b/16, 019b/17,	028b/24, 029a/20, 029a/21,
019b/19, 020a/4, 020a/5, 020a/10,	029a/23, 029b/19, 030a/18,
020a/15, 020a/26, 020a/27,	030a/21, 030a/24, 030a/29,
020b/6, 020b/19, 020b/23,	030b/3, 030b/4, 030b/10, 030b/11,
020b/27, 021a/10, 021a/13,	030b/14, 031a/7, 031a/20,
021a/20, 021a/23, 021b/5, 021b/9,	032a/28, 032b/2, 032b/4, 032b/8,
021b/12, 021b/14, 021b/18,	032b/20, 032b/21, 032b/29,
022a/19, 022a/22, 022b/4, 022b/9,	033a/2, 033a/6, 033b/4, 033b/29,
022b/16, 022b/17, 022b/18,	034a/2, 034a/3, 034a/5, 034b/1,
022b/19, 022b/20, 022b/21,	034b/22, 034b/25, 035a/4, 035a/7,
023b/14, 023b/15, 023b/18,	035a/20, 035a/21, 035a/22,
023b/25, 023b/28, 023b/29,	035b/2, 035b/3, 035b/5, 035b/10,
024a/5, 024a/6, 024a/7, 024a/9,	035b/13, 035b/18, 035b/22,
024a/10, 024a/11, 024a/13,	035b/25, 036a/3, 036a/16,
024a/14, 024a/15, 024a/19,	036a/20, 036b/15, 036b/23,
024a/20, 024a/23, 024a/24,	036b/25, 036b/29, 037a/1, 037b/2,
024a/27, 024b/12, 024b/13,	037b/17, 037b/20, 038a/9,
024b/14, 024b/15, 024b/18,	038a/19, 038a/25, 038a/29,
024b/20, 024b/24, 024b/25,	038b/9, 038b/20, 038b/22,
025a/9, 025a/11, 025a/13,	038b/23, 038b/27, 038b/29,
025a/14, 025a/16, 025a/20,	039a/1, 039a/11, 039a/14,
025b/14, 025b/19, 025b/21,	039a/24, 039b/15, 039b/16,
025b/23, 025b/28, 026a/1,	039b/19, 040a/1, 040a/2, 040a/3,
026a/23, 026a/24, 027a/6, 027a/7,	040a/4, 040a/7, 040a/8, 040a/9,
027a/14, 027a/16, 027b/5, 027b/6,	040a/10, 040a/13, 040b/12,
027b/17, 027b/24, 028a/3, 028a/6,	040b/18, 040b/25, 040b/28,
028a/7, 028a/10, 028a/13,	041a/8, 041a/13, 041a/14,
028a/18, 028b/5, 028b/9, 028b/10,	041a/15, 041a/16, 041a/17,
028b/12, 028b/13, 028b/19,	041a/19, 041a/20, 041a/21,
028b/20, 028b/21, 028b/22,	041a/22, 041a/25, 041a/26,

041a/28, 041a/29, 041b/1, 041b/2,
 041b/3, 041b/9, 041b/10, 041b/28,
 042a/3, 042a/20, 042b/4, 042b/10,
 042b/11, 042b/13, 042b/21,
 042b/23, 042b/24, 042b/25,
 042b/28, 042b/29, 043a/2, 043a/4,
 043a/8, 043a/9, 043a/10, 043a/12,
 043a/14, 043a/18, 043a/20,
 043a/21, 043a/22, 043a/24,
 043a/28, 043b/1, 043b/3, 043b/23,
 044a/2, 044a/6, 044b/8, 044b/9,
 044b/17, 044b/20, 044b/22,
 044b/23, 044b/26, 045a/7, 045a/8,
 045a/21, 045a/23, 045b/1, 045b/7,
 045b/8, 045b/10, 045b/19,
 045b/20, 045b/22, 045b/27,
 046a/2, 046a/10, 046a/14,
 046a/16, 046a/17, 046a/18,
 046a/20, 046a/25, 046a/26,
 046b/2, 046b/4, 046b/6, 046b/16,
 047a/7, 047a/13, 047a/14, 047b/2,
 047b/3, 047b/5, 047b/7, 047b/9,
 048a/4, 048a/8, 048a/13, 048a/19,
 048a/21, 048a/27, 048b/2, 048b/5,
 048b/9, 048b/10, 048b/18,
 048b/26, 048b/27, 049a/1, 049a/3,
 049a/4, 049b/2, 049b/3, 049b/8,
 049b/11, 049b/14, 049b/22,
 050a/26

-492-

ilhāb [Ar.] : Vücudun, herhangi bir dokusunda mikroplara veya başka zararlılara karşı şişkinlik, kızarıklık, ısı artışı, ağrı ile şekillenen ve ileri safhasında irin toplanması da görülen, hayati özellik taşıyan koruyucu reaksiyonu, yangı.

i.+ dur 020b/5

-1-

ilīg [T.] : İlik, kemiklerin içini dolduran yağlı madde.

i.+ e 040b/19

-1-

ilk [T.] En önce, en başta, birinci olarak.

i. 027a/8, 027a/11

-2-

‘ilkū’l-buṭm [Ar.] : Meneviş, çitlembik ağacının reçinesi, sakızı.

‘i. 045a/5

-1-

‘illet [Ar.] : Hastalık.

‘i.- i bāride 021b/18

‘i.- i belā 050a/20

‘i.- i dā’ü’l-kelb 027a/16
 ‘i.- i demden 035b/28
 ‘i.- i devāra 018a/21
 ‘i.- i devvāra 018b/19
 ‘i.- i devvārde 018b/11
 ‘i.- i dimāgiyye 037a/2
 ‘i.- i felc 037a/14, 039b/9
 ‘i.- i felcde 038b/28
 ‘i.- i felce 037a/17
 ‘i.- i ihtināk-ı rahm 037b/19
 ‘i.- i kābūs 030a/1, 030b/17
 ‘i.- i kavī 038a/25
 ‘i.- i küzāzda 044b/16
 ‘i.- i līsergusda 034b/26
 ‘i.- i merākī 023b/14
 ‘i.- i nisyān 022a/2, 022a/3,
 022a/4, 022b/13
 ‘i.- i nisyāndan 028a/25
 ‘i.- i nisyāndur 022a/19
 ‘i.- i şar‘ 031a/1, 037b/19
 ‘i.- i seher 020a/28, 020b/6
 ‘i.- i sekte 034a/5, 034b/20
 ‘i.- i sersām 017a/15
 ‘i.- i şakīka 014b/18
 ‘i.+ de 011b/20, 016a/18, 018a/2,
 019a/16, 019b/29, 021a/18,
 021b/28, 023b/17, 024a/7,
 024b/18, 027a/10, 027b/14,
 028a/4, 030a/16, 031a/1, 031a/6,
 036b/3, 038a/21, 038b/8, 039b/6,

047b/27
 ‘i.+ dūr 017b/12, 025b/2, 027b/9,
 031b/23, 034a/23, 045b/12
 ‘i.+ e 010a/11, 013b/15, 015b/10,
 018a/14, 020a/18, 021a/6,
 021a/16, 021a/26, 021b/21,
 024a/29, 025a/2, 026a/4, 026a/20,
 027b/9, 028a/11, 028a/13,
 028a/14, 029b/22, 029b/24,
 033a/7, 033a/18, 033b/10, 037a/9,
 040a/16, 047b/24, 049a/7, 050a/5
 ‘i.+ i 003b/10, 006a/9, 006a/35,
 011b/7, 015a/19, 015b/21,
 017a/26, 017b/12, 017b/13,
 017b/16, 017b/17, 017b/27,
 018a/14, 018a/19, 018a/20,
 021a/24, 021a/25, 021a/26,
 021b/21, 021b/23, 022a/4,
 023b/23, 025a/26, 026a/10,
 026a/11, 026a/16, 027a/19,
 027b/23, 028a/1, 030a/5, 030a/8,
 030b/15, 032b/27, 034a/4,
 034b/11, 035b/27, 037a/9, 037b/8,
 037b/9, 037b/12, 037b/15,
 037b/24, 038a/1, 040a/16, 041a/2,
 041b/13, 041b/16, 041b/18,
 043b/11, 043b/15, 048a/10,
 050a/5
 ‘i.+ idür 020a/22
 ‘i.+ inde 024b/18, 027b/16,

028a/19, 032b/26, 033b/20

‘i.+ ine 016a/10, 017b/18,
030b/13, 030b/22, 033a/24,
034a/29, 034b/26, 041b/13,
043b/8

‘i.+ ini 029b/25

‘i.+ inüñ 017b/17, 040b/26,
046b/12

‘i.+ iyle 032a/15, 032a/16

‘i.+ ler 006a/40, 011b/4, 014a/11,
019b/24, 021b/12, 025b/20,
033b/28, 038a/2,
039b/21

‘i.+ lerde 038b/7

‘i.+ lerdin 038a/1

‘i.+ lerdür 019b/24

‘i.+ lere 033b/26, 035b/15,
043b/3, 044b/8

‘i.+ leri 011a/8

‘i.+ lerinde 038b/5

‘i.+ lerinden 007b/25, 017a/17,
019a/25

‘i.+ lerine 008b/26

‘i.+ lerinüñ 008a/5

‘i.+ lerüñ 033b/24, 040a/25,
042a/9, 043b/5

‘i.+ lü 022b/7

‘i.+ üñ 009b/14, 015b/23, 018a/21,
018b/1, 021a/22, 022b/1, 023a/1,
023a/10, 023a/20, 027b/24,

027b/25, 028a/29, 037a/20,
040b/15, 047a/15, 049b/16

‘i. 006a/40, 010b/12, 010b/22,
011a/4, 014a/21, 014a/26, 014b/7,
015a/14, 015b/6, 015b/22, 016a/3,
016a/21, 016b/4, 016b/24, 017a/4,
017a/18, 018a/15, 018a/18,
018b/2, 018b/21, 018b/29, 019a/9,
019a/11, 019a/19, 019a/22,
019b/4, 019b/5, 019b/8, 019b/21,
019b/24, 019b/29, 020a/5,
020a/22, 020a/24, 020a/29,
020b/10, 020b/17, 020b/24,
021a/8, 021a/22, 021b/12,
021b/24, 022a/18, 022a/28,
022b/10, 024b/1, 024b/21,
024b/26, 025a/12, 025a/23,
025b/17, 025b/21, 027a/2,
027a/11, 027a/21, 027b/21,
028a/2, 028a/8, 028a/18, 028a/20,
028b/25, 030a/7, 030a/9, 030a/18,
030a/22, 030b/2, 033a/8, 033b/13,
033b/16, 033b/19, 033b/23,
035a/1, 036b/14, 036b/27,
037a/11, 038a/2, 039a/2, 039a/13,
039a/26, 039b/10, 039b/24,
040a/12, 040a/19, 041a/11,
041a/25, 041b/23, 042b/20,
045a/1, 045b/1, 046a/2, 046a/23,
046a/25, 046b/2, 046b/4, 046b/5,

047a/4, 047a/6, 047a/9, 047a/11,
047a/13, 047b/22, 047b/27,
048a/17, 048a/25, 049b/25,
050a/7, 050a/19, 050a/23, 050a/26
muḳaddime-ı 'i. 006a/42

-325-

'ilm [Ar.] : Bilme, bilim.

'i.+ e 027a/20

'i.+ inden 013b/1

-2-

iltihāb [Ar.] : Yanma, enfeksiyon.

i.+ ı 016b/17

-1-

imdi [T.] : Buna göre, şu halde, artık;
şimdi.

i. 006b/4, 011a/13, 016b/19,
016b/26, 032b/24, 041a/2

-6-

imigilā māçyūnī balyūzā [Ef.] :

Safradan kaynaklanan sersemlik.

i. 016b/29

-1-

imik [T.] : Bıngıldak, ümük.

i. 048a/9

-1-

imimķir enyā [Rum.] : Yarım baş ağrısı.

i. 014b/3

-1-

impiliya [Rum.] : Felç.

i. 037a/10

-1-

imtidād [Ar.] : Uzama, uzanma,
uzayıp gitme, uzun sürme.

i.+ inuñ 044a/25

-1-

imtilā [Ar.] : Dolma, tokluk, şişkinlik.

teşennüc-i i.- ı raṭba 043a/23

i.- yı küzāzda 044a/28

i.+ dan 040b/16, 049b/2

i.+ dur 031a/19

teşennüc-i i.+ nuñ 041b/29

i.+ sı 026a/20, 034a/6, 034a/14,

042b/16

i.+ sıdur 034a/6

i.+ yı 044a/23

teşennüc-i i.+ yı 042b/22, 044a/26

küzāz-ı i.+ yınuñ 044a/25

i. 004a/38, 004a/39, 011a/5,

011a/20, 018b/4, 031a/13,

033a/17, 034b/6, 034b/18,

042a/27, 043b/17, 049a/29,

049b/10

-28-

imtilāī [Ar.] : Dolgunlukla ilgili.

teşennüc-i i.+ nūñ 042a/21

-1-

imtilāiyye [Ar.] : Şişkinlikle alakalı.

teşennüc-i i.+ ye 043a/22,

043a/27, 043a/29

teşennüc-i i. 042b/8, 042b/26,

042b/28, 048a/17

-7-

in - [T.] İnmek.

i.- ecek 044a/6, 045b/2

i.- en 046b/15

i.- üp 038a/25

-4-

in‘aş [Ar.] : Yukarı kaldırmak; harekete geçirmek; artırmak.

i. 023b/16

-1-

ince [T.] : Kalınlığı az olan.

i. 011b/14, 036b/7, 044b/16

-3-

incik : Bacağın diz kapağından topuğa

kadar olan kısmı.

i.+ den 009b/2

i.+ lerinden 025b/9

-2-

incir [Far.] : İncir dutgillerden yaprakları geniş ve dilimli olan ağaç ve meyvesi.

i. 012a/15

-1-

incü[Çin.] : İnci, istiridye gibi bazı kabuklu deniz hayvanlarının içerisinde oluşan, değerli, küçük, sert, sedef renginde süs tanesi.

i. 007a/23

-1-

indür - [Ar.] : İndirmek.

i.- meye 047a/10

i.- üp 009a/1

-2-

indürmek [Ar.] : İndirmek işi.

i. 012a/13

-1-

‘inebü’s-sa‘leb [Ar.] : Tilki üzümü.

‘i. 016b/12, 021a/10

-2-

infāk [Ar.] : Ham zeytinden çıkan yağ.
zeyt-i i. 012b/18, 039b/16

-2-

inķılāb [Ar.] : Bir durumdan başka
bir duruma dönüşme.
i.- 1 raķm 006a/8

-1-

inķibāz [Ar.] : Büzölüp toplanma.
i.+ la 034a/19
i. 043b/25, 043b/28, 043b/29

-4-

inleme [T.] : Acı ve üzüntü ifade eden
kesik kesik sesler çıkarmak.
i.+ sinüñ 005b/13

-1-

inmek [T.] : İnmek. **krş. iñmek**
i.+ den 014a/25

-1-

inmek [T.] : İnmek. **krş. inmek**
i.+ dür 046a/23

-1-

insān [Ar.] : İnsan, beşer.
i. 022a/2

-1-

inşā' Allāhu ta'ālā [Ar.] : Yüce Allah
dilerse.

i. 011b/24, 012a/22, 017a/20,
017b/11, 020a/28, 025b/18,
036b/6

-7-

intiķāl [Ar.] : Geçme, sirayet etme.

i. etmek 037b/20
i. ide 007a/1, 007b/25, 010a/11,
019b/5, 020b/17
i. ider 027b/7, 037b/20, 041a/1
i. iderse 027a/12

-11-

intişāb [Ar.] : Azim.

i.- 1 nefes 004a/5

-1-

intişār [Ar.] : Saçılma.

i.+ inuñ 005b/13

-2-

intişar [Ar.] : Yayılma

i.- 1 'alak 014b/18

i.+ 1 005b/25

-1-

intizār [Ar.] : Bekleme, bekleyiş.

i. ideler 009b/20

-1-

inzal [Ar.] : İndirme; spermin boşalması.

i.+ ini 005b/26

-1-

ipūkanderiḳa [Ef.] : Vesvese, kuruntu.

i. 024b/3

-1-

ir - [T.] : Ermek.

i.- miş 029a/28

-1-

irās [Ar.] : Sebebiyet verme, meydana getirme, sebep olma

ī. iden 020a/21

ī. ider 012b/27, 027a/28

ī. idici 018b/5

-4-

iriş - [Ar.] : Erişmek.

i.- dügi 040b/9

i.- e 031a/17, 031a/27, 034a/19, 034a/20

i.- en 006a/19

i.- meseydi 031b/27

i.- mişdür 043b/27

i.- se 022a/9

i.- üp 031a/15, 043b/18

i.- ür 031a/20, 031a/23, 031b/4, 031b/5, 031b/14, 031b/15, 031b/27, 032a/2, 038a/9, 042b/7, 049b/5

-22-

īrsā [Far.] : Gök süsen kökü

ī. 008b/5, 041a/17, 042b/23, 046a/21

-4-

irte [T.] : Yarın, ertesi

i.+ si 033b/23

-1-

irtikāb [Ar.] : Kötü bir işi, bir kötülüğü yapma.

i. idenlerden 028a/10

-1-

işābet [Ar.] : Tam yerinde olma.

i. idüp 040b/23

i. olmaz 010b/22

i. 040b/19

-3-

ise [Ar.] : İse.

i. 006b/14, 007a/2, 007a/3, 007a/5,
 007a/17, 007b/13, 007b/14,
 007b/15, 007b/16, 008a/5,
 008a/23, 008a/29, 008b/3, 009b/2,
 009b/6, 009b/9, 009b/20, 009b/29,
 010a/5, 010a/15, 010b/1, 010b/5,
 010b/8, 010b/12, 011a/4, 011a/15,
 011a/25, 011b/15, 011b/26,
 012a/7, 012a/13, 012b/12,
 012b/20, 013a/15, 013a/20,
 013b/24, 013b/26, 013b/29,
 014a/8, 014a/9, 014a/11, 014a/12,
 014a/13, 014a/14, 014a/15,
 014a/17, 014b/5, 014b/10,
 014b/16, 015b/2, 015b/19,
 015b/29, 016a/1, 016a/2, 016a/14,
 016a/17, 016a/21, 016a/23,
 017a/6, 017a/15, 017b/7, 017b/8,
 017b/15, 017b/21, 017b/24,
 017b/26, 017b/27, 018a/16,
 018a/17, 018a/25, 019a/17,
 020a/25, 021b/6, 021b/7, 021b/8,
 021b/12, 022b/5, 022b/10, 023b/5,
 023b/6, 023b/19, 024a/5, 024b/8,
 024b/11, 024b/16, 024b/23,
 024b/26, 024b/28, 025b/19,
 026a/21, 027a/13, 027b/4,
 027b/13, 028a/1, 028a/10,
 028b/20, 029a/2, 029a/7, 029b/4,
 029b/5, 030a/15, 030a/25, 032b/8,

032b/9, 032b/28, 032b/29,
 033b/27, 034a/1, 034a/2, 035a/10,
 035a/11, 035a/12, 035b/5,
 035b/19, 035b/20, 035b/28,
 035b/29, 038a/13, 038a/18,
 038a/19, 038b/15, 038b/19,
 040b/6, 040b/9, 040b/24, 041a/2,
 041a/5, 041a/6, 041a/8, 042a/22,
 042b/9, 042b/11, 044b/1, 047b/8,
 048a/10, 048a/11, 049a/17,
 049a/22, 049b/6, 049b/8, 049b/9,
 049b/11, 049b/13, 050a/22

-156-

ishal [Ar.] : İshal, amel, mülayim büyük
 abdest yapma

i.- i demevî 004b/43

i.- i dimāğ 004b/40

i.- i kebdî 004b/42

i.- i kebed 005a/3

i.- i merārî 004b/41

i.-i ma'de+ ye 005a/1

i.- i mi'de 004b/46, 004b/47,
 004b/49

i.- i ʔalkdan 004b/48

i.+ den 010a/1, 010b/29, 013a/3

i.+ e 007a/3

i.+ i 004b/46

i.+ in 010b/12

i.+ inden 004b/49, 005a/1

i.+ inüñ 004b/45

i.+ ler 004b/39

i.+ lik 004b/45

i. etmekdür 023b/25

i. ideler 009b/29, 010a/8,
010b/29, 011b/18, 020a/5, 028a/7

i. idici 020a/4

i. itdüreler 023b/29, 024a/1

i. itdürüp 018b/8

i. 004b/40, 004b/44, 005a/1,
007b/15, 008a/29, 013a/4,
017a/13, 018a/17, 021b/12,
023b/9, 027a/14, 039a/25

mādde-i i. 018b/7

-45-

isilik [Ar.] : Terlemekten veya sıcaktan
vücudun bazı yerlerinde meydana
gelen ve kaşıntı yapan
kabarcıklara verilen isim.

i. 006a/31

-1-

isim [Ar.] : Ad.

i.+ i 029a/17

i.+ idür 029b/27

i.+ in 022a/3

i.+ iyle 015a/20

i.+ leridür 029b/29

i.+ lü 029b/26

i. 029a/16

-7-

iskirüz [Rum.] : Kara safradan
kaynaklanan sersemlik.

i. 017a/8

-1-

isod [T.] : Toz halindeki acı kırmızı
biber

i. 008b/6

-1-

ispazmüz [Rum.] : Kasılma, gerilme,
buruşma.

i. 041b/14

-1-

İslānbül [Öa.] : İstanbul şehri. **krş.**

İstānbül

İ. 033b/10

-1-

İstānbül [Öa.] : İstanbul şehri. **krş.**

İslānbül

İ.+da 037b/14

-1-

istār [Far.] : 6,5 dirhem ağırlığındaki
ölçü, rıtlın yirmide biri.

i. 036a/9

-1-

iste - [T.] : İstemek.

i.- meyüp 015b/28

i.- mez 049a/22

i.- r 031b/2

i.- rse 019b/27

i.- ye 009b/14

-5-

istemek [T.] : İstemek işi.

i. 009a/29, 025b/4

-2-

istifrağ [Ar.] : Kusma, gaseyan etme, kay etme.

i.- ı menī 033a/2

i.+ dan 042a/7, 045b/28

i.+ ı olunmağdan 032b/25

i.+ ı 024b/12, 026a/24, 029b/5, 030b/28, 041a/28

i.+ ın 026a/22, 026a/23

i.+ ına 027a/6, 030a/16

i.+ ından 010b/27

i.+ lar ideler 029b/6

i.+ lar 025b/19, 025b/20, 035a/25, 035b/1, 042b/14, 046b/20, 049b/21

i.+ lardan 011a/1, 035b/17, 036b/1

i. etmek 041b/11

i. etmiş 026b/22

i. eylemek 041a/26

i. ideler 017b/24

i. idüp 014b/13

i. itdürmek 025a/11

i. itdürüp 041a/8

i. olına 032b/8, 045b/27

i. olunur 042a/3

i. 007b/15, 010a/9, 030a/17, 033a/3, 035b/18, 036b/1, 038b/14, 038b/20, 038b/29, 040b/28, 045b/27, 047a/8, 049a/29

-48-

istifrağī [Ar.] : Kusma ile ilgili.

şudā'-ı i. 002b/10, 012b/28

teşennüc-i i. 041b/28

-4-

istimā' [Ar.] : Kulak verme, dinleme.

i. etmekle 028b/16

i. idüp 027b/12

-2-

isti'māl [Ar.] : Kullanma.

i.+ i 020a/13

mikdār-ı i.+ i 036a/24

i.+ inden 009b/19, 019a/21

i. etmek 007b/6
 i. etmeye 049a/23
 i. eyleseler 022b/21
 i. ide 012a/26, 022b/4
 i. ideler 009a/9, 011a/24,
 011b/20, 016b/4, 042b/24
 i. idüp 038b/28
 i. olma 036a/11
 i. 004b/13, 011a/29, 039b/29

-19-

istinşāk [Ar.] : Kuvvetle koklama,
 koklatma.
 i. 020b/14

-1-

istirhā [Ar.] : Gevşeme.

i.- yı beden 011a/12, 033b/20
 i.+ da 037a/13
 i.+ sı 003b/26, 005a/46, 005b/11,
 035b/7, 050a/29
 i.+ sıdur 046b/14
 i.+ sından 005a/7
 i.+ ya 041a/1
 i.+ yla 046a/25
 i. 005a/5, 008b/26, 037a/12,
 042a/1, 046b/2

-18-

istirhāiyye [Ar.] : Gevşeme ili ilgili.

i.+ de 046b/6
 laḳve-i i.+ de 046b/11
 laḳve-i i. 046b/6, 048a/15,
 048a/16

-5-

istirhā'ü'l-lehāt [Ar.] : Küçük dilin
 gevşemesi.

i. 004a/3

-1-

istiskā [Ar.] : Vücudun çeşitli yerlerinde
 su toplanması.

i.+ sı 004b/24

i. 021b/2

-2-

istiskā-yı cübni [Ar.]

i. 004b/37

-1-

istiskā-yı lahmī [Ar.] : Siroz
 hastalığı.

i. 004b/36

-1-

istiskā-yı ṭablī [Ar.] : Karın içine
 sıvı toplanması.

i. 004b/35

-1-

istiskā-yı zıkkī [Ar.] : Karın zarına sıvı toplanması.

i. 004b/33, 004b/34

-2-

iştumahīkūn : Mideyi kuvvetlendirmek, iştah açmak için kullanılan, vücuttan zararlı maddeleri tasfiye eden, mide, karaciğer ve dalak için faydalı olan bir müshil hapı.

i. 018b/8, 030a/17

-2-

iş [T.] : Çalışma.

i.+ i 016a/9

i.+ inden 028b/6, 047a/1

-3-

işbu [T.] : Bu, işte bu

i. 013b/4, 033b/1, 041a/26, 047a/17

-4-

işga [Ar.] : Doğru olana muhalefet etmek.

mādde-i i. 038b/9

-1-

işgāl [Ar.] : Hükmü altına alma

i.+ inden 047a/1

-1-

işitmek [T.] : Duymak.

i. 010b/20

-1-

işle - [Ar.] : Bir işi yapmak.

i.- yeler 047a/14

-1-

iştah [Ar.] : İştah, istek.

i.+ a 024b/10

-1-

ištiha [Ar.] : İştah.

i.+ s1 010b/6, 032b/14

i. 004a/40, 009b/21, 038b/7

-5-

iştihār [Ar.] : Şöhret, nam.

i. 028b/3

-1-

it(d) - [T.] : Etmek.

zıkr i.- düği 034a/27

ṭaleb i.- düğini 029b/15

ḥiss i.- dükden 029b/3

ma'lūm i.- dükden 018b/6

i.- e 004b/28, 006a/46, 022a/25,

026b/21, 031a/18, 032a/6,
 040b/20, 045b/3
 ārām i.- e 027a/10
 cahd i.- e 007b/14
 cem' i.- e 034a/20
 def' i.- e 031a/21
 fāsīd i.- e 040b/4
 fikrlər i.- e 011b/11
 gālebe i.- e 011a/14
 gārgāra i.- e 039a/29
 hāreket i.- e 013a/27, 031b/8,
 034b/21
 helāk i.- e 013b/6
 intikāl i.- e 007a/1, 007b/26,
 010a/11, 019b/5, 020b/17
 isti'māl i.- e 012a/26, 022b/4
 qarīne i.- e 031b/8
 kaşd i.- e 029a/25
 meyl i.- e 012b/14
 mülāyemet i.- e 026b/12
 müsā'ade i.- e 035b/12
 rucū' i.- e 042b/19
 şu'ūd i.- e 031b/8
 su'āl i.- e 010b/21
 şurū' i.- e 010b/26
 taḥlīl i.- e 034b/23
 te'hīr i.- e 016a/21
 tenzīl i.- e 026a/21
 te'sīr i.- e 050a/21
 tevellūd i.- e 014b/18, 032a/29,

045a/16
 tez i.- e 007a/1
 zaḥm i.- e 031b/13
 zuhūr i.- e 030a/28, 044a/17
 kabūl i.- eceğine 037b/27
 nuzūl i.- ecek 045b/16
 su'ūt i.- ecek 012a/17
 zikr i.- ek 037a/23
 i.- eler 007b/9, 008a/19, 009a/8,
 009a/15, 011a/29, 012a/29,
 014a/9, 014b/9, 019b/9, 019b/12,
 020a/8, 020b/14, 020b/20, 021b/7,
 021b/8, 022a/20, 023b/9, 023b/17,
 024a/3, 025b/18, 026a/22,
 026a/23, 026b/11, 026b/21,
 027a/11, 027a/12, 027a/13,
 027a/14, 027b/17, 028a/7, 029b/3,
 030a/21, 030a/24, 032b/2,
 035b/12, 035b/16, 036a/2,
 036a/23, 036b/1, 036b/2, 036b/3,
 038a/27, 038b/20, 039a/15,
 041a/5, 041a/6, 041a/11, 045b/25,
 046a/2, 047b/17
 'amel i.- eler 017b/10, 017b/26
 'ilāc i.- eler 025b/21, 027b/6,
 029b/20, 038a/25, 046a/3, 049b/7
 'ilācın i.- eler 036b/6
 cehd i.- eler 018b/17, 020a/4
 def' i.- eler 042a/20
 destenbū i.- eler 021a/8

faşđ i.- eler 024b/16, 027b/2,
 038b/13, 038b/17, 041a/4
 ferāmūş i.- eler 029b/9
 ġargara i.- eler 047b/13
 ġıdā i.- eler 007a/21,
 025b/25, 025b/26
 ħacāmat i.- eler 013b/25, 035b/24
 ħāşıl i.- eler 007a/11
 ħazer i.- eler 008a/27, 018a/2,
 018b/6, 020a/21, 027a/1, 030b/19,
 032b/6, 033a/18
 ħılţ i.- eler 008a/26
 ħiss i.- eler 019a/28, 031b/11,
 038b/12
 ħuķne i.- eler 016b/19, 036b/5,
 036b/12, 036b/13, 044b/5,
 047a/17, 047a/21, 047a/24
 ħuķneler i.- eler 039b/8
 i‘tiķād i.- eler 031a/1
 ibtidā i.- eler 021b/8
 ictināb i.- eler 010a/3, 024b/14,
 033a/15
 iĥtiķān i.- eler 007a/22
 iĥtirāz i.- eler 011a/17, 011b/3
 iĥtiyāt i.- eler 050a/1
 iķdām i.- eler 007a/3
 intizār i.- eler 009b/20
 ishāl i.- eler 009b/29, 010a/8,
 010b/29, 011b/18, 020a/5, 028a/7
 isti‘māl i.- eler 009a/9, 011a/24,

011b/20, 016b/4, 042b/24
 istifrāġ i.- eler 017b/24
 istifrāġlar i.- eler 029b/7
 ķay’ i.- eler 018b/18
 kebāb i.- eler 038b/6
 ķıyās i.- eler 035a/10, 042b/6
 ma‘lūm i.- eler 016a/10
 mażġ i.- eler 011a/23
 mażmaża i.- eler 008b/8
 memzūc i.- eler 008a/26
 men‘ i.- eler 018a/1, 018a/4,
 026a/9, 027a/26, 032b/3, 041a/4
 mu‘āvenet i.- eler 029b/6
 mumāss i.- eler 008a/8
 mürāca‘at i.- eler 017b/29
 müşāhede i.- eler 016a/16
 naţūl i.- eler 011b/22, 016b/4,
 016b/6, 016b/7, 020a/7, 021a/15
 nażar i.- eler 009b/20, 011b/25
 pāk i.- eler 018b/8, 042b/15
 perhīz i.- eler 020b/23, 045b/14,
 045b/17
 su‘ūt i.- eler 013b/3, 018b/21,
 025a/19, 035b/6, 048b/22
 su‘āl i.- eler 009b/19
 şemāme i.- eler 012a/11, 020b/19
 şemm i.- eler 008b/15, 009a/6,
 009a/15, 009b/8, 010a/20, 013a/9,
 016a/28, 020b/14
 taķayyūd i.- eler 024b/25,

026b/27, 027a/16

ṭaleb i.- eler 012b/20

tarṭīb i.- eler 027b/17

tebdīl i.- eler 028a/4

tedbīr i.- eler 010a/5,
010b/8, 010b/27, 012a/9, 026a/21,
029b/8

tedbīrin i.- eler 029b/5, 029b/7,
035a/15

te'ḥīr i.- eler 047a/6

teḳayyud i.- eler 011b/29

telyīn i.- eler 024b/13

tenāvul i.- eler 039b/24

terkīb i.- eler 012a/18

terṭīb i.- eler 036b/10

teshīn i.- eler 039a/1, 041a/10

teskīn i.- eler 019a/25, 021b/12,
022b/24

ṭilā i.- eler 005b/34, 007a/13,
008b/9, 008b/10, 008b/16,
009a/16, 011a/4, 019b/9,
041b/1

ṭilālar i.- eler 039b/1

yaḳu i.- eler 009a/13, 013b/5,
015a/12, 019b/16

zā'il i.- eler 025b/19, 042a/16

zamm i.- eler 010a/1, 010a/9,
035b/10

i.- elim 014b/19

beyān i.- elim 041a/11

taḥṭīr i.- elim 016b/5

zīmād i.- eler 007a/20, 007a/24,
007a/29, 008a/13, 008a/15,
008a/17, 009a/11, 010a/26,
019b/7, 020a/6, 020a/18, 021b/15,
026a/6, 030a/22, 043a/17, 049b/22

zīmādlar i.- eler 007a/12

zıkr i.- elim 007a/9, 019b/6,
020a/6, 022b/14, 023a/3, 025a/2,
025b/21, 030b/3, 033a/8, 036a/2,
036b/15, 039b/25, 042b/21,
046a/4, 048a/18

ḥızmet i.- emeyüp 046a/28

taḥammül i.- emeyüp 037b/18

zabt i.- emeyüp 021b/24

i.- emez 017b/16, 037a/24, 045b/4

cudā i.- emez 038a/8

fark i.- emez 028b/18

taḥlīl i.- emez 047a/12

taḳsīm i.- emez 038a/7

i.- en 003b/44, 004b/8, 004b/14,
004b/18, 005a/31, 005b/4,
005b/28, 005b/29, 005b/32,
045b/14

büyük i.- en 005b/34

cereyān i.- en 018b/2

ibtidā i.- en 050a/24

īrās i.- en 020a/21

tevellüd i.- en 006a/4

zarar i.- en 005b/33

ziyāde i.- en 005b/35

zuhūr i.- en 031a/12

i.- ende 009b/22

ķabūl i.- enler 037b/25

la‘b i.- enler 027a/22

irtikāb i.- enlerden 028a/10

cimā‘ i.- enlere 050a/10

i.- er 005b/22, 009b/16, 014a/23,

015b/1, 018b/25, 022a/3, 023a/21,

025b/28, 026b/29, 029a/18,

029b/18, 030a/12, 031a/5,

031a/26,

031b/15, 031b/16, 034a/22,

034a/23, 041a/25, 042b/18,

044a/4, 045b/10, 046a/11, 046b/3,

046b/28, 049b/28

‘araķ i.- er 032a/13, 044a/22

āgāz i.- er 028b/23

bāṭıl i.- er 023a/16, 043b/28

bī-hiss i.- er 017b/15

cem‘ i.- er 031a/21

delālet i.- er 006a/42, 023b/8,

028a/15, 042a/10

endīşeler i.- er 023a/5

fā‘ide i.- er 007a/25, 007b/12,

008b/14, 008b/27, 009a/1,

014b/27, 014b/29, 016b/15,

016b/16, 020a/16, 024a/20,

033b/3, 033b/8, 036b/26, 039b/28,

040a/4, 041a/28, 042a/11, 043a/3,

043a/5, 043a/9, 043a/18, 046a/7,

046a/16, 048b/7, 048b/11

fāsıd i.- er 040a/27

fehıı i.- er 044a/21

ferāmūş i.- er 016a/7

ġalebe i.- er 046b/19

ħande i.- er 042b/2

ħareket i.- er 006b/13, 025b/1,

049a/18

ħarħar i.- er 034b/28

helāk i.- er 015b/5, 015b/18,

027b/13, 031b/3, 032a/8

ħiss i.- er 023a/8

i‘tiķād i.- er 029b/26

īcāb i.- er 018a/2, 042a/1

iħtilāc i.- er 045b/4

iktizā i.- er 045b/5

intikāl i.- er 027b/7, 037b/20,

041a/1

īrāş i.- er 012b/27, 027a/28

ķabūl i.- er 017a/12, 027a/21,

043b/23

ķaṭ‘ i.- er 010a/12

ķavī i.- er 011a/19

ķay‘ i.- er 018b/13

ķıyās i.- er 017a/29, 018a/16,

040b/3

lu‘b i.- er 026a/16

men‘ i.- er 017b/21, 031a/3,

034a/11, 034a/13, 038b/19,

049b/3

meyl i.- er 042b/4

mu'āvenet i.- er 029a/26

naql i.- er 010a/4

nefret i.- er 043b/19

pāk i.- er 011b/3

şalb i.- er 027b/12

sedd i.- er 034a/13, 034a/16

su'ūd i.- er 024b/6

şu'ūd i.- er 027b/29

şehādet i.- er 035a/8, 037b/27

tafşıl i.- er 006b/16

taglīz i.- er 027b/26

tahlıl i.- er 012a/21, 028a/3,
049b/9, 049b/28

tahrīk i.- er 018a/25, 045b/1

tahvīl i.- er 011a/15, 015b/10

taḳayyūd i.- er 023b/10, 028a/3

tebevvl i.- er 042b/5

tehevvu' i.- er 031a/22

telyīn i.- er 016b/17

teshīn i.- er 008a/4, 028a/10,
037a/8

te'sīr i.- er 044a/3, 049a/19

teskīn i.- er 024a/22

teşennüc i.- er 031a/24

tevellūd i.- er 017a/26, 017b/3,
034a/23, 034b/10, 035a/4,
043b/29, 044a/1, 044a/20,
045a/24

tezkīr i.- er 029a/7

yemin i.- er 029b/25

za'īf i.- er 040a/28

zā'il i.- er 022b/23

zarar i.- er 038b/11

ziyāde i.- er 011b/10

zuhūr i.- er 031b/24, 033b/22,
035b/27, 037b/9, 040b/24,
049b/25

kifāyet i.- erdi 029b/11

cüda i.- eriz 029a/4

zıkr i.- eriz 023a/12, 036b/6

faşd i.- erken 016a/19

havf i.- erken 029a/11

i.- erler 019a/28, 025b/17,
029a/15, 029b/27, 047a/26

havf i.- erler 011a/10

ḳay' i.- erler 018b/14

i.- erlerlerse 010b/13

i.- erlerse 032a/5

hiss i.- erlerse 042a/15

te'hūr i.- erlerse 034b/10

hareket i.- erse 028a/18

hāşıl i.- erse 011a/8

iktizā i.- erse 040b/15

intikāl i.- erse 027a/12

ḳay' i.- erse 032b/12

müsā'ade i.- erse 023b/6, 038b/12

taḥammül i.- erse 033a/24

zuhūr i.- erse 025b/17, 040b/29,

042b/7, 045a/1
 taḥrīr i.- ersek 023a/18
 ārām i.- ersen 029a/12
 beyān i.- erüz 017a/19, 017b/18
 zıkr i.- erüz 020a/28
 i.- ici 017a/4, 037b/10
 idrār i.- ici 028a/24
 īrāş i.- ici 018b/5
 ishāl i.- ici 020a/5
 laṭīf i.- ici 038a/28, 042b/13
 ruṭūbet i.- ici 012a/9
 taḥlīl i.- ici 012a/10, 018a/4
 za‘īf i.- ici 018b/5
 ziyāde i.- ici 011b/8, 045a/15
 keşīf i.- icidür 037b/1
 men‘ i.- icidür 037a/29
 ma‘lūm i.- inüp 010b/6, 010b/24,
 019a/23
 ma‘lūm i.- inür 006b/10
 ‘amel i.- mezse 010a/8
 i.- ügi 038a/2
 i.- ügin 022a/15
 i.- ügini 025b/4
 zıkr i.- üklerimizüñ 017b/8
 i.- üp 003b/12, 004b/13, 004b/28,
 005b/35, 017a/13, 018a/8,
 021a/13, 021b/17, 025b/29,
 026a/18, 026b/17, 031b/6,
 031b/11, 032a/14, 035a/21,
 035b/1, 036b/2, 036b/26, 041a/19,

041a/20, 041b/8, 042b/13,
 042b/24, 043a/19, 044b/11,
 044b/27, 046a/18, 047b/21,
 049b/3, 049b/20
 ‘acīn i.- üp 008a/17
 ‘ilāc i.- üp 012a/12
 ‘ilācı i.- üp 022b/12
 ārām i.- üp 039a/5, 039a/6, 039a/7
 buḥūr i.- üp 019b/6, 020b/20
 cem‘ i.- üp 014b/27
 ḍarb i.- üp 014a/24, 027a/12
 def‘ i.- üp 016b/17
 der-‘uhde i.- üp 028b/19
 eşer i.- üp 031b/13
 evzā‘ i.- üp 024b/9
 faşd i.- üp 023b/5, 025b/14
 feth i.- üp 009a/1, 012a/21
 fetīl i.- üp 013b/4, 013b/13,
 014b/24, 021a/7
 feza‘ i.- üp 023b/22
 ğalaṭ i.- üp 008b/5
 ğaḏab i.- üp 023b/27
 ğusl i.- üp 010a/27
 ḥabb i.- üp 039a/4
 ḥalāş i.- üp 029a/14
 ḥall i.- üp 012b/7, 026b/1,
 036a/20, 036a/29
 ḥareket i.- üp 025b/3, 027a/2,
 034a/19
 ḥayāl i.- üp 022b/11

hāzer i.- üp 039b/23
 hıl̄t i.- üp 043a/8
 hiss i.- üp 010b/21, 022a/17,
 034a/3
 ı̄slāh i.- üp 048b/25
 ı̄ssı i.- üp 008a/1
 ı̄ssıca i.- üp 008a/25
 i' tı̄kāḍ i.- üp 045b/6
 ı̄ctināb i.- üp 028a/25
 iḥtifā' i.- üp 028b/24
 iṣābet i.- üp 040b/23
 isti' māl i.- üp 038b/28
 istifrāğ i.- üp 014b/14
 istimā' i.- üp 027b/12
 kabūl i.- üp 027b/15, 032a/15,
 032a/18
 kelām i.- üp 028b/26
 keşif i.- üp 042b/18
 laṭīfe i.- üp 029a/11
 ma'cūn i.- üp 008b/18, 022b/3,
 037a/4, 039a/11, 039b/19
 memzūc i.- üp 012b/26
 meslūk i.- üp 016b/8
 meslūka i.- üp 025b/26, 043b/6
 meyl i.- üp 028b/8, 046b/10
 mu'tedil i.- üp 024a/20
 müşāvere i.- üp 028b/20
 müdebbir i.- üp 025a/15, 046a/20
 mürāca'at i.- üp 017b/26
 mürevviḥ i.- üp 044b/18

naşīhat i.- üp 033a/8
 nazar i.- üp 007a/10, 014a/8,
 014a/17, 017b/10, 023b/28,
 025b/20, 041a/10, 042a/19
 pāk i.- üp 032b/2, 032b/20,
 036a/27
 perhīz i.- üp 020b/10, 047b/12
 şāf i.- üp 030b/2, 043a/15
 şāft i.- üp 026b/8
 şarf i.- üp 028b/3, 028b/4, 028b/5
 sedd i.- üp 033b/15
 su'ūt i.- üp 036b/18, 045b/16
 su'āl i.- üp 010b/8
 sufūf i.- üp 007b/6, 011a/28,
 011b/20, 020a/15, 022b/16,
 024a/5
 şāf i.- üp 021a/8
 şemāme i.- üp 021a/10
 şemm i.- üp 008a/2, 009a/7,
 009a/8, 009b/7, 027a/16
 şuğl i.- üp 028b/11, 035a/16
 ta'dīl i.- üp 025b/14
 tabḥ i.- üp 012b/5, 026b/24
 tağlīt i.- üp 022a/15
 taḥlīl i.- üp 045a/23
 taḥrīr i.- üp 030b/20
 taleb i.- üp 022a/5, 022a/6,
 027b/27
 tartīb i.- üp 023b/16
 tebdīl i.- üp 029b/9

tedbīr i.- üp 010a/11
 te'hīr i.- üp 044b/1
 teḳayyud i.- üp 011a/3
 telyīn i.- üp 009b/4, 035b/25
 tenāvul i.- üp 049a/26
 tenzīl i.- üp 022a/24
 terkīb i.- üp 047a/26
 teshīn i.- üp 045b/18
 te'sīr i.- üp 011a/12, 017b/23, 042b/1
 teskīn i.- üp 007b/17, 012a/21
 yād i.- üp 029a/16, 029a/17
 yaḳu i.- üp 047b/2
 zīmād i.- üp 007b/5, 008a/9, 043a/4
 zamm i.- üp 026b/2
 zuhūr i.- üp 040b/19
 -734-

itā'at [Ar.] : İtaat.

i.+ ine 037a/24

-1-

itdür - [Ar.] : İtdirmek.

tenzīl i.- deler 038b/23
 i.- eler 023b/16
 ishāl i.- eler 023b/29, 024a/1
 ḳay' i.- eler 010a/2, 010b/7, 012b/13, 021b/6, 032b/20, 038b/21, 049b/11, 049b/12

naẓar i.- eler 047a/27
 şemm i.- eler 010a/2, 010a/29
 ḳay' i.- ici 049b/11
 iḳtizā i.- ir 018a/23
 tebdīl i.- mege 029a/25
 i.- üp 042b/14
 āsāyiş i.- üp 026b/10
 cezb i.- üp 027b/5
 ishāl i.- üp 018b/8
 istifrāğ i.- üp 041a/9
 meyl i.- üp 027a/25
 perhīz i.- üp 014a/15
 -25-

itdürmek [Ar.] : İtdirmek işi.

ḳay' i.+ dūr 012b/12
 istifrāğ i. 025a/11
 ḳay' i. 018b/11, 018b/12
 meyl i. 012b/21

-5-

i'tidāl [Ar.] : Aşırı olmama, tam gerektiği kadar olma.

i.+ den 032b/15
 i. 016b/10, 016b/13, 024a/12, 024a/27

-5-

i'tiḳād [Ar.] : İnanma, kalben tasdik ederek inanma.

i.+ ın 029b/27

i. ideler 031a/1

i. ider 029b/26

i. idüp 045b/6

-4-

i'tikādī [Ar.] : İtikatla ilgili.

i. 029b/24

-1-

iyice [T.] : Adamakıllı, iyi bir şekilde.

i. 028a/12

-1-

iyyel [Ar.] : Geyik.

i. 043a/2

-1-

izale [Ar.] : Giderme, yok etme, ortadan kaldırma.

i. 018a/8

-1-

izdiyād [Ar.] : Artma, çoğalma, tezayüt etme.

i. bulursa 007b/24

-1-

J

jengār [Far.] : Pas, kir.

j.+ ı 015b/17, 034b/19

-2-

K

ķab [T.] : Kap.

ķ.+ ı 016b/6, 043a/4

ķ.+ ları 012b/2

ķ.+ larından 039a/16

-4-

ķabaķ [T.] : Kabakgillerden, sürüngen gövdeli, sarı çiçekli, birçok türü olan bir bitki.

ķ. 007a/15, 007a/16, 007b/1, 010a/21, 013a/17, 013a/18, 016b/18, 020b/11, 020b/21, 022b/13, 023b/11, 025a/9, 025a/18, 025b/15, 026a/1, 026b/7, 026b/28, 029a/11, 043a/17

-19-

ķabar - [T.] : Hacmi büyüme, şişmek, şişkin bir durum almak.

ķ.- a 011b/13

ķ.- ur 042b/3

-2-

ķābız [Ar.] : Peklik veren.

ķ.+ lardan 028a/23

ķ. 004b/13, 030a/21, 047b/26

ķarāb-ı ķ. 030b/8

-5-

ķābil [Ar.] : Kabul eden, alan, alıcı.

ķ.+ dūr 028b/21

ķ. olduğınũ 034b/14

ķ. olduğķa 029b/17

ķ. olur 035a/2

ķ. olursa 010a/2, 025b/5

ķ. 017b/8

-8-

ķābilī [Ar.] : Helilenin bir türü.

ķ. 011a/18, 018b/18, 020a/11,

022b/14, 033a/6, 048a/12

helīle-i ķ. 026a/26, 026b/17

-8-

ķābiliyyet [Ar.] : Doğuştan gelen

yatknlık, beceriklilik, yetenek.

ķ. olur 025b/14

ķ. 033b/19

-2-

ķabl [Ar.] : Önce, evvel

ķ.- i pādīşāhdan 050a/11

-1-

ķable [Ar.]

ķ.- i rīhī 005b/17

-1-

ķable'l-[...] maķa [Ar.]

ķ. 005b/16

-1-

ķable'l-mā'ī [Ar.]

ķ. 005b/18

-1-

ķablubaķa [T.] : Kaplumbaķa. ķrķ.

ķaplubaķa

ķ. 033a/22

-1-

ķabuķ(ķ) [T.] : Kabuk.

ķ.+ ı 021a/14, 027a/14, 027a/15,

041b/4, 046a/4

ķ.+ ıdur 007a/24

ķ.+ ını 009a/14, 016b/9, 020b/26,

020b/28

ķ.+ ınıñ 020b/27

ķ.+ ıyla 020b/26

ķ.+ unuñ 016b/11

ķ.+ sız 016b/15

-14-

ķabŭl [Ar.] : Uygun olma, olumlu karşılık verme.

ķ. etmemekdŭr 031a/15
 ķ. etmeye 022a/18
 ķ. etmez 037b/24, 046b/4,
 047b/24, 050a/22
 ķ. eyledi 029b/1
 ķ. ideceğine 037b/27
 ķ. idenler 037b/25
 ķ. ider 017a/12, 027a/21, 043b/22
 ķ. idŭp 027b/15, 032a/15, 032a/18
 ķ. 032a/14, 037a/24

-17-

kâbus [Ar.] : Uykuda basan sıkıntılı ağırlık, karabasan.

k. 003a/20, 029b/21, 029b/22,
 030a/5, 030a/27, 030a/28,
 030b/13, 030b/15
 ‘illet-i k. 030a/1, 030b/17

-10-

ķabż [Ar.] : Tutmak, tutulmak, büyük abdestini yapamamak

ķ.+ ı 007a/17
 ķ. 008a/28, 008a/29, 008b/3

-4-

ķaç [T.] : Herhangi bir şeyin niceliğini sormak için kullanılan soru sıfatı.

ķ. 007b/21, 007b/22, 014b/11,
 025b/12, 026a/22, 033b/22,
 035b/6, 038a/26, 041a/13,
 041b/17, 050a/7, 050a/9

-12-

ķaç - [T.] : Kaçmak.

ķ.- ar 020b/24, 044a/1
 ķ.- duğı 031a/20
 ķ.- up 025b/4, 031b/14

-5-

ķaçan [T.] : Ne zaman, ne zaman ki, her ne zaman.

ķ. 016a/9, 018a/15, 021a/23,
 034b/28, 034b/29, 035a/1, 035a/2,
 036b/3

-8-

ķaçmak [T.] : Kaçmak işi.

ķ.. 031a/14

-1-

ķadar [Ar.] . Ölçüde, derecede.

ķ.+ dur 009a/4
 ķ.+ ın 012b/25, 033a/5, 036b/27,
 048b/29
 ķ.+ ını 038a/10
 ķ. 005b/40, 008b/18, 011a/3,
 011a/28, 011b/19, 012a/20,

016a/16, 018b/10, 018b/18,
019b/2, 019b/8, 024a/21, 024b/22,
025b/17, 026b/20, 026b/21,
027a/11, 029a/6, 030b/9, 032b/13,
034b/14, 036a/28, 038a/9,
045b/11, 046a/20, 046b/12,
048a/5, 048a/18, 049a/2, 049a/5

-37-

ḳademe [Ar.] : Derece, basamak,
sıra.

ḳ. 035a/14

-1-

ḳaḏīb [Ar.] : Erkeklik organı.

ḳ.+ de 005b/8

ḳ.+ i 005b/34

ḳ. 005b/7, 005b/12, 005b/13,
005b/25, 039b/5

meflūc-ı ḳ. 005b/31

-8-

ḳadīm [Ar.] : Eski.

ḳ.+ den 024b/2

-1-

ḳadīm feranīṯus [Yun.] : İnsanı
sersem eden, sersem hale getiren
bir hastalık.

ḳ. 015a/20

-1-

ḳādir [Ar.] : Kudret ve kuvvet sahibi.

ḳ. olamaz 022b/7, 030a/3,
030a/14, 046a/29, 046b/1

ḳ. olmaya 040a/20

ḳ. olur 019b/28

ḳ. 019b/27, 021b/29, 034b/13,
047b/14

-11-

ḳafā [Ar.] : Baş.

ḳ.+ nuñ 035a/27

ḳ.+ sından 037a/14

ḳ.+ yı 043a/24

ḳ. 043a/16

-4-

ḳafes [Ar.] : Aralıklı olarak yapılmış
mahfaza.

ḳ.+ lü 028b/21

ḳ. 027a/3, 028b/23, 029a/1, 029a/4

-5-

ḳāfi [Ar.] : Yeten, yetişen, elveren,
yeterli.

ḳ.+ dür 008a/17, 017b/11

-2-

ḳafrü'l-yehūd [Ar.] : Deniz

mumyası, denizden çıkan bir çeşit zift.

ķ. 046a/12

-1-

kâfur [Ar.] : Hindistan ve Çin'de yetişen kafur ağacının zambından elde edilen ve hekimlikte kullanılan beyaz, yarı şeffaf, kolaylıkla parçalanır ıtırılı madde.

k. 007a/3, 007a/4, 007a/6, 007b/4, 009b/10, 010a/28, 016a/28

-7-

kâhil [Ar.] : Gayretsiz, tembel.

k.+ lik 010b/20

k. olup 023b/24

k. 034b/17

-3-

ķahve [Ar.] : Kahve.

ķ. 008b/3, 049a/23

-2-

ķā'ide [Ar.] : Kaide.

ķ. 030a/11

-1-

ķakmak [T.] : El veya ayakla itmek, ittirmek, itip dürtmek, vurmak.

ķ. 009b/28

-1-

ķākule [Ar.] : Zencefilgillerden, Hindistan, Endonezya, Seylan gibi sıcak iklimlerde yetişen ıtırılı otsu bitki.

ķ. 011a/23, 039a/28, 048a/11

-3-

ķal - [T.] : Kalmak.

ķ.- a 036a/4, 036a/10, 036b/12, 039a/23, 043b/25

ķ.- amaz 045a/18

ķ.- an 016b/3, 022a/24

ķ.- duķda 044b/25

ķ.- inca 043a/14, 048a/21

ķ.- ķup 005b/10

ķ.- madı 047a/2

ķ.- maķla 040b/14

ķ.- maķ 004a/1

ķ.- maķdur 017a/11

ķ.- maz 033b/20, 046a/29

ķ.- mıķ 045a/20

ķ.- mıķdur 049b/19

ķ.- up 005b/5, 010a/24, 028b/17, 045a/29

ķ.- ur 017b/15, 028b/6, 033b/16, 037a/12, 037a/15, 041b/21, 043b/15, 044a/13, 044b/15

ķ.- ursa 008a/19

-34-

ķāl-ı tezekiretü's Süveydiyye [Ar.]

: Süveydiye tezkiresinin sözü.

ķ. 025a/16

-1-

ķalb [Ar.] : Kalp.

ķ.+ den 033b/14

emrāz-ı ķ. 004a/11

ķuvvet-i shevāt-ı ķ.+ den 029a/25

ķ.+ e 011a/12, 012a/28

-5-

ķalk - [T.] : Kalkmak.

ķ.- ar 017a/28

ķ.- ımaķ 023b/26

ķ.- maķ 040b/6

ķ.- ması 017b/1

ķ.- masınuñ 044a/21

-5-

ķalkmaķ [T.] : Kalkmak işi.

ķ. 040b/6

-1-

ķal'ül-esnān [Ar.] : Dişlerin dökülmesi.

ķ. 003b/29

-1-

ķamış [T.] : Buğdaygillerden, sulak yerlerde yetişen, çeşitli türleri olan, içi boş, yüzü boğumlu bitki.

ķ. 007b/1

-1-

ķâmil [Ar.] : Noksansız, tam, bütün.

südde-i ķ.+ e olursa 031a/3

ķ. 047b/15

-2-

ķamķām [Ar.] : Saç dibine düşen yavşak.

ķ. 003a/40

-1-

ķaml [Ar.] : Bit.

ķ. 003a/40

-1-

ķan [T.] : Kan.

ķ.+ a 009a/24, 011a/15

ķ.+ dan 018a/27, 019a/3, 032a/28,

032a/29, 038a/8, 038b/12

ğalebe-i ķ.+ dan 030a/15

ķ.+ ı 005b/2, 008a/26, 009b/2,

011b/15, 016a/16, 017b/5, 017b/6,

027b/1, 038a/7

ķ.+ ını 015a/1, 033a/22, 043a/21

ķ.+ ıyla 015b/22

ķ.+ uñ 023b/7

ķ. 004b/27, 005a/36, 005a/37,
005a/42, 005b/2, 009a/19,
009a/22, 009a/25, 009b/4,
011b/15, 014b/7, 016a/13,
016a/22, 017a/26, 021b/10,
021b/11, 023b/6, 023b/7, 026a/21,
026b/12, 028a/5, 032b/1, 033b/10,
034b/2, 034b/6, 035a/12, 035a/18,
035b/20, 035b/21, 035b/22,
038a/9, 038b/13, 041a/2, 041a/3,
042a/24, 042b/5, 042b/15,
049b/27

-67-

ķanad [T.] : Kanat.

ķ.+ ın 032b/19

ķ.+ ını 035a/21

-2-

ķanāfūrādīnī [Yun.] : Çok uyuma
hastalığı.

ķ. 019a/10

-1-

ķanda [T.] : Nerede.

ķ. 025b/4, 038a/13

-2-

ķangı [T.] : Hangi.

ķ.+ sı 017b/7, 017b/26, 036b/1

ķ.+ sından 035b/5

ķ. 007a/2, 007b/14, 007b/16,
010b/25, 014b/5, 017a/15,
017b/23, 018b/6, 018b/19,
019a/22, 023a/12, 023a/20,
030a/9, 037b/22, 040b/24,
045b/26

-22-

ķanṭūriyūn [Ar.] : Kantaron çiçeği.

ķ.+ la 044b/4

ķ-ı şāgīr 033a/7

ķ. 036b/7, 036b/10, 039a/19,
044b/16, 047a/19

-7-

ķānūn [Ar.] : İbni Sina'nın
meşhur eseri.

ķ.+ dan 023b/17

-1-

ķānūn [Ar.] : Kaide.

ķ.+ ı 034a/22

-1-

ķap [T.] : Kabuk.

ķ.+ sız 043a/20

-1-

ķapa - [T.] : Kapamak.

ķ.- r 020a/2

ķ.- yup 036a/3

-2-

ķapamaķ [T.] : Kapatmak.

ķ.+a 047b/14

-1-

ķapaķ(ķ) [T.] : G z kapaķı.

ķ.+ ı 003b/13, 046b/8

ķ.+ ını 035a/10

ķ.+ ları 034a/4, 046a/27

ķ.+ ların 020a/2

ķ.+ larını 014a/22

-7-

ķapanıķ [T.] : Kapalı, kapanmış,
 rt lm ş.

ķ. 019a/12

-1-

ķapat - [T.] : Kapatmak.

ķ.- mada 046a/28

-1-

ķaplubaķa [T.] : Kaplumbaķa. **ķrř.**

ķablubaķa

ķ.+ nuń 041a/22

ķ. 043a/21, 044b/23

-3-

ķapsı t l r  [Ef.] Sıcak baş aķrısı.

ķ. 006b/3

-1-

ķapuķ [T.] : Kabuk.

ķ.+ ı 016b/7

-1-

ķar [T.] : Kar

ķ. 037b/15, 039b/10

-2-

ķarlı [T.] : Karlı. **ķrř. karlı**

ķ. 007b/22

-1-

ķarlı [T.] : Karlı. **ķrř. karlı**

ķ. 045b/15

-1-

ķa' r [Ar.] : Dip.

ķ.+ ında 012a/5

-1-

ķar' [Ar.] : Kabak.

ķ. 025a/9, 026a/1, 043a/17

-3-

qara [T.] : Kara, siyah, esmer.

q.+ dur 042b/3

q. 009a/4, 009b/4, 015a/16,
041a/27, 044b/29

-6-

qarabaş [T.] : Keşişotu.

q. 019a/6, 020a/14, 022b/22,
033b/6, 037a/2

-5-

qaraca [T.] : Çörek otu.

q. 008b/24

-1-

qaranfil [Fars. *qaranful* < Hint] :

Yaprakları sürekli yeşil kalan bir ağaç.

q. 014b/22, 018b/26, 019b/18,
022b/15, 024a/12, 024a/20,
024a/21, 024a/23, 030a/24,
035b/16, 036a/17, 037a/1, 037a/6,
048a/11

-14-

qaranıfus [Yun.] : Sersemlik yapan bir hastalık.

q. 015a/20, 015a/21, 016b/28,
017a/2

-4-

qarañlık [T.] : Karanlık.

q. 014a/23

-1-

qarañu [T.] : Karanlık.

q.+ lıkda 048b/19

q. 011b/12, 044a/21, 047a/24,
047a/28, 047b/11

-6-

qarañulğ [T.] : Karanlık.

q.+ ında 017b/15

-1-

qarānuṭus māşerāy [Ef.] : Kasların tutulması.

q. 017a/22

-1-

qarār [Ar.] : Bir iş veya mesele hakkında verilen kesin hüküm.

q. etmeyüp 012a/6

q. 016a/21, 045a/29, 047a/13

-4-

qarar - [T.] : Kararmak.

q.- up 049b/18

-1-

kararmak [T.] : Kararmak işi.

ķ. 017b/12

-1-

ķardamānā : Karaman kimyonu.

ķ.+ dan 048b/4

-1-

ķarķa [Ar.] : Çıban, yara.

ķ.- ı em'ā 005a/3

ķ.+ lar 006a/19

ķ.+ ları 003b/46, 004a/24,

004a/25, 004a/37, 005b/12

ķ.+ sı 005a/6, 005a/38, 044a/18

ķ.+ sinuñ 005a/41

ķ. 004a/21

-12-

ķar(ı)n [T.] : Karın.

ķ.+ a 043b/27

ķ.+ ı 024b/7, 043a/7

ķ.+ ına 012a/17, 047b/13

ķ.+ ında 005b/40, 005b/46

ķ.+ inuñ 005b/45

ķ. 004b/19

-9-

ķarınca : Karınca.

ķ. 014b/19

-1-

ķariş - [T.] : Bir çok şey bir araya gelip birbirinin içinde dağılmak.

ķ.- up 024b/27, 028a/1

ķ.- ur 021a/26

-3-

ķarişdur - [T.] : Karışdırmak.

ķ.- up 007a/12, 007a/20, 007a/21,

008a/7, 008a/12, 010a/22,

010a/23, 010a/28, 013a/23,

014a/10, 014a/13, 014b/20,

014b/24, 015a/12, 016a/26,

019b/8, 019b/19, 021a/4, 021a/13,

021b/14, 022b/18, 025b/24,

030a/26, 032b/21, 037a/7,

038b/26, 041a/15, 043a/21,

044b/24, 045b/20, 048a/9, 048b/3

-32-

ķarīb [Ar.] : Yakın.

ķ.+ dür 013a/3, 030a/22, 032b/18

ķ. ola 032a/21

ķ. 003b/6, 026a/20, 034b/20,

040b/13

-9-

ķarīne [Ar.] : Bir meselenin çözülmesine, belirli ve açık bir şekil almasına

yarayan işaret, ipucu.

ķ. ide 031b/8

-1-

ķārnıyārık [T.] : Pireotu tohumu,
karnıyarık otu tohumu.

ķ. 007b/5, 024a/12

-2-

ķarpuz [Far.] : Kabakgiller
familyasından, sürüngen gövdeli
bir yıllık bitki.

ķ. 037b/15, 039b/13

-2-

ķarşu [T.] : Karşı.

ķ.+ mda 029a/2

ķ.+ sına 012a/8, 019b/28

ķ.+ sından 027a/23

ķ. 023a/25, 023a/29

-6-

ķārūre [Ar.] : Tahlil etmek üzere
alınan idrar ve bunun cam kabı.

ķ.+ de 009a/26

ķ.+ si 023a/26, 023b/1, 034b/19

ķ. 011b/14

-5-

karūs [Yun.] : Çok uyuma hastalığı.

k. 019a/10

-1-

kasabü's-sükker [Ar.] : Şeker
kamışı.

k. 024a/29

-1-

ķasāvet [Ar.] : Üzüntü, gam, keder,
tasa.

ķ.+ den 004b/28, 050a/12

-2-

ķaşd [Ar.] : Niyet, istek, amaç.

ķ.+ ı 029a/17

ķ.+ uñ 022a/15

ķ. eyledükde 022b/6

ķ. ide 029a/25

-4-

kāse [Far.] : Çukur çanak.

k.- i dimāğda 013a/29

k. 007a/18, 012b/13

-3-

kasnı [Far.] : Yaban marulu, hindiba.

krş. ķaşnı

k. 013a/17

-1-

kaşnı [Far.] : Yaban marulu, hindiba.

krş. kasnı

ķ.+ ya 044b/24

ķ. 044b/22

-2-

kaş [T.] : Kaş.

ķ.+ ı 046a/28

-1-

kaş'arîre [Ar.] : Ürpermek, titremek.

ķ. 044a/21

-1-

kaşı - [T.] : Kaşımak.

ķ.- yup 026b/24

-1-

kaşık(ğ) [T.] : Kaşık.

ķ.+ a 005b/10

ķ. 024b/22

-1-

kaşınma [T.] : Kaşınma.

ķ.+ sı 005a/10

ķ. 044a/17

-2-

kat - [T.] : Koymak, ilave etmek, eklemek.

ķ.- alar 008a/24, 014a/14,

018b/15, 025a/14, 025b/16,

032b/5, 035b/9, 048b/5, 048b/14

ķ.- maķ 040a/12

ķ.- up 007a/18, 007b/4,

008a/16, 008a/20, 008b/15,

008b/29, 009a/7, 009a/13,

011a/28, 011b/19, 013b/4,

015a/10, 016a/28, 016b/2,

018b/13, 020a/8, 020a/18,

022b/19, 024a/21, 024b/22,

024b/24, 025b/22, 025b/25,

025b/26, 026a/6, 026b/11, 036a/3,

039b/20, 043a/3, 043a/23,

044b/17, 044b/23, 044b/25,

045b/20, 045b/21, 048b/8,

048b/11, 048b/14, 049b/10,

049b/21

-51-

katmak [T.] : Koyma, ilave etme

işi.

ķ. 040a/12

-1-

kaţ [Ar.] : Bitirme, son verme.

ķ. ider 010a/12

ķ. olmış 010a/15

-2-

ḳatalā piyasiye [Ef.] : Kaskatı kesilmek.

ḳ. 019b/23

-1-

ḳatālapsis [Rum.] : Kaskatı kesilmek.

ḳ. 019b/24

-1-

ḳaṭarāt [Ar.] : Katreler, damlalar.

ḳ.+ a 004a/23

-1-

ḳatı [Ar.] : Sert, şiddetli.

ḳ. olur 017b/3

ḳ. 010b/29, 013b/8,
014b/28, 015a/13, 015a/29,
015b/13, 016a/18, 018a/3,
018b/24, 023b/20, 023b/25,
024a/28, 025b/27, 026a/1, 026a/5,
026a/7, 030b/5, 030b/6, 033a/5,
033a/10, 033a/12, 033a/13,
033a/23, 033b/22, 034b/15,
034b/20, 036a/27, 036b/19,
037b/14, 039b/29, 040a/1, 040a/8,
041a/18, 041a/27, 041a/29,
043a/16, 043b/22, 044a/11,
044a/14, 044b/3, 044b/8, 045a/7,
046a/12, 046a/15, 046a/19,
046b/3, 047a/26, 049a/1

-49-

ḳatıl - [T.] : Kaılaşmak, sertleşmek.

ḳ.- ana 044a/15

-1-

ḳatır : Katır.

ḳ.+ lar 033a/14

-1-

ḳaṭrān [Ar.] : Katran, organik maddelerden kuru damıtma yoluyla elde edilen, sıvı yağ kıvamında, kara renkte, ağır, is kokulu, suda erimeyen bir madde.

ḳ.+ ı 008b/16

ḳ. 008b/16, 033a/19, 041a/27

-4-

ḳaṭrān göbeği [Ar.] : Garikun mantarı.

ḳ. 020a/9

-1-

ḳaṭre [Ar.] : Damla.

ḳ.+ sin 036b/23

ḳ. 041a/13, 047b/15, 047b/16

-4-

ḳaṭūnā [Ar.] : Pireotu, karnıyarık

otu.

bezr-ı k. 007b/4

bezr-i k. 010a/12, 012b/18,
016b/17, 024a/11

-5-

kaṭ'ü'l-leben [Ar.] : Sütün kesilmesi.

k. 004a/23

-1-

kavī [Ar.] : Güçlü, kuvvetli.

k.+ dür 036b/1

k. ider 011a/19

k. olmaya 038a/28

k. olup 016a/14

k. olur 021b/2

k. 006b/12, 010b/12, 015b/18,
015b/22, 016a/6, 020b/16,
034a/27, 034b/1,
034b/11, 035a/19, 035b/26,
038a/23, 038a/27, 039b/3,
045b/11, 047a/7, 049b/9

'illet-i k. 038a/25

-24-

kāvī [Ar.] : Yakan, yakıcı.

k. 014b/20

-1-

kavī [Ar.] : Söz, kelim.

k.- i Arisānī 030b/15

k.- i Aristo 030b/15

k.+ i 009a/2, 014b/29, 015a/14,
017b/19, 017b/22, 018a/9,
018b/19, 019a/2, 019b/5, 020a/5,
022b/13, 025a/5, 026a/19,
027a/13, 030b/3, 034a/22,
036a/26, 036b/14, 039b/25

-21-

kavru - [T.] : Bir kabın içerisinde
su katılmadan kızaracak şekilde
pişirilmek.

k.- ması 044a/8

k.- mış 030a/29

-2-

kavug(k) [T.] : Mesane, idrar torbası.

k+ ına 045b/24

-1-

kavun [T.] : Kabakgillerden, sürüngen
gövdeli, iri meyveli bir bitki.

k. 007a/17, 018b/14, 037b/15,
039b/13

-4-

kavurma [T.] : Kendi yağı ile
kızartılıp pişirilen et.

k.+ laruñ 039b/15

ķ. 041b/7

-2-

ķay [Ar.] : Kusma.

ķ.+ dan 010b/9, 018b/15, 030a/25,
049b/15

ķ.+ lar 042b/14

ķ. etmek 017b/4, 018b/9, 018b/10

ķ. etmekden 044a/2

ķ. eyle 033a/1

ķ. eylemek 010b/7

ķ. eyler 030a/25

ķ. eyleye 010b/9

ķ. ideler 018b/18

ķ. ider 018b/13

ķ. iderler 018b/14

ķ. iderse 032b/12

ķ. itdüreler 010a/2, 010b/7,
012b/13, 021b/6, 032b/19,
038b/21, 049b/11, 049b/12

ķ. itdürici 049b/11

ķ. itdürmek 018b/11, 018b/12

ķ. itdürmekdür 012b/12

ķ. olur 032b/14

ķ. 004a/50, 010b/8, 011b/28,
012a/29, 015b/17, 018a/17,
018b/8, 018b/21, 018b/22, 034a/1,
035a/22, 049a/29

-43-

ķaya ķoruđı [T.] : Damkoruğugiller
familyasının nadide bir türü olan
bu bitki, ekşimsi bir tadı bulunan
uzun yapraklı, etli ve bodur
bitkiler arasında yer alır.

ķ.+ nı 025a/17

ķ.+ nuñ 007b/11

ķ. 007a/6

-3-

ķayna - [T.] : Sıcaklığı belli bir
dereceyi bulunca fokurdamak.

ķ.- mış 016b/11, 018b/9, 018b/12,
021b/9, 025a/21, 027a/14,
043a/24, 046a/7, 047b/7, 047b/20,
047b/24

ķ.- ya 009b/9

-12-

ķaynad - [T.] : Kaynatmak. **ķrş.**
ķaynat

ķ.- up 007b/2, 008b/7, 009a/14,
009b/8, 011b/1, 013a/6, 013a/8,
015a/11, 015a/15, 016b/6, 016b/7,
018b/22, 018b/27, 019b/17,
020a/6, 020a/17, 020b/28, 021a/1,
021a/15, 021b/20, 022a/22,
024b/23, 030b/1, 030b/11,
030b/13, 036a/3, 036a/8, 036a/10,
036a/12, 036a/15, 039a/22,

041a/29, 042a/5, 042a/16,
042b/22, 043a/14, 044b/25,
045b/26, 047a/21, 047a/23,
047b/16, 048a/22, 049a/3

-43-

ķaynat - [T.] : Kaynatmak. **ķrķ.**

ķaynad

ķ.- up 016a/29, 016b/9

-2-

ķaynatmak [T.] : Kaynatma iķi..

ķ. 049b/3

-1-

ķaysı [Far.] : İki ķenekliler sınıfının
gūlgiller familyasından, 4 – 6
metre boyunda, dalları dik ve
yaygın, ķiķekleri pembemsi beyaz
renkte olan meyve aēacı ve
meyvesi.

ķ. 009b/11, 026a/4

-2-

ķayķūm [Ar.] : Civan perķemi.

ķ. 047b/6

-1-

ķay'ū'l-dem [Ar.] : Kan kusma.

ķ. 004a/51

-1-

ķaz [T.] : Őrdekğiller familyasından,
gri ve beyaz tūylū perde ayaklı
būyūķ kuķ cinsi.

ķ. 022b/8, 023b/11, 042b/29

-3-

ķāzib [Ar.] : Yalan, aslı olmayan,
aldatıcı.

sersām-ı k. 015b/8

-1-

ķāziyye [Ar.] : İleri sūrūlen iddia,
dava, mesele, husus.

ķ. 029a/10

-1-

ķebāb [Far.] : Ateķte veya kap iķinde
susuz olarak piķirilmiķ et.

k. ideler 038b/6

k. 039b/15, 041b/7

-3-

ķebābe [Ar.] : Karabibere benzer
baharat tanesi.

k. 008b/23, 008b/25, 011a/22,

036b/20, 039a/28, 048a/11

-7-

kebedī [Ar.] : Karaciğerle ilgili.

ishāl-i k. 004b/42

-1-

kebed [Ar.] : Karaciğer.

aḥvāl-ı k. 004a/52

emrāz-ı k.+ den 004a/53, 004b/1,
004b/2, 004b/3, 004b/4, 004b/5,
004b/6

ishāl-i k. 005a/3

k. 004b/7, 005a/46

-11-

kebere [Ar.] : Beyaz ve küçük

çiçekli çalı.

k. 041b/4

-2-

kebir [Ar.] : Büyük, ulu.

k. 039a/16, 043a/25

-2-

keçi [T.] : Keçi.

k.+ si 047b/1

k.+ sini 043a/2

k. 024a/10, 025a/12, 028a/22,

033a/16, 044b/10

-7-

keçi boynuzu [T.] : Baklagillerden,

kerestesi marangozlukta, kabukları
tabaklıkta kullanılan bir ağaç,
harnup ağacı ve bu ağacın baklaya
benzer, şekerli yemişi.

k. 008b/14

-1-

keci : Kedi.

k. 048b/27

-1-

kekik : Ballıbabagillerden, odunsu saplı,
başak durumunda beyaz, pembe
ve kırmızı çiçekler açan, karşılıklı
küçük yapraklı, çok yıllık, ıtırılı
sürüngen bitki.

k. 008a/3, 018b/29, 019b/11,
037a/1

-4-

keklik [T.] : Sülüngillerden, güvercin
büyüklüğünde, eti için avlanan,
tüyü boz, ayakları ve gagası
kırmızı renkte bir kuş.

k. 015a/17, 042b/12, 046a/19

-3-

kelam [Ar.] : Söz, ifade.

k.+ a 029a/1

k.+ ı 027b/23, 031a/3

k. idüp 028b/26
k. 006b/18, 017a/14
icmāl-i k. 016b/23

-7-

kelb [Ar.] : Köpek.

k.+ ler 026a/19

-1-

kelli [T.] : (-den) sonra, (-den) böyle.

k. 031a/6, 031a/7

-2-

kem [Far.] : Kötü, fena, değersiz.

k. 016a/21, 045b/6

-2-

kemmün [Ar.] : Kimyon.

k. 008a/24, 039b/16, 045b/19,
045b/20, 045b/21

-5-

kemneü'l-cefn vü'l-ayn [Ar.] : Göz

ve göz kapağında meydana gelen
karasu denilen göz hastalığı.

k. 003a/48

-1-

kemük(g) [T.] : Kemik.

k.+ i 035b/29

k.+ inden 047b/2

k.+ lerinden 041b/22

k. 045b/7

-4-

kendü [T.] : Kendi

k.+ de 021a/7, 027a/8, 028b/8,
028b/9

k.+ den 022a/25

k.+ lerini 027b/10, 031b/18

k.+ nden 039a/25

k.+ ni 009a/24, 027b/12, 027b/13,
028b/14, 029a/23, 031a/23,
033b/4, 034a/19, 041a/4

k.+ nüñ 020a/2, 040a/22, 040b/2

k.+ si 017b/14, 023a/23, 023a/26,
023a/29, 027b/11

k.+ sini 031a/21

k.+ ye 006b/15, 015b/1, 019a/12,
021b/28, 023a/6, 023a/24,
023b/21, 023b/28, 027a/21,
028b/9, 029a/21, 030a/11, 038a/9,
038a/10, 045b/5

k. 005b/24, 006b/10, 006b/11,
006b/16, 017b/15, 017b/17,
021b/3, 021b/29, 022a/2, 022a/8,
031a/23, 031b/15, 033b/20,
038a/9, 042a/19, 046b/3, 047a/27,
049a/7, 049a/10

-60-

kendür [Ar.] : Kendirgiller
familyasından, sap liflerinden
halat ve çuval yapılan bitki,
kenevir.
k. 022b/3

-1-

kenger-i būstānī [Ar.] : Enginar.
k. 030b/14, 030b/15, 036b/28

-3-

kepek(g) [T.] : Öğütölüp elenen tahıl
tanelerinden eleğin üstünde kalan
kabuk kırıntıları.
k.+ i 047a/19
k. 008a/7, 021b/17, 046a/2

-4-

kerāviyā [Ar.] : Karaman kimyonu.
k.-i berriyye 030b/8
k. 042b/11, 045b/22, 048b/4

-4-

kerdeme : Tere otu
k. 009a/18

-1-

kerefis [Far.] : Maydanozgilleden
kök ve yapağı sebze olarak

kullanılan kokulu bir bitki,
kereviz.

k. 008a/24, 012b/2, 030a/20,
036b/27, 039a/16, 039a/18, 045a/8

-7-

keremetu'l-beyzā [Ar.] : Ak sarmaşık,
bin kulaç otu. **krş. kerme-i beyzā**
k. 040a/10

-1-

kerme-i beyzā [Ar.] : Ak sarmaşık,
bin kulaç otu. **krş. keremetu'l-beyzā**
k. 025a/20

-1-

kerneb [Ar.] : Lahana.
k. 021a/5

-1-

kerrat [Ar.] : Kereler, defalar.
k.+ la 023b/19, 025b/20, 028a/12

-3-

kerre [Ar.] : Defa, kez, sefer.
k. 028b/24, 040a/7.

-2-

kesel [Ar.] : Gevşeklik, uyuşukluk,
tembellik, üşenme.

k.+ den 049a/24
k.+ e 037b/5
k. 009a/29, 021b/3, 025b/5

-5-

kesel - [Ar.] : Gevşemek, uyuşmak.

k.- mesi 037b/21, 037b/22
k.- miş 038a/17

-3-

keşif [Ar.] : Koyu, yoğun.

k. idicidür 037b/1

-1-

keşīra [Ar.] : Geven dikeninden çıkarılan zamk.

k. 026b/17, 030a/20

-2-

keşret [Ar.] : Çokluk, bolluk, fazlalık, ziyadelik.

k.+ inden 032a/2

k. 005b/26, 013a/2

-4-

keşīde-i endam [Far.] : Gerinmek.

k. 043b/9

-1-

keşif [Ar.] : Varlığı bilinmeyen bir şeyi

bulup ortaya çıkarma.

k. etmiş 045a/29

k. idüp 042b/18

-2-

keşk [Far.] : Buğday ve arpa çorbası.

k.+ i 007a/17, 010a/13, 026b/23

-3-

keşkāb [Far.] : Arpa çorbası, arpa suyu.

k.+ dan 026b/10

k.+ lar 035a/17

k. 026b/4

-3-

kettān [Ar.] : Keten bitkisi ve bundan elde edilen dokuma, bez.

k. 042b/25, 044b/8, 047a/18

bezr-i k. 042b/25

-4-

key [Ar.] : Yarayı veya vücudun hasta bir yerini tedavi maksadıyla kızgın demirle yakma.

k. 025b/17, 025b/18, 027a/11, 027a/12

-4-

keyf [Ar.] : Ferahlık, rahatlık, huzur

duygusu, gönül açıklığı.

k.+ inüñ 049a/17

k.+ lü 033a/12

k. 020b/22, 020b/23, 020b/24,

049a/17, 049a/19, 049a/22

ehl-i k. 049a/17, 049a/24

-10-

keyfiyyet [Ar.] : Vasıf, nitelik.

k.+ iyle 031b/4

-1-

keymūs [Ar.] : Bağırsak
sindirimiyle oluşup, lenf
damarlarıyla emilen sütümsü sıvı.

k. 018a/21

-1-

kezālik [Ar.] : Bu da öyle, yine
öyle, keza.

k. 007a/15, 007b/8, 007b/15,

017a/3, 019a/18, 019b/11,

019b/13, 019b/18, 020a/7, 020b/5,

020b/12, 024a/11, 025b/26,

028b/4, 030b/10, 039b/28,

040a/10, 048a/5, 048a/20

-19-

kezāz [Ar.] : Sinir gerilmesi.

k.+ uñ 041b/19

k. 041b/14, 041b/16,

041b/18, 041b/23, 043a/11

-6-

kezāzī [Ar.] : Sinir gerilmesi ile ilgili.

teşennüc-i k. 041b/17

-1-

ķııcırdı [Ar.] : Gıcırdama sesi.

ķ.+ sı 034b/18

-1-

ķıl [T.] : İnsan ve hayvan vücudunda
biten sertçe ve kalınca tüy.

k.+ ların 026b/27

-1-

ķılā [Ar.] : Ağız ağrısı.

ķ. 003b/31

-1-

ķillet [Ar.] : Azlık.

ķ.- ı leben 004a/22

-1-

ķına [Far.] : Kına bitkisi.

ķ. 007a/11, 015a/12, 043a/1,

044b/16

-4-

kırk [T.] : Kırk sayısı.

ķ. 009b/29, 026b/4, 039a/23,
047a/15

-4-

kırkıbirinci [T.] : Kırkıbir sayısı.

ķ. 049a/6

-1-

kırkıncı [T.] : Kırk sayısının sıra
sayı sıfatı.

ķ. 046a/22

-1-

kırkikinci [T.] : Kırkiki sayısının sıra
sayı sıfatı.

ķ. 050a/4

-1-

kırmızı [T.] : Kırmızı, al, kızıl
renk.

ķ. 007a/28

-1-

kırmızılığ [T.] : Kırmızı olma durumu.

ķ.+a 023b/6

-1-

kısm [Ar.] : Kısım.

ķ.+ a 048a/15

ķ.+ ı 016b/25

ķ.+ ına 015a/23

ķ. 015a/23, 016b/25

-6-

kıssā [Ar.] : Hıyar.

ķ. 026a/2

-1-

kıssā' ü'l-ḥimār [Ar.] : Cırtatan
dövleği, ebucehil karpuzu,
kargadüleği.

ķ. 039b/4, 041a/25, 044b/24,
048a/1

-4-

kıtf [Ar.] Kara pazı otu.

ķ. 025a/7, 025b/27

-2-

kıvam [Ar.] : Bir sıvının koyuluk
derecesi, koyuluk.

ķ.+ a 026b/8

-1-

kıyām [Ar.] : Bir işe kalkışma, teşebbüs
etme.

ķ.+ a 045b/11

-1-

kıyās [Ar.] : Karşılaştırma.

ķ. ideler 035a/10, 042b/6

ķ. ider 017a/29, 018a/16, 040b/3

ķ. olunduķda 015b/28

ķ. olunur 021b/4

-7-

kız [T.] : Kız.

ķ.+ ı 028b/16, 028b/27, 029a/5,

029a/8, 029a/13

ķ.+ ını 029a/13

ķ.+ lar 026b/26

-7-

kız - [T.] : Aşırı derecede ısınmak,
sıcaklığı çok artmak.

ķ.- mış 046a/2

-1-

kızar - [T.] : Rengi kırmızı olmak,
kırmızıya yakın bir renk almak.

ķ.- ur 015b/29, 049a/28

-2-

kızdur - [T.] : Kızmasını sağlamak,
kızmasına yol açmak.

ķ.- up 010b/10, 036a/16

-2-

kızıl [T.] : Parlak kırmızı renk.

ķ. 009a/24, 009a/26, 009b/5,

010a/14, 015b/19, 020a/19,

021b/19, 023b/6, 025b/25,

026b/23, 030a/23, 035a/6, 038a/5,

039b/15, 043b/1

-15-

ki [Far.] : Ki, ki bağlacı.

k. 003a/6, 003b/47, 004a/36,

004b/20, 004b/23, 004b/25,

004b/26, 004b/27, 004b/28,

004b/29, 004b/30, 004b/31,

004b/44, 004b/47, 005a/3,

005a/14, 005a/17, 005a/18,

005a/19, 005a/21, 005a/22,

005a/27, 005a/39, 005b/8,

005b/34, 005b/41, 006a/13,

006a/14, 006a/40, 006a/43,

006b/2, 006b/4, 006b/11, 006b/17,

007a/1, 007a/4, 007a/5, 007a/9,

007a/23, 007b/4, 007b/14,

007b/19, 007b/25, 007b/27,

008a/8, 008a/26, 008a/27,

008b/13, 009a/8, 009a/23,

009b/10, 009b/14, 009b/22,

009b/23, 010a/4, 010a/6, 010a/11,

010a/25, 010b/1, 010b/8, 010b/25,

011a/8, 011a/18, 011a/20,

011a/25, 011b/3, 011b/4, 011b/10,

011b/20, 012a/9, 012a/17,

012a/26,	012a/28,	012b/16,	026a/22,	026b/1,	027a/4,	027a/9,
013a/10,	013a/14,	013a/22,	027a/11,	027a/19,	027a/26,	
013a/27,	013b/5,	013b/11,	027b/6,	027b/10,	027b/18,	
013b/26,	014a/1,	014b/1,	027b/23,	027b/26,	028b/7,	028b/9,
015a/16,	015a/22,	015a/24,	028b/19,	028b/22,	028b/25,	
015a/27,	015a/28,	015b/2,	028b/26,	029a/22,	029a/27,	
015b/6,	015b/10,	015b/11,	029a/29,	029b/3,	029b/5,	
015b/14,	015b/15,	015b/16,	029b/6,	029b/8,	029b/11,	029b/24,
015b/23,	015b/25,	016a/2,	030a/11,	030a/12,	030a/29,	
016a/6,	016a/8,	016a/9,	031a/2,	031a/6,	031a/17,	031a/19,
016a/13,	016a/16,	016a/17,	031a/20,	031a/21,	031a/23,	
016a/21,	016b/2,	016b/13,	031a/25,	031a/26,	031a/27,	
016b/19,	016b/23,	016b/28,	031b/3,	031b/7,	031b/12,	
017a/5,	017a/20,	017a/23,	031b/21,	031b/22,	031b/23,	
017a/25,	017a/28,	017b/18,	031b/24,	031b/25,	032a/1,	032a/3,
018a/5,	018a/6,	018a/16,	032a/5,	032a/6,	032a/12,	032a/15,
018a/27,	018b/8,	019a/11,	032a/16,	032a/17,	032a/21,	
019a/14,	019a/15,	019a/25,	032a/22,	032a/23,	032a/25,	
019b/4,	019b/21,	019b/26,	032a/28,	032b/1,	032b/3,	032b/15,
020a/22,	020a/28,	020b/1,	032b/18,	033a/13,	033b/13,	
020b/17,	020b/19,	021a/11,	033b/19,	034a/4,	034a/5,	034a/6,
021a/20,	021a/22,	021a/23,	034a/10,	034a/11,	034a/18,	
021b/7,	021b/12,	021b/23,	,034a/20,	034a/23,	034a/24,	
021b/25,	021b/27,	021b/29,	034a/25,	034a/26,	034a/27,	
022a/2,	022a/7,	022a/12,	034b/1,	034b/3,	034b/5,	034b/6,
022a/19,	022a/24,	022a/27,	034b/12,	034b/13,	034b/14,	
022b/5,	023a/8,	023a/13,	034b/15,	034b/17,	034b/18,	
024a/4,	024b/1,	024b/12,	034b/22,	034b/23,	034b/24,	
024b/29,	025b/11,	025b/12,	034b/25,	034b/29,	035a/1,	035a/3,
025b/18,	026a/16,	026a/21,	035a/5,	035a/8,	035a/15,	035a/22,

035a/28, 035a/29, 035b/11,
 035b/20, 035b/24, 035b/26,
 036a/13, 036a/27, 036b/3, 036b/4,
 036b/6, 036b/12, 036b/13,
 037a/11, 037a/15, 037a/20,
 037a/21, 037a/22, 037a/23,
 037a/27, 037b/1, 037b/3, 037b/4,
 037b/18, 037b/19, 037b/21,
 037b/23, 037b/25, 037b/26,
 037b/28, 038a/1, 038a/3, 038a/6,
 038a/7, 038a/9, 038a/11,
 038a/12, 038a/13, 038a/14,
 038a/16, 038a/20, 038a/24,
 038a/28, 038b/5, 038b/10,
 038b/26, 038b/27, 039a/24,
 040a/19, 040a/23, 040a/24,
 040b/1, 040b/4, 040b/5, 040b/7,
 040b/8, 040b/13, 040b/20,
 040b/29, 041a/1, 041a/5, 041a/6,
 041b/19, 041b/20, 041b/28,
 042a/4, 042a/16, 042a/20, 042b/8,
 042b/10, 042b/18, 043b/13,
 043b/18, 043b/20, 043b/21,
 043b/26, 043b/27, 043b/28,
 044a/3, 044a/5, 044a/7, 044a/9,
 044a/15, 044a/19, 044a/22,
 044a/24, 044a/27, 044a/29,
 044b/2, 044b/4, 044b/5, 044b/6,
 044b/14, 045a/2, 045a/12,
 045a/13, 045a/14, 045a/15,

045a/16, 045a/17, 045a/19,
 045a/20, 045a/21, 045a/24,
 045a/28, 045a/29, 045b/3, 045b/7,
 045b/8, 045b/9, 045b/13, 045b/15,
 045b/24, 046b/4, 046b/12,
 046b/15, 046b/16, 046b/17,
 046b/23, 046b/24, 046b/29,
 047a/1, 047a/2, 047a/5, 047a/10,
 047a/13, 047a/24, 047a/27,
 047a/29, 047b/17, 047b/23,
 047b/29, 048a/1, 048a/16,
 049a/14, 049a/22, 049a/28,
 049b/4, 049b/15, 049b/17,
 049b/19, 049b/23, 049b/26,
 049b/28, 050a/1, 050a/17, 050a/25

-447-

kibrit : Damarlı, çiçeksiz bir bitki,
 kurtayağı.

k. 036b/23

-1-

kibrü'l-‘ayn[Ar.] : Katarakt. **krş.**
sâdet, zafere

k. 003b/11

-1-

kîfâl [Yun.] : Boynun iki yanında, kanı
 başa taşıyan aort damarlarının her
 biri, şahdamarı.

ķ.+ dan 009b/1

ķ.+ den 017b/6, 027a/17

ķ. olunmazsa 016a/15

ķ. 035b/23

-5-

kifālā eliyā apū falğamū nīz

[Rum.] : Çıbanlar ve şişlerden kaynaklanan baş ağrısı.

k. 014a/3

-1-

kifālā liyā aķikne inķyās [Rum.] :

Burundan akan kandan, aşırı ishalden kaynaklanan baş ağrısı.

k. 013a/2

-1-

kifālā liyā ekis ilmenşun [Rum.] :

Başın içindeki parazitlerden kaynaklanan baş ağrısı.

k. 013a/26

-1-

kifālā liyā ekisem firaķısaūz[Rum.] :

Tutukluktan olan baş ağrısı.

k. 013b/11

-1-

kifālā liyā mālānhūlikī [Rum.] :

Kara safradan kaynaklı baş ağrısı.

k. 011b/7

-1-

kifālā liyāpunū matuzız [Rum.] :

Yoğun rüzgârdan olan baş ağrısı.

k. 012a/2

-1-

kifālā liyāustu maķiki [Rum.] :

Mideden kaynaklanan baş ağrısı.

k. 012a/25

-1-

kifālāliyā apū iķitbī [Rum.] :

Düşmekten ve çarpmaktan olan baş ağrısı.

k. 013b/20

-1-

kifāyet [Ar.] : Yeter miktarda

olma, yetişme, elverme, kafi olma.

k. iderdi 029b/11

k. 026b/2

-2-

kil [Far.] : Yeşilimtrak, yağlı ve yumuşak toprak.

k. 004a/41

-1-

ķillet [Ar.] : Azlık.
ķ. 006b/18

-1-

ķim [T.] : Hangi kimse.

ķ.+ de 032a/7

ķ.+ dūr 029a/27

ķ.+ e 005b/22

ķ.+ ūñ 034b/15, 035a/8

ķ. 035a/18, 040b/7

-7-

ķimesne [T.] : Kimse, ķiři.

ķ.+ ler 022a/18

ķ.+ lerde 039a/25

ķ.+ nũñ 028b/27, 029a/5, 044a/18,
044b/4

ķ. 022b/24, 023a/24, 028b/18,
040b/5, 047a/1

-11-

ķir [T.] : Vŭcudun veya nesnelerin
ŭzerinde oluşan pislik.

ķ.+ ini 014b/26

-1-

ķirāť [Ar.] : 0,20 gram ağırlıķında bir
ŭlćŭ.

ķ.+ ın 048b/21

ķ.+ ını 039b/28

ķ. 015a/7, 039a/4, 039a/5, 039a/6,
039a/7

-7-

ķiremīd : Dŭhnũ'l-acŭrr, ķiremīd
bitkisi.

ķ. 041a/22, 048b/28

-2-

ķiři [T.] : Ėnsan, kimse, şahıs.

ķ.+ ler 016a/7, 028b/5, 030b/20,
033b/16

ķ.+ lerde 018a/19, 049b/1, 049b/4

ķ.+ lere 018b/8, 049a/24

ķ. 009b/29, 013a/20, 040b/2,
040b/9, 042b/2, 046b/26, 049a/16,
049b/17, 050a/2

-18-

ķiřnic [Far.] : Maydanozgillerden,
yaprakları maydanozu andıran,
20-60 santimetre yŭksekliķinde,
tŭysŭz, bir yıllık ve otsu bir bitki.

ķ. 038b/1

-1-

ķiřniz [Far.] : Maydanozgillerden,
yaprakları maydanozu andıran,
20-60 santimetre yŭksekliķinde,

tüysüz, bir yıllık ve otsu bir bitki

k.- i taze 010a/14

k.- i yabis 035b/10, 038b/8

k.+ den 011b/1, 018a/6

k.+ i 007b/6, 030b/1

k.+ üñ 007b/7

k. 012a/14, 016b/15, 021a/14,

024a/4, 025b/24, 026a/1, 030a/18,

030b/1, 032b/5, 035b/10, 049b/3,

049b/8, 049b/10

şeker-i k. 012a/14

-23-

kitāb [Ar.] : Kitap.

k.+ dan 033b/23

k.+ larda 029b/28

k.+ ların 007a/9

k.+ larında 011a/9, 015a/21,

015a/23, 017a/4, 030b/20

aşhāb-ı k. 027b/23

-9-

kitab [Ar.] : Yazı yazma.

k.+ e 028a/9

-1-

ko - [T.] : Koymak.

ķ.- maķ 007a/4, 013b/13, 013b/17,

013b/18, 014b/24, 021b/18,

044a/29, 044b/27, 045b/23

ķ.- maķdan 028a/23

ķ.- mayalar 012a/10, 027a/17,
047b/29

ķ.- mayup 049b/10

ķ.- maz 017b/21

ķ.- rlar 028b/24

ķ.- salar 008a/4, 020b/29

ķ.- yalar 008a/1, 010a/19,

010b/12, 011b/21, 014a/10,

016a/27, 021b/14, 022b/15,

026b/28, 027a/15, 035a/15,

036a/13, 036a/18, 044b/10,

044b/12, 048a/10

ķ.- yalım 028b/22

ķ.- yasın 028b/20

ķ.- yup 007a/5, 008a/8, 008a/15,

008a/18, 008b/7, 013a/6, 018a/3,

020b/25, 020b/29, 021a/1, 026b/9,

027a/3, 045b/24

-49-

ķoca [T.] : Yaşlı. **ķrş. ķoça**

ķ.+ lar 049a/11

ķ.+ lıķdan 049a/16

-2-

ķoça [T.] Yaşlı. **ķrş. ķoca**

ķ.+ lar 049a/7

ķ.+ lara 050a/7

ķ.+ nuñ 026a/7

-3-

koçan : Marul, lahana vb. sebzelerde yaprakların çıktığı sert gövde kısmı.

ķ.+ ı 010a/15, 012b/24

ķ.+ uñ 026a/7

-3-

koķ - [T.] : Koku yaymak.

ķ.- mış 031b/29

-1-

koķmak [T.] : Koku yaymak.

ķ. 007a/24, 018b/25, 019a/7, 024a/20, 025a/10, 030b/12, 041b/6, 045a/6, 049a/5

ķ.+dan 018a/1

-10-

koķla - [T.] : Kokusunu almak için bir şeyi burnuna yaklaştırıp havayı içine çekmek.

ķ.- salar 020b/26, 021a/5

ķ.- yalar 008b/7, 020a/13, 020b/19, 021a/10, 021a/13, 022a/26, 036b/16

ķ.- yup 022a/23

-10-

koķlamak - [T.] : Koklamak işi.

ķ.- mak 008b/17, 009b/10, 013b/7, 013b/8, 013b/13, 013b/16, 018b/27, 019a/29, 019b/11, 019b/20, 020b/23, 021a/8, 022b/17, 036a/21, 036b/16, 036b/17

-16-

kol [T.] : İnsanın omuzundan parmak uçlarına kadar olan organı.

ķ.+ dan 024b/28

ķ.+ ların 013b/28, 036b/23

ķ. 037a/19, 038a/16, 038a/23

-6-

kolon [Yun.] : İnce bağırsakla makat arasında bulunan 1,5 metre uzunluğundaki sindirim sistemi bölümü, kalın bağırsak.

ķ. 005a/21, 005a/22

-2-

kop - [T.] : Herhangi bir yerinden ikiye ayrılmak.

ķ.- ar 032a/13

-1-

korķu [T.] : Korku.

ķ.+ lar 050a/14

-1-

ķorın -[T.] : Korunmak.

ķ.- up 046b/22

-1-

ķorķ - [T.] : Korkmak.

ķ.- ar 025b/8, 025b/11

-2-

ķorķmak - [T.] : Korkma işi.

ķ. 017a/9, 020b/9, 032a/23

-3-

ķoruk : Olmamış üzümün, üzümün yeşili
ve ekşisi

ķ. 010a/11, 010b/10, 012b/15

-4-

ķoy - [T.] : Bırakmak, yerleştirmek

ķ.- alar 007a/23, 025b/16

-2-

ķoyı [T.] : Kendi renginin karaya çalar
tonunda olan.

ķ. 009b/5

-1-

ķoyun [Ar.] : Geviş getirenlerden, eti,
sütü ve yapağısından faydalanılan,

boynuzlu, memeli, evcil hayvan.

ķ. 025a/12, 025a/14, 025b/25

-3-

ķoz [Far.] : Ceviz.

ķ. 030b/5, 043a/7

-3-

ķök [T.] : Bitkilerin, toprağın altında
kalan ve topraktaki besi
maddelerini emmelerine yarayan
kısmı.

ķ.+ i 007a/25, 008b/5, 008b/15,
012b/2, 018b/14, 021a/6, 024a/15,
033a/28, 039a/16, 039a/17,
041a/17, 041b/4, 043a/3, 043b/2,
045a/2

ķ.+ idür 008b/5

ķ.+ inden 025a/2, 025a/21,
039a/18, 040a/10, 040b/19

ķ.+ ini 025a/15, 033b/2, 042b/23,
043a/6, 043a/28, 046a/5, 046a/19

ķ.+ inüñ 021a/11, 039b/27,
046a/21

ķ. 041a/17, 042b/23, 045a/17,
046a/5, 046a/21

-37-

ķöknar [Yun.] : Çamgiller
familyasından, gövdesi boz,

yaprakları kara, kışın yapraklarını dökmeyen, heybetli görünüşlü, kerestesinden yapılarda, gemicilikte ve mobilyacılıkta faydalanan, reçineli, kozalaklı orman ve süs ağacı.

k. 030b/5

-1-

köpük(g) [T.] : Bir sıvı üzerinde çeşitli etkilerle oluşan hava veya gaz kabarcıklarından meydana gelen tabaka.

k.+ üñ 031a/12

k. 031a/10, 034b/26, 034b/27

-4-

ķūbā [Ar.] : Tuzlu balgam.

ķ. 006a/34

-1-

ķubķ [Ar.] : Çirkinlik.

ķ.+ ından 029b/16

-1-

ķuķmak [T.] kucaklamak, sarmak.

k. 028b/4

-1-

ķudret [Ar.] : Kuvvet, güç, takat,

iktidar.

ķ.+ i ola 016a/18

ķ.+ i 050a/2

-2-

ķudret ķelvāsı [Ar.] : Bazı bitkilerden sızan şekerli öz suyunun kurutulmasıyle elde edilen tatlı macun.

ķ.+ nı 010a/7

-1-

ķuķıba : İlaç yapımında kullanılan bir ot.

ķabb-ı ķ. 010b/27, 018b/7, 032b/8, 041b/10, 047b/10

-5-

ķulaķ(ğ) [T.] : İşitme organı.

ķ.+ a 003b/48, 009a/4, 011a/2

ķ.+ da 003b/44, 006b/15, 012a/6

ķ.+ ı 014b/26

ķ.+ ın 013a/19

ķ.+ ına 013b/3, 013b/4, 014b/24

ķ.+ ları 017b/16

ķ.+ larından 019a/2

ķ. 003b/43, 003b/44, 003b/46, 034b/17

-17-

ķūlenc [Ar.] : Kalın ve kör
bağırsaklarda şiş vb. bir nedenle
tıkanmadan kaynaklanan ağrı.

ķ.- i fetķī 005a/20

ķ.- i rīhī 005a/18

ķ.- i şakīl 005a/16

ķ.+ de 037b/9

ķ. 005a/14, 005a/15, 005a/17,

005a/19, 005a/21, 005a/22,

037b/8, 037b/10, 039b/9

-13-

ķūlencī [Ar.] : Kulenc ile ilgili.

şakīl-i yubūset-i ķ. 005a/16

ķ. 005a/23, 037b/8

-3-

ķūlencū'l-tūvānī [Ar. Far.] : Şiddetli
ağrı.

ķ. 005a/20

-1-

kum [T.] : Kum. krş. **ķum**

k. 004a/41

-1-

ķum [T.] Kum. krş. **kum**

ķ. 005b/4

-1-

ķumūr [Ar.] : Beyaza çok
bakmaktan meydana gelen görme
bozukluğu.

ķ. 003b/15

-1-

ķunbilsiyūnī puster yurī [Ef.] :

Gerinmek.

ķ. 043b/10

-1-

ķundus ħayāsī : Cavşir otu ve
bundan elde edilen bir tür zamk,
macun.

ķ.+ n 048a/18

ķ.+ ndan 033a/5

-2-

ķundus řaşāğī : Cavşir otu ve
bundan elde edilen bir tür zamk,
macun.

ķ.+ ndan 022b/16

ķ.+ nı 019b/7

-2-

ķunduz ħayāsī : Cavşir otu ve
bundan elde edilen bir tür zamk,
macun.

ķ. 008b/18

-1-

kunfuz [Ar.] : Kirpi.

k. 041a/23

-1-

ķunınala cuyūnī [Ef.] : Donmuş gibi

durmak.

ķ. 019b/23

-1-

kunnās [Ar.] : Pırasa.

k. 037a/6

-1-

ķunubilsiyunī [Ef.] : Gerilme.

ķ. 041b/14

-1-

ķurānīţus : Beyin tümörü.

ķ.- ı hālîşde 024a/2

ķ. 015a/26, 021a/25, 021b/2

-4-

ķurd [T.] : Köpekgillerden, gri sarı renkli, yırtıcı, etçil memeli hayvan.

ķ. 044b/28, 048a/6

-2-

ķurdumānā : Tohumları yassıca eyti

kokusu olan geyik siresi denilen bitki.

ķ. 030b/8, 039a/21

-2-

ķurı [T.] : Nemi, suyu olmayan. **ķrş.**

ķuru

ķ.+ sı 049b/14

ķ.+ ya 016a/11

ķ. 008b/3, 012a/14, 016b/15, 018b/16, 024a/4, 030a/18, 030b/1, 030b/4, 032b/5, 040a/13

-12-

ķurķī : Turna kuşu.

k. 046a/7, 048a/22

-2-

ķurrās[Ar.] : Pırasa.

k. 046a/10

-1-

ķurt [T.] : Uzun ve yumuşak gövdeli, omurgasız, bacaksız, ayaksız veya çok ilkel ayaklı, sürünerek hareket eden küçük hayvan.

ķ.+ ların 013b/6

ķ. 013a/24, 013a/26, 013a/27, 013a/28, 013a/29

-7-

ķurtul - [Ar.] : Sıyrılmak,
uzaklaşmak, selamete çıkmak,
halas olmak.

ķ.- dı 047a/3

ķ.- maz 049a/24

-2-

ķurķum [Ar.] : Yaz sonuna doğru
turuncu çiçekler açan otsu bir
bitki, aspir, usfūr.

ķ. 024a/23

-1-

ķuru [T.] Nemi, suyu olmayan. **ķrş.**
ķurı

ķ.+ sı 039b/17

-1-

ķurud - [T.] : Susuz bırakıp
kurumasına sebep olmak.

ķ.- up 025a/4

-1-

ķurūķ [Ar.] : Yara.

ķ.- ı enf 003b/19

ķ.+ lar 004b/39

-2-

ķurūķū'l-‘ayn [Ar.] : Göz yarası.

ķ. 003a/41

-1-

ķuķ [Ar.] : Kıst otu ve kökünden elde
edilen yapılan ilaç.

dūhn- i ķ. 039a/1

ķ. 035b/1, 035b/14, 036a/4,
036a/8, 036a/13, 039a/14,
039a/20, 041a/9, 041a/12,
041a/13, 043a/24, 045b/18,
046a/14

-14-

ķuķ [T.] : Yumurtlayan omurgalılarından
gagalı, iki ayaklı, iki kanatlı,
vücudu tüylerle kaplı, uçucu
hayvanların ortak adı.

ķ.+ ı 030b/7

ķ.+ lar 030b/7

ķ.+ ları 035a/18

ķ.+ larından 011a/25

ķ.+ larını 041b/8

ķ.+ uñ 048b/26

-6-

ķuķ etmeķi [T.] : Kuşekmeķi, tere
yaprağına benzer yenilebilir bir ot.

ķ. 008b/22

-1-

kuşürü'r-ḥaṣḥāṣ [Ar.]: Haṣḥaṣ kabuğu.

ķ. 021a/13

-1-

ķūt [Ar.] : Yaşamak için gerekli yiyecek, rızık.

ķ.+ larınıñ 031b/24

ķ.+ laruñ 031b/22

-2-

ķuṭrub [Ar.] : Malihulya, karasevda hastalığı.

ķ. 003a/16, 023a/3, 025a/22,

025a/23, 025a/25, 025b/2, 027a/5

lafz-ı ķ. 025b/1, 025a/27

-9-

ķuṭūr [Ar.] : Damlamak.

ķ. etmek 014b/24, 015a/11, 048b/6

ķ. etseler 019b/14

ķ. 009a/5, 036b/24

-6-

ķuvvet [Ar.] : Sağlıklı olmanın verdiği zindelik, sağlamlık.

ķ.- i cevheri 023a/11

ķ.- i ḥiss 031b/27

ķ.- i mücāma‘at 005b/32

ķ.- i nefṣānī 034b/4

ķ.- i ṣhevāt-ı ḳalbden 029a/25

ķ.- i ṣehvānī 029b/12

ķ.+ de 024b/16, 029b/4

ķ.+ e 029b/5

ķ.+ i 016a/16, 029a/28,

037a/21, 042b/11, 049a/19

ķ.+ ine 010b/3, 021b/11, 035a/29,

039a/12

ķ.+ ini 005b/28, 005b/29

ķ.+ inüñ 034a/16

ķ.+ leri 034a/20

ķ.+ leriniñ 023a/11

ķ.+ lü 006b/6, 006b/8, 006b/9,

015a/5, 024b/19, 036b/3

ķ.+ siz olur 046b/17

ķ.+ üñ 034a/12, 037a/23

ķ. 004a/46, 004a/47, 004a/48,

004b/9, 005a/21, 005b/30,

005b/33, 005b/46, 009b/2, 010b/1,

015b/18, 015b/20, 016a/14,

016a/17, 017b/5, 018b/16, 023b/6,

024b/20, 027a/7, 029b/1, 029b/5,

029b/6, 029b/12, 032b/22,

032b/23, 033b/29, 034b/3,

034b/27, 035a/9, 035a/10,

035b/11, 037a/7, 037a/22,

038b/12, 038b/18, 040b/13,

042b/9, 044a/5, 046a/28, 049a/17,

049b/15, 049b/21

-75-

ķuyruk [Ar.] : Hayvanların büyük bir kısmında gövdenin arka tarafında yer alan uzun ve esnek organ.

ķ. 043a/18, 044b/7, 044b/11

-3-

ķuzı [T.] : Koyunun yavrusu.

ķ.+ nuñ 020a/19

ķ. 025b/25, 026b/25

-3-

ķuzıķulağı [T.] : Karabuğdaygillerden, nemli yerlerde yetişen, yaprakları salata olarak kullanılan, çiçekleri iki evcikli ve kırmızımtırak bir bitki, ekşikulak.

ķ. 012b/16

-1-

ķüçük [T.] : Küçük, ufak.

ķ. 008b/26, 018a/3, 030b/7, 039a/19, 045a/1

-5-

ķüferrā [Ar.] Hurma kabuğı.

ķ. 007a/24

-1-

ķükre - [T.] : Etrafı titreten sesler çıkarmak, yüksek sesle bağırarak.

ķ.- mesi 026a/13

-1-

ķükürdlü [Far.] : İçinde kükürt veya kükürt birleşikleri bulunan.

ķ. 039b/6, 043a/29, 046a/11

-3-

ķül [T.] : Yanan şeylerden artakalan toz halindeki madde.

ķ.+ ini 041a/16

ķ. 008a/12, 010a/14

-3-

ķüllı [Ar.] : Bütüne ait, bütünle ilgili.

ķ.+ dür 038b/14

sebeb-i ķ. 037a/20

-2-

ķündüs [Ar.] : Aksırık otu, kunduz otu.

ķ. 008b/6, 012a/11, 019a/29, 019b/1, 022a/23, 030b/10, 035b/15, 036b/15, 043a/29, 048a/2

-10-

ķüreg [T.] : İnsan ve hayvan vücudunda

omuzun arka ve alt bölümü.

k.+ i 009b/3

-1-

kürk : Kürk, hayvan postu.

k.+ i 032b/16

k. 042a/15

-2-

küzāz [Ar.] : Sinir gerilmesi, tetanos.

k.- ı hafif 044a/13

k.- ı imtilāyının 044a/25

k.- ı şa'b 044a/10

k.- ı yābis 044a/6

k.+ a 043b/10

k.+ da 043b/23, 044a/8, 044a/9,

044a/22, 044b/6

‘illet-i k.+ da 044b/16

imtilā-yı k.+ da 044a/28

k.+ laruñ 044a/23

k.+ uñ 043b/17, 043b/26, 044a/14,

044a/26

k. 003a/26, 017b/3, 043b/7,

043b/11, 043b/15, 043b/16,

043b/20, 043b/21, 043b/28,

044a/2, 044a/6, 044a/9, 044a/11,

044a/18, 044a/20, 044a/24,

044a/25, 045a/25

dimāğ-ı k. 044a/14

-37-

küzbere [Far.] : Kişniş otu.

k. 018a/5, 033a/18

-2-

L

lā-naẓīre [Ar.] Karşılıksız, faydasız.

l.+ dūr 015a/7

-1-

la‘b [Ar.] : Oyun, eğlence.

l.+ dan 028a/10

l. idenler 027a/22

-2-

lābüde[Ar.] : Gerekli, lazım.

l. 006b/5, 015b/3, 015b/12,

021a/24, 022a/9, 023a/10, 045b/8,

050a/24

-8-

lāciverd [Far.] : Lacivert taşı ve bu taşın adını alan renk.

l.+ e 024a/8

l. 024a/7

-2-

lāde [Ar.] : Bön, ahmak.

l. olan 010b/2

-1-

laden [Far.] : Akdeniz ülkelerinde yetişen yapışkan yapraklı beyaz ve pembe çiçekli, reçinesi hekimlikte kullanılan bir bitki.

l.+ den 013b/13

l. 007a/4, 009a/8, 012a/11, 013b/13, 013b/14, 019a/29, 022a/26, 035b/15

-9-

lafz [Ar.] : Söz.

l.- ı kütüb 025b/1, 025a/27

l.- ı Yūnānīdür 026a/14

-3-

lağana [Yun.] : Lahana; turpgillerden, pek çok türü olan, kat kat sarılı yapraklardan ibaret güz ve kış sebzesi.

l. 049b/14

-1-

lāgar [Ar.] : Zayıf, etsiz, arık.

l.+ ı 038a/20

l.+ lık 038a/13

l. ola 038a/16

l. 005a/28, 023a/21, 028b/17,

028b/25, 038a/18

-8-

lahana [Yun.] : Lahana; turpgillerden, pek çok türü olan, kat kat sarılı yapraklardan ibaret güz ve kış sebzesi.

l. 012a/15, 021a/5, 033a/16

-3-

lahlaḥa [Ar.] : Güzel kokarla yapılan bir nevi macun.

l. 045b/24

-1-

laḥm [Ar.] : Et.

l. 045b/7, 045a/19, 045b/10

-3-

laḥmü'l-kanāfız [Ar.] : Kaplumbağa eti.

l. 041a/22

-1-

lājiverd [Far.] : Lacivert taşı ve bu taşın adını alan renk.

l. 026b/16

-1-

lakin [Ar.] : Ama, ancak, fakat.

l. 021b/11, 028b/19, 028b/25

-3-

laḳve [Ar.] : Yüzün ve gözün eğilmesi.

l.- i istirḫāiyye 046b/6, 048a/15,
048a/16

l.- i istirḫāiyyede 046b/11

l.- i teşennücdede 046b/8

l.- i teşennüci 048a/15

l.- i üzn 046b/29

l.+ dūr 047a/25

sebeb-i l.+ dūr 046b/23

l.+ nūñ 047a/5, 048b/9

şāhib-i l.+ nūñ 048a/20, 048a/23

teşennüc-i l.+ nūñ 046b/10

l.+ ye 034a/29, 036a/27, 036b/21,
047a/5

l. 003a/28, 008b/26, 011a/12,
019b/4, 033b/20, 034a/4, 035b/27,
035b/28, 039a/12, 045a/26,
046a/2, 046a/22, 046b/6,
046b/12, 046b/24,

046b/26, 046b/27, 046b/28,
047a/1, 047a/2, 047a/4, 047a/15,
047a/24, 048a/10, 048a/15,
048a/24, 048a/27, 048b/2,
048b/15, 049a/4

teşennüc-i l. 047b/8

-51-

laṭīf [Ar.] : Zevk ve ruh okşayıcı ince
bir güzelliğe sahip olan, hoş,
nazik, yumuşak.

l. idici 038a/27, 042b/13

l. olduğu 011a/24

l. olmayınca 047a/12

l. 013a/15, 035a/16

rā' iḥa-ı l. 006b/8

-7-

laṭīfe [Ar.] : Şaka.

l. idüp 029a/11

-1-

la'ūḳ [Ar.] : Yalanacak şey, ilaç.

l. etmek 040a/1

l. 049b/10

-2-

lāyīḳ [Ar.] : Uygun, yaraşır, münasip.

l. 023a/6

-1-

lazım [Ar.] : Gerekli, lüzumlu.

l.+ dur 007b/14, 011a/20, 011b/16,
013a/13, 016b/16, 017a/13,
017b/7, 017b/10, 017b/29, 018b/7,
021b/7, 022b/8, 022b/11, 023a/20,
024b/12, 028b/12, 029a/3,
030b/17, 032b/3, 035a/25,

036b/27, 038b/7, 038b/29,
041a/27, 041a/29, 042b/15,
046b/4
l. gelür 010a/26, 015b/5
l. ola 031b/3, 032a/27
l. olan 010b/24, 033b/29, 034a/1,
047a/14
l. olur 015b/23, 031b/1
l. olurdı 031a/29
l. 007a/2, 010b/1, 011b/15,
012b/1, 016b/21, 022a/20,
023a/19, 026b/3, 026b/5, 027a/4,
028a/5, 028a/6, 028a/8, 035b/11,
038a/9, 040b/25, 041b/24,
045b/27

-56-

leben [Ar.] : Süt.

l.- i ḥalīb 025a/12
killet-ı l. 004a/22

-2-

lebenü'l-belesân [Ar.] : Belesan sütü.

l. 019b/19, 040a/2

-2-

lems [Ar.] : Elle dokunma, elle dokunarak hissetme.

l.+ i 040a/21

l. 040a/19, 040a/20

-3-

lerze-i endām [Far.] : Titremek.

l. 050a/5

-1-

lerziden [Far.] Titremek.

l. 050a/5

-1-

leşse [Ar.] : Diş eti.

l. 003b/26

-1-

let [Ar.] : Dayak, dayak atma, dövme

l. 028b/13

-1-

leṭūḥ [Ar.] : Bulaştırılacak nesne.

l. eylese 015a/1

-1-

lev [Ar.] : Yakma.

l. +inden 005a/14

-1-

levn [Ar.] : Çeşit, nevi, sınıf.

l.+ i 009b/20, 009b/24, 011b/11,
016a/8, 023a/21, 023b/28, 025b/6,
042b/3, 049a/28

l.+ inden 011b/13
 l. 009b/27
 -11-

levz-i mür [Ar.] : Acı badem.
 l. 008b/22, 015a/13, 048a/21
 -3-

levzü'l-mür [Ar.] : Acı badem.
 l. 043a/3
 -1-

leyyin [Ar.] : Yumuşak, hafif.
 l. 024b/13
 ğışā-yı l. 015a/27
 -2-

lezc [Ar.] : Yapışmak.
 hılṭ-ı l.- i ğalīz 037b/18
 l.+ den 005a/17
 l. 033b/18, 035a/23
 -4-

leżīz [Ar.] : Zevk veren, hoş a giden.
 l. 029b/7
 -1-

lezzet [Ar.] : Ağızla duyulan tat, çeşni.
 l.+ ini 046a/29
 l.+ lü 037b/6

l. 044a/17
 -3-

libas [Ar.] : Elbise, giyecek şey.
 l. 028a/2
 -1-

lif [Ar.] : Hayvani ve nebati maddelerin iplik gibi ince ve uzun parçası.
 l.+ ler 043b/29, 044a/4
 l.+ leri 042a/23, 043b/23
 -4-

likin [Ar.] : Ama, ancak, fakat.
 l. 006b/14, 023b/22, 024a/26, 032a/29, 043b/27, 048b/13
 -6-

līmūn [Far.] : Limon.
 l.+ uñ 009a/16
 l. 007a/8, 010a/16, 010b/11, 012b/15, 049b/9, 049b/13
 -7-

linet [Ar.] : Hafif ishal, sürgün.
 l. 039a/25
 -1-

lisan [Ar.] : Dil.

l.+ da 039a/27, 039a/28

l.+ uñ 003b/37

l. 008b/26

-4-

lisānū'l-ḥamel [Ar.] : Sinirli

yaprağı ve sinirli otu denilen bitki.

l. 007b/12

-1-

lisānū's-ṣevr [Ar.] : Sığırdili bitkisi.

l. 011b/29, 023b/12, 024a/4,
024a/25, 025b/23

-5-

lişergūs [Yun.] : Unutkanlık. krş.

lişergūs, lişergūs

‘illet-i l.+ da 034b/26

l. 003a/5, 015a/19, 017a/4,
021a/25, 021a/29, 021b/1,
021b/22

-8-

lişergūs [Yun.] : Unutkanlık. krş.

lişergūs, lişergūs

l. 028a/4

-1-

lişergūs [Yun.] : Unutkanlık. krş.

lişergūs, lişergūs

l. 015b/7, 015b/8

-2-

lu‘āb [Ar.] : Bitki özleriyle kıvamlı hale getirilmiş ilaç, bitki şerbeti, bal ve şeker gibi şeylerden yapılan tatlı, bitki suyu.

l.+ ı 010b/18, 024b/11

l.+ ın 007a/28, 007b/5, 012b/18,
043a/16

l.-ı sefercel 043a/16

l. 006a/44, 023b/24

seyelān-ı l. 003b/32

-10-

lu‘b [Ar.] : Oyun.

l. ider 026a/16

l. 028a/18

-2-

luffāḥ [Ar.] : Kan kurutan, adamotu.

l. 019a/20, 020b/14, 021a/9,
027a/15, 027a/16

-5-

luṭfī [Ar.] : Lutuf ili iyilik ile ilgili.
gevher-i l. 037b/1

-1-

lü‘lü’ [Ar.] : İnci.

l. 007a/22

-1-

M**mā'** [Ar.] : Bir tür hastalık.

m. 003b/7

-1-

mā'adā [Ar.] : -den başka, -den gayrı.m. 015b/14, 020a/4, 048a/4,
048a/16, 049b/17

-5-

ma'an [Ar.] : Birlikte, beraber.

m. olur 046b/2, 006b/5

m. 018a/19

-3-

mābeyn [Ar.] : İki şeyin arası, ara.

m.+ inde 013a/9, 043b/23

-2-

ma'cūn [Ar.] : Hamur kıvamına getirilmiş şey.

m.- ı 'ākırqarhā 032b/23

m.- ı hermes 032b/11

m.+ a 009a/7, 039b/19

m.+ ı 007b/3, 008a/2, 011a/21,

011b/16, 011b/18, 015a/16,
018a/7, 019a/6, 019b/2, 020a/14,
022b/1, 022b/23, 033b/4, 033b/5,
035a/27, 036b/25, 037a/2, 038b/1,
043b/2, 048b/14, 049b/9

m.+ ıdur 022b/2

m.+ ın 043b/4, 049a/5

m.+ ına 022b/22

m.+ ını 018b/27

m.+ lar 005b/30, 006b/17, 033a/2,
049b/15, 049b/22

m.+ lardan 020b/23, 038b/24

m.+ ları 039b/26

m. etmek 014b/23, 040a/13

m. idüp 008b/18, 022b/3, 037a/4,
039a/11, 039b/19m. 011a/28, 011b/19, 022b/19,
039a/8, 046a/15, 049b/14

şifat-ı m. 039a/8

-54-

ma'cūnu'l-kendür [Ar.] : Kenevirden
yapılan macun.

m. 022b/2

-1-

ma'cūnü'l-felāsife [Ar.] : Balgam
fazlalığına, hazmı
kolaylaştırmaya, iştahı açmaya iyi
gelen bir tür macun.

m. 041b/1

-1-

mādde [Ar.] : Herhangi bir organ,

oluşum veya cismin yapısını
oluşturan ana unsur; iltihap
sonucu oluşan akıntı.

m.- i arıda 034b/23

m.- i beden 037b/10

m.- i demden 017a/1

m.- i demevī 034b/9, 035b/18

m.- i ḥumārī 012b/21

m.- i ishāl 018b/7

m.- i işğa 038b/9

m.- i şar‘ 032b/25

m.- i şarf-ı balğamīden 038b/15

m.+ den 007b/13, 018a/17, 018b/6,

038a/15, 045a/13

‘aẓīm-i m.+ den 044a/10

m.+ ler 045a/25

m.+ lerden 005a/18, 043b/20,

043b/21

m.+ lü 004a/27, 004b/6, 005a/26

m.+ nūñ 016b/22, 017b/18,

028a/15, 049b/5

m.+ nūn 031b/17

m.+ si 004b/44, 004b/48, 005a/24,

023b/1, 030a/14, 031b/7, 031b/10,

032a/11, 032a/13, 032a/15,

032a/18, 032a/27, 034b/8,

035a/15, 037b/17, 042a/21,

043b/26

m.+ sine 030b/27

m.+ sini 023a/27

m.+ siz 005a/25, 019a/15, 020b/1,

031a/28

m. 005a/27, 007b/13, 007b/14,

007b/27, 008a/1, 009b/22,

013b/26, 014b/4, 014b/5, 014b/7,

014b/8, 014b/9, 014b/14, 016a/3,

016a/24, 019a/16, 020a/4, 023b/7,

027b/5, 027b/13, 027b/15, 028a/6,

030a/15, 030b/28, 031a/14,

031a/20, 031a/25, 031a/27,

031b/4, 033b/14, 034a/15,

034b/15, 035b/27, 037a/11,

037a/15, 037b/7, 037b/25,

038a/24, 038b/14, 040a/20,

040b/16, 040b/18, 041a/7,

043b/28, 045a/14, 045a/21,

045a/23, 045b/4, 047a/10,

047a/11, 047a/12, 047a/13, 049b/1

-106-

māddelü [Ar.] : Madde ile, maddesi

olarak, maddeli.

m. 004a/27, 004b/6, 005a/26

-3-

ma‘de [Ar.]

ishāl-i m.+ ye 005a/1

-1-

māde [Ar.] Hastalık yapıcı etken.

m.+de 038b/3

-1-

ma'den [Ar.] : Maden..

m. 039b/6

-1-

ma'denī [Ar.] Maden ile ilgili.

mūmiyā-ı m.+den049a/4

-1-

maḥṣal [Ar.] : Kol, bacak, parmak vb.

hareketli kemiklerin birleşme yerleri, eklem.

m.+ i 006a/47

-1-

mağaş [Ar.] : Sancı, ağrı

m. 005a/14

-1-

mağsūl [Ar.] : Yıkanmış.

ḥacer-i ermenī-i m. 026b/16

-1-

maḥal [Ar.] : Yer, mekan.

m.+ de 006a/45, 010a/12,

011b/28, 021b/27, 040b/11,

040b/24

m.+ den 013b/26

m.+ dür 031a/28, 032b/27

m.+ e 042a/28, 044b/25

m.+ i 025b/1

m.+ inde 010a/15, 023a/12

m.+ ler 049b/19

m.+ lere 041a/9

m.+ leri 040a/23

m.+ lerün 006a/11, 017b/8,

047b/23

m.+ ün 041a/8

m. 013b/25

-23-

maḥallī [Ar.] : Yerli.

m. 023b/15, 029a/13, 045a/29

-3-

maḥāṭī [Ar.] : Sümüğe benzer,

sümükle ilgili.

m. 009a/1

-1-

maḥceme [Ar.] : Hacamat şişesi.

m. 044a/29

-1-

mahir [Ar.] : Usta, becerikli.

m. olan 013b/1

-1-

mahlūt [Ar.] : İçine başka

maddeler katılmış, karıştırılmış,
karışık.

m.+ a 019a/6, 027b/24, 041a/13,
041a/19

m. ola 032a/28, 045a/21, 047b/4

m. olur 017a/25

m. olup 035a/18

m. 004b/24, 007b/14

-11-

mahlūten [Ar.] : Karışık bir halde,

karışarak.

m. 042b/29

-1-

maḥmūde' [Ar.] : Mahmudiye otu ve

bu bitkinin köklerinden çıkarılan
reçineye benzer madde.

m. 024a/18

-1-

maḥrek [Ar.] : Hareket eden bir

nesnenin takip ettiği yol.

m. 018b/4

-1-

maḥrūrī [Ar.] : Mahrur ile ilgili.

m. 049b/1

-1-

maḥşūş [Ar.] : Has, özgü.

m.+a 021b/23

m. 005b/37, 017a/27, 047a/25

-4-

mā'il [Ar.] : Bir yana, bir tarafa doğru

eğilmiş, meyletmiş.

m.+ dür 012a/8, 013a/13

m.+ lerdür 037b/15

m. ola 028a/15, 044a/28

m. olup 023a/22, 034b/20

m. olursa 024b/27

m. 025b/6

-9-

maḥ'ad [Ar.] : Anüs, oturulacak

yer.

m.+ a 005a/12, 021a/7

m.+ da 039a/27

m.+ dan 009a/25

m.+ ına 019b/20, 026b/29

m. 005a/6, 005a/7, 005a/10,

005b/12, 039b/2

m.+ ından 011b/15

emrağ-ı m.+dan 005a/5

hurūc-ı m. 005a/5

şikāḳ-ı m. 005a/9

m. 013a/19

-16-

maḳṣūd [Ar.] : Amaç, gaye.

m.+ umuz 006b/11, 015b/10,
017b/18

m. 017b/26

-4-

maḳūl [Ar.] : Akla uygun, akla
yatkın gelen.

m.+ dur 019b/1

m.+ dür 007a/4, 010b/13, 011a/2,
030a/18

m. olanları 011a/4

m. 016a/22, 035a/15, 049b/12

-9-

maḳūle [Ar.] : Cins, tür.

m.- i verem 014a/5

m.+ ler 029b/18, 042a/29

m.+ lerde 027b/4

m.+ lardan 027a/23

m.+ nūñ 018a/22

m.+ si 003a/31, 013b/24, 013b/25,
020b/23

m.+ sine 037b/28

m.+ sinden 011a/29, 042a/6

m.+ sine 028a/9

m.+ sinūñ 037a/29

m. 011a/10, 012b/16, 012b/19,
015b/17, 016a/22, 022a/18,
023a/6, 024b/5, 025a/28, 025b/12,
027a/5, 027b/4, 027b/13, 028b/12,
028b/20, 029a/1, 029a/15,
029a/16, 029a/20, 029a/24,
036a/29, 039b/11, 047b/24,
049b/7

-40-

malānḥulyā ipūḥundıryaki [Yun.] :

Vesvese, karasevda, delilik.

m. 024b/4

-1-

malānḥūlayā [Ef.] : Vesvese, karasevda,
delilik.

m. 024b/3

-1-

mālāya'nī [Ar.] : Manasız, faydasız
söz veya iş.

m. 021a/27

-1-

mālī [Yun.] : Melankoli, kuruntu.

m. 022b/29, 023a/1

-2-

māliḥūlyā [Ar. <Yun] : Melankoli,
kuruntu.

m.+ da 029b/19

m.+ dan 024b/2, 025a/26,
027b/14, 030a/8

m.+ nuñ 023a/27, 023b/1, 023b/3,
023b/14

m.+ sı 027a/20

m.+ ya 025a/3, 025b/2, 026a/11

m.+ yı 024a/22, 025b/19

m. 003a/14, 003a/16, 003a/17,
011b/23, 011b/25, 011b/27,

022b/26, 022b/27, 022b/29,
023a/2, 023a/4, 023b/20, 023b/23,

023b/25, 024a/3, 024a/16,

024a/17, 025a/5, 025a/22,

025a/23, 025a/24, 025a/29,

026a/10, 026a/13,

027a/18, 027a/19, 027a/26,

027a/28, 027a/29, 027b/2, 027b/6,

028b/1, 032a/23

-49-

māliḫa tūḫū [Ef.] : Vücutta şiddetli
çırpınmalar ve ağız köpürmesi ile
ortaya çıkan bir sinir hastalığı,
sara hastalığı.

m. 030b/23

-1-

māliḫūlyā [Yun.] : Melankoli,
kuruntu.

m. 025a/25

-1-

mālikūlyā [Yun.] : Melankoli,
kuruntu.

m. 025a/25

-1-

malinḥūlyā [Yun.] : Melankoli,
kuruntu.

m. 022b/28, 022b/29

-2-

ma'lūm [Ar.] : Herkes tarafından
bilinen.

m.+ dur 009b/22, 010a/25,

013b/11, 016a/8, 016a/13,

020b/24, 027a/26, 027b/18,

030a/28, 035a/5, 045b/1, 047b/23,

049a/28, 049b/4

m.+ ı olur 037b/28

m.+ ı olursa 014b/13

m. idineler 016a/10

m. idinüp 010b/6, 010b/24,

019a/23

m. idinür 006b/10

m. itdükden 018b/6

m. ola 016b/19, 016b/24, 034a/5,
045a/25, 049b/18

m. olduğu 031a/16, 031a/18,
032b/24

m. olduğu 032a/1, 037b/3

m. olduğdan 007a/2

m. olmayup 033b/18

m. olur 011b/27, 016a/10,
016b/23, 031b/23, 035a/7,
035a/29, 038a/2, 038a/16

m. olursa 021b/10

-44-

ma' lūmāt [Ar.] : Herkesçe bilinen,
malum şeyler.

m. 010b/24

-1-

mālve ṭulūridı destapar firīdu [Ef.]

: Soğuk baş ağrısı.

m. 007b/20

-1-

malvestede sanķu [Ef.] : Kan
basıncının neden olduğu baş
ağrısı.

m. 009a/21

-1-

māmīrān [Far.] : Kırlangıç otu.

m.+ ı 008b/9

m. 008b/9

-2-

ma' nā [Ar.] : Anlatılmak istenen veya
onlardan anlaşılan şey, anlam.

m.+ sınıdur 021a/20

m. 021a/19

-2-

mānend [Far.] : Benzer, eş.

m.+ ler 010b/28

m. 013a/18, 013a/21, 030b/7,
037b/24, 039b/8

-6-

māni' [Ar.] : Engel.

m. olmaya 016a/14

m. 017b/6, 024b/16

-3-

māniyā [Yun.] : Melankoli,
kuruntu.

m.+ da 026a/10

m.+ nuñ 026a/15

m. 003a/17, 026a/11, 026a/12,
026a/14, 027b/14, 028a/19

'ilāc-ı m. 026a/19

sebeb-i m. 026a/16

-13-

māniyā ved ü'l-kelb [Yun. Ar.] :

Yırtıcılar divaneliği.

m. 027b/16

-1-

manna [Yun.] : Kudret helvası.

m. 010a/8

-1-

manyā [Yun.] : Merak.

m. 030a/8

-1-

maraz [Ar.] : Hastalık, illet.

m.- ı vesvāsīnūñ 028b/1

ibtidā-i m.+ da 021b/13

m.+ dur 015a/22

m.+ ı 029b/14, 041b/13

m.+ ını 028b/17, 028b/19

m.+ lar 029a/27

m.+ lardan 006a/4

m.+ ları 006a/11, 006a/15

m.+ larında 028a/4

m.+ larındandır 027b/25

m. 007a/1, 021a/25, 023a/10,

029b/13, 032a/17, 033b/13,

048b/24, 050a/10

-21-

marāzmu [Ef.] : Leva hastalığı.

m. 049a/9

-1-

marāzmuz [Yun.] : Leva hastalığı.

m. 049a/9

-1-

marīz [Ar.] : Hasta, hastalıklı, marazlı.

m.- ı za'f 035b/26

m.+ dan 010b/21

m.+ uñ 016a/19, 021b/9

m.+ üñ 016b/1, 016b/3, 017a/28,
017b/1

m. 010b/24, 016a/12, 023a/19

-11-

marşama [Yun.] : Nane kokusuna

benzer kokusu olan. büyücek
yapraklı bir bitki, varsama.

m. 019b/15

-1-

marul [Yun.] : Marul.

m. 010a/15, 010a/16, 010a/18,

010a/27, 012b/23, 012b/24,

013a/16, 016b/8, 020b/12,

020b/13, 020b/18, 021a/14,

024a/1, 026a/6, 026b/23

-17-

māsik [Ar.] : Yapışkan.

m.+ inuñ 004a/47

-1-

maske [Fr.] : Yüze, boyuna sürülen ve yüzü kaplayan krem, macun.

m. 004b/46

-1-

maşlahat [Ar.] : Hayır getiren, fayda sağlayan.

m. 023a/19

-1-

maşrūʿ [Ar.] : Sara hastalığına yakalanmış, saralı.

m.+ a 032a/9

m.+ uñ 031a/10

-2-

maştakī [Ar. <Yun.] : Köknar sakızı veya reçinesi.

m. 008b/18, 012b/4, 018b/16,
025a/20, 026b/2, 030a/23,
030a/26, 032b/21, 036b/24,
037a/6

-10-

māşerā [Ar.] : Yüzde çıkan bir tür

kan çıbanı.

m. 003a/6, 017a/16, 017a/20,
017a/21

-4-

maʿşūḳ [Ar.] : Aşık olunan kimse.

m.+ inuñ 029b/15

m. 029a/27

-2-

maṭbūḥ [Ar.] : Bir sıvı içine konulup kaynatılmış veya haşlanmış ilaç.

m.- ı eftimūn 011b/17, 032b/29

m.- ı sināʾmekī 011b/17

m.- ı afsentīn içmek 030b/9

m.- ı fākihe iledür 032b/29

m.+ inuñ 026a/25

helīle-i m.+ ıyla 026a/23

m.+ lar 017a/13, 024b/13, 024b/14

m.+ lardan 024b/21

m.+ uyla 026a/24

m. 009b/28

helīle-i m. 032b/2

-14-

maṭlūb [Ar.] : İstek ve arzu duyulan, talep edilen şey.

m.+ ı 029a/9

-1-

māu'l-laḥm [Ar.] : İmbikten geçirilmiş
et suyu.

m. 013a/20, 042b/12, 044b/12

-3-

māü'l-'asel [Ar.] : Bal suyu.

m.+ de 038b/16

m. 030b/14, 035b/3, 035b/5,
036a/20, 036a/29, 038b/8,
038b/25, 039b/21, 040a/3, 040a/7,
041a/13, 042b/10, 046a/14

-14-

mā'ü'l-cübn [Ar.] : Peynir suyu.

m. 023b/29, 024a/10, 024a/19,
025a/13, 025b/16, 027a/6

-6-

mā'ü'l-kibrīt [Ar.] : Küküt suyu.

m. 046a/11

-1-

mā'ü'l-naṭrūn [Ar.] : Doğal
sodyum suyu.

m.+ a 046a/12

-1-

mā'ü'l-uşūl [Ar.] : Kaynak suyu.

m.+ de 012b/6

m. 012b/1, 038a/28, 039a/15,
039a/16, 048b/29, 049a/1

şıfat-ı m. 012b/2

-8-

maya [Far.] : Maya.

m.+ sina 014a/13

-1-

maẓarrat [Ar.] : Zarar, ziyan.

m.+ ı 005b/19, 005b/22

m.+ inuñ 005b/21, 005b/23

m. 031b/26

-5-

maẓğ [Ar.] : Ağızda çiğneme.

m. etmek 015a/4, 015a/8, 021a/3,
048b/5, 048b/17, 048b/22

m. ideler 011a/23

m. 008b/10

-8-

maẓmaẓa [Ar.] : Ağızda çalkalanmak
üzere verilen sıvı ilaç, gargara.

m. ideler 008b/8

-1-

māzū [Far.] : Servigiller familyasının
kozalıklılar takımından, her
mevsimde yeşil, yapraklı, yassı

dallı bir orman ve süs ağacı.

m. 039b/7

-1-

me'ācīn [Ar.] : Macun.

m.+ den 035b/3

-1-

me'ācūn [Ar.] : Macun.

m. 039b/23

-1-

mebde' [Ar.] : Başlangıç.

m. 031a/2

-1-

mebhūt [Ar.] : Şaşmış, şaşırmış,
hayrette kalmış, şaşkın.

m. 019a/17

-1-

mecārī [Ar.] : Yollar, geçiş yerleri.

m.- yi rūḥuñ 033b/14

m. 017b/20

-2-

mecnun [Ar.] : Çıldırmış, deli,
divane.

m.+ lar 027b/22

-1-

mecra [Ar.] : Vücuttaki sıvıların aktığı

yollardan her biri, kanal.

m.- ı bedeni 037b/12

m.- ı rūḥ 037b/4

m.+ larından 005b/5

m.+ sı 049b/19

m.+ sını 045b/3

m.+ sından 005a/37, 005a/42

-7-

meflūc [Ar.] : Felç olmuş, felçli,
inmeli.

m.- ı kaḏīb 005b/31

m.+ uñ 038a/4, 038a/11

m. olur 037a/16

m. 039b/11

-5-

meğer [Far.] : Oysa ki, halbuki.

m. 011a/26, 011a/29, 019a/28,

021b/7, 029b/5, 042b/5, 050a/19

-7-

meḳābir [Ar.] : Mezarlar,
mezarlıklar.

m.+ de 025b/5, 025b/7

-2-

mekān [Ar.] : Yer, mekan.

m. 015b/1, 015b/2, 018a/21,
018a/22

-4-

mekke ayruğı [Ar.] : Adhır.

m. 012b/3, 015a/6, 049a/2

-3-

mekkī [Ar.] : Güzel kokulu bir ot.

m. 016b/14

-1-

melālet [Ar.] : Bıkma, usanma,
usanç.

m.+ inden 011b/27

m. 026b/10

-2-

melik [Ar.] : Hükümdar.

m. 028b/20, 028b/23, 028b/29,
029a/1, 029a/10, 029a/12

-6-

memdūh [Ar.] : Övgüye, methe
değer.

m. olmayan 031a/14, 031a/19

m. 029b/16

-3-

meme : Meme.

m.+ de 004a/19, 005a/19

-2-

memlū [Ar.] : Dolmuş, dolu.

m. olup 035b/21

-1-

memzūc [Ar.] Karışık, karışmış.

m.+ a 024a/25

m. ideler 008a/26

m. idüp 012b/26

m. 027a/1, 028a/8

-5-

men^c [Ar.] : Engelleme.

m. etmeyeler 035b/7

m. etmez 037a/26

m. ideler 018a/1, 018a/4, 026a/9,
027a/26, 032b/3, 041a/4

m. ider 017b/21, 031a/3, 034a/11,
034a/13, 038b/19, 049b/3

m. idicidür 037a/28

m. olunmak 022b/25

m. olmak 029b/17

m. 006a/2, 006a/45, 032b/3

-20-

men [Ar.] : Kudret helvası.

şarāb-ı m. 010a/7

-1-

menfa‘at [Ar.] : Fayda, yarar.

m.+ i 034a/11

m.+ ini 034a/13

m. 026b/20

-3-

menfez [Ar.] : İçinden geçilecek yer, delik, yarık.

m.+ i 034a/12

m.+ inüñ 040a/23

m.+ leri 031a/7, 031b/22, 034a/6, 034a/7, 040a/24

m.+ lerinde 037b/10

m.+ lerine 034a/19

-9-

menğıra nıyā [Ef.] : Migren, yarım baş ağrısı.

m. 014b/3

-1-

meni [Ar.] : Bel suyu, bel, atmık, er suyu.

m.+ ye 005b/33

m. 005b/29, 031b/19

istifrāğ-ı m. 033a/3

-4-

menķūl [Ar.] : Ağızdan ağıza

geçerek gelen, nakil ve rivayet edilen.

m.+ dūr 013b/1

-1-

menn [Ar.] : Eski bir ağırlık ölçüsü, batman.

m. 026b/7, 026b/8, 036a/3,

036a/8, 036a/12, 036b/11,

039a/22, 039a/23

-9-

mensūb [Ar.] : Şeyle ilgisi, bağı bulunan, ilgili, ait.

m. 050a/25

-1-

menün [Ar.] : Vakit, zaman.

m.+ larda 015b/6

-1-

menzil [Ar.] : Yer, mesken.

m.+ lerine 017b/21

-1-

merāk [Ar.] : Kaygı, tasa, kuruntu, endişe.

m. 011b/7

-1-

merākī [Ar.] : Vesvese, karasevda,
delilik.

m.+ de 024b/4

m.+ dūr 024b/1

şar‘-ı m.+ nūñ 032b/17

m. 003a/15, 023b/14, 024b/1,
024b/8

‘illet-i m. 023b/14

şar‘-ı m. 030b/26

-9-

merākiyā [Ar.] Merak, kuruntu.

m.+ ya 025a/3, 025a/5

m. 023b/14, 023b/15, 024b/1,
025a/1

-6-

merāre [Ar.] : Safra kesesi, öd
kesesi.

m. 004b/22

-1-

merāretü’l-baḳar [Ar.] : Safra kesesi,
öd kesesi.

m. 041a/16

-1-

merāretü’z-zabu‘ [Ar.] : Sırtlan ödi.

m. 009a/1

-1-

merārī [Ar.] : Öde, safraya ilişkin.

dem-i m.+ den 017a/2

ishāl-i m. 004b/41

-2-

merbūṭ [Ar.] : Bağlı, bağlanmış,
raptedilmiş.

m. olan 035a/28, 050a/25

-2-

mercimek [Far.] : Beyaz çiçekli, sarı
ve kahverengitaneleri olan bir
baklagil çeşidi.

m. 008b/18, 009b/6, 011b/9,
012b/19, 016b/15, 025b/17,
027a/10, 033a/5, 033a/16,
036b/27, 048b/29

-11-

merhem [Ar.] : İçinde gerekli etkili
maddeler bulunan, yumuşak ve
koyu kıvamda, yağlı veya yağsız,
deri üzerine sürülerek kullanılan
ilaçların ortak ad.

m. 044b/5

-1-

merḥūm [Ar.] : Ölmüş müslüman
erkek.

m. 012b/29

-1-

merī [Ar.] : Yemek borusu.

m. 004a/24, 004a/25

-2-

merkeb [Ar.] : Eşek.

m. 010a/23, 033a/14

-2-

mersin [Yun.] : Beyaz çiçekli,
güzel kokulu mersin ağacı ve bu
ağacın yemişi.

m. 007a/29, 009a/8, 016a/27,
019a/7, 019b/1, 026b/23

-6-

mertebe [Ar.] : Kademe, derece.

m.+ ler 022a/3

m.+ ye 016a/17, 022a/2, 028b/14

m. 027a/23

-5-

mervaha [Ar.] : Alabildiğine geniş,
açıklık yer, ova, sahra.

m.+ lar 007a/8

-1-

merzencüş [Far.] : Sıçankulağı.

m.+ lardan 012a/11

m. 008a/9, 014b/22, 014b/23,
014b/27, 015a/13, 018b/21,
020a/17, 036a/14, 036a/19,
039b/28, 043a/10, 043a/28,
046a/1, 047a/17, 047b/6, 048a/2,
048a/21, 048b/7, 048b/20

-20-

mesālik [Ar.] : Yollar.

m.- i dimāğ 017b/20

-1-

mesām [Ar.] : Deri üzerinde
bulunan çok sayıda küçük delikler,
gözenekler.

m.+ ı 004b/28

-1-

meşāne [Ar.] : İdrar torbası.

m.+ de 005a/39, 005a/40, 005b/4,
039a/27

m.+ dür 005a/19

m. 005a/41, 005a/43, 005a/44,
005a/45, 005a/46, 015b/14,
039b/2

-12-

mesbūt [Ar.] : Komaya girmiş.

m.+ ı 019a/14, 019b/18

m.+ uñ 019a/27, 019b/16, 021b/1

m. 019a/17

-6-

mesdūd [Ar.] : Önüne çekilen bir
setle kapatılmış.

m. olmasıdır 031a/12

m. olur 034b/4

m. 004b/28

-3-

meşelā [Ar.] : Söz gelişi, örneğin.

m. 006b/10, 007b/15, 007b/22,

008b/2, 008a/5, 010b/4, 010b/27,

011b/16, 011b/21, 012a/3,

013a/10, 013a/13, 015a/22,

015b/7, 015b/11, 016a/19,

016a/23, 016a/28, 016b/5, 017a/4,

017a/13, 017a/18, 017b/2, 017b/5,

017b/14, 017b/24, 017b/27,

018a/18, 018b/7, 018b/20,

019a/11, 019a/18, 019a/20,

019a/26, 020a/4, 020a/24, 020b/8,

020b/25, 021a/8, 021a/23,

021a/27, 021b/4, 022a/14,

023a/24, 023b/10, 026a/22,

026b/21, 027a/18, 027b/3,

027b/28, 028a/11, 028a/19,

028b/15, 029a/16, 029b/2, 029b/3,

030a/1, 030a/5, 033a/8, 037a/25,

037b/2, 038a/21, 038a/28, 038b/2,

039b/3, 040b/16, 041b/19, 042a/2,

042a/6, 043b/13, 044a/25,

045b/14, 046a/26, 046b/4, 046b/6,

046b/13, 046b/22, 047a/17,

047a/22, 047b/3, 047b/29,

048a/15, 048a/16, 049a/20,

050a/8, 050a/10, 050a/29

-87-

meşhūk [Ar.] : Dövülmüş, ezilip
toz haline getirilmiş.

hardal-ı m. 008a/16

-1-

meşhūn [Ar.] : Sıcak, ısınmış.

m.+ dur 008a/23

m. 020b/10, 039b/23

-3-

meşhūr [Ar.] : Büyülenmiş veya
büyülenmişçesine gönül vermiş,
bağlanmış, tutkun.

m. 017b/14

-1-

meşir [Ar.] : Mesir macunu.

m.+ i 038b/15

m. 022b/1, 038b/21

-3-

meslūk [Ar.] : Kaynatılmış,
haşlanmış.
m. idüp 016b/8
-1-

meslūka [Ar.] : Kaynamış.
m.+ ların 043b/2
m.+ sı 025b/28, 026a/1, 030b/3
m.+ sıdur 020a/19
m.+ sın 024a/9, 025b/25, 046a/18
m. idüp 025b/26, 043b/6
m. 025b/28
-11-

meşrūdīfūş [Yun.] : Adını Pontus kralı
Mithridates'ten alan birçok
hastalığın tedavisinde kullanılan
bir macun, mesir macunu.
m.+ ı 038a/29
-1-

mesrur [Ar.] : Sevinçli, mutlu.
m. ola 049b/27
-1-

mestlik [Far.] : Sarhoşluk.
m. 021b/6
-2-

mesül [Ar.] : Sorulan, sual edilen.
m.+i 037a/28
-1-

meşğül [Ar.] : Bir işle uğraşan.
m. olalar 030a/16
m. olmak 028a/8, 028a/9
m. olmamak 038a/22
-4-

meşhedi [Ar.] : Mekkī, hindī
denilen bitki.
m. 016b/14
-1-

meşhur [Ar.] : Ünlü, tanınmış.
m.+ dur 008b/23
m. 020b/24, 047a/24
-3-

metanet [Ar.] : Sağlamlık,
dayanıklılık
m. 029a/3
-1-

mevācib [Ar.] : Maaş, aylık.
m.+ leri 006a/31
-1-

mevādd [Ar.] : Maddeler.

m.+ ı 045b/14

-1-

mevcūd [Ar.] : Var olan, bulunan.

m.+ dur 045b/9

-1-

mevīzec [Far.] : Yaban üzümü.

m. 048a/3

-1-

mevt [Ar.] : Ölüm.

m.- i teşennücden 031a/18

m.+ e 028a/16

m. 040b/13, 042b/7

-4-

mevta [Ar.] : Ölü.

ırk-ı m. 006a/17

-1-

mevzi [Ar.] : Yer.

m.+ e 014a/10, 037b/2, 045b/23,
045b/24

m.+ ne 047a/10

m. 025b/17

-6-

mevzi [Ar.] : Yerel, lokal.

m.+ de 031b/19

m. 040b/6, 045b/17, 045b/28,

046a/5

-5-

mevzū [Ar.] : Mesele, konu.

m.+ ndan 044a/2

-1-

mey [Ar.] : Erimiş sıvı madde.

m. 041a/19

-1-

meyl [Ar.] : Eğilim.

m.+ i 006a/1

m. etdürür 007a/22

m. eyledi 014b/5

m. ide 012b/14

m. ider 042b/4

m. idüp 028b/8, 046b/10

m. itdürmek 012b/21

m. itdürüp 027a/25

m. 007a/5, 016a/8

-11-

meyve [Far.] : Meyve.

m.+ ler 047b/11

m.+ lerden 039b/13

m.+ lere 037b/15

-3-

meyyit [Ar.] : Ölmüş insan, ölü.

m.+ ler 011b/12

-1-

mezar [Ar.] : Kabir.

m.+ ından 012b/27

-1-

mi [T.] : Soru edatı.

m.+ dır 029b/4, 035b/7

m. 025b/10

-3-

mısfāt [Ar.] : Süzgü, süzgeç.

m.+ ı 007b/28

-1-

mi [T.] : Soru edatı.

m.+ dür 005b/43

m.+ sin 023a/13, 027a/21

m. 012a/8, 013a/13

-7-

mī'a [Ar.] : Günlük ağacı, sığla ağacı.

m. 036b/2

-1-

mī'a-ı sā'ile [Ar.] : Kara günlük yağı.

m. 041a/27

-1-

mi'a [Ar.] : Bağırsak.

m. 033b/22

-1-

mi'a-i müstaķīm [Ar.] : Kalın

bağırsağın son bölümü, göden.

m.+ de 039a/27

-1-

mi'de [Ar.] : Mide.

veca'-ı m.- ı bārid 004a/28

za'f-ı m.- ı bārid 004a/29

balgāmī-yi m.- yi veremī 004a/34

demevī-yi m.- yi veremī 004a/32

şafra-yı m.- yi veremī 004a/33

şulb-ı m.- yi veremī 004a/35

m.+ de 004a/26, 004a/36, 004a/46,

004a/47, 004a/48, 010b/4,

017b/19, 017b/22,

027b/29, 030a/24, 038b/10

m.+den 014b/8, 014b/10, 018b/11,

031b/5, 049b/10

m.+ nūñ 017b/4

m.+ sinde 038b/27, 049a/29

m.+ ye 004b/48, 018b/16,

032b/22, 049b/15

m.+ yi 012a/29

m. 002b/8, 004a/37, 004b/45,

004b/46, 010b/4, 010b/6, 011b/26,

012a/22, 012a/25, 012a/26,
 012a/28, 014b/8, 017b/20,
 018a/28, 018b/8, 018b/10,
 024b/20, 026b/2, 028a/23,
 030a/25, 030b/28, 031a/20,
 031a/21, 032b/13, 032b/20,
 032b/23, 033a/1, 033a/18, 037a/6,
 044b/27, 049b/13, 049b/14,
 049b/22, 050a/11
 fem-i m. 015b/14
 ishāl-i m. 004b/46, 004b/47,
 004b/49
 sevdāvī-yi veca‘-ı m. 004a/31
 sū‘ü’l-mizāc-ı m. 004a/27
 za‘f-ı m. 004a/30
 -72-

miḳdār [Ar.] : Bir şeyin ölçüsü,
 sayısı.
 m.- ı isti‘māli 036a/24
 m.- ı şerbeti 015a/5, 026b/19
 m.+ dan 047b/19
 m.+ ı 019a/21, 020a/13, 026b/2,
 026b/4, 037a/4, 038b/24, 039b/29,
 044a/20
 m.+ ın 011b/1, 039a/23
 m.+ ından 028a/2
 m.+ ını 048b/1
 m. 007a/9, 007b/29, 008b/4,
 009a/4, 016b/2, 020a/29, 022b/21,

026a/21, 033b/29, 039b/20,
 044b/1, 050a/29
 -28-

milḥ [Ar.] : Tuz.
 m. 021b/17

-1-

minḳāş [Ar.] : Maden, taş. tahta
 vb. üzerine yazı yazmaya nakış ve
 şekiller yapmaya yarayan çelik
 kalem.
 m. 047a/26
 -1-

mirre-i şafrā [Ar.] : Balgam karışmış
 ince kıvamlı safra.
 m.+ dan 009b/16
 -1-

mişāl [Ar.] : Örnek.
 m.+ i 034a/9
 -1-

mişillü [Ar.] : Gibi, benzer.
 m.+ lerden 011a/20
 m. 007b/27, 011a/6, 011b/1,
 012a/6, 014a/4, 014a/6, 014a/11,
 037b/28, 049b/18, 049b/24
 -12-

misk [Ar.] : Misk geyiğinin göbeğinin salgısından terbiye ile yapılan koku, güzel kokulu madde.

m. 008b/15, 009a/7, 012a/11, 012a/19, 015a/8, 015a/9, 018b/25, 019a/28, 021a/13, 022a/25, 035b/15, 036a/13, 036b/16, 041b/2, 048b/11, 048b/23

-16-

mişkāl [Ar.] : Kullanıldığı yere, zamana göre değişiklik gösteren, yaklaşık 4,80 gram karşılığı olarak kabul edilen ağırlık ölçüsü birimi.

m.+ dūr 026b/19, 036a/24
m.+ in 021a/11, 033b/3, 040a/2
m. 019a/5, 033a/29, 036a/5, 036a/10, 038b/26, 039a/12, 040a/10, 047a/16

-14-

mizāc [Ar.] Yaratılış özellikleri.

m.- ı dimāğ 032a/5
m.- ı fāsīd 037a/24
m.- ı sūdde 031a/27
m.+ a 012a/9, 012b/14, 013a/13, 040b/9
m.+ da 016a/6, 045a/20
m.+ dan 011a/27, 045a/15

m.+ ı 010b/12, 027b/26, 037a/28, 037a/29, 040b/1

m.+ ın 025b/14, 028a/4, 040a/27, 040b/4

m.+ ına 012b/14, 024b/27

m.+ ını 005b/44

m.+ ınıñ 027b/26

m.+ lu 011a/2, 011a/23, 011b/22, 013a/20, 014a/16, 020b/11, 022a/26, 035b/2, 035b/14, 038a/3, 039b/22, 040b/9, 045b/20

m.+ lulara 021a/28

m.+ uñ 037a/29

fesād-ı m.+ uñ 037a/25

m. 012a/8, 031a/28, 034b/10, 049b/8

-44-

mu‘āraza [Ar.] : Söz veya fikirle birbirine karşı çıkma, karşı koyma, muhalefet.

m. 024b/18

-1-

mu‘arreb [Ar.] : Başka dillerden Arapça'ya geçip zamanla Arapçalaşmış, Arapçalaştırılmış.

m.+ dūr 022b/29, 023a/1, 024b/2

m. olmuşdur 015a/21

-4-

mu‘āşeret [Ar.] : Birlikte yaşayıp hoş
geçinme, karşılıklı iyi ve güzel
ilişkiler kurma.
m.+ e 028b/5
m. 026a/18

-2-

mu‘aṭṭal [Ar.] : İşe yaramaz duruma
gelmiş, boş.
m. olmaz 033b/17
m. 033b/16

-2-

mu‘aṭṭisāt [Ar.] : Aksırtıcı otlar.
m. 003b/21

-1-

mu‘āvenet [Ar.] : Yardım.
m. ideler 029b/5
m. ider 029a/26

-2-

mu‘ayyen [Ar.] : Belli, belirli.
m.+ dür 012b/24
m. olur 009b/10
m. olursa 014b/13

-3-

mucerreb [Ar.] : Denenmiş,

sınanmış, tecrübe edilmiş.

m.+ dür 024a/23

-1-

mucerrebāt [Ar.] Denenmiş, tecrübe
edilmiş şeyler.

m.+ ından 047a/29

-1-

mucerred [Ar.] : Katıksız, karışksız,
saf, halis.

m. 049a/16

-1-

mudāḥale [Ar.] : El atma, karışma.
m. etmeyeler 024b/18

-1-

muḍāyaka [Ar.] : Darlık, sıkışıklık.
m. 030a/6

-1-

müfettihāt [Ar.] : Tıkanmış bir yeri
açan, tıkanıklığı gideren ilaçlar.

m. 013b/14

-1-

muḡlāb [Ar.] : Bir tür şurup.

m.+ lar 024b/14

-1-

muḥaddir [Ar.] : Duyuları uyuşturan
(ilaç), uyuşturucu.

m.+ ler 040a/29

m. 040a/27

-2-

muḥālif [Ar.] : Aykırı, zıt.

m.+ dür 021a/19

m. 006b/17, 007b/23, 042a/13,
048b/16

-5-

muḥallebi [Ar.] Pirinç unu, süt ve
şekerden yapılan pelte kıvamında
tatlı.

m.+ si 009b/5, 010a/13, 010a/29

m.+ sini 025b/22

m.+ ler 022b/9

-5-

muḥallil [Ar.] : İltihapları, şiş ve
yumruları dağıtmaya yarayan ilaç.

m. 012a/12

-1-

Muḥammed Zekerıyyā [Ar.] : IX.
yüzyılda yaşamış meşhur hekim,

Ebu Bekir er-Razi. **krş.**

Muḥammed bin Zekerıyyā

M. 046b/24

-1-

Muḥammed bin Zekerıyyā [Ar.] : IX.

yüzyılda yaşamış meşhur hekim,

Ebu Bekir er-Razi. **krş.**

Muḥammed Zekerıyyā

M. 036a/26, 046b/28

-2-

muḥarrik [Ar.] : Harekete geçiren.

m. 041a/4

-1-

muḥarrike [Ar.] : Muharrik

kelimesinin tamlamalarda ortaya

çıkan aynı manadaki müennes

şekli.

m.+ nüñ 037a/21

-1-

muḥāṭ [Ar.] : Sümük ve sümüğü andıran

balgam vb. yapışkan sıvı.

m. 006a/44, 007b/27

-2-

muḥāṭara [Ar.] : Tehlikeli durum,
tehlike.

m. 050a/14

-1-

muḥkem [Ar.] : Dayanıklı, güçlü duruma getirilmiş.

m. olmak 020b/16

m. 006b/12, 013b/22, 014a/23, 020a/12, 027a/4, 027a/8, 029a/25, 045b/17, 045b/28, 047b/18

-11-

mühlet [Ar.] : Süre, vade.

m. 015b/19

-1-

mühlik [Ar.] : Öldürücü, helak edici.

m.+ eye 027b/10

-1-

mühre [Ar.] : Omurga kemiklerinden her biri, omur, fıkra, boyun omuru.

m.+ leri 035b/1

m.+ lerine 036a/13, 041b/3, 047b/19

m.+ lerini 035a/25, 047b/8

m.+ lerinüñ 040b/22

m.+ sinden 040b/22

-8-

muḥrik [Ar.] Ateşte yanmış olan.

sevdā-yı m.+ den 025b/2

-1-

muḥriḳa [Ar.] : Yakıcı, yakan.

ḥummā-yı m.+ da 013a/5

sevdā-yı m.+ dan 024a/5

m. 009b/8

ḥummā-yı m. 042a/6

-4-

muḥtāc [Ar.] : İhtiyaç içinde olan.

m. olmaya 007a/9

-1-

muḥtelif [Ar.] : Farlı, türlü.

m. 031a/24

-1-

muḥteliṭ [Ar.] : Karışık.

m.+ dür 022a/4

m. olup 016a/14

-2-

muḥterik [Ar.] : Ateşte yanmış olan.

dem-i m.+ adan 023b/20

aḥlāt-ı m. 027a/12

m. 026b/18, 029b/4

-4-

muḥteriḳa [Ar.] : Yanmış.

m. 029a/20

-1-

muḳaddem [Ar.] : Önce, evvel, önceki.

sebeb-i m.+ i 012a/4

m. olur 035a/5

m. 016a/11, 031b/16, 032b/18,

033b/23, 035a/7, 039b/20,

046b/27, 050a/1

-10-

muḳaddemā [Ar.] : Bundan önce,

evvelce, eskiden.

m. 031b/25, 032a/1, 034b/25,

036b/2

-4-

muḳaddemāt [Ar.] : Girişler, sunuşlar,

başlangıçlar.

m.+ ı 035a/5

m.+ uñ 016a/9

-2-

muḳadder [Ar.] : Değeri biçilmiş,

kıymeti belirlenmiş.

m. 049b/16

-1-

muḳaddime [Ar.] : Bir işin veya bir

olayın başlangıcı.

m.- ı illet 006a/42

m.+ de 027a/19

m.+ si 018a/20, 045a/27

m.+ sidür 044a/18

m.+ sidür 014a/21, 016a/6,

016a/9, 017b/17, 030a/8, 040b/27,

045a/25, 045a/28,

049b/6

m. 045b/12

-15-

muḳa'ır [Ar.] : Çukur.

m.+ ında 004b/12

-1-

muḳārenet [Ar.] : Cinsi münasebet,

cinsel birleşme.

m.+ e 028b/5

-1-

muḳarrer [Ar.] : Hakkında karar

alınmış, karar verilmiş,

kararlaştırılmış.

m.+ dür 015b/13, 017a/9

-2-

muḳaşşer [Ar.] : Kabuğu çıkarılmış,

kabuğu veya derisi soyulmuş.

helîle-i m.+ den 026a/25

m. 026a/26

-2-

muḳayyed [Ar.] : Gözetmek, önem

verip üstüne düşmek.

m. olalar 009b/15, 013b/29,
023b/19, 029b/19

-4-

mukeddir [Ar.] : Üzüntü veren,

kederlendiren, üzücü.

m. olur 046b/7

-1-

muḳl [Ar.] : Günlük ağacı.

m. 035a/20, 036a/22, 039a/3,
039a/9

-4-

muḳl-ı azraḳ [Ar.] : Günlük ağacının bir

türü.

m. 037a/3

-1-

mūm [Far.] : Mum.

m.- ı revḡan 039a/15, 042b/24

m.- ı revḡān 041a/20

-3-

mumāss [Ar.] : Temas eden,

dokunan.

m. ideler 008a/8

-1-

mūmiyā [Far.] : İran'da İstahri

şehrinde bir mağaranın damından

damlayan berrak ve rengi siyaha

yakın tedavi edici özelliği olan

doğal bir zamk.

m.-ı ma' denīden 049a/4

m.+ yı 014b/27

m. 014b/27

-3-

mumtelī [Ar.] : Dolu, dolmuş.

m. olup 046b/14, 049a/15,

049a/26

m. 027a/13, 050a/11

-5-

mumya [Far.] : Zift, karasakız.

m.+ yı 018b/20

m. 018b/20, 039b/27, 048b/20

-4-

müncemid [Ar.] : Donmuş, donuk.

m. olup 043b/24

-1-

mundefi' [Ar.] : (Hastalık, sıkıntı vb.

için) savuşturulmuş, atlatılmış;

aktarılmış, ulaştırılmış.

m. 031b/10

-1-

munevvim [Ar.] : Uyutan, uyku verici.

m.+ ler 029b/8

m. 020b/13

-2-

munḥaṭ [Ar.] : Alçak, aşağı.

m. 010b/18

-1-

munḡabiz [Ar.] : Peklik çeken, kabız olmuş.

m. olup 031a/2

-1-

munḡasim [Ar.] : Kısımlara ayrılmış, bölünmüş.

m.+ dür 048a/15

m. olup 033b/14

-2-

munḡaṭi [Ar.] : Kesilen, kesilmiş, kesik, aralıklı.

m. olup 015b/25, 031b/4

-2-

munsedd [Ar.] : Kapalı olan, kapanmış, tıkanmış.

m. olup 049b/20

-1-

münteşir [Ar.] : Yayılmış, yaygın.

m. olmağla 045b/13

-1-

murabbā [Ar.] : Şekerle karıştırılıp pelte kıvamına gelinceye kadar kaynatıldıktan sonra dondurularak yapılan meyve suyu tatlısı.

m.+ lar 048a/12

m.+ ları 011a/18, 020a/12, 048a/13

m.+ larının 018b/18

m.+ sı 009a/9, 010a/15, 011a/18, 012b/24, 020b/13, 043b/3

m.+ sın 026a/7

-12-

murād [Ar.] : İstek, dilek; maksat, amaç.

m.+ ı olan 022a/1

m.+ ların 007a/10

m. eylediğün 009a/29

m. 009b/14, 022a/17, 022b/6, 025b/12, 030a/3, 040b/6

-9-

murdar [Far.] : Pis, iğrenç.

m. 012b/25, 040b/19

-2-

murteʿiş [Ar.] : Titreyen, titrek.

m. 016a/20

-1-

muşāḥabet [Ar.] : Karşılıklı konuşma, görüşme, sohbet.

m.+ i 020b/9

-1-

müsaḥḥināt [Ar.] : Isıtıcılar.

m. 013b/17

-1-

müsāʿid [Ar.] : Elverişli uygun.

m. 029b/4

-1-

müşelles [Ar.] : Sıvıların üçte biri

kalıncaya kadar kaynatılarak hazırlanan içecek veya macun.

m.+ de 013a/21

m. 008a/23, 008a/25, 013a/21

-4-

muşaʿşaʿ [Ar.] : Parlayan, parıltılı, pırıl pırıl.

m. 025a/27, 025a/28, 033a/11

-3-

muʿaṭṭisāt [Ar.] Aksırtıcı madeler.

m.008a/1

-1-

muʿtedil [Ar.] : Orta halde, orta kararda olan.

m.+ inden 045b/29, 046a/3

m. idüp 024a/20

m. 006b/14, 007a/5, 007a/8, 008a/6, 023b/13, 032b/3, 032b/21, 047a/8

-11-

mutefāvit [Ar.] : Aralarında fark bulunan, farklı, çeşitli, muhtelif.

m. olur 038a/4

m. 010b/17

-2-

mutegayyir [Ar.] : Başka bir şekle giren, başka bir hal alan.

m. 029a/10, 029a/17

-2-

muteḥallil [Ar.] : Erimiş, çözülmüş, sökülmüş.

m. olmaz 018a/24

-1-

muteḥarrik [Ar.] : Hareket eden,
hareket halinde olan.

m.+ enüñ 050a/8

m. olur 045a/23

m. 044a/5, 045a/13

-4-

mutekārib [Ar.] : Birbirine yaklaşan,
yakınlaşan.

m. 046b/20

-1-

mutesāwī [Ar.] : Birbirine eşit olan,
eşit.

m. 045b/3

-1-

müteveccih [Ar.] : Yönelmiş, yönelen.

m. olmuşdur 049b/28

-1-

mütevellid [Ar.] : -den doğmuş, ileri
gelmiş, hasıl olmuş.

m. olur 013a/24

m. olsa 013a/26

-2-

muṭī [Ar.] Uyan, itaat eden, boyun
eğen, tabi olan.

m. 037a/24

-1-

muṭlaḳ [Ar.] : Kesin, tam, eksiksiz

m. 006b/4, 016b/24, 018a/26,
037a/12, 040a/22, 043a/27

-6-

muttaşıl [Ar.] : Aralıksız ve yan
yana olan, bitişmiş durumda
bulunan, bitişik.

m.+ dür 038a/8

m. olan 040b/23, 041a/7

-3-

muwāfaḳat [Ar.] : Uyma, uygun
gelme, uygunluk.

m. 026a/18

-1-

muwāfıḳ [Ar.] : Uygun, münasip.

m.+ adur 011a/1

m.+ dur 007a/19, 008a/25,

008b/23, 009b/6, 009b/10,

009b/13, 010a/13, 011a/16,

013a/17, 013a/22, 013b/18,

014b/28, 015a/12, 017b/26,

019b/15, 020a/7, 020a/20,

022b/19, 023b/12, 024a/20,

024a/28, 026a/2, 030b/5, 030b/7,

030b/14, 033a/21, 033a/28,
 035b/15, 036b/19, 036b/23,
 036b/28, 037a/6, 039b/6, 039b/27,
 040a/8, 041a/14, 041a/20, 043a/1,
 043a/2, 043a/13, 043a/21, 046a/5,
 046a/10, 046a/13, 046a/15,
 047b/3, 047b/26, 048a/14,
 048a/28, 048b/10, 048b/17,
 048b/19, 048b/25, 048b/28,
 049a/6, 049b/15
 m. ola 012a/9
 m. olanlardan 014a/8
 m. olanları 028a/26
 m. olmayan 021a/27
 m. 008b/14, 010a/18, 010b/26,
 011b/26, 013a/12, 018b/11,
 030b/3, 033a/8, 034a/3, 039a/2,
 044b/8, 047b/25, 047b/29, 049b/4

-77-

muẓtarib [Ar.] : Acı çeken, ızdırap
 içinde kıvranan.
 m. olup 027a/2, 031b/24
 m. 015b/26

-3-

mübaşeret [Ar.] : Bir işe başlama,
 yapmaya girişim.
 m.+ den 031b/19

-1-

müberridāt [Ar.] : Müberrid devalar.

m.+ dan 011a/19

m. 020b/6, 022a/25, 039b/22

-4-

mücadele [Ar.] : Bir mesele üzerinde
 karşılıklı tartışma, uğraşma,
 didişme.

m. 015b/22

-1-

mücāma‘at [Ar.] : Cinsi münasebette
 bulunma.

kuvvet-i m. 005b/32

vaqt-ı m. 005b/36

-2-

müddet [Ar.] : Süre.

m.+ de 005b/40

m. 029b/10, 031b/12, 032a/9,
 032a/10, 045b/12, 047a/4

-7-

müdebber [Ar.] : İşlem görmüş.

bābūnec-i m. 020a/17

saḫmūniyā-ı m. 026b/1, 026b/19

şahm-ı hanḫal-ı m. 026b/15

-4-

müdebbir [Ar.] : Hastalıklara karşı koruyucu, önleyici ilaç ve tedavi.

m.+ i 024a/19

m. idüp 025a/15, 046a/19

m. 022b/23, 030a/20

-5-

müdmin [Ar.] : Devam eden.

m. 050a/19

-1-

müfedāt [Ar.] : Basit şeyler, mürekkep olmayan şeyler.

m.+ ımıza 007a/10

-1-

müfīd [Ar.] : Faydalı, fayda verir.

m.+ dür 007a/16, 007a/28, 007b/7,

008a/5, 008a/15, 008b/15,

008b/22, 008b/24, 008b/26,

010a/24, 013b/15, 013b/17,

014a/10, 014b/26, 015a/5,

015a/17, 015a/18, 016b/12,

016b/13, 018b/22, 019b/11,

019b/17, 020a/12, 021a/5, 021a/8,

021b/19, 021b/20, 022b/22,

024a/11, 024a/18, 024a/19,

025b/24, 025b/29, 026b/26,

028a/13, 030b/5, 030b/10,

030b/15, 033a/6, 033a/20,

033a/25, 033b/7, 035b/3,

036b/17, 036b/20, 036b/22,

037a/1, 037a/2, 037a/5, 040a/2,

040a/3, 040a/8, 040a/11, 040a/14,

041a/14, 041a/19, 041b/1,

042b/26, 042b/27, 042b/29,

043a/4, 043a/12, 043a/16,

043a/23, 043b/5, 044b/4, 045a/8,

046a/8, 046a/9, 046a/13, 047b/4,

048a/27, 048b/4, 048b/18,

048b/23, 048b/24, 048b/26

-80-

müfred [Ar.] : Bir tane, tek, yalnız.

m.+ üñ 031a/29

m. 007a/9, 010b/2, 018b/20

-4-

müfredat [Ar.] : Basit, mürekkep olmayan yiyecekler veya ilaç maddeleri.

m.+ dur 020b/25, 021b/13, 024a/4,

033a/18

m.+ ımuздadur 048b/20

m.+ lardur 018a/5

m. 007a/9, 009b/13, 014b/19,

016b/5, 018a/5, 019b/6, 020a/5,

020a/6, 022b/14, 025a/2, 025b/21,

030b/3, 033a/8, 036b/15, 039b/25,

041a/11, 042b/21, 046a/4, 048a/18

-27-

müfriṭ [Ar.] : Aşırı, çok fazla, mübalağalı.

cimā'-ı m. 033a/11

seher-i m.+ den 022b/25

idrār-ı bevl-i m. 005a/50

-3-

müherrā [Ar.] : İyi derecede pişmiş.

m.008a/12

-1-

mükeyyif [Ar.] : Keyif ve sarhoşluk veren (şey), keyif verici.

m. olmayanlardan 039b/24

-1-

mülābese [Ar.] : Aralarındaki benzerlikten dolayı birbirine karıştırılma, ayırt edilememe.

m. 017a/18

-1-

mūlaṭṭif [Ar.] : Yumuşatıcı.

m. 012a/13

-1-

mūlayemet [Ar.] : Yumuşaklık; bağırsakların yumuşak olması,

peklik, kabızlık durumunun bulunmaması.

m. ide 026b/12

m. 024b/20, 024b/24

-3-

mūlayim [Ar.] : Yumuşak huylu, yumuşak.

m.+ a 019b/2

m.+ dūr 036b/2

m. etmekdür 018b/1

m. 024b/14

-4-

mūlūḥiyā : Ebegümecinin bahçede yetişen türü.

m. 025a/8

-1-

mūlūk [Ar.] : Melikler, hükümdarlar.

ḥikāyet-i m.+ den 028b/15

-1-

mūmkin [Ar.] : Olması, gerçekleşmesi imkan dahilinde olan.

m.+ dūr 019a/14, 032a/6, 034a/25,

034b/23, 034b/24, 035a/3,

044a/19, 045a/19

m. ola 031a/25

m. olduğı 027a/23
 m. olur 040a/24
 m. olursa 049b/12
 m. 007a/5, 012b/20, 017b/7,
 029a/19, 031b/3, 034a/27
 -18-

münākaşa [Ar.] : Çekişme.

m. idebil 015b/22

-1-

münāsib [Ar.] : Uygun, yerinde.

m.+ dūr 007a/14, 007a/25, 007b/3,
 007b/4, 007b/10, 008b/11,
 008b/13, 008b/19, 008b/28,
 009a/6, 009a/10, 009a/12, 011a/1,
 011a/18, 011a/22, 011b/23,
 012b/8, 014b/14, 018b/25, 019a/6,
 019b/3, 019b/13, 019b/19, 020a/9,
 020a/10, 020a/16, 021a/2, 021a/6,
 021b/16, 022b/1, 022b/2, 024a/2,
 024a/10, 024a/14, 024a/29,
 025a/12, 025a/19, 026a/1, 026a/3,
 027a/2, 030b/6, 030b/12, 032b/11,
 033a/22, 035b/14, 035b/17,
 036a/6, 036b/24, 038a/27, 038b/1,
 039b/7, 040a/1, 040a/5, 041a/22,
 041a/27, 041b/2, 041b/3, 043a/6,
 044a/28, 046a/6, 046a/10,
 046a/16, 048a/6, 048a/29,

048b/27, 049a/4, 049b/16

m. olanı 010b/3

m. olmuş 041a/7

m. 007b/15, 009a/7, 014b/15,
 018a/29, 020a/10, 022b/17,
 025b/15, 034a/2, 035b/6, 038a/7,
 049b/14

-81-

müneffih [Ar.] : Hoş, güzel kokan.

m.+ lerden 012a/15

-1-

münevvim [Ar.] : Uyutan, uyku verici.

m.+ ler 025b/12

m. 020b/22, 025b/11, 027a/16

-4-

münkalib [Ar.] : Dönüşmüş,
 değişmiş.

şâ' r-ı m. 003a/46

-1-

müntefi' [Ar.] : Faydalanan,
 yararlanan, kazanç sağlayan.

m. olmayacak 017b/22

-1-

münteşir [Ar.] : Yayılan, dağılan,
 dökülen.

m. olur 034b/8

-1-

müntin [Ar.] : Kötü kokulu, kötü kokan.

ḥabb-ı m. 038b/19

-1-

mürācaʿat [Ar.] : Başvurma, araştırma.

m. ideler 017b/29

m. idüp 017b/26

-2-

mürebbā [Ar.] : Terbiye edilmiş, işlemiden geçirilmiş ; şeker şerbeti içinde kaynatılıp terbiye edilmiş meyve çeşidi, reçel.

m.+ ları 022b/1

m.+ laruñ 022b/14

m.+ sı 040a/8, 041b/2

-4-

mürebbēb [Ar.] : Büluğ yaşına kadar beslenip terbiye olunmuş.

m. 033a/14

-1-

mürekkeb [Ar.] : Birleşik, birden fazla şeyin birleşmesinden

oluşmuş.

m.+ e 050a/8

m.+ idür 038b/14

m. olduğu 017a/2, 021a/25

m. olmak 021b/5

şarʿ-ı m. 030b/25

m. 005a/39, 005b/30, 014b/15

-9-

mürekkebāt [Ar.] : Karışımlar.

m.+ dan 011a/19

-1-

müreṭṭib [Ar.] : Rutubet veren.

m. 020b/11, 022a/29, 022b/7, 023b/9, 024b/15

-5-

müreṭṭibāt [Ar.] : Rutubet veren.

m.+ dan 039b/23

m. 020b/6, 022a/25, 024b/25, 025b/14, 027b/17

-6-

mürevviḥ [Ar.] : Rahatlık ve ferah veren, rahatlatan.

m.+ e 045b/1

m. etmek 008b/19, 040a/3, 045a/1

m. idüp 044b/18

m. 044b/29

-6-

mürver : Hanımeligiller
 familyasından, kabuksuz meyvesi
 zeytine benzeyen, demet halindeki
 beyaz, güzel kokulu çiçekleri
 kabızlık giderici, ateş düşürücü,
 vücuda rahatlık verici, idrar
 çoğaltıcı hassaları sebebiyle
 hekimlikte kullanılan ağaççık.
 m. 007b/8

-1-

müsā'ade [Ar.] : İzin.
 m.+ si olmayup 038b/18
 m. etmezse 009b/2
 m. ide 035b/12
 m. iderse 023b/6, 038b/12
 m. 024b/16

-6-

müseḥḥan [Ar.] : Teshin eden.
 m. 022b/7

-1-

müsekker [Ar.] : Mahmur.
 m. 029b/17

-1-

müşhil [Ar.] : Bağırsakların

çalışmasını sağlayan, kabızlığı
 giderici, dışkının kolayca dışarıya
 atılmasına yarayan ilaç.

m.+ ât 035b/12

m.+ dür 035b/26

m.+ ler 042b/14, 047a/7, 049b/12

m.+ lerdan 038b/1

m. 024b/14, 028a/6, 033a/2,
 034b/1, 035b/11

-11-

müşhilât [Ar.] : ishal veren,
 bağırsakların temizlenmesine
 yardımcı olan ilaçlar.

m.- ı balgam 023b/24

m.+ da 035b/13

m. 008a/28, 013b/22, 034a/3

-5-

müstahleb [Ar.] : Süt gibi beyaz ve
 sübye tarzında hazırlanmış, süt
 haline getirilmiş ilaç.

m.+ e 010a/29

m. 009b/12, 013a/14

-3-

müstakṭir [Ar.] : Damla damla akan
 m. 023b/12, 043b/5

-2-

müstaķtīrī [Ar.] : Müstaktır ile ilgili.

m. 007b/8

-1-

müsteķīl [Ar.] : Olması,
gerçekleşmesi mümkün olmayan,
imkansız.

m. olur 014a/28

-1-

müsteveli [Ar.] : Yayılmak suretiyle
her tarafı kaplayan, yayılan.

m.+ dūr 043b/22

m. 004b/25

-2-

müşahede [Ar.] : Gözlem.

m.+ dūr 015b/18

m. ideler 016a/16

m.+ sine 010b/25

m. olunur 024b/12

-4-

müşareket [Ar.] : Ortaklık.

m.+ i 015b/11, 015b/12, 015b/13,
015b/15, 016a/2, 017b/4

m.+ iyle 017b/3, 031b/14, 031b/20

m. 016a/2

-10-

müşavere [Ar.] : Danışma, istişare.

m. eyledüm 033b/25

m. idüp 028b/20

-2-

müşkil [Ar.] : Zor, güç, çetin.

m.+ ce 046b/11

m.+ cedür 048a/10

m.+ dūr 014a/21, 015b/13,
042a/12, 046b/3, 046b/22,
050a/21

m. ola 034b/15

m. olur 014b/18, 015b/5, 033b/22,
047a/5

-13-

müşterek [Ar.] : Ortak.

m.+ dūr 012a/28

-1-

müteķarrik [Ar.] : Hareketli, oynar.

m.+ enüñ 050a/8

-1-

müteķavver [Ar.] : Tesir eden.

m.+ dūr 015b/16

-1-

müteķebbīh [Ar.] : Benzeyen, andıran.

m. 043b/19

-1-

mütevâtir [Ar.] : Ağızdan ağıza yayılan, herkesin dilinde gezen, tevatür yoluyla gelen.

m. ola 032a/8

m. olur 021b/1

m. 006b/13

m. 030b/27

-4-

müveddi [Ar.] : Geri iade eden.

m. olur 034a/29

-2-

müvezzi' [Ar.] : Aktarmak.

ğışā-yı m. 022a/2

-1-

müzevvere [Ar.] : İçinde et bulunmayan her türlü aş; etin ancak suyu katılabilen, sebze ile yapılan bol sulu çorbaya benzer aş.

m.+ si 023b/12

m.+ sini 007a/21

-2-

müzeyyen [Ar.] : Süslenmiş,

bezenmiş.

m. ola 050a/19

-1-

müzmin [Ar.] : Kronik.

şudā'-ı m.+ e 008a/16, 012a/22

m. olup 050a/23

şudā'-ı m. 011a/9, 011b/3

-5-

N

nā-gāh [Far.] : Birdenbire, ansızın.

n. 031b/2, 031b/3, 034a/23

-3-

nā-muvāfıq [Far. Ar.] :

Uygun olmayan.

n. 033a/7

-1-

nā-tamām [Far. Ar.] :

Tamamlanmamış, yarım kalmış.

n. 031a/5, 031a/6, 031a/9

-3-

nabz [Ar.] : Kalbin dakikadaki atış sayısı.

n.+ ı 021b/1, 023a/21, 038a/4

n.+ ma 016a/19, 028b/24,
028b/28, 029a/6

n.+ ndan 021b/1, 021b/2,
021b/10, 029a/16

n. 006b/13, 009a/26, 009b/16,
009b/21, 009b/26, 010b/17,
011b/14, 016a/5, 016a/19,
029a/10, 029a/17, 034b/14

-24-

nadir [Ar.] : Az bulunur, az görülür,
seyrek, ender.

n. ola 032a/28

n. 034b/11, 040b/26, 042a/22

-4-

nafl [Ar.] : Bağırsak ve mide gazları.

n. 003a/15

-1-

nāfi [Ar.] : Faydalı, faydası olan,
menfaatli.

n.+ dür 007a/8, 007a/15, 007a/18,
007a/27, 007a/29, 007b/6, 007b/8,
007b/12, 008a/3, 008a/5, 008a/21,
008a/22, 008b/10, 008b/17,
008b/18, 008b/20, 009a/3, 009a/7,
009a/8, 009a/9, 009a/15, 010b/3,
011a/4, 011a/25, 012a/22, 013b/8,
013b/14, 013b/15, 014b/15,

014b/20, 014b/22, 014b/25,
015a/2, 015a/3, 015a/8, 015a/9,
015a/14, 015a/15, 015a/16,
016b/6, 016b/8, 017b/29, 018a/7,
018a/9, 018b/21, 018b/22,
018b/23, 018b/24, 018b/26,
018b/28, 018b/29, 019a/1, 019a/2,
019a/7, 019b/7, 019b/12, 019b/20,
020a/11, 020a/13, 020a/14,
021a/4, 021a/5, 021a/11, 021b/18,
021b/20, 022a/21, 022b/8,
022b/15, 022b/17, 022b/18,
022b/23, 024a/7, 024a/13,
024a/17, 024a/24, 024a/26,
024a/28, 025a/3, 025a/5, 025a/7,
025a/9, 025a/10, 025a/11,
025a/13, 025a/14, 025a/16,
025a/18, 025a/20, 025a/22,
025b/27, 026a/1, 026a/3, 026a/4,
026a/5, 026a/7, 026a/8, 026b/22,
027a/5, 028a/11, 028a/12,
030a/19, 030b/2, 030b/3, 030b/4,
030b/6, 030b/8, 030b/9, 030b/13,
032b/10, 032b/11, 032b/22,
032b/24, 033a/4, 033a/5, 033a/7,
033a/19, 033a/20, 033a/24,
033a/26, 033a/29, 033b/5, 033b/6,
033b/7, 035a/27, 035b/11,
036a/19, 036a/21, 036a/27,
036b/15, 036b/16, 036b/19,

036b/21, 036b/25, 037a/2,
 039a/13, 039a/15, 039a/16,
 039b/5, 039b/10, 039b/16,
 039b/26, 040a/1, 040a/7, 040a/9,
 040a/12, 040a/13, 041a/15,
 041a/18, 041a/21, 041a/23,
 041a/24, 041a/26, 041b/2,
 041b/11, 042b/23, 042b/25,
 042b/28, 043a/6, 043a/7, 043a/11,
 043a/13, 043a/29, 043b/4,
 043b/6, 044b/3, 044b/8, 045a/1,
 045a/7, 046a/1, 046a/8, 046a/12,
 046a/14, 046a/19, 046a/20,
 046a/21, 048a/13, 048a/21,
 048b/2, 048b/5, 048b/12, 048b/13,
 048b/23, 049a/1
 n.+ dūr 007a/13
 n.+ i 013a/7
 n. olan 018a/5, 018b/19
 n. olur 008a/13
 n. 004b/9, 013a/6, 024a/29,
 030a/22, 033a/18, 036a/28,
 036b/14

-209-

naft [Ar.] : Yağ.
 n.- ı ebyaz 040a/4

-1-

nafüh [Ar.] : Yabani susam kökü.

n. 036b/15

-1-

nāfız [Ar.] : Çok titreten. Sıtma.

n. 032a/12

-1-

nāķış [Ar.] Tam olmayan, eksik, noksan.
 südde-i n.+ a 031a/3, 033b/13

n. olur 040a/22

n. 023a/11, 023a/16, 031a/8,
 040b/14

-7-

naķışlu [Ar.] : Üzerinde işleme
 bulunan, işlenmiş olan.

n. 030a/9

-1-

nāķız [Ar.] : Bozan, nakzeden.

n. 042a/10

-1-

naķi [Ar.] : İçinde meyve kaynatılan su.

n.- i şabr 014b/10

n.+ in 016b/5

-2-

naķih [Ar.] : Hastalıktan kurtulmuş,
 fakat henüz halsizliği ve zayıflığı

üzerinden atamamış, nekāhet devresinde (kimse).

n.+ ler 006a/39

-1-

naql [Ar.] : Başkasına ait bir sözü veya bir fikri, bir olayı bir yerde anlatma, hikaye etme.

n. ider 010a/4

-1-

naql-men

n. 025a/5

-1-

naqz [Ar.] : Bozma, çözme.

n. 032a/27

-1-

nām [Ar.] : Ün, şöhret, şan.

n.+ larda 045b/6

n. 007a/10, 010a/4, 029b/28, 040b/7, 048b/20

-6-

na‘nā [Ar.] : Nane.

n. 008a/3, 013b/16, 049b/22

-3-

nānhūvāh [Far.] : Anason.

n. 012b/4, 036b/7, 039a/19

-3-

nārcīl [Ar.] : Hindistan cevizi.

n. 008b/27, 046a/9

-2-

nārdīn [Ar.] : Hint sümbülü.

n.+ ün 032b/4

n. 039b/9

-2-

narenç [Far.] : Turunç;

turunçgillerden Akdeniz ülkelerinde görülen ve kışın yaprağını dökmeyen bir ağaçla bu ağacın portakala benzer, suyu acımsı meyvesi.

n. 009a/14

-1-

nārencī [Ar.] : Turunç renginde, turuncu.

n. 009b/22

-1-

nargi [Rum.] : Bedenin bazı yerlerinin uyuşması.

n. 040a/19

-1-

nārī [Ar.] : Yanıcı, patlayıcı.

n. 009b/21

-1-

nas [Ar.] : İnsanlar.

n.+ dan 025b/4

-1-

naşīb [Ar.] : Pay, kısmet.

n.+ ini 038a/9

-1-

naşīhat [Ar.] : Öğüt, pend.

n.+ ı 029b/10

n. idüp 033a/8

n. 028b/12

-4-

nāşūr [Ar.] : Vücudun, özellikle el ve ayakların devamlı sürtünmeye uğrayan yerlerinde üst derinin sertleşmesi ve kalınlaşması sonucunda meydana gelen sertlik.

n. 003b/22, 005a/12

-2-

nāşī [Ar.] : (-den) dolayı, sebebiyle, ötürü.

n. 022b/10

-1-

naṭrūn [Ar.] : Doğal sodyum, bikarbonat.

n. 019b/16

-1-

naṭūl [Ar.] : Şifalı maddelerin kaynatılmasıyla elde edilen ve hasta kimsenin yıkandığı su.

n.+ ı 008a/22

n.+ dan 036a/17, 042a/5

n.+ lar 026b/20

n. etmek 008a/10, 016b/9,

016b/12, 016b/13, 020a/7,

025a/18, 026b/21, 036b/18,

036b/22, 046a/7, 048b/8

n. ideler 011b/22, 016b/4, 016b/6,

016b/7, 020a/7, 021a/15

n. 015a/6, 035b/13, 035b/17,

036a/13, 036b/4, 044b/18, 046a/2

şifat-ı n. 016a/28, 026b/22

-30-

naṭūlāt [Ar.] : Natullar.

n. 012a/10

-1-

nāyād [Far.] : Unutkanlık.

n. 021b/22

-1-

nazar [Ar.] : Bakış, bakma, göz atma.

n. etmek 009a/29, 026a/20,
029b/3, 048b/19

n. ideler 009b/20, 011b/25

n. idüp 007a/10, 014a/8, 014a/17,
017b/10, 023b/28, 025b/20,
041a/10, 042a/19

n. itdüreler 047a/27

n. olına 013b/13, 014b/1

n. olmak 013a/13

-18-

nażc [Ar.] : Pişme, kıvam bulma.

n.+ dan 041b/10, 042a/2, 048a/19

-3-

nazik [Ar.] : Hoşnutluk uyandıracak
şekilde ince, zarif.

n. 028b/28, 028b/29, 029a/9

-3-

nazil [Ar.] : Yukarıdan aşağıya inen,
nüzul eden.

n. ola 011b/4

n. olacak 033b/27, 033b/28,
034a/12, 034a/16, 034b/4, 038a/24

n. olan 015b/13

n. olmağla 037a/15

n. olsa 037b/7

n. olup 037a/11

n. olur 037b/18

n. olursa 011a/17

n. 005b/46

-14-

nażır [Ar.] : Benzer, eş.

n.+ dür 008a/10

n. olmayup 036a/27

-2-

ne [T.] : Hangi şey.

n.+ ye 029a/3

n. 005b/40, 010b/7, 011a/3,
018a/16, 018b/10, 020a/25,
021a/19, 023b/19, 029a/1, 029a/6,
029a/12, 029b/10, 032b/13,
034a/1, 034a/2, 034b/27, 034b/28,
045b/11, 045b/12, 050a/20

-22-

ne yüzden [T.] : Hangi sebeble.

n. 028b/23

-1-

necis [Ar.] : Pis, murdar.

n. 021b/26, 021b/27

-2-

nef' [Ar.] : Fayda, çıkar, kar, menfaat.
 n.- i fevrī 038a/3
 n.+ i 005b/20, 011b/19, 024a/27,
 033b/1, 043a/22
 n. 019b/18, 033b/5, 047b/29,
 048b/4

-10-

nefc [Ar.] : Huruc etmek, çıkmak.
 n. 034a/3

-1-

nefes [Ar.] : Akciğerlere hava alıp
 verme ve bu yolla alınıp verilen
 hava, soluk.
 n.+ i 015b/26, 016a/4, 050a/2
 n.+ in 037a/5
 n.+ ini 050a/3
 n. 004a/7, 020a/11, 031a/11,
 031a/12, 031b/28, 033b/16,
 033b/17, 034b/5, 034b/12,
 034b/13, 034b/21, 034b/28,
 035a/1, 035a/2, 050a/3
 inķısb-ı n. 004a/5
 sekte-i n. 035a/4

-23-

nefhā [Ar.] : Şişkinlik.
 n. 004b/14

-1-

nefh [Ar.] : Üfleme.
 n.+i 005a/44

-1-

nefret [Ar.] : Kötü bulmaktan ileri gelen
 şiddetli itici duygu, iğrenç bulup
 tikslenme.

n.+ inden 031b/15

n. ider 043b/19

-2-

nefs [Ar.] : Bir kimsenin kendi öz
 varlığı, öz benliği, kişiliği.

n.+ i 030a/13

n.+ in 030a/3

n.+ ini 041a/24

-3-

nefsani [Ar.] : Canlı olmanın
 gerektirdiği arzularla ilgili, bedene
 ait olan maddi isteklere, nefse ait.

n. 008b/1

a' rāz-ı n. 045a/21, 045a/22

beden-i n. 031b/24

ķuvvet-i n. 034b/4

rūh-ı n. 017b/20, 018a/24

-7-

neħāfet [Ar.] : Zayıflık, cılızlık.

n. 009b/25

-1-

nehy [Ar.] : Yasak edilmek,
yasaklanmak.

n. olına 022a/25

-1-

nekl [Ar.] : İşkence.

n.+ e 031a/26

-1-

nemle [Ar.] : Vücuttaki karıncalanma.

n. 006a/28

-1-

nemmām [Ar.] : Bir tür yabancı kekik,
marsama bitkisi.

n. 019b/15

-1-

nercis [Far.] : Nergis.

n.+ ler 013b/16

n. 008b/14, 030b/11

-3-

nergis [Far.] : Nergis çiçeği, zerrinkadeh
çiçeği.

n.+ i 030b/11

n. 008b/14, 044b/28

-3-

nerm [Far.] : Yumuşak.

n. 036a/3, 044b/5

-2-

nesne [T.] : Belli bir ağırlığı, maddesi ve
hacmi olan her türlü cansız varlık,
şey.

n.- i sebeble 031a/23

n.+ den 032a/23, 032a/24,
037a/25, 050a/7

n.+ dür 014a/20, 030a/4

n.+ ler 005b/48, 007b/22, 007b/27,
007b/29, 008b/2, 009a/24, 011b/1,
011b/9, 011b/12, 012a/7, 012a/13,
012a/15, 012a/16, 013a/12,
014a/4, 016b/4, 020b/13, 025b/11,
027a/16, 028a/3, 029a/23,
033a/12, 039b/8, 044b/15,
045b/15

n.+ lardan 006b/8, 007a/6, 013a/4,
018a/4, 020a/24, 028a/21

n.+ lere 045b/21

n.+ leri 006b/16, 035a/22

n.+ lerüñ 014a/6

n.+ nüñ 015b/11

n.+ ye 006b/8, 008a/7,
028a/8, 028b/26, 033a/11, 040a/20

n. 003b/14, 003b/47, 004a/1,

006b/2, 006b/9, 007a/3, 010a/19,
011a/29, 012a/15, 013b/22,
014a/24, 016a/7, 017a/18,
017b/24, 023a/6, 025a/29, 025b/1,
027a/3, 029b/2, 029b/17, 029b/24,
031b/7, 032b/12, 038a/17,
038a/19, 042a/28, 044a/11,
045a/16, 045a/17, 045b/1,
046a/29, 049a/11, 049a/22

-82-

neşât [Ar.] Sevinç, neşe.

n. 005b/35

-1-

nev' [Ar.] : Cins, tür.

n.+ an 049a/11

n.+ de 033b/16, 034b/5

n.+ den 014a/7

n.+ dür 022b/27, 023b/3, 024b/2,
025a/8, 034a/14, 034a/17,
037a/20, 038a/6, 040a/26, 041b/15

n.+ e 023a/13, 027b/27, 034b/7

n.+ i 007a/2, 009b/24, 015b/13,
016b/26, 017a/6, 017b/15,
018a/18, 018b/19, 023a/20,
023b/3, 033b/17, 034a/7, 035a/7,
040b/13, 046b/3

n.+ idür 023b/15, 037b/22

n.+ indedür 003a/6, 026a/14

n.+ inden 005b/17, 005b/18,
011a/6, 025a/24, 028b/1, 047b/16

n.+ indendür 017a/20, 017a/21,
025a/21, 025a/23, 026a/11, 046b/5

n.+ ine 015a/26, 018a/7, 018a/9,
020a/29, 026a/15, 041b/17,
041b/27

n.+ inüñ 017b/2

n.+ üñ 018a/27, 031b/18, 034a/8,
042a/2, 050a/29

n. 006b/2, 007b/11, 007b/18,
007b/21, 007b/25, 008a/21,
009a/22, 009a/23, 009b/10,
009b/14, 009b/15, 009b/23,
010b/2, 010b/16, 010b/25, 011a/9,
011b/10, 011b/25, 011b/26,
012a/3, 012b/9, 013a/24, 013b/21,
014a/1, 014a/3, 014a/18, 014a/20,
014b/4, 015a/23, 016b/13,
017a/10, 017a/12, 017a/16,
017a/26, 017a/29, 017b/3,
019a/11, 021a/22, 021a/27,
023a/2, 027b/24, 028b/6, 032a/19,
033b/2, 034a/5, 034a/22, 034b/24,
037b/25, 041b/17, 041b/26,
044a/2, 048b/18, 049b/2, 050a/9

-120-

nevbet [Far. Ar.] : Nöbet.

n.+ i 032a/6, 032a/21, 032b/13,

032b/18

n.+ inden 014b/13

n.+ le 014b/11

n.+ leri 032a/7

n.+ lü 014b/16, 049b/4

-9-

nevm [Ar.] : Uyku.

n.- i şakıl 019a/8

n.- i tavıl 019a/8

subât-ı n.- i tavıl 021a/16, 021a/18

n. 020b/25, 021b/3

-6-

neyüdlan : Kabus.

n. 029b/26

-1-

nezlât [Ar.] : Nezle.

n. 003a/31

-1-

nışf [Ar.] : Yarı, yarım.

n.+ ı 037a/16, 043a/14

n.+ ında 040b/21

n.+ ından 037a/12,

037a/14, 037b/3

n. 026a/29, 036a/23, 036b/12,

037a/13, 038b/26, 040a/2,

044b/25

-13-

nice [T.] : Çok, pek çok, birçok.

n. 003b/49, 005b/40, 015b/22,

016a/21, 021a/19, 021b/19,

022a/3, 028b/21, 029b/10,

029b/28, 034a/9, 045b/8

-13-

niçün [T.] : Neden, hangi sebeple.

n. 015b/10

-1-

nidlân

n. 029b/28

-1-

nifās [Ar.] : Yeni doğum yapmış kadının durumu, loğusalık.

n. 005b/49

-1-

nihayet [Ar.] : Sonunda, en sonunda.

n. 018b/14, 045b/12

-2-

nīk [Far.] : İyi, hoş, güzel.

n. 019a/21

-1-

nıkrıs [Ar.] : Vücutta ürik asitin artması sonucunda daha ziyade el, ayak parmaklarında ve eklemlerde ortaya çıkan, ağrılı şişliklerle seyreden bir metabolizma hastalığı, gut, damla.
n. 006a/13, 006a/14

-2-

nılüfer [Far.] : Nilüfergiller familyasından, durgun sularda ve havuzlarda yetişen, uzun saplı, yuvarlak ve geniş yaprakları su üzerinde yüzen, beyaz, pembe, mavi ve sarı büyük çiçekli su bitkisi.

n. 007b/2, 007a/7, 009b/7, 009b/9, 009b/12, 010a/2, 010a/18, 010a/22, 013a/7, 013a/18, 016a/29, 016b/11, 018b/28, 020b/11, 021a/1, 021a/10, 024a/1, 024b/21, 025b/15, 025b/22, 026a/7, 026b/1, 026b/6, 026b/22

-24-

nīm [Far.] : Yarı, yarım.
n. 007a/18, 044b/13

-2-

nīm-germ [Far.] : Ilık.

n. 026b/25

-1-

nīm-keft : Yarım ekmek.

n.+e 047a/19

-1-

nīm tem [Far.] : El ve ayağın tutmaması.

n. 037a/9

-1-

ni‘met [Ar.] : İyilik, ihsan, bağış.

n.- i Allah 029b/28

-1-

nisa [Ar.] : Kadınlar.

n.+ nuñ 005b/35

n. 014a/5

-2-

nisyan [Ar.] : Unutkanlık, bunama.

n.+ a 015b/8

n.+ da 015b/9, 015b/21, 028a/3

‘illet-i n.+ dan 028a/25

n.+ dur 015b/9, 032a/22

‘illet-i n.+ dur 022a/19

n.+ ı 022b/23, 022b/24

n. 003a/13, 010b/18, 017a/4,

021a/26, 021b/21, 021b/23,
022a/10, 022b/5, 022b/21,
027b/24

‘illet-i n. 022a/2, 022a/4, 022b/13

-24-

nişan [Far.] : İşaret, belirti, iz, alamet.

n.+ dur 038a/15

n.+ ıdur 035a/1, 049a/29

n.+ ları 005b/46, 006a/41

n. olur 035a/8

-6-

nişane [Far.] : İşaret, alamet.

n.+ leri 005b/42, 005b/45

-2-

nîşāste [Far.] : Nişasta.

n. 027a/1

-1-

nite [Ar.] : Nasıl, niçin.

n. 031a/20, 032a/15, 032a/16,
040b/1, 042b/18, 046b/16

-6-

nizām [Ar.] : Yasa, kural, düzen, usul.

n.+ suz 035a/1

n. eyleyecek 035a/2

n. 048b/20

-3-

nizāmu’l-edviyye [Öa.] : 17. yüzyılda

İsa Efendi tarafından tıp alanında
kaleme alınmış eser.

n. 007a/10

-1-

noḥūd [Far.] : Baklagillerden bileşik telek

yapraklı, çiçekleri sarımtırak
renkte bol nişastalı bir bitki.

n.+ dur 021b/19

n.+ ı 043b/1

n.+ uñ 041a/12

n. 018b/18, 019b/2, 039b/15,
044b/21, 045b/19, 049a/2,
049b/15

şerbet-i n. 009a/4

-11-

noḥūd-āb [Far.] : Nohut suyu, nohut

çorbası.

n. 008b/3, 011a/29, 012b/19,
018b/17, 035b/7, 035b/9, 042b/10,
047a/9, 048a/13

-9-

noḫşān [Ar.] : Eksik.

n.+ dur 027b/21

n.+ ı 003b/17, 003b/42, 004a/40,

021b/25, 040b/20

n.+ ından 022a/13

n. 010b/3, 022a/2, 022a/12

-10-

nokta [Ar.] : Nokta, benek, leke.

n. 011b/13

-2-

nūḥā' [Ar.] : Bir ucu beyinde olan ilik,
kokar ilik.

n. 040b/18

-1-

nukaṭāt [Ar.] : Noktalar.

n. 006a/29

-1-

nur [Ar.] : Işık, ziya.

n.+ ı 025b/7

-1-

nūsūs kınıtı [Rum.] : Yüz ve gözün
eğilmesi.

n. 046a/24

-1-

nūṣādır [Far.] : Amonyak.

n. 048a/3

-1-

nuzūl [Ar.] : Yukarıdan aşağıya inme.

n. idecek 045b/16

-1-

nūffāḥ [Ar.] Şişlik.

n. 045b/15

-1-

nüks [Ar.] : (Hastalık için) Yeniden
başlama.

n.+ den 006a/39

n. 006a/38

-2-

nūṣḥa [Ar.] : Bir yazıdan çıkarılan suret,
yazılı bir şeyin benzeri, eşi,
tıpkısı.

n.+ da 033b/1

n.+ lar 030b/21

-2-

nütüha [Ar.] : Çıkıntı olmak,
yumrulmak.

n. 004b/38

-1-

nūzc [Ar.] : Pişmek, sindirecek gıdanın
midede pişmesi.

n.+ den 017b/24

n. 011a/14, 011b/16, 011b/17,
014a/12

-6-

O

o [T.] : En uzakta olan kimse veya
şeyi işaret yoluyla belirtir.

o.+ndan 014b/9

o. 011a/10,014a/5,015b/17,
022a/18, 023a/6, 024b/5, 025b/12,
027a/23, 027b/4, 028b/12,
029a/15, 029a/20, 037b/13,
038a/20, 045b/3, 047a/28, 049b/7

-19-

ocak [T.] : Ocak, ateş yakmaya yarayan
pişirme, ısıtma ve ısınma gibi
amaçlarla kullanılan yer.

o.+ da 008a/11

-1-

oda [T.] : Oda.

o.+ da 028b/21

o.+ ya 028b/20

-2-

oğlak [T.] : Keçi yavrusu.

o. 032b/5

-1-

oğlancık [T.] : Çocuk, küçük çocuk.

o.+ lar 033a/24

o.+ larda 045a/1

o.+ laruñ 022a/13

-3-

oğul [T.] : Cinsiyeti erkek olan evlat.

o.+ um 029a/2

o.+ umızuñ 029a/12

o.+ uñdan 029a/11

-3-

oğul otu [T.] : Oğul otu, melisa;

ballıbabagillerden, 20-150

santimetre yüksekliğinde, tıpta

yapraklarından yararlanılan çok

yıllık ve otsu bir bitki, kovan otu,

melisa.

o. 024a/8

-1-

oğlu kirpi [T.] Kirpi.

o. 041a/23

-1-

ol - [T.] : Olmak gerçekleştirmek.

o.- a 004b/26, 004b/27, 004b/29,

004b/30, 004b/31, 004b/44,

004b/46, 004b/47, 004b/48,
 005a/12, 005a/14, 005a/17,
 005a/18, 005a/19, 005a/21,
 005a/22, 005a/27, 005a/34,
 005a/39, 005b/8, 006a/13,
 010b/17, 011a/27, 011b/1,
 011b/14, 012a/7, 012b/5, 015a/4,
 015a/29, 016a/3, 016a/10,
 016b/19, 018a/19, 018b/29,
 019a/21, 019b/23, 020b/2, 020b/3,
 021a/18, 021a/19, 021b/18,
 023b/4, 023b/14, 023b/27, 024a/5,
 024b/17, 025b/12, 026a/24,
 026b/7, 026b/14, 026b/18, 028b/8,
 029a/15, 029b/12, 030a/24,
 030b/9, 030b/13, 031a/26,
 031a/27, 031a/28, 032a/1, 032a/3,
 032a/5, 032a/10, 032a/24,
 032a/27, 032b/14, 032b/24,
 033a/14, 034a/26, 034a/28,
 034b/7, 034b/20, 034b/22, 035a/3,
 035a/9, 035a/18, 035a/23, 035b/7,
 035b/28, 036b/11, 036b/14,
 037b/22, 037b/24, 037b/27,
 038a/3, 038a/10, 038a/11,
 038a/13, 038b/6, 039a/18,
 039a/20, 039a/21, 039a/22,
 039b/4, 039b/16, 039b/22,
 040a/29, 040b/1, 040b/3, 040b/5,
 040b/6, 040b/17, 040b/25,

042a/10, 042b/11, 042b/16,
 042b/17, 042b/23, 043b/21,
 044a/16, 044a/18, 044a/19,
 044b/5, 044b/13, 045a/15,
 045a/19, 045a/29, 047a/9,
 047a/20, 047a/23, 048b/17,
 050a/9, 050a/11, 050a/14, 050a/15
 ‘ārız o.- a 022a/28
 āsān o.- a 038a/14, 038a/21
 bā‘iṣ o.- a 028a/6
 bī-ḥaber o.- a 016a/13
 bī-nizām o.- a 016a/20
 bişmiş o.- a 025b/27
 burūdet o.- a 037b/1
 cā’iz o.- a 035b/21
 cüz o.- a 026b/19
 dā’im o.- a 015b/17
 dürüst o.- a 050a/3
 emīn o.- a 016a/20
 ğidā o.- a 011b/10
 ḥācet o.- a 034b/13
 ḥādīṣ o.- a 011b/4, 019a/22
 ḥafīf o.- a 032a/6
 ḥarāret o.- a 026a/5
 ḥāşıl o.- a 007b/23, 011a/9,
 011b/9, 031b/1
 hażm o.- a 012a/27
 helāk o.- a 034b/24
 ḥılṭ o.- a 026a/23
 ḥumret o.- a 035b/23

ihrāc o.- a 035a/23	018a/23,034a/17,	034a/24,
karīb o.- a 032a/21	034a/25,	034b/21,
kudreti o.- a 016a/18	037b/27,	
lāgar o.- a 038a/16	040b/16,	045a/24
lāzım o.- a 031b/3, 032a/27	za'f o.- a 021b/7	
ma'lūm o.- a 016b/19, 016b/24,	za'if o.- a 015b/20, 032a/9	
034a/5, 045a/25, 049b/19	zāhir o.- a 010b/19,	
mahlūt o.- a 032a/28, 045a/21,	012a/28,035b/22, 038a/1, 038a/25,	
047b/4	042b/2, 046b/24	
mā'il o.- a 028a/15, 044a/28	zā'il o.- a 031b/2, 031b/12,	
merūr o.- a 049b/27	031b/21	
mütevâtir o.- a 032a/8	zā'il o.- a 032a/4	
muvâfiq o.- a 012a/9	ziyâde o.- a 010b/18	
mümkın o.- a 031a/25	nāzil o.- acağ 033b/27,033b/28,	
müşkil o.- a 034b/15	034a/13, 034a/16, 034b/4, 038a/24	
müzeyyen o.- a 050a/19	zā'il o.- acağ 017a/18	
nādir o.- a 032a/28	o.- acağdur 011b/24, 027b/11	
nāzil o.- a 011b/4	böyle o.- acağdur 023a/7	
raķīķ o.- a 009b/22	pinhān o.- alalım 028b/22	
şa'b o.- a 012a/5, 032a/8	o.- alar 019a/22, 026b/22, 038b/3	
sākin o.- a 012a/27, 014b/12,	meşgūl o.- alar 030a/16	
015a/1	muķayyed o.- alar 009b/15,	
şālih o.- a 044b/2	013b/29, 023b/19, 029b/19	
şavāb o.- a 047b/6	o.- amaz 037a/24	
şovuk o.- a 034b/19	ķādir o.- amaz 022b/7, 030a/3,	
tahlīl o.- a 014a/13, 045a/14	030a/14, 046a/29, 046b/1	
tavīl o.- a 032a/8	üzere o.- amaz 022a/15	
teshīn o.- a 035a/28	o.- an 002b/8, 003b/22, 003b/50,	
tutgun o.- a 011b/11	004a/26, 004a/30, 004b/12,	
vāķi' o.- a 009b/25,	004b/13, 004b/34, 004b/39,	

005a/6, 005a/30, 005b/9, 005b/15,
 005b/37, 006a/5, 006a/7, 006b/11,
 009a/19, 009a/22, 012a/1,
 012a/23, 012a/25, 013a/3,
 013b/19, 014a/7, 014a/9, 014a/11,
 015b/15, 016a/3, 016a/22,
 016b/27, 017a/2, 017a/23, 017b/2,
 017b/5, 017b/7, 017b/19, 018a/7,
 018a/9, 018a/26, 018b/2, 020a/9,
 020b/8, 021b/26, 022b/24,
 023b/20, 024a/17, 024b/6, 025b/2,
 029a/17, 032a/19, 033a/1, 033a/3,
 033a/18, 037b/9, 038a/1, 038a/7,
 038a/18, 039b/1, 041a/3, 041a/4,
 041b/17, 042a/26, 045a/15,
 046b/1, 046b/3, 046b/13, 047a/8,
 047a/24, 047a/29, 048a/25,
 049b/19
 ‘ārız o.- an 043a/19
 ‘arız o.- an 013b/11
 ġālib o.- an 018a/8
 ḥāşıl o.- an 010b/22, 012b/12,
 042a/27
 ḥılţ o.- an 020b/23
 lāde o.- an 010b/2
 lāzım o.- an 010b/24, 033b/29,
 034a/1, 047a/14
 māhir o.- an 013b/1
 merbūţ o.- an 035a/28, 050a/25
 murādı o.- an 022a/1

muttaşıl o.- an 040b/23, 041a/7
 nāfi‘ o.- an 018a/5, 018b/20
 nāzil o.- an 015b/13
 saķatdan‘ārız o.- an 017b/28
 vāķi‘ o.- an 039a/25
 o.- anı 025b/21
 münāsib o.- anı 010b/3
 o.- anlar 027a/18, 028b/3
 o.- anlara 013a/5, 039a/28
 ḥafif o.- anlardan 029b/20
 muvāfiķ o.- anlardan 014a/8
 o.- anları 033a/7
 ma‘ķūl o.- anları 011a/4
 muvāfiķ o.- anları 028a/26
 o.- anuñ 037b/23
 o.- aydı 031a/8, 031a/28, 031b/2,
 042a/1
 o.- dı 033b/28, 046b/27
 ‘ārız o.- dı 033b/24
 helāk o.- dı 047a/2
 vāķi‘ o.- dı 037b/12, 046b/25
 zāhir o.- dı 037b/10
 zā’il o.- dı 034a/5
 laţif o.- dıġı 011a/24
 ma‘lūm o.- dıġı 031a/16, 031a/19,
 032b/24
 o.- dıġu 045a/14
 o.- duġı 005b/42, 007a/2, 011a/11,
 015b/6, 016b/24, 019a/3, 025a/27,
 027a/17,

031a/6, 035a/27, 038a/15,
 041b/26, 045b/11, 049b/29
 ‘ariz o.- duğı 043b/12
 harāret o.- duğı 007b/26
 ma‘lūm o.- duğı 032a/1, 037b/4
 mümkün o.- duğı 027a/23
 mürekkeb o.- duğı 017a/2,
 021a/25
 sākin o.- duğı 020a/26, 047a/28
 şarf o.- duğı 029b/10
 sihr-i bātıl o.- duğı 029a/22
 t̄alib o.- duğı 028b/5
 vāki‘ o.- duğı 030a/27
 zā’il o.- duğı 037b/8
 o.- duğıçün 015b/2, 025b/9,
 045b/4
 o.- duğın 010b/25, 023a/20,
 030b/20
 o.- duğına 006a/42
 cem‘ o.- duğına 021a/22
 o.- duğından 014b/4
 bātıl o.- duğından 046b/18
 ruṭūbet o.- duğından 021b/25
 o.- duğını 018b/6, 030a/24
 huşūş o.- duğınuñ 031b/25
 kābil o.- duğınuñ 034b/14
 kābil o.- duğça 029b/17
 zā’il o.- duğça 029b/13
 zā’il o.- duğça 029b/14
 ziyāde o.- duğça 027a/28

o.- duğda 031b/21
 ḥalās o.- duğda 035b/27
 vāki‘ o.- duğda 017b/14, 024b/21
 zāhir o.- duğda 019a/2
 zā’il o.- duğda 049b/7
 ma‘lūm o.- duğdan 007a/2
 zā’il o.- duğdan 008a/7
 o.- ıcağ 015b/13, 023a/20
 o.- inca 025b/10
 o.- maduğı 035a/27
 o.- maduğın 023a/9
 o.- mağa 022a/14
 o.- mağı 006a/2
 o.- mağla 027a/21, 028b/4,
 029a/10, 030a/13, 045b/12
 ğalīz o.- mağla 037b/11
 ḥaşıl o.- mağla 030a/12
 munteşir o.- mağla 045b/13
 nāzil o.- mağla 037a/15
 vāki‘ o.- mağla 049a/15
 zā’il o.- mağla 022a/27
 o.- mağ 003b/12, 003b/13, 004b/7,
 004b/23, 005a/36, 005b/24,
 005b/41, 007b/22,
 009b/1, 015b/5, 027a/6, 029a/20,
 031a/25, 034b/12, 034b/25,
 035a/3, 035a/20,
 035b/13, 035b/14, 037b/9, 038a/5
 ağır o.- mağ 009a/27
 bātıl o.- mağ 027b/21

cem' o.- maḵ 028a/10
 def' o.- maḵ 047a/11
 ḥafīf o.- maḵ 020b/8
 ıraḵ o.- maḵ 044a/2
 men' o.- maḵ 029b/17
 meşğūl o.- maḵ 028a/8, 028a/9
 muḥkem o.- maḵ 020b/17
 mürekkeb o.- maḵ 021b/5
 nazar o.- maḵ 013a/13
 rāḥat o.- maḵ 025b/4
 şakīl o.- maḵ 007b/29
 şakīl o.- maḵ 010b/19
 taḥlīl o.- maḵ 047a/12
 teng o.- maḵ 024b/7
 vāḵi' o.- maḵ 030a/7, 031a/22,
 032a/7
 yumşaq o.- maḵ 024b/7
 zāhir o.- maḵ 007b/28, 009a/27,
 010b/20, 035b/21
 zā'il o.- maḵ 017a/10
 zıddı o.- maḵ 041b/24
 ziyāde o.- maḵ 024b/10
 o.- maḵdan 018a/20, 019a/16,
 026a/17, 036a/1
 'arīz o.- maḵdan 035b/29
 'arīz o.- maḵdan 010b/21
 cem' o.- maḵdan 011a/6, 021a/23
 ḥabs o.- maḵdan 027b/1
 tuḥme o.- maḵdan 018b/5,
 033a/17

vāḵi' o.- maḵdan 050a/13,
 050a/28
 verem o.- maḵdan 019a/26
 o.- maḵdur 006b/15, 023b/3,
 024b/11, 026a/19
 'arīz o.- maḵdur 049a/12
 ağır o.- maḵdur 010b/20
 bātıl o.- maḵdur 040a/19
 şāfi o.- maḵdur 023a/26, 023b/1
 sāzec o.- maḵdur 050a/26
 yubūset o.- maḵdur 023a/28,
 023b/2
 zāhir o.- maḵdur 009a/28, 011b/27
 ḥāşıl o.- maḵsızın 031a/25
 meşğūl o.- mamaḵ 038a/22
 o.- masa 006b/18
 o.- masaydı 031a/9
 o.- ması 003b/28, 005b/46,
 037b/22
 bātıl o.- ması 040a/21
 dirīg o.- ması 029b/11
 fāsīd o.- ması 042a/12
 vāḵi' o.- ması 040b/27
 za'īf o.- ması 050a/8
 zā'il o.- ması 040b/28, 047a/5
 o.- masıdur 046b/22
 mesdūd o.- masıdur 031a/13
 zā'il o.- masına 042a/9
 o.- masından 005a/22
 o.- masını 005b/46

o.- masınuñ 005a/28, 005a/29

fāsīd o.- masınuñ 050a/25

ḥādīş o.- masınuñ 014a/21

ḥāşıl o.- masınuñ 014a/4

o.- masun 037a/14

ḥaberdār o.- masun 028b/22

o.- maya 003b/47, 006b/2, 011b/3,
013a/21, 024b/19, 034b/23

eksik o.- maya 027a/4

fāsīd o.- maya 050a/18

ḥālī o.- maya 037b/29

ḳādir o.- maya 040a/20

ḳavī o.- maya 038a/28

māni' o.- maya 016a/14

muḥtāc o.- maya 007a/10

sāḳīṭ o.- maya 010b/2

ṭārī o.- maya 035b/26

tenzīl o.- maya 050a/3

teşennüc o.- maya 035b/6

vāḳi' o.- maya 038a/14

zāhir o.- maya 027a/8

zā'il o.- maya 047a/4

ziyāde o.- maya 026b/20, 027a/19

müntefi' o.- mayacaḳ 017b/22

o.- mayan 004b/13, 049a/24

memdūḥ o.- mayan 031a/14,
031a/19

muvāfiḳ o.- mayan 021a/27

mükeyyif o.- mayanlardan
039b/24

o.- mayınca 037a/22

ḥazm o.- mayınca 032b/16

laṭīf o.- mayınca 047a/12

o.- mayup 005b/50, 006a/1,
007b/13, 017b/1, 027b/22,
032a/26, 049a/7, 049a/11, 049a/16

ma'lūm o.- mayup 033b/18

müsā'adesi o.- mayup 038b/18

naẓīr o.- mayup 036a/27

tamām o.- mayup 021a/29

o.- maz 015b/27, 020a/3, 027b/12,
034b/16, 035b/18, 046b/11,
047b/25

'ilāc o.- maz 032b/25, 047b/24,
047b/25

bāṭıl o.- maz 037a/28

def' o.- maz 012b/26

eksik o.- maz 025b/9

ḥālī o.- maz 025b/8, 044a/25

ḥālī o.- maz 035a/6

helāk o.- maz 034b/22

ḥükm o.- maz 037a/17

işābet o.- maz 010b/22

mu'aṭṭal o.- maz 033b/17

muteḥallil o.- maz 018a/24

vāḳi' o.- maz 031a/16

zā'il o.- maz 032b/17

o.- mazdı 031a/9

bāṭıl o.- mazdı 031b/28

ḥālī o.- mazlar 043b/16

o.- mazsa 010a/25, 018b/14,
028b/13, 036a/6, 037b/17
zā'il o.- mazsa 012b/25, 046a/2
o.- mış 004b/29, 007b/13, 035a/9,
035a/10, 037a/19, 038a/11,
040a/28, 046b/26
'arız o.- mış 017b/27, 027b/4,
038a/10
cerh o.- mış 013b/29
dāhil o.- mış 016a/10
fāsīd o.- mış 017a/26, 050a/22
hāşıl o.- mış 023b/20
hıl̄t o.- mış 008b/4, 048b/17
kaṭ' o.- mış 010a/15
münāsib o.- mış 041a/8
sebeb o.- mış 017b/28
vāḳi' o.- mış 034b/25
zāhir o.- mış 027a/11
zebūn o.- mış 028b/26
hārr-hul̄k o.- mışdur 022a/9
mu'arreb o.- mışdur 015a/21
muteveccih o.- mışdur 049b/28
vāḳi' o.- mışdur 028b/15
zāhir o.- mışdur 050a/23
o.- sa 006a/42, 008b/4, 011b/12,
014a/6, 021a/23, 021a/29,
024b/19, 029a/29, 034a/26,
034a/27, 045a/13, 047b/3
'āḳil o.- sa 029b/9
'arız o.- sa 023a/10

aç o.- sa 013a/28
bātıl o.- sa 027b/22
felc o.- sa 037b/7
mütevellid o.- sa 013a/26
nāzil o.- sa 037b/7
vāḳi' o.- sa 025b/13, 045b/2
zāhir o.- sa 017a/18, 049b/6
zā'il o.- sa 029b/14
o.- sun 032a/7, 035b/20, 037a/13
o.- uḡı 030b/27
o.- up 004b/9, 004b/17, 004b/20,
004b/28, 005b/46, 005b/50,
006a/1, 006b/2, 006b/12, 006b/14,
009a/26, 009b/25, 010b/4,
011b/13, 014b/8, 014b/10,
015b/24, 016a/7, 017a/28, 017b/3,
018a/18, 020a/1, 020b/7, 020b/8,
023b/8, 023b/28, 024b/12,
027b/29, 028a/5, 029a/10,
031a/29, 032a/12, 032a/13,
034b/2, 035b/18, 037a/18,
037b/25, 039b/11, 040b/16,
040b/20, 042a/25, 043b/24,
045a/26, 045b/4, 046b/9, 050a/21
'arız o.- up 014a/22, 019a/16,
021a/24, 032a/10, 032b/16,
033b/23, 034a/8, 049a/12, 050a/20
balgam o.- up 017b/22
beraber o.- up 021a/10
boğulmuş o.- up 022b/7

büyük o.- up 028a/2
 cem' o.- up 037b/18, 049b/27
 çukur o.- up 025b/7
 dāhil o.- up 050a/16
 ekşi o.- up 038b/10
 fālic o.- up 046b/25
 fāsīd o.- up 038b/10
 ferahṇāk o.- up 023a/6
 ḡālib o.- up 017a/15, 017b/24, 023a/16
 ḡālīz o.- up 011a/7
 ḡaber o.- up 029a/11
 ḡadiṣ o.- up 018a/24, 030a/6
 ḡafīf o.- up 013a/11, 032b/13, 033b/17
 ḡāşıl o.- up 049a/21
 kāhil o.- up 023b/24
 kavī o.- up 016a/14
 mā'il o.- up 023a/22, 034b/20
 memlū o.- up 035b/21
 maḡlūt o.- up 035a/18
 muḡtelī o.- up 016a/14
 mumtelī o.- up 046b/14, 049a/15, 049a/26
 muncemīd o.- up 043b/24
 munḡabīz o.- up 031a/2
 munḡasim o.- up 033b/14
 munḡaṭī' o.- up 015b/26, 031b/4
 munsedd o.- up 049b/20
 muḡtarīb o.- up 027a/2, 031b/24

müzmin o.- up 050a/23
 nāzil o.- up 037a/11
 redīe o.- up 046b/20
 şa'b o.- up 027b/7
 sākin o.- up 014a/16
 sebeb o.- up 027b/28, 042a/13
 şu'b o.- up 028a/16
 şulb o.- up 043b/27
 sust o.- up 046b/16
 ṭabḡ o.- up 032a/11
 tābi' o.- up 023a/24
 ṭārī o.- up 022b/10, 030a/6
 taḡyīḡ o.- up 017b/20
 tesḡīn o.- up 035a/29
 uyḡusuz o.- up 009b/19
 üzere o.- up 021b/10
 vāḡi' o.- up 011a/6, 030b/16, 032a/2, 034b/23, 044a/10, 046b/23
 yok o.- up 024b/11
 za'īf o.- up 040b/14
 zāhir o.- up 032a/12, 041a/2, 041b/21, 043b/14, 046b/29, 049a/19
 zebūn o.- up 028b/17
 ziyāde o.- up 010a/10, 012a/27, 013b/25, 042a/24, 046b/21
 o.- ur 004b/25, 006a/40, 006a/43, 006b/5, 006b/9, 006b/12, 006b/13, 007a/28, 007b/21, 007b/22,

009a/23, 009b/17, 010b/6, 010b/8,
 011a/15, 012b/10, 013a/11,
 013b/22, 014a/1, 014a/5, 014a/6,
 014a/7, 014a/26, 014a/27, 014b/7,
 014b/8, 015a/22, 015a/23,
 015a/24, 015a/25, 015a/28,
 015b/4, 015b/7, 015b/14, 015b/15,
 015b/22, 015b/24, 015b/25,
 016a/1, 016a/2, 016a/4, 016a/5,
 016a/6, 016a/8, 016b/26, 016b/28,
 017a/5, 017a/6, 017a/8, 017a/9,
 017a/24, 017a/25, 017a/27,
 017b/19, 018a/16, 018a/27,
 018a/28, 018a/29, 019a/11,
 019a/12, 019a/15, 019a/25,
 019a/26, 020a/1, 020a/24,
 020a/26, 020a/27, 020b/2, 020b/3,
 020b/6, 020b/7, 021a/23, 021a/29,
 021b/25, 022a/5, 022a/6, 022a/16,
 023a/2, 023b/4, 023b/5, 023b/22,
 024b/5, 024b/8, 026a/17, 027a/19,
 027a/21, 027b/6, 027b/28, 028b/6,
 029a/17, 030a/9, 030a/21,
 030b/27, 031a/1, 031b/6, 031b/10,
 031b/12, 031b/21, 031b/22,
 031b/23, 032a/2, 032a/7, 032a/9,
 032a/12, 032a/17, 032a/19,
 032a/20, 032a/29, 034a/5, 034a/8,
 034a/28, 034b/1, 034b/8, 034b/12,
 034b/18, 034b/26, 035a/1, 035a/6,

035a/11, 035a/23, 035b/28,
 036a/1, 036a/26, 037a/9, 037a/11,
 037a/15, 037a/19, 037a/20,
 037a/24, 037b/6, 037b/14,
 037b/19, 037b/21, 038a/5,
 038b/11, 039a/24, 039a/27,
 040b/12, 040b/22, 040b/26,
 041a/1, 041a/3, 041b/17, 041b/26,
 041b/29, 042a/21, 042a/22,
 042a/25, 042a/26, 042a/27,
 042b/4, 043b/26, 044a/3, 044a/6,
 044a/9, 044a/10, 044a/11,
 044a/21, 045a/12, 045a/20,
 045a/22, 045a/29, 045b/8,
 046a/26, 046a/27, 046b/4, 046b/5,
 046b/16, 046b/20, 046b/28,
 049a/14, 049a/26, 050a/7,
 050a/10, 050a/26, 050a/29
 ‘ārīz o.- ur 021b/4, 022a/7,
 023a/14, 030a/7, 041b/18, 042a/8,
 042b/6
 ‘arīz o.- ur 013a/5, 023b/21,
 041b/19, 043b/12
 ‘ārīz o.- ur 014b/5
 ‘āşık o.- ur 028b/13
 ‘ırkıyla o.- ur 015b/21
 açık o.- ur 021b/4
 ağır o.- ur 032a/21
 arız o.- ur 030a/5
 āsān o.- ur 018b/10

az o.- ur 025b/3

bāṭıl o.- ur 023a/11, 029a/22,
039b/3, 040a/22, 040b/14,
040b/15, 043b/25

bedel o.- ur 036a/7

bi-nizām o.- ur 015b/26

cā'iz o.- ur 031a/22

cem' o.- ur 021a/19, 031b/19,
033b/19

def' o.- ur 007a/4, 011a/25,
018a/4, 042a/20

eż'af o.- ur 021b/2

fāriğ o.- ur 031b/22

fāsīd o.- ur 011a/16, 031b/17,
031b/20

feth o.- ur 044a/13

ğamkin o.- ur 045b/7

ğamnāk o.- ur 016a/7, 023a/5,
023a/8

ğayb o.- ur 021b/3

ğazabnāk o.- ur 015b/29, 026a/16

güc o.- ur 047a/13

hādiş o.- ur 011a/13, 013b/12,
014b/8, 022a/28, 030b/17,
046b/13, 046b/29

hāfīf o.- ur 032a/14, 032a/16

hāfīfi o.- ur 023a/1

halāş o.- ur 015b/6, 032a/11,
032a/18, 042b/8

harc o.- ur 044a/4

hāşıl o.- ur 011a/7, 013a/4, 030a/2,
030a/4, 038b/15, 041b/29

helāk o.- ur 015b/19, 015b/20,
035a/9, 040b/18

hissedār o.- ur 028b/11

hük m o.- ur 037a/17

ihtilāṭı o.- ur 021a/23

ķābil o.- ur 035a/2

ķābiliyyet o.- ur 025b/14

ķādir o.- ur 019b/28

ķatı o.- ur 017b/3

ķavī o.- ur 021b/2

ķay' o.- ur 032b/14

ķuvvetsiz o.- ur 046b/17

lāzım o.- ur 015b/23, 031b/1

ma'an o.- ur 006b/5, 046b/2

ma'lūm o.- ur 011b/27, 016a/10,
016b/23, 031b/23, 035a/7,
035a/29, 038a/2, 038a/16

ma'lūmı o.- ur 037b/28

maḥlūṭ o.- ur 017a/25

meflūc o.- ur 037a/16

mesdūd o.- ur 034b/5

mütevellid o.- ur 013a/24

mu'ayyen o.- ur 009b/10

muķaddem o.- ur 035a/5

mukeddir o.- ur 046b/7

mutefāvit o.- ur 038a/5

muteḥarrik o.- ur 045a/23

mütevātir o.- ur 021b/1

mümkin o.- ur 040a/24
 münteşir o.- ur 034b/8
 müsteḥlil o.- ur 014a/28
 müşkil o.- ur 014b/18, 015b/5,
 033b/22, 047a/5
 müveddi o.- ur 034a/29
 nāfi' o.- ur 008a/13
 nāḳış o.- ur 040a/22
 nāzil o.- ur 037b/19
 nişān o.- ur 035a/8
 peydā o.- ur 013a/27
 şa'b o.- ur 032b/14, 034b/11
 şaḳīl o.- ur 019a/11, 022b/11
 sākin o.- ur 011a/15, 013a/29,
 014a/16
 sālim o.- ur 037a/15
 sebeb o.- ur 029a/20, 046b/5
 sehl o.- ur 037b/2
 serī' o.- ur 031a/18
 sersām o.- ur 015b/12
 set o.- ur 037b/23
 şāhid o.- ur 038a/2
 şedīd o.- ur 023b/26
 tafşīl o.- ur 021b/28, 023a/18
 taḥlīl o.- ur 030a/11, 030a/12,
 032a/11, 045b/13
 tamām o.- ur 016a/9, 034b/14
 teşennüc o.- ur 042a/19, 042a/28,
 042b/1
 ümīd o.- ur 015b/6

vāḳi' o.- ur 012a/4, 017b/14,
 017b/23, 018a/17, 019a/20,
 020a/25, 021a/28, 023a/12,
 027a/26, 028a/20, 028b/9, 029a/18,
 029a/24, 031b/18, 031b/20,
 031b/21, 034a/24, 034b/12,
 035a/5, 037b/13, 037b/16,
 037b/18, 038a/6, 038a/11,
 039b/22, 042a/18, 042a/22,
 043b/20, 043b/21,
 043b/24, 045b/12
 verem o.- ur 043b/19
 yābis o.- ur 022b/6
 za'īf o.- ur 014b/16, 016a/5,
 050a/24
 zāhir o.- ur 021a/26, 035a/11,
 035a/19, 038a/4, 041b/20,
 043b/14, 044a/22, 049a/13,
 049a/16
 zaḥmet o.- ur 043b/18
 zā'il o.- ur 017a/11, 017a/19,
 018a/18, 020a/26, 020a/29,
 021b/12, 029b/13, 032a/15,
 032a/16, 037b/2, 039a/26, 049b/7,
 049b/25, 049b/26, 050a/17,
 050a/19
 zā'il o.- ur 032a/5
 ziyāde o.- ur 010b/5, 044a/5,
 044b/16, 046b/8
 bātıl o.- ur 031a/8

ḥādiş o.- urdı 031a/4
 lāzım o.- urdı 031a/29
 o.- urmış 031b/10
 o.- ursa 007a/1, 007b/24, 008a/20,
 011a/9, 016b/28, 018a/19,
 018b/19, 020b/5, 023a/28, 023b/2,
 023b/23, 023b/25, 024b/5, 027b/1,
 028a/17, 032a/7, 037a/18, 042a/9,
 042a/23,
 044b/15, 045b/26, 046b/19,
 048b/29, 050a/28
 ‘ārız o.- ursa 042a/8, 049a/25,
 050a/7
 bāṭıl o.- ursa 040b/17
 dā’im o.- ursa 045a/26, 045a/27
 fażlası o.- ursa 026b/12
 ḥuḳne o.- ursa 010b/29
 iḥtiyāc o.- ursa 007a/10
 ḳābil o.- ursa 010a/2, 025b/5
 ma‘lūm o.- ursa 021b/10
 ma‘lūmı o.- ursa 014b/13
 mā’il o.- ursa 024b/27
 mu‘ayyen o.- ursa 014b/13
 mümkin o.- ursa 049b/12
 nāzil o.- ursa 011a/17
 sūdde-i kāmile o.- ursa 031a/4
 ṭolu o.- ursa 032b/13
 vāḳi‘ o.- ursa 022b/24, 027a/29,
 028a/15, 039b/9, 042a/11,
 044a/11, 049b/4, 049b/18,

050a/27
 zāhir o.- ursa 047b/28, 049a/4
 zā’il o.- ursa 047b/22
 zarūret o.- ursa 024b/13
 ziyāde o.- ursa 010a/20, 014a/25
 o.- ursada 034b/11

-1297-

ol [T.] Üçüncü tekil şahıs zamiri ve işaret sıfatı.

o.+ dur 009a/23, 011b/10,
 013a/10, 015b/11, 015b/23,
 017a/28, 019a/14, 021b/23,
 022b/5, 028b/7, 031a/2, 031b/25,
 032a/25, 032b/1, 033b/13,
 034a/18, 035b/20, 037a/20,
 037a/22, 037b/23, 040b/7,
 040b/13, 041b/19,
 043b/28, 045a/14, 045a/15,
 046b/17, 047a/29, 047b/29,
 048a/1, 049b/17
 o. 006a/11, 006a/14, 007b/14,
 007b/16, 008a/12, 009b/14,
 009b/23, 011a/7, 011a/28,
 011b/19, 011b/27, 012b/7,
 013b/26, 014a/10, 014a/11,
 014b/1, 014b/5, 014b/12, 015b/20,
 016a/2, 016a/13, 016a/14, 016b/3,
 017a/16, 017b/3, 017b/26,
 017b/27, 017b/28, 017b/29,

018a/25, 018b/7, 018b/10,
 018b/21, 019a/25, 019a/28,
 021a/26, 022a/2, 022b/7, 022b/11,
 023a/13, 024b/24, 025b/1,
 025b/19, 026a/24, 027a/23,
 028a/6, 028a/17, 029a/26, 029b/1,
 029b/4, 029b/11, 029b/12,
 029b/13, 030b/2, 031a/17,
 031a/18, 031a/21, 031b/4,
 031b/11, 031b/13, 031b/17,
 032a/13, 032a/14, 032b/13,
 034a/9, 034a/17, 034a/21,
 034a/25, 034a/27, 034b/4,
 034b/10, 034b/13, 034b/14,
 034b/24, 035a/10, 035a/18,
 035b/23, 036b/12, 037a/17,
 037a/21, 037a/23, 037b/16,
 037b/25, 038a/2, 038a/7, 038a/9,
 038a/12, 038a/14, 038a/15,
 038a/17, 038a/18, 038a/19,
 038b/11, 040a/21, 040a/26,
 040a/28, 040b/3, 040b/4, 040b/6,
 040b/11, 040b/15, 040b/17,
 040b/18, 040b/20, 040b/24,
 041a/4, 041a/8, 041a/9, 041b/16,
 041b/22, 042a/24, 043b/24,
 044a/5, 044a/12, 044a/19,
 044a/20, 044a/27, 044b/25,
 045b/17, 045b/23, 045b/24,
 045b/28, 046a/5, 046a/27,

046b/14 ,046b/25,047a/24,
 047a/26, 047b/4, 047b/8, 047b/20,
 047b/25, 048a/25, 049a/16,
 049b/24, 049b/26, 049b/28,
 049b/29, 050a/1, 050a/2, 050a/18,
 050a/19

-184-

olın - [T.] Olma işine konu olmak.

o.- a 009a/18, 037a/18

‘ārız o.- a 037a/13

‘ilāc o.- a 014a/17

faşd o.- a 007b/16, 009b/1,
 009b/4, 024b/28, 026a/21,
 026b/13,027a/17, 035b/24

hiss o.- a 019a/3, 047a/7

ihtikān o.- a 012a/13

ihtirāz o.- a 008b/2

iḳdām o.- a 008a/29

isti‘māl o.- a 036a/11

istifrāğ o.- a 032b/8, 045b/27

naẓar o.- a 013b/13, 014b/1

nehy o.- a 022a/25

perhīz o.- a 011a/21, 011a/26

su‘ūt o.- a 036b/20, 048a/22,
 048a/23

te’ḥīr o.- a 038a/24

teḳayyud o.- a 038a/23

tılā o.- a 008b/6, 008b/22, 014b/21

yaḳu o.- a 015a/14

zīmād o.- a 015a/10
 zamm o.- a 026b/2
 o.- acaḳ 005b/31, 013b/26
 ḥavf o.- acak 016a/17
 tılā o.- acaḳ 008a/20
 iḥrāc o.- an 023b/5
 zıkr o.- an 009b/9, 011a/3, 016a/9,
 024a/3, 028a/25, 038b/24,
 042b/14, 045b/14,
 049b/8
 def' o.- ca 008a/1
 tebdıl o.- ca 023b/6
 te'hır o.- ca 038a/26
 ḥacāmat o.- caḳ 013b/24
 te'hır o.- dı 035b/19
 zıkr o.- duğı 019b/12, 020a/20,
 023b/17, 028a/4, 028a/6, 038b/18,
 041a/7, 042a/20
 ihmāl o.- duğından 027b/15
 o.- duḳda 048b/13
 faşd o.- duḳda 024b/28, 025a/1
 kıyās o.- duḳda 015b/28
 faşd o.- maḡla 038b/14
 o.- maḳ 006b/11, 014a/29
 faşd o.- maḳ 025a/1, 034b/6,
 035a/13, 035b/20
 men' o.-maḳ 022b/26
 ḥılṭ o.- maḳ 044b/20
 tedbır o.- maḳ 014a/29
 teḳayyud o.- maḳ 011a/13

zabṭ o.- maḳ 026a/25, 048a/16
 zamm o.-maḳ 027a/6
 istifrāğı o.- maḳdan 032b/25
 fāsıd o.- ması 015b/17
 fehı o.- ması 016b/22
 tılā o.- ması 015a/17
 pāk o.- mayup 044a/19
 teḳayyud o.- mayup 007b/24
 ḥavf o.- maz 047b/28
 hikem o.- maz 035a/3
 ḥıss o.- maz 046b/7
 kıfāl o.- mazsa 016a/15
 teḳayyud o.- mazsa 011a/7
 teşḥış o.- mazsa 010b/22
 zabṭ o.- mazsa 027a/3
 faşd o.- mış 035a/13, 035b/19
 zıkr o.- mış 017a/6
 beyān o.- mışdur 017a/1
 dāḡıl o.- mışdur 016a/13
 fāsıd o.- mışdur 047b/23
 zıkr o.- mışdur 017a/3, 019a/18,
 019a/19, 019a/24, 020a/4, 020b/4,
 025b/12, 025b/20, 028a/12,
 029b/8, 032b/26, 038b/5, 041a/5,
 042a/5, 044a/24, 045b/9
 o.- sa 008b/14, 035b/1, 048b/27
 faşd o.- sa 039b/1
 ġargara o.- sa 021b/18
 ḥılṭ o.- sa 008b/24
 sākin o.- sa 020a/29

su'ût o.- sa 008b/15, 014b/28,
 025a/19, 048a/6
 şemm o.- sa 008b/14
 tabh o.- sa 021b/19
 tılā o.- sa 007b/10, 022b/18,
 036b/28, 047b/6
 yaqu o.- sa 011b/23, 021b/20,
 037a/7
 zamm o.- sa 012b/8, 035b/17
 zikr o.- sa 021b/28
 zimād o.- sa 007b/10, 008b/15,
 014b/20, 019b/19, 025a/12,
 046a/15
 o.- up 048a/24
 faşd o.- up 016a/15, 036a/1
 fehmi o.- up 014a/29
 hacāmat o.- up 013b/26
 hılt o.- up 033a/6
 tabh o.- up 026b/8, 036b/11
 taqdīm o.- up 021a/24
 te'hīr o.- up 038a/22
 tenkiye o.- up 013b/2
 zamm o.- up 011a/27, 015a/2
 o.- ur 044a/13
 ġarġara o.- ur 022a/22
 havf o.- ur 011a/8, 011b/4,
 014a/25, 018a/20, 020b/17,
 030b/16, 042a/13
 hükm o.- ur 045b/3, 050a/20
 istifrāġ o.- ur 042a/3

kıyās o.- ur 021b/4
 müşāhede o.- ur 024b/12
 yād o.- ur 020a/23
 zikr o.- ur 007b/18, 017a/17,
 018a/5, 023b/15, 023b/23, 024a/4
 hiss o.- ursa 032b/1, 034b/6,
 042b/15
 ihmāl o.- ursa 019b/4, 028a/14
 su'ût o.- ursa 015a/7
 tılā o.- ursa 008b/11
 zamm o.- ursa 007a/4, 008a/13,
 036a/6
 -191-

omuz [T.] : Boynun iki yanında, kolların
 gövdeye bağlandığı bölüm.
 o.+ da 042b/6

-1-

on [T.] On sayısı.
 o. 006a/37, 008b/12, 009a/18,
 010a/9, 012b/3, 012b/6, 012b/7,
 013a/23, 013b/8, 013b/18, 014b/2,
 015a/19, 016a/26, 019a/5, 020a/8,
 022b/3, 022b/16, 024a/7, 024a/14,
 025a/22, 026a/26, 030a/25,
 036a/8, 036a/9, 036b/9, 036b/12,
 038a/21, 039a/3, 039a/4, 039a/5,
 039a/9, 039a/10, 039a/11,
 039a/17, 041a/14, 041b/6,

047a/20, 047a/23

-43-

onar [T.] : On sayısının üleştirme sayı
sıfatı.

o. 016b/18, 039a/17

-2-

onbeş [T.] : Onbeş sayısı.

o. 026a/26, 039a/10, 046a/17

-3-

onbeşinci [T.] : Onbeş sayısının sıra
sayı sıfatı.

o. 014a/18

-1-

onbir [T.] : Onbir sayısı.

o. 047b/15

-1-

ondördüncü [T.] : Ondört sayısının sıra
sayı sıfatı.

o. 014a/1

-1-

ondört [T.] : Ondört sayısı.

o. 033b/26

-1-

oniki [T.] : Oniki sayısı.

o. 036b/9

-1-

onsekizinci [T.] : Onsekiz sayısının
sıra sayı sıfatı.

o. 017a/20

-1-

onıkoğuzuncu [T.] : Ondokuz sayısının
sıra sayı sıfatı.

o. 017b/11

-1-

oñul - [T.] : Onulmak; iyileşmek.

o.- maz 025b/9

-1-

onuncu [T.] : On sayısının sıra sayı sıfatı.

o. 012b/27

-1-

oñurğa [T.] : Omurların eklem
oluşturacak şekilde birleşmesiyle
meydana gelen ve kafatasından
leğene kadar uzanan kemik
iskelet, bel kemiği.

o.+ sına 041b/3

-1-

orta [T.] : Ara, iç.

o.+ ları 041b/21

o.+ sı 022a/11, 043b/15

o.+ sında 012a/28, 017b/6,
027a/10

-6-

ot [T.] : Ot, küçük bitkilerin ortak adı.

o.+ dan 018b/20

o.+ ı 008a/3, 019b/11, 024a/15,
026a/1, 042a/4, 048a/18

o.+ ından 043b/6

o.+ ını 018b/29, 033b/8, 046a/17

o.+ ınıñ 033a/28

o.+ lar 008a/25, 009a/11, 011b/22,
013a/6, 013a/21, 018a/1, 019a/19

o.+ lardan 011a/23, 011b/21,
019a/22, 042a/3

o.+ laruñ 019a/25

o.+ luklarınıñ 007b/9

-25-

otur - [T.] : Oturmak.

o.- alar 012b/22, 020b/22

o.- mağ 007a/8, 008b/1, 039b/7,
043a/11, 043a/24, 044b/24, 045a/3

o.- mağda 023b/23

o.- mağdan 010a/3

o.- mayalar 019a/1

o.- sa 013a/28

o.- ur 040b/5

o. 034a/21

-15-

oturd - [T.] : Oturtmak.

o.- alar 047a/24

-1-

otuz [T.] : Otuz sayısı.

o. 010a/8, 013b/5, 016b/18,
018b/12, 024b/26, 026a/28,
033a/29, 036a/8, 039a/7, 039a/23,
040a/7, 043a/15, 047a/1, 047b/22

-14-

otuzaltıncı [T.] : Otuzaltı sayısının sıra
sayı sıfatı.

o. 040a/15

-1-

otuzbeş [T.] : Otuzbeş sayısı.

o. 046a/14

-1-

otuzbeşinci [T.] : Otuzbeş sayısının
sıra sayı sıfatı.

o. 037a/8

-1-

otuzbirinci [T.] : Otuzbir sayısının sıra
sayı sıfatı.

o. 028a/27

-1-

otuzdördüncü [T.] : Otuzdört sayısının
sıra sayı sıfatı.

o. 033b/9

-1-

otuzuncu [T.] : Otuz sayısının sıra
sayı sıfatı.

o. 027b/17

-1-

otuziki [T.] : Otuziki sayısı.

o. 024b/26

-1-

otuzikinci [T.] : Otuziki sayısının sıra
sayı sıfatı.

o. 029b/21

-1-

otuzsekizinci [T.] : Otuzsekiz sayısının
sıra sayı sıfatı.

o. 043b/7

-1-

otuzdokuzuncu [T.] : Otuzdokuz

sayısının sıra sayı sıfatı.

o. 045a/9

-1-

otuzüçüncü [T.] : Otuzüç sayısının sıra
sayı sıfatı.

o. 030b/21

-1-

otuzyedinci [T.] : Otuzyedi sayısının
sıra sayı sıfatı.

o. 041b/12

-1-

ov - [T.] : Elini bir şeyin üzerinde
bastıra bastıra gezdirmek.

o.- alar 007a/5, 010a/5, 012b/13,
013a/7, 024b/24, 026b/27, 027a/7,
035a/14, 035a/26, 039a/15,
047b/18

o.- mağa 016a/12

o.- mağla 016a/24

o.- salar 019b/17

o.- up 012b/21, 013a/19, 039a/11,
045b/17, 045b/28

-21-

Ö

öd [T.] : Karaciğer tarafından salgılanan yeşil sarı renkte acı sıvı, safra.

ö.+ i 036b/9, 048a/6,048a/27, 048b/9, 048b/16, 048b/27

ö.+ in 044b/28

ö.+ ini 009a/2, 009a/12, 021a/4, 033a/22, 036a/19, 041a/16, 046a/7, 048a/4, 048a/22, 048b/26

-17-

ön [T.] : Vücudun ileriye bakan kısmı

ö.+ ine 034a/10, 048a/8

-2-

öpmek [T.] : Öpmek işi.

ö. 028b/4

-1-

ördek [T.] : Ördek.

ö. 044b/6, 047b/8

-2-

ört - [T.] : Örtmek.

ö.- üp 016b/1

-1-

örtül - [T.] : Örtülmek.

ö.- mişdür 015a/27

-1-

öte [T.] : Uzaktaki zaman, ilerideki zaman.

ö. 042b/7

-1-

öyken [T.] : Akciğer.

ö. 015b/16

-1-

öyle [T.] : Ona benzer, onun gibi.

ö. 015b/23, 028b/29

-2-

P

paça [Far.] : Koyun, keçi, sığır gibi kasaplık hayvanların kesilmiş ayağı.

p. 026b/25, 044b/19

-2-

pādişāh [Far.] : Büyük hükümdar.

qabl-i p.+ dan 050a/11

p.+ ım 029a/11

-2-

pāk [Far.] : Temiz.

p. etmek 025a/13, 030a/25,

047b/10

p. eyledüm 034a/3

p. ideler 018b/8, 042b/15

p. ider 011b/3

p. idüp 032b/2, 032b/20, 036a/27

p. olunmayup 044a/19

p. 012a/29

-12-

pālmūs [Rum.] : Vücudun herhangi bir yerinde derinin ve hemen altındaki kasların hafif hafif oynaması, seğirme.

p. 045a/11

-1-

palpata cuyūnī [Ef.] : Vücudun herhangi bir yerinde derinin ve hemen altındaki kasların hafif hafif oynaması, seğirme.

p. 045a/11

-1-

pān-zehr [Far.] : Bir zehirin etkisini ortadan kaldırabilme özelliğine sahip madde.

p. 048b/29

-1-

panṭāfilyūn : Beş parmak otu.

p. 033b/1

-1-

papadya [Yun.] : Papatya.

p.+ dur 024a/26

p.+ ya 026a/5

p. 008a/9, 020a/6, 024b/23, 042a/4

-6-

pārā liserḡus [Rum.] : Unutkanlık.

p. 021b/23

-1-

paralkaḡu [Ef.] : Unutkanlık.

p. 021b/22

-1-

pare [Far.] : Parça.

p.+ çık 008b/8

p.+ siyle 045b/17, 045b/28, 047b/18

p. 010b/10

-5-

pārele - [Far.] : Parçalamak.

p.- yüp 030b/11

-1-

pārelemek [Far. T.] : Parçalama işi.

p. 023b/27

-1-

parmak [T.] : Parmak.

p. 037a/19

-1-

pazı [Far.] : Pazı, yabancı pancar.**krş.****pazu**

p. 033a/23

-1-

pazu [Far.] pazu, yabancı pancar. **krş.****pazı**

p.+ dur 025b/27

p.+ yı 025a/7

p. 013a/17, 022b/12, 048a/22

-5-

penbe [Far.] : Pamuk.

p. 008a/1, 008a/11, 013b/18

-3-

penc-engüşt [Far.] : Beşparmak otu.

p. 043a/5

-1-

per [Far.] : Kanat.

p. 034a/10

-1-

perâlisi [Rum.] : Bedenin belirli yerlerinin uyuşması.

p. 040a/19

-1-

perhiz [Far.] : Diyet, rejim.

p. ideler 020b/23, 045b/14, 045b/17

p. idüp 020b/10, 047b/12

p. itdürüp 014a/15

p. olına 011a/21, 011a/26

p. 006b/18, 014a/24, 041a/9

-11-

perişan [Far.] : Acınacak durumda, zavallı.

p. 016a/8

-1-

perveriş [Far.] : Besleme, beslenme, yetiştirme, yetiştirilme.

p. 005b/46, 005b/50

-2-

pes [Far.] : Yeter.

p. 031a/16, 034a/25

-2-

petmez [Far.] : Pekmez.

p. 021a/11

-1-

peyda [Far.] : Açıkta ve meydanda olan.

p. etmek 007b/29

p. olur 013a/27

-2-

peynir [Far.] : Peynir.

p. 011b/9, 025a/13, 028a/21

-3-

pıraşa [Yun.] : Zambakgiller familyasından, soğanı çok uzun ve gömlekli, idrar söktürücü ve öksürüğü önleyici hassalara sahip, kış sebzesi olarak yaygın, çok yıllık bitki.

p. 006b/18, 033a/15, 046a/10

-3-

piliç [T.] : Piliç, tavuk. **krş. piliç**

p. 010b/1, 020a/19, 030b/6

-3-

piliç [T.] Piliç, tavuk. **krş. pilic**

p. 010b/1, 025b/24

-2-

pinhan [Far.] : Gizli.

p. olalalım 028b/22

-1-

pīr [Far.] : Yaşlı, ihtiyar kimse.

p.+ ler 006a/18

p.+ lerden 032a/6

p.+ lerüñ 022a/13

p. 015b/22

-4-

pīrālīyā [Ef.] : Vücudun bazı yerlerinin uyuşması.

p. 040a/18

-1-

pirgune cuvan [Far.] : Gevşek gevşek yürümek.

p. 049a/8

-1-

piş - [T.] : Pişmek.

p.- miş 024a/9

-1-

piyorgun tūvan [Far.] : Gevşek gevşek yürümek.

p. 049a/8

-1-

pūnū kifāl aliyāiy ve nudāş [Rum.] :

Çok içki içmekten kaynaklanan

baş ağrısı.

p. 012b/11

-1-

punu kiğali eliyā falğama tuzız[Rum.]

: Balgamdan kaynaklanan baş ağrısı.

p. 010b/15

-1-

pūnūda kıfalu eliyahūlarmeki [Rum.] :

Sıcak baş ağrısı.

p. 009b/18

-1-

pur funda nādipsūnū [Ef.] : Çok

uyku uyumak.

p. 019a/9

-1-

purçaķ : Baklagillerden, yuvarlak ve mercimeğe benzeyen, taneleri hayvan yemi olarak kullanılan bir bitki.

p. 041b/7

-1-

puṭruķlu kōk [T.] : Uzun biber, baş biberi.

p. 008b/28

-1-

R

ra‘āda [Ar.] : Uyuşturan balığı, torpil balığı.

r. 040b/7

-1-

rābiyā ḳaninā [Ef.] : Divanelik.

r. 026a/12

-1-

rādi‘ [Ar.] : Vücuttaki hastalık yapıcı maddeyi önleyici, sürerek kullanılan bir tür ilaç.

r. 016b/4

-1-

rāḥat [Ar.] : Üzüntüsüz ve sıkıntısız olma durumu, huzur.

r. olmaķ 025b/4

r. 049b/2, 049b/24

-3-

raḥm [Ar.] : Rahim, döl yatağı.

r.+ de 006a/4, 006a/5, 006a/7, 014a/5, 014a/9, 031b/18

r.+ den 030b/29, 042a/25

iḥtināķ-ı r.+ den 033a/3, 042a/21

r.+ e 014a/9
 r. 015b/14
 ‘illet-i ihtināk-ı r. 037b/19
 ihtināk-ı r. 006a/6
 inkılāb-ı r. 006a/8
 -15-

rahmī [Ar.] : Rahim ile ilgili.
 teşennüc-i-r. 042a/25
 -1-

raķīķ [Ar.] : İnce, berrak.
 balğam-ı r.+den 042a/1
 r.+ ine 040b/23
 r. ola 009b/22
 r. 010b/18, 011b/14, 016a/5,
 035a/16, 041a/7, 044b/13,
 046b/16
 -9-

rāsen [Ar.] : Andız kökü.
 r. 025a/15, 036a/7, 046a/19
 -3-

rast [Far.] : Doğru.
 r. 042a/18, 046b/26
 -2-

ra‘şe [Ar.] : Titreme, titreyiş.
 r. 003a/30, 012b/27, 039a/12,

041a/5, 041a/10, 050a/18,
 050a/23, 050a/24
 -8-

raţb [Ar.] : Yaş ıslak.

r.+ a 043a/15
 teşennüc-i imtilā-ı r.+ a 043a/23
 teşennüc-i r.+ a 043a/5, 043a/7,
 043a/28
 r. 004a/29, 004b/3, 004b/4,
 019a/15, 020b/11, 037a/28,
 037b/14, 037b/25,
 038a/3, 039b/22, 045a/20
 ḥaşḥāş-ı r. 007a/13
 teşennüc-i r. 041b/27
 zūfā-yı r. 042b/29
 -19-

raţl [Ar.] : Büyük şarap kadehi.
 r. 042b/21, 043a/14
 -3-

rāvend [Far.] : İki çenekliler sınıfının kara buğdaygiller familyasından, büyük yapraklı bazı türleri süs bitkisi olarak yetiştirilen, bazı türleri sebze olarak yenen, iştah açıcı, kuvvetlendirici, ishal kesici, gaz giderici hassaları sebebiyle

hekimlikte kullanılan çok yıllık
otsu bitki.

r.+ e 009b/29

r. 009b/29, 010a/9, 018a/9, 043b/4

-5-

rāyiḥa [Ar.] : Koku, güzel koku.

r.+ s1 006b/9

r.- ı laṭīf 006b/8

r. 013a/27

-3-

rāzyāne [Far.] : Maydanozgiller
familyasından, boyu 1 – 1,5
metreyi bulan, hoş kokulu,
yaprakları almasıık dizilişli, saplı
ve tüysüz, silindir biçimli gövdesi
dik, şemsiye biçimindeki çiçekleri
sarı renkte olan bitki.

r. 008a/11, 008a/12, 008a/24,
012b/2, 038a/29, 039a/16,
039a/18, 044b/23, 045b/19,
047a/22

-10-

rebv [Ar.] : Aslım.

r. 004a/5

-1-

recā [Ar.] : Yalancı gebelik.

r. 006a/3

-1-

redī [Ar.] : Azgın, vahim (hastalık veya
yara).

ṭa‘m-ı r. 003b/41

-1-

redīe [Ar.] : Redi kelimesinin
tamlamalarda ortaya çıkan aynı
manadaki müennes şekli.

‘alāmet-i r.+ den 040b/27

r.+ si 004a/21

r. olup 046b/20

-3-

remed [Ar.] : Göz ağrısı, göz iltihabı

r. 003a/34

-1-

renc [Far.] : Zahmet, eziyet, ızdırıp.

r.+ den 031b/22

r.+ dür 045a/28

-2-

renc-i endişegi [Far.] : Merak,
endişe.

r. 024b/2

-1-

renc-i siyāh guş [Far.] : Merak,
endişe.

r. 024b/3

-1-

renc bīdarı [Far.] : Uykusuzluk, gece
uyuyama.

r. 020a/23

-1-

renc feramuşı [Far.] : Unutkanlık.

r. 021b/21

-1-

rencseg [Far.] : Merak.

r. 026a/11

-1-

renk(g) [Far.] : Renk.

r.+ inde 038a/13

r. 042b/4

-2-

renklü [Far.] : Renkli.

r. 022b/11

-1-

resūb : Tortu, telve

r.+ ı 044a/19

-1-

reth : Hindistan fındığı.

r. 024a/6, 046a/8

-2-

retk [Ar.] : Bir yırtık veya yarığı
bitiştirme, onarma, tamir etme.

r. 006a/9

-1-

reva [Ar.] : Layık, uygun, yerinde,
münasip.

r.+ dur 012a/14

r. 011b/20

-2-

revġan [Far.] : Yağ.

mūm-ı r. 039a/15, 041a/20,
042b/24

-2-

reviş [Far.] : Yürüyüş, gidiş. Takip
edilen hareket tarzı, tutum, üslup,
yol.

r.+ i 027b/23, 049a/11

-2-

revnaķ [Ar.] : Göz alıcı güzellik,
parlaklık, tazelik.

r.+ ı 025b/7

-1-

reyhān [Ar.] : Reyhan, fesleğen.

r.+ a 021a/4

-1-

reyhānī [Ar.] : Reyhan ile ilgili.şarāb-ı r. 024a/25, 042b/23,
043a/20

-3-

ri‘āyet [Ar.] : Uyma, itaat etme.

r.+ i 026b/2

r. 029a/15

-2-

rib‘ [Ar.] : Dört günde bir tutan sıtma.

ḥummā-yı r. 032a/10, 042a/10

-2-

ribās [Ar.] : Usaresinden şerbet

yapılan mayhoş bir ot.

r. 010b/11, 012b/16

-2-

ri‘d [Ar.] : Titreme.

r. 050a/4

-1-

rīḥ [Ar.] : Rüzgar, meltem ; Vücutta

duyulan sızı, yel, ağrı.

r.- i ğalīzden 014a/27

r.+ den 045a/13, 045a/14,
045b/11, 045b/12

r.+ ler 006a/7, 018a/23, 049a/15

r.+ leri 049b/9

r.+ lerinden 004b/23

r. 004b/14, 005a/30, 018a/24,
020a/21, 042a/26, 045a/18, 045a/19,
045a/24, 045a/28, 045b/4, 045b/9,
045b/10, 045b/13, 049a/26

-26-

rīḥī [Ar.] : Rih ile ilgili.

r. 012a/3

ḵable-i r. 005b/17

ḵülenc-i r. 005a/18

şudā‘-ı r. 002b/7, 012a/1

-5-

risale [Ar.] : Küçük kitap.

r.+ sinde 010a/4

-1-

rişte [Far.] : Erişte; iplik.

r. 022b/9, 023b/11

-2-

rivayet [Ar.] : Nakledilen haber

veya söz.

r.+ de 047a/14

-1-

riyāḥ [Ar.] : Gazlar, mide bağırsak gazları.

aḥlāt-ı r.- ı bāriedür 018a/26

eczā-ı r.+ ı 012a/21

r. 012a/9, 012a/12

-4-

riyāḥiye [Ar.] : Riyah ile ilgili.

aḥlāt-ı r.-i ḥārrdan 018a/27

-1-

riyāzat [Ar.] : Perhiz

r.+ ı 049a/26

r. 049a/14

-2-

ru‘āf [Ar.] : Burun kanaması.

r.+ dan 013a/2

r.+ ıyle 015b/21

r. 003b/20

-3-

rub [Ar.] : Dörtte bir, çeyrek.

r. 019b/19, 020a/15, 024a/18,

024a/25, 035b/2, 038a/26,

038b/27, 041a/16, 045a/7, 048b/8

-10-

rucū [Ar.] : Dönme, geri dönme.

r. ide 042b/19

-1-

Rūfes [Öa.] : Roma imparatorluğu'nun Galen'den sonra en önemli hekimi sayılır.

R. 017b/22

-1-

rūfidān [Yun.] : *rophiton* Kaynar suda kabuğu ile birlikte pişirilmiş, tam katılaşmamış (yumurta).

r. 013a/16, 022b/8, 023b/11

-3-

rūḥ [Ar.] : Ruh.

r.- ı bāşıra 018a/25

r.- ı bāşıranuñ 017b/16

r.- ı ḥassāse 037a/29

r.- ı nefsanī 017b/20, 018a/24

r.+ ı 022a/14, 040a/28

r.+ uñ 045a/23

mecārī-yi r.+ uñ 033b/14

r. 018b/4, 037a/20, 045a/23,

045b/3, 049a/18, 049b/19,

049b/20, 049b/26, 049b/27

mecrā-ı r. 037b/4

-21-

rūḥānī [Ar.] : Ruhla ilgili, ruha ait.

r. 027b/26

-1-

Rūm [Ar.] : Yunan asıllı kimselere verilen isim.

R.+ lar 006b/3, 007b/20, 009a/21, 009b/18, 010b/15, 011b/7, 012a/2, 012a/25, 012b/11, 013a/2, 013a/25, 013b/10, 013b/20, 014a/3, 014a/20, 014b/3, 015a/21, 016b/29, 017a/7, 017a/22, 017b/13, 018a/15, 019a/10, 019b/24, 020a/24, 021a/18, 021b/23, 022b/28, 024b/4, 025a/25, 026a/12, 027b/20, 028a/29, 029b/23, 030b/24, 033b/12, 037a/10, 040a/18, 041b/14, 043b/10, 045a/11, 046a/24, 049a/9, 050a/6

-44-

rūmī [Ar.] : Bir ceviz türü.

r. 043a/6

-1-

rūmī cevz [Ar.] : Bulgar ve Rus bölgesinde yetişen bir tür cevizin zamkı.

r. 048a/25

-1-

rummān [Ar.] : Nar ağacı ve meyvesi.

r.+ ın 024b/20

-1-

rummān-ı ḥulv [Ar.] : Tatlı nar.

r. 024a/16

-1-

rummāneyn [Ar.] : Tatlı ve mayhoş nar.

r. 010a/7, 012b/16, 032b/4

-3-

rusūbī [Ar.] : Tortudan meydana gelmiş, tortu ile ilgili.

r. 034b/20

-1-

rūšen [Far.] : Parlak, aydın, aydınlık.

r. 047a/27

-1-

ruṭūbet [Ar.] : Nem, yaşlık.

r.- i ḡalīz 046b/12

r.+ den 010b/17, 022a/5, 022a/6,

022a/24, 042a/22, 046b/14

r.+ e 044a/28

r.+ i 029b/7, 047b/5

r.+ ini 026a/21

r.+ leri 032a/3

r.+ lü 011a/5, 013a/12

r. idici 012a/9

r. olduğundan 021b/24

r. 011a/6, 011a/7, 011a/10,
011a/25, 020b/6, 022a/9, 022a/14,
022a/17, 022a/27, 023a/16,
026b/11, 027a/6, 031b/29, 032a/1,
032a/2, 035a/22, 036b/13,
037a/26, 037b/13, 037b/17,
039b/12, 039b/14, 041a/6,
043b/23, 044a/4, 045b/2, 046b/16,
046b/18, 046b/21, 047a/8

-47-

ru‘ūnet [Ar.] : Bönlük, ahmaklık.

r. 003a/18, 027b/17, 027b/18

-3-

rüya [Ar.] : Rüya, düş.

‘alāmet-i r.+ dandur 034b/29

-1-

rüzgâr [Far.] : Rüzgar, yel, bad.

r.+ dan 047b/20

r.+ ı 029b/10

r.+ lu 032b/7

r. 045a/2

-4-

S

sā‘at [Ar.] : Saat, vakit, zaman.

s.+ den 047b/13

s. 008a/6, 008a/17, 009a/11,
011b/23, 034b/16, 038b/17,
039b/20, 044a/12

-9-

şa‘b [Ar.] : Güç ve çetin olan şey.

ş.- ı sekte 034b/27

ş.- ı zaḥmdan 034a/18

ş. ola 012a/5, 032a/8

ş. olup 027b/7

ş. olur 032b/13, 034b/11

ş. 023b/25, 025a/27, 027b/8,
027b/9, 032a/25

küzāz-ı ş. 044a/10

su‘ūt-ı ş. 012a/18

veca‘-ı ş. 015a/25

-15-

şabāḥ [Ar.] : Günün başlangıcı, sabah.

ş. 010b/10, 012b/6, 012b/7,
018b/16, 015a/15, 024a/21,
025b/10, 026b/4, 030a/29,
036a/28, 039a/23, 047b/13,

047b/14

-13-

sābık [Ar.] : Geçmiş zaman, önceki.
zıkr-i s. 019a/17

-1-

şabırsızlıĝ [Ar.] : Sabırsızlık.
ş.+ ı 032a/24

-1-

şabī [Ar.] : Ergenlik çağına gelmemiş
olan erkek çocuk.
ş. 009b/2

-1-

şabiyye [Ar.] : Küçük kız
çocukları.
ş.+ nūñ 032a/2

-1-

şabr (I) [Ar.] : Sabılık ve bu ottan
elde edilen tıbbi bir zamk.
ḥabb-ı ş.+ dur 030a/23
ş. 008b/8, 008b/9, 008b/24,
012b/2, 012b/6, 013b/3, 018b/24,
022b/15, 025a/10, 030a/23,
036a/22, 037a/3, 039a/2, 039a/3
ḥabb-ı ş. 010b/28, 011b/24,
018b/7, 030a/23

naķi'-i ş. 014b/10

-22-

şabr(II) [Ar.] : Dayanma, tahammül
etme, katlanma.
ş. etmek 016a/22, 038b/7
s. 047b/17

-3-

şabr-ı seķūṭarī [Ar.] : Sabırlık,
idrar vericive terletici bitki.
ş. 015a/9, 025a/10

-2-

şabr-ı usķūṭuri [Ar.] : Sabırlık,
idrar vericive terletici bitki.
ş. 008b/8

-1-

sāde [Far.] : İçine bir şey katılmamış.
s. 004b/2, 032a/28, 038a/3

-3-

şadef [Ar.] : Çalı görünüşlü, sarı çiçekli,
kuvvetli kokulu bir bitki.
ş. 019a/29, 020b/19

-2-

sadet [Ar.] : Katarakt. **krş. kibrü'l-**
'ayn, zafere

s. 003b/11

-1-

şadğ [Ar.] : Şakak.

ş. 014b/7

-1-

şadm [Ar.] : Bir pek nesneyi kendi gibi
bir pek nesneye vurup çarpmak.

ş.+ dan 004b/20

-1-

sadr [Ar.] : Göğüs, sine. **krş. şadr**

s. 003a/7

-1-

şadr [Ar.] : Göğüs, sine. **krş. sadr**

ş.+ da 028a/16

emrāz-ı ş.+ dan 004a/8

-2-

şāf [Ar.] : Temiz, duru, arı, berrak,
hali.

ş. idüp 030b/2, 043a/15

ş. 023b/7

-3-

şafā [Ar.] : Gönül şenliği, rahat, huzur,
kedersizlik.

ş. 028b/10

-1-

sa'fe [Ar.] : Kirpik diplerinde meydana
gelen kepeğe benzer şeyler
oluşmasına sebep olan hastalık,
konak.

s. 006a/30

-1-

şāfi [Ar.] : Temiz, halis, saf.

ş. idüp 026b/8

ş. olmakdur 023a/26, 023b/1

-3-

şāfin [Ar.] : Baldırın iç yüzeyinde bir
damar.

ş.+ den 025a/1

ş. 032b/1

-2-

şafiyy [Ar.] : Temiz, arı, katıksız, saf.

tılā-ı ş. 016a/26

-1-

şafra [Ar.] : Vücutta bulunan dört ana
unsurdan biri olan öd, öd
kesesindeki yeşilimsi, sarı sıvı.

ş.- yı mi'de-yi veremī 004a/33

ş.+ dan 014b/10, 015a/26,

016a/1, 018a/27, 019a/3, 024a/17

ş.+ nuñ 021a/23

ş.+ yı 010a/12, 015a/29,
021b/12, 026a/23

ş. 004b/26, 004b/27, 005a/26,
005a/39, 010b/4, 015a/26,
015b/20, 016a/23, 017b/19,
018a/16, 018a/18, 021b/8,
021b/11, 022b/11, 023b/25,
026a/17, 027b/2, 035b/10, 030a/1,
032a/28, 032b/29

bağiyye-i ş. 010a/1

hılt-ı ş. 017a/25

humma-yı ş. 016a/23

şudā'-ı ş. 008b/4, 022b/12

-38-

şafraḡvī [Ar.] : Safraya ait, safra ile ilgili.

şudā'-ı ş.- i ḡarr 002b/4, 009b/15

şudā'-ı ş.+ de 017b/25

ş.+ den 016b/28

ş. 009b/20, 018b/26, 020b/3,
049b/1

şar'-ı ş. 030b/25

sersām-ı ş. 016b/20, 016b/27

şudā'-ı ş. 009b/23

-13-

şafraḡviyye [Ar.] : Safraya ait, safra ile ilgili.

ş. 035a/20

-1-

şāfsiyā [Ar.] : Sedef otu zamkı.

ş. 048a/2

-1-

şāḡ [T.] : Diri, canlı.

ş. 035a/11

-1-

şāḡmak [T.] : Sağmak işi.

ş. 044b/6

-1-

şāḡdur - [T.] : Sağdırmak.

ş.- alar 024b/25, 026b/26

-2-

şāḡīr [Ar.] : Küçük.

ḡanṭūriyūn-ı ş 033a/7

ş. 004b/7

-2-

saḡc [Ar.] : Bağırsağın yaş olup irin vermesi.

s.- ı em'ā 005a/2

s. 005a/3

-2-

şāhib [Ar.] Sahip.

ş.- i laḳvenüñ 048a/20, 048a/23
 ş.- i şaḳīḳa 014b/29
 ş.+ i 006b/10, 010a/4, 012b/28,
 015b/19, 018b/2, 019b/25,
 021a/29, 021b/1, 023a/4, 024b/26,
 026a/16, 027a/2, 028a/8, 028a/18,
 032a/23, 032b/15, 047a/2
 ş.+ idür 029a/6
 ş.+ inde 031a/11
 ş.+ ine 027a/5, 030a/18, 039a/7
 ş.+ ini 042a/14
 ş.+ inüñ 016a/4, 021b/1
 ş.+ inün 037a/27
 ş.+ ler 034b/11
 ş. 019a/3

-31-

şahīḥ [Ar.] : Gerçek, asıl.

ş.+ dūr 029b/1, 034a/26
 ş. 037a/28,
 038a/1, 048a/23, 048a/26, 048b/9

-7-

sahur [Ar.] : Gece uyuyamama.

s. 020a/22

-1-

sā'il [Ar.] : İsteyen.

s. 037b/17

-1-

şāim [Ar.] : Oruç tutan (kimse), oruçlu.

ş. 043a/8

-1-

sā'ir [Ar.] : Başka, diğer, öteki.

s.+ ler 006b/18

s.+ lere 050a/27

s. 009a/18, 011a/8, 011b/28,
 017a/24, 022a/8, 025b/18,
 028a/22, 028b/14, 033a/12,
 033b/14, 035b/14, 037a/19,
 037a/21, 042a/17

-16-

sāḳ [Ar.] : Baldır, incik.

s.+ ı 044b/11

s.+ ınuñ 044b/7

s.+ lar 032b/1

s.+ larını 031b/9

-4-

sakal [T.] : Sakal.

s.+ ların 026b/27

-1-

sakankūr [Yun.] : Timsah.

s. 040a/11

-1-

saķat [Ar.] : Vucudunda hasta veya eksik bir yanı olan, engelli, özürlü.
 s.+ dan 013b/19, 013b/28, 017b/27, 018a/29, 019a/17, 035b/29
 s.+ dan 'arız olan 017b/28
 s. 003a/1, 005b/50, 009b/21, 013b/18, 018a/29, 019a/18, 036a/1

-14-

şakın - [T.] : Uzak durmak, kaçınmak.
 ş.- alar 032b/7, 047a/10, 047b/21

-3-

şakınmak [T.] : Uzak durmak, kaçınmak.
 ş. 042a/14

-1-

şakıl [Ar.] : Sıkıntı veren, bunaltan, bunaltıcı.
 ş.- i yubūset-i kılencī 005a/16
 ş. olmak 0007b/29, 10b/19
 ş. olur 019a/11, 022b/11
 ş. 017b/14, 032a/26, 050a/11
 kılenc-i ş. 005a/16
 nevm-i ş. 019a/8

-10-

sākin [Ar.] : Acısı dinmiş, teskin olmuş; öfkesi ve heyecanı yatışmış.
 s.+ den 030b/16
 s. etmek 014b/14
 s. ola 012a/27, 014b/12, 015a/1
 s. olduğu 020a/25, 047a/28
 s. olınsa 020a/29
 s. olup 014a/16
 s. olur 011a/15, 013a/29, 014a/16
 s. 012b/22, 013a/28

-14-

sākıt[Ar.] : Düşen, düşmüş.
 s. olmaya 010b/1

-1-

şakmūniyā [Yun.] : Mahmud otu, bingöz otu, kara sütlegen.
 s.- ı müdebber 026b/1, 026b/19
 s. 030a/20

-3-

şakr [Ar.] : Çakırdoğan denilen yırtıcı bir kuş.
 ş. 024a/17, 042b/11, 043b/1, 044b/20, 045b/21, 048b/10

-6-

şalabet [Ar.] : Katılık, sertlik.

ş. 043b/25

-1-

şalāh [Ar.] : İyi duruma gelme, iyileşme.

ş.+ a 005b/44

tarīk-i ş.+ a 028b/8

ş.+ ı 005b/50

-3-

şalata [İt.] : Salata.

ş.+ sı 012b/23

-1-

şalb [Ar.] : Asarak idam etme.

ş. ider 027b/12

-1-

şālih [Ar.] : Elverişli, uygun.

ş. ola 044b/2

-1-

sālim [Ar.] : Sağlam, sağlıklı.

a'zā-yı s.+ den 037a/18

s. olur 037a/15

s. 037a/15, 037a/19

-4-

şalūta [İt.] : Salata.

ş. 010a/17

-1-

şalyar [Yun.] : Akan ağız suyu, salya.

ş.+ ı 010b/18

-1-

şamğ [Ar.] : Bazı ağaçların kabuklarından sızdıktan sonra renksiz veya sarımtırak renkte katı bir madde halini alan camısı yapıştırıcı madde.

ş.+ ını 037a/1, 043a/1

ş. 048b/17

-3-

şamğ-ı 'arabī [Ar.] : Arap zamkı denen bir cins, akasya ağacı zamkı.

ş. 021a/9, 021a/12

-2-

sāmi'a [Ar.] : İşitme gücü, duyma melekesi

s.+ nuñ 003b/42

-1-

şancu - [T.] : Organlarda batar veya saplanır gibi hissedilen şiddetli ağrı.

ş.- p 012a/7

-1-

şandal [Ar.] : Sarımtırak renkli, çok dayanıklı, sert ve çok makbul bir odunu olan, çeşitli türlerinden çıkan yağlı ve reçineli esanslar lavantacılıkta, sabunculukta kullanılan, Afrika, Endonezya ve özellikle Hindistan'da yetişen ağaç.

ş. 007b/3, 009b/7, 009b/9, 009b/12, 010a/2, 010a/18, 010a/29, 013a/8, 016a/28, 021a/1, 049b/14

-11-

şanevber [Ar.] : Çam fıstığı ağacı.

ş. 030b/5

-1-

şāniye [Ar.] : İkinci.

ş. 038a/7

-1-

şar [Ar.] : Sara hastalığı, epilepsi.

ş.- 1 balğamī 030b/25

ş.- 1 demevī 030b/24

ş.- 1 merākī 030b/26

ş.- 1 merākīnūñ 032b/17

ş.- 1 mürekkeb 030b/25

ş.- 1 şafrāvī 030b/25

ş.- 1 sevdāvī 030b/25

ş.+ a 032b/23, 033a/1, 033a/4, 033a/18

ş.+ da 030b/28, 031a/4, 032b/28

hīn-i ş.+ da 033a/4

ş.+ dan 030b/16, 032a/11, 032a/18, 037b/29, 038a/1

ş.+ ı 031b/12, 032a/2, 032b/11

ş.+ uñ 030b/24, 030b/26, 031a/16, 031b/7, 031b/25, 032a/4, 032a/18, 032b/24

aşhāb-ı ş.+ uñ 032a/17

ş. 003a/21, 018a/20, 019b/5, 029b/25, 030a/7, 030a/22, 030b/22, 030b/27, 031a/5, 031a/19, 031a/25, 031a/28, 031b/6, 031b/8, 031b/9, 031b/10, 031b/16, 031b/20, 031b/21, 031b/23, 031b/24, 031b/29, 032a/1, 032a/6, 032a/7, 032a/11, 032a/13, 032a/14, 032a/15, 032a/16, 032a/17, 032a/21, 032a/27, 032b/12, 032b/13, 032b/15, 032b/18, 032b/26,

033b/13, 034b/27, 040b/27

‘illet-i ş. 031a/1, 037b/19

dimāğ-ı ş. 032a/9, 032a/25

mādde-i ş. 032b/25

-82-

şar - [T.] : Sarmak, kaplamak, örtmek.

ş.- up 008a/11, 042a/15

-2-

saray [Far.] : Saray.

halvet-i s.+ a 028b/24

-1-

şarf [Ar.] : Harcama.

mâdde-i ş.- ı balgamîden 038b/15

ş. idüp 028b/3, 028b/4, 028b/5

ş. olduğu 029b/10

-5-

şarı [T.] : Altın rengi, kükürt rengi.

ş.+ sı 014a/14

ş. 004b/25, 004b/26,

007a/28, 009b/20, 009b/24,

016a/1, 023b/28, 025b/6, 030a/23,

032a/19, 044b/7, 044b/27

-13-

şarıl - [T.] : Sarılmak.

ş.- mış 047b/27

-1-

sarımsak(ğ) [T.] : Zambakgillerden, 25-

100 santimetre yüksekliğinde,

yapraklarında, saplarında ve

toprak altındaki soğanında kokulu

yağ bulunan bir kültür bitkisi.

s.+ ı 015a/9

s. 006b/17, 015a/18, 030b/19,

040a/12

-5-

şarımsak [T.] : Zambakgillerden, 25-

100 santimetre yüksekliğinde,

yapraklarında, saplarında ve

toprak altındaki soğanında kokulu

yağ bulunan bir kültür bitkisi.

ş. 012a/16, 033a/15

-2-

sārī [Ar.] : Bulaşıcı.

s. 006a/26

-1-

şark - [T.] : Sarkmak.

ş.- ması 046b/8

ş.- up 046a/27

-2-

şarmaşık [T.] : Sarmaşık.

ş. 025a/21, 033b/2

-2-

şarsıl - [T.] : Sallanmak, şiddetle

titremek

ş.- ur 014a/24

-1-

şaru [T.] : Sarı renk ve bu renkte olan.

ş.+ ları 022b/9

ş.+ larıyla 044b/13

ş.+ sı 013a/22, 020a/19, 023b/11

ş.+ sıyla 014a/10

ş. 026a/25, 026b/18

-8-

şatmak [T.] Satmak.

ş. 010b/25

-1-

şa‘ter [Ar.] : Kekik cinsinden, güzel kokulu, mor veya beyaz çiçekli otsu bir bitki; güyegü otu.

ş. 018b/29, 019a/29, 041b/4,

042a/3, 047b/4, 047b/16

-6-

sa‘ter [Ar.] : Kekik cinsinden, güzel kokulu, mor veya beyaz çiçekli otsu bir bitki; güyegü otu.

s. 036a/14

-1-

şatrenc [Far.] : Satranç.

ş. 027a/22, 028a/11

-2-

şavāb [Ar.] : Doğru olan şey.

ş.+ dur 029b/16, 034b/7, 035b/3,

035b/13, 039b/1, 044a/29

ş. ola 047b/6

ş. 029b/11, 032a/5

-9-

şaver [Ar.] : Eğri boyunlu olmak.

ş. 021b/23

-1-

şavt [Ar.] : Ses, seda.

ş. 027b/11

-1-

sāz [Far.] : Her çeşit musiki aletine verilen isim, çalgı.

s. 028a/11, 029b/17

-2-

sāzec [Ar.] : Sade, basit.

s. olmağdur 050a/26

-1-

sāzic [Ar.] Sade, basit.

şudā‘-ı hārr-ı s.+ dūr 006b/11

s. 002b/1, 006b/1

şudā‘-ı hārr-ı s. 006b/2

şudā‘-ı s. 007b/13

-5-

sebeb [Ar.] : Sebep, neden.

s.- i ‘alāmeti 005a/28
s.- i evveli 011b/7
s.- i fālic 046b/22
s.- i ihtilāc 045a/22
s.- i küllī 037a/20
s.- i laḳvedür 046b/23
s.- i māniyā 026a/16
s.- i muḳaddemi 012a/4
s.- i sūdde 031a/28
s.+ den 017b/3, 044a/9
s.+ dūr 021b/26, 029b/2, 030a/15,
031b/3, 042a/29
s.+ i 015a/25, 017b/18, 018a/21,
018b/4, 019a/15, 020a/28,
027b/25, 031a/7, 031a/12,
031a/29, 031b/3, 031b/18,
032b/17, 033b/18, 034a/16,
034a/24, 034a/26, 034b/15,
037a/25, 037b/1, 037b/3, 037b/17,
037b/20, 040a/26, 040b/12,
040b/25, 043b/17, 043b/28,
045a/13, 045a/22, 046b/16,
049a/25, 050a/27
s.+ idür 022a/14
s.+ inden 005a/19
s.+ ini 006b/10, 009b/19
s.+ iyle 015b/15, 017a/25, 017b/4,

032a/10, 037a/22, 037b/21

s.+ iyledür 044a/8

s.+ le 031a/18, 031a/20, 031a/21,
031a/23, 034a/21, 034b/4,
034b/10, 037b/16, 042a/24,
043b/25, 044a/5

nesne-i s.+ le 031a/23

s.+ ledür 031b/23

s.+ lerden 044a/10, 045a/15,
049b/8

s.+ leri 005b/27, 006b/9, 007b/21,
022a/11

s.+ siz 009a/27

s. olmuş 017b/28

s. olup 027b/28, 042a/13

s. olur 029a/20, 046b/5

s. 004b/29, 017b/24, 018b/6,
031a/6, 031a/10,
037b/24, 040b/18, 046b/22,
050a/20, 050a/26

-96-

sebel [Ar.] : Göze inen, görüşü dumanlı
ve bulanık hale getiren perde,
dumanlı ve bulanık görme
hastalığı.

s.+ i 014b/17

s. 003a/39

-2-

sebkat [Ar.] : Geçme, önceden olma, cereyan etme, sebk.

s. etmişdür 014b/1

s. 023b/19

-2-

sedd [Ar.] : Yamaçlarda ve bahçelerdeki merdiven basamaklarını andıran tabii ve sun'i yerlerden her biri.

s. eyleyüp 037b/12

s. ider 034a/13, 034a/16

s. idüp 033b/15

-4-

şedef [Ar.] : Sedef otu; seza.

ş. 033a/21

-1-

seder [Ar.] : Başda bulanıklık, dönme.

s.+ e 017b/24

s. 017b/11, 017b/12, 017b/13, 017b/16, 017b/17, 017b/18, 017b/23, 017b/27, 017b/29,

018a/5, 018a/19, 032a/27

-13-

sedy [Ar.] : Meme.

ş.+ üñ 004a/21

ş. 004a/20

emrāz-ı ş. 004a/16

-3-

sefer [Ar.] : Kez, defa, kere.

s. 028a/11

-1-

sefercel [Ar.] : Ayva.

lu'āb-ı s. 043a/16

-1-

sefine [Ar.] : Gemi.

s.+ lerden 018b/3

s. 033a/9

-2-

seğirmek [T.] : Hafif kımıldamak,

kıpırdamak, seğirmek işi.

s.+ dür 045a/10

-1-

sehat-ı endam [Far.] : Gerinmek.

s. 043b/8

-1-

seher [Ar.] : Uykusuzluk, gece uyuyama.

s.- i müfriṭden 022b/25

s.- i subātī 020a/26, 021a/28

s.+ de 020a/22

s.003a/11, 020a/21, 020a/26,
020a/27, 020b/1, 021a/19,
021a/20, 021b/5, 028a/1
‘illet-i s. 020a/28, 020b/6
-16-

seheri [Ar.] : Uykusuzluk, uyuyamama
hastalığına ait.

s. 021a/16
subāt-ı s. 003a/12, 020a/27,
021a/15, 021a/16, 021a/24
-6-

sehl [Ar.] : Kolay, basit; az, azıcık.
s.+ dür 050a/18
s. olur 037b/2
s. 032a/24, 038a/17
-4-

sehrān [Ar.] : Gece uyanık kalma.
s. 020a/22
-1-

seḳanḳūr [Ar.] : Eski dünyanın çöl
bölgelerinde yaşayan bir
kertenkele, skink.
s. 049a/1
-1-

sekbīnec [Far.] : Kasmı denilen

ağaçtan elde edilen bir tür tıbbi
zamk.

s. 035b/4, 036a/22, 036b/8,
037a/3, 038b/25, 039a/29,
041a/21, 045a/5, 048a/3, 048b/3
-10-

sekin [Ar.] : Rahat ve sakin olma.
s.+ ler 018b/3
-1-

sekiz [T.] : Sekiz sayısı.
s. 039a/5
-1-

sekizinci [T.] : Sekiz sayısının sıra
sayı sıfatı.
s. 012a/22, 032a/24
-2-

sekr [Ar.] : Sarhoşluk.
s.+ inden 018b/3
s.+ leri 017b/3
s.+ lerüñ 041b/19
-3-

sekte [Ar.] : Bozukluk, bozulma, zarar.
s.- i ḡalīz 035a/23
verem-i s.- i ḥummādan 035a/6
s.- i nefes 035a/4

s.+ de 034b/26, 035a/6, 035a/9
s.+ den 032a/16
s.+ nüñ 019a/13, 034a/9
s.+ ye 034b/9, 035a/3, 035a/9,
035a/11, 036a/2, 040b/29
s. 003a/22, 011a/8, 018a/19,
019b/4, 030a/8, 031a/4, 031a/11,
032a/15, 033b/9, 033b/20, 034a/8,
034a/23, 034b/10, 034b/11,
034b/12, 034b/21, 034b/24,
034b/26, 035a/3, 035a/5, 035a/12,
035a/16, 035b/27, 035b/28,
036a/27, 037a/17, 037a/18,
037b/29, 040b/27, 045a/25,
046b/29, 047a/3, 047a/6
‘illet-i s. 034a/5, 034b/20
şa‘b-ı s. 034b/27

-51-

sekte-i nāgihaniz [Far.] : Bozukluk,
bozulma, zarar.

s. 033b/10

-1-

selāk [Ar.] : Gözün kirpik çıkan
kısmının etle kaplanması,
kalınlaşması.

s. 003a/42

-1-

selamet [Ar.] : Ruh ve beden
yönünden sağlıklı olma, esenlik.

s.+ i 049a/23

s. 006a/41, 029b/1

hiss-i s. 040b/22

-4-

seliha [Ar.] : Hindistan ve Umman gibi
yerlerde yetişen bir ağacın güzel kokulu
kabuğu, tarçına benzer madde.

s. 008b/6, 012b/3, 041b/3

-4-

selisü’l-bevl [Ar.] : İstem dışı idrar
çıkması.

s. 005b/1

-1-

semek [Ar.] : Balık.

s. 025b/26

-1-

semid [Ar.] : Bir çeşit beyaz ekmek.

s.+ den 028b/28

-1-

semmiyyet [Ar.] : Zehirli olma,
zehirlilik.

s. 011a/7

-1-

semt [Ar.] : Taraf; bölüm, bölge.

s.+ ine 028a/15

-1-

semüz [Ar.] : Besili, şişman.

s. 022b/8, 044b/13

-2-

semüz otı [T.] Semizotugillerden, küçük, yuvarlak, etli yaprakları ve sapı sebze olarak yenen, C vitamini ve demir bakımından zengin otsu bitki.

s.+ ndan 007a/21

s.

007a/19,007a/20,010a/12, 025b/29

-5-

sen [T.] : Tekil ikinci şahıs.

s.+ üñ 022a/15, 029a/7, 029a/9

s. 022a/16, 029a/11

-5-

senceriyā : Şeker kamışı.

s.+ ya 038b/16

s. 035b/4

-2-

senny : Süt.

s. 006a/1

-1-

ser [Far.] : Baş.

s.- i suḥan 006b/11

-1-

ser kara [Far.] : Gözün kararması.

s. 017b/12

-1-

ser kerdide [Far.] : Gözün kararması.

s. 017b/12

-1-

serçe [T.] : Serçe.

s. 015a/18, 030b/6, 035b/8,

038b/4, 043b/1, 045b/21

-6-

sereṭān [Ar.] : 1. Yengeç.

s. 003b/22, 041a/16

2. Yenirce denen hastalık, kanser.

şulb-ı verem-i s. 006a/5

-3-

seretān-ı nehri [Ar.] : Tatlı su yengeci.

s. 024a/27

-1-

serhoş [Far.] : Sarhoş.

cünbüş-i s.+ lar 015b/24

s.+ lıkdan 050a/14

-2-

serî [Ar.] : Hızlı, çabuk, süratli.

s. olur 031a/18

s. 009b/21, 009b/26, 021b/1,
026a/18

-5-

sermak [Ar.] : Sirken, kara pazı,
yabani ıspanak.

s. 025a/7, 025b/27

-2-

sersām [Far.] : İnsanı sersem eden,
sersem hale getiren bir hastalık.

s.- ı āḥar 016a/1

s.- ı balğamī 016b/20, 017a/5

s.- ı balğamīye 017a/3

s.- ı bārid 015b/8, 041a/1

s.- ı bāṭıl 015a/24, 016b/26

s.- ı demevī 016a/3, 017b/9,
017b/10

s.- ı demevīye 017a/1

s.- ı ḥaḳ 015a/23, 015a/24,
015a/25

şudā'-ı s.- ı ḥārre 007a/1

s.- ı ḥümmeyāt-ı ḥārre 016b/27

s.- ı kâzib 015b/8

s.- ı şafrāvī 016b/20, 016b/27

s.- ı sevdāvī 017a/6

s.- ı sevdāvīdür 016b/20

s.- ı ğayr-i ḥaḳīkdür 016b/25

s.+ a 016a/13

s.+ de 015b/16

s.+ uñ 016a/25, 017a/10

s.+ üñ 015a/26, 016b/26

s. olur 015b/12

s. 003a/5, 003a/6, 014a/8,

015a/19, 015a/20, 015a/22,

015b/3, 015b/7, 015b/10,

015b/14, 015b/15, 015b/19, 015b/20

, 015b/22, 016a/4, 016a/6, 016a/9,

016a/10, 016b/19, 016b/24,

017a/2, 017a/12, 017a/14,

017a/16, 017a/17, 017a/18,

017a/19, 017a/20, 017a/21,

021a/25, 021a/26

‘ilāc-ı s. 026a/20

‘illet-i s. 017a/15

-66-

sersām- ı māşerāy [Far.] : Kanlı
verem.

s.017a/22

-1-

serv kıozağı [Far.] : Servi ağacının
kozalağı.

s. 039b/8

-1-

set [Ar.] : Engel, bent.

s. olur 037b/23

-1-

sevdā [Ar.] : Balgamdan, kandan ve
safradan başka vücuttan çıkan bir
çeşit salgı, kara safra.

s.- ı ecfān 003b/13

s.- yı muhriqadan 024a/5

s.- yı muhriqden 025b/2

s.+ dan 020a/9, 023b/20, 026b/18

s.+ dur 018a/26

s.+ ya 011b/16, 011b/17, 011b/18

s.+ yı 011b/17, 017a/13, 017a/14,
023b/9, 026a/24, 026b/14,

032a/29

s. 004b/48, 011b/8, 011b/9,
017b/18, 018b/5, 023a/1, 023a/22,

026a/17, 026a/22, 027a/25,
028a/21, 031b/7, 032a/28,

032b/28

balgam-ı s. 030a/1

eşer-i s. 011b/13

hılt-ı s. 026a/9

hılt-ı s.+dan 017a/8

-36-

sevdāvī [Ar.] : Kara safra ile ilgili.

s.- yi veca'-ı mi' de 004a/31

şudā'-ı s.+ de 017b/25

sersām-ı s.+ dūr 016b/20

şudā'-ı s.+ ye 011b/25

s. 011b/5, 017a/12, 020b/3,
022b/27, 024a/16,

025b/20, 028a/15, 032b/14,

042a/22, 042b/22

hılt-ı s. 024b/28

şar-ı s. 030b/25

sersām-ı s. 017a/6

şudā'-ı s. 002b/6, 007b/25,
011b/5, 011b/26

-21-

sevdāyī [Ar.] : Kara safra ile ilgili.

s. 005a/33, 020a/4

hafaķān-ı buķār-ı s. 004a/14

-3-

sevdā'ül-ķamiyye [Ar.] : Gözdeki
beziyye de denilen sert tabaka.

s. 004b/32

-1-

sevīķ [Ar.] : Kavrulmuş un, kavut.

s.+ i 007a/20, 008b/17, 010a/13, 030a/29 -4-	047b/7 -21-
sev [T.] : Sevmek. s. - mez 016a/8, 027b/27 -2-	sıcān kuluĝı [T.] : Balık çiçeği. s. 033b/7 -1-
seyelan [Ar.] : Akma, akıntı. s.- ı lu‘āb 003b/32 s.+ ı 003b/24 -2-	şıçramak [T.] : Sıçramak, savrulmak işi. ş.+dur 020b/9 -1-
sezāb [Ar.] : Sedef otu, 50 cm kadar yükselebilen özel kokulu sarı çiçekli, çok yıllık bir ağaççık. s.+ ı 008a/12 s. 008a/11 -2-	şıfat [Ar.] : Özellik. ş.- ı hıḳne 016b/17 ş.- ı ma‘cūn 039a/8 ş.- ı mā’ü’l-uşūl 012b/2 ş.- ı naṭūl 016a/28,026b/22 ş.- ı şarāb-ı ḥaṣḥāş 026b/6 ş.- ı şemm 016a/27 ş.+ a 027a/20 ş.+ ı 026a/25, 026b/6, 036b/7, 039a/16 ş.+ ını 036a/2 ş.+ ıyla 026b/18 -14-
sezāb [Ar.] : Sedef otu, 50 cm kadar yükselebilen özel kokulu sarı çiçekli, çok yıllık bir ağaççık. s.+ ı 044b/26 s.+ la 044b/22 s. 009a/13, 013b/6, 013b/7, 013b/16, 033a/21, 036a/15, 036a/19, 036b/2, 036b/8, 039a/14, 039a/21, 039b/3, 040a/7, 044b/3, 044b/26, 047a/22, 047a/23,	şıĝın - [T.] : Sıĝınmak. ş.- mış 025b/11 -1-

şığır [T.] : Büyükbaş hayvan.

ş.+ inuñ 044b/3, 048b/29

ş. 011b/8, 022b/19,
028a/22, 033a/16, 036b/9,
041a/16, 044b/7, 045b/24

-10-

şığır dili [T.] : Sığırdilligillerden,
30-60 santimetre yüksekliğinde,
tüylü, çok yıllık ve otsu bir bitki,
öküzdili, sığırdili.

ş.+ nüñ 024a/4

-1-

şıhhat [Ar.] : Sağlık.

ş.- ı beden 032a/26

-1-

şıķ - [T.] : Sıkamak.

ş.- alar 026b/8

ş.- ar 043b/29

-2-

şıķıl - [T.] : Yüreğı daralmak.

ş.- mış 040b/5

-1-

şıķındusın [T.] : Posa.

ş. 020b/29

-1-

şıķlet [Ar.] : Sıkıntı.

ş. 021b/3, 024b/10, 030a/2,
030a/4, 030a/12, 042b/6

-6-

şırf [Ar.] : Yalnız, sadece.

ş. 005b/2, 015a/14

-2-

şırtlan [T.] : Sırtlan.

ş. 009a/2, 047b/1

-2-

şıtamhīķūn : Balgamî ve sevdavî
hastalıkların tedavisinde
kullanılan bir terkip.

ķabb-ı s.032b/8

-1-

sibistān [Far.] : Sibistan ağacı
meyvesi.

s. 007a/28

-1-

sidr [Far.] : Yaban kirazı ağacı ve
yemişı, Arabistan kirazı.

s. 026b/23

-1-

sihr [Ar.] : Tılsım, sihir, büyü.

s.- i bātıl olduğu 029a/21

‘aşk-ı s. 029a/21

-2-

sikencübīn [Ar.] : Balla sirkenin karışımı olan, harareti kesen, safrayı söndüren ekşi şerbet.

s.- i ‘unsulī 022a/21

s.- i buzūrī 013b/16

s. 010a/1, 010a/12, 010b/9,

011a/27, 013b/3, 021b/18,

030b/11, 030b/12

‘unşul-ı s. 038a/29

-11-

sill [Ar.] : Verem.

s. 004a/11

-1-

silmek [T.] : Silmek işi.

s. 044b/1

-1-

simsim [Ar.] : Susam.

s. 025a/20, 043a/4, 044b/7,

044b/9, 044b/11

-6-

sinā [Ar.] : Safra ve balgam söktüren

ve yaprağı müşhil olarak kullanılan bir cins ot.

s. 011b/18

-1-

sinameki [Ar.] : Baklagillerden, sıcak bölgelerde yetişen, yaprağı müşhil olarak kullanılan, sarı çiçekli, otsu veya ağaçsı bitki. **krş.**

sinā’ mekī

s. 010a/1

-1-

sinā’ mekī [Ar.] : Baklagillerden, sıcak bölgelerde yetişen, yaprağı müşhil olarak kullanılan, sarı çiçekli, otsu veya ağaçsı bitki. **krş.**

sināmekī

s.+ ye 011b/19

s. 020a/15, 023b/29, 026a/27,

027a/14, 043b/4

maṭbūḥ-ı s. 011b/17

-7-

sīne [Far.] : Göğüs, bağır, sadr.

s.+ ye 030a/6

s. 015b/12, 015b/16, 024b/7

-4-

sinir [T.] : Sinir.

s.+ lere 042a/7
s.+ lerüñ 043b/13
-2-

siñirlü [T.] Sinirli yaprak

s. 007b/12
-1-

sinn [Ar.] : Yaş, dönem.

s.+ e 017b/5, 021b/11
s. 009b/2, 022b/21, 038b/12,
038b/18
-6-

sirācü'l-kuṭrub [Ar.] : Ateş böceği.

s. 025a/29
-1-

sirke [Far.] : Sirke.

s.- i 'unsulī 022a/21
s.+ den 011a/26, 047b/4
s.+ lü 012b/19
s.+ ye 007a/18, 011a/26
s. 007a/12, 007a/15, 007a/16,
007a/24, 007a/26, 007b/2, 008b/8,
009b/7, 010a/27, 010a/28,
010b/11, 015a/12, 016a/25,
016a/26, 019b/1, 019b/6, 019b/8,
019b/10, 019b/15, 021b/9,
021b/13, 021b/14, 022b/18,

035a/14, 036a/17, 038b/10,
047b/2, 047b/3, 047b/5, 048a/9,
049a/3

-38-

sīsām [Ar.] : Susam.

s.+ ı 025a/20
s. 020b/25

-2-

siyah [Ar.] : Kara.

s.+ a 025b/6, 028a/15
s.+ lık 011b/13, 011b/14
s. 003b/13, 011b/11, 023b/6,
024a/18, 026a/28, 026b/16,
039a/10, 042b/4, 043a/26,
044b/21, 044b/22, 045a/5, 045a/7
ḥarbak-ı s. 030a/19, 036b/11

-19-

siyāhlıg(k) [Far. Tr.] : Karalık, siyahlık.

s.+ a 034b/19
-1-

siz [T.] : İkinci çoğul şahıs.

s.+ üñ 028b/21
-1-

şoğan [T.] : Soğan.

ş. 006b/17, 012a/15, 030b/19,

033a/15

-4-

şohbet [Ar.] : Karşılıklı konuşma.

ş. 029a/29

-1-

şok - [T.] : İçeri almak.

ş.- alar 013b/5, 035a/22

ş.- duğı 042a/17

ş.- mış 040b/2

ş.- up 032b/19

-5-

şol [T.] : Sol taraf.

ş. 024b/28, 050a/21, 050a/23,
050a/24

-4-

şoñ [T.] : Son.

ş.+ ı 029a/3

ş.+ mda 008a/5, 036b/1, 039b/9,
042a/9, 046b/21, 050a/10

-7-

şoñra [T.] : Sonra.

ş.+ dan 035b/20

ş.+ ki 026b/22, 035b/12

ş. 007a/2, 007b/17, 008a/6,
008a/7, 010a/1, 010b/9, 010b/26,

011a/1, 012b/1, 012b/15, 013a/3,

017a/17, 017b/24, 018a/7, 018b/7,

018b/15, 019b/9, 019b/12,

019b/14, 020a/27,

020b/13, 020b/16, 021b/15,

021b/17, 021b/20, 022a/3,

022b/20, 023a/25, 023b/9,

023b/15, 023b/18, 024b/26,

025a/18, 025b/14, 026a/9,

026a/23, 026b/10, 027b/3, 029b/3,

029b/15, 029b/18, 030a/25,

032a/4, 034b/21, 034b/22,

035a/15, 035b/11, 035b/25,

035b/27, 036a/17, 036b/2, 038a/1,

038a/22, 038a/27, 038b/17,

038b/21, 040a/5, 040b/29, 041b/7,

041b/10, 041b/16, 042a/2,

045b/28, 046a/25, 046b/28,

047a/3, 047a/17, 047b/13,

047b/16, 047b/18, 047b/20,

048a/14, 048a/19, 049b/15

-77-

şovuk [T.] : Soğuk.

ş.+ dan 014a/26, 017b/19, 018a/9,

030a/5, 042a/14

ş.+ dur 038a/12

ş.+ larda 024b/18

ş.+ lığı 006a/35

ş. ola 034b/19

ş. 003b/12, 006b/15, 007a/29,
007b/19, 007b/22, 008b/1, 008b/2,
011a/19,
012b/17, 012b/26, 014a/26,
017b/22, 027b/29, 039b/10,
042a/12, 042b/1

-26-

şoy - [T.] : Soymak.

ş.- up 026a/2, 049a/20

-2-

sögüd [T.] : Daha çok sulak yerlerde
yetişen bir ağaç türü, söğüt.

s.+ üñ 007b/7

s. 007a/29, 010a/18, 021a/13,
025b/23

-5-

söğüt [T.] : Daha çok sulak yerlerde
yetişen bir ağaç türü, söğüt.

s. 027a/15

-1-

sökmek [T.] : Sökmek işi.

s. 023b/27

-1-

söyle - [T.] : Söylemek.

s.- düklerin 022a/8

s.- mege 017a/9, 022b/7

s.- meye 015b/24

s.- nen 022a/15

s.- r 021a/27, 021b/4, 027b/19,
029a/1

s.- seler 021b/28

s.- ye 016a/15, 023a/25, 044a/22

s.- yeler 029b/6

s.- yemez 033b/17

s.- yüp 017a/11

-16-

söylemek [T.] : Söylemek işi.

s. 006b/15, 022a/11, 022b/6,
023b/26, 029a/19

-5-

söz [T.] : Söz, laf, kelam.

s.+ i 019a/14, 034a/26

s.+ ini 029a/3

s.+ ler 017a/11, 021a/27,
029a/2, 029a/19, 029a/21

s. 021b/28, 022a/15, 023a/25,
028a/11, 029a/1, 029b/17,
031a/27, 033b/17

-16-

şu [T.] : Su.

ş.+ da 030b/1, 030b/13, 036a/8,
036a/15, 046b/17

ş.+ dan 011b/2, 012b/7, 026b/24, 030b/2, 036a/16, 036b/12, 045b/25, 047a/23	018b/24, 018b/26, 019b/1, 019b/18, 020b/13, 020b/18, 020b/27, 021a/10, 021a/13, 021b/9, 021b/13, 022a/22, 024a/15, 024a/21, 024b/11, 025b/22, 025b/23, 026b/6, 026b/7, 027a/15, 030a/21, 030a/24, 038a/8, 038b/8, 043a/14, 044a/15, 045b/25, 046a/7, 046a/21, 048a/19, 048a/21, 048b/5
ş.+ lar 008a/6, 008b/1, 012b/26, 013a/6, 023b/13, 024a/1, 025b/15, 039b/11, 045b/15, 050a/15	ş.+ yın 015a/4, 018a/6, 020a/9, 020b/29, 024b/23, 044b/21
ş.+ lara 043a/29, 046a/11	ş.+ yına 039b/6, 039b/7, 043a/24, 045a/3
ş.+ lardan 011a/19, 011a/23, 018b/3, 047b/25	ş.+ yından 013b/6, 013b/7, 018b/12, 018b/22, 024b/22, 025a/21, 039b/8
ş.+ ları 005b/44, 007b/10, 008b/3, 009b/12, 010a/7, 013a/14, 013a/17, 020b/12, 023b/12, 024a/1, 026b/11, 027a/15, 038b/1, 039b/11	ş.+ yını 007a/12, 007a/16, 007a/18, 008b/17, 011b/22, 015a/6, 018b/28, 018b/29, 020a/16, 020b/15, 020b/26, 021a/5, 021a/12, 024a/6, 024a/9, 024a/20, 025a/13, 025b/22, 026a/3, 026a/7, 026a/8, 026b/6, 026b/25, 030b/12, 033a/21, 036b/22, 040a/2, 040a/7, 043b/5, 044b/17, 045a/4, 045b/22, 045b/24
ş.+ larından 008a/25, 046a/2	ş.+ yılla 009a/13, 010a/17, 015a/13,
ş.+ larına 039b/6	
ş.+ larını 008a/9, 010a/19, 011b/29	
ş.+ larının 008a/10	
ş.+ larının 008a/22	
ş.+ lları 009b/6	
ş.+ ya 007a/5, 012b/17, 036a/9, 038b/7, 042b/17	
ş.+ yı 007a/14, 007a/17, 007a/18, 007b/8, 008b/7, 009a/11, 009a/12, 009b/5, 010a/7, 010a/13, 010a/29, 010b/1, 012a/14, 013a/16, 013a/17, 013b/2, 013b/3, 014b/23, 014b/28, 016a/27, 016b/3, 016b/18, 018b/9, 018b/14,	

016b/10,016b/12,018b/21,
 022b/22, 024a/12,
 024a/20,024a/23, 024a/25,
 025a/10, 033a/23, 036b/17,
 036b/27,038a/29, 039a/22,
 039a/29, 039b/28, 045b/26,
 048a/22, 048b/21
 ş.+ yla 010b/9, 042b/21
 ş.+ yu 012b/22, 013a/16
 ş.+ yuyla 010b/10, 036a/19
 ş. 003b/48, 006a/19, 007a/29,
 008a/2, 008a/14, 008a/17,
 008a/26, 010a/27, 011b/1, 011b/2,
 011b/4, 011b/21, 012b/5, 012b/12,
 012b/13, 012b/17, 012b/23,
 012b/25, 014a/25, 016a/5,
 016a/29, 018b/13, 018b/17,
 024b/25, 026b/28, 036a/4, 036a/9,
 036a/10, 036b/11, 038a/9, 038b/8,
 038b/9, 042a/29, 042b/1, 044b/25,
 047b/7, 047b/20, 049b/2, 049b/10,
 049b/11, 049b/19
 -238-

sū'-ı mizāc [Ar.] : Bünyeyi oluşturan
 dört ana öge olan safra, kan,
 balgam ve sevda maddeleri
 arasındaki dengenin bozulması.
 s.+ dan 020b/2
 s.+ dandur 019a/15

s.+ ınā 020b/3
 s. 006b/5, 020b/4, 020b/16
 -6-

su'āl [Ar.] : Soru.
 s. ide 010b/21
 s. ideler 009b/19
 s. idüp 010b/8
 s. 015b/10
 -4-

şu'b [Ar.] : Soy, nesil, akraba.
 ş. olup 028a/16
 -1-

şubār [Ar.] : Bir çeşit beyin hastalığı;
 melankoli.
 ş. 023a/3
 -1-

subāt [Ar.] : Uzun uyku şeklinde olan
 baygınlık, koma, soğuk sıtma.
 s.- ı nevm-i tavīl 021a/16, 021a/18
 s.- ı seherī 003a/12, 020a/27,
 021a/15, 021a/16, 021a/24
 s.- ı tadrīcle 035a/4
 s.+ da 035a/3
 s.+ uñ 019a/15, 035a/5
 s. 003a/9, 019a/8, 019a/13,
 019b/5, 020a/26, 020a/27,

021a/20,021a/23, 021a/24,

021a/29, 021b/5, 035a/3, 049b/24

-24-

subātī [Ar.] : Subat ile ilgili.

seher-i s. 020a/26, 021a/28

-2-

subātü'l-leyl [Ar.] : Gece uykunun gelmemesi.

ş. 006a/32

-1-

şucuḳ : Baharatla terbiye edilmiş kıymanın inek veya koyun bağırsakları içine doldurulup kurutulması ile elde edilen yiyecek.

ş. 011b/8, 028a/21

-2-

su'd [Ar.] : Havlıcan, kulunç otu, zencefile benzer kokulu bir kök.

s. 022b/3

-1-

şudā' [Ar.] : Baş ağrısı.

ş.- 1 balgamī 002b/5, 010b/13,

013b/12, 014a/29, 017b/24

ş.- 1 balgamīde 019a/19

ş.- 1 balgamīden 011b/12

ş.- 1 balgamīye 011a/4

ş.- 1 bārid 002b/2, 007b/10, 007b/18, 007b/19, 008a/19, 014a/29, 020a/3

ş.- 1 bāridde 008b/1, 011a/3

ş.- 1 bāride 008a/22, 008b/4, 008b/25, 009a/1, 009a/5, 009a/6, 011b/22

ş.- 1 beyza 003a/3, 014a/18

ş.- 1 darbe 003a/1, 013b/18

ş.- 1 demevī 009b/16

ş.- 1 demevī-i ḥārr 002b/3, 009a/19

ş.- 1 dīdī 013a/23

ş.- 1 dūdī 002b/11

ş.- 1 ḥārr 002b/1, 007a/8, , 006b/1, 007a/22, 009b/13, 010b/23, 020b/4

ş.- 1 ḥārr-ı sāzic 006b/2

ş.- 1 ḥārr-ı sāzicdūr 006b/11

ş.- 1 ḥārra 007b/11, 008a/19

ş.- 1 ḥārriçün 007a/22

ş.- 1 ḥumārī 002b/9, 012b/9

ş.- 1 istifrāḡī 002b/10, 012b/28

ş.- 1 müzmin 011a/9, 011b/3

ş.- 1 müzmine 008a/16, 012a/22

ş.- 1 rīḥī 002b/7, 012a/1

ş.- 1 şafrā 008b/4, 022b/12

ş.- 1 şafrāvī 009b/23

ş.- 1 şafrāvī-i ḥārr 002b/4, 009b/15

ş.- 1 şafrāvīde 017b/25
 ş.- 1 sâzic 007b/13
 ş.- 1 sersām-ı hārre 007a/1
 ş.- 1 sevdāvī 002b/6, 007b/25, 011b/5, 011b/26
 ş.- 1 sevdāvīde 017b/25
 ş.- 1 sevdāvīye 011b/25
 ş.- 1 sūddevī 013b/8
 ş.- 1 sūddevī 002b/12
 ş.- 1 şakīka 003a/4, 014b/2, 014b/4
 ş.- 1 veremī 003a/2, 014a/1
 ş.- 1 yübsī 012b/29, 013a/4, 013a/9
 ş.- 1 yübsīdür 013a/3
 ş.- 1 yübsīnün 013a/10
 ş.+ a 006b/2, 008a/21, 010b/2, 013b/19, 014a/18, 018a/20
 ş.+ da 009b/10
 ş.+ dan 002b/1, 006b/1, 008a/18, 009b/14, 010b/22, 017a/29
 ş.+ ı 007a/22, 007b/24, 010b/4, 012b/13, 014a/6, 014a/7, 014a/11, 014a/23, 014a/25, 034b/21
 ş.+ ıdur 014a/4
 ş.+ larda 010b/2
 ş.+ laruñ 010b/23
 ş.+ uñ 007b/21, 007b/26, 009a/22, 009a/23, 010b/16, 011b/7, 012a/4, 012a/25
 ş. 002b/8, 006b/4, 006b/10,

006b/16, 006b/18, 007a/2, 007a/5, 007b/8, 008a/15, 010a/10, 010a/24, 010a/25, 010b/25, 012a/23, 012a/27, 012b/12, 013b/11, 013b/21, 014a/1, 014a/16, 014a/20, 016a/11, 017a/14, 017b/28, 018a/20, 018b/1, 019a/18, 020b/8, 034b/25

-149-

şudğ [Ar.] : Şakak.

ş. 014b/17

-1-

şufret [Ar.] : Sarılık.

ş.+ e 016a/8, 042b/3

-2-

sufūf [Ar.] : Ağız yoluyla alınan ilaç.

s.+ ı 010a/6, 040a/8, 041b/2, 043b/3, 049b/3, 049b/8

s. etmek 018b/25

s. idüp 007b/6, 011a/28, 011b/19, 020a/15, 022b/16, 024a/5

-13-

suhan [Ar.] : Söz.

ser-i s. 006b/11

-1-

suḥriyye [Ar.] : Maskaralık etme.

s. 017a/11

-1-

suḥūnet [Ar.] : Sıcaklık.

s.+ den 049a/18

s. 018a/23

-2-

sūkūn [Ar.] : Durma, hareketsiz kalma.

s.+ uñ 034b/1

s. 028a/18

-2-

sukūt [Ar.] : (İç organlar için) Yerinden aşağıya sarkma, kayma.

s.+ a 019a/14

s. 023a/23

-2-

şulb [Ar.] : Sıvı durumunda olmayan, katı.

ş.- 1 mi‘de-yi veremī 004a/35

ş.- 1 verem 005b/8

ş.- 1 verem-i sereṭān 006a/5

ş. olup 043b/27

ş. 004a/36, 005a/34, 043b/24

ğıṣā-yı ş. 015a/28, 015b/2

-9-

şulbī [Ar.] : Sulb ile alakalı.

ş. 005a/33

-1-

şulūl [Ar.] : Siğil.

ş. 003b/22

-1-

şūm [Ar.] : Sarımsak.

ş.-ı būstānī 015a/9

ş. 040a/12

-2-

sumak [Ar.] : Sumak ağacı ve tohumu.

s. 032b/4

-1-

sūmlū lensa [Ef.] : Çok uyumak.

s. 019a/9

-1-

şūmu’l-berri [Ar.] : Sakankur balığı.

ş. 040a/11

-1-

şūmu’l-ḥayye [Ar.] : Sakankur balığı.

ş. 040a/11

-1-

şūret [Ar.] : Şekil.

ş.- i hūsnā 028b/2

ş.+ den 032a/23

ş.+ lū 029b/24

ş. 005b/40, 029a/5, 029a/6

-6-

sūrincān [Far.] : Sorıncan ağacı.

s. 041a/20

-1-

surūr [Ar.] : Sevinç.

s. 045a/21, 045b/6

-2-

sūsen [Far.] : Susam, süsengillerden, nisan-haziran ayları arasında çeşitli renklerde iri ve güzel kokulu çiçekler açan, uzun ömürlü otsu bitki.

s.+ ūñ 046a/5

s. 008a/21, 008b/5, 021a/12, 022b/17, 032b/19, 033a/6, 036b/2, 039a/14, 039a/15, 039b/9, 041a/17, 042b/23, 043a/3, 043a/28, 046a/5, 046a/21, 048a/5

-18-

sūsit-i beden [Far.] : Felç.

s. 037a/10

-1-

süst [Far.] : Gevşek, zayıf, güçsüz.

s. olup 046b/16

s. 035a/1, 046b/17

-3-

süstlük [Far. Tr.] : Gevşeklik, zayıflık.

s.+ dür 049a/8

-1-

şusuzlık [T.] : Susuz olma, susuz kalma durumu.

ş.+ dan 028a/24

-1-

şu‘ūbet [Ar.] : Zorluk, güçlük, zahmet.

ş.+ i 031a/12, 034a/9

ş.+ ūñ 035a/1

ş. 038b/9

-4-

su‘ūd [Ar.] : Yükselme, yücelme

s. etseler 008b/29

s. ider 024b/6

s. 009a/5, 047a/15

-4-

şu'ūd [Ar.] : Yükselme, yücelme.

ş.+ ından 030a/2

ş. ide 031b/8

ş. ider 027b/29

-3-

su'ūt [Ar.] : Buruna çelilecek deva, enfiye.

s.- ı ferfiyün 035b/13

s.- ı şa'b 012a/18

s.+ ı 047b/28

s. etmek 007a/24, 014b/25,

015a/2, 021a/3, 021b/16, 033a/26,

036b/21, 036b/24, 036b/25,

039b/28, 039b/29, 043a/17,

044b/28, 045a/6, 046a/8, 048a/19,

048a/20, 048a/28, 048a/29,

048b/1, 048b/9, 048b/11, 048b/16,

048b/22, 048b/26, 048b/28,

049a/1, 049a/5

s. etmeye 012a/17

s. etseler 008b/27

s. idecek 012a/17

s. ideler 013b/3, 018b/20, 025a/19,

035b/6, 048b/21

s. idüp 036b/18, 045b/16

s. olına 036b/20, 048a/22

s. olınsa 008b/15, 014b/28,

025a/19, 048a/6

s. olinursa 015a/7

s. 008b/10, 008b/19, 008b/21,

009a/2, 009b/16, 036a/18, 036b/4,

036b/28, 043a/9, 044b/29,

047b/29, 048a/23, 048b/13,

048b/27

-65-

şu'ūt [Ar.] : Buruna çelilecek deva, enfiye.

ş.+ ıdur 027b/4

-1-

su'ūtāt [Ar.] : Enfiyeler.

s.+ a 036a/11

s. 023b/18, 035b/17

-3-

sū'ü'l-mizāc [Ar.] : Bünyeyi oluşturan dört ana ögenin (kan, safra, balgam, kara safra) dengesinin bozulması.

s.- ı hārr 004b/4, 004b/5

s.- ı mi'de 004a/27

s.+ da 038a/2

s.+ dan 004a/26, 004a/30

s. 004a/28, 004a/53, 004b/1,

004b/2, 004b/3, 004b/6, 004b/22,

005a/24, 005a/25, 005a/26,

005a/27, 031a/29, 031b/1,

034a/25, 034a/26, 050a/26

-24-

sūznāk [Far.] : Yakan, yakıcı.

s. 029a/18

-1-

sübātī [Ar.] : Uyku, uyku haline, dalgınlığa ait; XIX. yüzyılın ikinci yarısında ölüm uykusu, koma, letarji karşılığı olarak kullanılmıştır.

s. 049b/23

-1-

sūd [T.] : Süt.

s.+ den 032b/2

s.+ i 010a/23, 012a/20, 016b/15, 022b/9, 024a/10, 025a/9, 025a/12, 025a/13, 044b/9, 048a/4, 048a/8, 048b/26, 048b/27

s.+ inden 022b/9

s.+ ini 007a/18, 010a/21, 010a/23, 024a/24, 026b/26, 046a/20

s.+ iñi 027a/27

s.+ iyle 044b/5, 048a/5, 048b/1

s.+ lü 032b/2

s.+ üñ 008a/23

s. 008a/22, 011a/20, 016b/11, 024b/25, 033a/15, 036a/3, 044b/6

-34-

sūdde [Ar.] : Peklik, mide, bağırsak dolgunluğu; çeşitli organlarda 1317 görülen tutukluk.

s.- i dimāğ 013b/14, 034a/11

s.- i dimāğa 034a/18

s.- i dimāgiyyedendür 031a/2

s.- i kāmile olursa 031a/3

s.- i nākışa 031a/3, 033b/13

s.- i tāmmedür 033b/13

s.+ de 024b/21

s.+ den 013b/11, 034a/8

s.+ dür 031a/6

s.+ leri 003b/43, 004b/29, 007b/28

s.+ lerin 012a/21

s.+ nūñ 031a/7, 034a/9, 034a/16, 034a/25

s.+ si 008a/4, 034b/25

s.+ sin 009a/1

s.+ sinde 019b/29

s.+ sinden 032a/6, 035b/27

s.+ sine 009a/6

s. 004b/11, 004b/12, 004b/13, 024b/5, 024b/18, 027a/1, 031a/8, 031a/9, 034a/9, 034a/14, 034a/22, 034a/27, 035a/24, 037a/21, 037a/22, 037b/4

mizāc-ı s. 031a/27

sebeb-i s. 031a/28

-46-

südde part hay makağız ser [Far.]:

Tutukluktan olan baş ağrısı.

s. 013b/9

-1-

süddevī [Ar.] : Südde ile ilgili.

s. 013b/9

şudā'-ı s. 002b/12, 013b/8

-3-

süglün [T.] : Sülün kuşu.s. 032b/6, 035a/17, 038b/4,
042b/12

-4-

sühulet [Ar.] : Yumuşaklık.

s.+ i 034a/9

-1-

sükkan [Ar.] : Bir yerde oturanlar,

o yerin sakinleri.

s.+ e 027b/11

-1-

süleḥfāt [Ar.] : Kaplumbağa.

s. 033a/22

dem-i s. 043a/21

-2-

sülük [Far.] : Sülükgillerden, tatlı sulara yaşayan ve bazı hastalıklarda kan emmesi için insan vücuduna yapıştırılan, yaklaşık 15 santim uzunluğunda halkalı bir solucan türü.

s.+ den 017b/21

s. 004a/2, 009b/3

-3-

sümümāt [Ar.] : Zehirler, zehir çeşitleri.

‘ilāc-ı s. 019a/23

-1-

sümük [T.] : Sümük doku (mukoza) hücrelerinin ve üzerindeki bezlerin doku üzerinde nemli, akıcı ve kaygan bir tabaka oluşturan salgısı.

s. 003b/17

-1-

sümük [T.] : Sümük doku (mukoza) hücrelerinin ve üzerindeki bezlerin doku üzerinde nemli, akıcı ve kaygan bir tabaka oluşturan salgısı.

s. 011a/15

-1-

sün - [T.] : Sünmek, esnemek.

s.- üp 049b/17

-1-

sünbül [Far.] : Sümbül.

s.- i hindî 036b/19, 046a/18

s. 008b/13, 014b/20, 014b/21,
020a/13, 036a/8

-8-

sür - [T.] : Sürmek.

s.- e 025b/15

s.- ecek 016a/25

s.- eler 007a/7, 008b/12, 009b/7,
012b/23, 013a/18, 013a/23,
013b/27, 014a/10, 016a/25,
019b/20, 020b/12, 020b/21,
021b/9, 022a/29, 026b/29, 033a/6,
041a/16, 045b/29, 047b/19

s.- seler 020b/27, 041a/19

s.- üp 010a/5, 010a/19, 012b/22,
020a/8, 041a/10, 043a/19, 045b/19

-30-

sür'at [Ar.] : Çabukluk, hızlılık, hız.

s. 005b/26, 006b/13

-2-

sürmek(g) [T.] : Sürmek işi.

s.+ de 044a/29

s.+ e 044b/2

s. 008b/16, 010a/21, 011a/2,
018b/28, 024a/2, 026a/3, 026a/8,
026b/9, 033a/19, 033a/20,
033a/25, 036b/4, 044b/3, 044b/24,
046a/6, 046a/14, 047b/26,
048a/26, 048a/27, 048b/7

-22-

sürünmek [T.] : Sürünme işi.

s. 040a/5, 040a/6

-2-

Süveydî [Ar.] : Hekim, tabiat alimi,
düşünür ve şair.

S. 009a/2, 014b/29, 015a/14,
018a/9, 018b/19, 019b/5, 020a/5,
022b/13

-8-

Süveydiyye [Ar.] : Hekim, tabiat alimi,
düşünür ve şair.

S. 025a/5

-1-

süz - [T.] : Süzmek.

s.- eler 012b/5

s.- üp 036a/9, 036b/12

-3-

Ş

şādkāmlıġ [Ar.] : İstediğine kavuşup sevinmiş, meramına erip çok memnun olmuş, sevinçli.

ş.+ ı 016a/4

-1-

şāf [Ar.] : Başta göz hastalıkları olmak üzere çeşitli hastalıklarda kullanılan, çeşitli madde ve bitkilerden yapılan, sürmek ya da fitil biçiminde kullanılan, merhem hâlinde bir grup ilaç.

ş.+ lar 016a/24

ş. idüp 021a/7

-2-

şāgird [Far.] : Öğrenci, talebe.

ş.+ lerine 023a/19

-1-

şāh [Far.] : Şah.

ş.+ ların 008b/7

ş.+ larına 041a/7

-2-

şah tamar [Far. Tr.] : Kalbin pompaladığı temiz kanı aorttan

alıp vücudun baş kısmına taşıyan; boynun iki tarafındaki atar damarlardan her biri.

ş.+ lardur 035b/24

-1-

şāhid [Ar.] : Şahit.

ş.+ dür 042a/2

ş.+ lerdür 037b/29

ş. olur 038a/2

-3-

şahm-ı hançal [Ar.] : Ebucehil karpuzu.

ş.- ı müdebber 026b/15

ş. 030a/20, 035a/20, 036a/23, 036a/25, 036b/7, 036b/10, 038b/2, 039a/2, 047a/19, 047b/10, 048a/1

ħabb-ı ş. 010b/28

-13-

şahş [Ar.] : Kimse, kişi.

ş.+ a 034b/12

ş.+ da 034b/17, 046b/5

ş.+ uñ 034b/21

ş. 030a/12

-5-

şa'ır [Ar.] : Arpa ekmeği.

ş. 025b/21, 043a/20

-2-

şa'ire [Ar.] : Gözde arpacık.

ş. 003a/44

-1-

şak [Ar.] : Yarma, yarıma.

ş. 005a/36

-1-

şaķāyīķu'n-nu'mān [Ar.] : Gelincik

çiçeği, kırmızı çiçekli bir ot.

ş. 021a/2

-1-

şaķīķa [Ar.] : Yarım baş ağrısı, migren.

ş.- 1 bārid 015a/13, 015a/15

ş.+ da 015a/3

ş. 009a/5, 009a/6, 014b/8,

014b/11, 014b/16, 014b/29,

015a/8, 015a/15,

015a/17, 049a/4

'illet-i ş. 014b/18

şāhib-i ş. 014b/29

şudā'-ı ş. 003a/4, 014b/2, 014b/4

-18-

Şam [Ar.] : Şam şehri.

Ş.+ da 043a/26, 045a/3

-2-

şa'r [Ar.] : Kıl.

ş.- 1 münķalib 003a/46

-1-

şarāb [Far.] : Şarap.

ş.- 1 'atīķ 042b/21

ş.- 1 'atīķa 015a/2

ş.- 1 arpa 009b/5

ş.- 1 benefşe 010a/6

ş.- 1 efsentīn 033a/2

şıfat-ı ş.- 1 haşhāş 026b/6

ş.- 1 ķābız 030b/8

ş.- 1 reyhānī 024a/25, 042b/23,
043a/20

ş.- 1 ustūhūtūs 033a/4

ş.- 1 men 010a/7

ş.+ da 025a/4

ş.+ dan 004b/26, 005a/14, 012b/25

ş.+ ı 008a/2, 010a/11, 010b/10,

011a/22, 012b/11, 015a/14,

018b/26, 019a/7, 020a/14,

023b/12, 023b/13, 025b/22,

026a/3, 027a/2, 032b/22, 033b/6,

035a/27, 037a/2, 038b/1, 041a/18,

043b/2, 049a/14, 049a/25,

049b/13

ş.+ ın 016b/5, 024b/20, 024b/21,

026a/8, 046a/15

ş.+ ını 025a/10, 025a/15

ş.+ ınuñ 026b/6

ş.+ ıyla 016b/10, 016b/11,
024a/16, 026b/4, 026b/11,
032b/20, 033b/3, 044b/22

ş.+ la 021a/11, 042a/15, 043a/5,
043a/6, 043a/27

ş.+ lar 012b/16, 049b/22

ş.+ ları 009b/12, 010a/7, 010b/11

ş.+ uñ 012b/12

ş. 005b/28, 005b/29, 007a/7,
007b/3, 009a/3, 009b/11, 011b/2,
011b/16, 012b/9, 012b/19, 018b/3,
024a/11, 025a/6, 025a/7, 028a/8,
036a/28, 038b/9, 040a/10,
042b/16, 043a/26, 045a/5,
045b/16, 050a/14

-94-

şart [Ar.] : Koşul.

ş.+ la 028b/19

-1-

şaytarac : Serkile otu ve kökünden
elde edilen bir ilaç.

habb-ı ş. 038b/20, 039a/13

-2-

şebāb [Ar.] : Gençlik.

ş.+ lar 005b/32

-1-

şebboy [Far.] : Hayri çiçeği.

ş. 044b/27

-1-

şebş [Far.] : Dorak otu, dereotu.

ş. 020a/6, 025a/11

-2-

şebyār [Far.] : Sarsabır otu, öd ağacı.

ş. 011b/24, 026b/14

habb-ı ş. 010b/27, 026b/15,
026b/18

-5-

şedīd [Ar.] : Şiddetli.

ş. olur 023b/26

ş. 004a/39, 046b/23

-3-

şeftālū [Far.] : Gülgillerden,

ılıman bölgelerde yetişen,
çiçekleri pembe renkli bir ağaç ve
bu ağacın tatlı ve sulu meyvesi,
şeftali.

ş. 007b/1, 013b/2, 013b/16,
026a/4, 026a/5

-5-

şehadet [Ar.] : Şahitlik etme,

tanıklık yapma.

ş. ider 035a/8, 037b/27

-2-

şehvāt [Ar.] : Şehvetler, nefsin aşırı istekleri.

kuvvet-i ş.- ı kalbden 029a/25

-1-

şehvānī [Ar.] : Şehvetle ilgili.

ş. 029b/12

kuvvet-i ş. 029b/12

-2-

şehvet [Ar.] : Şiddetli arzu, cinsel istek.

ş.+ üñ 004a/41

ş. 005b/24

-2-

şehzade [Far.] : Padişah oğlu veya padişah ailesinden olan erkek çocuk.

ş.+ m 029a/7

ş.+ nüñ 028b/24, 029a/9

ş. 028b/16, 028b/19, 028b/22, 028b/24, 028b/27, 028b/29, 029a/6, 029a/13, 029a/14

-12-

şeker [Far. < Hint.] : Şeker.

ş.- i bādem 035b/10

ş.- i kişnīz 012a/14

ş.+ i 012b/12, 025b/23, 039b/17

ş.+ lü 007a/6

ş. 007b/6, 009a/9, 009a/14, 010a/14, 010a/16, 010a/27, 011a/28, 011b/2, 011b/19, 012a/20, 012b/8, 012b/18, 013b/17, 018b/16, 018b/23, 020a/15, 022b/16, 022b/19,

022b/25, 024a/5, 024a/6, 024a/7, 024a/9, 024a/10, 024a/14, 024a/20, 024a/23, 024a/27, 025a/20, 025b/23, 026b/8, 030b/1, 030b/4, 035b/10, 040a/8, 041a/15, 041b/2, 043a/20, 044b/23, 045a/8, 048a/8, 049b/3, 049b/8

-50-

şeker kamışı [Far. Tr.] : Buğdaygiller familyasından şeker elde edilen bir bitki.

ş. 024a/29

-1-

şekl [Ar.] : Biçim.

ş.+ inde 038a/13

ş. 008a/18, 015b/19, 044a/12, 046b/10

-5-

şekillü [Ar.] : Şekilli.

ş. 009b/27, 011b/11, 029a/18, 030a/9

-4-

şem' [Ar.] : Mum.

ş.-i 'asel 041a/29, 043a/10

-2-

şemāme [Ar.] Koku alma, koku duyma.

ş. ideler 012a/11, 020b/19

ş. idüp 021a/10

ş.+ lere 035b/16

ş. 021a/8, 021a/11, 021a/13,
023b/18, 035b/16

-9-

şemm [Ar.] : Koku alma, koku duyma.

ş. etmek 007b/2, 008a/3, 008b/10,
008b/19, 008b/23, 013b/15,
014b/22, 015a/1, 015a/8, 015a/10,
016b/14, 018b/28, 020a/13,
021a/2, 021b/16, 036b/16,
036b/22, 037a/4, 040a/7, 041b/2,
048a/20, 048b/8, 048b/14,
048b/22, 048b/23

ş. etmesi 015a/16

ş. etseler 008b/29

ş. eyledüleri 013b/15

ş. ideler 008b/15, 009a/6, 009a/15,

009b/8, 010a/19, 013a/9, 016a/28,
020b/14

ş. idüp 008a/1, 009a/7, 009a/8,
009b/7, 027a/16

ş. itdüreler 010a/2, 010a/29

ş. olinsa 008b/14

ş. 006b/9, 007b/9, 019b/9, 020a/8,
048b/5

şıfat-ı ş. 016a/27

-50-

şerāsif : Göğüs zarı perdesi.

ş. 015b/27

-1-

şerbet [Ar.] : Meyve özü, su ve şekerle
yapılan tatlı içecek.

ş.- i nohūd 009a/4

ş.+ den 026b/9

ş.+ i 011b/2, 022b/22,
024a/23, 037a/1

miqdār-ı ş.+ i 015a/5, 026b/19

ş.+ inden 024b/14, 026b/4

ş.+ ine 049b/9

ş.+ iyle 021a/11

ş.+ ler 011a/3, 011a/14, 038a/28

ş.+ lerden 011a/23

ş.+ lik 038b/17

ş. 026b/3, 030a/21, 034b/29,
036a/26, 036b/5, 044a/15

-23-

şevkerān [Far.] : Baldıran otu;
kurtboğan.
ş. 042a/18

-1-

şey' [Ar.] : Nesne, madde.
ş.+ ler 006b/15, 022b/11, 049a/23
ş.+ lerden 018b/5

-4-

şeytan değirmeni : Boğa dikenli.
ş. 045a/2

-1-

şeytarac-ı hindi : Mavi
çiçeklerinden, kara boya çıkarılan bir ot.
ş. 039a/21

-1-

şiddet [Ar.] : Kuvvetin derecesi.
ş.+ i 030b/26
ş.+ inden 014a/9
ş. 018b/2, 023a/2, 024b/15

-5-

şih [Far.] : Yavşan, sarı yavşan otu.
ş. 036a/14, 043a/24

-2-

şih-i ermeni [Far.] : Pire yavşanı, sarı
yavşan otu.
ş. 014b/28

-1-

şikāk [Ar.] : Yarık, çatlak.
ş.- ı maḳ'ad 005a/9

-1-

şikākī [Ar.] : Yarık, çatlak ile ilgili.
ş. 005a/5

-1-

şikākū'l-lisān [Ar.] : Dilin çatlaması.
ş. 003b/38

-1-

şikāk'ül-şefeteyn [Ar.] : Dudakların
çatlaması.
ş. 003b/33

-1-

şir [Far.] : Süt.
ş. 035b/3, 049b/16

-2-

şirine [Far.] : Suluca, koyun uyuzu.
ş. 006a/30

-1-

şirket [Ar.] : Ortaklık.

ş.+ i 006b/2, 011b/26, 012a/22,
012a/25, 017a/27

ş.+ iyle 002b/8, 006b/5, 010b/4,
017b/2, 018a/18, 018a/28,
030b/29, 033a/1, 033a/18,
041b/26
ş. 021b/5

-17-

şirلاغان : Susam yağı. **krş. şirūgan**

ş.+ ı 043a/18
ş. 015a/11, 025b/26, 025b/27,
025b/28, 025b/29, 030b/3,
041a/17, 041a/20, 043a/10,
046a/18

-11-

şirnāk [Ar.] : Göz kapağının ucunda
çıkan arpacık.

ş. 003a/45

-1-

şirūgan : Şirlagan, susam yağı. **krş.**

şirلاغان

ş. 048a/8

-1-

şiryan [Ar.] : Atar damar.

ş.+ ları 034b/5

ş.+ larını 034b/2

ş.+ uñ 014b/17

-3-

şiş [T.] : Şişmiş, şişkin.

ş.+ i 024b/24

ş.+ lerinden 014a/1

ş. 014a/4, 014a/6, 021b/2, 024b/23

-6-

şışā [Ar.]

ş. 038b/16

-1-

şişmek [T.] : Şişme durumu.

ş. 024b/7

-1-

şiyāf [Ar.] : Fitiller, çeşitli hastalıklarda
makattan kullanılmak üzere
hazırlanmış ilaçlar.

ş.+ da 035a/20

ş.+ la 035a/19

ş.+ lar 034b/1

-3-

şol [T.] : Şu, o.

ş. 004a/41, 004b/28, 004b/31,

004b/44, 005a/21, 006a/40,

018b/8, 026a/22, 027b/10,
028b/19, 032a/4, 043b/21, 044b/4,
045a/24, 047a/3, 047b/14, 048a/10

-17-

şorbā [Far.] : Çorba.

ş.+ lar 013a/15, 023b/10
ş.+ ları 013a/14, 023b/10,
023b/11, 044b/13, 044b/14
ş.+ sı 012b/19, 044b/21
ş. 011a/29, 018a/9, 025a/19

-12-

şöyle [T.] : Şöyle, şu şekilde.

ş.+ dür 026a/16
ş. 023a/7, 029a/2, 037a/11,
042b/8, 049a/16

-6-

şu‘ā‘iyye [Ar.] : Işnılılar.

ş.+ ni 034a/11

-1-

şuġl [Ar.] : İş, uğraş.

ş.+ a 029a/24
ş.+ den 027a/20, 027a/23
ş.+ ından 028b/14
ş.+ ını 029a/24, 029b/8
ş. idüp 028b/11, 035a/16

-8-

şuhret [Ar.] : Ün, san, nam.

ş. 028a/2

-1-

şuhūş : Tutulmak, donmuş gibi durmak,
hastalık.

ş.+ a 019b/25
ş. 003a/10, 019b/21

-4-

şumūm [Ar.] : Burna çekilerek
kullanılan ilaçlar.

ş. 008b/21

-1-

şūnīz [Far.] : Çörek otu.

ş. 009a/4, 015a/16, 019b/14,
021b/15, 022a/23, 022b/1,
036b/16, 039a/19, 048a/3,
048b/13, 048b/14, 049a/5

-12-

şurū‘ [Ar.] : Başlama.

ş. ide 010b/26

-1-

şu‘ūr [Ar.] : Kavrayış, idrak.

ş.+ ı 031b/7

-1-

T

tā [Far.] : Söze mübalağa katar.
 t. 026b/20, 027a/7, 032a/3,
 032b/16, 035a/14, 036a/9,
 036b/12, 044b/2

-8-

ta'ām [Ar.] : Yemek, aş.
 t.- ı bāride 045b/15
 t.+ da 048a/13
 t.+ dan 004b/47, 010a/3, 032b/3,
 039b/20
 t.+ ı 008a/28, 018b/17, 024b/10,
 031a/20, 032b/14, 032b/15
 t.+ ın 047b/13
 t.+ ına 032b/5, 040a/12
 t.+ ını 035b/7
 t.+ lar 007b/23
 t.+ lardan 020a/20, 045b/20
 t.+ ları 032b/4, 044b/12
 t.+ larına 035b/9
 t. 004a/1, 004b/26, 005a/14,
 005b/28, 008a/3, 008a/27, 010b/6,
 011a/5, 011b/10, 012a/17, 012a/26,
 012a/27, 042a/26, 046a/29,
 049a/14, 049a/25

-38-

tab' [Ar.] : Huy, mizaç, karakter,
 yaratılış.

t.+ a 012b/16, 012b/19

t.+ ı 035b/25, 049b/16

t.+ ını 027a/10

t. 026b/12, 032a/26

-7-

taban [Ar.] : Ayağın alt tarafı, taban.

t.+ ı 008a/13, 010a/4, 013a/19

t. 040a/3

-4-

tabāşir [Far.] : Tebeşir.

t. 007a/25

-1-

tabh [Ar.] : İlaç kaynatma, ateşte ilacı
 hazırlama.

t.+ ı 036b/15, 042b/27, 043a/12,
 048b/10

t.+ ın 036b/26, 048b/7

t.+ ına 043a/11

t.+ ını 020a/7, 036b/24, 039b/27,
 043a/13

t. idüp 012b/5, 026b/24

t. olınsa 021b/19

t. olınup 026b/8, 036b/11

t. olup 032a/11

ṭ. 004b/17, 032a/14

-20-

ṭābiʿ [Ar.] : Birine veya bir şeye uyan.

t. olup 023a/24

-1-

ṭabīʿat [Ar.] : Yaratılışı, huy, meşrep, mizaç.

ṭ.+ ı 013b/23, 015b/22, 016a/5, 016b/17, 017a/9, 024b/13, 032b/2

ṭ.+ ına 024b/27

ṭ.+ ını 009b/4, 026b/5

ṭ. 006b/15, 008a/28, 009b/27, 015b/25, 027a/21, 031a/5

-16-

ṭabīb [Ar.] : Hekim, doktor.

ṭ.- i ḥazık 023a/20

ṭ.- i ḥazıka 007b/13, 029a/14

ṭ.+ e 010b/24

ṭ.+ i 028b/24

ṭ.+ ler 015b/8, 015b/26

ṭ.+ lerinden 013b/1

ṭ.+ üñ 029a/4

ṭ. 006a/46, 010b/20, 016a/19, 016a/21, 028b/22, 028b/24, 028b/26, 029a/1, 029a/3, 029a/4, 029a/10, 035a/24, 035b/19

ḥazık-ı ṭ. 028b/18, 033b/25

-24-

ṭābīʿī [Ar.] : Bozulmamış olan.

ṭ. 031b/28

-1-

taʿbiye [Ar.] : Yol, taktik.

t.+ sine 046b/10

-1-

taʿdīl [Ar.] : Yatıştırma, teskin etme.

t. idüp 025b/14

-1-

tafşıl [Ar.] : Bir şeyi bütün ayrıntıları ile açıklama.

t.+ den 022a/17

t.+ dür 018b/4, 021b/26, 050a/17

t.+ i 048b/20

t. ider 006b/16

t. olur 021b/28, 023a/18

t. 019a/24

-9-

ṭağ [T.] : Dağ.

ṭ. 012b/3, 039a/17, 041b/8, 044b/2, 047b/1

-5-

tağlīt [Ar.] : Yanlışını çıkarma, yanlış

isnat etme.

t. idüp 022a/14

-1-

tağlîz [Ar.] : Kabalaştırma.

t. ider 027b/26

-1-

taḥammül [Ar.] : Dayanma gücü.

t.+ i 006a/1

t. idemeyüp 037b/18

t. iderse 033a/24

-3-

taḥkîkî [Ar.] : Hakikatini anlayıp
bilme.

‘aşk-ı t. 028b/7

-2-

tahayyül [Ar.] : hayal etme.

t.- i fesādî 022a/11

t. 028a/9, 033b/17

-3-

taḥayyülât [Ar.] : Hayal edilen şeyler.

t.+ ı 021b/24

-1-

taḥlîl [Ar.] : Tahlil, analiz.

t.+ e 044a/4

t.+ inde 045a/24

t.+ ine 019b/3

t.+ inüñ 040b/12

t. etmek 049b/1

t. ide 034b/23

t. idemez 047a/12

t. ider 012a/21, 028a/3, 049b/9,
049b/28

t. idici 012a/9, 018a/4

t. idüp 045a/23

t. ola 014a/13, 045a/14

t. olmak 047a/12

t. olur 030a/11, 030a/12, 032a/11,
045b/13

t. 010a/25, 022a/24, 022a/27,
027b/25, 030a/16, 032a/14,
032a/15, 032a/18, 045b/3

-30-

taḥrîk [Ar.] : Kışkırtma.

t. ider 018a/25, 045b/1

-2-

taḥrîr [Ar.] : Kaydetme, deftere geçirme.

t. eyledüğümüz 016b/23

t. eylemişler 027b/24

t. idelim 016b/5

t. idersek 023a/18

t. idüp 030b/20

-5-

taḥvīl [Ar.] : Değiştirmek, çevirmek.

t. ider 011a/15, 015b/10

-2-

taḥyīr [Ar.] : İki şeyden birini seçme
hususunda serbest bırakma.

t. 029a/13

-1-

ṭā'ife [Ar.] : Takım, cemaat.

ṭ.+ sinde 014a/5

-1-

ṭāḳat [Ar.] : Güç, kuvvet, derman.

ṭ.+ inden 050a/1

ṭ. 042b/20

-2-

taḳayyūd [Ar.] : Bağlanma özen
gösterme.

t. eyleyeler 007b/17, 023b/18

t. ideler 024b/25, 026b/27,
027a/16

t. ider 023b/10, 028a/3

-7-

taḳdīm [Ar.] : Sunma.

t. olup 021a/24

-1-

taḳdīrce [Ar.] : Takdirde.

t. 007b/26, 027a/17, 032a/3,
040b/20, 041b/16, 041b/22,
049b/29

-7-

taḳlīd [Ar.] : Belli birine veya bir şeye
benzemeye veya benzetmeye
çalışma.

t.+ i 028b/2

t. 028b/10

-2-

taḳlīdī [Ar.] : Taklit ile ilgili.

'aşk-ı t.028b/7

-1-

taḳrīr [Ar.] : Sözle anlatma, ifade ve
beyan etme, anlatış.

t.+ ce 040b/3: Beyan etme şekli,
anlatış biçimi.

t. eyledüğümüz 037b/29

-2-

taḳsīm [Ar.]: Parçalara ayırıp
bölme, bölüştürme, pay etme.

t.+ in 023a/18

t. idemez 038a/7

-2-

taḳṭirü'l-bevl [Ar.] : İdrarın
damla damla gelmesi.
t. 005a/47

-1-

ṭalak [T.] : Dalak.
ṭ.+ da 024b/5
ṭ.+ dan 031b/5
ṭ. 004b/23

-3-

ṭaleb [Ar.] : İsteme, dileme, arzu etme.
ṭ.+ i 005b/44
ṭ. etmek 024b/10
ṭ. ideler 012b/20
ṭ. idüp 022a/5, 022a/6, 027b/27
ṭ. itdügini 029b/15
ṭ. 014a/23

-8-

ṭalib [Ar.] : İsteyen, talep eden.
ṭ. olduğu 028b/4
ṭ. 005b/24

-2-

ṭalıḳün : Sığır idrarından yapılan
bir terkip.
ṭ. 048b/18, 048b/19

-2-

ṭalk [Ar.] : Ateş düşürücü özelliği olan,
deri hastalıklarının tedavisinde
kullanılan değerli bir maden ve bu
madenin tozu, pudrası.
ishāl-i ṭ.+ dan 004b/48

-1-

ṭalıḳün : Mercandan ve sığır idrarından
yapılan bir tür terkip.
ṭ. 047a/25

-1-

ṭa'm [Ar.] : Tat, lezzet.
ṭ.- ı redī 003b/41

-1-

tamam [Ar.] : Olması gerektiği
gibi, doğru.
t. olmayup 021a/29
t. olur 016a/9, 034b/14
t. 005b/40, 010b/25, 031a/8,
032a/26

-7-

ṭamar [T.] : Damar.

ṭ.+ dan 039b/1

ṭ.+ ı 016a/20, 049b/24

ṭ.+ ın 028a/5

ṭ.+ ından 016a/15, 026b/13,

027b/2

ţ.+ lar 032a/20, 038a/7, 041a/3,
049b/26, 049b/29, 050a/1

ţ.+ larda 004b/27

ţ.+ lardan 017b/7

ţ.+ ları 006b/12, 009a/23, 009a/26,
009b/16, 012a/7, 016a/11,
035b/21, 049a/15, 049b/24

ţ.+ larına 017b/21, 018a/21

ţ.+ larında 031b/17

ţ.+ larından 017b/7, 018a/22,
018a/23, 023b/9, 032b/1, 035b/23

ţ.+ larını 014b/9, 034b/2, 049b/23

ţ.+ larınıñ 004b/25

ţ. 005a/36, 049b/29

-39-

ţamla [T.] : Damla.

ţ. 008b/27, 008b/29, 009a/2,
009a/4, 009a/10, 009a/12

-6-

ţamlad - [T.] : Damlatmak.

ţ.- alar 012a/21, 047b/15, 047b/16,
047b/22, 048a/5

ţ.- up 013b/6

-6-

ţamlatmağ [T.] : Damlatma işi. **krş.**

ţamzurmağ

ţ. 013b/7

-1-

tāmme [Ar.] : Tamam, bütün;
eksiksiz.

südde-i t.+ dür 033b/13

-1-

ţams [Ar.] : Adet görme; regl, hayz
kanı.

ħabs-ı t.+ dan 033a/3

ifrāt-ı t. 005b/38

ihtibās-ı t. 005b/39, 030b/29

-4-

ţamzur - [T.] : Damlatmak damlalar
halinde akıtmak.

ţ.- alar 009a/10, 009a/12, 010a/22,
013a/19, 024a/6, 026b/28,
036a/20, 048a/6, 048a/8, 048a/25

ţ.- salar 033a/21, 036a/20

-12-

ţamzurmağ [T.] : Damlatma işi. **krş.**

ţamlatmağ

ţ. 011a/2, 013b/14, 019b/1,
033a/22, 033a/23, 039b/5

-6-

ţanīn [Ar.] : Tınlama, çınlama.

ţ.+ i 034b/17

ţ. 003b/47, 012a/6, 035a/6

-4-

ţaraf [Ar.] : Cihet, yön.

ţ.+ a 009a/29, 014b/5, 019b/27,

023b/28, 046a/27

ţ.+ da 038a/14, 048a/10, 050a/21,

050a/24

ţ.+ dan 050a/23

ţ.+ ı 015a/1, 037a/18, 038a/11,

038a/12, 048b/9, 048b/16

ţ.+ ın 047b/27, 048a/24, 048b/2,

048b/15

ţ.+ ına 015a/14, 016b/1, 046b/9

ţ.+ ından 007b/28, 022b/4,

048a/25

ţ.+ ını 016b/1

ţ.+ ınıñ 046a/26, 046a/27,

048a/27

ţ.+ uñ 014b/5, 038a/19

ţ. 024b/27, 037a/9, 037a/11,

038a/18, 046b/2

-39-

ţaral - [T.] : Bunalmak, sıkılmak.

ţ.- up 015b/25

-1-

ţaraş : Sağırılık az olup hiffet üzere

olmak.

ţ. 003b/43

-1-

ţarf [Ar.] : Bakış, nazar.

ţ. 013b/26

-1-

ţarfā [Ar.] : İlgin ağacı.

ţ. 048b/17

-1-

ţarfe [Ar.] : Göz kenarında beliren kırmızı nokta şeklindeki kızarıklık.

ţ. 003a/37

-1-

ţarıl - [T.] : Darılmak.

ţ.- a 032a/20

ţ.- up 009b/28

ţ.- ur 028a/19

-3-

ţarılmaķ [T.] : Darılmak durumu.

ţ. 006b/15, 017a/9, 024b/6

-3-

ţārī [Ar.] : Birden bire ortaya çıkan, ansızın beliren.

ṭ. olmaya 035b/26
ṭ. olup 022b/10, 030a/6
-3-

tārīḥ [Ar.] : Tarih, geçmiş.
t. 033b/23
-1-

ṭarīḳ [Ar.] : Yol.
ṭ.- i ṣalāḥa 028b/8
ṭ.+ i 029a/26
ṭ.+ ine 028b/10
ṭ.+ iyle 005b/9, 015b/28, 018a/17,
044a/1, 044a/2
ṭ. 045b/13
-9-

tarṭīb [Ar.] : Tazelik verme.
t. ideler 027b/17
t. idüp 023b/16
t. 027b/6, 028a/7
-4-

taṣvīr [Ar.] : Göz önüne gelecek şekilde
ayrıntıları ile anlatma.
t.+ i 006a/47
-1-

ṭaṣ [T.] : Taş.
ṭ.+ ı 005b/6

ṭ. 005b/4, 005b/5
-3-

ṭaṣra [T.] : Dışarı.
ṭ.+ da 003b/47
ṭ.+ dan 003b/14, 003b/48
ṭ. 005a/7, 005a/46, 017a/28,
031b/5, 035a/22, 036b/13, 039b/7,
040b/22, 042b/3, 044b/15, 046a/4,
047b/11
-15-

ṭatlu [T.] : Tatlı.
ṭ.+ lardan 032b/3
ṭ. 009b/1, 010a/3, 011a/27,
013b/27, 024a/1, 024a/11,
024a/16, 025a/8
-9-

ṭā'ūn [Ar.] : Veba.
ṭ. 006a/23, 015b/18, 032b/27
-3-

ṭavīl [Ar.] : Uzun.
ṭ. ola 032a/8
ṭ. 019a/11, 032a/9, 045b/12
nevm-i ṭ. 019a/8
subāt-ı nevm-i ṭ. 021a/16, 021a/18
-7-

tavla [İt. < Lat.] : Aynı isimdeki bir tahta kutu üzerinde iki kişi, otuz pul ve iki zarla oynanan oyun.
t. 028a/11

-1-

tavşan [T.] : Tavşan.

ţ. 009a/11, 015a/18, 020b/19, 033b/6, 040a/1, 041a/14, 046a/16

-7-

tavuk [T.] : Tavuk.

t. 013a/14, 023b/11, 032b/19, 035a/21, 042b/12, 044b/6, 044b/10, 044b/14, 047b/8

-9-

tavuk [T.] : Tavuk.

ţ. 022b/8, 038b/5

-2-

ţayhūc [Ar.] : Çil kuşu.

ţ. 025a/15

-1-

tāze [Far.] : Taze.

t.+ si 039b/13, 041a/22

t. 007a/13, 007a/29, 007b/1, 007b/7, 008b/7, 009a/17, 014b/23, 018a/6, 021a/14, 025b/26, 026a/1,

029b/18, 030b/3, 030b/4, 033a/15, 041a/23, 042b/19, 048a/7, 048b/7
kişnîz-i t. 010a/14

-22-

taẕyîk [Ar.] : Basınç.

t. olup 017b/20

-1-

ţā'ife [Ar.] : Grup halindeki insan topluluğu.

ţ.+ dūr 027b/10

-1-

te'aşşuk [Ar.] : Aşık olma, gönül verme.

t.+ ı 028b/26

-1-

ţebāşîr [Far.] : Bambu şekeri, hint kamışı şekeri.

ţ. 007a/25

-1-

tebāşîr-i hindi [Far.] : Bambu şekeri, hint kamışı şekeri.

t. 007a/26

-1-

tebdil [Ar.] : Değiştirme, başka şekle

sokma.

t. ideler 028a/4

t. idüp 029b/8

t. itdürmege 029a/25

t. olunca 023b/6

-4-

tebevvül [Ar.] : İşeme, idrarını
yapma.

t. ider 042b/5

t. 005a/36

-3-

tebevvülü'l-firāş [Ar.] : Yatağa
kaçırma.

t. 005b/1

-1-

tebrīd [Ar.] : Soğutma.

t. 010a/13

-1-

tebşir [Ar.] : Müjde verme.

t. etmişlerdür 019b/29

-1-

tecāvif [Ar.] : Oyuk yerler,
oyuklar.

t.+ inde 045a/28

-1-

tecribe [Ar.] : Tecrübe, deneme.

t.+ mizdür 046b/3

t.+ müz 013a/5

t. eyledüm 029a/27

ehl-i t. 038a/24

-4-

tecviḥ [Ar.] : Delik, boşluk.

t.+ leri 034a/6, 034a/7, 034a/19

t.+ lerine 034a/15

t.+ lerini 034b/2

t.+ lerinüñ 034a/17

-6-

tedbir [Ar.] : Çare, önlem.

t.+ de 019b/4

t.+ dür 013b/27

t.+ e 035a/16

t.+ i 004a/17, 005b/23, 005b/44,
006a/1, 006a/39, 006a/44,
006a/45, 010a/10, 017b/9

t.+ in etmek 014b/17, 017a/14,
049a/29

t.+ in ideler 029b/5, 029b/7,
035a/15

t.+ ler 017b/25, 028a/13, 035a/7

t.+ lerden 036b/4

t.+ leri 005b/6, 035a/25

t. ideler 010a/5, 010b/8, 010b/27,

012a/9, 026a/21, 029b/8

t. idüp 010a/11

t. olunmak 014a/29

t. 013a/13, 017b/8, 020b/6,
026a/24, 035a/29

-39-

tederruc [Ar.] : Derece derece
yaklaşma, ilerleme, yükselme.

t. 038b/22, 038b/23

-2-

tedrîc [Ar.] : Yavaş yavaş hareket etme.

t.+ le 035a/4, 035a/17, 050a/22

subât-ı t.+ le 035a/4

t. 015a/29, 024b/13, 024b/18,
024b/24, 028a/13, 031b/2, 034a/4,
041b/28, 047a/14

-13-

tefekür [Ar.] : Düşünme.

t.+ de 027b/26

cevher-i t. 027b/22

cevher-i temyiz-i t. 022a/8

-3-

tefel : Guslü ve temizği terk etmekle
vücudun kokması.

t. 005a/7

-1-

teft-i yezdî [Ar.] : Muhassal kökü.

t. 019a/20

-1-

teftit'ül-esnân [Ar.] : Dişlerin
dökülmesi, parçalanması.

t. 003b/29

-1-

teḥarrük [Ar.] : Hareket etmek.

t.+ i 003b/28

-1-

tehevvu' [Ar.] : Kusma.

t. ider 031a/22

t. 004a/50

-2-

te'hîr [Ar.] : Erteleme, sonraya bırakma.

t.+ i 031b/14

t. etmek 034b/16

t. etmeyüp 014b/17, 020b/17,
033b/28, 035b/23, 038b/13

t. eylemişler 033b/27

t. ide 016a/21

t. ideler 047a/6

t. iderlerse 034b/10

t. idüp 044b/1

t. olına 038a/24

t. olunca 038a/26
 t. olındı 035b/19
 t. olunup 038a/22
 t. 021b/7, 035a/13, 038a/25

-19-

tekayyud [Ar.] : Bağlanma, bağlı olma, kayıtlanma, mukayyet olma.
 t. eyleyeler 008a/2, 018a/8
 t. ideler 011b/28
 t. idüp 011a/3
 t. olına 038a/23
 t. olunmak 011a/13
 t. olunmayup 007b/24
 t. olunmazsa 011a/7
 t. 018b/7

-9-

tekebburlenmek [Ar. Tr.] : Kibirilenmek.
 t. 028a/2

-1-

tekin [Ar.] : Bir tane.
 t.+ e 010a/5

-1-

tekmid [Ar.] : Soğuk veya ılık su ile yapılan pansuman.
 t.+ ler 046a/2

-1-

tekrar [Ar.] : Yeniden, tekrar.

t. 007a/5, 012b/15, 020b/15,
 023b/18, 027a/12, 029a/4

-7-

telyîn [Ar.] : Yumuşatma.

t. etmekdür 013b/23
 t. ideler 024b/13
 t. ider 016b/17
 t. idüp 009b/4, 035b/25

-5-

temāšā [Far.] : Seyretme, bakma.

t.- ı güzel 029a/7

-1-

temaṭṭī [Ar.] : Gerinme.

t. 004a/45, 049a/12

-2-

temdīd [Ar.] : Uzatma, uzatılma, sürdürme, sürdürülme.

t.+ idür 034a/14

-1-

temeddüd [Ar.] : Gerinmek.

t.+ e 006a/36, 043a/7, 043a/12,
 043b/9

t.+ ı 046b/7

t.+ i 041b/16

t.+ üñ 043b/12

t. 003a/26, 012a/5, 041b/14,
041b/18, 041b/19, 041b/23,
043a/11, 043a/13, 043b/7,
043b/11, 043b/15, 043b/16,
044a/25

-21-

temessük [Ar.] : Tutunma, güvenerek
sarılma, yapışıp sıkı tutma.

t.+ dür 045b/11

t. etmeyüp 023a/9

-2-

temir hindi [Ar.] : Demirhindi otu.

t. 007a/7, 007a/11, 009b/11,
010a/6, 018b/23, 026a/28

-6-

temkin [Ar.] : Hastalığın vücudun
bir yerine yerleşmesi.

t. eylese 030b/16

-1-

temyiz [Ar.] : Ayırt etme.
cevher-i t.- i tefekkür 022a/8

-1-

ten [Far.] : İnsan vücudunun dış yüzü,
cilt.

t.+ üñ 030a/13

t. 016a/6

-2-

tenasül [Ar.] : Üreme.

t. 005b/19

-1-

tenāvul [Ar.] : Yeme , içme.

t. etmekle 049a/14

t. ideler 039b/24

t. idüp 049a/25

-3-

ten-dürüst [Far.] : Sağlıklı, sıhhatli,
dinç.

t. 016a/6

-1-

teng [Far.] : Dar.

t. idüp 005b/35

t. olmak 024b/7

-2-

tenha [Far.] : Tenha.

t.+ da 027b/12

t. 028b/19

-2-

tenkiye [Ar.] : Su vermek suretiyle

kalın bağırsağın içini temizleme.

t.- i dimāğ 022a/20

t. eyledüklerinden 018a/7

t. olunup 013b/2

-3-

tenzil [Ar.] : Aşağı indirme.

t. ide 026a/21

t. idüp 022a/24

t. itdürdeler 038b/23

t. olmaya 050a/3

t. 010a/25, 030a/16

-6-

ter [T.] : Ter.

t.+ i 043b/27

-1-

terbiyet [Ar.] : Terbiye.

t. 028b/12

-1-

tere [Far.] : Turpgillerden,

yapraklarından salata yapılan ve

çeşitli türleri bulunan baharlı bitki.

t. 008b/17, 009a/18

-2-

terengübîn [Far.] : Basra balı bir tür

kudret helvası.

t. 026a/29

-1-

terevvuğ [Ar.] : Korku.

t.+ ı 025b/9

-1-

tereyağı [T.] : Tereyağı.

t. 013a/22, 026b/26

-2-

terk [Ar.] : Bırakma.

t.eylemiş 007b/23

t. 006b/17, 024b/12

-3-

terkīb [Ar.] : Birkaç şey birleşip yeni bir

şey meydana getirme.

t.+ den 012a/20

t.+ i 015b/17, 027a/17. 047b/29

t. ideler 012a/18

t. idüp 047a/26

-6-

tertīb [Ar.] : Düzenleme, hazırlama.

t.+ siz 004b/47

t. ideler 036b/10

-2-

teşavüb [Ar.] : Esnemek.

t. 004a/45, 049a/12

-2-

teshîn [Ar.] : Isıtma, kızdırma.

t.- i beden etmek 039a/8

t.- i dimāğ 011b/2

t. etmek 033a/5, 035a/24

t. eyleyeler 008a/8, 035a/26

t. ideler 039a/1, 041a/10

t. ider 008a/4, 028a/10, 037a/7

t. idüp 045b/17

t. ola 035a/28

t. olup 035a/28

t. 022a/24, 034a/1, 036a/15,
047b/10

-18-

te'sîr [Ar.] : İz, izlenim, etki.

t.+ i 042a/12

t. etmedüğine 023b/8

t. etmeyüp 023a/27, 023b/2

t. ide 050a/21

t. ider 044a/3, 049a/19

t. idüp 011a/12, 017b/23, 042b/1

t. 003b/12

-11-

teskin [Ar.] : Yatıştırma.

t.- i harâret 010a/17

t. etmege 007b/14

t. eyleyeler 008b/4

t. ideler 019a/25, 021b/12,
022b/24

t. ider 024a/22

t. idüp 007b/17, 012a/21

t. 018a/29

-10-

teşennüc [Ar.] : Kasılma, gerilme,
buruşma.

t.- i hatar 044a/8

t.- i imtilâ-ı raṭba 043a/23

t.- i imtilâinüñ 042a/21

t.- i imtilâiyye 042b/8, 042b/26,
042b/28, 048a/17

t.- i imtilâiyyeye 043a/22,
043a/27, 043a/28

t.- i imtilânuñ 041b/29

t.- i imtilâyı 042b/22, 044a/26

t.- i istifrâğî 041b/28

t.- i kezâzî 041b/17

t.- i laḳve 047b/8

t.- i laḳvenüñ 046b/10

t.- i raṭb 041b/27

t.- i raṭba 043a/5, 043a/7, 043a/27

t.- i raḥmî 042a/25

t.- i veremî 044a/23

t.- i yübsî 041b/27, 042a/6, 042a/8

t.- i-rahmī derler 042a/25

t.+ de 041b/24, 044a/7, 044a/24

dimāğ-ı t. + 044a/14

laḳve-i t.+ de 046b/8

t.+ den 043b/15, 046a/25

mevt-i t.+ den 031a/18

t.+ dur 031a/10

t.+ dūr 046b/12

t.+ e 043a/12, 043b/8

t.+ ı 031a/17

t.+ i 003b/37, 050a/29

t.+ inden 044a/9

t.+ üñ 031a/13

t. ider 031a/24

t. olmaya 035b/6

t. olur 042a/19, 042a/28, 042b/1

t. 003a/25, 015b/17, 031a/7,

031a/10, 031a/15, 031a/18,

031b/16, 032a/1, 033b/21,

038a/19, 040b/27, 041b/12,

041b/13, 041b/14, 041b/16,

041b/17, 041b/18, 041b/22,

041b/23, 041b/26, 042a/11,

042a/12, 042a/14, 042a/16,

042a/18, 042a/20, 042a/21,

042b/2, 042b/4, 042b/16, 043a/11,

043a/19, 043b/12, 043b/17,

043b/19, 044a/6, 044a/27,

046a/25, 046b/2, 046b/3, 046b/6,

048a/14, 050a/29

-93-

teşennüci [Ar.] : Teşennüc ile ilgili.

t. 031a/19, 046b/9

laḳve-i t. 048a/16

-3-

teşhîş [Ar.] : Araştırarak bir hastalığın ne olduğunu belirleme, tanı.

t.+ e 028b/19

t. etmeyüp 035b/19

t. olunmazsa 010b/22

t. 023a/20

-4-

teşriḥ [Ar.] : Anatomi ilmi.

t.+ de 012a/28, 021b/26

t. 013b/1, 031b/29

-4-

tetānūs [Ar.] : Kūzāz, tetanos.

t. 043b/10

-1-

tetebu [Ar.] : Etraflıca inceleyip araştırma.

t.+ ı 015b/9

-1-

tevābil [Ar.] : Baharat.

t. 042b/13

-1-

tevellüd [Ar.] : Meydana gelme.

t.+ i 004b/26, 005b/25

t. etdügi 013a/29

t. etmiş 049b/10

t. ide 014b/18, 032a/29, 045a/16

t. iden 006a/4

t. ider 017a/26, 017b/3, 034a/23,
034b/10, 035a/4, 043b/29, 044a/1,
044a/20, 045a/24

t. 004b/14, 004b/28, 005b/4

-21-

teverrum [Ar.] : Şişme, verem olma.

t.+ inden 030a/6

-1-

te'vîl [Ar.] : Bir söz veya davranışa bilinen anlamından başka bir anlam verme, başka bir mana ile yorumlama.

t.+ e 022a/16

-1-

tevzî' [Ar.] : Dağıtma.

t. 021b/29

-1-

tez [Far.] : Çabuk, hemen.

t. ide 007a/1

t. 005b/46, 009b/22, 020b/9,
030b/26, 034b/15

-7-

tezekiretü's Süveydiyye [Ar.] :

Süveydiyye tezkiresi.

t. 024b/29, 025a/5, 027a/13,
030b/2, 036b/14, 039b/24

-6-

tezkîr [Ar.] : hatıra getirme, hatırlatma, zikredip anma.

t. ider 029a/7

-1-

tıbb [Ar.] : Tıp.

t. 015a/20, 017a/4

-2-

tıfl [Ar.] : Küçük çocuk.

t. 005b/40, 005b/46, 005b/50,
006a/1

-5-

tılā [Ar.] : Sürme, sıvama.

t.- ı şafıyy 016a/26

t.+ lar ideler 039b/1

t.+ lar 039a/29

ṭ.+ sı 007b/12

ṭ. etmek 007a/14, 007a/15,
007a/16, 007a/17, 007a/19,
007a/28, 007b/2, 007b/4, 007b/7,
008b/20, 008b/23, 008b/28,
014b/15, 014b/29, 015a/6,
016b/14, 018b/22, 020a/16,
021b/16, 026b/26, 033a/20,
037a/1, 039b/5, 039b/10, 040a/4,
040a/14, 041a/12, 041a/20,
041a/21, 041a/22, 041b/1, 041b/3,
041b/6, 043a/1, 043a/18, 046a/9,
046a/13, 048a/28, 049a/3

ṭ. etseler 009a/5

ṭ. ideler 005b/34, 007a/13, 008b/9,
008b/16, 009a/16, 011a/4, 019b/9,
041b/1

ṭ. olma 008b/6, 008b/22, 014b/21

ṭ. alınacak 008a/20

ṭ. alınması 015a/17

ṭ. olinsa 007b/10, 022b/18,
036b/28, 047b/6

ṭ. olunursa 008b/11

ṭ. 005b/31, 007a/12, 007a/24,
007a/26, 007b/9, 008a/9, 008b/19,
008b/21, 008b/24, 009a/15,
014b/27, 016b/13, 019b/7,
020a/10, 030a/21, 036b/29

-79-

tıraş [Far.] : Dibinden kesme, kazıma,
traş.

t.+ dan 021b/17, 021b/20

-2-

tırman - [T.] : Tırmanmak.

ṭ.- up 013a/27

-1-

tırnağ [T.] : Tırnak.

ṭ.+ ını 033a/27

-1-

tıhāl [Ar.] : Dalak.

ṭ.+ de 024b/5, 024b/8, 024b/11,
024b/22, 024b/27

ṭ.+ e 024b/20, 024b/21

ṭ. 004b/22, 024b/11, 024b/28

-10-

tīn [Ar.] : İncir.

t. 030b/4

-1-

tīn-i maḥtūm [Ar.] : Akdeniz'de Limni
Adası'ndan getirilen kırmızı bir
kil.

ṭ. 012b/17

-1-

tiremūri [Ef.] : Titremek.

t. 050a/6

-1-

tiryāk [Ar.] : Hayvani, nebati ve madeni maddelerin karışımından meydana gelen, sancıya, öksürüğe, yılan ve akrep sokmasına, bazı hastalıklara ve zehirlenmeye karşı kullanılan afyonlu macun, panzehir.

t. 024a/24, 027a/6, 038b/21, 038b/23

-5-

tiryāk-ı fārūk [Ar.] : Venedik tiryakı, panzehiri.

t.+ dan 036b/26

t.+ ı 009a/3, 024a/25, 035b/2

t. 011a/16, 018b/18, 019b/2, 022b/2, 033b/29, 038a/26, 049a/2, 049b/16

-12-

tiryāk-ı kebīr [Ar.] : Venedik tiryakı, panzehiri.

t. 035b/3

-1-

tīz [Far.] : Çabuk, hemen.

t. 005b/22, 009b/28, 018a/18,

022b/7, 031b/4, 035a/9, 044a/13, 045a/14

-8-

toğan [T.] : Doğan.

ṭ.+ uñ 014b/21

ṭ. 024a/17

-2-

toğrı [T.] : Doğru.

ṭ. 031a/6

-1-

toħm [Far.] : Bitkilerde döllenme sonunda çiçekten sonra oluşan ve toprağa gömülünce kendisinden yeni bir bitki üreyen tane.

t.+ a 011a/6

t.+ ı 007a/13, 008a/11, 008b/21, 009a/17, 019b/17, 021a/12, 021a/14, 024a/4, 024a/12, 024a/24, 025a/13, 026b/7, 038b/20, 039a/21, 041a/29, 042b/25, 044b/8, 045a/3, 045b/19, 047a/18, 047a/22, 047a/19

bīd-encīr t.+ ı 047a/19

t.+ ıdur 008b/24

t.+ ın 016b/11, 024a/9

t.+ ından 024a/13, 030b/4

t.+ ını 007a/20, 007b/5, 008b/17,

009a/18, 010a/12, 024a/11,
025a/3, 026b/28, 041b/9, 043a/1,
044b/23, 045a/8
t.+ ınuñ 043a/17, 043b/5
t.+ ları 039a/19
-46-

tok [T.] *tok < tō-d-mak* : (karnı)
dolmak, doymak.

t.+ la 033a/17

-1-

tokın - [T.] : Dokunmak.

t.- a 016b/2

t.- maya 047b/11

t.- up 044a/3

-3-

tokınmak [T.] : Dokunmak işi.

t.+ dan 013b/22, 047b/21

-2-

tokun - [T.] : Dokunmak.

t.- ur 033a/10

-1-

tokuz [T.] : Dokuz sayısı.

t. 006a/37, 032a/19

-2-

tokuzıncı [T.] : Dokuz sayısının sıra
sayı sıfatı.

t. 012b/8, 032a/24

-2-

tol - [T.] : Dolmak.

t.- a 016a/11

-1-

toldur - [T.] : Doldurmak.

t.- up 034b/3

t.- ur 034b/9

t.- urlarsa 018b/10

-3-

tolu [T.] : Dolu.

t. olursa 032b/13

t. 009a/23, 041a/3

-3-

tolu [T.] Dolu, yağış.

t. 040b/2

-1-

toñ - [T.] : Donmak.

t.- ar 043b/24

t.- mış 019b/22

t.- mışdur 043b/27

-3-

tonmak [T.] : Donmak durumu.

t. 047b/27

-1-

torak otı [Ar.] : Dere otu, rezene.

t.+ nı 020a/17, 025a/11

t.+ nuñ 018b/12

t.+ yla 042b/10

t. 013a/22, 018b/9, 020a/6,
020b/15, 021b/9, 024b/23, 035b/9,
036a/14, 036b/7, 042a/4, 047a/17,
047a/22

-17-

torba [Far.] : Kıl, bez, iplik vb.nden dokunmuş veya kağıt, naylon vb.i şeylerden yapılmış, çeşitli boyda, ağzı büzülebilen, küçük bir çuval biçiminde kullanım eşyası.

t. 008a/7, 021b/17

-2-

toz [T.] : Dövülüp inceltilmiş un halinde ilaç.

t.+ ın 035b/15

-1-

tubağa : Köpük.

t.+ lar 027a/9

-1-

tüderi [Far.] : Kuşekmeği, kara hasan otu.

t. 008b/23

-1-

tuffah [Ar.] : Elma.

t.+ a 021a/13

t. 021a/12, 023b/13, 049b/21

-4-

tuhme [Ar.] : Dolgunluk.

t.+ nüñ 004a/39

t. olmakdan 018b/5, 033a/17

t. 004a/38, 042a/27

-5-

tül [Ar.] : Uzunluk.

t.+ ı 044a/5, 044a/7, 044a/8

t. 006a/10, 032a/10, 033a/13

-6-

tülüdı desta kaçünā tūdul ve pūnū [Ef.] : Çok içki içmekten meydana gelen baş ağrısı.

t. 012b/10

-1-

tuluñ : Şakak.

t.+ a 014b/20

ṭ.+ larına 007a/20,
008b/16, 008b/20, 009a/5, 019b/7,
019b/8, 019b/10, 019b/16,
021b/13, 021b/15, 021b/16,
049a/3
ṭ.+ na 015a/3

-14-

ṭūlūrdī desta tiyū ṣiyūzū [Ef.] :

Balgam kaynaklı baş ağrısı.

t. 010b/15

-1-

ṭūlūrī desta falatū uzū [Ef.] :

Yoğun rüzgârdan olan baş ağrısı.

ṭ. 012a/2

-1-

ṭūlūrī desta mālānaḫūlīḫā [Ef.] : Kara

safradan kaynaklı baş ağrısı.

ṭ. 011b/6

-1-

ṭūlūrī dī desta ḫācūnā tūdalā infilā

mecyūnī [Ef.] : Vücuttaki şiş ve

çıbanların yol açtığı baş ağrısı.

ṭ. 014a/2

-1-

ṭūlūrdī destafalmatikū [Ef.] :

Balgam kaynaklı baş ağrısı.

ṭ. 010b/14

-1-

ṭūlūrdī desta sankvīnī [Ef.] : Kan

basıncının neden olduğu baş

ağrısı.

ṭ. 009a/20

-1-

ṭūlūrī vīdesta beluyūz [Ef.] :

Kandan kaynaklanan baş ağrısı.

ṭ. 009b/17

-1-

ṭūlūrī desta dedūnā [Ef.] : Düşmekten

ve çarpmaktan olan baş ağrısı.

t. 013b/20

-1-

ṭūlūrī desta ḫācūnā tūvālī vīrmī [Ef.]

: Başın içindeki parazitin yol açtığı

baş ağrısı.

ṭ. 013a/25

-1-

ṭūlūrī dī desta ḫācūnā tūdalāup

ustirciyūnī [Ef.] : Tutukluktan

olan baş ağrısı.

ṭ. 013b/10

-1-

ṭūlūrī dī desta ḳacūnā tūdālāuva**ḳavāḳiyū fi delḳurpu** [Ef.]

: Burundan akan kandan, çok fazla cinsel ilişkiye girmekten ve aşırı ishalden dolayı olan baş ağrısı.

ṭ. 013a/1

-1-

ṭūlūrīdī desta ḳaçuna naṭūṭa**ustūmenḳu** [Ef.] : Mideden kaynaklanan baş ağrısı.

ṭ. 012a/24

-1-

ṭur - [Ar.] : Durmak.

ṭ.- a 009a/11

ṭ.- ırsa 008a/17

ṭ.- maya 022b/5

ṭ.- maz 031a/6

ṭ.- up 012b/7

ṭ.- ur 019b/26, 034a/10, 034b/5

ṭ.- urken 009a/28, 045a/29

-11-

ṭurmak [T.] : Durma işi.

ṭ. 008a/17, 023a/24, 033a/10, 033a/11

ṭ.+da 023b/24

ṭ.+dan 006b/6

ṭ.+dur 019b/22

-7-

turb [Far.] : Turp.

t.+ ı 030b/11

t. 018b/9, 036a/6, 038b/20, 042b/29, 043a/1

-6-

turmus [Ar.] : Acıbakla.

t. 013b/2

-1-

ṭurna [T.] : Turnagiller familyasından, Avrupa ve Afrika'da toplu olarak yaşayan, büyük sürüler halinde göçen iri kuş.

ṭ. 036a/19, 046a/7, 048a/4, 048a/22, 048a/26, 048b/9, 048b/16

-7-

ṭurrāc [Ar.] : Sülüngillerden, tüyleri güzel, büyüklüğü keklikle sülün arasında, Toroslar'da yaşayan bir av kuşu, dürrac, dürrace.

ṭ. 025a/14, 030b/6, 038b/4, 042b/12, 046a/19

-5-

turşu [Far.] : Tuzlu suda, sirkede bırakılarak özel bir kıvama getirilmiş sebze veya meyve.

t.+ ları 033a/16 **krş. turşu**

-1-

turşu [Far.] : Tuzlu suda, sirkede bırakılarak özel bir kıvama getirilmiş sebze veya meyve. **krş.**

turşu

t.+ sı 028a/21

-1-

türtūra udis [Ef.] : Yüzün ve gözün eğilmesi.

t. 046a/24

-1-

türümüz [Ef.] : Titremek.

t. 050a/6

-1-

türunc [Far.] : Turunç; bütün Akdeniz ülkelerinde yetişen, kışın yaprağını dökmeyen bir ağaç, narenç.

t.+ ı 008a/11

t.+ uñ 046a/4

t. 009a/14, 009a/16, 024b/22,

036a/14

-6-

türuncân : Oğul otu, kovan otu.

t. 024a/8, 030b/3, 043b/5

-3-

tut - [T.] : Tutmak.

t.- alar 011a/23, 013a/6, 013a/8, 016b/2, 016b/3, 018b/27, 019b/7, 047b/7, 047b/17, 048a/11, 049b/27

t.- amaz 015b/2

t.- ar 018a/22, 031a/23, 042a/23

t.- arlar 049b/24

t.- dı 031a/1

t.- mağa 050a/2

t.- mağla 029a/26

t.- mamışdur 043b/26

t.- mayalar 050a/1

t.- mayınca 023a/25, 023a/29

t.- maz 037a/9, 037a/12

t.- salar 008b/25, 020b/28

t.- up 018a/22, 020a/11, 039a/28,

047a/13, 047b/20

-33-

tutmağ [T.] : Tutmak işi.

t. 008a/10, 019b/22, 020a/11,

021a/2, 030b/22, 030b/27, 033b/10,

036b/20, 036b/21, 037a/5, 041a/25,

044b/19, 048b/6, 048b/10

ţ.+da 049b/29

ţ.+dan 032b/7

-16-

ţutġun [T.] : Tutkun.

ţ. ola 011b/11

-1-

ţutul - [T.] : Tutulmak.

ţ.- duġidur 034a/7

-1-

ţuz [T.] : Tuz.

ţ.+ dan 011a/26

ţ.+ ı 008a/7, 038b/6

ţ. 010a/5, 018b/13,

021b/17, 043a/12

-7-

ţuzlu [T.] : Tuzlu.

ţ.+ lardan 011a/26

ţ.+ luar 005b/48

ţ.+ sı 041a/22

ţ.+ sina 041a/23

ţ. 020b/10, 028a/22, 045b/25

-7-

tühme [Ar.] : Mide doygunluğu.

t. 011a/20

-1-

tükürük(g) [T.] : Tükürük.

t.+ i 006b/13, 043a/8

t. 046b/8

-3-

türbüd [Far.] : Türbit otu.

t. 026a/28, 033a/6

-2-

Türkce [T.] : Türk dili. **krş.**

Türkçe

T. 021a/6, 030b/22, 049a/20,
050a/5

-4-

Türkçe [T.] : Türk dili. **krş.**

Türkce

T. 029b/22, 045a/2

-2-

tüy [T.] : Tüy.

t.+ ini 020b/20, 040a/1

-2-

U

u	[Far.] : Ve bağlacı. u. 002b/1, 006b/1, 019a/15, 020b/2 -4-	‘ū. 043a/13, 043a/14 -2-
uc	[T.] : Bir nesnenin genellikle sivri olan bitim noktası. krş. uç u.+ ı 041b/20, 041b/21, 043b/13, 043b/14 u.+ ında 020b/8 -5-	‘ūdū’ş-şalīb [Ar.] : Şakayık kökü. ‘ū. 033b/3 -1-
uç	[T.] : Bir nesnenin genellikle sivri olan bitim noktası. krş. uc u.+ larını 040b/10 -2-	ufak [Ar.] : Küçük. u. 025b/20 -1-
uçuk	[T.] : Kızarıklık ve içi su dolu kabarcıklarla kendini gösteren, virüslerin sebep olduğu deri hastalığı. u. 030b/22 -1-	uferr [Ar.] : Karışmak. u. 018b/9, 018b/14 -2-
‘ūd	[Ar.] : Öd ağacı. ‘ū. 008b/11, 018b/16, 019a/5, 022a/26, 030a/26, 035b/15 -8-	‘ufūnet [Ar.] : Çıbanda oluşan pis kokulu cerahat, irin. ‘u.+ ini 042a/16 -1-
‘ūd-ı belesān	[Ar.] : Pelesenk.	uğur [T.] : Ön. u.+ dan 024b/14, 031a/15, 031b/1, 031b/2, 031b/4, 031b/19, 034a/24, 037b/23, 042b/8, 042b/17, 049b/20, 049b/28 -13-
		uḫuvān [Ar.] : Papatya çiçeği. u. 021a/9, 024a/26 -2-

‘uqr [Ar.] Kısırlık.

‘u. 005b/41

-1-

ulaş- [T.] : Ulaşmak.

u.- acak 034a/12

u.- an 040b/19

u.- ur 027a/29

-3-

ulı [T.] : Ulu, yüce.

u.+ dur 027b/23

-1-

un [T.] : Tahıl veya bazı gıda maddelerinin öğütülmesinden elde edilen toz halindeki besin.

u.+ ı 009a/18, 021a/9, 021a/10,

021a/14, 044b/9

u.+ ını 009a/13

u. 025a/11

-7-

‘unf [Ar.] : Şiddet, sertlik, kabalık, terslik.

‘u. 024b/15

-1-

‘unnāb [Ar.] : Hünnap, kızılığde,

üvez ağacı.

‘u. 009b/5, 026b/1

-2-

‘unşul [Ar.] : Ada soğanı.

‘u.- ı sikencübîn 038a/29

‘u.+ ı 021b/18

sikencübîn-i ‘u.+ı 022a/21

sirke-i ‘u.+ı 022a/21

‘u. 018a/6, 033b/5, 035b/14

-7-

unud -[T.] : Unutmak.

u.- ur 022a/3

-1-

unūmālī [Ar.] : Bal şarabı.

u. 024a/11

-1-

unutmağ -[T.] : Unutma durumu.

u.+dur 021b/24

-1-

unutsalığ [T.] : Unutkanlık.

u. 021b/21

-1-

ur - [T.] : Vurmak.

u.- alar 014a/14, 022b/4, 027a/9,

032b/23, 045b/26, 049b/15

u.- ar 027b/1

u.- dum 028b/28, 029a/6

u.- up 014a/12, 016a/19, 028b/25

-12-

urmak [T.] : Vurma işi.

u. 008b/18, 019b/2, 043a/8, 044b/25

-4-

'urūk [Ar.] : Damarlar.

'u.+ a 011a/12, 049b/5

'u.+ ında 034b/18

-3-

'uṣāre [Ar.] : Özsuyu.

'u.+ leri 007b/12

'u.+ si 007b/11, 033b/8, 048a/1

'u.+ sin 007a/28, 014b/23,

016b/12, 048a/29, 048b/7

'u.+ siñ 007b/7

'u. 007a/21

-11-

'usfūr [Ar.] : Serçe kuşu.

'u. 047a/18

-1-

uskulūfenderiyūn : Altun otu.

u. 036b/19

-1-

uspūr [Ar.] : Mavi su zambağı tohumu.

u. 024a/23, 025a/13

-2-

'usr [Ar.] : Güçlük, zorluk.

'u.+ dur 043b/22

'u. 042b/4

-2-

'usrü'l-bevl [Ar.] : İdrar güçlüğü.

'u. 005a/48

-1-

uṣṭuhūdūs [Far.] : Lavanta çiçeği.

u. 008a/2, 011b/3, 011b/16,
012b/4

-4-

uṣṭuhūṭūs [Far.] : Lavanta çiçeği.

ṣarāb-ı u. 033a/4

u. 011a/21, 019a/6, 020a/14,
022b/22, 026b/15, 033b/6,
035a/26, 037a/2, 038b/1, 043b/2,
046a/14

-12-

ustūpurī [Ef.] : Bedenin bazı
yerlerinin uyuşması.

u. 040a/18

-1-

uşak [Far.] : Maydanozgillerden,
özsuyu hekimlikte kullanılan bir
bitki, çadıruşağı otu.

u. 035a/20, 036a/22, 037a/3,
048b/3

-4-

uvamak [T.] : Afallamak.

u. 029b/23

-1-

uyan - [T.] : Uyanmak.

u.- duğda 020b/9

u.- up 029b/25

-2-

uyanmak [T.] : Uyanma durumu.

u. 020b/9

-1-

uyandırmak [T.] : Uyandırma durumu.

u. 019a/14

-1-

uyanık [T.] : Uyanmış veya
uyumamış olan, uyku durumunda
olmayan, uyumayan.

u.+ la 030a/10

u. 021b/4, 027a/22

-3-

uyhu [T.] : Uyku. **krş. uyku**

u.+ da 011b/11, 012b/24, 029b/29,
030a/10

u.+ dan 006b/8, 022b/25, 033a/12,
033a/13

u.+ dur 012b/15, 019a/11

u.+ lar 023b/16

u.+ sı 010b/19, 013a/12, 020b/8,
025b/7

u.+ sın 026a/6

u.+ sızlık 011b/11, 017a/10

u.+ su 010a/15

u.+ suz olup 009b/19

u.+ suzluk 009b/26

u.+ ya 021a/21

u. 006b/7, 010a/14,

010a/17, 012b/20, 012b/22,

013a/14, 015b/27, 020b/15,

020b/16, 020b/23, 020b/24,

021a/1, 021a/2, 021a/17, 021a/19,

021a/20, 021a/21, 021a/28,

022b/6, 023b/18, 023b/19,

025b/13, 026b/27, 027a/7,

027a/10, 033a/13, 042b/5

-50-

uyku [T.] : Uyku. **krş. uyhu**

u.+ da 029b/27, 034b/18

u.+ dan 029b/25

u.+ lar 029b/7

u.+ sı 016a/7, 041a/3

u.+ sızlıktan 044a/24

u. 020a/22, 020a/28, 023a/23,
049b/23

-11-

uyluğ [T.] : Bacağın kalçadan dize kadar olan kısmı.

u.+ a 027b/5

-1-

uyu - [T.] : Uyumak.

u.- dı 040a/17

u.- mamağdan 033a/13

u.- ması 021a/28, 021a/29

u.- maz 025b/11

u.- r 019a/11, 027a/22, 030a/3,
042b/6

u.- ya 027a/10

u.- yamaz 028a/1

-11-

uyumak [T.] : Uyuma durumu.

u. 010b/19, 021a/20

u.+dur 019a/8

-3-

uyuş - [T.] : Uyuşuk duruma gelmek.

u.- mağa 040a/16

u.- up 040b/6

u.- ur 017b/22, 040b/8

-5-

uyuşdur - [T.] : Uyuşuk duruma gelmesi.

u.- ur 040b/10, 040b/11

-2-

uzak [T.] : Uzak, ırak.

u. 023a/7, 044a/2

-2-

uzan - [T.] : Vücudunu yatar duruma getirmek.

u.- ur 042a/25, 047a/4

-2-

uzat - [T.] : Uzamasını sağlamak.

u.- ması 041b/25

-1-

uzun [T.] : Uzun.

u. 023a/7

-1-

‘użv [Ar.] : Bir vücudu meydana

getiren ve belli görevleri olan parçalardan her biri, organ.

‘u.+ a 018a/25, 031a/14, 031b/11, 040a/26

‘u.+ da 040b/28

‘u.+ dan 031b/5, 031b/10, 031b/11

‘u.+ ları 045a/16

‘u.+ uñ 018a/28, 031b/13, 038a/6, 040b/24

‘u. 031a/15, 031b/13, 031b/14, 037b/23, 038a/12, 038a/15, 038a/20

-20-

Ü

übhel [Far.] : Ardıç yemişi.

ü. 036a/7

-1-

üç [T.] : Üç sayısı.

ü.+ dür 031a/13

ü.+ er 036a/4

ü. 007b/11, 008a/18, 008b/25, 009a/2, 009a/15, 011b/19, 011b/20, 012b/4, 012b/7, 012b/25, 013a/10, 015b/19, 016b/13, 017a/26, 017a/27, 019b/9, 019b/14, 021b/15, 022b/18,

024a/7, 024a/21, 025a/4, 026a/27, 026a/28, 026b/4, 034b/24, 036a/10, 039a/9, 039a/20, 039a/22, 041b/23, 043a/14, 047b/13

-35-

üçünci

[T.] : Üç sayısının sıra sayı

sıfatı.

ü. 009a/18, 009a/27, 009b/25, 010b/17, 011b/11, 012a/6, 013a/12, 013b/18, 017a/29, 019b/12, 031a/14, 032a/21, 038a/8, 039a/6, 040a/29, 046b/17

-16-

üçyüz [T.] : Üçyüz sayısı.

ü. 030b/1

-1-

üçyüzellibeşinci

[T.] : Üçyüzellibeş

sayısının sıra sayı sıfatı.

ü. 017a/19

-1-

‘üdü’l-buḥūr [Ar.] : Tütün kökü.

‘ü. 025a/19

-1-

üftand-ı endām-ı bī-iḥtiyār [Far.] :

Vücudun herhangi bir yerinde derinin ve hemen altındaki kasların hafif hafif oynaması, seğirme.

ü. 045a/10

-1-

üfür- [T.] : Dudakları büzerek hızla nefes vermek, üflemek.

ü.- mege 046a/29

ü.- seler 033b/7

ü.- üp 024b/8

-3-

ümīd [Far.] : Arzu edilen, olması istenen bir şeyin gerçekleşebileceği ihtimalinin verdiği rahatlatıcı, ferahlatıcı duygu, olması istenen bir şeye duyulan beklenti, umut.

ü.+ i 034a/28, 044a/23

ü.+ lerüñ 029b/6

ü. olur 015b/6

ü. 029b/1

-5-

ümīdvār [Far.] : Ümitli.

ü.+ lık 006a/41, 035a/23

ü. 029a/28, 035a/24

-4-

ümmü's-şıbyān [Ar.] : Uçuk, havale.

ü. 003a/32, 033a/24

-2-

üslüb [Ar.] : Yapılış biçimi, tutulan yol, tarz.

ü. 034a/11, 048b/12, 048b/13, 048b/23

-5-

üst [T.] : Bir şeyin aşağı sayılan yerine göre yukarı tarafı.

ü.+ ine 008a/15, 010b/11, 011a/5, 013a/8, 013a/22, 015a/27, 019b/10, 019b/25, 034a/18, 035a/15, 036a/18, 037a/27, 043b/22, 044b/6, 044b/10

ü.+ ü 008a/11

-16-

üstād [Far.] : Herhangi bir ilimde veya sanat alanında bilgi ve söz sahibi olan, üstün bir yeri, tam vukūfu bulunan kimse.

ü. 028b/18

-1-

üstübeç : Üstübeç, boyacılıkta kullanılan zehirli, bazık kurşun

karbonat.

ü. 007a/23

-1-

ütrüc [Ar.] : Ağaç kavunu.

ü. 046a/4

-1-

üveyik : Güvercingiller
familyasından, eti için avlanan,
orman ve korularda yaşayan,
tanelerle beslenen bir kuş, yabani
kumru.

ü. 015a/18

-1-

üzere [T.] : Üzere.

ü.+ dür 010b/16

ü.+ si 023a/2

ü. olamaz 022a/15

ü. olup 021b/10

ü. 006b/13, 008a/28, 009a/3,
011b/22, 013a/11, 014b/19,
014b/29, 015a/14, 015b/9,
015b/27, 016a/1, 016b/5, 017a/28,
017b/1, 017b/19, 017b/22,
017b/23, 018a/9, 018b/2, 018b/19,
019a/2, 019a/24, 019b/5, 019b/6,
019b/12, 020a/5, 020a/20,
020b/24, 021b/5, 021b/13, 022b/6,

022b/13, 022b/14, 023b/3,
023b/17, 024a/3, 025a/2, 025a/5,
025b/12, 025b/21, 026a/19,
026a/29, 026b/25, 027a/13,
027b/6, 028a/4, 029a/26, 030a/2,
030a/3, 030b/3, 031a/5, 031b/13,
033b/26, 034a/7, 034a/11,
034a/17, 034a/22, 036a/26,
036b/10, 036b/14, 038a/23,
038b/18, 039a/3, 039b/24,
039b/25, 040b/2, 040b/4, 041a/7,
041a/11, 042a/20, 042b/20,
043b/25, 045b/24, 046a/3,
047a/21, 048a/18, 048b/12,
048b/13, 048b/23

-86-

üzeri [T.] : Üzeri.

ü.+ nde 042a/11

ü.+ nden 050a/2

ü.+ ne 012b/26, 013a/16, 013a/21,
013b/24, 016b/3, 016b/25, 017b/1,
020a/18, 021b/17, 022a/29,
025a/12, 030a/11, 030a/13,
032b/2, 032b/23, 034a/10, 035b/8,
036a/13, 037a/6, 039b/21, 040b/5,
041a/25, 042a/15, 042a/18,
043a/8, 043a/16, 043a/19,
043a/26, 044a/11, 044a/13,
044b/12, 044b/27, 045a/4,

045b/18, 045b/26, 045b/29,
 046a/18, 047b/2, 047b/11,
 047b/18, 048a/9, 049b/14,
 049b/22, 050a/1, 050a/13, 050a/28
 ü.+ nedür 006a/37, 009b/23,
 011b/10, 012a/3
 ü.+ ni 035a/8

-54-

üzerlik [T.] : Sedef otugillerden,
 yaprakları almaşık, çiçekleri beyaz
 renkte, susama benzeyen
 tohumları acı olan, halk
 hekimliğinde tedavi amaçlı, tütsü
 olarak kullanılan bir bitki.
 ü. 041b/9

-1-

üzil - [T.] : Üzülmek.
 ü.- mesi 037b/21, 037b/26
 ü.- miş 038a/17

-4-

üzün [Ar.] : Kulak.
 emrāz-ı ü.+ den 003b/42
 laḳve-i ü. 046b/29

-2-

üzüm [T.] : Üzüm.
 ü. 018b/16, 039b/13, 039b/17,

040a/13

-4-

V

vāfir [Ar.] : Çok, bol.
 v. 029a/15, 036b/13

-2-

vahşi [Ar.] : Yabani.
 ḥimār-ı v. 033a/26

-1-

vah'a [Ar.] : Olan, vukū bulan, ortaya
 çıkan her türlü durum.
 v.+ lar 011b/12
 v.+ ları 016a/8
 v.+ sından 009a/24
 v. 039b/3

-4-

vāḳi'a [Ar.] : Olmuş olan şey, geri
 çevrilmesi mümkün olmayan olay,
 olgu.
 v.+ lar 009b/27, 015b/27

-2-

vāḳi' [Ar.] : Olan, vukū bulan.
 v.+ i 038a/1

v. ola 009b/25, 018a/23, 034a/17,
 034a/24, 034a/25, 034b/21,
 037b/6, 037b/27,
 040b/16, 045a/24
 v. olan 039a/25
 v. oldu 037b/12, 046b/25
 v. olduğu 030a/27
 v. olduğda 017b/14, 024b/21
 v. olmağla 049a/14
 v. olmak 030a/7, 031a/22, 032a/7
 v. olmakdan 050a/13, 050a/28
 v. olması 040b/27
 v. olmaya 038a/14
 v. olmaz 031a/16
 v. olmuş 034b/25
 v. olmuştur 028b/15
 v. olsa 025b/13, 045b/2
 v. olup 011a/6, 030b/16,
 032a/1, 034b/23, 044a/10,
 046b/23
 v. olur 012a/4, 017b/14, 017b/23,
 018a/17, 019a/20, 020a/25,
 021a/28, 023a/12, 027a/26,
 028a/20, 028b/9, 029a/18,
 029a/24, 031b/18, 031b/20,
 031b/21, 034a/24, 034b/12,
 035a/5, 037b/13, 037b/16,
 037b/17, 038a/5, 038a/11,
 039b/21, 042a/18, 042a/22,
 043b/20, 043b/21, 043b/24,

045b/12

v. olursa 022b/24, 027a/29,
 028a/15, 039b/9, 042a/11,
 044a/10, 049b/4, 049b/18,
 050a/27

v. 003b/22, 004b/20, 005a/12,
 005b/50, 018a/16, 034b/11

-82-

vaqt [Ar.] : Zaman.

v.- ı mücāma‘at 005b/36

v.- i buhrāndan 016a/17

v.+ de 035a/10

v.+ i 005b/20, 035b/18

v.+ inde 015b/23, 032a/4,
 032b/18, 037b/18

v.+ inden 031b/16

v.+ lerde 037b/17

v.+ leri 010a/25

v. 009b/22, 019a/28, 032a/13,
 034a/27, 037a/17, 038b/11,
 038b/18, 040b/15, 040b/17,
 041b/26

-22-

vālā [Far.] : Yüksek.

v. 050a/3

-1-

var [T.] : Mevcut olan (şey).

v.+ dur 006b/10, 006b/16,
007b/25, 011b/19, 013a/9,
013a/10, 014b/17, 015b/10,
015b/11, 015b/12, 017a/16,
017a/18, 017a/26, 017b/15,
019b/4, 019b/26, 021b/27, 022a/2,
024a/27, 025a/27, 028b/1,
028b/13, 028b/26, 028b/27,
028b/29, 029a/8, 029a/22, 029b/3,
030b/24, 031a/27, 033b/19,
034b/14, 038a/17, 038a/21, 039a/2,
040b/7, 040b/16, 040b/29,
041b/28, 043a/22, 043a/25,
046b/6, 047b/29, 050a/2, 050a/9

v.+ ım 029a/2

v.+ sa 009b/3

v. 007a/17, 009b/6, 009b/9,
011a/4, 011a/25, 012b/12,
013a/15, 013b/24, 014a/15,
014b/16, 021b/7, 024b/16,
024b/23, 024b/28, 025b/19,
026a/21, 028b/16, 029a/1, 029a/5,
029a/7, 029b/4, 031b/7, 033b/27,
035b/7, 038b/19, 041a/5, 041a/6

-75-

var - [T.] : Varmak, ulaşmak.

v.- ınca 035a/14

v.- mağa 017b/21

v.- maz 025b/8

v.- up 025b/6, 025b/11, 027b/12,
028b/28, 029a/3, 029a/5, 037a/24

v.- ur 022a/2, 028b/14

-12-

varmak [T.] : Varma, ulaşma.

v. 046b/11

-1-

varak [Ar.] : Yaprak, ağaç ve ot yaprağı.

v.+ ı 036b/11

v.+ ların 008a/9

-2-

varṭa [Ar.] : Tehlikeli durum.

v.+ ya 029a/23

-1-

vāṣiṭa [Ar.] : Bir işin gerçekleşmesi için
gerekli olan şey, kullanılan nesne.

v.+ sıyla 003b/47

-1-

vāṣ [Ar.] : Belirleme, tayin etme,
tespit etme.

v.- ı ḥaml 005b/45, 005b/47

v. 006a/1

-3-

vazḥana [Rum.] : Kabus.

v. 029b/23

-1-

vāzi [Ar.] : Tesis eden.

v. 029b/25

-1-

ve [Ar.] : Ve bağlacı.

v. 003a/1, 003a/5, 003a/10,
003a/18, 003a/26, 003a/29,
003a/31, 003a/33, 003a/40,
003a/41, 003b/10, 003b/17,
003b/22, 003b/24, 003b/26,
003b/27, 003b/28, 003b/29,
003b/36, 003b/42, 003b/43,
003b/44, 003b/46, 003b/47,
004a/1, 004a/5, 004a/7, 004a/17,
004a/21, 004a/23, 004a/24,
004a/25, 004a/27, 004a/29,
004a/30, 004a/36, 004a/37,
004a/38, 004a/39, 004a/40,
004a/41, 004a/45, 004a/50,
004a/52, 004b/2, 004b/4, 004b/5,
004b/6, 004b/11, 004b/13,
004b/14, 004b/22, 004b/24,
004b/25, 004b/26, 004b/27,
004b/28, 004b/31, 004b/36,
004b/38, 004b/39, 004b/47,
005a/3, 005a/5, 005a/6, 005a/14,
005a/19, 005a/20, 005a/30,

005a/33, 005a/34,
005a/35, 005a/36, 005a/37,
005a/38, 005a/39, 005a/46,
005a/50, 005b/1, 005b/2, 005b/3,
005b/4, 005b/7, 005b/8, 005b/12,
005b/13, 005b/14, 005b/15,
005b/16, 005b/19, 005b/20,
005b/23, 005b/24, 005b/25,
005b/26, 005b/27, 005b/28,
005b/29, 005b/30, 005b/32,
005b/33, 005b/35, 005b/36,
005b/40, 005b/41, 005b/44,
005b/46, 005b/48, 005b/50,
006a/1, 006a/4, 006a/11, 006a/13,
006a/14, 006a/15, 006a/16,
006a/19, 006a/24, 006a/29,
006a/30, 006a/36, 006a/37,
006a/39, 006a/41, 006a/44,
006a/45, 006a/47, 006b/3, 006b/6,
006b/7, 006b/10,
006b/12, 006b/13, 006b/14,
006b/15, 006b/17, 006b/18,
007a/2, 007a/3, 007a/4, 007a/6,
007a/7, 007a/8, 007a/11, 007a/12,
007a/14, 007a/15, 007a/16,
007a/17, 007a/19, 007a/21,
007a/23, 007a/24, 007a/26,
007a/27, 007a/28, 007a/29,
007b/1, 007b/2, 007b/3, 007b/4,
007b/5, 007b/6, 007b/7, 007b/9,

007b/10,	007b/11,	07b/12,	009b/19,009b/20,009b/21,009b/22
007b/13,	007b/15,	007b/17,	,009b/23, 009b/24, 009b/26,
007b/20,	007b/22,	007b/23,	009b/27, 009b/29, 010a/2, 010a/3,
007b/25,	007b/26,	007b/27,	010a/4, 010a/5, 010a/6, 010a/7,
007b/28, 007b/29, 008a/2, 008a/3,			010a/10, 010a/12, 010a/13,
008a/4, 008a/6, 008a/9, 008a/10,			010a/14, 010a/15, 010a/16,
008a/11, 008a/12, 008a/13,			010a/17, 010a/18, 010a/19,
008a/14, 008a/15, 008a/19,			010a/20, 010a/21, 010a/22,
008a/21, 008a/22, 008a/23,			010a/23, 010a/24, 010a/26,
008a/24, 008a/25, 008a/26,			010a/27, 010a/28, 010a/29,
008a/27, 008a/28, 008a/29,			010b/1, 010b/3, 010b/5, 010b/6,
008b/1, 008b/2, 008b/3, 008b/4,			010b/11, 010b/12, 010b/14,
008b/5, 008b/6, 008b/7, 008b/8,			010b/15, 010b/17, 010b/18,
008b/9, 008b/10, 008b/11,			010b/19, 010b/20, 010b/23,
008b/13, 008b/14, 008b/15,			010b/24, 010b/26, 010b/27,
008b/16, 008b/17, 008b/19,			010b/28, 010b/29, 011a/1, 011a/2,
008b/20, 008b/21, 008b/22,			011a/3, 011a/4, 011a/5, 011a/8,
008b/23, 008b/24, 008b/25,			011a/10, 011a/12, 011a/13,
008b/26, 008b/27, 008b/28,			011a/14, 011a/15,011a/16,
008b/29, 009a/1, 009a/3, 009a/4,			011a/17, 011a/18, 011a/19,
009a/5, 009a/6, 009a/7, 009a/8,			011a/20, 011a/21, 011a/22,
009a/9, 009a/10, 009a/11,			011a/23, 011a/24, 011a/25,
009a/12, 009a/13, 009a/14,			011a/26, 011a/27, 011a/29,
009a/15, 009a/16, 009a/17,			011b/1, 011b/2, 011b/3, 011b/6,
009a/20, 009a/21, 009a/23,			011b/7, 011b/8, 011b/9, 011b/10,
009a/25, 009a/26, 009a/27,			011b/11, 011b/12, 011b/14,
009a/28, 009a/29, 009b/1, 009b/2,			011b/16,011b/17, 011b/18,
009b/3, 009b/4, 009b/5, 009b/6,			011b/19, 011b/20, 011b/21,
009b/7, 009b/8, 009b/9, 009b/10,			011b/22, 011b/23, 011b/24,
009b/11,009b/12, 009b/16,			011b/27, 011b/29, 012a/2, 012a/4,

012a/5, 012a/6, 012a/9, 012a/10,	014a/16, 014a/17, 014a/18,
012a/11, 012a/12, 012a/13,	014a/19, 014a/20, 014a/21,
012a/14, 012a/15, 012a/16,	014a/22, 014a/23, 014a/26,
012a/17, 012a/18, 012a/19,	014a/27, 014a/28, 014a/29,
012a/20, 012a/21, 012a/22,	014b/3, 014b/4, 014b/5, 014b/6,
012a/24, 012a/25, 012a/26,	014b/7, 014b/8, 014b/9, 014b/10,
012a/27, 012a/28, 012b/1, 012b/2,	014b/14, 014b/15, 014b/18,
012b/3, 012b/4, 012b/6, 012b/8,	014b/19, 014b/20, 014b/22,
012b/9, 012b/10, 012b/11,	014b/23, 014b/24, 014b/25,
012b/13, 012b/14, 012b/15,	014b/26, 014b/27, 014b/28,
012b/16, 012b/17, 012b/18,	014b/29, 015a/1, 015a/2, 015a/4,
012b/19, 012b/20, 012b/21,	015a/5, 015a/6, 015a/7, 015a/8,
012b/22, 012b/23, 012b/24,	015a/10, 015a/11, 015a/15,
012b/26, 013a/1, 013a/2, 013a/3,	015a/16, 015a/17, 015a/18,
013a/4, 013a/5, 013a/7, 013a/8,	015a/19, 015a/20, 015a/21,
013a/11, 013a/14, 013a/15,	015a/23, 015a/25, 015a/26,
013a/16, 013a/17, 013a/18,	015a/28, 015a/29, 015b/1, 015b/2,
013a/19, 013a/20, 013a/21,	015b/3, 015b/6, 015b/7, 015b/8,
013a/22, 013a/24, 013a/25,	015b/9, 015b/10, 015b/13,
013a/27, 013a/28, 013b/1, 013b/2,	015b/14, 015b/15, 015b/16,
013b/3, 013b/4, 013b/5, 013b/6,	015b/17, 015b/18, 015b/19,
013b/7, 013b/8, 013b/10, 013b/13,	015b/20, 015b/21, 015b/22,
013b/14, 013b/15, 013b/16,	015b/23, 015b/24, 015b/25,
013b/17, 013b/18, 013b/19,	015b/26, 015b/27, 015b/28,
013b/20, 013b/21, 013b/23,	015b/29, 016a/1, 016a/2, 016a/3,
013b/25, 013b/27, 013b/28,	016a/4, 016a/5, 016a/6, 016a/7,
013b/29, 014a/2, 014a/3, 014a/4,	016a/8, 016a/9, 016a/10, 016a/11,
014a/5, 014a/6, 014a/7, 014a/9,	016a/12, 016a/14, 016a/16,
014a/10, 014a/11, 014a/12,	016a/17, 016a/18, 016a/20,
014a/13, 014a/14, 014a/15,	016a/24, 016a/25, 016a/26,

016a/27, 016a/28, 016a/29,	018b/21, 018b/24, 018b/25,
016b/1, 016b/2, 016b/4, 016b/5,	018b/26, 018b/27, 018b/28,
016b/6, 016b/8, 016b/9, 016b/10,	018b/29, 019a/5, 019a/7, 019a/8,
016b/11, 016b/13, 016b/14,	019a/9, 019a/10, 019a/11,
016b/15, 016b/16, 016b/17,	019a/12, 019a/13, 019a/15,
016b/18, 016b/20, 016b/21,	019a/16, 019a/17, 019a/18,
016b/23, 016b/24, 016b/26,	019a/19, 019a/20, 019a/21,
016b/27, 016b/29, 017a/1, 017a/3,	019a/22, 019a/27, 019a/28,
017a/5, 017a/7, 017a/8, 017a/9,	019a/29, 019b/1, 019b/2, 019b/4,
017a/10, 017a/11, 017a/12,	019b/5, 019b/7, 019b/8, 019b/9,
017a/13, 017a/14, 017a/15,	019b/10, 019b/11, 019b/15,
017a/16, 017a/17, 017a/19,	019b/17, 019b/18, 019b/20,
017a/22, 017a/23, 017a/25,	019b/21, 019b/22, 019b/23,
017a/26, 017a/27, 017a/28,	019b/24, 019b/25, 019b/27,
017b/2, 017b/3, 017b/5, 017b/6,	019b/29, 020a/1, 020a/2, 020a/3,
017b/7, 017b/9, 017b/10, 017b/12,	020a/5, 020a/8, 020a/10, 020a/11,
017b/13, 017b/14, 017b/15,	020a/12, 020a/13, 020a/14,
017b/16, 017b/17, 017b/19,	020a/15, 020a/16, 020a/17,
017b/20, 017b/21, 017b/22,	020a/18, 020a/19, 020a/20,
017b/25, 017b/27, 017b/28,	020a/21, 020a/22, 020a/23,
017b/29, 018a/1, 018a/4, 018a/5,	020a/26, 020a/27, 020b/2, 020b/3,
018a/6, 018a/7, 018a/14, 018a/15,	020b/4, 020b/5, 020b/6, 020b/7,
018a/16, 018a/17, 018a/20,	020b/8, 020b/9, 020b/10, 020b/11,
018a/21, 018a/22, 018a/23,	020b/12, 020b/13, 020b/14,
018a/24, 018a/25, 018a/27,	020b/15, 020b/16, 020b/17,
018a/28, 018a/29, 018b/1, 018b/2,	020b/18, 020b/19, 020b/20,
018b/3, 018b/4, 018b/5, 018b/6,	020b/21, 020b/22, 020b/24,
018b/7, 018b/8, 018b/9, 018b/10,	020b/26, 020b/27, 020b/28,
018b/12, 018b/13, 018b/15,	020b/29, 021a/1, 021a/2, 021a/3,
018b/16, 018b/17, 018b/18,	021a/5, 021a/6, 021a/7, 021a/9,

021a/10,	021a/12,	021a/13,	023a/19,	023a/21,	023a/22,
021a/14,	021a/16,	021a/17,	023a/23,	023a/24,	023a/26,
021a/18,	021a/19,	021a/20,	023a/27,	023a/28,	023a/29,
021a/21,	021a/22,	021a/24,	023b/1,	023b/2,	023b/3,
021a/25,	021a/26,	021a/27,	023b/4,	023b/6,	023b/8,
021a/28,	021a/29,	021b/1,	023b/9,	023b/10,	023b/11,
021b/2,	021b/3,	021b/4,	023b/12,	023b/13,	023b/14,
021b/6,	021b/7,	021b/8,	023b/15,	023b/16,	023b/17,
021b/9,	021b/10,	021b/11,	023b/18,	023b/19,	023b/20,
021b/12,	021b/13,	021b/14,	023b/21,	023b/22,	023b/23,
021b/15,	021b/16,	021b/17,	023b/24,	023b/25,	023b/26,
021b/19,	021b/22,	021b/23,	023b/27,	023b/28,	023b/29,
021b/24,	021b/25,	022a/1,	024a/2,	024a/3,	024a/5,
022a/4,	022a/5,	022a/6,	024a/8,	024a/9,	024a/10,
022a/9,	022a/10,	022a/11,	024a/11,	024a/12,	024a/13,
022a/12,	022a/13,	022a/14,	024a/14,	024a/15,	024a/18,
022a/16,	022a/17,	022a/20,	024a/20,	024a/21,	024a/23,
022a/21,	022a/22,	022a/23,	024a/25,	024a/29,	024b/1,
022a/24,	022a/25,	022a/26,	024b/3,	024b/4,	024b/5,
022a/27,	022a/28,	022a/29,	024b/7,	024b/8,	024b/9,
022b/1,	022b/2,	022b/3,	024b/10,	024b/11,	024b/13,
022b/4,	022b/5,	022b/6,	024b/14,	024b/15,	024b/16,
022b/7,	022b/8,	022b/9,	024b/17,	024b/18,	024b/20,
022b/10,	022b/11,	022b/12,	024b/21,	024b/22,	024b/23,
022b/13,	022b/14,	022b/17,	024b/24,	024b/25,	024b/26,
022b/18,	022b/19,	022b/22,	024b/27,	024b/29,	025a/2,
022b/23,	022b/24,	022b/25,	025a/3,	025a/4,	025a/9,
022b/28,	022b/29,	023a/1,	025a/10,	025a/12,	025a/13,
023a/2,	023a/3,	023a/4,	025a/14,	025a/15,	025a/19,
023a/5,	023a/6,	023a/7,	025a/20,	025a/24,	025a/25,
023a/9,	023a/11,	023a/13,	025a/26,	025a/28,	025a/29,
023a/14,	023a/15,	023a/17,	025b/3,	025b/4,	025b/5,
023a/18,			025b/6,		

025b/7, 025b/8, 025b/9, 025b/10,	027b/20, 027b/21, 027b/23,
025b/11, 025b/13, 025b/14,	027b/25, 027b/27, 027b/28,
025b/15, 025b/16, 025b/17,	027b/29, 028a/1, 028a/2, 028a/3,
025b/18, 025b/19, 025b/20,	028a/4, 028a/5, 028a/6, 028a/7,
025b/21, 025b/22, 025b/23,	028a/8, 028a/9, 028a/10, 028a/11,
025b/25, 025b/26, 026a/1, 026a/2,	028a/12, 028a/13, 028a/15,
026a/3, 026a/4, 026a/6, 026a/7,	028a/16, 028a/17, 028a/18,
026a/8, 026a/9, 026a/11, 026a/12,	028a/20, 028a/21, 028a/22,
026a/13, 026a/15, 026a/16,	028a/23, 028a/24, 028a/25,
026a/17, 026a/18, 026a/19,	028a/29, 028b/1, 028b/2, 028b/3,
026a/21, 026a/22, 026a/24,	028b/4, 028b/5, 028b/6, 028b/7,
026a/26, 026a/29, 026b/1, 026b/2,	028b/8, 028b/10, 028b/11,
026b/3, 026b/4, 026b/5, 026b/6,	028b/12, 028b/13, 028b/14,
026b/7, 026b/8, 026b/9, 026b/10,	028b/17, 028b/18, 028b/20,
026b/12, 026b/14, 026b/15,	028b/22, 028b/23, 028b/25,
026b/16, 026b/18, 026b/22,	028b/28, 028b/29, 029a/6,
026b/23, 026b/24, 026b/25,	029a/10, 029a/13, 029a/14,
026b/26, 026b/27, 026b/28,	029a/15, 029a/17, 029a/18,
026b/29, 027a/1, 027a/2, 027a/3,	029a/19, 029a/23, 029a/24,
027a/4, 027a/5, 027a/6, 027a/7,	029a/27, 029a/28, 029a/29,
027a/8, 027a/9, 027a/10, 027a/11,	029b/1, 029b/2, 029b/6, 029b/7,
027a/12, 027a/14, 027a/15,	029b/8, 029b/9, 029b/10, 029b/11,
027a/16, 027a/17, 027a/18,	029b/14, 029b/15, 029b/16,
027a/19, 027a/20, 027a/21,	029b/17, 029b/18, 029b/19,
027a/22, 027a/23, 027a/24,	029b/23, 029b/24, 029b/25,
027a/25, 027a/26, 027a/28,	029b/28, 030a/3, 030a/4, 030a/5,
027a/29, 027b/2, 027b/3, 027b/5,	030a/7, 030a/8, 030a/9, 030a/10,
027b/7, 027b/8, 027b/9, 027b/10,	030a/13, 030a/14, 030a/16,
027b/13, 027b/14, 027b/16,	030a/17, 030a/18, 030a/19,
027b/17, 027b/18, 027b/19,	030a/20, 030a/21, 030a/22,

030a/23,	030a/25,	030a/26,	032b/5,	032b/6,	032b/7,	032b/8,
030a/27,	030a/28,	030a/29,	032b/9,	032b/10,	032b/11,	
030b/1,	030b/2,	030b/4,	032b/13,	032b/14,	032b/15,	
030b/7,	030b/10,	030b/11,	032b/17,	032b/18,	032b/19,	
030b/12,	030b/13,	030b/14,	032b/20,	032b/21,	032b/22,	
030b/15,	030b/16,	030b/17,	032b/23,	032b/25,	032b/26,	
030b/18,	030b/19,	030b/20,	032b/28,	032b/29,	033a/1,	033a/2,
030b/21,	030b/22,	030b/23,	033a/3,	033a/4,	033a/5,	033a/6,
030b/24,	030b/25,	030b/26,	033a/7,	033a/9,	033a/10,	033a/11,
030b/28,	030b/29,	031a/1,	033a/12,	033a/13,	033a/14,	
031a/3,	031a/4,	031a/5,	033a/15,	033a/16,	033a/17,	
031a/8,	031a/9,	031a/11,	033a/18,	033a/19,	033a/20,	
031a/13,	031a/14,	031a/17,	033a/21,	033a/22,	033a/23,	
031a/18,	031a/21,	031a/22,	033a/24,	033a/25,	033a/26,	
031a/24,	031a/26,	031a/27,	033a/27,	033a/28,	033b/1,	033b/4,
031a/29,	031b/1,	031b/2,	033b/7,	033b/8,	033b/10,	033b/11,
031b/5,	031b/6,	031b/8,	033b/12,	033b/13,	033b/14,	
031b/11,	031b/12,	031b/13,	033b/15,	033b/16,	033b/17,	
031b/14,	031b/15,	031b/16,	033b/18,	033b/19,	033b/20,	
031b/17,	031b/18,	031b/19,	033b/21,	033b/24,	033b/25,	
031b/20,	031b/22,	031b/23,	033b/26,	033b/29,	034a/1,	034a/2,
031b/25,	031b/26,	031b/27,	034a/3,	034a/4,	034a/5,	034a/6,
031b/28,	032a/2,	032a/4,	034a/7,	034a/8,	034a/9,	034a/10,
032a/6,	032a/7,	032a/8,	034a/11,		034a/12,	
032a/10,	032a/11,	032a/13,	034a/13,	034a/14,	034a/15,	
032a/14,	032a/17,	032a/18,	034a/16,	034a/19,	034a/20,	
032a/19,	032a/20,	032a/23,	034a/21,	034a/22,	034a/23,	
032a/24,	032a/25,	032a/26,	034a/24,	034a/26,	034a/27,	
032a/27,	032a/28,	032a/29,	034a/28,	034b/1,	034b/2,	034b/3,
032b/1,	032b/2,	032b/3,	034b/4,	034b/5,	034b/8,	034b/10,

034b/11,	034b/12,	034b/14,	036b/12,	036b/13,	036b/14,
034b/17,	034b/18,	034b/19,	036b/15,	036b/16,	036b/17,
034b/20,	034b/21,	034b/23,	036b/18,	036b/21,	036b/22,
034b/24,	034b/26,	034b/28,	036b/23,	036b/24,	036b/26,
034b/29,	035a/1,	035a/2,	036b/27,	036b/28,	036b/29,
035a/4,	035a/5,	035a/6,	037a/1,	037a/2,	037a/3,
035a/7,	035a/8,	035a/9,	037a/5,	037a/6,	037a/7,
035a/11,	035a/12,		037a/9,	037a/10,	
035a/13,	035a/14,	035a/16,	037a/12,	037a/13,	037a/15,
035a/17,	035a/18,	035a/19,	037a/16,	037a/18,	037a/19,
035a/20,	035a/21,	035a/22,	037a/20,	037a/21,	037a/24,
035a/23,	035a/24,	035a/25,	037a/25,	037a/28,	037a/29,
035a/26,	035a/27,	035a/28,	037b/1,	037b/2,	037b/3,
035a/29,	035b/1,	035b/2,	037b/4,	037b/5,	037b/7,
035b/3,	035b/4,	035b/6,	037b/8,	037b/11,	
035b/7,	035b/8,		037b/12,	037b/13,	037b/14,
035b/9,	035b/10,	035b/11,	037b/15,	037b/16,	037b/17,
035b/12,	035b/13,	035b/14,	037b/18,	037b/19,	037b/20,
035b/15,	035b/16,	035b/17,	037b/21,	037b/22,	037b/23,
035b/18,	035b/20,	035b/21,	037b/24,	037b/25,	037b/27,
035b/22,	035b/23,	035b/24,	037b/28,	037b/29,	038a/1,
035b/25,	035b/26,	035b/27,	038a/2,	038a/3,	038a/4,
035b/28,	035b/29,	036a/1,	038a/5,	038a/9,	
036a/2,	036a/3,	036a/4,	038a/11,	038a/12,	038a/13,
036a/5,	036a/6,		038a/16,	038a/17,	038a/18,
036a/7,	036a/9,	036a/10,	038a/23,	038a/27,	038a/28,
036a/12,	036a/13,	036a/14,	038a/29,	038b/1,	038b/2,
036a/15,	036a/16,	036a/17,	038b/3,	038b/4,	038b/5,
036a/18,	036a/20,	036a/21,	038b/6,	038b/7,	
036a/22,	036a/23,	036a/27,	038b/8,	038b/10,	038b/11,
036a/28,	036a/29,	036b/1,	038b/12,	038b/14,	038b/15,
036b/2,	036b/3,	036b/4,	038b/17,	038b/18,	038b/20,
036b/6,	036b/7,	036b/8,	038b/21,	038b/23,	038b/24,
036b/9,	036b/10,	036b/11,	038b/25,	038b/26,	038b/27,

038b/28, 038b/29, 039a/1, 039a/2,	041a/11, 041a/12, 041a/13,
039a/3, 039a/7, 039a/9, 039a/10,	041a/15, 041a/17, 041a/18,
039a/11, 039a/12, 039a/13,	041a/19, 041a/20, 041a/21,
039a/14, 039a/15, 039a/16,	041a/22, 041a/23, 041a/24,
039a/17, 039a/18, 039a/19,	041a/25, 041a/27, 041a/28,
039a/20, 039a/21, 039a/22,	041a/29, 041b/1, 041b/2, 041b/3,
039a/24, 039a/26, 039a/27,	041b/4, 041b/5, 041b/6, 041b/8,
039a/28, 039a/29, 039b/1, 039b/2,	041b/9, 041b/10, 041a/13
039b/4, 039b/5, 039b/6, 039b/7,	041b/14,
039b/8, 039b/9, 039b/10, 039b/12,	041b/15, 041b/16, 041b/18, 041b/19
039b/13, 039b/14, 039b/15,	, 041b/21, 041b/22, 041b/23,
039b/16, 039b/17, 039b/18,	041b/27, 041b/29, 042a/1, 042a/3,
039b/19, 039b/20, 039b/21,	042a/4, 042a/6, 042a/10, 042a/11,
039b/22, 039b/23, 039b/24,	042a/12, 042a/13, 042a/14,
039b/26, 039b/27, 039b/28,	042a/15, 042a/16, 042a/17,
039b/29, 040a/2, 040a/3, 040a/4,	042a/18, 042a/21, 042a/23,
040a/6, 040a/7, 040a/8, 040a/9,	042a/25, 042a/27, 042a/29,
040a/12, 040a/13, 040a/16,	042b/1, 042b/2, 042b/3, 042b/4,
040a/17, 040a/18, 040a/19,	042b/5, 042b/6, 042b/10, 042b/11,
040a/20, 040a/21, 040a/22,	042b/12, 042b/13, 042b/14,
040a/23, 040a/24, 040a/25,	042b/15, 042b/16, 042b/17,
040a/26, 040a/27, 040a/28,	042b/20, 042b/21, 042b/22,
040a/29, 040b/1, 040b/2, 040b/10,	042b/24, 042b/25, 042b/26,
040b/11, 040b/12, 040b/13,	042b/27, 042b/29, 043a/1, 043a/2,
040b/14, 040b/15, 040b/16,	043a/3, 043a/4, 043a/5, 043a/7,
040b/17, 040b/18, 040b/20,	043a/9, 043a/10, 043a/11,
040b/22, 040b/24, 040b/25,	043a/12, 043a/13, 043a/15,
040b/26, 040b/28, 040b/29,	043a/17, 043a/18, 043a/20,
041a/1, 041a/3, 041a/4, 041a/5,	043a/22, 043a/24, 043a/25,
041a/6, 041a/8, 041a/9, 041a/10,	043a/26, 043a/27, 043a/28,

043a/29,043b/1, 043b/2, 043b/3,	045a/18, 045a/19, 045a/20,
043b/4, 043b/6, 043b/7, 043b/8,	045a/21, 045a/22, 045a/23,
043b/9, 043b/10, 043b/11,	045a/26, 045a/27, 045a/28,
043b/12, 043b/14, 043b/15,	045b/1, 045b/3, 045b/4, 045b/5,
043b/16, 043b/17, 043b/18,	045b/6, 045b/7, 045b/9, 045b/11,
043b/19, 043b/20, 043b/21,	045b/12, 045b/15, 045b/16,
043b/23, 043b/24, 043b/26,	045b/17, 045b/18, 045b/19,
043b/27, 043b/28, 043b/29,	045b/20, 045b/21, 045b/22,
044a/1, 044a/2, 044a/3, 044a/4,	045b/25, 045b/27, 045b/28,
044a/5, 044a/6, 044a/7, 044a/8,	045b/29, 046a/1, 046a/2, 046a/3,
044a/9, 044a/10, 044a/11,	046a/4, 046a/5, 046a/6, 046a/7,
044a/12, 044a/13, 044a/14,	046a/9, 046a/10, 046a/11,
044a/15, 044a/16, 044a/17,	046a/12, 046a/13, 046a/15,
044a/18, 044a/19, 044a/20,	046a/18, 046a/19, 046a/23,
044a/21, 044a/22, 044a/23,	046a/24, 046a/26, 046a/27,
044a/24, 044a/25, 044a/26,	046a/28, 046a/29, 046b/1, 046b/2,
044a/27, 044a/28, 044a/29,	046b/4, 046b/5, 046b/6, 046b/7,
044b/1, 044b/2, 044b/3, 044b/4,	046b/8, 046b/9, 046b/10, 046b/11,
044b/5, 044b/6, 044b/7, 044b/8,	046b/12, 046b/15, 046b/17,
044b/9, 044b/10, 044b/11,	046b/18, 046b/20, 046b/21,
044b/12, 044b/13, 044b/15,	046b/23, 046b/24, 046b/25,
044b/16, 044b/17, 044b/18,	046b/26, 046b/28, 046b/29,
044b/19, 044b/20, 044b/21,	047a/1, 047a/2, 047a/3, 047a/4,
044b/22, 044b/23, 044b/24,	047a/5, 047a/7, 047a/8, 047a/9,
044b/25, 044b/26, 044b/27,	047a/11, 047a/12, 047a/13,
044b/28, 044b/29, 045a/1, 045a/3,	047a/14, 047a/15, 047a/16,
045a/4, 045a/5, 045a/6, 045a/7,	047a/17, 047a/18, 047a/19,
045a/8, 045a/10, 045a/11,	047a/22, 047a/24, 047a/25,
045a/12, 045a/13, 045a/14,	047a/26, 047a/28, 047b/1, 047b/2,
045a/15, 045a/16, 045a/17,	047b/3, 047b/4, 047b/5, 047b/6,

047b/7, 047b/8, 047b/9, 047b/10,
 047b/11, 047b/12, 047b/13,
 047b/14, 047b/15, 047b/16,
 047b/18, 047b/19, 047b/20,
 047b/21, 047b/22, 047b/23,
 047b/24, 047b/25, 047b/26,
 047b/27, 047b/28, 048a/1, 048a/2,
 048a/3, 048a/4, 048a/5, 048a/6,
 048a/7, 048a/8, 048a/9, 048a/10,
 048a/11, 048a/12, 048a/13,
 048a/14, 048a/15, 048a/17,
 048a/19, 048a/20, 048a/23,
 048a/24, 048a/26, 048a/28,
 048b/1, 048b/2, 048b/3, 048b/5,
 048b/6, 048b/7, 048b/8, 048b/9,
 048b/10, 048b/12, 048b/13,
 048b/14, 048b/15, 048b/16,
 048b/19, 048b/21, 048b/22,
 048b/24, 048b/25, 048b/27,
 048b/28, 049a/1, 049a/2, 049a/3,
 049a/4, 049a/5, 049a/6, 049a/8,
 049a/9, 049a/11, 049a/12,
 049a/13, 049a/14, 049a/15,
 049a/16, 049a/17, 049a/18,
 049a/19, 049a/20, 049a/21,
 049a/23, 049a/24, 049a/25,
 049a/26, 049a/27, 049a/28,
 049a/29, 049b/1, 049b/2, 049b/3,
 049b/4, 049b/5, 049b/7, 049b/8,
 049b/9, 049b/10, 049b/12,

049b/13, 049b/14, 049b/15,
 049b/16, 049b/17, 049b/18,
 049b/19, 049b/20, 049b/21,
 049b/22, 049b/24, 049b/25,
 049b/26, 049b/27, 049b/28,
 049b/29, 050a/3, 050a/5, 050a/6,
 050a/8, 050a/9, 050a/10, 050a/11,
 050a/13, 050a/16, 050a/17,
 050a/18, 050a/19, 050a/21,
 050a/23, 050a/24, 050a/25,
 050a/26, 050a/27, 050a/28,
 050a/29

-3946-

vec [Ar.] : Eğir kökü.

v. 022a/29, 036a/7, 039a/9,
 048a/11, 049b/9

-6-

veca [Ar.] : Ağrı, sızı, acı.

sevdāvī-yi v.- ı mi‘de 004a/31

v.- ı mi‘de-ı bārid 004a/28

v.- ı şa‘b 015a/25

v.- ı zahr 006a/11

v.+ dan 037b/28, 043b/16,
 044a/25

v.+ ı 004b/15, 004b/23, 005a/45,
 012a/26, 014b/5, 014b/16,
 043b/28

v.+ ından 016a/12

v.+ lardan 037b/29

v.+ ları 006a/15

v.+ larına 009a/5

v. 012a/5, 012a/6, 012a/27,

013a/28, 014a/14, 014a/22,

014b/12, 015a/3, 032b/16,

037b/27, 038a/10, 043b/29,

044a/1

elem-i v. 015a/1

ibtidā-ı v. 007b/28

-37-

veca‘ü’l-baḳar [Ar.] : Hayvan
ağrısı.

v. 004a/43

-1-

veca‘ü’l-esnān [Ar.] : Diş ağrısı.

v. 003b/27

-1-

veca‘ü’l-kelb [Ar.] : Köpek ağrısı.

v. 004a/42

-1-

veca‘ü’l-üzṇ [Ar.] : Kulak ağrısı.

v. 003b/45

-1-

vech [Ar.] : Sebep, vesile.

v.+ den 043b/16

v.+ i 031a/27

v.+ le 018b/11, 035b/19, 047b/21

-5-

vefat [Ar.] : Ölüm, ölme.

v.+ ından 027a/28

v. eylese 027a/27

-2-

veled [Ar.] : Çocuk.

v. 005b/44

-1-

veligālālina apsihira [Rum.] : Soğuk baş
ağrısı.

v. 007b/21

-1-

ver - [T.] : Vermek.

v.- ici 030b/18

-1-

verd [Ar.] : Gül.

v. 018b/27, 024a/20

-2-

verdīnec : Gözün mültehime
tabakasında büyüyerek yayılan
şişlik.

v. 003a/35

-1-

verdu'l-ḥimār [Ar.] : Eşek gülü,
ayı gülü; şakayık, yer şakayığı.

v. 007a/27

-1-

verem [Ar.] : Ateşli ve bulaşıcı bir
hastalık, tüberküloz; vücudun dış
yüzeyinde veya değişik
organlarda, çeşitli sebeplerle
meydana gelen, çoğu zaman
iltihaplı şiş, çıban veya ur.

v.- i balgamī 017a/5

v.- i bārid 017a/5

v.- i ciger 004b/20

v.- i dübeyle 006a/4

v.- i ḥārr 037b/25

v.- i ḥārrdur 015a/25

v.- i sekte-i ḥummādan 035a/6

şulb-ı v.- i sereṭān 006a/5

v.+ den 005a/34, 046b/23

v.+ i 004b/19, 004b/22, 005b/9,
015a/26

v.+ idür 015a/27, 034a/14

v.+ ine 015b/4

v.+ lenür 015b/1

v.+ ler 003b/44, 006a/19

v.+ lere 014a/11

v.+ leri 004b/16, 005b/7

v. olmakdan 019a/26

v. olur 043b/19

v. 004a/19, 004b/17, 004b/21,
005a/19, 005a/32, 005a/33,
005a/39, 005a/40, 014a/5,
014a/17, 015a/24, 015b/3, 015b/5,
015b/24, 016b/26, 017a/25,
024b/5, 024b/23, 034a/15,
035b/29, 038a/11, 042a/23

ḥārr-ı v. 005a/31

maḳūle-i v. 014a/5

şulb-ı v. 005b/8

-52

veremi [Ar.] : Verem ile ilgili.

v.+ dūr 017a/23

v. 004a/24, 004b/18, 015a/22,
015b/29, 044a/23

balgamī-yi mi'de-yi v. 004a/34

demevī-yi mi'de-yi v. 004a/32

ḥacāmat-ı v. 045a/27

şafra-yı mi'de-yi v. 004a/33

şudā'-ı v. 003a/2, 014a/1

şulb-ı mi'de-yi v. 004a/35

teşennüc-i v. 044a/23

-14-

vertenince tanaburı kıze [Yun.] :

Gözün kararması.

v. 017b/13

-1-

vervicine [Ef.] : Başın dönmesi.

v. 018a/15

-1-

vesaḥū'l-ūzn [Ar.] : Kulak kiri.

v. 014b/26

-1-

vesvās [Ar.] : Vesvese veren.

v.+ da 023b/22

v. 027b/3, 029b/19

-3-

vesvāse [Ar.] : Nefsin gönüle getirdiği boş, faydasız ve huzursuzluk verici şeyler, vehim, kuruntu, şüphe, işkil. **krş. vesvese**

v. 020b/17

-1-

vesvāsī [Ar.] : Vesfese ile ilgili.

maraz-ı v.+ nūñ 028b/1

v.+ ye 027b/7

cünün-ı v. 027b/8

-3-

vesvese [Ar.] : Kuruntu, şüphe, işki. **krş. vesvāse**

v. 027b/9

-1-

vesvāsiyye [Ar.] : Vesvese ile ilgili.

cünün-ı v. 027b/8

-1-

veya [Ar. Far.] : Veya, ya da.

v. 005b/46, 006b/6, 006b/8, 006b/9, 007b/2, 007b/13, 010a/26, 010b/2, 010b/9, 010b/10, 014b/13, 014b/25, 016a/23, 018a/28, 019a/17, 021b/25, 021b/26, 022a/3, 025b/9, 030a/1, 032a/28, 033b/20, 033b/21, 034a/18, 034a/25, 036a/14, 037a/26, 037b/3, 037b/6, 040b/14, 040b/25, 042a/28, 042b/1, 042b/6, 045b/1, 046b/2, 047a/6, 049b/13, 050a/9, 050a/11, 050a/12, 050a/13, 050a/14

-52-

veyāḥūd [Ar. Far.] : Yahut , veya.

v. 006b/5, 006b/7, 007b/24, 007b/27, 009a/24, 009b/4, 010a/9, 011a/28, 016a/3, 025b/29, 027a/20, 027b/12, 028a/9,

031b/10, 032a/3, 034b/7, 037a/19,
037b/26, 038a/16, 038b/8,
038b/25, 040a/16, 040b/6, 042a/7,
042b/10, 043a/8, 045b/23, 047a/6,
049a/22, 049a/28, 049b/16

-31-

vezir [Ar.] : Osmanlı Devleti'nde askeri
ve idari yetkisi olan en yüksek
rütbedeki devlet memuru.

v.+ i 028b/20, 028b/21, 029a/10

v.+ inüñ 028b/15, 029a/7

v. 028b/23, 029a/2, 029a/11

-8-

vezy [Ar.] : Toplanmak cem olmak.

v. 005b/26

-1-

ve'l-hāşıl [Ar.] : Sonuç olarak, sözün
kısası, kısacası.

v. 007b/16, 008b/1, 010a/9,
011a/13, 011a/19, 016a/2,
017b/20, 019b/3, 022a/10, 023b/5,
023b/15, 027a/5, 027b/2, 032b/28,
038a/25, 039b/14, 040b/26,
041b/24, 044b/14, 047a/3,
048a/27

-20-

vīcilyā [Ef.] : Uykunun gelmemesi.

v. 020a/23

-1-

vide : Ve de.

v. 022b/12

-1-

viḥām [Ar.] : (Gebe kadın için) Aş
yerme.

v. 049b/20

-1-

vilayet [Ar.] : Diyar, ülke, memleket.

v.+ lerde 039b/22

-1-

vir - [T.] : Vermek.

v.- digi 033b/18

v.- e 008a/18, 016a/21, 024a/7,
027a/7

v.- ecek 011a/14, 026b/20

v.- eler 009b/13, 010a/15,
010a/17, 010a/29, 010b/1, 010b/4,
010b/9, 011a/14, 011a/17, 011b/3,
012b/2, 012b/6, 012b/7, 012b/24,
013a/14, 013a/15, 013a/16,
014a/16, 018b/16, 018b/19,
022a/21, 022b/10, 022b/13,
022b/16, 024a/27, 024b/15,

024b/20, 024b/21, 024b/22,
025a/15, 025b/16, 026b/3, 026b/5,
026b/6, 026b/10, 026b/14,
026b/17, 028a/8, 029b/8, 030a/26,
032b/4, 032b/9, 032b/21, 035a/18,
035b/4, 035b/8, 036a/29, 038a/29,
038b/6, 038b/8, 038b/16, 038b/17,
038b/21, 038b/25, 039a/1, 039a/4,
039a/7, 039a/12, 039b/19,
039b/21, 042b/13, 047a/9,
049b/15

v.- emez 022a/1

v.- en 004b/9, 005b/30

v.- ici 008b/2, 011b/16, 014a/12,
018b/4, 022a/17, 028a/20,
028a/23, 032b/23, 039b/13,
039b/14, 041a/8, 049b/21

v.- mege 030a/3, 030a/14

v.- memekdür 023a/26

v.- mesi 050a/3

v.- meye 018b/17

v.- meyeler 008a/26, 009b/7,
011a/29, 012b/21, 035b/26,
047a/12, 047a/15, 047b/12

v.- meyüp 029b/17

v.- se 039b/12

v.- sek 019a/12

v.- seler 022b/19, 033a/6

v.- üp 005b/33, 010a/8, 010b/9,
011b/17, 012a/29, 012b/1,

012b/20, 015b/19, 016b/10,
016b/13, 022b/5, 023a/7, 024a/12,
024b/15, 025b/12, 026b/9,
027a/24, 029a/14, 033b/29,
035a/17, 037a/7, 038a/26,
038b/22, 039a/5, 039a/6, 039b/20,
049b/13

v.- ür 019b/18, 022a/13, 023a/13,
023a/18, 027b/28, 027b/29,
028a/1, 032a/27, 032b/23, 033b/5,
033b/16, 049b/20

vücüd v.- ür 023a/4

zarar v.- ür 022a/10

v.- ürler 009b/6

v.- ürse 023a/13

v. 047a/4

-151-

viril - [T.] : Verilmek.

v.- dükde 038b/22

v.- e 038b/2, 038b/27, 047b/11

v.- meyüp 047a/9

v.- se 047a/16

v.- ürse 013a/20, 027a/7, 030a/27

-9-

virilmek [T.] : Verilmek.

v. 038b/2

-1-

virnek [T.] : Vermek.

v.+ dür 023a/29

v.+ le 022b/24

v. 022b/2, 024a/21, 024a/22,
026b/20, 027a/2, 029b/12,
030a/18, 041a/13, 044b/14

-11-

vuğiyye [Ar.] : Vukıye, okka.

v. 011b/1, 012b/5

-2-

vuşlat [Ar.] : Sevdiğine kavuşma.

v. 029a/19, 029a/29

-2-

vücüd [Ar.] : İnsan veya hayvan gövdesi,
beden.

v.+ u 027b/10

v. virür 023a/4

v. 023a/7

-3-

Y

yā [Far.] : Ya, ya da, yahut.

y. 004b/20, 004b/22, 006b/5,
006b/6, 006b/7, 009b/3, 010a/22,
010b/10, 011b/19, 014a/26,

014b/6, 015b/5, 016a/19, 017b/18,
018a/25, 018a/26, 018a/27,
019a/3, 019a/15, 023a/11,
023a/16, 023a/22, 024b/5, 028b/4,
030a/1, 030a/14, 031a/19, 031b/6,
032a/15, 032a/16, 033a/6,
034a/25, 034a/29, 034b/10,
034b/19, 035b/19, 037a/25,
037a/26, 037b/5, 037b/25,
037b/28, 038b/16, 038b/19,
040a/22, 040b/9, 040b/27,
041a/17, 042a/29, 042b/16,
044a/11, 044a/12, 046a/25, 046b/2,
047b/15, 050a/8

-75-

ya [Far.] : Ya, ya da, yahut.

y. 012b/28, 024b/27, 025b/5,
026b/13, 042b/19, 049b/23

-6-

yaban [Far.] : Yaban, dış, dışarı.

y. 007a/27, 011a/25, 029a/1,
033a/26, 036a/15, 039a/17,
043a/2, 048b/28

-8-

yabānī [Far.] : Yaban ile ilgili.

y. 015a/18, 035a/17, 047a/29

-3-

yabış - [T.] : Yapıştırmak.

y.- duralar 009a/17

-1-

yābis [Ar.] : Kuru, rutubetsiz.

y.+ den 020b/5

y. etmek 038b/4

y. olur 022b/6

y. 004a/30, 004b/2, 004b/5,
004b/6, 006b/13, 020a/1, 020b/2,
021a/28, 031a/15, 040b/9, 044a/6,
044a/8, 044a/9, 044a/26, 044b/6

ḥafaḫān-ı y. 004a/13

kişnīz-i y. 035b/10, 038b/8

küzāz-ı y. 044a/6

zūfā-yı y. 038a/28, 040a/9

-26-

yād [Far.] : Anma, hatırlama.

y. idüp 029a/16, 029a/17

y. olunur 020a/23

y. 022a/3, 029a/10

-5-

yād- [Far] Anmak, hatırlamak.

y. -amaz 022a/3

-1-

yāfūḥ [Ar.] : Bıngıldak.

y. 048a/9

-1-

yağ [T.] : Yağ.

y.+ dan 047b/22

y.+ ı 007a/12, 007a/13, 007a/26,
007b/5, 008a/20, 008b/5, 008b/8,
008b/9, 008b/11, 008b/13,
008b/15, 008b/16, 008b/19,
008b/20, 008b/21, 008b/22,
010b/12, 012b/8, 012b/23,
013a/23, 013b/4, 013b/14,
013b/27, 014a/9, 014b/25,
015a/17, 016a/25, 016a/26,
016b/2, 016b/18, 019b/8, 019b/10,
019b/15, 019b/19, 020a/8,
020a/18, 020b/14, 021b/9,
021b/14, 022b/19, 024b/24,
025a/9, 025a/19, 025b/22,
025b/25, 036a/2, 036a/6, 036b/4,
036b/9, 037a/6, 039a/14, 039a/24,
041a/21, 041a/22, 041a/26,
041a/28, 042b/24, 042b/26,
042b/28, 042b/29, 043a/2, 043a/3,
043a/9, 043a/18, 043a/24, 044b/7,
044b/11, 044b/26, 044b/28,
045b/29, 046a/9, 046a/10,
046a/14, 047a/20, 047b/15,
048a/7, 048a/19, 048b/3, 048b/14

y.+ ını 007a/13

y.+ idur 014b/21

y.+ in 007a/15, 024a/2, 026b/9,
046a/6

y.+ ina 020a/8, 020b/21, 024b/24,
043a/3

y.+ indan 025a/18, 039b/4,
041b/5, 044b/7, 044b/19, 044b/29,
048a/26

y.+ im 008b/27, 008b/28, 009a/4,
014a/10, 014b/29, 015a/2, 015a/6,
015a/11, 015a/13, 018b/21,
019b/6, 019b/14, 020b/27, 021a/3,
021b/15, 026a/3, 026a/8, 026b/28,
035a/14, 036a/9, 036b/18,
039a/15, 040a/14, 041a/15,
041a/19, 041a/29, 041b/1, 041b/6,
043a/4, 043a/9, 043a/17, 044b/18,
044b/24, 044b/29, 046a/4, 046a/5,
046a/13, 048a/21, 048b/6,
048b/28

y.+ ıyla 008b/27, 008b/29, 009a/2,
009a/8, 009a/10, 009a/12,
009a/14, 009a/16, 010a/5,
010a/16, 010a/22, 012b/1, 012b/6,
014a/12, 014b/25, 015a/3, 015a/7,
016b/12, 018b/20, 021b/19,
022b/17, 024a/6, 024a/9, 024a/11,
024a/15, 024a/28, 025a/8,
025b/27, 025b/28, 025b/29,
026a/1, 026b/5, 032b/19, 033a/6,

033a/26, 036b/19, 036b/21,
036b/23, 039a/11, 039a/24,
039b/29, 040a/6, 041a/13, 041b/3,
041b/5, 042b/10, 043a/15,
043a/16, 043a/24, 044b/5,
044b/10, 044b/27, 044b/28,
045a/3, 045a/5, 045a/6, 046a/8,
047a/23, 048a/5, 048a/20,
048a/23, 048b/2, 048b/6, 048b/21,
048b/22, 048b/25, 049a/5

y.+ la 035a/26

y.+ lar 011a/2, 013a/7, 013a/18,
020b/12, 030a/21, 031b/9, 035b/2,
035b/6, 036b/3, 037b/2, 044a/27,
044a/29, 047b/25, 047b/27

y.+ lara 008a/20

y.+ lardan 020b/11,
022a/29, 036b/1, 039a/14,
047b/25, 047b/26

y.+ ları 008a/21, 013a/18,
014b/20, 025b/15, 035b/2,
035b/14, 036b/2, 039a/14, 041a/9,
045b/18, 047b/9, 047b/26,
048b/18

y.+ ların 010a/22, 044b/3, 048b/15

y.+ larından 013b/4, 039b/10,
047b/19

y.+ larını 008a/9, 010a/20

y.+ laruñ 045b/29

y.+ layalar 035b/2

y.+ lu 004b/47, 023b/10

y. 013a/19, 035a/21, 036a/3,
036a/4, 036a/5, 036a/10, 044b/2,
044b/17, 048a/21

-280-

yağ - [T.] : Yağmak.

y.- miş 040b/2

-1-

yağla [T.] : Yağlamak.

y.- salar 019b/18

y.- yalar 013a/20, 013b/28,
026b/27, 041a/15

y.- yup 019b/17, 048a/24

-7-

yağlamak [T.] : Yağlama işi.

y. 036b/18, 036b/23, 041a/13,
041a/26, 041a/27, 041a/28, 041b/5,
042b/25, 042b/29, 043a/5, 043a/9,
043a/25, 044b/27, 045a/3, 045a/6,
046a/5, 046a/6, 046a/10, 048b/2,
048b/15, 048b/16, 048b/18, 048b/24

-24-

yağlanmak [T.] : Yağlanmak.

y. 042b/26, 043a/2, 044b/17,
045a/6

-4-

yağlu [T.] : Yağlı.

y. 013a/15

-1-

yağmur [T.] : Yağmur.

y. 040b/2

-1-

yāhūd [Far.] : Veya.

y. 006b/5, 007a/13, 007a/20,
007a/26, ,007b/1, 009a/18,
009b/3, 009b/22, 010a/12, 011b/4,
012a/8, 014b/6, 014b/12, 018a/19,
018a/25, 018a/26, 018a/27,
021a/11, 021b/28, 022b/22,
023a/16, 024b/5, 025a/1, 025a/21,
025b/27, 025b/28, 026a/17,
026b/11, 026b/13, 027a/2, 028b/2,
035b/4, 035b/19, 035b/22,
036a/19, 036a/24, 036a/29,
036b/5, 038a/3, 038a/15, 038a/19,
038b/16, 039a/24, 039b/11,
039b/16, 040a/22, 040b/5,
040b/21, 041b/7, 042a/7, 042b/3,
042b/4, 045a/25, 045b/23,
047b/27, 048a/7, 048b/21,
049b/11

-61-

yağ - [T.] : Yakmak.

y.- ar 025b/1

y.- ması 006a/19

y.- mayalar 008a/26

y.- mış 044b/5

y.- up 033a/27, 040a/1

-6-

yakın [T.] : Arada az mesafe bulunan.

y.+ dur 018b/2

y. 011b/15, 019b/24

-3-

yakın [Ar.] : Bir şeyi şüphesiz olarak tam ve doğru şekilde bilme.

y. 025b/13

-1-

yaqu [T.] : Yakı, deri üzerine uygulanan, genellikle bir beze emdirilerek sürülen yakıcı ve tahriş edici ilaç.

y. etmek 015a/3, 040a/3

y. ideler 009a/13, 013b/5,

015a/12, 019b/16

y. idüp 047b/2

y. olma 015a/14

y. olma 011b/23, 021b/20, 037a/7

y. 009a/18

-12-

yalıñuz [T.] : Tek, yalnız.

y. 006b/2, 006b/4, 006b/5, 007b/5,

015a/7, 016a/3, 017a/24, 018b/13,

020a/28, 020b/1, 020b/6, 022a/3,

023a/27, 023b/2, 023b/7, 024b/11,

035a/3, 037b/1, 041b/18, 041b/21,

048b/2

-22-

yalıñuzlıq [T.] : Yalnız olma, yanında kimse bulunmama durumu.

y.+ dan 028a/24

-1-

yan [T.] : Yan, taraf, yön.

y.+ ma 025b/8, 025b/11

y.+ ma 005b/15, 009b/9, 013a/8,

027a/4

y. 028a/16

-7-

yan -[T.] : Yanmak.

y.- ar 038a/12

y.- up 026a/17

-2-

yana [T.] : Taraf, yön.

y. 046a/23

-1-

ya'nī [Ar.] : Yani.

y. 003a/15, 003b/13, 003b/14,
003b/16, 003b/31, 004b/45,
004b/46, 004b/49, 005a/1,
005a/16, 005b/41, 006a/25,
006a/31, 006b/2, 007a/11, 014b/9,
014b/11, 014b/16, 015b/8,
016a/16, 016b/25, 017a/1, 017b/3,
017b/21, 019b/22, 021a/25,
021b/5, 024b/1, 024b/4, 024b/5,
024b/23, 027a/8, 029b/14,
030b/26, 031a/28, 035a/11,
036a/16, 036b/3, 036b/24,
038a/14, 039a/25, 039b/6,
040b/10, 040b/19, 041b/23,
043b/24, 045a/16, 046a/10,
046b/11, 047a/4, 049a/12,
049b/27

-53-

yanķunlık [T.] : Yankı.

y. 009b/25

-1-

yanlık [T.] : Doğru olmayan.

y. 027b/19

-2-

yanma[T.] : Yanma.

y.- sı 044a/8

-1-

yapış -[T.] : Yapışmak.

y.- mağa 040a/20

y.- sa 040b/7

-2-

yapışmak [T.] : Yapışma durumu.

y. 004a/2, 024b/9

-2-

yapışdur - [T.] : Yapışdırmak.

y.- alar 009b/3

-1-

yaprak(ğ) [T.] : Yaprak.

y.+ ı 007a/29, 007b/1, 008b/21,
013b/2, 020b/18, 021a/12,
021a/15, 023b/12, 026b/23,
033b/2, 036a/14, 039b/27, 045a/3,
047a/18

y.+ in 008b/7, 015a/11, 020a/12,
020b/28, 033a/21, 033a/28,
041a/17

y.+ ından 033b/7

y.+ ını 010a/16, 011b/29, 015a/1,
018b/26, 019a/7, 021a/7, 024a/8,
041b/8

y.+ ınıñ 043a/23, 046a/6

y.+ ları 007b/9, 007b/12, 009a/17,
013a/18, 027a/15
y.+ larından 045b/25
y. 007a/6

-41-

yar - [T.] : Ortadan ayırmak, bölmek.
y.- up 005b/6, 027b/10

-2-

yara [T.] : Vücutta meydana gelen
kesik, yarık veya çıban.
y.+ lar 042a/11
y.+ larda 042a/12
y.+ ları 003b/46
y.+ laruñ 042a/12
y. 042a/14, 042a/15

-6-

yaralan - [T.] : Yaralanmak.
y.- miş 040b/6

-1-

yaramaz [T.] : Uygunsuz, zararlı,
kötü.
y.+ dur 012a/15, 017a/12, 018a/2,
023b/20, 026b/20, 030b/19,
043b/15, 044a/14
y. 004b/31, 006a/43, 008a/27,
012b/14, 014a/20, 014a/21,

023a/5, 023b/3, 023b/21, 025b/2,
027a/29, 031a/26, 032a/5,
032a/23, 047b/28

-23-

yarar [T.] : Fayda, kar.

y. 012b/14

-1-

yarı [T.] : Yarım; parça.

y. 026a/27

-2-

yarıl - [T.] : Yarılmak.

y.- up 035b/29

-1-

yarım [T.] : Bir bütünün yarısı olan
miktar.

y.+ şar 026b/7

y. 008a/17, 008b/10, 009a/11,
011b/23, 012a/19, 012a/20,
014b/2, 015a/26, 018b/24, 020a/9,
020a/14, 022b/15, 024a/4,
024a/23, 026b/16, 026b/19,
030a/19, 030b/9, 035b/5, 036a/3,
036b/26, 044b/21, 044b/22,
044b/26, 048b/3, 048b/21,
048b/25

-31-

yarpuz : Ballıbabagillerden, çiçekleri birbirinden ayrı halka durumunda, nane türünden, kısa saplı, az veya çok tüylü, güzel kokulu bir bitki.

y.+ ı 012b/4, 036a/15

y. 008a/3, 013b/16, 019b/9, 021b/14, 022a/21, 032b/22, 036b/22, 048b/11

-10-

yas [T.] : Ölüm veya çok büyük bir felaketten duyulan acı ve bu acıyı belirtmek üzere yapılan şeyler, matem.

haber-i y. 029a/19

-1-

yaşduğ [T.] : Yastık.

y. 020b/20

-1-

yâsemen [Far.] : Zeytingillerden, beyaz kırmızı ve sarı çiçekleri güzel kokusu olan bir ağaççık.

krş. yâsemîn

y. 008a/21, 045a/3

-2-

yâsemîn [Far.] : Zeytingillerden, beyaz kırmızı ve sarı çiçekleri güzel kokusu olan bir ağaççık.

krş. yâsemen

y. 015a/10, 048b/15

-2-

yaş [T.] : Hayatın çeşitli dönemlerinden her biri.

y.+ ında 009b/29

y.+ ından 024b/26, 032a/4

y. 013a/17, 016a/4, 016a/12, 020b/7, 025b/24, 032b/5, 047b/11, 047b/12

-12-

yat - [T.] : Yatmak.

y.- alar 038b/28

y.- up 017b/1, 019b/25, 020a/2, 030a/2, 030a/11, 042b/5, 044a/12

y.- ur 033b/18

-9-

yatmak [T.] : Yatmak işi.

y.- dan 033a/17

-1-

yavru [T.] : Yeni doğmuş hayvan.

y.+ larıyla 035b/8

y.+ sı 024a/17, 032b/5

y.+ sın 037a/5, 046a/17

-6-

yavşan [T.] : Yavşan otu.

y. 014b/28

-1-

yaz - [T.] : Yazmak.

y.- mışlar 017a/4, 030b/21, 033b/1

-3-

yazıl - [T.] : Yazılmak.

y.- mayup 016b/22

y.- mışdur 004a/7, 004a/11,
016b/22

-4-

yazmak [T.] : Yazma işi.

y. 016b/21

-1-

ye - [T.] : Yemek.

y.- meyeler 038b/7

y.- miş 019a/22

y.- mişdür 019a/23

y.- rlerse 016b/8

y.- se 032b/15

y.- seler 009a/8, 016b/8, 020b/25,
025a/3, 025a/4, 033b/5, 046a/16

y.- sin 022b/12

y.- yüp 040a/27

-14-

yebrūh [Ar.] : İnsan kökü denilen,

kökü tedavide kullanılan zehirli
bir bitki, yebruhüsanem,
abdüsselam, ademotu, at elması,
hacılar kökü, kankurutan, köpek
elması, yer elması, toskafa
kavunu.

y. 007a/25, 019a/20, 020b/18,
021a/6, 021a/12, 025a/28

-6-

yebrūhu'ş-şanem [Ar.] : Adam otu,
kan kurutan.

y. 021a/7

-1-

yedi [T.] : Yedi sayısı.

y. 009b/23, 010b/16, 012b/5,
024a/15, 033b/26, 036b/8,
038a/23, 039a/18, 040a/26,
044b/20, 047a/6, 047b/14,
048a/24

-14-

yedinci [T.] : Yedi sayısının sıra
sayı sıfatı.

y. 009b/27, 010b/20, 012a/1,

015a/19, 032a/23, 040b/13

-6-

yedür - [T.] : Yedirmek.

y.- eler 010a/28, 013a/22, 018b/9,
018b/10, 019a/6, 032b/22,
038b/23, 042b/11, 045b/20

y.- seler 020a/14

y.- üp 032b/6, 041b/7, 049b/22

-14-

yek [Far.] : Tek, bir.

y.+ dür 038b/9

-1-

yel [T.] : Esinti, rüzgar.

y.+ lerden 012a/1, 012a/4

y. 047b/11

-3-

yemek(g) [T.] : Yemek işi.

y.+ de 011b/9

y.+ den 011a/5, 011a/20, 019a/19,
022b/25, 028b/17, 033a/17,
042a/19, 042a/27

y.+ i 006b/17, 015b/20

y. 007a/27, 007b/22,
008b/10, 008b/17, 008b/26,
008b/28, 011a/25, 014b/21,
014b/22, 014b/23, 014b/28,

015a/4, 015a/8, 015a/15, 015a/18,
016b/14, 016b/15, 018a/6,
018b/28, 019b/3, 020a/13,
020a/16, 020b/24, 021a/5, 021a/6,
021a/7, 021b/20, 022b/17, 024a/9,
024a/10, 024a/14, 024a/18,
024a/28, 024a/29, 025a/7, 025a/9,
025a/13, 025a/20, 025a/21,
025b/29, 026a/2, 026a/4, 026a/5,
026a/7, 030b/4, 030b/5, 030b/6,
030b/8, 030b/15, 033a/28, 033b/8,
035b/10, 036b/17, 036b/25,
036b/27, 036b/29, 037a/1, 037a/5,
039b/10, 040a/2, 040a/6, 040a/7,
040a/11, 040a/12, 041a/15,
041a/18, 041a/20, 041a/22,
041a/23, 041a/24, 041a/25,
041a/28, 041b/5, 041b/6, 041b/8,
041b/9, 041b/10, 042b/25, 043a/1,
043a/4, 043a/7, 043a/20, 043a/26,
043b/1, 043b/2, 043b/3, 043b/4,
043b/6, 044b/17, 044b/20,
044b/21, 044b/22, 044b/23,
044b/24, 045a/7, 045a/8, 046a/7,
046a/9, 046a/10, 046a/11, 046a/12,
046a/13, 046a/20, 048a/13,
048a/26, 048a/28, 048b/1, 048b/4,
048b/5, 048b/14, 048b/22,
048b/28, 049a/1, 049a/2, 049a/3,
049a/6, 049b/3

-145-

yemin [Ar.] : Allah'ı veya mukaddes bir varlığı şahit tutarak verilen söz, ant.
y. ider 029b/25

-1-

yemiş [T.] : Meyve.

y.+ i 016a/27, 030b/5, 041b/4, 048b/18
y.+ ini 033b/3, 040a/6
y.+ ler 011a/5, 033a/15
y.+ lerden 011a/19

-9-

yengec [T.] : Ayaklarının ilk çifti kıskaç halinde gelişmiş olan, eti için avlanan, suda yaşayan eklem bacaklı böcek. **krş. yengeç**
y.+ idür 024a/28

-1-

yengeç [T.] Ayaklarının ilk çifti kıskaç halinde gelişmiş olan, eti için avlanan, suda yaşayan eklem bacaklı böcek. **krş. yengeç**
y. 041a/16

-1-

yer [Ar.] : Yer.

y.+ de 012a/6, 013b/28, 016a/2, 025b/9, 026a/22, 028b/22, 031a/17, 033a/10, 035a/18, 038b/5, 041b/15, 044b/11, 047a/24

y.+ deki 016a/13, 026a/24

y.+ den 016b/22, 027b/13, 032b/7, 033a/9, 034a/11, 047b/11, 050a/14

y.+ e 009a/28, 019b/25, 020a/2, 021a/22, 023a/23, 027a/24, 028a/9, 031a/14, 031a/19, 031a/23, 031b/15, 036a/3, 044a/1, 044a/5

y.+ i 040a/16, 040a/17, 050a/29

y.+ inde 005a/46, 042b/9

y.+ inden 031a/14, 032a/13

y.+ ine 011b/2, 015b/28, 022b/4, 027a/11, 029b/6, 038a/16, 038a/18, 038a/20, 038b/8, 046b/11

y.+ ini 024b/9

y.+ lerde 008b/1

y.+ lerinde 009a/25, 013b/23

y. 014a/23, 043b/26, 044a/11, 047a/28

-62-

yereķān [Ar.] : Sarılık hastalığı.

y. 004b/24, 004b/25, 004b/26,

004b/27, 004b/28, 004b/29, 004b/30, 004b/31 -8-	yılan [T.] : Yılan. y. 042a/16 -1-
yerlü yerince [T.] : Yerli yerince. y. 021b/29 -1-	yıllık [Ar.] : Bir yıl için, senelik. y. 030b/9 -1-
yeşil [T.] : Yeşil. y. 032a/20 -1-	yırtıcı [T.] : Etlerini yiyip beslenmek için diğer hayvanları dişleri ve tırnakları ile parçalayan (hayvan). y.+ lar 026a/15 y. 026a/13 -2-
yetmiş [T.] : Yetmiş sayısı. y. 047a/23 -1-	
yetmişiki [T.] Yetmişiki sayısı. y. 034b/16 Yetmişiki sayısı. -1-	yi - [T.] : Yemek. y.- ye 009a/16 y.- yeler 008a/28, 011a/24, 012a/14, 012a/15, 020b/11, 020b/13, 020b/14, 020b/22, 024a/5, 025b/22, 030a/27, 030b/1, 030b/4, 038b/6, 040a/6, 045b/22, 046a/17, 046a/19, 047b/14, 049b/10 y.- yeler 011b/29 y.- yüp 018b/16, 045a/4 -24-
yevmen feyevmen [Ar.] Günden güne. y. 028b/9, 028b/17, 038a/12, 038a/15 -4-	
yıl [T.] : Sene. y.+ larca 037b/8 y. 047a/1 -2-	yigirmi [T.] : Yirmi sayısı. y. 008a/16, 010a/8, 016b/17,

019b/20, 026a/28, 026a/29,
026b/4, 039a/10, 047b/14

-9-

yigirmialtıncı [T.] : Yirmialtı

sayısının sıra sayı sıfatı.

y. 022b/26

-1-

yigirmibeş [T.] : Yirmibeş sayısı.

y. 022b/20, 032a/4

-2-

yigirmibeşinci [T.] : Yirmibeş

sayısının sıra sayı sıfatı.

y. 021b/21

-1-

yigirmibirinci [T.] : Yirmibir

sayısının sıra sayı sıfatı.

y. 019a/7

-1-

yigirmidördüncü [T.] : Yirmidört

sayısının sıra sayı sıfatı.

y. 021a/15

-1-

yigirmidört [T.] : Yirmidört sayısı.

y. 036b/3, 039a/6

-2-

yigirmisekizinci [T.] : Yirmisekiz

sayısının sıra sayı sıfatı.

y. 025a/22

-1-

yigirmiçokuzuncu [T.] : Yirmidokuz

sayısının sıra sayı sıfatı.

y. 026a/10

-1-

yigirmiüçüncü [T.] : Yirmiüç

sayısının sıra sayı sıfatı.

y. 020a/21

-1-

yigirmiyedinci [T.] : Yirmiyedi

sayısının sıra sayı sıfatı.

y. 024a/29

-1-

yiğit [T.] : Delikanlı, genç adam.

y.+ ler 042b/19

-1-

yine [T.] : Bir daha, tekrar, gene.

y. 007a/5, 007b/17, 008a/18,

015b/19, 017a/9, 018a/22,

019a/13, 019b/24, 019b/28,

021b/3, 022a/16, 023a/8, 023a/9,
024b/10, 025a/4, 025b/8, 025b/11,
025b/17, 026a/16, 026b/5,
027a/11, 028a/3, 029a/9, 031b/4,
034b/11, 034b/29, 035a/29,
036a/1, 038b/9, 038b/21, 038b/23,
039a/5, 039a/6, 042b/17, 046a/2,
046b/28, 047a/1, 047b/20

-39-

yir [T.] : Yer.
y. 049a/27

-1-

yoğun [T.] : Yoğun.
y. 009a/26

-1-

yoğur - [T.] : Hamur durumuna
getirmek için üzerine basa basa
karmak.

y.- up 008a/14

-1-

yoğurt [T.] : Yoğurt.
y. 033a/15

-1-

yok(ğ) [T.] : Yok.
y.+ dur 023a/8, 044a/23

y.+ ısa 010a/26, 010b/8, 011b/8,
017b/6, 018b/17, 020b/22, 021b/6,
022b/1, 024b/16

y. olup 024b/11

y. 028b/25

-13-

yokla - [T.] : Yoklamak.

y.- duğda 024b/12

y.- yalar 026b/5

-2-

yol [T.] : Yol, tarik.

y.+ ı 034a/20

y.+ ıdur 044a/6

y.+ ından 044a/19, 047b/5

y.+ ını 034a/13, 034a/16

y.+ larınıñ 031a/12

y. 006b/7, 037a/22, 037a/23,
037b/11

-11-

yonca [T.] : Yonca, başak durumundaki
çiçekleri kırmızı veya mor renkli,
hayvanlara yem olarak yetiştirilen
çayır bitkilerinin genel adı.

y. 046a/17, 048a/18

-2-

yor - [T.] : Yormak.

y.- ar 049a/15

-1-

yorgunluk [T.] : Yorgun olma.

y. 009a/28, 049a/7, 049a/11,
049a/13

-4-

yorul - [T.] : Yorulmak.

y.- mış 033b/16, 040b/5

-2-

yu - [T.] : Yıkamak.

y.- salar 020b/27

y.- yalar 047b/3

-2-

yumağ [T.] : Yıkama işi.

y. 042a/16

-1-

yubüset [Ar.] : Kuruluk, eski tıbbi

göre tabiatda bulunan dört rükün
ve esastan biri.

şakıl-i y.- i külcencî 005a/16

y.+ den 022a/16, 022a/28, 028a/1,
031a/17

y.+ dür 037a/26

y.+ i 009b/26, 022b/1

y.+ idür 032b/17

y.+ lü 016a/5

y. olmakdur 023a/28, 023b/2

y. 010a/20, 013a/11, 022a/27,
022b/5, 022b/10, 023a/14, 026b/20,
027b/27, 031a/13, 031a/17,
040b/12, 041a/5, 041b/28, 042a/7,
043b/17, 044a/4, 046b/9, 046b/18,
046b/21, 046b/27, 047a/8

-33-

yukarı [T.] : Yukarı.

y.+ da 016a/1, 020a/20, 025b/12,
027b/5, 029b/8, 045b/9, 047b/7,
049a/25, 049b/8, 050a/18

y. 015b/27, 028a/12, 031b/8,
040b/11

-14-

yum - [T.] : Sıkıp kapamak.

y.- ar 019a/13

-1-

yumşad - [T.] : Yumuşatmak.

y.- alar 008a/29, 047b/9

-2-

yumşak [T.] : Yumuşak.

y. olmak 024b/7

y. 040a/25, 044b/12, 045a/16,
045b/7

-5-

yumşaklıg [T.] : Yumuşak olma.

y.+ı 046b/7

-1-

yumşatmağ [T.] : Yumuşatma işi.

y. 047b/9

-1-

yumurda [T.] : Yumurta.

y.+ lar 023b/11

y.+ ları 028a/22

y.+ sı 011b/9

y.+ sıdur 014b/19

y. 013a/16, 013a/22, 014a/10,

014a/14, 020a/19, 022b/9,

044b/13, 046b/27, 048a/9

-13-

Yūnān[Yun.] : Yunan.

Y.+ dan 024b/1

eṭibbā-ı Y.+ dan 033b/25

Y. 008a/14, 011a/9, 013b/1,

015a/23

-6-

Yūnānī [Yun.] : Yunanlı.

Y.+ de 022b/29

lafz-ı Y.+ dūr 026a/14

Y.+ ler 006b/3, 017a/3, 017a/22,

017b/12, 018a/15, 019a/10,

022b/29, 024b/4, 025a/25,

026a/12, 049a/9, 050a/6

Y. 015a/20

-15-

yutulmağ [T.] : Yutulma işi.

y. 044a/16

-1-

yübs [Ar.] : Kuruluk.

y.+ dūr 020b/5

y. 020b/2

-2-

yübsī [Ar.] : Kuruluk ile ilgili.

şudā'-ı y.+ dūr 013a/3

şudā'-ı y.+ nūñ 013a/10

şudā'-ı y. 012b/29, 013a/4, 013a/9

teşennüc-i y. 041b/27, 042a/6,

042a/8

-8-

yüksek [T.] : Yüksek.

y. 033a/9

-1-

yürek(g) [T.] : Yürek, kalp.

y.+ de 049b/19

y.+ den 034b/3, 050a/24
 y.+ e 031b/20, 049b/21
 y.+ i 027a/6
 y.+ sizlik 032a/22
 y. 031b/8, 032a/24, 034b/7,
 049b/18

-11-

yürü - [T.] : Yürümek.

y.- rken 024b/8, 033a/10

-2-

yürümek [T.] : Yürüme işi.

y.- den 006b/7

-1-

yüz [T.] : Başın, üzerinde alın, kaş,
 göz, burun, yanaklar, ağız, ve çene
 bulunan ön kısmı, surat, çehre.

y.+ de 023a/28, 023b/2, 031a/24,
 035b/22, 039a/26

y.+ e 049a/3

y.+ i 007a/27, 017a/28, 021b/2,
 021b/10, 023a/28, 023b/2,
 028a/19, 047b/2, 048b/15

y.+ in 013a/19

y.+ ine 009b/20, 016b/2, 027a/9

y.+ ini 018b/27, 020b/28

y.+ inüñ 025b/7, 049a/27

y.+ üñ 046b/14

y.+ üne 048b/6

y. 009a/26, 018b/12, 020b/27,
 026b/7, 031b/26, 040b/21, 042b/2,
 042b/3, 045a/26, 046a/23,
 046a/26, 046b/7, 046b/24

-39-

yüzerlik [T.] : Sedef otugillerden,
 yaprakları almaşık, çiçekleri beyaz
 renkte, susama benzeyen
 tohumları acı olan, halk
 hekimliğinde tedavi amaçlı, tütüsü
 olarak kullanılan bir bitki.

y. 009a/17

-1-

Z

zabt [Ar.] : Kavramak, kaydetmek;
 kendine mal etmek.

z. idemeyüp 021b/24

z. olunmak 026a/25, 048a/16

z. olunmazsa 027a/3

z. 028b/12

-5-

za'f [Ar.] : Zayıflık, kuvvetsizlik.

z.- ı bāşır 003b/8

z.- ı dimāğdan 014a/27

ż.- 1 ciger 004b/10

ż.- 1 mi‘de 004a/30

ż.- 1 mi‘de-ı bārid 004a/29

ż.+ 1 003b/24, 004a/46, 004a/48,
004b/22

ż.+ ından 004b/46, 005a/21,
005b/35

ż.+ ınuñ 005b/27

ż.+ la 050a/22

ż. ola 021b/7

ż. 004a/47, 005a/29, 018a/18,
019a/28, 024b/27, 030a/9

marīż-ı ż. 035b/26

-22-

za‘ferān [Ar.] : Safran.

z. 008b/15, 008b/28, 009a/7,
014a/14, 014b/15, 020b/19,
020b/21, 021a/9, 040a/29

-9-

zafere [Ar.] : Katarakt. **krş. sâdet,**
kibrü’l-‘ayn

z. 003a/38

-1-

zahır [Ar.] : İç sürgünü, dizanteri.

z.+ ler 004b/39

z. 005a/4

-2-

zāhir [Ar.] : Meydanda olan, görünen,
açık ve belli olan (şey).

z. ola 010b/19, 012a/28, 035b/22,
038a/1, 038a/25, 042b/2, 046b/24

z. oldu 037b/10

z. olduğda 019a/2

z. olmak 007b/28, 009a/27,
010b/20, 035b/21

z. olmağdur 009a/28, 011b/27

z. olmaya 027a/8

z. olmuş 027a/11

z. olmuşdur 050a/23

z. olsa 017a/18, 049b/6

z. olup 032a/12, 041a/2, 041b/21,
043b/14, 046b/29, 049a/19

z. olur 021a/26, 035a/11, 035a/19,
038a/4, 041b/20, 043b/14,
044a/22, 049a/13, 049a/16

z. olursa 047b/28, 049a/4

z. 005a/30, 006a/42, 016a/14,
035a/28, 041b/22

-42-

zāhire [Ar.] : Dışarı fırlamış göz.

a‘żā-yı z.+ de 014a/3

-1-

zāhirī [Ar.] : Zahir ile ilgili.

‘alāmet-i z. 012a/5

-1-

zāhk [Ar.] : Gülme.

z. 028a/18

-1-

zāhm [Far.] : Yara.

z.+ dan 004b/20

şa‘b-ı z.+ dan 034a/18

z.+ ı 037b/23, 040b/3

z. ide 031b/13

z. 050a/13, 050a/28

-7-

zāhmet [Ar.] : Sıkıntı, eziyet.

z. olur 043b/18

z. 031b/22, 044a/1, 044b/16

-4-

zāhr [Ar.] : Arka, sırt.

veca‘-ı z. 006a/11

-1-

zā‘īf [Ar.] : Güçsüz kuvvetsiz.

z.+ dūr 036a/7

z.+ ı 012a/26

z.+ ıdūr 038a/6

z.+ i 050a/9

z.+ lıgıdur 038a/8

z.+ lıkdan 038a/8

z. etmesinüñ 050a/16

z. ider 040a/28

z. idici 018b/5

z. ola 015b/20, 032a/8

z. olması 050a/8

z. olup 040b/14

z. olur 014b/16, 016a/5, 050a/24

z. 005b/46, 010b/1, 010b/6,

029b/5, 034a/28, 038a/4, 040b/14,

044a/10, 044a/11, 049b/13

-27-

zā’il [Ar.] : Devamlı ve kalıcı olmayan, sona eren, yok olan.

z. etmege 018b/7, 042a/26

z. etmek 017a/16

z. ideler 025b/19, 042a/16

z. ider 022b/23

z. ola 031b/2, 031b/12, 031b/21, 032a/4

z. olacak 017a/18

z. oldu 034a/5

z. olduğu 037b/8

z. oldukça 029b/13

z. oldukça 029b/14

z. oldukça 049b/7

z. olduğdan 008a/7

z. olmağla 022a/27

z. olmak 017a/10

z. olması 040b/28, 047a/5

z. olmasına 042a/9
 z. olmaya 047a/4
 z. olmaz 032b/16
 z. olmazsa 012b/25, 046a/2
 z. olsa 029b/14
 z. olur 017a/11, 017a/19, 018a/18,
 020a/26, 020a/29, 021b/12,
 029b/13, 032a/5, 032a/15,
 032a/16, 037b/2, 039a/26, 049b/7,
 049b/25, 049b/26, 050a/17,
 050a/19
 z. olursa 047b/22
 z. 006a/40, 037b/10, 046b/18

-48-

zakḫūm [Ar.] : Zakkumgiller
 familyasından, iri ve gösterişli
 beyaz pembe çiçekler açan, çalı
 görünüşünde, boyu 5 metreyi
 bulabilen zehirli ağaççık, ağu
 ağacı.

z. 041b/5

-1-

zālāde [Yun.] : Baş dönmesi.

z. 018a/15

-1-

zamān [Ar.] : Zaman.

z.+ da 011b/15, 022b/7, 022b/11,

034b/10, 040b/13, 050a/19

z.+ dan 022a/3, 023a/25

z.+ ına 021b/11

z.+ larda 046b/20

z. 027b/27, 028a/17, 030b/29,
 033a/2, 035b/23

-15-

zamg [Ar.] : Bazı ağaçların
 kabuklarından sızdıktan sonra
 renksiz veya sarımtırak renkte katı
 bir madde halini alan camsı
 yapıştırıcı madde.

z.+ ı 044b/17

z.+ ını 030b/14

-2-

zamm [Ar.] : Üzerine bir şey ekleme,
 katma.

z. ideler 010a/1, 010a/9, 035b/10

z. idüp 026b/2

z. olına 026b/2

z. olunmak 027a/6

z. olınsa 012b/8, 035b/17

z. olunup 011a/27, 015a/2

z. olunursa 007a/4, 008a/13,
 036a/6

z. 008a/25, 044b/18

-15-

zīmād [Ar.] : Yakı, hastalıklı yere bir tabaka şeklinde ilaç sürme.

ż.+ ı 041a/12

ż.+ lar ideler 007a/12

ż.+ lar 008b/24, 014b/26, 035b/17, 037b/2, 044a/27, 044b/6

ż. etmek 007a/24, 007a/26, 014b/23, 014b/27, 014b/28, 015a/1, 015a/2, 015a/6, 015a/8, 015a/10, 015a/11, 015a/12, 018b/24, 018b/27, 018b/28, 018b/29, 019a/7, 019b/10, 019b/20, 020a/10, 021a/3, 036b/17, 041a/25, 042b/25, 042b/27, 042b/29, 043a/5, 043a/6, 043a/10, 043a/13, 043b/3, 048b/8, 049a/5

ż. ideler 007a/20, 007a/24, 007a/29, 008a/13, 008a/15, 008a/17, 009a/11, 010a/26, 019b/7, 020a/6, 020a/18, 021b/15, 026a/6, 030a/21, 043a/17, 049b/22
ż. idüp 007b/5, 008a/9, 043a/4

ż. olına 015a/10

ż. olınsa 007b/10, 008b/15, 014b/20, 019b/19, 025a/12, 046a/15

ż. 007b/4, 007b/9, 007b/12, 008b/6, 008b/10, 008b/11, 008b/14, 008b/16, 008b/20,

008b/21, 008b/22, 008b/23, 009a/3, 009a/8, 014b/22, 015a/17, 020a/14, 020a/16, 032b/23, 033a/20, 036b/18, 036b/29, 037a/1, 043a/1, 044b/8, 044b/10

-95-

zīmādāt [Ar.] : Yakılar.

ż. 023b/19, 034a/2

-2-

zambak [Ar.] : Zambakgillerden,

90- 100 santimetre yüksekliğinde, 1474 güzel ve iri çiçekli, çok yıllık bir süs bitkisi, top zambak.

z. 019b/19, 020a/7, 020a/8, 033a/6, 039b/29, 041a/29, 048b/15, 048b/21, 049a/5

-10-

żann [Ar.] : Gerçeğini bilmeden ihtimal üzerine hüküm verme.

ż. etmişler 031a/25

-1-

żarar [Ar.] : Kötü sonuç, ziyan.

ż.+ ı 019a/23

ż.+ lu 044a/3

ż.+ ludur 012a/16

ż. etmeye 008a/28

ż. iden 005b/33

ż. ider 038b/11

ż. virür 022a/10

ż. 004b/8

-8-

żarūret [Ar.] : Mecburiyet,
zorunluluk.

ż.+ den 011a/26

ż. olursa 024b/13

-2-

żātū'l-cenb [Ar.] : Akciğer zarı iltihabı.

ż. 004a/8, 041a/1

-2-

żātū'r-riyye [Ar.] : Zatürre.

ż. 004a/9, 015b/11, 019a/26,

041a/1

-4-

żātū'ş-şadr [Ar.] : Göğüs iltihabı.

ż. 004a/10

-1-

zebun [Ar.] : Güçsüz, zayıf, aciz.

ż. olmuş 028b/25

ż. olup 028b/17

ż. 029a/28

-4-

zehirlen - [Far. Tr.] : Zehirlenmek.

z.- dügi 012b/25

-1-

zehr [Far.] : Zehir, ağı.

z.+ i 031b/13

z.+ inüñ 040b/1

-2-

zehrlü [Far. Tr.] : Zehirli.

z. 004b/31

-1-

zehrnāk [Far.] : Zehirli.

z. 011a/10, 031b/12, 040b/1,

040b/3, 042a/17, 044a/3

-6-

zehrü'l-hinnā [Far.] : Kına çiçeği.

z. 007a/11

-1-

zeker [Ar.] : Erkeklik organı.

ż. 005b/14

-1-

zelaķü'l-em'ā [Ar.] : Bağırsak kurdu.

z. 004b/49, 005a/1

-2-

zemm [Ar.] : Kötülüğünü söyleme,
yerme, çekiştirme.
z. etmek 029a/21

-1-

zencebîl [Ar.] : Zencefil.
z. 008b/6, 009a/9, 011a/18,
013a/21, 020a/15, 022a/29,
022b/3, 039a/9, 039a/19, 039b/19,
040a/8, 041b/2, 043b/2, 048a/2,
048a/12

-16-

zerāvend [Far.] : Loğusa otu,
kabakulak otu.
z. 044b/21

-1-

zerāvend-i müdahrec [Far.] :
Zeraventin dişi olanı. **krş.**
zerāvend-i müdevver
z. 043a/25

-1-

zerāvend-i müdevver [Far.] :
Zeraventin dişi olanı. **krş.**
zerāvend-i müdahrec
z. 039a/20

-1-

zerāvend-i tavil [Far.] : Zeraventin
erkek olanı.
z. 033a/20

-1-

zerdālū [Far.] : Kayısı ağacının
Akdeniz ülkelerinde yetiştirilen
küçük meyveli bir türü.
z. 008a/14, 041b/4

-2-

zerūr [Ar.] : Bir grup ilaca verilen ad;
göz otu, göz ilacı.
z.+ lar etmek 014b/26

-1-

zevç [Ar.] : (Kadına göre) Koca, eş.
z.+ i 027a/27

-1-

zevķ [Ar.] : Hoşa giden bir şeyden
duyulan beğenme duygusu.
z.+ inden 028b/11
z. 028b/10

-2-

zeyt [Ar.] : Zeytinyağı.
z.- i 'atīķ 043a/22, 044b/18,
044b/23

z.- i infāk 012b/18, 039b/16

z. 008b/12, 019b/16, 019b/17,
036a/9, 036a/12, 036b/23,
036b/29, 039b/16, 040a/2,
041a/14, 041a/16, 041b/1, 041b/9,
042b/10, 042b/24, 043b/1,
044b/20, 045b/20, 046a/17,
047a/20, 047b/2

-26-

zeytūn [Ar.] : Zeytin, zeytingillerden,
Akdeniz ülkelerinde yetişen 10-20
m. yükseklikte, dalları dikensiz
uzun ömürlü bi ağaç ve bunun çok
tüketilen meyvesi.

z. 008b/7

-2-

ẓidd [Ar.] : Nitelikleri, özellikleri ve
durumları birbirine aykırı olan
(şey).

ẓ.+ ı olmak 041b/24

ẓ.+ ıdur 037b/1

ẓ.+ ın 045b/9

-3-

ẓihin [Ar.] : Hafıza, bellek.

z. 022a/11

-1-

ẓikr [Ar.] : Bahsi edilmek, anılmak.

z.- i sābık 019a/17

z.+ i 014b/1

z.+ inde 028b/1

z.+ üñ 021b/25, 045b/10

z. etmek 029b/16

z. eyledüğümüz 007b/17, 011b/22,
011b/28, 027b/5, 027b/16,
029b/19, 033b/24, 036a/1, 036b/4,
047b/7, 047b/21, 049a/25,
050a/18

z. eyledüğümüz 016a/1

z. eyledüğümüz 023b/3

z. eyledüğümüz 017b/23, 017b/25,
022b/12

z. eyledük 029b/6

z. eylemişler 041b/15, 041b/16

z. idek 037a/23

z. idelim 007a/9, 019b/6, 020a/6,
022b/14, 023a/3, 025a/2, 025b/21,
030b/3, 033a/8, 036a/2, 036b/15,
039b/25, 042b/21, 046a/4,
048a/18

z. ideriz 023a/12, 036b/6

z. iderüz 020a/28

z. idüklerimizüñ 017b/8

z. itdügi 034a/27

z. olınan 009b/9, 011a/3, 016a/9,
024a/3, 028a/25, 038b/24,
042b/13, 045b/14, 049b/8

z. olunduğı 019b/12, 020a/20,
023b/17, 028a/4, 028a/6, 038b/18,
041a/7, 042a/20
z. olınmış 017a/6
z. olınmışdur 017a/3, 019a/18,
019a/19, 019a/24, 020a/3, 020b/4,
025b/12, 025b/20, 028a/12,
029b/8, 032b/26, 038b/5, 041a/5,
042a/5, 044a/24, 045b/9
z. olinsa 021b/28
z. olunur 007b/18, 017a/17,
018a/5, 023b/15, 023b/23, 024a/4
z. 023b/19, 024a/2

-91-

zīkū'n-nefes [Ar.] : Soluk alma güçlüğü,
nefes darlığı.

z. 004a/4

-1-

zinhar [Far.] : Sakın, aman, asla.

z. 036a/29

-1-

zīrā [Far.] : Çünkü, bundan dolayı,
zira.

z. 008a/5, 008a/23, 010b/21,
011a/10, 011b/4, 014a/21,
014b/17, 015b/12, 015b/24,
018a/2, 018b/3, 018b/11, 019b/28,

020b/23, 022a/1, 022a/5, 022a/6,
022a/8, 023b/7, 026a/16, 027b/24,
029a/20, 029a/25, 029b/13,
029b/18, 031a/29, 033b/2,
034b/11, 037a/14, 037a/17,
037a/27, 037a/29, 037b/9,
037b/10, 037b/13, 037b/14,
038b/9, 038b/13, 040a/20,
040a/24, 041b/17, 042a/26,
042b/20, 044b/14, 045a/16,
045a/22, 045b/6, 046b/1, 047a/12,
047b/5, 047b/24, 049b/2, 050a/2,
050a/22

-54-

zirişk [Far.] : Kadın tuzluğu, hatun
tuzluğu, mayhoş bir bitki.

z. 032b/4

-1-

zīyā [Ar.] : Işık.

z. 015b/28, 016a/8

-2-

ziyade [Ar.] : Fazla, çok.

z.+ ce 026b/3

z.+ dür 044a/9

z.+ ligi 021b/7

z.+ liginden 010b/5, 022b/5

z.+ ligine 023b/4

z.+ ligini 010b/3
 z.+ lik 022a/18, 027a/21
 z. iden 005b/35
 z. ider 011b/10
 z. idici 011b/8, 045a/15
 z. ola 010b/18
 z. oldukça 027a/28
 z. olmak 024b/10
 z. olmaya 026b/20, 027a/19
 z. olup 010a/10, 012a/27, 013b/25,
 042a/24, 046b/21
 z. olur 010b/5, 044a/5, 044b/16,
 046b/8
 z. olursa 010a/20, 014a/25
 z. 005b/28, 005b/29, 005b/32,
 006b/14, 006b/18, 007a/2,
 007a/10, 008a/5, 008a/17, 009b/5,
 009b/25, 010a/2, 010a/5, 010a/15,
 010b/5, 011a/8, 011a/9, 011a/26,
 012a/7, 012a/13, 012b/20,
 014a/13, 014a/14, 014a/24,
 014a/26, 017b/6, 017b/22,
 019a/22, 020b/7, 021a/5, 021b/6,
 021b/24, 023b/4, 024a/26,
 024b/17, 027a/20, 027a/27,
 027b/6, 027b/15, 027b/17,
 027b/26, 027b/29, 028a/2,
 028a/16, 028b/8, 028b/12,
 028b/13, 033a/9, 037b/15,
 037b/16, 038a/10, 040a/27,

041a/3, 041b/17, 042b/23, 044a/12,
 045b/14, 046b/10, 047b/17,
 048a/16, 049a/14, 049a/18,
 049a/25

-94-

ziyadece [Ar.] : Fazlaca.

z. 008a/6

-1-

ziyan [Far.] : Zarar.

z. 005b/22

-1-

zor [Far.] : Sıkıntı, rahatsızlık, ızdırıp.

z.+ları 003a/33

-1-

zūfā [İbr.] : Çördük otu.

z.- yı raṭb 042b/29

z.- yı yābis 038a/28, 040a/9

-3-

zuhūr [Ar.] : Meydana çıkma, görünme.

z.+ a gele 012a/5, 044a/16

z.+ a 015b/17, 016a/11,

031a/7, 031a/16, 031a/24, 031b/1,

031b/2, 031b/9, 031b/16, 031b/26,

032a/4, 032a/17, 034b/19,

040b/21

z.+ ı 004a/19, 005a/40, 034b/27

z.+ ında 031b/9

z. ide 030a/28, 044a/17

z. iden 031a/12

z. ider 031b/24, 033b/22, 035b/27,
037b/9, 040b/24, 049b/25

z. iderse 025b/17, 040b/29,
042b/7, 045a/1

z. idüp 040b/19

z. 003b/44, 004b/18, 005a/31

-37-

zūkū [Ar.] : Yaban havucu ve tohumu.

z. 008a/24, 030b/13

-2-

zurka [Ar.] : Bebeklerin gözlerinin
mavileşmesi.

z. 003b/10

-2-

zūkâm [Ar.] : Nezle.

z.+ a 009a/7

z.+ da 013b/15

z.+ ı 008a/4

z. 003a/31, 007b/26, 008a/5,
013b/14

-7-

SONUÇ

1. Deva-i Emraz 17. yüzyılda yazılan bir tıp metnidir. Eserde bitki, hayvan, hastalık adlarının sırasıyla Arapça, Farsça, Yunanca, Rumca, Frenkçe gibi dillerdeki karşılıkları verilmiştir. Çalıştığımız nüshanın harekesiz olması sebebiyle zaman zaman bu dillerdeki kelimelerin doğru okunmasını zorlaştırmıştır. Bu sebeple zaman zaman harekeli olan Tavşanlı nüshasından faydalanılmıştır.
2. Eserde 1846 Arapça, 378 Farsça, 805 Türkçe, 47 Yunanca, 36 Rumca, 46 Frenkçe, 2 İtalyanca ve 1 tane İbranice kökenli kelime bulunmaktadır. Toplam kelime sayısı 33046, toplam madde başı sayısı 3561 bulunmaktadır.
3. Metinde p-b, ç-c, t-d sesleri birbirlerinin yerine kullanılmıştır.
qaplubağa ~ qablubağa
ağaç ~ ağac
temir hindî ~ demüd hindi
4. Deva-i Emraz 17. yüzyıl geçiş dönemi eseri olduğu için aynı kelimenin farklı yazımları mevcuttur.
şarı ~ qurı
şaru ~ qurusı
5. Metinde kalınlık incelik uyumu tamdır.
kendü (31b-15) aşığı (41b-21)
virici (39b-13) ikişer (37a-4)
6. Metinde düzlük-yuvarlaklık uyumu tam değildir.
tatlu (11a-27) avuç (26b-24)
qabuksız (16b-15) qavun (18b-14)

7. Metinde t~d, d~t, g~k, g~v, k~h k~g ünsüz değişimleri görülmektedir.
içün dürür>içündür, bu durur>budur, yok durur>yokdur, degil dürür>degildür gibi
hece yutumu örnekleri mevcuttur.

8. Metinde +lAr, +An çokluk eklerinin örnekleri görülmektedir.

nesneler

oğlancıklar

9. Metinde özellikle bitki, hayvan, ve hastalık isimleri için kullanılan Arapça ve Farsça
yapılı tamlamalar mevcuttur.

10. Eser tıp terimleri ve bu terimlerin çeşitli dillerdeki karşılıklarını vermesi
bakımından oldukça zengindir.

KAYNAKÇA

- Aydın, M. B. ve Murad, S. (2019). *Nizāmü 'l-Edviye Sakızlı İsa Efendi*. Türkiye Bilimler Akademisi.
- AYVERDİ, İ. (2010). *Misalli Büyük Sözlük*. Kubbealtı Neşriyat.
- Bakır, A. (2018). Geç Orta Çağ Avrupa'sında Tıp Ve Tababet. *Ortaçağ Araştırmaları Dergisi*. 1(1): 101-118.
- Bayat, A.H. (2010). *Tıp Tarihi*. Merkezefendi Geleneksel Tıp Derneği.
- Baytop, T. (2001). *Türk Eczacılık Tarihi*. İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- BAYTOP, T. (2007). *Türkçe Bitki Adları Sözlüğü*. TDK Yayınları.
- Çetin, H. A. (2020). Eski Anadolu Türkçesi Eczacılık ve Tıp Terimleri Sözlüğü. TDK Yayınları.
- Deny, J. (1921). *Türk Dil Bilgisi*. (A. Benzer, Çev.). Kabalcı Yayınevi.
- Develioğlu, F. (2012). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat*. Aydın Kitabevi.
- Doğan, Ş. (2011). *Risāle-i Feyziyye Fī Lügāti'l-Müfredāti't-Tıbbiyye*. Değişim Yayınları.
- EDİSKUN, H. (1999). *Türk Dil Bilgisi*. Remzi Kitabevi.
- Gülsevin, G. (2007). *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler*. TDK Yayınları.
- Karaağaç, G. (2012). *Türkçenin Dil Bilgisi*. Ankara. Akçağ Yayınları.
- Kaya, F. (2018). *Lisānū 'l-Etibbā Tabiblerin Dili Giriş-Çeviriyazılı Metin-Söz Varlığı-Madde Başları Dizini*. Hiberyayın.
- Korkmaz, Z. (2009). *Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi*. TDK Yayınları.
- Kubbealtı Lugatı. 2020-2023 tarihleri arasında erişildi, www.lugatim.com.
- Luggat Osmanlıca-Türkçe Sözlük. 2020-2023 tarihleri arasında erişildi. <https://www.luggat.com/>

OKUMUŞ, N. (2010). Türk Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi. TDV İslam Araştırmaları Merkezi.

Önler, Z. (2019). Tarihsel Tıp Metinleri Sözlüğü. TDK Yayınları.

PARLATIR, İ. (2006). Osmanlı Türkçesi Sözlüğü. Yargı Yayınevi.

Sarı, N. (1995). Osmanlı Darüşşifalarına Tayin Edilecek Görevlilerde Aranılan Nitelikler. Yeni Tıp Tarihi Araştırmaları.(3):11-54

Shefer, M. (2014). Osmanlı Tıbbı Tedavi ve Tıbbi Kurumlar 1500-1700 (B. Üçpunar Çev.). Kitap Yayınevi.

Şemseddin, S. (2005). Kamusu Türki, Çağrı yayınları.

TDK (2005). Türkçe Sözlük, TDK yayınları, Ankara.

TUZLACI, E. (2006) Türkiye Bitkileri Sözlüğü. Alfa yayınları.

UNAT, E. K., İHSANOĞLU, E. ve VURAL, S. (2004). Osmanlıca Tıp Terimleri Sözlüğü. Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Zülfıkar Aydın M. B. (2005). Osmalı Tıbbında “Müfred Devā” Kullanımı ve ‘Mürredāt’ Eserlerinin Genel Özellikleri. Osmanlı Bilimi Araştırmaları 6(2): 299-315.

ÖZ GEÇMİŞ

